

SPRACOVANIE DOKUMENTOV REGIONÁLNYCH ÚZEMNÝCH SYSTÉMOV
EKOLOGICKEJ STABILITY PRE POTREBY VYTVORENIA ZÁKLADNEJ VÝCHODISKOVEJ
BÁZY PRE REGULÁCIU NÁVRHU BUDOVANIA ZELENEJ INFRAŠTRUKTÚRY

REGIONÁLNY ÚZEMNÝ SYSTÉM EKOLOGICKEJ STABILITY OKRESU **POVAŽSKÁ BYSTRICA**

Rok spracovania: 2020

Realizované v rámci projektu OP KŽP z Kohézneho fondu.

Generálny riaditeľ SAŽP:

Mgr. Michal Maco

Riaditeľ sekcie environmentalistiky:

RNDr. Timotej Brenkus

Vedúci odboru starostlivosti o sídla, regióny a krajinu:

Ing. Silvia Čiaková

Projektový manažér:

Ing. Ivan Doletina

Spracovateľ dokumentácie RÚSES:

SGS Holding a.s.

SGS Holding, a. s.
M. M. Hodžu, 1072/9
974 01 Banská Bystrica

Slovenská agentúra
životného prostredia
Tajovského 28
975 90 Banská Bystrica

Riešitelia:

SGS Holding, a. s.:

Analytická časť a Syntézová časť:

Ing. Jakub Fuska, PhD.
Ing. Veronika Fusková, PhD.
PaedDr. Bohuslava Gregorová, PhD.
Ing. Miriam Húšťavová
RNDr. Roman Krajčovič
RNDr. Matej Masný, PhD.
Mgr. Oskar Mažgút
Mgr. Jozef Skukálek
doc. Ing. Peter Urban, PhD.

**Slovenská
agentúra
životného
prostredia:**

Návrhová časť:
Mgr. Erika Igondová, PhD.
Ing. Milan Hodas
Ing. Rastislav Staník
Ing. Marta Slámková

Konzultanti:

Ing. Beňadik Machciník
Ing. Ivana Kalafusová
Ing. Zuzana Václavová
Mgr. Martina Pepichová
RNDr. Peter Drengubiak

Autori FOTO: Ing. Rastislav Staník

Rok spracovania: 2020

Tento text neprešiel jazykovou úpravou.

OBSAH

ZOZNAM TABULIEK, GRAFOV, OBRÁZKOV A MÁP	3
ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK.....	6
ÚVOD	9
CIEĽ ÚLOHY	9
SPÔSOB, OBSAH A ROZSAH SPRACOVANIA ÚLOHY	10
VYMEDZENIE A STRUČNÁ CHARAKTERISTIKA ÚZEMIA	11
I ANALYTICKÁ ČASŤ	15
1 PRÍRODNÉ POMERY	15
1.1 Abiotické pomery	15
1.1.1 Geologické pomery	17
1.1.2 Geomorfologické pomery	20
1.1.3 Pôdne pomery	24
1.1.4 Hydrologické pomery a hydrogeologické pomery	29
1.1.5 Klimatické pomery	32
1.2 Biotické pomery	35
1.2.1 Rastlinstvo	35
1.2.2 Živočíšstvo	44
1.2.3 Biotopy	51
2 SÚČASNÁ KRAJINNÁ ŠTRUKTÚRA	58
2.1 Poľnohospodárska pôda	59
2.2 Lesné pozemky	60
2.3 Vodné toky a plochy	62
2.4 Zastavané plochy a nádvorá	63
2.4.1 Sídlné plochy	63
2.4.2 Priemyselné a dobývacie areály	63
2.4.3 Poľnohospodárske areály	64
2.4.4 Dopravné zariadenia	64
2.4.5 Zariadenia technickej infraštruktúry	64
2.4.6 Technické zariadenia ekologickej infraštruktúry	64
2.5 Nelesná drevinová vegetácia	64
2.6 Plochy verejnej a vyhradenej zelene	65
2.7 Mozaikové štruktúry	65
2.8 Ostatné plochy	65
3 ZHODNOTENIE VZŤAHU K ÚZEMNÉMU PLÁNU VEĽKÉHO ÚZEMNÉHO CELKU A DOTKNUTÝCH OBCÍ	66
4 POZITÍVNE A NEGATÍVNE PRVKY A JAVY	72
4.1 Pozitívne prvky a javy	72
4.1.1 Osobitne chránené časti prírody a krajiny a časti prírody pripravované na ochranu	72
4.1.2 Priemet Generelu nadregionálneho ÚSES SR	84
4.1.3 Prírodné zdroje	84
4.1.4 Významné krajinné prvky bez legislatívnej ochrany	93
4.1.5 Kultúrne-historicky hodnotné formy využívania krajiny	95

4.2 Negatívne prvky a javy	97
4.2.1 Prírodné/prirodzené stresové faktory	97
4.2.2 Antropogénne stresové faktory	100
II. SYNTÉZOVÁ ČASŤ	119
5 SYNTÉZA ANALYTICKÝCH VSTUPOV A HODNOTENIA.....	119
5.1 Hodnotenie ekologickej stability	119
5.2 Plošné a priestorové usporiadanie pozitívnych a negatívnych prvkov v krajine	125
5.3 Hodnotenie typov biotopov	134
5.4 Ekostabilizačná významnosť, reprezentatívnosť a unikátnosť	137
5.5 Hodnotenie krajinnej štruktúry	140
Záverečné odporúčanie hodnotenia krajinnej štruktúry.....	156
III. NÁVRHOVÁ ČASŤ.....	157
6 NÁVRH REGIONÁLNEHO ÚZEMNEHO SYSTÉMU EKOLOGICKEJ STABILITY	157
6.1 Návrh prvkov RÚSES	157
6.1.1 Biocentrá.....	158
6.1.2 Biokoridory	162
6.1.3 Ostatné ekostabilizačné prvky.....	166
6.2 Návrh manažmentových opatrení pre existujúce a navrhované prvky RÚSES	166
6.2.1 Charakteristika biocentier a návrh manažmentových opatrení	167
6.2.2 Charakteristika biokoridorov a návrh manažmentových opatrení	180
6.2.3 Charakteristika ostatných ekostabilizačných prvkov a návrh manažmentových opatrení.....	201
6.3 Návrh opatrení na zvýšenie ekologickej stability krajiny	283
6.4 Návrh prvkov RÚSES odporúčaných na zabezpečenie legislatívnej ochrany.....	286
6.5 Návrh regulatívov pre ÚPD a projekty pozemkových úprav.....	286
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	288

ZOZNAM TABULIEK, GRAFOV, OBRÁZKOV A MÁP

Tabuľka č. 1.1: Názvy a číselné kódy obcí okresu Považská Bystrica, rozloha a počet obyvateľov.....	14
Tabuľka č. 1.2: Geomorfologické jednotky na území okresu Považská Bystrica.....	15
Tabuľka č. 1.3: Percentuálne zastúpenie geomorfologických oblastí a celkov okresu Považská Bystrica.....	17
Tabuľka č. 1.4: Percentuálne zastúpenie pôdných typov okresu Považská Bystrica	24
Tabuľka č. 1.5: Kategorizácia pôdných druhov podľa obsahu častíc <0,01 mm	27
Tabuľka č. 1.6: Pôdne druhy a ich zastúpenie na celkovej ploche územia okresu Považská Bystrica.....	27
Tabuľka č. 1.7: Skeletovitosť pôdy v povrchovom horizonte v okrese Považská Bystrica	28
Tabuľka č. 1.8: Hĺbka pôdy v okrese Považská Bystrica	29
Tabuľka č. 1.9: Vodomerné stanice v okrese Považská Bystrica – charakteristika	30
Tabuľka č. 1.10: Priemerné ročné a extrémne prietoky na vodomerných staniciach v okrese Považská Bystrica	30
Tabuľka č. 1.11: Zdroje minerálnej vody v okrese Považská Bystrica.....	31
Tabuľka č. 1.12: Útvary podzemných vôd v kvartérnych sedimentoch v okrese Považská Bystrica	31
Tabuľka č. 1.13: Útvary podzemných vôd v predkvartérnych horninách v okrese Považská Bystrica	31
Tabuľka č. 1.14: Klimatická klasifikácia podľa Končeka (1961 – 2010) na území okresu Považská Bystrica	32
Tabuľka č. 1.15: Meteorologické stanice na území okresu Považská Bystrica	34
Tabuľka č. 1.16: Priemerné mesačné (ročné) teploty vzduchu (°C) za obdobie 1961 – 2010 na meteorologických staniciach na území okresu Považská Bystrica	34
Tabuľka č. 1.17: Priemerné mesačné (ročné) úhrny zrážok v mm za obdobie 1981 – 2010 na zrážkomerných staniciach na území okresu Považská Bystrica.....	34
Tabuľka č. 1.18: Priemerné mesačné (ročné) počty dní so snehovou pokrývkou za obdobie 1981 – 2010 na zrážkomerných staniciach na území okresu Považská Bystrica.....	35
Tabuľka č. 1.19: Fytogeografické členenie okresu Považská Bystrica	36
Tabuľka č. 1.20: Zoznam chránených a ohrozených druhov rastlín v okrese Považská Bystrica	57
Tabuľka č. 2.1: Zastúpenie druhov pozemkov v okrese Považská Bystrica k 1. 1. 2018	58
Tabuľka č. 2.2: Zastúpenie kategórií lesa v okrese Považská Bystrica	61
Tabuľka č. 2.3: Drevinové zloženie v okrese Považská Bystrica.....	61
Tabuľka č. 2.4: Vekové triedy drevín v okrese Považská Bystrica	62
Tabuľka č. 3.1: Biocentrá vymedzené na území okresu Považská Bystrica podľa ÚPN VÚC TK	69
Tabuľka č. 3.2: Prehľad spracovaných ÚPD obcí v okrese Považská Bystrica	69
Tabuľka č. 3.3: Prehľad MÚSES v okrese Považská Bystrica.....	71
Tabuľka č. 3.4: Prehľad pripravovaných PPÚ v okrese Považská Bystrica.....	71
Tabuľka č. 3.5: Prehľad PPÚ v okrese Považská Bystrica (stav k 19.11.2018)	71
Tabuľka č. 4.1: Prehľad mokradí v okrese Považská Bystrica	80
Tabuľka č. 4.2: Zastúpenie chránených druhov rastlín v okrese Považská Bystrica	81
Tabuľka č. 4.3: Výmera podľa kategórie lesa v okrese Považská Bystrica	85
Tabuľka č. 4.4: Zastúpenie ochranných lesov a lesov osobitného určenia v okrese Považská Bystrica.....	85
Tabuľka č. 4.5: Poľnohospodárska pôda v okrese Považská Bystrica podľa skupiny BPEJ (výmera v ha a zastúpenie skupín BPEJ v %)	86
Tabuľka č. 4.6: Ochranné pásma vodárenských zdrojov v okrese Považská Bystrica	87
Tabuľka č. 4.7: Vodárenský tok v okrese Považská Bystrica	88
Tabuľka č. 4.8: Vodohospodársky významné toky v okrese Považská Bystrica	89
Tabuľka č. 4.9: Zastúpenie kategórií obmedzenia hospodárenia na pôdach vzhľadom na Nitrátovú direktívu v okrese Považská Bystrica	90
Tabuľka č. 4.10: Chránené ložiskové územia v okrese Považská Bystrica	90
Tabuľka č. 4.11: Uznané lesné porasty v okrese Považská Bystrica.....	91
Tabuľka č. 4.12: Farmové chovy voľne žijúcej zveri v okrese Považská Bystrica	92
Tabuľka č. 4.13: Prehľad priemyselných areálov, priemyselných parkov a ťažobných areálov v okrese Považská Bystrica.....	100

Tabuľka č. 4.14: Limitné hodnoty odnosu pôdy pri vodnej erózii	104
Tabuľka č. 4.15: Ohrozenie poľnohospodárskej pôdy potenciálnou vodnou eróziou v okrese Považská Bystrica	105
Tabuľka č. 4.16: Ohrozenie poľnohospodárskej pôdy potenciálnou veternou eróziou v okrese Považská Bystrica	105
Tabuľka č. 4.17: Zastúpenie kategórií ohrozenosti zhutnením v okrese Považská Bystrica	106
Tabuľka č. 4.18: Emisie zo stacionárnych zdrojov znečistenia ovzdušia v okrese Považská Bystrica	107
Tabuľka č. 4.19: Zoznam najväčších znečisťovateľov ovzdušia v okrese Považská Bystrica v roku 2017	107
Tabuľka č. 4.20: Intenzita dopravy v okrese Považská Bystrica – počet motorových vozidiel/deň v roku 2015 ..	108
Tabuľka č. 4.21: Ekologický a chemický stav útvarov povrchových vôd na rieke Váh	110
Tabuľka č. 4.22: Aglomerácie s veľkosťou nad 2 000 EO v okrese Považská Bystrica	111
Tabuľka č. 4.23: Prevádzkarne hydiny v okrese Považská Bystrica	112
Tabuľka č. 4.24: Výskyt environmentálnych záťažii v okrese Považská Bystrica	113
Tabuľka č. 4.25: Vymedzenie PHO podľa spôsobu čistenia odpadových vôd	114
Tabuľka č. 5. 1: Stupnica pre hodnotenie významu prvkov SKŠ krajinného segmentu	120
Tabuľka č. 5. 2: Stupeň stability jednotlivých prvkov SKŠ	120
Tabuľka č. 5. 3: Stupne ekologickej stability podľa KES	124
Tabuľka č. 5. 4: Koefficient ekologickej stability (KES) pre okres Považská Bystrica	124
Tabuľka č. 5. 5: Antropogénne prvky – bariérový efekt v okrese Považská Bystrica	126
Tabuľka č. 5. 6: Intenzita pôsobenia negatívnych faktorov v okrese Považská Bystrica	127
Tabuľka č. 5. 7: Významné strety pozitívnych a negatívnych prvkov	128
Tabuľka č. 5. 8: Hodnotenie výskytu biotopov v okrese Považská Bystrica	134
Tabuľka č. 5. 9: Zoznam REPGES v geoekologických regiónoch a subregiónoch na území okresu Považská Bystrica	138
Tabuľka č. 5. 10: Typy reprezentatívnych potenciálnych geokosystémov na území okresu Považská Bystrica ..	138
Tabuľka č. 5. 11: Početnosť výskytov typu REPGES na území okresu Považská Bystrica	139
Tabuľka č. 5. 12: Plošné a percentuálne výmery vybraných zložiek SKŠ z celkovej výmery katastrálnych území okresu Považská Bystrica	145
Tabuľka č. 5. 13: Komplexné vnímanie krajinného obrazu, základné komponenty	148
Tabuľka č. 6.1: Priemet identifikovaných biocentier regionálneho a vyššieho významu v okrese Považská Bystrica	160
Tabuľka č. 6.2: Priemet identifikovaných biokoridorov regionálneho a vyššieho významu v okrese Považská Bystrica	163
Tabuľka č. 6.3: Charakteristika ekologicky významných segmentov krajiny okresu Považská Bystrica	277
Tabuľka č. 6.4: Prehľad manažmentových opatrení vyznačených v návrhovej mape v okrese Považská Bystrica	282
Tabuľka č. 6.5: Prehľad ekostabilizačných opatrení vyznačených v návrhovej mape v okrese Považská Bystrica	286
Graf č. 1.1: Percentuálne zastúpenie pôdných subtypov okresu Považská Bystrica	27
Graf č. 2.1: Percentuálne zastúpenie druhov pozemkov v okrese Považská Bystrica k 1. 1. 2018	59
Graf č. 2.2: Poľnohospodárska pôda – percentuálne zastúpenie podľa kategórií SKŠ	60
Graf č. 2.3: Percentuálne zastúpenie lesných vegetačných stupňov	61
Obrázok č. 1.1: Situácia okresu Považská Bystrica v rámci územno-správneho členenia Slovenskej republiky a Trenčianskeho kraja	12
Obrázok č. 2.1: Váh s brehovými porastami, foto R. Staník	63
Obrázok č. 4.1: Manínska tiesňava, foto R. Staník	75
Obrázok č. 4.2: Obec Záskanie, Kostolecká Tiesňava, foto R. Staník	75
Obrázok č. 4.3: Považský hrad, foto: R. Staník	97

Obrázok č. 5.1: Krajinná mozaika v obci Vrchteplá, foto R. Staník.....	156
Obrázok č. 6.1: Podskalský Roháč, foto: R. Staník.....	172
Obrázok č. 6.2: Súčasť biocentra RBc 7, výhľad na Uhry a Klapý, foto: R. Staník.....	180
Obrázok č. 6.3: Nosický meander rieky Váh, foto: R. Staník.....	182
Obrázok č. 6.4: Dolina formovaná potokom Papradnianka, foto: R. Staník.....	190
Mapa č. 1.1: Prehľadná fyzicko-geografická mapa okresu Považská Bystrica.....	13
Mapa č. 1.2: Geomorfologické členenie v okrese Považská Bystrica.....	16
Mapa č. 1.3: Geologická stavba územia v okrese Považská Bystrica	19
Mapa č. 1.4: Sklonitosť územia v okrese Považská Bystrica.....	22
Mapa č. 1.5: Vertikálna členitosť reliéfu územia v okrese Považská Bystrica	23
Mapa č. 1.6: Pôdne typy v okrese Považská Bystrica	25
Mapa č. 1.7: Klimatická klasifikácia v okrese Považská Bystrica	33
Mapa č. 1.8: Potenciálna prírodezná vegetácia v okrese Považská Bystrica	40
Mapa č. 5.1: Stupeň ekologickej stability okresu Považská Bystrica.....	123
Mapa č. 5.2: REPGES okresu Považská Bystrica	140

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK

%	per cento
§	paragraf
°C	stupeň Celzia
a pod.	a podobne
a. s.	akciová spoločnosť
atď.	a tak ďalej
BPEJ	bonitovaná pôdno-ekologická jednotka
cca	cirka (okolo, približne)
cm	centimeter
č.	číslo
ČOV	čistiareň odpadových vôd
DKŠ	druhotná krajinná štruktúra
EČ	evidenčné číslo
EO	ekvivalentných obyvateľov
EÚ	Európska únia
EV	európsky význam
EZ	environmentálna záťaž
FCHPK	fyzikálno-chemické prvky kvality
GL	genofondovo významné lokality
GNÚSES	General nadregionálneho územného systému ekologickej stability
ha	hektár
HKŠ	historická krajinná štruktúra
HMPK	hydromorfologické prvky kvality
CHA	chránený areál
CHKO	chránená krajinná oblasť
CHLÚ	chránené ložiskové územie
CHRO	chránené rybárske oblasti
CHÚ	chránené územie
CHVO	chránená vodohospodárska oblasť
CHVÚ	chránené vtáčie územia
IBV	individuálna bytová výstavba
IUCN	International Union for Conservation of Nature
JRD	jednotné roľnícke družstvo
k. ú.	katastrálne územie
KES	koeficient ekologickej stability
kg	kilogram
km	kilometer
km ²	kilometer štvorcový
KO	krajinný obraz
KR	krajinný ráz
KS	krajinná scenéria
KURS	Koncepcia územného rozvoja Slovenska
LHC	lesný hospodársky celok
LPF	lesný pôdny fond
m n. m.	metrov nad morom
m	meter
MK	Ministerstvo kultúry
mm	milimeter
MPRV SR	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky
MÚSES	Miestny územný systém ekologickej stability
MZ SR	Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky

napr.	napríklad
NDV	nelesná drevinová vegetácia
NEIS	Národný emisný inventarizačný systém
NLC	Národné lesnícke centrum
NMSKO	Národná monitorovacia sieť kvality ovzdušia
NPR	národná prírodná rezervácia
NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
NRBc	nadregionálne biocentrum
NRBk	nadregionálny biokoridor
ods.	odstavec
PHO	pásma hygienickej ochrany
PP	prírodná pamiatka
PPF	poľnohospodársky pôdy fond
PPÚ	pozemkové úpravy
PR	prírodná rezervácia
rat. zv.	raticová zver
RBc	regionálne biocentrum
RBk	regionálny biokoridor
REPGES	reprezentatívne geoeosystémy
RSV	Rámcová smernica o vode
RÚSES	Regionálny územný systém ekologickej stability
SAŽP	Slovenská agentúra životného prostredia
SEJ	socioekonomické javy
SKŠ	súčasná krajinná štruktúra
SNR	Slovenská národná rada
SR	Slovenská republika
SSR	Slovenská socialistická republika
stor.	storočie
sv.	svätý
ŠGÚDŠ	Štátny geologický ústav Dionýza Štúra
ŠKP	štruktúra krajinej pokrývky
ŠOP SR	Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky
t. j.	to jest
TTP	trvalé trávne porasty
tzv.	takzvaný
ÚEV	Územie európskeho významu
ÚGKK SR	Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky
UNESCO	Organizácia Spojených národov pre vzdelávanie, vedu a kultúru
ÚPD	územnoplánovacia dokumentácia
ÚPN VÚC	územný plán vyššieho územného celku
ÚSES	Územný systém ekologickej stability
VDJ	veľká dobyčcia jednotka
VEP	vizuálne exponovaný priestor
VKP	významný krajinný prvok
VN	vysoké napätie
VÚPOP	Výskumný ústav pôdoznanectva a ochrany pôdy
VÚVH	Výskumný ústav vodného hospodárstva
VVN	veľmi vysoké napätie
VZN	všeobecne záväzné nariadenie
wA	voľne žijúca pernatá zver
Z. z.	zbierka zákona
Zb.	zbierka (zákonov)
ZBGIS	základná báza údajov pre geografický informačný systém
ZFCH	zver z farmových chovov

Zispr	získavanie produktov vrátane výroby jatočných tel
ZUJ	základná územná jednotka
ŽP	životné prostredie

ÚVOD

Územný systém ekologickej stability (ÚSES) je najvýznamnejším prienikom krajinnno-ekologických princípov do reálnej ekologickej politiky a do priestorovej plánovacej praxe. Je súčasťou legislatívy, je všeobecným ekologickým regulatívom rôznych plánov a projektov a stáva sa povinnou súčasťou rozhodovacích procesov (Izakovičová a kol., 2000).

Dokument Regionálneho územného systému ekologickej stability (RÚSES) je základný dokument ochrany prírody a krajiny v oblasti starostlivosti o krajinu a biodiverzitu v regionálnom meradle. Patrí k základným podkladom pri spracovaní územnoplánovacej dokumentácie regiónu a obce, je podkladom pri riešení krajinnnoekologických plánov, návrhov na využitie územia, pozemkových úprav, ekologických štúdií a ostatných rozvojových dokumentov na regionálnej a miestnej úrovni.

Dokument RÚSES sa vypracováva pre administratívne územie okresu. Na území chránenej krajinnnej oblasti a národného parku a jeho ochranného pásma funkciu RÚSES plní program starostlivosti o chránenú krajinnú oblasť alebo program starostlivosti o národný park (§ 54 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov). Pokiaľ administratívne územie okresu zahŕňa aj chránenú krajinnú oblasť alebo národný park, RÚSES sa spracuje na celé administratívne územie tak, aby bola zabezpečená nadväznosť prvkov ÚSES na hraniciach chráneného a nechráneného územia, pričom preberie všetky záväzné podklady a regulatívy platné pre územie chránenej krajinnnej oblasti a národného parku.

Spracovanie aktuálneho RÚSES okresu Považská Bystrica vyplynulo z dynamických zmien v krajine. Súčasný stav krajiny sa za posledných 16 rokov zmenil. Budovaním technickej infraštruktúry sa sprístupnili nové územia pre investičný rozvoj a cestovný ruch, čím sa zvýšil tlak na zachovalé prírodné ekosystémy v územiach NATURA 2000 a dochádza k častejším stretom záujmov človeka a týchto území. Zachovalé ekosystémy a ekologické koridory, spájajúce jednotlivé centrá biotickej aktivity sú často vnímané ako prekážka realizácie hospodárskych a rekreačných aktivít.

V súčasnosti využívaná dokumentácia RÚSES bola zhotovená v roku 2005. Jednotlivé prvky ÚSES sa v aktualizovanom RÚSES prehodnotili alebo spresnili. Tento dokument RÚSES predstavuje aktualizovaný a modifikovaný pôvodný dokument RÚSES na súčasné prírodné podmienky v okrese Považská Bystrica.

Aktuálny RÚSES predstavuje dokument, ktorý odzrkadľuje všetky legislatívne zmeny ochrany prírody a krajiny, aktualizuje analýzu súčasného stavu krajiny a javov, ktoré vplývajú na zmenu krajiny ekologickej stability. Významným výstupom sú definované regulatívy, ktoré po premietnutí do relevantných územnoplánovacích dokumentov budú usmerňovať činnosť človeka v krajine, čím prispievajú k zachovaniu lokalít NATURA 2000 v priaznivom stave a zároveň pomôžu zosúladiť plánované činnosti s potrebou ochrany prírody a krajiny.

CIEĽ ÚLOHY

- zhodnotenie stavu krajiny, analýza jej abiotických a biotických pomerov, charakteristika súčasnej krajinnnej štruktúry, zhodnotenie vzťahu k územnému plánu vyššieho územného celku a dotknutých obcí, analýza socio-ekonomických javov, t. j. pozitívnych a negatívnych prvkov a javov nachádzajúcich sa v riešenom území,
- zhodnotenie ekologickej stability krajiny, plošné a priestorové usporiadanie pozitívnych a negatívnych prvkov/javov v krajine, zhodnotenie ekostabilizačnej významnosti, reprezentatívnosti a unikátnosti prvkov krajiny a celkové zhodnotenie krajinnnej štruktúry,
- návrh prvkov RÚSES, návrh manažmentových opatrení pre existujúce a navrhované prvky RÚSES, návrh opatrení na zvýšenie ekologickej stability krajiny, návrh prvkov RÚSES odporúčaných na zabezpečenie legislatívnej ochrany a návrh regulatívov pre územnoplánovacie dokumentácie a projekty pozemkových úprav.

SPÔSOB, OBSAH A ROZSAH SPRACOVANIA ÚLOHY

Dokumentácia RÚSES bola spracovaná v súlade s vyhláškou Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky (MŽP SR) č. 170/2021 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny (zákon o ochrane prírody a krajiny).

Referenčným základom pre mapovanie jednotlivých prvkov tvorby v dokumente RÚSES je základná báza údajov pre geografický informačný systém (ZBGIS).

Jednotlivé podklady sú získavané:

- excerpovaním existujúcich (publikovaných) podkladov (publikácie, územnoplánovacia dokumentácia (ÚPD), projekty pozemkových úprav, existujúce dokumenty generelu nadregionálneho územného systému ekologickej stability (GNÚSES), RÚSES, miestneho územného systému ekologickej stability (MÚSES), krajinno-ekologické plány, záverečné správy),
- zabezpečením od špecializovaných pracovísk, správcov územia,
- na základe vlastného terénneho prieskumu, ktorého predmetom je:
 - prehodnocovanie návrhov RÚSES v riešenom území z predchádzajúceho dokumentu, ktorý sa aktualizuje,
 - mapovanie súčasnej krajinnej štruktúry a vlastností prírodných prvkov v krajine (mapovanie nelesnej drevinovej vegetácie, brehových porastov, stavu trvalých trávnych porastov, historických krajinných štruktúr, atď.),
 - mapovanie biotopov v riešenom území, overovanie genofondových lokalít (GL),
 - mapovanie pozitívnych prvkov a javov v území,
 - mapovanie výskytu negatívnych javov a stresových faktorov (ako napr. skládky odpadu, vodná a veterná erózia, výskyt inváznych druhov v území, úprava tokov, výskyt bariér a pod.),
 - vymedzovanie prvkov RÚSES (biocentrá, biokoridory).

Terénny prieskum vegetácie prebiehal v priebehu vegetačného obdobia. Pri spracovaní dokumentu RÚSES sa použili najaktuálnejšie dostupné údaje.

Základné bloky dokumentácie, ako i podrobnejšie členenie a obsah jednotlivých kapitol sú vypracované v zmysle *Metodických pokynov na vypracovanie dokumentov RÚSES* (Bohálová a kol. 2014), schválené MŽP SR, sekciou ochrany prírody a tvorby krajiny dňa 20.10.2015. Niektoré kroky však bolo potrebné modifikovať v závislosti na charaktere územia a výskytu niektorých špecifických javov.

Dokumentácia je rozdelená do hlavných blokov:

I. Analytická časť

1. Prírodné pomery
2. Súčasná krajinná štruktúra
3. Zhodnotenie vzťahu k územnému plánu vyššieho územného celku a dotknutých obcí
4. Pozitívne a negatívne prvky/javy v území

II. Syntézová časť

5. Syntéza analytických vstupov a hodnotenie

III. Návrhová časť

6. Návrh regionálneho územného systému ekologickej stability

Súčasťou dokumentu je 5 mapových výstupov riešeného územia v mierke 1:50 000

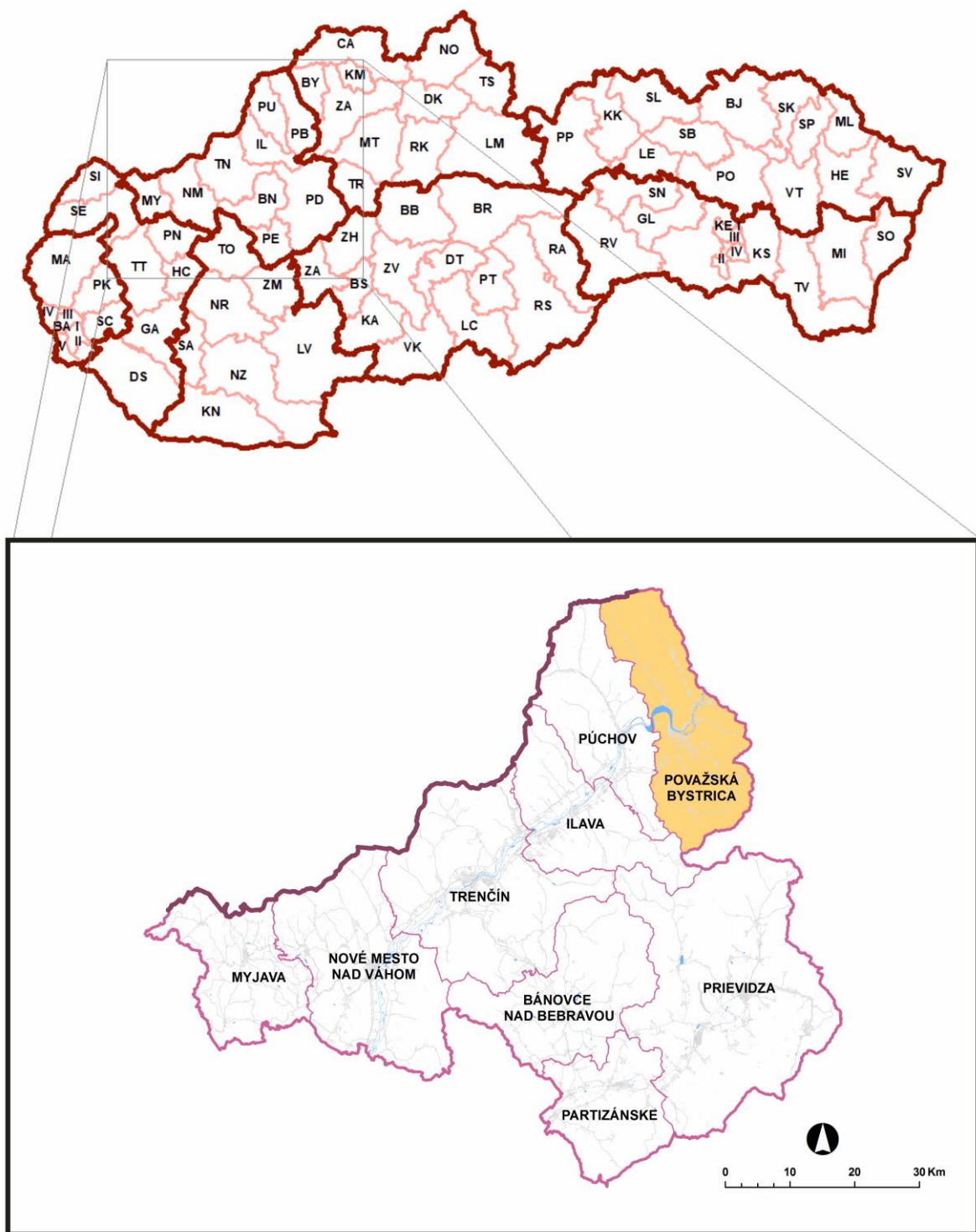
- Mapa č. 1: Súčasná krajinná štruktúra
- Mapa č. 2: Priemet pozitívnych prvkov a javov
- Mapa č. 3: Priemet negatívnych prvkov a javov
- Mapa č. 4: Environmentálne problémy
- Mapa č. 5: Návrh RÚSES

VYMEDZENIE A STRUČNÁ CHARAKTERISTIKA ÚZEMIA

Územie okresu Považská Bystrica sa nachádza v severozápadnej časti Slovenskej republiky (SR). Susedí s piatimi okresmi, a to okresmi Čadca, Bytča a Žilina na severe a severozápade, okresmi Púchov a Ilava na východe. Na severe hranica okresu vedie štátnou hranicou s Českou republikou. Časť administratívnej hranice vedie pohoriami Javorníky na severe a Strážovské vrchy na juhu. Centrálnu časť okresu Považská Bystrica tvorí Považské podolie a na juhozápade zasahuje do riešeného územia Žilinská kotlina. Stredom územia okresu Považská Bystrica prechádza z východu na západ rieka Váh, ktorá po ceste priberá vodné toky Marikovský potok, Mošteník, Domanižanka, Manínský potok, Papradianka a Drienovka (Obrázok č. 1.1).

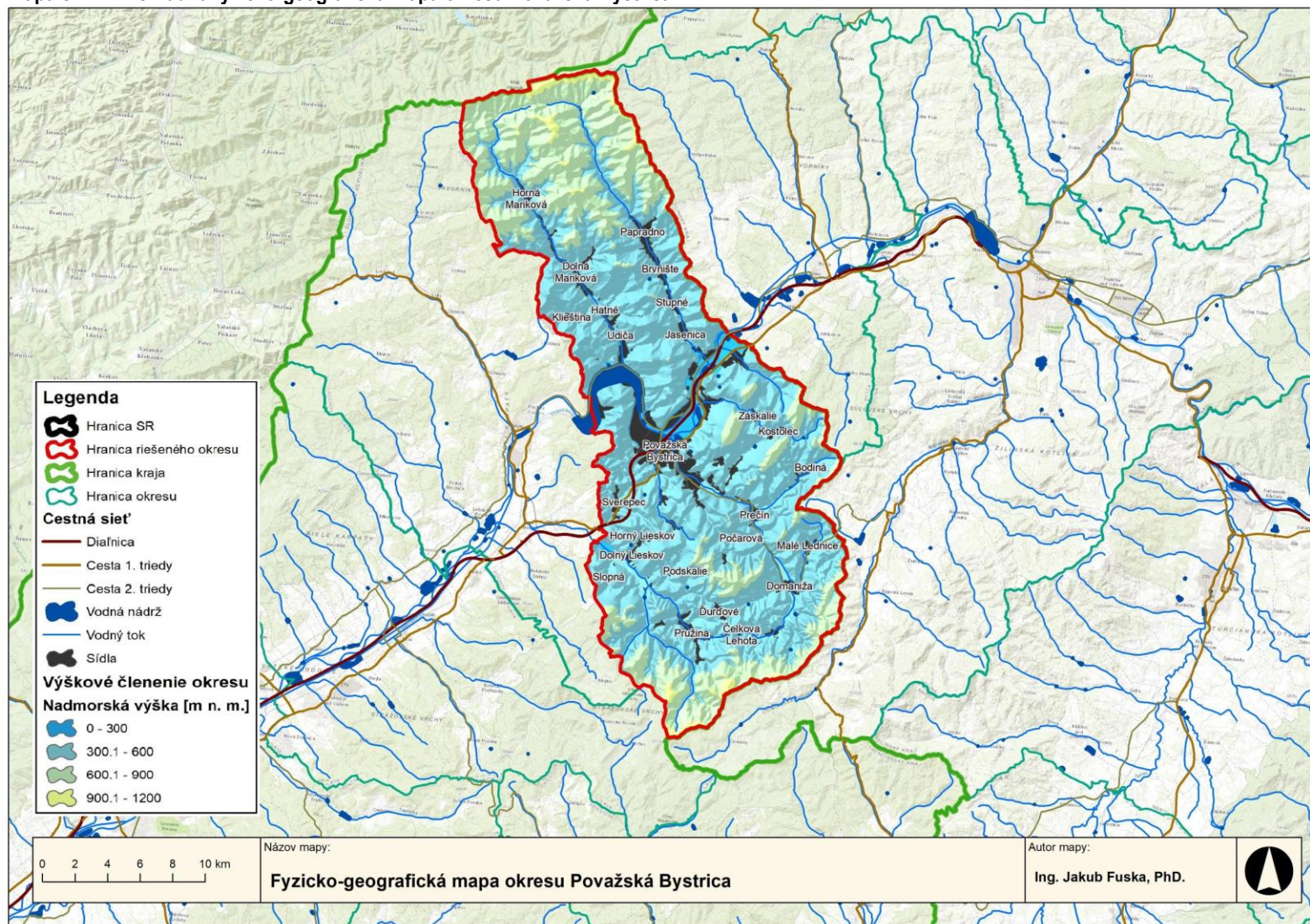
Rozloha okresu Považská Bystrica je 463,12 km² a počet obyvateľov k 1.1.2020 bol 62 351. Hustota osídlenia je 134,24 obyv./km². Okres Považská Bystrica je zložený z 27 obcí a 1 mesta (Tabuľka č. 1.1), pričom mesto Považská Bystrica je správnym sídlom okresu. Najmenšiu rozlohu má obec Počarová s rozlohou 2,32 km². Najväčšia obec je Papradno s rozlohou 55,97 km². Najmenšiu hustotu osídlenia má obec Horná Mariková, kde sa hustota osídlenia pohybuje v hodnote 11,98 obyv./km². Naopak najväčšiu hustotu osídlenia má mesto Považská Bystrica s 431,82 obyv./km².

Prvé písomné zmienky o väčšine obcí pochádzajú z 13. a 14. stor., niektoré obce boli osídľované ako slovanské sídla už do 11. – 12. stor. Územie mesta Považská Bystrica bolo osídlené už v neolite, našli sa tu sídliská viacerých archeologických kultúr až po slovanské obdobie. Prvá písomná zmienka o obci je z roku 1316, pričom jej osudy sú úzko spojené s dejinami Považského hradu a s menom Matúša Čáka Trenčianskeho (<https://www.muzeum.sk/povazska-bystrica.html>).

Obrázok č. 1.1: Situácia okresu Považská Bystrica v rámci územno-správneho členenia Slovenskej republiky a Trenčianskeho kraja

Mapa č. 1.1: Prehľadná fyzicko-geografická mapa okresu Považská Bystrica

Zdroj: upravené podľa ÚGKK SR, Open Street Map, Mapový podklad ESRI, 2018

Tabuľka č. 1.1: Názvy a číselné kódy obcí okresu Považská bystrica, rozloha a počet obyvateľov

Názov obce	Číselný kód	Rozloha v km ²	Počet obyvateľov
Bodiná	557633	7,47	494
Brvnište	512915	6,94	1218
Dolná Mariková	512966	22,14	1428
Dolný Lieskov	546640	16,47	836
Domaniža	513008	26,06	1631
Hatné	557510	5,43	631
Horná Mariková	513083	47,56	575
Horný Lieskov	580856	4,90	418
Jasenica	513172	7,29	1149
Klieština	557552	5,31	342
Kostolec	513245	4,00	242
Malé Lednice	557579	15,11	500
Papradno	513466	55,97	2453
Plevník-Drienové	513474	13,00	1657
Podskalie	580864	7,68	123
Považská Bystrica	512842	90,55	39270
Počarová	558222	2,32	140
Prečín	513563	17,63	1509
Pružina	513601	40,43	2067
Slopná	557480	7,64	478
Stupné	513687	7,51	689
Sverepec	518913	6,23	1359
Sádočné	557595	7,51	154
Udiča	513741	22,15	2241
Vrchteplá	513784	4,90	263
Záskalie	513822	2,39	194
Čelkova Lehota	557561	3,71	146
Ďurďové	557609	4,82	144

Zdroj: ŠÚ SR, 2021; ÚGKK, 2011

I ANALYTICKÁ ČASŤ

1 PRÍRODNÉ POMERY

1.1 Abiotické pomery

Abiotické pomery sú reprezentované abiotickými, t. j. neživými zložkami a prvkami krajiny. Tvoria pôvodný a trvalý základ pre ostatné krajinné štruktúry. Ide prevažne o prírodné zdroje, ktoré človek využíva. Sú zároveň podkladom pre pretváranie a vytváranie nových prvkov v krajine. Pozostávajú z hornín, georeliéfu, pôdy, povrchových a podzemných vôd, ako aj ovzdušia.

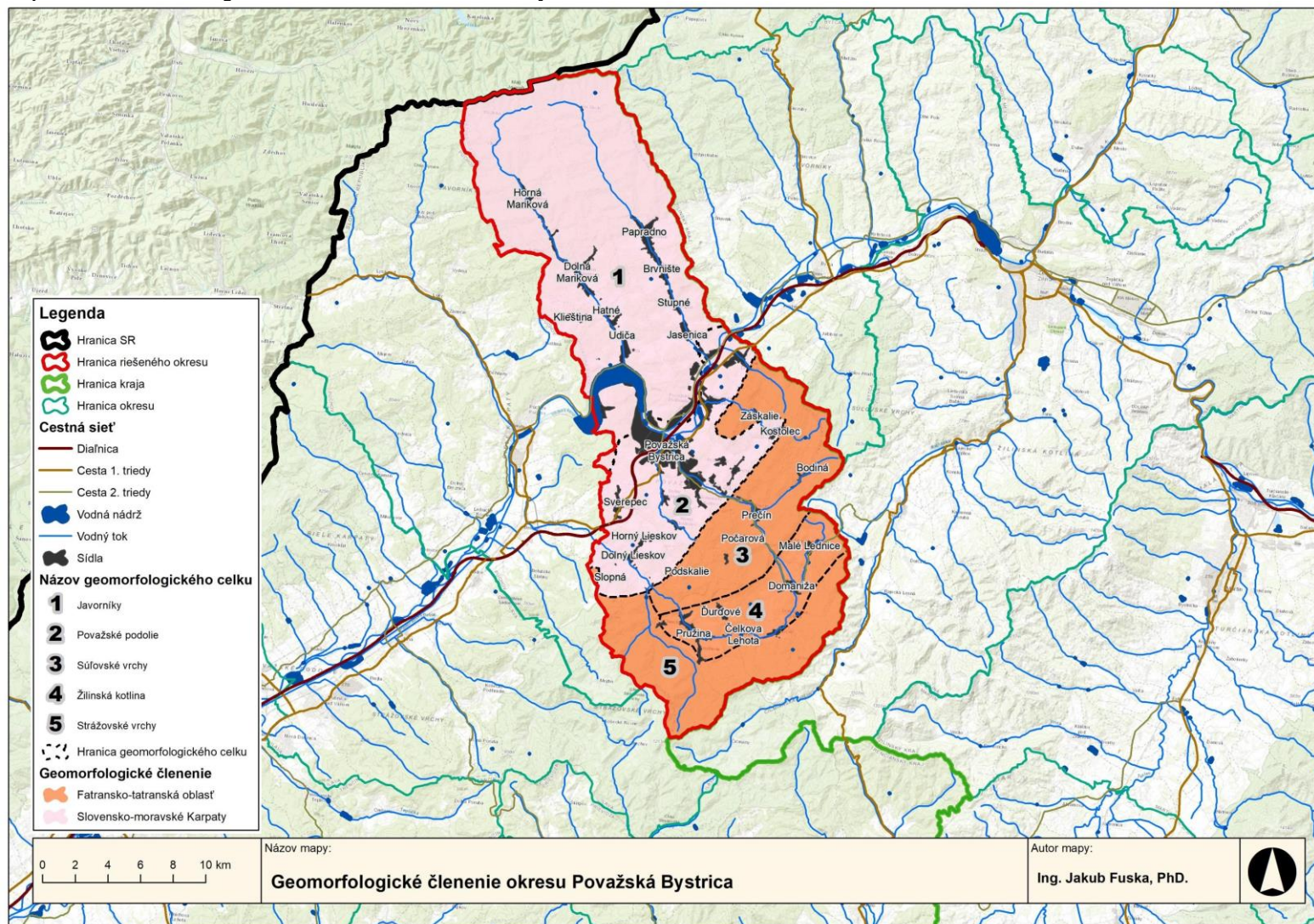
Okres Považská Bystrica z hľadiska geomorfologických pomerov patrí do alpsko-himalájskej sústavy, podsústavy Karpaty. Spadá do provincie Západné Karpaty a dvoch subprovincií Vonkajšie a Vnútorne Západné Karpaty. Územie je geomorfologickými jednotkami rozčlenené od severu na juh počínajúc Javorníkmi, Považským podolím a končiac Strážovskými vrchmi. Smerom na severo východ od Strážovských vrchov pokračuje nadväzuje na Súľovské vrchy a Žilinskú kotlinu. Najnižšiu časť okresu, ktorou preteká rieka Váh, tvorí Považské podolie a Púchovská vrchovina, ktorá je časťou Nízkych Javorníkov. Podrobnejšie geomorfologické členenie opisuje nasledujúca Tabuľka č. 1.2 a Mapa č. 1.2.

Tabuľka č. 1.2: Geomorfologické jednotky na území okresu Považská Bystrica

Sústava	Podsústava	Provincia	Subprovincia	Oblasť	Celok	Podcelok
Alpsko-himalájska	Karpaty	Západné Karpaty	Vonkajšie Západné Karpaty	Slovensko-moravské Karpaty	Javorníky	Vysoké Javorníky
						Nízke Javorníky
					Považské podolie	Bytčianska kotlina
						Podmanínska pahorkatina
			Vnútorne Západné Karpaty	Fatransko-tatranská oblasť	Strážovské vrchy	Trenčianska vrchovina
						Zliechovská hornatina
					Súľovské vrchy	Manínska vrchovina
						Súľovské skaly
					Žilinská kotlina	Domanižská kotlina

Zdroj: Kočícký, Ivanič, 2011

Mapa č. 1.2: Geomorfologické členenie v okrese Považská Bystrica

Zdroj: upravené podľa Atlas krajiny SR, ÚGKK SR, Open Street Map, Mapový podklad ESRI, 2018

Územie okresu Považská Bystrica z geomorfologického hľadiska tvorí subprovincia Vonkajších aj Vnútrotných Západných Karpát. Zasahuje tu oblasť Slovensko-moravských Karpát a Fatransko-tatranská oblasť (percentuálne zastúpenie Tabuľka č. 1.3). Vystupuje tu dovedna 5 geomorfologických celkov (percentuálne zastúpenie Tabuľka č. 1.3). Najväčšiu časť okresu zaberá už vyššie uvedená oblasť Slovensko-moravských Karpát, a to viac ako 62 %. Tvorí ju nasledovné celky: Javorníky (43,8 %) a Považské podolie (18,9 %).

Tabuľka č. 1.3: Percentuálne zastúpenie geomorfologických oblastí a celkov okresu Považská Bystrica

Geomorfologické oblasti	Zastúpenie v okrese (%)	Geomorfologické celky	Zastúpenie v okrese (%)
Slovensko-moravské Karpaty	62,76	Javorníky	43,72
		Považské podolie	18,91
Fatransko-tatranská	37,43	Strážovské vrchy	12,65
		Súľovské vrchy	16,73
		Žilinská kotlina	8,05

Zdroj: Kočícký, Ivanič, 2011

1.1.1 Geologické pomery

Geologické pomery predmetného okresu (Mapa č. 1.3) sa dajú charakterizovať nasledovne (Atlas krajiny SR, 2002; Hók et al., 2001; Kováč et al., 1993; Plašienka et al.; geology.sk):

Najväčšiu časť okresu Považská Bystrica zaberá pohorie Javorníky ležiace na severe, resp. severozápade okresu. Z geologického hľadiska ho budujú flyšové horniny, teda sedimentárne komplexy tvorené pieskovecami, ílovcami a v menšej miere vápencami. Na predmetnom území vystupujú ílovce, pieskovce (všetínske vrstvy) veku lutét až priabón, taktiež pieskovce, ílovce, tenkovrstvený flyš, červené ílovce (belovežské súvrstvie, „pesté“ vrstvy) paleocénnej až vrchnoeocénnej epochy, ako aj drobové a arkózové pieskovce, ílovce (kýčerské vrstvy, babohorské a makovické pieskovce) zo stredného eocénu až priabónu. Z tektonického hľadiska je územie zaradené do Vonkajších Západných Karpát, presnejšie Magurskej skupiny príkrovov flyšového pásma.

V centrálnej časti okresu, v okolí rieky Váh, sa rozprestiera Považské podolie tvorené sivými a pestrými ílmi, vápnitými prachovcami, pieskami, štrkami, slajkami lignitu, sladkovodnými vápencami, organodetrickými vápencami a miestami tufitmi neogénneho veku. Taktiež tu vystupujú pieskovce, zlepenice, slieňovce, flyš s blokmi riftových vápencov (myjavský, hričovsko-žilinský vývoj) paleocénneho až eocénneho veku. Centrálnou časťou okresu prechádza aj tektonicky výrazné Pieninské bradlové pásmo. Bradlové pásmo na predmetnom území z petrografického hľadiska tvoria škvrnité vápence, krinoidové a hľuznaté vápence (čorštyňská sekvencia) veku sinemúr až titón, vrstevnaté ílovité vápence a rohovcové vápence (pieninské súvrstvie) titónsko až barémskeho veku, piesčité krinoidové, rohovcové a hľuznaté vápence (drietomská, haligovská a manínska sekvencia) veku sinemúr až kimeridž, pieskovce, ílovce a zlepenice (pročské vrstvy) mástrichtsko-eocénneho veku, organodetrické vápence (urgónska fácia) veku barém až apt, ďalej ílovce, slieňovce, pieskovce, zlepenice v podobe flyšu („sférosideritové“, „upohlavské“ a pupovské vrstvy, orlovské pieskovce) z aptu až senónu a pestré slieňovce z vrchného albu až spodného mástrichtu.

Južnú časť okresu tvoria Strážovské vrchy (12,9 %), ktoré sú súčasťou pásma jadrových pohorí. Z tektonického hľadiska ich zaraďujeme do pásma Centrálnych Západných Karpát. Sú miocénnou hrasťovou štruktúrou, ktorá porušuje staršiu príkrovovú stavbu. Najväčšiu časť pohoria tvoria príkrovovo-vrásové komplexy druhohorných hornín. Vystupuje tu tektonická super jednotka Fatikum alebo krížňanský príkrov tvorený zliechovskou jednotkou (flyšového rázu) pozostávajúcou s hlbokovodných sedimentov (sliene, slieňovce, vápence, ílovce) jurského až spodno kriedového veku, ako aj Hronikum alebo Chočský príkrov tvorený čiernovážskou a bielovážskou jednotkou triasového veku pozostávajúca z vápencov a dolomitov.

V severovýchodnej časti okresu zasahujú Súľovské vrchy (15,9 %). Tento relatívne malý horský celok je súčasťou Fatransko-tatranskej oblasti. Vystupujú tu vápence a dolomitické vápence križňanského a chočského príkrovu, či bradlové pásmo s výskytom tzv. súľovských zlepcov, karbonátových zlepcov a pieskovcov paleogénneho veku. Zo severovýchodu vstupuje do okresu aj časť Žilinskej kotliny (8,4 %). Jedná sa o medzihorskú tektonickú depresiu nepravidelného tvaru zaradenú do považskej sústavy kotlín. Tvorí ju piesočnaté a štrkové nánosy Váhu, spraše a sprašové hliny. Podloží tvoria pieskovce, vápnité ílovce – flyš (hutianske a zuberecké súvrstvie) veku lutét až oligocén.

Kvartérny pokryv okresu tvoria deluviálne sedimenty vcelku, hlinité, hlinito-piesčité, hlinito-kamenité, piesčito-kamenité až balvanovité svahoviny a sutiny, fluviálne sedimenty, prevažne nivné humózne hliny alebo hlinito-piesčité až štrkovito-piesčité hliny dolinných nív a ostatné bližšie geneticky nerozlíšené sedimenty, nečlenené predkvartérne podloží s nepravidelným pokryvom bližšie nerozlíšených svahovín a sutín (Atlas krajiny SR, 2002).

Základné geochemické typy hornín

Na území okresu Považská Bystrica sú vyčlenené 2 základné geochemické typy hornín (Atlas krajiny SR, 2002):

- ílovce, pieskovce
- vápence, dolomity.

Inžiniersko-geologická rajonizácia

Inžiniersko-geologická rajonizácia podľa členenia Slovenskej republiky (Atlas krajiny SR, 2002):

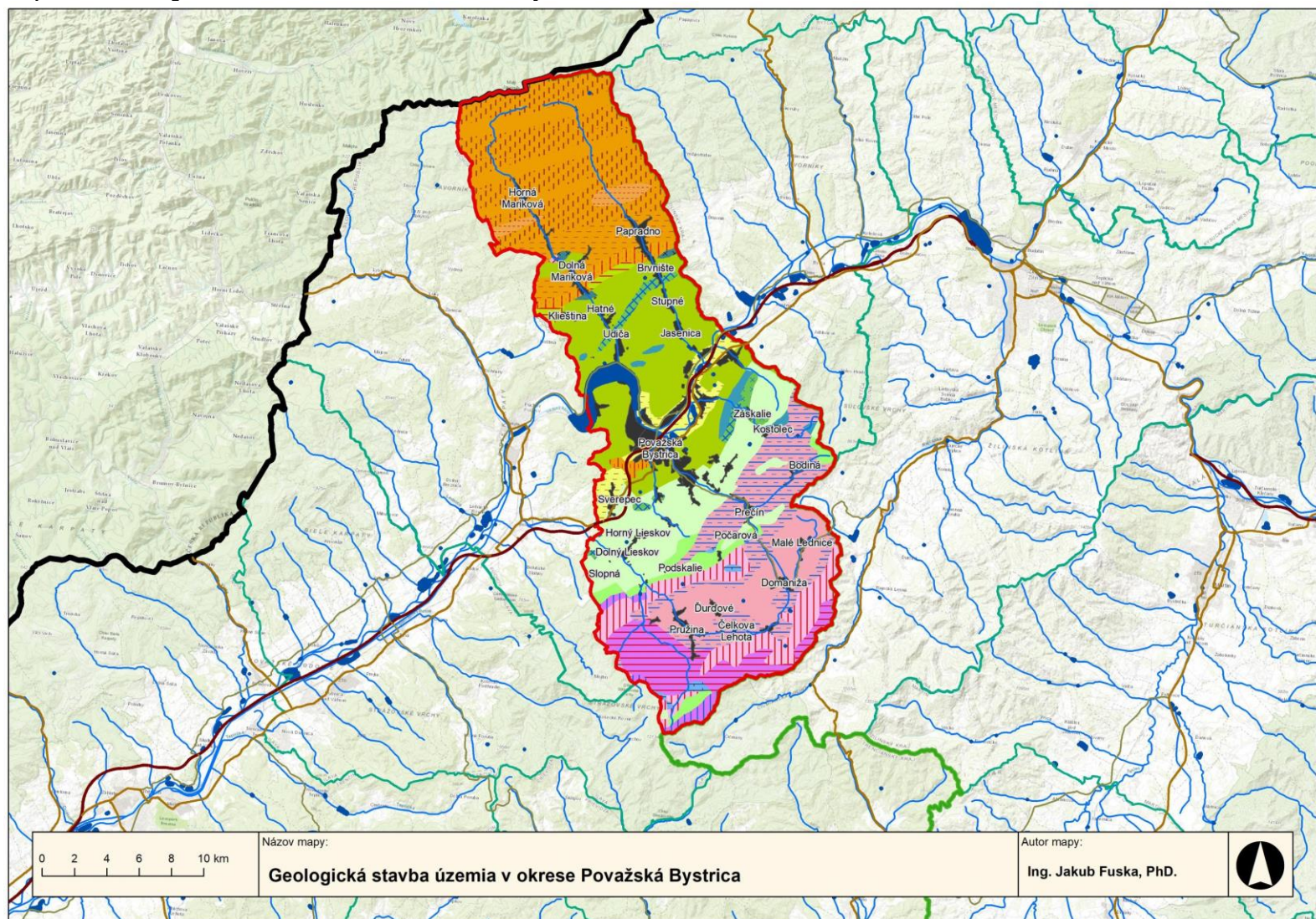
Rajóny kvartérnych sedimentov:

- rajón deluviálnych sedimentov
- rajón údolných riečnych náplavov

Rajóny predkvartérnych sedimentov:

- rajón flyšoidných hornín
- rajón vápencovo-dolomitických hornín
- rajón ílovcovo-vápencových hornín
- rajón spevnených sedimentov vcelku
- rajón pieskovcovo-zlepcových hornín
- rajón striedajúcich sa súdržných a nesúdržných sedimentov.

Mapa č. 1.3: Geologická stavba územia v okrese Považská Bystrica

Zdroj: upravené podľa Atlas krajiny SR, ÚGKK SR, Open Street Map, Mapový podklad ESRI, 2018

Legenda	
	Hranica SR
	Hranica riešeného okresu
	Hranica kraja
	Hranica okresu
	Sídla
Cestná sieť	
	Diaľnica
	Cesta 1. triedy
	Cesta 2. triedy
	Vodná nádrž
	Vodný tok
Geologická stavba	
	krieda - paleogén vonkajších Karpát, drobové - arkózové pieskovce, ílovce (kýčerské vrstvy, babohorské - makovické pieskovce); stredný eocén - priabón
	krieda - paleogén vonkajších Karpát, pieskovce, piesčité ílovce: flyš (svodnické - nivnické súvrstvie); paleocén - eocén
	krieda - paleogén vonkajších Karpát, pieskovce, ílovce: tenkovrstvený flyš, červené ílovce (belovežské súvrstvie, pestré vrstvy); paleocén - vrchný eocén
	krieda - paleogén vonkajších Karpát, ílovce, pieskovce (vsetínske vrstvy); lutét - priabón
	krieda - paleogén vonkajších Karpát, ílovce, pieskovce - glaukonitom, slieňovce (bystrické vrstvy, vychylovské súvrstvie); lutét - priabón
	mezozoikum - paleogén bradlového pásma, dolomity - tmavé vápence (Mariková, Púchov, Haligovce); stredný - vrchný trias
	mezozoikum - paleogén bradlového pásma, organodetritické vápence (urgónska fácia); barém - apt
	mezozoikum - paleogén bradlového pásma, pestré slieňovce (couches rouges); vrchný alb - spodný mástricht
	mezozoikum - paleogén bradlového pásma, pieskovce, ílovce - zlepenca (pročské vrstvy); mástricht - eocén
	mezozoikum - paleogén bradlového pásma, piesčité krinoidové, rohovcové - hľuznaté vápence (drietomská, haligovská - manínska sekvencia); sinemúr - kimeridž
	mezozoikum - paleogén bradlového pásma, vrstevnaté ílovité vápence - rohovcové vápence (pieninské súvrstvie); titón - barém
	mezozoikum - paleogén bradlového pásma, ílovce, slieňovce, pieskovce - zlepenca: flyš (sférosideritové, upohlavské - pupovské vrstvy, orlovské pieskovce); apt - senón
	mezozoikum - paleogén bradlového pásma, škvrnité vápence, krinoidové - hľuznaté vápence (čorštynská sekvencia); sinemúr - titón
	mezozoikum vnútorných Karpát, dolomity (hlavné), lokálne vápence (oponické) - bridlice; karn - norik
	mezozoikum vnútorných Karpát, pieskovce, slieňovce, ílovce: flyš (porubské súvrstvie); alb - spodný turón, - Považskom Inovci aj senón
	mezozoikum vnútorných Karpát, piesčité - krinoidové vápence, vyššie rádioláiové - hľuznaté vápence (prahový vývoj liasu); (rét-) hetanž - kimeridž
	mezozoikum vnútorných Karpát, tmavé vápence (gutensteinské), dolomity - rohovcové vápence (reiflinské); anis - karn
	mezozoikum vnútorných Karpát, vrstevnaté ílovité vápence, slieňovce - brekcie; titón - apt
	mezozoikum vnútorných Karpát, vápence (gutensteinské, steinalmské, wettersteinské, lokálne schreyeralmské, reiflinské) - dolomity; anis - karn
	neogén, vápnité prachovce, ílovce, pieskovce, tufity, pestré - uhoľné íly, uhlie, zlepenca, organodetritické vápence (lužické, čausianske, filakovské, prešovské - čelovské súvrstvie); egenburg
	vrchná krieda - paleogén vnútorných Karpát, pieskovce, vápnité ílovce - flyš (hutianske - zuberské súvrstvie); lutét - oligocén
	vrchná krieda - paleogén vnútorných Karpát, pieskovce, zlepenca, slieňovce, flyš - blokmi rífových vápencov (myjavský, hričovsko-žilinský vývoj); paleocén - eocén
	vrchná krieda - paleogén vnútorných Karpát, zlepenca, pieskovce, vápence, brekcie (borovské súvrstvie); lutét - priabón

Zdroj: upravené podľa Atlas krajiny SR, ÚGKK SR, Open Street Map, Mapový podklad ESRI, 2018

1.1.2 Geomorfologické pomery

Najnižšia časť okresu Považská Bystrica je tvorená nerozčlenenou rovinou aluviálnej nivy rieky Váh, ktorá prechádza cez Považské Podolie a Púchovskú vrchovinu. Tato časť územia sa pohybuje v nadmorskej výške 300 m n. m. až 320 m n. m. Tu je situovaná aj vodná plocha Nosiskej priehrady. Minimálna nadmorská výška v okrese Považská Bystrica dosahuje hodnotu 270,55 m n. m. Smerom na sever ku hrebeňu Javorníkov sa terén postupne zdvíha a v rámci podcelku Nízke Javorníky sa rovina mení na stredne členenú pahorkatinu až stredne členitú hornatinu (Udiča, Jasenica, Stupné, Hatné, Brvnište, Dolná Mariková a Papradno). Toto územie dosahuje výšku terénu v intervale 350 m n. m. až 600 m n. m. a tvorí predpolie samotného masívu Javorníkov, ktoré tvorí severne ležiaci podcelok Vysoké Javorníky. Tu sa reliéf významne mení a celé územie nadobúda horský charakter. Reliéf krajiny nadobúda charakter veľmi silno členitej nižšej hornatiny, ktorá pri hrebeni Javorníkov prechádza do úzkeho pruhu vyššej veľmi silno členitej hornatiny. Nadmorská výška v tejto časti územia už dosahuje od 450 m n. m. až do 1077 m n. m. (vrchol Veľkého Javorníka). Maximálna výška v okrese Považská Bystrica dosahuje hodnotu 1168 m n. m. Priemerná nadmorská výška je 516,91 m n. m.

Postupný nárast členitosti a nadmorskej výšky terénu vidno aj na južnej strane od rieky Váh. Prechod od nížiny až po nižšiu veľmi silne členitú hornatinu, ktorú tvoria Strážovské vrchy, je oproti severnej časti okresu oveľa dynamickejší. Od údolnej nivy Váhu, ktorú tvorí rovinatý terén Považského podolia sa smerom na juh dvíha predpolie Strážovských vrchov v podobe stredne členitej vrchoviny, za ktorou nasleduje pás silne členitej vrchoviny. Smerom na juh sa na spojnici obcí Pružina, Domaníža a Malé Lednice terén v úzkom pruhu zmení na silne členitú pahorkatinu, aby následne prešiel do veľmi silne členitej nižšej hornatiny. Všetky tieto zmeny sprevádza nárast nadmorskej výšky, a to v intervale od 350 m n. m. do 900 m n. m.

Z hľadiska kvantifikovateľných morfometrických parametrov sú rozhodujúcimi pre problematiku sklonitosť a vertikálna členitosť reliéfu. Sklon georeliéfu v smere spádnice je kľúčovým morfometrickým parametrom určujúcim okamžitú intenzitu gravitačne podmienených geomorfologických procesov. Amplitúda georeliéfu alebo vertikálna členitosť georeliéfu určuje maximálne množstvo potenciálnej gravitačnej energie, ktorá sa môže v určitej lokalite v súčasnosti využiť v geomorfologických procesoch. Opísané parametre pre záujmové územie okresu Považská Bystrica znázorňujú Mapa č. 1.4., Mapa č. 1.5. Priemerný sklon územia okresu Považská Bystrica je 15,37° a maximálny sklon dosahuje hodnotu 50,37 °.

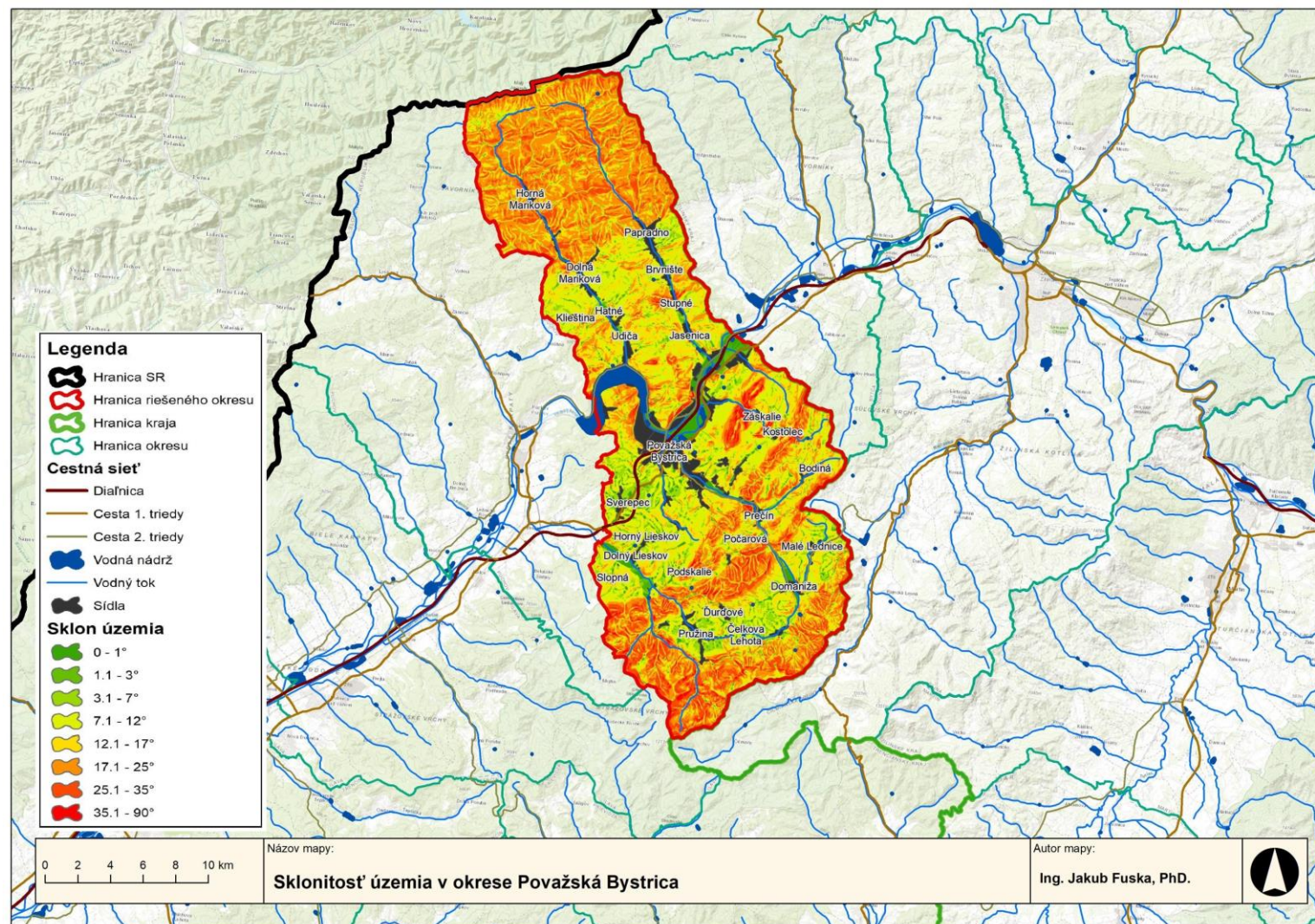
Orientácia reliéfu voči svetovým stranám

Orientácia (expozícia) reliéfu voči svetovým stranám vyjadruje, na ktorú svetovú stranu je uklonený povrch v danom bode a vyjadruje stabilnú expozíciu reliéfu voči chodu Slnka, je teda zároveň významným morfoklimatickým parametrom.

Základná štatistická charakteristika územia:

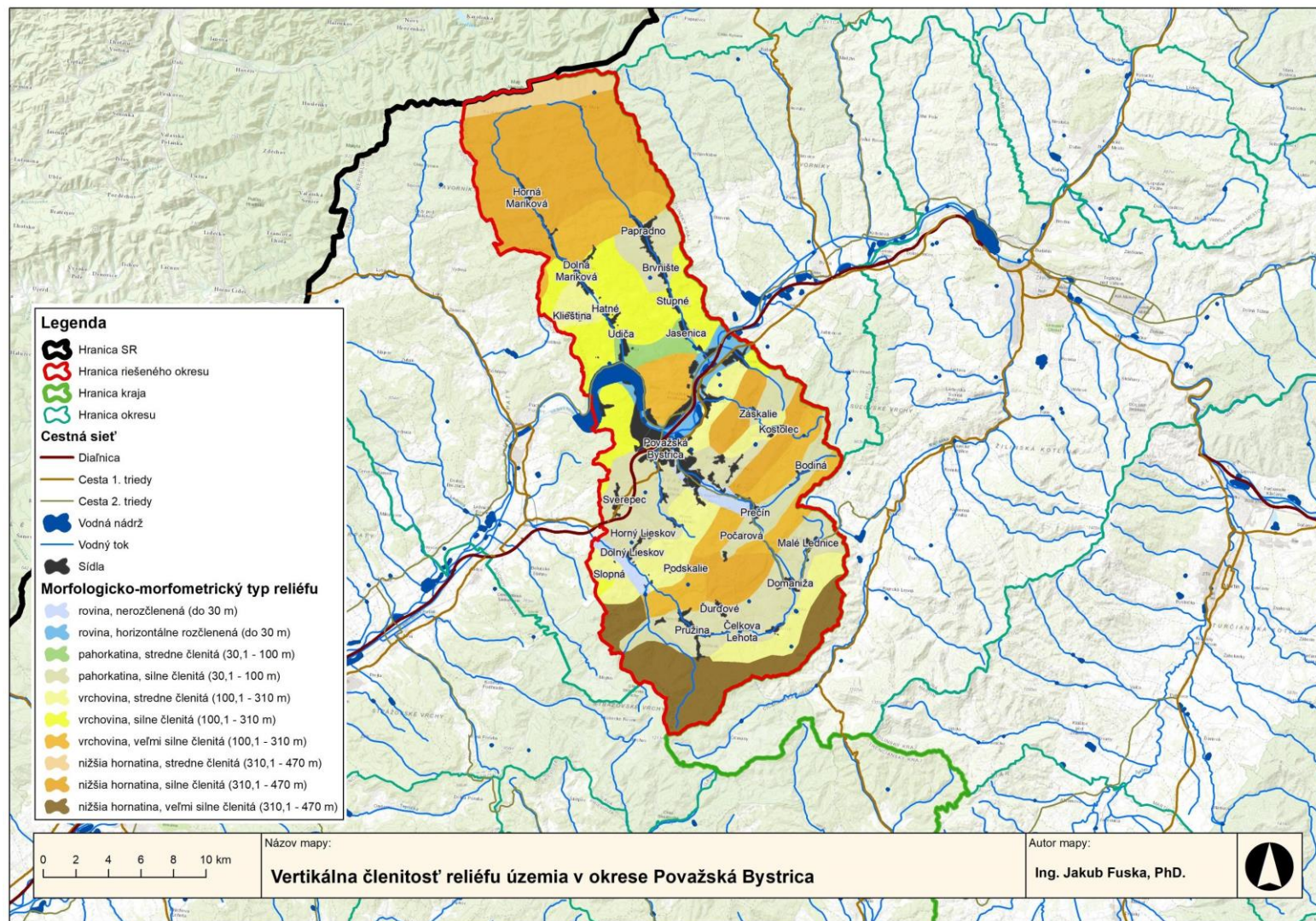
- S (10,88 %)
- SV (9,9 %)
- V (9,93 %)
- JV (11,58 %)
- J (10,04 %)
- JZ (11 %)
- Z (11,9 %)
- SZ (13,91 %)
- rovina (10,88 %)

Mapa č. 1.4: Sklonitosť územia v okrese Považská Bystrica

Zdroj: upravené podľa Atlas krajiny SR, ÚGKK SR, Open Street Map, Mapový podklad ESRI, 2018

Mapa č. 1.5: Vertikálna členitosť reliéfu územia v okrese Považská Bystrica

Zdroj: upravené podľa Atlas krajiny SR, ÚGKK SR, Open Street Map, Mapový podklad ESRI, 2018

1.1.3 Pôdne pomery

Pôda je najvrchnejšia časť zemskej kôry (prírodný útvar), ktorá vzniká na styku a za vzájomného pôsobenia biosféry, atmosféry, litosféry a hydrosféry v podmienkach určitého reliéfu. Skladá sa z neživej (častice ílu, piesku, hliny, humusu, ...) a živej zložky (edafón). Je neoddeliteľnou súčasťou ekosystémov Zeme a neustále sa vyvíja pod vplyvom zložitého pôsobenia vonkajších činiteľov na materskú horninu. Spravidla je rozdelená na jednotlivé horizonty, ktoré majú individuálne fyzikálne, chemické a biologické vlastnosti. Tie majú vplyv na jej úrodnosť. Pôda predstavuje významný analytický údaj pre určenie evalvácie i propozície v rámci ekologického plánovania krajiny.

Jednotlivé pôdne pomery územia okresu Považská Bystrica možno hodnotiť pomocou viacerých fyzikálno-chemických charakteristík. Predmetná analýza sa zameriava na identifikáciu pôdných typov, ďalej pôdných subtypov na základe Morfogenetického klasifikačného systému pôd Slovenska a pôdných druhov na základe zrnitosti, skeletovitosti a hĺbky pôdy (sk.wikipedia.org; podnemapy.sk; Miklós a kol., 1990).

Pôdny typ

Základnou identifikačnou jednotkou morfofenetickej i agronomickej kategorizácie pôd je pôdny typ. Zahŕňa v sebe skupinu pôd charakterizovanú rovnakou stratigrafiou pôdneho profilu, t. j. určitou kombináciou diagnostických horizontov, ako výsledok kvalitatívne špecifického typu pôdotvorného procesu, ktorý sa vyvíjal a vyvíja v rovnakých hydrotermických podmienkach pod približne rovnakou vegetáciou. Pôdne typy sú definované súborom diagnostických horizontov a ich najdôležitejších vlastností získaných dlhodobým vývojom v prírodných podmienkach, ako aj kultiváciou (podnemapy.sk).

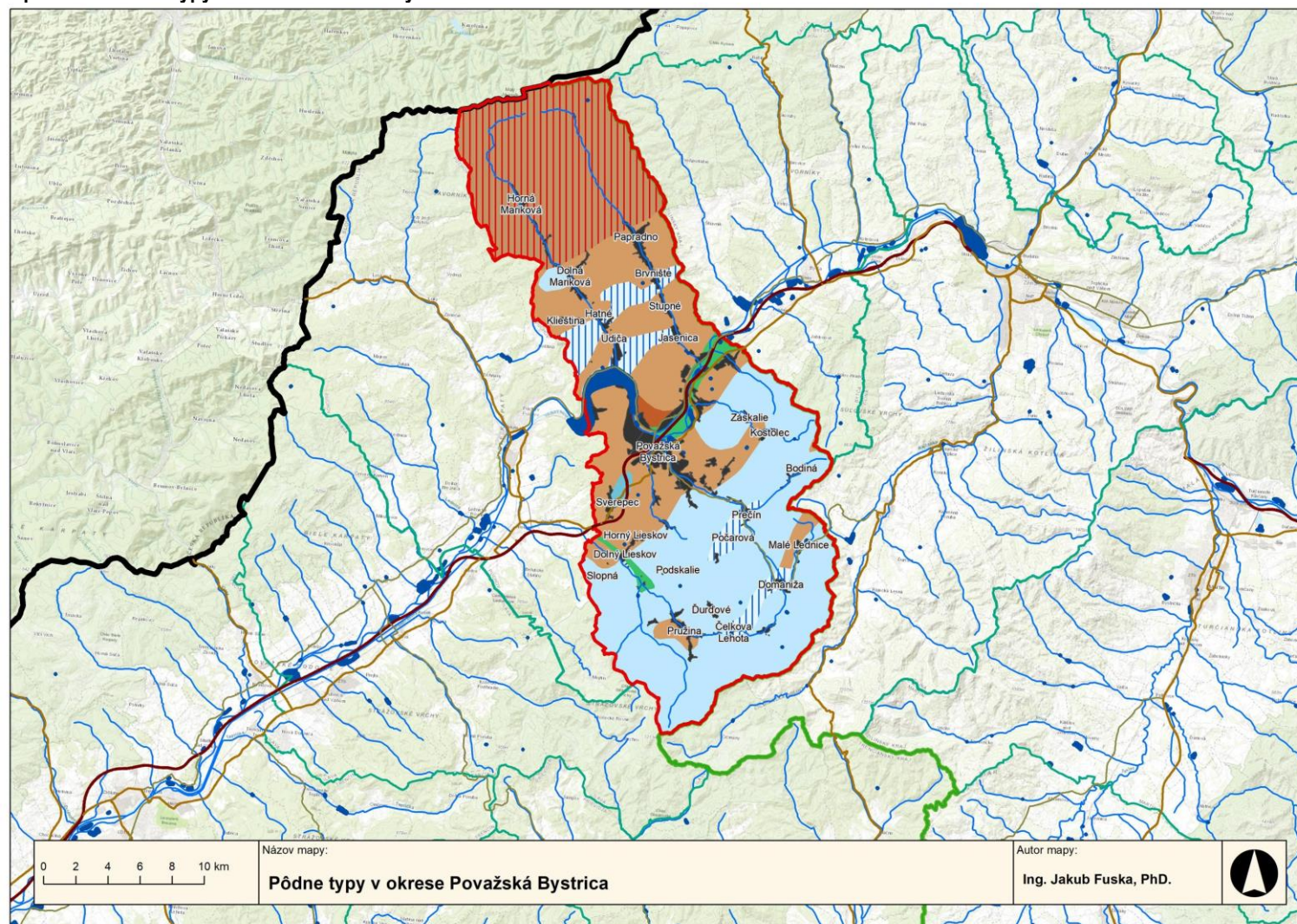
Pre územie okresu Považská Bystrica boli identifikované nasledujúce pôdne typy (Atlas krajiny SR, 2002), ich percentuálne zastúpenie je uvedené v Tabuľke č. 1.4. a grafické znázornenie v Mape č. 1.6.:

- fluvizeme
- kambizeme
- luvizeme
- pararendziny
- pseudogleje
- rendziny

Tabuľka č. 1.4: Percentuálne zastúpenie pôdných typov okresu Považská Bystrica

Názov pôdneho typu	Zastúpenie v okrese (%)
Fluvizeme	2,22
Kambizeme	51,43
Luvizeme	0,66
Pararendziny	5,77
Pseudogleje	0,45
Rendziny	38,91

Mapa č. 1.6: Pôdne typy v okrese Považská Bystrica

Zdroj: upravené podľa Atlas krajiny SR, ÚGKK SR, Open Street Map, Mapový podklad ESRI, 2018

Legenda

 Hranica SR	Cestná sieť	 Vodná nádrž
 Hranica riešeného okresu	 Diaľnica	 Vodný tok
 Hranica kraja	 Cesta 1. triedy	 Sídla
 Hranica okresu	 Cesta 2. triedy	

Pôdny typ a pôdna jednotka

	fluvizeme, fluvizeme kultizemné karbonátové, sprievodné fluvizeme glejové, karbonátové a fluvizeme karbonátové ľahké; z karbonátových aluviálnych sedimentov
	kambizeme, kambizeme modálne a kultizemné nasýtené, sprievodné kambizeme pseudoglejové; zo zvetralín pieskovcovo-ílovcových hornín (flyš)
	kambizeme, kambizeme modálne a kultizemné nasýtené, sprievodné rendziny a pararendziny; zo zvetralín silikátovo-karbonátových hornín (flyš) a vápencov
	kambizeme, kambizeme modálne kyslé, sprievodné kultizemné a rankre; zo zvetralín kyslých až neutrálnych hornín
	kambizeme, kambizeme podzolové, sprievodné podzoly kambizemné a rankre; zo zvetralín kyslých hornín
	kambizeme, kambizeme pseudoglejové nasýtené, sprievodné pseudogleje modálne a kultizemné, lokálne gleje; zo zvetralín rôznych hornín
	luvizeme, luvizeme pseudoglejové, sprievodné pseudogleje luvizemné zo sprašových hĺn, lokálne kambizeme z kvartérnych a terciérnych skeletnatých sedimentov
	pararendziny, pararendziny kambizemné a kambizeme rendzinové; zo zvetralín pieskovcovo-slieňovcových hornín
	pseudogleje, pseudogleje modálne, kultizemné a luvizemné nasýtené až kyslé, zo sprašových hĺn a svahovín
	rendziny, rendziny a kambizeme rendzinové, sprievodné litozeme modálne karbonátové, lokálne rendziny sutinové; zo zvetralín pevných karbonátových hornín
	rendziny, rendziny kambizemné a kambizeme rendzinové, sprievodné rendziny litozemné a rendziny sutinové; zo zvetralín pevných karbonátových hornín
	vodná plocha

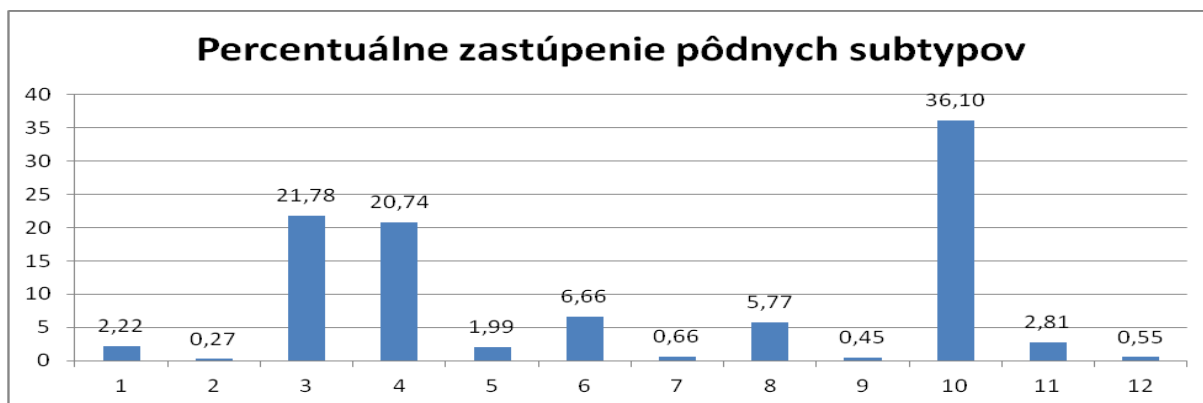
Zdroj: upravené podľa Atlas krajiny SR, ÚGKK SR, Open Street Map, Mapový podklad ESRI, 2018

Pôdny subtyp

Pre územie okresu Považská Bystrica boli identifikované nasledujúce pôdne subtypy (Atlas krajiny SR, 2002), ich percentuálne zastúpenie je uvedené v Grafe č. 1.1:

1. fluvizeme kultizemné karbonátové, sprievodné fluvizeme glejové, karbonátové a fluvizeme karbonátové ľahké; z karbonátových aluviálnych sedimentov,
2. kambizeme modálne a kultizemné nasýtené, sprievodné kambizeme pseudoglejové; zo zvetralín pieskovcovo-ílovcových hornín (flyš),
3. kambizeme modálne a kultizemné nasýtené, sprievodné rendziny a pararendziny; zo zvetralín silikátovo-karbonátových hornín (flyš) a vápencov,
4. kambizeme modálne kyslé, sprievodné kultizemné a rankre; zo zvetralín kyslých až neutrálnych hornín,
5. kambizeme podzolové, sprievodné podzoly kambizemné a rankre; zo zvetralín kyslých hornín,
6. kambizeme pseudoglejové nasýtené, sprievodné pseudogleje modálne a kultizemné, lokálne gleje; zo zvetralín rôznych hornín,
7. luvizeme pseudoglejové, sprievodné pseudogleje luvizemné zo sprašových hĺn, lokálne kambizeme z kvartérnych a terciérnych skeletovitých sedimentov,
8. pararendziny kambizemné a kambizeme rendzinové; zo zvetralín pieskovcovo-slieňovcových hornín,
9. pseudogleje modálne, kultizemné a luvizemné nasýtené až kyslé, zo sprašových hĺn a svahovín,
10. rendziny a kambizeme rendzinové, sprievodné litozeme modálne karbonátové, lokálne rendziny sutinové; zo zvetralín pevných karbonátových hornín,
11. rendziny kambizemné a kambizeme rendzinové, sprievodné rendziny litozemné a rendziny sutinové; zo zvetralín pevných karbonátových hornín,
12. vodná plocha.

Graf č. 1.1: Percentuálne zastúpenie pôdných subtypov okresu Považská Bystrica

Na území okresu Považská Bystrica sú prevládajúcimi pôdnymi typmi kambizeme s 51,43 % pokrytím územia. Dominantným subtypom sú ale rendziny a kambizeme rendzinové, sprievodné litozeme modálne karbonátové, lokálne rendziny sutinové; zo zvetralín pevných karbonátových hornín s pokrytím 36,1 %. Výskyt kambizemí je v severozápadnej a centrálnej časti okresu.

Pôdny druh (zrinitosť)

Na základe identifikácie percentuálneho obsahu jednotlivých zrnitostných frakcií jemnozeme, skeletu a organických látok je založené rozdelenie pôdných druhov, a teda charakteristika pôdnej zrnitosti. Zrinitosť je základným parametrom pre ich pomenovanie. Klasifikácia je založená na charaktere a veľkosti zrnitostných častíc, zastúpenie jednotlivých frakcií jemnozeme, ako aj na obsahu organických a minerálnych látok. Pre stanovenie pôdných druhov na základe obsahu zrnitostných frakcií boli použité pôdne mapy.

Pre vyjadrenie zrnitosti pôd sa u nás najviac používa Nováková klasifikácia. Táto triedi pôdy na 7 druhov podľa obsahu hrubého ílu (frakcie pod 0,01 mm) (Tabuľka 1.5). Pozitívom takejto klasifikácie je dobrá zrozumiteľnosť pre užívateľov v praxi. Dovoľuje pomerne presne klasifikovať pôdne druhy už v teréne (podnemapy.sk). Na území okresu Považská Bystrica je plošne zastúpených 5 pôdných druhov, z ktorých je dominantná hlinitá zrnitostná trieda (73,72 %) (Tabuľka č. 1.6.).

Tabuľka č. 1.5: Kategorizácia pôdných druhov podľa obsahu častíc <0,01 mm

Kategória zrnitosti	Obsah častíc < 0,01 mm
pôdy ľahké	- piesočnaté (0 – 10 %) - hlinitiesočnaté (10 – 20 %)
pôdy stredne ťažké	- piesočnatohlinité (20 – 30 %) - hlinité (30 – 45 %)
pôdy ťažké	- ilovitohlinité (45 – 60 %)
pôdy veľmi ťažké	- ílovité (60 – 75 %) - íly (> 75 %)

Zdroj: Databáza VÚPOP

Tabuľka č. 1.6: Pôdne druhy a ich zastúpenie na celkovej ploche územia okresu Považská Bystrica

Názov pôdneho druhu	Kód pôdneho druhu	Kategória zrnitosti	Plošné zastúpenie v %
hlinitiesočnaté	lh	pôdy ľahké	1,91
piesočnatohlinité	sp	pôdy stredne ťažké	15,67
hlinité	sh	pôdy stredne ťažké	73,72
ílovitohlinité	si	pôdy ťažké	8,19
ílovité	ti	pôdy veľmi ťažké	0,51

Zdroj: Databáza VÚPOP; NLC

Skeletovitosť pôdy

Podľa zrnitostného zloženia sa pôda člení na:

- jemnozem (častice menšie ako 2 mm)
- skelet (častice väčšie ako 2 mm)
- skelet, t. j. štrk (2 – 50 mm)
- kamene (50 – 250 mm)
- balvany (>250 mm) sú súčasťou zrnitostného zloženia pôd vyvinutých na zvetralinách pevných hornín a na štrkových alúviách.

Skelet vzhľadom na veľkosť jeho častíc neviaže na svoj povrch žiadne látky, nevytvára kapilárne póry, neumožňuje kapilárny pohyb vody, nemá priamy podiel na prebiehajúcich pedochemických procesoch a na ich dynamike (podnemapy.sk).

Na základe bonitačného systému poľnohospodárskych pôd Slovenska sa vyčleňujú nasledovné kategórie skeletovitosti:

- pôdy bez skeletu (obsah skeletu do hĺbky 0,6 m pod 10 %),
- slabo skeletovité pôdy (obsah skeletu v povrchovom horizonte 5 - 25 %, v podpovrchovom horizonte 10 - 25 %),
- stredne skeletovité pôdy (obsah skeletu v povrchovom horizonte 25 - 50 %, v podpovrchovom horizonte 25 - 50 %),
- silne skeletovité pôdy (obsah skeletu v povrchovom horizonte 25 - 50 %, v podpovrchovom horizonte nad 50 %).

Keďže existujú len mapy poľnohospodárskych pôd, na ktorých sú zachytené zodpovedajúce hodnoty v rámci pedologických sond a nie je zmapované celé územie Slovenska, bola zostavená skeletovitosť pôdy v povrchovom horizonte okresu na základe priestorovej distribúcie pôd. Pri spracovaní obsahu skeletu sa vychádzalo z mapy pôdnych typov (subtypov) a pôdnych druhov. Pre úplnosť dopĺňame, že mapy lesných pôd údaje o skeletovitosti obsahujú nielen pre povrchový, ale aj pre podpovrchový horizont, no ich odlišná kategorizácia s odlišným množstvom tried je nezlučiteľná s poľnohospodárskymi pôdami.

Tabuľka č. 1.7: Skeletovitosť pôdy v povrchovom horizonte v okrese Považská Bystrica

Kategória skeletovitosti	Zastúpenie v %
Pôdy bez skeletu	3,26
Pôdy slabo skeletovité	26,06
Pôdy stredne skeletovité	14,39
Pôdy silne skeletovité	56,28

Zdroj: Databáza VÚPOP; NLC

Najväčšie zastúpenie v okrese Považská Bystrica majú silne skeletovité pôdy, ktoré tvoria 56,28 % územia. Za nimi nasledujú slabo skeletovité pôdy (26,06 %), stredne skeletovité pôdy (14,39 %) a najmenšie zastúpenie majú pôdy bez skeletu (3,26 %), uvádza Tabuľka č. 1.7.

Hĺbka pôdy

Hĺbka pôdy je dôležitý činiteľ určujúci produkčnú schopnosť pôdy. Od hĺbky závisí rozvoj koreňovej sústavy rastlín a ich pevné zakotvenie, akumulácia vody, vzduchu, živín a teploty.

Hĺbka pôdy závisí od zvetrateľnosti materskej horniny alebo od hrúbky premiestneného nespevneného pôdotvorného substrátu, ako sú spraše, sprašové a svahové hliny, aluviálne náplavy, naviate piesky a pod. Na pevných horninách je hĺbka pôdy rôzna v závislosti od geomorfologického tvaru terénu. Na plošinách je väčšia, na vrcholoch a chrbtoch je menšia. Na zbytkoch treťohorných parovín, kde sú zachované pozostatky subtropického a tropického zvetrávania, býva hĺbka pôdy značná. Na pahorkatinách, rovinách a v nivách riek, ktoré sú budované nespevnenými horninami a aluviálnymi náplavami sú pôdy spravidla hlboké.

V praxi je zaužívaná kategorizácia podľa tzv. celkovej hĺbky pôd (existuje aj fyziologická a genetická hĺbka). Celková hĺbka pôdy je hĺbka celého pôdneho profilu, t. j. od povrchu pôdy až k zvetrávajúcej materskej hornine alebo k hladine podzemnej vody. Podľa celkovej hĺbky pôdy, ktorá môže mať hrúbku len niekoľko centimetrov až niekoľko metrov, môžeme rozdeliť pôdy na (podnemapysk):

- pôdy hlboké (0,6 m a viac)
- stredne hlboké (0,3 až 0,6 m)
- plytké (do 0,3 m).

Tabuľka č. 1.8: Hĺbka pôdy v okrese Považská Bystrica

Kategória hĺbky pôd	Zastúpenie v %
Pôdy hlboké	31,33
Pôdy stredne hlboké	19,36
Pôdy plytké	49,31

Zdroj: Databáza VÚPOP; NLC

Väčšinu územia okresu Považská Bystrica tvoria plytké pôdy (49,31 %) s hĺbkou do 0,3 metra. Za nimi nasledujú hlboké pôdy (31,33 %) s hĺbkou 0,6 metra a viac a najmenšie zastúpenie majú stredne hlboké pôdy (19,36 %) s hĺbkou 0,3 až 0,6 metra, uvedené v Tabuľke č. 1.8.

1.1.4 Hydrologické pomery a hydrogeologické pomery

1.1.4.1 Hydrologické pomery

Povrchové vody

Hlavným recipientom okresu je rieka Váh, ktorá symetricky rozdeľuje hydrografickú sieť okresu na severnú a južnú časť. Rieka Váh preteká okresom cez čiastkové povodie Váhu od Drieňovky po odbočenie Nosického kanála.

Hlavnými tokmi hydrografickej siete severne od Váhu je Marikovský potok a potok Papradianka. Oba potoky sú pravostranné prítoky Váhu. Papradianka je však najprv zaústená do umelého Hričovského kanála. Južnú časť okresu odvodňuje potok Domanížianka a Pružinka. Potok Pružinka sa do Váhu vlieva až v susednom Púchovskom okrese.

Oba hydrografické celky majú horský charakter, pričom najmä v severnej časti má významný vplyv na vodnosť tokov aj jaré topenie snehu v pohorí Javorníky.

Údolnú časť okresu tvorí široká riečna niva, kde okrem samotného toku Váh je dôležitou súčasťou odtokového systému územia aj Hričovský kanál. Ten začína v okrese Žilina pod Hričovskou priehradou a prechádza cez celý okres Bytča. V okrese Považská Bystrica sú do tohto kanála zaústené všetky pravostranné prítoky Váhu.

Na území okresu sa nachádza významná vodná nádrž Nosice, ktorá je súčasťou sústavy vodných elektrární využívajúcich hydroenergetický potenciál Váhu – Vážskej kaskády. Samotná priehrada vodnej nádrže leží v okrese Púchov. Do tejto vodnej nádrže je na jej začiatku zaústený aj Hričovský kanál. Nosická priehrada a jej energetická regulácia, ktorá má vplyv aj na prietok a výšku hladiny v Hričovskom kanále, významnou mierou ovplyvňuje odtokové pomery z okresu Považská Bystrica.

Okrem vodnej nádrže Nosice boli najmä po ľavej strane Váhu ťažbou štrkov vytvorené neprietočné jazerá (bagroviská), ktoré sa postupom času zmenili na rybníky, resp. si našli rekreačné využitie. Jedná sa o dve jazerá v aluviálnej nive Váhu severne od mestskej časti Považskej Bystrice s názvom Vrtižer a sústavu jazier južne od mestskej časti Považská Teplá.

Okrem týchto vodných plôch sa na území okresu nachádza aj jedna vodná nádrž situovaná v horských podmienkach. Ide o vodnú nádrž v obci Horná Mariková, ktorá je dotovaná z Marikovského potoka náhonom.

Bližšia charakteristika vodomerných staníc je uvedená v Tabuľka č. 1.9 a Tabuľka č. 1.10.

Tabuľka č. 1.9: Vodomerné stanice v okrese Považská Bystrica – charakteristika

DB číslo	Stanica	Tok	Hydrologické číslo	Riečny km	Plocha povodia (km ²)	Nadmorská výška (m n. m.)
6362	Jasenica	Papradnianska	1-4-21-07-062-01	2,40	76,75	308,88
6380	Považská Bystrica	Domanižanka	1-4-21-07-031-01	1,60	100,66	291,66
6410	Trstie	Pružinka	1-4-21-08-010-01	11,50	70,25	322,50

Zdroj: SHMÚ, 2018

Tabuľka č. 1.10: Priemerné ročné a extrémne prietoky na vodomerných staniciach v okrese Považská Bystrica

Vodomerná stanica	Tok	Riečny km	Q _r 2017 m ³ .s ⁻¹	Q _{max} 2017 m ³ .s ⁻¹	Q _{max} m ³ .s ⁻¹	Q _{min} 2017 m ³ .s ⁻¹	Q _{min} m ³ .s ⁻¹
Jasenica	Papradnianska	2,40	0,898	27,6	50,70 (1980 – 2016)	0,056	0,023 (1980 – 2016)
Považská Bystrica	Domanižanka	1,60	0,622	10,14	45,60 (1961 – 2016)	0,134	0,021 (1961 – 2016)
Trstie	Pružinka	11,50	0,634	9,257	18,01 (1969 – 2016)	0,349	0,090 (1969 – 2016)

Zdroj: SHMÚ, 2018

Vysvetlivky:

Q_r 2017 – priemerný ročný prietok v roku 2017

Q_{max} 2017 – najväčší kulmináčny prietok (m³.s⁻¹) v roku 2017

Q_{max} – najväčší kulmináčny prietok (m³.s⁻¹) vyhodnotený v uvedenom období pozorovania, N-ročný prietok

Q_{min} 2017 – najmenší priemerný denný prietok (m³.s⁻¹) v roku 2017

Q_{min} – najmenší priemerný denný prietok (m³.s⁻¹) vyhodnotený v uvedenom období pozorovania, M-denný prietok

Na hlavných prítokoch Váhu, ktorých povodia tvoria aj podstatnú plochu okresu Považská Bystrica, prevláda vrchovino-nížinný typ odtoku. Vzhľadom na porovnateľné klimatické pomery, ako aj veľkosť jednotlivých povodí, sa ich N-ročné a M-denné vody v zásade neodlišujú. Najmenšie M-denné prietoky boli namerané na toku Domaniža – len 0,021 m³.s⁻¹. Najvyššie prietoky za sledované obdobie sa dosiahli podľa pozorovaní SHMÚ 50,7 m³.s⁻¹ na toku Papradnianska.

Podzemné vody

V problematike podzemných vôd sa dokument RÚSES zaoberá tromi typmi podzemných vôd, a to geotermálnymi, minerálnymi a banskými.

Geotermálne vody

Na území okresu sa nachádza len jeden útvar geotermálnych podzemných vôd, a to v južnej časti okresu v okolí obcí Pružiná, Domaniža, Malé Lednice, Prečín a Bodiná. Geotermálny útvar podzemných vôd má označenie SK300080FK "Žilinská kotlina". Kolektory sú dominantne zastúpené karbonátovými horninami mezozoika – triasu. Priepustnosť kolektora je puklinovo-krasová. V rámci Slovenska sa jedná o oblasť s relatívne malým energetickým výkonom, ktorý sa pohybuje do 50 MW (Atlas krajiny, 2002).

Minerálne vody

Na území okresu sa nevyskytujú žiadne významné zdroje minerálnych vôd (prehľad v Tabuľke č. 1.11). Prakticky bezvýznamné a len miestne využívané pramene minerálnych vôd sa nachádzajú hlavne južnej časti okresu, kde sú viazané na málo výdatné vývery z karbonátových hornín. Najznámejší je prameň kyselky pod Bôrom pri obci Považská Teplá.

Tabuľka č. 1.11: Zdroje minerálnej vody v okrese Považská Bystrica

Názov	Register	Lokalita	Typ
Kyselka v lese I	PB-20	Okрут	prameň
Kyselka v lese II	PB-20A	Okрут	prameň
Kyselka pod Bôrom	PB-15	Považská Teplá	prameň
Kyselka na pasienku	PB-16	Považská Teplá	prameň
Prameň nad maštalou JRD	PB-12	Považská Teplá	prameň
Prameň pod Záluskou	PB-13	Považská Teplá	prameň
Záluská kyselka	PB-14	Považská Teplá	prameň
Hydrocentrála vrt V3	PB-10	Považské Podhradie	vrt
Hydrocentrála	PB-11	Považské Podhradie	prameň

Zdroj: ŠGÚDŠ (WMS – Zdroje geotermálnych a minerálnych vôd)

Banské vody

Na území okresu Považská Bystrica sa nenachádza žiadny banský revír, na ktorý by boli viazané historické, či súčasné banské diela, ktoré boli zdrojom banských vôd.

1.1.4.2 Hydrogeologické pomery

V okrese Považská Bystrica sa nachádza len jeden útvar podzemných vôd kvartérnych sedimentov (Tabuľka č. 1.12) – SK100400P "Medzizrnové podzemné vody kvartérnych náplavov Váhu, Nitry a ich prítokov J časti oblasti povodia Váh". Tento útvar je priestorovo viazný na centrálnu časť okresu, na aluviálnu nivu Váhu. Útvar tvoria najmä aluviálne a terasové štrky, piesčité štrky, piesky, proluviálne sedimenty. V tomto útvare prevláda medzizrnová priepustnosť kolektorov.

Tabuľka č. 1.12: Útvary podzemných vôd v kvartérnych sedimentoch v okrese Považská Bystrica

Kód útvaru	Názov útvaru	Povodie	Dominantné zastúpenie kolektora	Priepustnosť
SK100400P	Medzizrnové podzemné vody kvartérnych náplavov Váhu, Nitry a ich prítokov J časti oblasti povodia Váh	Váh	aluviálne a terasové štrky, piesčité štrky, piesky, proluviálne sedimenty	medzizrnová

Zdroj: Slovenská asociácia hydrogeológov, 2005

Na území okresu sa nachádzajú dva hydrogeologické útvary, ktoré korešpondujú so severojužným členením hydrografickej siete okresu. Na severe územia od Váhu sa nachádza hydrogeologický útvar SK200180F "Puklinové podzemné vody západnej časti flyšového pásma a Podtatranskej skupiny oblasti povodia Váh". Útvar tvoria najmä striedanie pieskovcov a ílovcov (flyš), sliene, slieňovce, pieskovce, bridlice a zlepenice, stratifikované do obdobia paleogénu až mezozoika – kriedy. V tomto útvare prevláda puklinová priepustnosť kolektorov.

Celú časť okresu južne od Váhu tvorí hydrogeologický útvar SK200140KF "Dominantné krasovo – puklinové podzemné vody Strážovských vrchov a Lúčanskej Malej Fatry oblasti povodia Váh". Útvar tvoria najmä mezozoické vápence a dolomity. Prevláda krasovo-puklinová priepustnosť kolektorov (Tabuľka č. 1.13).

Tabuľka č. 1.13: Útvary podzemných vôd v predkvartérnych horninách v okrese Považská Bystrica

Kód útvaru	Názov útvaru	Povodie	Dominantné zastúpenie kolektora	Priepustnosť
SK200180F	Puklinové podzemné vody Z časti flyšového pásma a Podtatranskej skupiny oblasti povodia Váh	Váh	striedanie pieskovcov a ílovcov (flyš), sliene, slieňovce, pieskovce, bridlice a zlepenice	puklinová
SK200140KF	Dominantné krasovo – puklinové podzemné vody Strážovských vrchov a Lúčanskej Malej Fatry oblasti povodia Váh	Váh	vápence a dolomity	krasovo-puklinová

Zdroj: MŽP SR, 2015

1.1.5 Klimatické pomery

Klimatické pomery okresu Považská Bystrica sú diferencované najmä podľa nadmorskej výšky a členitosti územia. Po teplotnej a zrážkovej stránke je výraznejšie odlišná len severozápadná časť územia do ktorej zasahuje predpolie Javorníkov.

Jednotlivé klimatické okrsky v zmysle Končekovej klimatickej klasifikácie, Mapa č. 1.7, spadajú v centrálnej časti územia do teplej a mierne teplej oblasti. V okolí údolia Váhu, je plošne najrozšírenejší teplý a vlhký okrsk T8 s miernou zimou (Sverepec, Považská Bystrica, Považská Teplá, Plevník – Drienové). Smerom na sever k podhoriu Javorníky (Horná a Dolná Mariková, Papradno), ale aj na juh do Strážovských vrchov, prevláda mierne teplá oblasť s najviac rozšírenými mierne teplými a vlhkými okrskami M4, M5 a M7 s chladnou až studenou zimou. Celkom na severe v dolinách a na hrebeňoch Javorníkov, ale aj na juhu v Strážovských vrchoch je rozšírený mierne chladný okrsk C1.

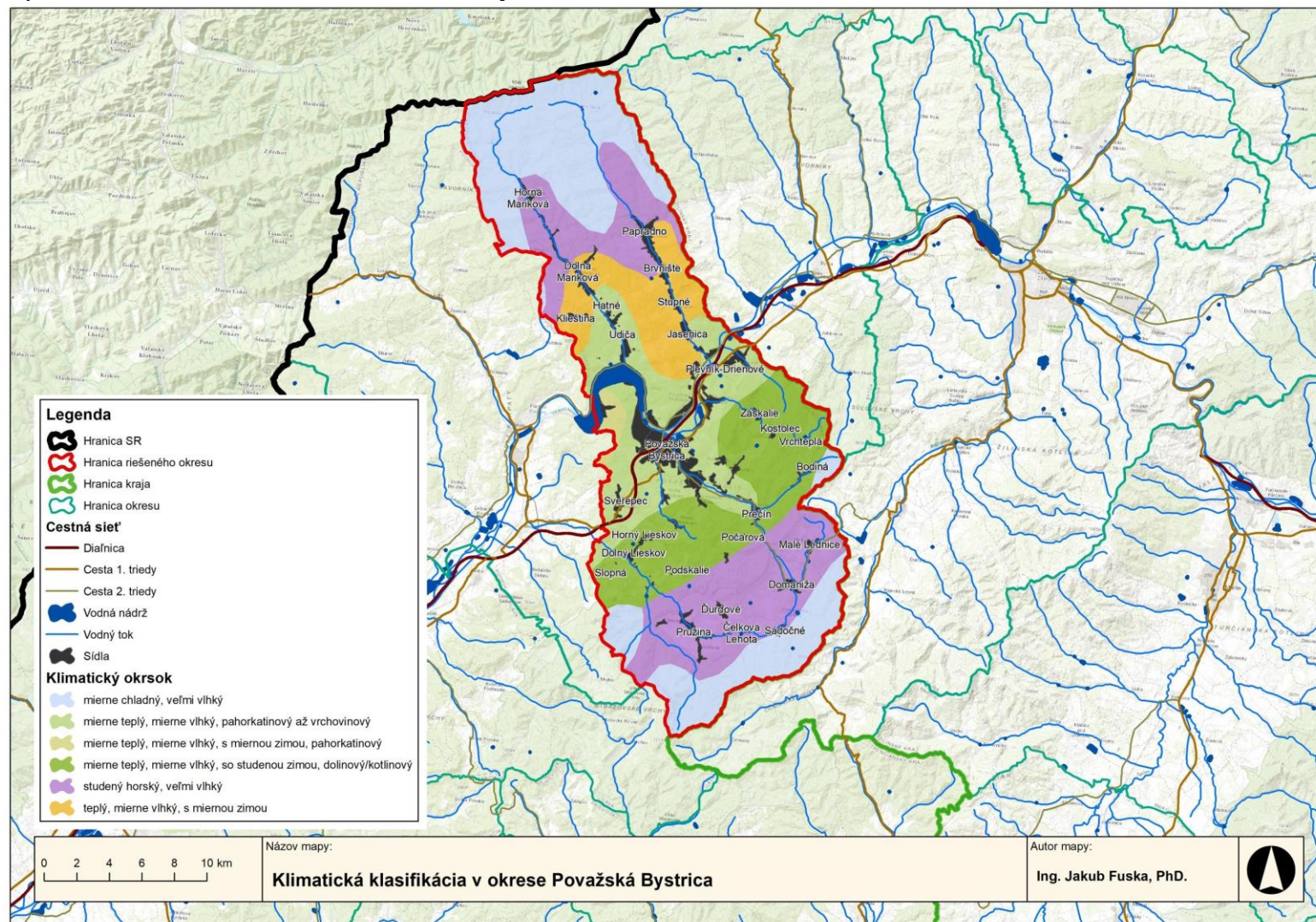
Prehľad klimatických okrskov a ich charakteristiku prináša Tabuľka č. 1.14.

Tabuľka č. 1.14: Klimatická klasifikácia podľa Končeka (1961 – 2010) na území okresu Považská Bystrica

Okrsk	Charakteristika okrsku	Klimatické znaky
T8	teplý, vlhký, s miernou zimou	január $\leq -3^{\circ}\text{C}$, lz = 60 – 120
M4	mierne teplý, vlhký, s miernou zimou, pahorkatinový až rovinový	január $> -3^{\circ}\text{C}$, jul $\geq 16^{\circ}\text{C}$, lz= 60 až 120 do 500 m n. m.
M5	mierne teplý, vlhký, s chladnou až studenou zimou, dolinový/kotlinový	január $\leq -3^{\circ}\text{C}$, LD < 50 , lz= 60 až 120
M7	mierne teplý, veľmi vlhký, vrchovinový	jul $\geq 16^{\circ}\text{C}$, LD < 50 , lz ≥ 120 prevažne nad 500 m n. m.
C1	mierne chladný	jul $\geq 12^{\circ}\text{C}$ až $< 16^{\circ}\text{C}$

Zdroj: Klimatický Atlas Slovenska, 2015

Mapa č. 1.7: Klimatická klasifikácia v okrese Považská Bystrica

Zdroj: upravené podľa Atlas krajiny SR, ÚGKK SR, Open Street Map, Mapový podklad ESRI, 2018

Charakteristika jednotlivých klimatických prvkov je spracovaná na základe priemerných dlhodobých údajov najbližších pozorovacích staníc SHMÚ (Tabuľka č. 1.15), pričom v charakteristike výskytu a režimu jednotlivých prvkov zohľadňujeme dôležité klimatotvorné faktory vplyvajúce na priestorovú diferenciáciu klimatických prvkov na území okresu (výšková zonálnosť, orografická poloha a pod.).

Tabuľka č. 1.15: Meteorologické stanice na území okresu Považská Bystrica

Názov stanice	Typ	Nadmorská výška (m n. m.)
Horná Mariková – Modlatín	zrážkomerná	435
Prečín	zrážkomerná	358
Považská Bystrica	zrážkomerná	312
Pružina	zrážkomerná	392
Domaniža	zrážkomerná	370
Brvnište	zrážkomerná	372
Orlové	fenologická lesná	288

Zdroj: Databáza Klimatologických charakteristík SHMÚ

Teplotné pomery

Dlhodobá priemerná ročná teplota vzduchu (Tabuľka č. 1.16) nameraná na meteorologických staniaciach sa pohybuje od 6,3 °C do 7,4 °C. Maximálna priemerná teplota nastáva v mesiaci júl a pohybuje sa v intervale 15,9 °C do 17,2 °C. Najnižšie teploty sa vyskytujú v mesiaci január a v dlhodobom priemere dosahujú -3,0 °C až -3,7 °C.

Tabuľka č. 1.16: Priemerné mesačné (ročné) teploty vzduchu (°C) za obdobie 1961 – 2010 na meteorologických staniaciach na území okresu Považská Bystrica

Názov stanice	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rok
Horná Mariková	-3,7	-2,2	1,0	6,3	11,4	14,3	15,9	15,3	11,6	7,1	2,0	-2,4	6,3
Pružina	-3,0	-1,2	2,3	7,8	12,8	15,5	17,2	16,4	12,6	8,0	3,0	-1,6	7,4

Zdroj: Databáza Klimatologických charakteristík SHMÚ

Priemerná teplota

Priemerná ročná/mesačná teplota vzduchu je dôležitým klimatickým ukazovateľom, na ktorý má vplyv nadmorská výška, v menšej miere orientácia svahov voči svetovým stranám a členitosť povrchu. Priemerné ročné a mesačné teploty vzduchu pre územie sú stanovené na základe údajov z Klimatického atlasu SR.

Základná štatistická charakteristika územia (obdobie 1981-2010):

Priemerná ročná teplota (priemer pre okres Považská Bystrica): 6,8 °C

Priemerná ročná teplota (maximum pre okres Považská Bystrica): 8,42 °C

Priemerná ročná teplota (minimum pre okres Považská Bystrica): 3,64 °C

Zrážkové pomery

Z dlhodobého priemerného chodu zrážok počas roka (Tabuľka č. 1.17) vyplýva, že najvyšší úhrn zrážok je na severne situovanej stanici Horná Mariková, ktorá reprezentuje horskú oblasť Javorníkov. Tu priemerný ročný úhrn dosahuje hodnotu až 996 mm. Menší zrážkový úhrn bol zaznamenaný v nižšie položených lokalitách, v podhorí Strážovských vrchov, kde na stanici Pružina bol nameraný priemerný ročný úhrn zrážok 834 mm.

Tabuľka č. 1.17: Priemerné mesačné (ročné) úhrny zrážok v mm za obdobie 1981 – 2010 na zrážkomerných staniaciach na území okresu Považská Bystrica

Názov stanice	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rok
Horná Mariková	76,2	66,4	73,0	62,0	89,8	94,6	98,0	88,2	79,2	69,7	80,9	88,1	996
Pružina	51,3	44,1	54,5	58,0	87,8	98,3	98,0	84,6	75,1	55,1	63,8	63,7	834

Zdroj: Databáza Klimatologických charakteristík SHMÚ

Najvyššie ročné úhrny zrážok, nad 1200 mm, sa vyskytujú v severnej časti územia v oblasti, kde do okresu zasahuje horská oblasť Javorníkov.

Priemerný úhrn zrážok

Priemerný ročný/mesačný úhrn zrážok je dôležitým klimatickým ukazovateľom, na ktorý má vplyv nadmorská výška, ale aj expozícia voči vlhkosným vetrom a členitosť povrchu. Priemerné ročné a mesačné úhrny zrážok pre územie sú stanovené na základe údajov z Klimatického atlasu SR.

Základná štatistická charakteristika územia (obdobie 1981-2010):

Ročný úhrn zrážok (priemer pre okres Považská Bystrica): 886,77 mm

Ročný úhrn zrážok (maximum pre okres Považská Bystrica): 1269,75 mm

Ročný úhrn zrážok (minimum pre okres Považská Bystrica): 729,81 mm

Snehové pomery

Výskyt snehovej pokrývky je priamo závislý na nadmorskej výške hodnoteného okresu. Najnižší počet dní so snehovou pokrývkou je na údolí Váhu a jeho blízkom okolí, ktoré dobre charakterizuje stanica Pružina – tu trvá snehová pokrývka priemerne 67 dní. Vo vyšších polohách okresu, najmä na v dolinách pohoria Javorníky – stanica Horná Mariková, pretrvávajú snehová pokrývka v priemere až 85 dní. Snehová pokrývka pretrvávajú v rámci okresu najdlhšie počas mesiaca január (Tabuľka č. 1.18).

Tabuľka č. 1.18: Priemerné mesačné (ročné) počty dní so snehovou pokrývkou za obdobie 1981 – 2010 na zrážkomerných staniciach na území okresu Považská Bystrica

Názov stanice	XI	XII	I	II	III	IV	Rok
Horná Mariková	6,9	17,5	24,0	23,5	14,7	1,4	85
Pružina	5,1	14,2	20,3	18,2	9,0	1,1	67

Zdroj: Databáza Klimatologických charakteristík SHMÚ

Veterné pomery

Priemerná ročná rýchlosť vetra je v okrese Považská Bystrica najnižšia v údolí Váhu a južných oblastiach okresu. Rýchlosť vetra sa tu pohybuje od najnižších 2,8 m.s⁻¹ po 2,9 m.s⁻¹. Najväčšie rýchlosti dosahuje vietor na severe okresu, v horskej časti Javorníkov, kde sa pohybuje najčastejšie v intervale 4,1 m.s⁻¹ až 5,1 m.s⁻¹. O niečo menšie rýchlosti dosahuje vietor v južnej časti okresu v horskej časti pohoria Strážovské vrchy, kde sa priemerná rýchlosť vetra pohybuje v intervale od 3,6 m.s⁻¹ do 4,7 m.s⁻¹.

Oblačnosť

Priemerná ročná oblačnosť sa na území okresu pohybuje v rozsahu od 68 % v oblasti údolia Váhu (Považská Bystrica) až po 66 % vo pohoriach jeho severnej a južnej časti. Priemerný ročný počet jasných dní sa pohybuje v rozsahu 38 až 43 dní. Priemerný ročný počet zamračených dní pohybuje od 136 do 149 dní.

1.2 Biotické pomery

1.2.1 Rastlinstvo

1.2.1.1 Fytogeografické členenie

Z hľadiska fytogeografického členenia podľa Futáka (Futák, 1980) prináleží územie okresu Považská Bystrica do oblasti západokarpatskej flóry (*Carpaticum occidentale*), kde južná časť okresu patrí do obvodu predkarpatskej flóry (*Praecarpaticum*), ktorej prináleží okres Strážovské a Súľovské vrchy. Severná časť okresu patrí do obvodu

západobeskydskej flóry (*Beschidicum occidentale*), ktorej prináleží okres Západobeskydské Karpaty s podokresom Javorníky.

Podľa fyto geograficko-vegetačného členenia (Plesník, 2002) sa zaraďuje okres Považská Bystrica do bukovej zóny a dvoch oblastí: kryštálicko-druhohornej a flyšovej. Oblasť kryštálicko-druhohorná sa člení v území na okresy: okres Súľovské vrchy s podokresmi Súľovské skaly, Súľovská kotlina, Manínska vrchovina, Skalky, okres Strážovské vrchy s podokresom Zliechovská vrchovina, okres Žilinská kotlina s podokresom južný podokres. Flyšová oblasť sa člení na okresy: okres Javorníky, okres Biele Karpaty s podokresom vršatsko-púchovský (bradlový) podokres a okres Bytčianska kotlina. Fyto geografické členenie predmetného okresu je uvedené v Tabuľke č. 1.19 Fyto geografické členenie okresu Považská Bystrica.

Tabuľka č. 1.19: Fyto geografické členenie okresu Považská Bystrica

Zóna	Oblasť	Okres	Podokres	Obvod
buková	kryštálicko-druhohorná	Súľovské vrchy	Súľovské skaly	-
			Súľovská kotlina	-
			Manínska vrchovina	-
			Skalky	-
		Strážovské vrchy	Zliechovská vrchovina	-
		Žilinská kotlina	južný podokres	-
	Flyšová	Javorníky	-	-
		Biele Karpaty	vršatsko-púchovský (bradlový) podokres	-
		Bytčianska kotlina	-	-

Zdroj: Plesník, P., In: Atlas krajiny SR, 2002

1.2.1.2 Potenciálna prirodzená vegetácia

Okrem reálnej vegetácie, ktorá predstavuje súčasne existujúcu vegetáciu, je dôležité poznať aj potenciálnu prirodzenú vegetáciu, ktorá by sa za daných klimatických, pôdných a hydrologických pomerov vyvinula na určitom mieste (biotope), keby vplyv ľudskej činnosti ihneď prestal. To znamená, že predstavuje klimaxové štádiá vegetácie na danom mieste (Michalko a kol., 1986). Je dôležité poznať, ktoré jednotky potenciálnej prirodzenej vegetácie by sa v území vyskytovali a ako by boli priestorovo rozložené – jednak z dôvodu možnosti presnejšieho hodnotenia pôvodnosti jednotlivých porastov a druhov, jednak pri návrhoch novej výsadby alebo doplnenia existujúcich porastov – tu by sa mali preferovať pôvodné druhy. Charakteristiku základných mapovacích jednotiek potenciálnej prirodzenej vegetácie uvádzame podľa Maglockého (Atlas krajiny SR, 2002). Na území okresu Považská Bystrica bolo vyčlenených 9 základných mapovacích jednotiek (Mapa č. 1.8).

U: Jaseňovo-brestovo-dubové lesy v povodiach veľkých riek (tvrdé lužné lesy)

V spracovávanom území sa táto jednotka vyskytovala predovšetkým pozdĺž riek Váh. Do tejto jednotky sú zahrnuté vlhkomilné a čiastočne mezohygrofilné lesy rastúce na aluviálnych naplaveninách pozdĺž vodných tokov alebo v blízkosti prirodzených vodných nádrží. Zväčša sú to spoločenstvá jaseňovo-brestových a dubovo-brestových lesov, patriacich do podzväzu Ulmenion Oberd. 1953. Boli rozšírené, podobne ako vrbovo-topoľové lesy, na alúviách väčších riek, avšak viažu sa na vyššie a relatívne suchšie polohy údolných nív (riečne terasy, náplavové kužele a pod.) najmä v nížinách a v teplejších oblastiach pahorkatín do 300 m n. m., kde ich menej ovplyvňujú opakujúce sa povrchové záplavy a kolísajúca hladina podzemnej vody. Tvorba pôdy prebieha na rozdielne starých, ílovitých, hlinitých až piesočnato-štrkovitých sedimentoch. Vyskytujú sa tu pôdy od nevyvinutých nívnych a glejových, až po hnedozeme, černozeme a pod. Zo stromov sa v týchto spoločenstvách uplatňujú najmä tvrdé lužné dreviny – jaseň úzkolistý panónsky (*Fraxinus angustifolius* subsp. *danubialis*), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*), dub letný (*Quercus robur*), brest hrabolitý (*Ulmus minor*), javor poľný (*Acer campestre*), čremcha strapcovitá (*Padus avium*), medzi ktoré bývajú hojne primiešané aj niektoré dreviny mäkkých lužných lesov, napr. topoľ biely (*Populus alba*), topoľ čierny (*Populus nigra*), topoľ osika (*Populus tremula*), jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*), rozličné druhy vrb a iné. Krovité poschodie je zväčša dobre vyvinuté a vyznačuje sa vysokou pokryvnosťou. Bežnými druhmi bývajú svib krvavý (*Swida sanguinea*), vtáci zob obyčajný (*Ligustrum vulgare*), bršlen európsky (*Euonymus europae*), javor poľný (*Acer campestre*), rôzne druhy hloha (*Crataegus* sp.), lieska obyčajná (*Corylus avellana*), javor tatársky (*Acer tataricum*) a iné. Bylinný podrast je

podstatne bohatší a druhovo pestrejší ako vo vrbovo-topoľových lesoch. Vyskytujú sa tu kozonoha hostcová (*Aegopodium podagraria*), cesnak medvedí (*Allium ursinum*), veternica iskerníkovitá (*Anemone ranunculoides*), zvonček prhlavolistý (*Campanula trachelium*), krivec žltý (*Gagea lutea*), lipkavec obyčajný (*Galium aparine*), zádušník brečtanovitý (*Glechoma hederacea*), hluchavka škvrnitá (*Lamium maculatum*) a iné.

Al: Jelšové lesy na nivách podhorských a horských vodných tokov

V spracovávanom území sa táto jednotka vyskytovala predovšetkým v okolí horných a stredných častí obojstranných prítokov rieky Váh – Papradnianska, Marikovský potok, Domanižanka. Spoločenstvá tejto jednotky boli pokračovaním vrbovo-topoľových lužných lesov na alúviách v úzkych údolných nivách na stredných a horných tokoch riek, a to zväčša v extrémnejších klimatických podmienkach. Ekologicky sa viažu na alúviá potokov podmäčianých prúdiacou podzemnou vodou, alebo sú ovplyvňované častými povrchovými záplavami. Druhovým zložením a fyziognómiou boli charakteristické ako vysokokmenné jelšové lužné lesy s dominantnou jelšou lepkavou (*Alnus glutinosa*), jelšou sivou (*Alnus incana*), vrbou krehkou (*Salix fragilis*) a vrbou bielou (*Salix alba*). Jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*), brest horský (*Ulmus glabra*) a javor horský (*Acer pseudoplatanus*) sú zväčša iba primiešanými drevinami. V pahorkatinách krovinnú vrstvu tvoria vrba trojtyčinková (*Salix triandra*), vrba purpurová (*Salix purpurea*), vrba košíkarska (*Salix viminalis*), vrba krehká (*Salix fragilis*). Vo vyšších polohách v horskom stupni Centrálnych Karpát a na obvode vnútrokarpatských kotlín na pobreží horských bystrín a potokov s rýchlo tečúcou vodou sa ťažko pretrhnúť pásy porastov s vrbou sivou (*Salix eleagnos*) a vrbou purpurovou (*Salix purpurea*). Druhové zloženie bylinného poschodia je pestré, lebo k hygrolilným a subhygrolilným druhom ako záružlie horské (*Caltha laeta*), deväťsil hybridný (*Petasites hybridus*), pichliač zelinový (*Cirsium oleraceum*), škarda močiarna (*Crepis paludosa*) a iné, často prenikajú aj vodou splavené druhy z lesných alebo prameniskových spoločenstiev, ako napríklad prilbica modrá tuhá (*Aconitum firmum*), stračia nôžka vysoká (*Delphinium elatum*), kokorík praslenatý (*Polygonatum verticillatum*), prvosienka vyššia (*Primula elatior*) a iné. Významný je tiež podiel nitrofilných a hygrolilných druhov ako kozonoha hostcová (*Aegopodium podagraria*), nezábudka močiarna (*Myosotis palustris*), záružlie močiarné (*Caltha palustris*), hluchavka škvrnitá (*Lamium maculatum*).

C: Karpatské dubovo-hrabové lesy

Mezofilné zmiešané listnaté lesy zo zväzu Carpinion betuli sú na území Slovenska najrozšírenejšou lesnou klimaticko-zonálnou formáciou v dubovom stupni. Pôvodne zaberali na Slovensku súvislé rozsiahle plochy najmä v pahorkatinách a vrchovinách až do výšky priemerne 600 m n. m. V rámci predmetného územia okresu Považská Bystrica zaberali spoločenstvá tejto jednotky rozsiahle súvislé plochy na oboch stranách doliny Váhu, kde nadväzujú na nížinné lužné lesy a lužné lesy podhorské a horské. Na hornom okraji svojho rozšírenia (cca v 600 m n. m.) nadväzovali na bukové a jedľovo-bukové lesy. V stromovom poschodí prevládajú dub zimný (*Quercus petraea*) a hrab obyčajný (*Carpinus betulus*), často sú zastúpené aj javor poľný (*Acer campestre*), lipa malolistá (*Tilia cordata*), lipa veľkolistá (*Tilia platyphyllos*) a čerešňa vtáčia (*Cerasus avium*), z krov zemolez obyčajný (*Lonicera xylosteum*), svib krvavý (*Swida sanguinea*), lieska obyčajná (*Corylus avellana*), zob vtáči (*Ligustrum vulgare*), hloh jednosmenný (*Crataegus monogyna*), hloh obyčajný (*Crataegus laevigata*). V bylinnom poschodí sú významné ostrica chlpatá (*Carex pilosa*), reznáčka hájna (*Dactylis polygama*), lipkavec Schultesov (*Galium schultesii*), taxóny z okruhu iskerník zlatožltý (*Ranunculus auricomus* agg.), hviezdica veľkokvetá (*Stellaria holostea*).

Qc: Dubové a cerovo-dubové lesy

V okrese sa vyskytovali ostrovčekovite hlavne v južnej časti. Do tejto jednotky sú zaradené xerotermofilné dubové lesy na alkalických podložiach v strednej Európe. Viažu sa najmä na ilimerizované hnedozeme na sprašových príkrovoch alebo na degradované černoze na sprašiach. Pôdy sú sezónne vysychavé, ťažké, mierne kyslé až kyslé. Dominantou v týchto porastoch je dub cerový (*Quercus cerris*), ďalej sa vyskytujú dub žltkastý (*Quercus dalechampii*), dub sivozelený (*Quercus pedunculiflora*), niekedy aj dub zimný (*Quercus petraea*) a dub letný (*Quercus robur*). Z ďalších drevín sa v stromovom poschodí vtrúsene vyskytujú javor poľný (*Acer campestre*), javor tatársky (*Acer tataricum*), lokálne aj jaseň mannový (*Fraxinus ornus*). Krovité poschodie býva pomerne bohaté, tvorené najmä druhmi zob vtáči (*Ligustrum vulgare*), drieň obyčajný (*Cornus mas*), svib krvavý (*Swida sanguinea*), slivka trnková (*Prunus spinosa*), ruža galská (*Rosa galica*), rešetliak prečisťujúci (*Rhamnus cathartica*), hloh obyčajný (*Crataegus laevigata*), hloh krivokališný (*Crataegus curvisepala*). V bylinnom poschodí sa vyskytujú ostrica horská (*Carex montana*), nátržník biely (*Potentilla alba*), lipnica úzkolistá (*Poa angustifolia*), hrachor čierny (*Lathyrus niger*), kosienka farbiarska (*Serratula tinctoria*), králik chocholatý (*Pyrethrum*

corymbosum), iskerník mnohokvetý (*Ranunculus polyanthemos*), vika kašubská (*Vicia cassubica*), prvosenka jarná šedá (*Primula veris* subsp. *canescens*), medunica medovkolistá (*Melittis melissophyllum*).

Fs: Podhorské bukové lesy

Mezotrofné lesné spoločenstvá s prevahou buka lesného (*Fagus sylvatica*) v nižších polohách, prevažne na nevápencovom podloží. V stromovom poschodí sú primiešané hrab obyčajný (*Carpinus betulus*), čerešňa vtáčia (*Cerasus avium*), lipa malolistá (*Tilia cordata*), smrek obyčajný (*Picea abies*), smrekovec opadavý (*Larix decidua*). Krovinný podrast vytvárajú druhy stromového poschodia v podobe mladých jedincov a pristupuje javor poľný (*Acer campestre*), lieska obyčajná (*Corylus avellana*) a vtáci zob (*Ligustrum vulgare*). Bylinné poschodie vytvárajú druhy bažanka trvaca (*Mercurialis perennis*), čarovník alpský (*Circaea alpina*), čistec lesný (*Stachys sylvatica*), na vlhkých miestach pristupuje devätsil biely (*Petasites albus*). Z ďalších druhov sa tu nachádza fialka lesná (*Viola reichenbachiana*), hniezdovka hlístová (*Neottia nidus – avis*), hluchavník žltý (*Galeobdolon luteum*), hrachor jamý (*Lathyrus vernus*), hviezdica veľkokvetá (*Stellaria holostea*), hviezdnoteč čemerícový (*Hacquetia epipactis*), chochlačka dutá (*Corydalis cava*), chrastavec roľný (*Knautia arvensis*), jahoda obyčajná (*Fragaria vesca*), lipkavec marinkový (*Galium odoratum*) a iné. Malé plošky sa vyskytovali v okolí obce Horná Mariková.

F: Bukové a jedľovo-bukové lesy

Mapová jednotka zahŕňa mezotrofné spoločenstvá s výraznou prevahou buka, rozšírené v nižších polohách prevažne s pôdami vlhkostne kolisavými. Z pôd prevládajú trojfázové kambizeme. Floristicky, ekotopicky aj syntaxonomicky možno túto jednotku v našich Karpatoch porovnávať na úrovni samostatného podzväzu. Prímesou buka lesného (*Fagus sylvatica*) bývajú javor horský (*Acer pseudoplatanus*), javor mliečny (*Acer platanoides*), brest horský (*Ulmus glabra*), lipa malolistá (*Tilia cordata*) i smrek obyčajný (*Picea abies*). Krovinné poschodie nebýva nápadne vyvinuté, najčastejšie sa vyskytuje baza čierna (*Sambucus nigra*), bršlen európsky (*Euonymus europaeus*), zemolez obyčajný (*Lonicera xylosteum*). Základné floristické zloženie podhorských bučín nie je celkom jednotné vzhľadom na rozdielnosť geologického podložia a rozpad jednotlivých hornín, chemizmus, a tým aj štruktúru pôd. Vo všetkých spoločenstvách je pravidelne prítomný lipkavec marinkový (*Galium odoratum*), ďalej sa vyskytujú hluchavník žltý (*Galeobdolon luteum*), veronika horská (*Veronica montana*), veternica hájna (*Anemone nemorosa*), vranovec štvorlístý (*Paris quadrifolia*), fialka lesná (*Viola reichenbachiana*), hluchavník žltý (*Galeobdolon luteum*), ľalia zlatohlavá (*Lilium martagon*), marinka voňavá (*Galium odoratum*), papradka samičia (*Athyrium filix-femina*), papraď samčia (*Dryopteris filix-mas*), samorastlík klasnatý (*Actaea spicata*), srnovník purpurový (*Prenanthes purpurea*), vranovec štvorlístý (*Paris quadrifolia*), zubačka cibuľkonosná (*Dentaria bulbifera*), zubačka žliazkatá (*Dentaria glandulosa*) a iné. Boli plošne pomerne výrazne zastúpenou fytogeografickou jednotkou v rámci okresu Považská Bystrica.

Fc: Bukové lesy na vápencových a dolomitových podlažiach

Mapová jednotka zahŕňa bukové a zmiešané lesy na rendzinách rozšírené na strmých skalných vápencových a dolomitových svahoch v podhorskom a nižšom horskom stupni. V nižších polohách sa vyskytujú viac na chladnejších expozíciách. Vyskytovali sa v južnej časti okresu v okolí Domaniže, Pružiny, Prečina, Podskalja. Zloženie fytocenóz vápencových bučín je veľmi nevyrovnané. Z drevín dominuje buk, skeletnaté a sutinové pôdy podporujú existenciu sutinových drevín: lipy (*Tilia*), javor (*Acer*), čerešňa vtáčia (*Cerasus avium*), jarabina (*Sorbus*), z krovín muchovník (*Amelanchier*), mahalebka (*Cerasus mahaleb*), nezriedkavý je aj výskyt tisu obyčajného (*Taxus baccata*). Z bylín nachádzame napr. čučoriedku (*Vaccinium myrtillus*), brusnicu obyčajnú (*Vaccinium vitis-idaea*), konvalinku voňavú (*Convallaria majalis*), ľaliu zlatohlavú (*Lilium martagon*), krušík rožkatý (*Epipactis muelleri*), lazerník širokolistý (*Laserpitium latifolium*), orlíček obyčajný (*Aquilegia vulgaris*), ostrevka vápnomilná (*Sesleria albicans*), ostrica biela (*Carex alba*), plamienok alpský (*Clematis alpina*), prilbovka biela (*Cephalanthera damasonium*), prilbovka červená (*Cephalanthera rubra*), smlz pestrý (*Calamagrostis varia*), valeriána trojená (*Valeriana tripteris*), zvonovec ľaliolistý (*Adenophora liliifolia*) a i.

Pr: Karpatské reliktne borovicové lesy

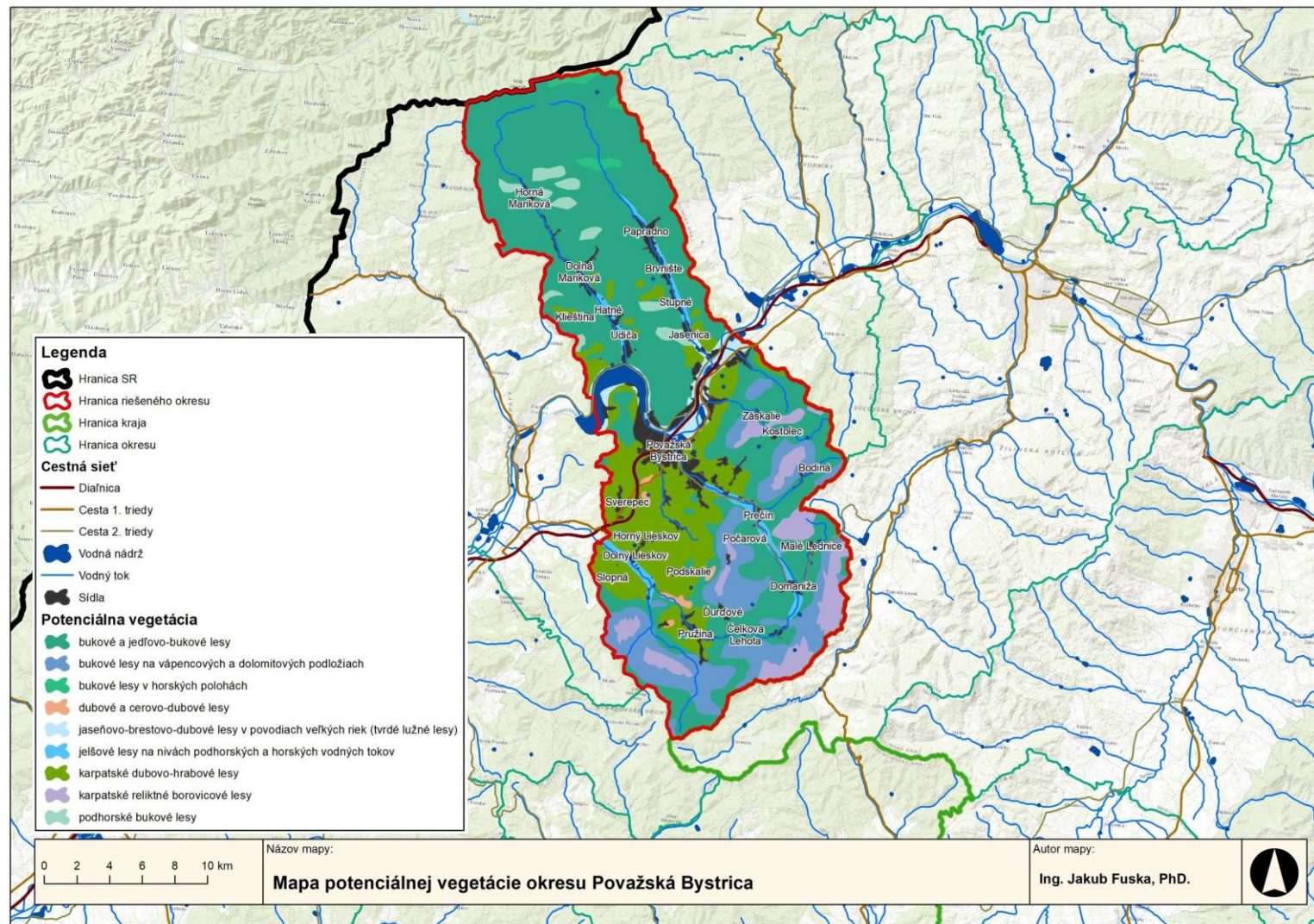
Predmetné lesy sa v okrese Považská Bystrica vyskytovali rovnako v južnej časti okresu v Súľovských vrchoch. Považujú sa za relikty doby poľadovej, v ktorých sú zvyšky flóry skorších dôb, vrátane treťohornej. Zachovali sa na miestach, kde sa nemohli vytvoriť súvislé zapojené porasty, najmä lesné a krovinné. Ich stanovišťami sú hlavne temená, hrebene, strmé svahy a skaly, prípadne aj sute na vápencoch a dolomitoch. V Západných Karpatoch boli rozšírené od bukového až po spodnú časť smrekového vegetačného stupňa, často sa nájdu aj na severných expozíciách dubového stupňa. Borovica jednotlivo vystupuje na južných expozíciách až do 1 500 m n.

m. Dominantnou drevinou je borovica lesná (*Pinus sylvestris*), ktorá sa hlbokým koreňovým systémom udrží na suchých dolomitových štrkovitých sutinách, ako aj na čelách a hranách vápencov. Je schopná znášať aj extrémne osvetlenie a sucho. Na hlbších pôdach a chladnejších expozíciách dokážu k nej prenikať niektoré listnaté dreviny, ako buk lesný (*Fagus sylvatica*), nižšie dub plstnatý (*Quercus pubescens*), miestami jarabina mukyňová (*Sorbus aria*) a iné. Za významné druhy bylín sa považujú poniklec slovenský (*Pulsatilla slavica*), zvonček karpatský (*Campanula carpatica*), pichliač panónsky (*Cirsium pannonicum*), klinček včasný Lumnitzerev (*Dianthus praecox ssp. lumnitzeri*), kostrava tatranská (*Festuca tatrae*), chrpa Triumfetova sokolská (*Centaurea triumfetti subsp. dominii*), mliečnik mnohofarebný (*Euphorbia polychroma*) a ďalšie. Stanovišťa tejto skupiny bývajú po odlesnení veľmi náchylné na eróziu pôdy a opätovné zalesnenie je nákladné a málokedy úspešné. Často sa používala borovica čierna (*Pinus nigra*). Väčšinou ide o ochranné lesy. Pôdy sú väčšinou len plytké, nerovnomerne hlboké, skeletnaté, mierne vlhké, v lete presychajúce.

FI: Bukové lesy v horských oblastiach

Mapová jednotka zahrňuje klimaxové eutrofné bukové a zmiešané jedľovo-bukové lesy na hornej hranici podhorského stupňa a v horskom stupni na všetkých geologických podložiach, s výbornými hlbokými štruktúrnymi, intenzívne prehumóznymi, trvalo čerstvými pôdami a s bohatým, obyčajne viacvrstvovým bylinným podrastom. V okrese Považská Bystrica sa vyskytovali v Javorníkoch, nad obcami Horná Mariková a Papradno. V stromovom poschodí výrazne prevláda buk lesný (*Fagus sylvatica*), ktorý je v nich blízko svojho ekologického optima. Pri väčšej vlhkosti a dostatku tepla na stanovišti je jeho rovnocennou drevinou jedľa biela (*Abies alba*), na dolnej hranici výskytu jednotky býva sporadicky prítomný dub zimný (*Quercus petraea*), zriedkavo aj hrab obyčajný (*Carpinus betulus*), stálou prímiesou bývajú javor horský (*Acer pseudoplatanus*), javor mliečny (*Acer platanoides*), brest horský (*Ulmus glabra*), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*), lipa malolistá (*Tilia cordata*) a zriedkavo a pomerne vzácne aj smrek obyčajný (*Picea abies*). Krovinné poschodie nebýva v kvetnatých bučinách nápadne vyvinuté, z krovinných drevín sa v ňom vyskytujú najmä baza čierna (*Sambucus nigra*), baza červená (*Sambucus racemosa*), bršlen európsky (*Euonymus europaea*), zemolez obyčajný (*Lonicera xylosteum*) a egreš obyčajný (*Crossularia uva-crispa*). V bylinnom poschodí, ktoré sa vyznačuje vysokou pokryvnosťou, dominujú najmä druhy humikolné, nitrátofilné, nižšieho vzrastu, ale aj vyššie byliny, takže poschodie býva obyčajne dvojvrstvové. Dominantnými druhmi sú lipkavec marinkový (*Galium odoratum*), hluchavník žltý (*Galeobdolon luteum*), pakost smradľavý (*Geranium robertianum*), kyslička obyčajná (*Oxalis acetosella*), ostružina ožinová (*Rubus caesius*), zubačka cibul'konosná (*Dentaria bulbifera*), na skeletnatejších pôdach aj bažanka trvaca (*Mercurialis perennis*), na ťažších a vlhkejších pôdach netýkavka nedotklivá (*Impatiens noli-tangere*). Z vyšších bylín sú spravidla zastúpené starček Jakubov (*Senecio jacobaea*), kostrava obrovská (*Festuca gigantea*), kostrava horská (*Festuca drymeja*). Vo vyšších nadmorských výškach takmer vždy pristupuje výrazne poschodie paprad'orastov, napr. papradka samičia (*Athyrium filix-femina*), paprad' samčia (*Dryopteris filix-mas*), na suťovitejších svahoch aj paprad'ovec laločnatý (*Polystichum aculeatum*).

Mapa č. 1.8: Potenciálna prírodezná vegetácia v okrese Považská Bystrica

Zdroj: upravené podľa Atlas krajiny SR, ÚGKK SR, Open Street Map, Mapový podklad ESRI, 2018

1.2.1.3 Reálna vegetácia

Reálnu vegetáciu okresu Považská Bystrica odzrkadľuje jej využívanie krajiny človekom, ktoré bolo do značnej miery podmienené prírodnými danosťami, najmä charakterom reliéfu a klimatickými podmienkami.

Pôvodná prirodzená štruktúra lesov okresu bola v minulosti viac-menej narušená. Pomerne najzachovalejšie lesy sú v Strážovských vrchoch. Lesné spoločenstvá severnej časti okresu Považská Bystrica sú vďaka produkčne orientovanému hospodáreniu z veľkej časti tvorené nestabilnými smrekovými monokultúrami, ktoré sú prirodzene napádané podkôrnym hmyzom a vo veľkej miere odlesňované, čo so sebou prináša devastáciu krajiny, eróziu, zmenu klímy, ovplyvnenie kolobehu vody, čo vedie zo širšieho aspektu až k strate vody v krajine. Pôvodne v lesnom zložení prevládal buk lesný (*Fagus sylvatica*) a jedľa biela (*Abies alba*), v najvyšších partiách sa smrek obyčajný (*Picea abies*) vyskytuje prirodzene, aj s jarabinou vtáčiou (*Sorbus aucuparia*). V najnižšie položenej časti okresu na južne orientovaných svahoch sa vyskytujú hrab obyčajný (*Carpinus betulus*) s ojedinelým výskytom duba zimného (*Quercus petraea*), na sutinách sa z malej časti zachovali porasty s javorom horským (*Acer pseudoplatanus*), brestom horským (*Ulmus glabra*) a s lipou (*Tilia sp.*). Na lesné poloprirodzené i prirodzené spoločenstvá s ekotónmi sa viažu druhy, ako napr. veternica hájna (*Anemone nemorosa*), zubačka žliazkatá (*Dentaria glandulosa*), kopytník európsky (*Asarum europaeum*), zubovník šupinatý (*Lathraea squamaria*), lykovec jedovatý (*Daphne mezereum*), udatník lesný (*Aruncus vulgaris*), snežienka jarná (*Galanthus nivalis*), vranovec štvorlístý (*Paris quadrifolia*), slezinovka striedavolistá (*Chrysosplenium alternifolium*), brusnica čučoriedková (*Vaccinium myrtillus*), kyslička obyčajná (*Oxalis acetosella*), papraďovec laločnatý (*Polystichum aculeatum*), ostružina (*Rubus sp.*), starček vajcovitolistý (*Senecio ovatus*), papraď samčia (*Dryopteris filix-mas*), mliečnik mandľolistý (*Tithymalus amygdaloides*), samorastlík klasnatý (*Actaea spicata*), peračina dúbravová (*Gymnocarpium dryopteris*), zubačka deväťlístá (*Dentaria enneaphyllos*), bažanka trváca (*Mercurialis perennis*), lipkavec marinkový (*Galium odoratum*), lieska obyčajná (*Corylus avellana*), hluchavka škvrnitá (*Lamium maculatum*), pakost smradľavý (*Geranium robertianum*), sladič obyčajný (*Polypodium vulgare*), prhlava dvojdomá (*Urtica dioica*), jarabina vtáčia (*Sorbus aucuparia*), tŕňovka dvojlistá (*Maianthemum bifolium*), chochlačka dutá (*Corydalis cava*), chochlačka plná (*Corydalis solida*), veterník žltuškovitý (*Isopyrum thalictroides*), prvosenka vyššia (*Primula elatior*), jahoda obyčajná (*Fragaria vesca*). V Strážovských vrchoch má prevahu buk lesný (*Fagus sylvatica*), často sa vyskytuje borovica lesná (*Pinus sylvestris*), ktorá bola umelo vysadená aj na miestach, ktoré pôvodne obsadil zmiešaný les (jedľovobukový). Lesy Strážovských vrchov majú veľmi bohatú krovitú vrstvu, v ktorej rastie bršlen bradavičnatý (*Euonymus verrucosus*), kalina obyčajná (*Viburnum opulus*), čremcha obyčajná (*Padus avium*), trnka občajná (*Prunus spinosa*), ruža šípová (*Rosa canina*) a iné.

Najvyšším bodom Strážovských vrchov je Strážov (1213 m n. m.), pre ktorý je už typická horská vegetácia. Je to jediné miesto, ktoré nám pripomína alpínsku vegetáciu v celom pohorí Strážovských vrchov. Preto rastlinné spoločenstvá na vrchole Strážova zaraďujeme do alpínskych a subalpínskych travinno-bylinných porastov. V bučinách rastie večernica voňavá snežná (*Hesperis matronalis subsp. nivea*), pakost lesný (*Geranium sylvaticum*), mliečivec alpínsky (*Cicerbita alpina*), iskerník platanolistý (*Ranunculus platanifolius*), vo vrcholových partiách rastie ostrica pevná (*Carex firma*), lipnica alpínska (*Poa alpina*), zvonček maličký (*Campanula cochlearifolia*) a ďalšie horské až vysokohorské druhy.

Významným prvkom v krajine je nelesná drevinná vegetácia. Vyskytuje sa vo forme plošnej súvislej, rozptýlenej alebo líniovej nelesnej drevinnej vegetácie (NDV). Mezofilná líniová NDV vznikla často spontánne na okrajoch ciest, polí, lúk, pasienkov, na medziach, stržiach, terénnych zlomoch, výmoľoch, iba zriedka vznikla výsadbou, a to hlavne ovocných drevín, alejí a pod. V krajine sa NDV viaže na historické krajinné štruktúry, na historické úvozy ciest, na cenné fragmenty mikroštruktúr políčov a lúk. Rozptýlená i skupinová mezofilná vegetácia sa vyskytuje v krajine na menej intenzívne využívaných lúkach a pasienkoch, prípadne dlhšie nekosených lúkach a iných opustených plochách, ktoré sa môžu nachádzať v rôznom štádiu sukcesie. Plošná súvislá NDV charakterizovaná porastom so zápojom sa spontánne vyvinula na rôznych nevyužívaných plochách, prípadne extenzívne využívaných pasienkoch na strmších svahoch, často ide o rôzne sukcesné štádiá, ktoré postupne smerujú k lesu. Z krovín ju tvoria trnka obyčajná (*Prunus spinosa*), hloh obyčajný (*Crataegus laevigata*), ruža šípová (*Rosa canina*), lieska obyčajná (*Corylus avellana*), baza čierna (*Sambucus nigra*), zob vtačí (*Ligustrum vulgare*). Z drevín javor poľný (*Acer campestre*), topol osikový (*Populus tremula*), breza previsnutá (*Betula pendula*). V prevažnej miere bola odlesnená a v súčasnosti sa využíva na poľnohospodárske účely. Popri Váhu a prítokoch sa ťahne hydrofilná líniová NDV, ktorá sprevádza vodné toky vo forme brehových a sprievodných

porastov. Vodné toky spolu s brehovými porastami tvoria významný prvok v krajine. Brehová vegetácia lemujúc všetky toky v okrese, i keď nie všade v zodpovedajúcej šírke aj štruktúre a po celej ich dĺžke. Je významným ekostabilizačným prvkom v krajine, nezastupiteľné funkcie plní najmä v poľnohospodársky intenzívne využívannej krajine. Zvyšuje heterogenitu krajiny, je dôležitá z krajinárskeho hľadiska. Tvoria ju hlavne jeľša lepkavá (*Alnus glutinosa*), vrby biela, rakytová, krehká (*Salix alba*, *Salix caprea*, *Salix fragilis*).

Trvalé trávne porasty sú reprezentované lúkami a pasienkami v kotlinovej časti, v podhorskom prostredí a na najvyšších lokalitách aj v horskom prostredí. Na vlhších pôdach rastie produkčne výkonné lúčne spoločenstvo dominujúceho ovsíku vyvýšeného (*Arrhenatherum elatius*), pasienkové spoločenstvo tomky voňavej (*Anthoxanthum odoratum*) a psinčeka tenučkého (*Agrostis capillaris*), predovšetkým na nevápenatom podloží je časté spoločenstvo psice tuhej (*Nardus stricta*). Okrem spomenutých porastotvorných tráv na miestach nenarušených nevhodnými agrotechnickými zásahmi rastú ďalej v biotopoch podhorských kosných lúk traslica prostredná (*Briza media*), reznáčka laločnatá (*Dactylis glomerata*), kostrava červená (*Festuca rubra*), lipnica lúčna (*Poa pratensis*), trojšet žltkastý (*Trisetum flavescens*), tomka voňavá (*Anthoxanthum odoratum*), na vlhších stanovištiach medúnok vlnatý (*Holcus lanatus*) a iné. Z bylín tu nájdeme púpava lekárska (*Taraxacum officinale*), očianka Rostova (*Euphrasia rostkoviana*), margaréta biela (*Leucanthemum vulgare*), nátržník vzpriamený (*Potentilla erecta*) zvonček konáristý (*Campanula patula*), rasca lúčna (*Carum carvi*), lipkavec mäkký (*Gallium mollugo*), boľševník borščový (*Heracleum sphondylium*), nevädzovec (*Jacea phrygia* agg), chrastavec roľný (*Knautia arvensis*), púpavec srstnatý (*Leontodon hispidus*), skorocel kopijovitý (*Plantago lanceolata*), iskerník prudký (*Ranunculus acris*), štrkáč menší (*Rhinanthus minor*), ďatelina lúčna (*Trifolium pratense*), na vlhších stanovištiach jesienka obyčajná (*Colchicum autumnale*), kukučka lúčna (*Lychnis flos-cuculi*) a iné. Na extenzívne prepásaných pasienkoch sa vyskytujú druhy psinček tenučký (*Agrostis capillaris*), sedmokráska obyčajná (*Bellis perennis*), ostrica srstnatá (*Carex hirta*), hrebienka obyčajná (*Cynosurus cristatus*), kostrava lúčna (*Festuca pratensis*), kostrava červená (*Festuca rubra*), päťprstnica obyčajná (*Gymnadenia conopsea*), lipnica pospolitá (*Poa trivialis*), iskerník prudký (*Ranunculus acris*), ďatelina plazivá (*Trifolium repens*), alchemilka (*Alchemilla* sp.), tomka voňavá (*Anthoxanthum odoratum*), traslica prostredná (*Briza media*), zvonček konáristý (*Campanula patula*), ostrica bledá (*Carex pallescens*), krasovlas bezbyľový (*Carlina acaulis*), križavka jarná (*Cruciata glabra*), vstavačovec bazový (*Dactylorhiza sambucina*), očianka Rostkovova (*Euphrasia rostkoviana*), ľubovník škvrnitý (*Hypericum maculatum*), púpavec srstnatý (*Leontodon hispidus*), ľan prečisťujúci (*Linum catharticum*), bedrovník lomikameňový (*Pimpinella saxifraga*), horčinka obyčajná (*Polygala vulgaris*), prvosenka vyššia (*Primula elatior*), mliečnik chvojkový (*Tithymalus cyparissias*), fialka psia (*Viola canina*), nátržník vzpriamený (*Potentilla erecta*), psica tuhá (*Nardus stricta*), nátržník zlatý (*Potentilla aurea*).

Zo vzácnejších druhov tu môžeme vidieť mečík škridlicovitý (*Gladiolus imbricatus*) a vďaka vápenatému podložíu aj vzácne druhy z čeľade vstavačovité – orchidey. K najpozoruhodnejším lúčnym orchideám patria hmyzovníky. Rastú tu dva druhy – drobný hmyzovník muchovitý (*Ophrys insectifera*) a veľmi vzácne sa vyskytujúci hmyzovník Holubyho (*Ophrys holubyana*). K ďalším lúčnym druhom orchideí patria: bradáčik vajcovitolistý (*Listera ovata*), pavstavač hlavatý (*Traunsteinera globosa*), päťprstnica obyčajná (*Gymnadenia conopsea*), vemenník dvojlistý (*Platanthera bifolia*), vstavač bledý (*Orchis pallens*), vstavač mužský (*Orchis mascula*), vstavač vojenský (*Orchis militaris*), vstavač obyčajný (*Orchis morio*), vemenník zelenkastý (*Platanthera chlorantha*), vstavač počerný (*Orchis ustulata*), vstavačovec bazový (*Dactylorhiza sambucina*) kvitnúci žltou aj fialovou formou a iné. Veľmi pekný príklad na teplo a suchomilné rastlinné spoločenstvo s hojným výskytom druhov z čeľade vstavačovité (Orchidaceae) sa nachádza v chránenom areáli Svarkovica, v katastri obce Prečín. Celý svah bol v minulosti využívaný ako pasienok. V biotope sa vyskytuje aj borievka obyčajná (*Juniperus communis*), ktorá je taktiež dôkazom pastvy v minulosti. Z chránených druhov sa na lokalite doteraz zaznamenalo okrem spomenutých vstavačovitých aj 1 druh európskeho významu – poniklec prostredný (*Pulsatilla subslavica*), ďalší zo západokarpatských endemitov.

Vo vyšších polohách sa nachádzajú horské psicové porasty s výskytom druhov metľuška krivoľaká (*Avenella flexuosa*), psica tuhá (*Nardus stricta*), plešivec dvojdomý (*Antennaria dioica*), ostrica zajačia (*Carex ovalis*), križiavka jarná (*Cruciata glabra*), kostrava červená (*Festuca rubra*), plesnivček lesný (*Omalotheca sylvatica*) a veronika lekárska (*Veronica officinalis*). Veľmi vlhké až zamokrené nelesné stanovištia pokrývajú spoločenstvá vysokých ostríc s výskytom druhov záružlie močiarnie (*Caltha palustris*), ostrica štihla (*Carex acuta*), ostrica obľastá (*Carex diandra*), ostrica (*Carex flava* agg), ostrica čierna (*Carex nigra*), ostrica prosová (*Carex panicea*), vrbovka močiarna (*Epilobium palustre*), praslička riečna (*Equisetum fluviatile*), páperník úzkolistý (*Eriophorum*

angustifolium) a lipkavec močiarny (*Galium plaustre*) s významným zastúpením machorastov, ktoré plnia dôležitú úlohu pri regulácii vodného režimu krajiny. Sú miestom výskytu väčšieho počtu chránených a ohrozených druhov rastlín, napríklad tučnice obyčajnej (*Pinguicula vulgaris*), kruštík močiarny (*Epipactis palustris*), vstavačovca Fuchsovo (*Dactylorhiza fuchsii*) a vstavačovca májového (*Dactylorhiza majalis*).

V okrese Považská Bystrica sa miestami nachádzajú typické prechodné rašeliniská s dobre vyvinutou etážou machov, ktoré vytvárajú prechod medzi slatinami a vrchoviskami. Vyskytujú sa tu druhy, ako napr. psinček psi (*Agrostis canina*), ostrica sivastá (*Carex canescens*), ostrica ježatá (*Carex echinata*), ostrica čierna (*Carex nigra*), vrbovka močiarna (*Epilobium plaustre*), pápermík úzkolistý (*Eriophorum angustifolium*), iskerník plamenný (*Ranunculus flammula*), fialka močiarna (*Viola palustris*), ostrica obľastá (*Carex diandra*), ostrica zobáčkata (*Carex rostrata*), vachta trojlístá (*Menyanthes trifoliata*), všivec močiarny (*Pedicularis palustris*), záružlie močiarné (*Caltha palustris*), ostrica prosová (*Carex panicea*), praslička riečna (*Equisetum fluvatile*). Veľmi cenné spoločenstvá tvoria slatiny s vysokým obsahom báz, ktoré reprezentujú druhy, ako napr. škripinka stlačená (*Blysmus compressus*), ostrica žltá (*Carex flava*), vstavačovca strmolistý (*Dactylorhiza incarnata*), vstavačovca májový (*Dactylorhiza majalis*), bahnička málokvetá (*Eleocharis quinqueflora*), kruštík močiarny (*Epipactis palustris*), ľadenec barinný (*Lotus uliginosus*), pápermík úzkolistý (*Eriophorum angustifolium*), prasličkovka pestrá (*Hippochaete variegata*), všivec močiarny (*Pedicularis palustris*), barička močiarna (*Triglochin palustre*). Z ďalších charakteristických druhov sa tu vyskytujú napríklad ostrica Davallova (*Carex davalliana*), bielokvet močiarny (*Parnassia palustris*), valeriána celistvolistá (*Valeriana simplicifolia*). Veľmi vzácne sa na pár lokalitách vyskytujú mäsožravé rastliny rosička anglická (*Drosera anglica*) a tučnica obyčajná (*Pinguicula vulgaris*). Cennými sú fragmenty spoločenstiev penovcových pramenísk s druhmi, ako napr. škripinka stlačená (*Blysmus compressus*), žerušnica horká (*Cardamine amara*), Chrysosplenium alternifolium (slezinovka striedavolistá), kruštík močiarny (*Epipactis palustris*), konopáč obyčajný (*Eupatorium cannabinum*), bielokvet močiarny (*Parnassia palustris*). Na prameniskách na nevápencových horninách sa vyvinuli spoločenstvá s druhmi, ako napr. záružlie močiarné (*Caltha palustris*), žerušnica horká (*Cardamine amara*), ostrica oddialená (*Carex remota*), slezinovka striedavolistá (*Chrysosplenium alternifolium*), škarda močiarna (*Crepis paludosa*), nezábudka (*Myosotis scorpioides* agg.), devätsil biely (*Petasites albus*), veronika potočná (*Veronica beccabunga*).

Veľmi hodnotná a zaujímavá flóra je na vápencových bralách a sutinách, kde sú prítomné všetky typické druhy rastlín, ktoré na Slovensku možno vidieť v týchto biotopoch. Horné okraje skál zaberajú presvetlené reliktné porasty borovice lesnej (*Pinus sylvestris*) s poniklecom slovenským (*Pulsatilla slavnica*), ktorý je západokarpatský endemit, ranostajom pošvatým (*Coronilla vaginalis*), dušovkou alpskou (*Acinos alpinus*). Hlbšie, na skalných rímach a v štrbinách sa uchytáva spoločenstvo ostrevky vápnomilnej (*Sesleria albicans*), škardou Jacquinovou (*Crepis jacquinii*) a tučnicou alpskou (*Pinguicula alpina*). V skalných biotopoch sa ďalej vyskytujú prvosienka holá (*Primula auricula*), horec Clusiov (*Gentiana clusii*) a škarda Jacquinova (*Crepis jacquinii*). V najvyšších nadmorských výškach tieto stanovišťa zaberá vankúšovito-trsovité spoločenstvo ostrice pevnej (*Carex firma*). Zo zaujímavostí možno spomenúť v Manínskej tiesňave výskyt astry alpskej (*Aster alpinus*) a prilbice tuhej manínskej (*Aconitum firmum* subsp. *maninense*). Bola opísaná v Manínskej tiesňave a okrem nej je jej výskyt známy len na niekoľkých lokalitách vo Vysokých Tatrách na slovenskej aj poľskej strane. Táto vzácna atraktívna rastlina sa podobá na prilbicu tuhú moravskú. Obe poddruhy majú chlpaté kvety a stonky súkvetia, čím sa odlišujú od prilbice tuhej pravej, ale prilbica tuhá manínska má na týchto chlpkoch ešte drobné žliazky.

Osobitný charakter má synantropná vegetácia v sídlach i mimo sídel na rudérálnych stanovištiach. Z pohľadu územného systému ekologickej stability je najdôležitejšie poznať rozšírenie a dynamiku rýchlo sa šíriacich nepôvodných druhov rastlín, najmä charakteru invázných neofytov. Ich nekontrolované šírenie neobišlo ani okres Považská Bystrica, avšak je menšie ako v teplejších oblastiach. Invázne druhy sa šíria najmä popri líniových koridoroch, najčastejšie pri železničiach, cestných komunikáciách, riekach a podobne. Invázny potenciál a ich šírenie do prirodzených biotopov zvyšuje nedostatočné obhospodarovanie krajiny a jej narušenie. V sledovanom území boli identifikované netýkavka malokvetá (*Impatiens parviflora*) – lesné porasty, často pri lesných cestách, netýkavka žľazkatá (*Impatiens glandulifera*) – pri tokoch, zlatobyľ kanadská (*Solidago canadensis*) a zlatobyľ obrovská (*Solidago gigantea*) – zruderalizované miesta, ale vstupuje aj do neobhospodarovaných travinných porastov, pohánkovec japonský (*Fallopia japonica*) a pohánkovec český (*Fallopia xbohemica*) – pri tokoch.

Prvky bez vegetácie sú reprezentované v území prirodzenými skalnými masívmi a skalnými útvarmi, odkryvmi, areálmi ťažby a devastovanými plochami z priemyselnej výroby. Vegetáciu tečúcich a stojatých vôd zastupujú v krajine vodné toky (z významnejších Váh) a vodné plochy (Vodná nádrž Nosice).

Ohrozenia, ktoré môžu mať rozhodujúci vplyv na ďalší vývoj a stav biotopov možno rozdeliť do dvoch skupín:

- Prirodzené – vyplývajúce z dynamických javov prebiehajúcich v prírode bez pričinenia človeka. Častým poškodením lesných porastov sú škody spôsobené abiotickými faktormi (vietor, sneh, námraza a sucho) a poľovnou zverou, ktorá poškodzuje predovšetkým mladé lesné porasty. Nelesné spoločenstvá sú v súčasnosti ohrozené hlavne ich opustením, kde lúky a pastviny postupne zarastajú drevinami, vracajú sa lesné porasty. Medzi prírodné ohrozenie patrí aj erózia a rozširovanie invázných druhov.
- Antropické – vyplývajúce z aktivít človeka. Ukazovateľom poškodenia vegetácie na lesnom pôdnom fonde je ťažba vykonávaná mimo predpisu ťažieb v programe starostlivosti o les (dodávka lesnom hospodárskom pláne). Jedná sa o náhodnú ťažbu vykonávanú z dôvodu poškodenia porastov, biotickými činiteľmi (hmyz, hniloby, tracheomykózy, sypavky, huby a choroby drevín) a tiež imisie. Ako najzávažnejšie sa ukazujú niektoré lesohospodárske aktivity ako umelé zalesňovanie lúk a pastvín miestne nepôvodným smrekom alebo smrekovcom. Na malých plochách boli miestne nepôvodné druhy drevín použité aj pri obnove lesa. Významné sú tiež aktivity aktívnej rekreácie, predovšetkým budovanie chatových osád, lyžiarskych stredísk, ale aj turistika, cykloturistika, skalolezectvo alebo dokonca motokros. Významný vplyv na fragmentáciu biotopov má urbanizácia súvisiaca s nekontrolovaným rozvojom výstavby na úkor prírodných plôch, zvýšením znečistenia ovzdušia, znečisťovaním vodných tokov, tvorbou nelegálnych skládok a pod. Negatívne pôsobí aj hluk a svetelné efekty.

1.2.2 Živočíšstvo

1.2.2.1 Zoogeografické členenie

Zoogeografické členenie: terestrický biocyklus

Územie okresu Považská Bystrica sa podľa zoogeografického členenia terestrického biocyklu nachádza v podkarpatskom úseku provincie listnatých lesov (99,58 %) a západokarpatskom úseku provincie karpatských pohorí, provincie stredoeurópskych pohorí (0,36 %) (Jedlička & Kalivodová 2002).

Zoogeografické členenie: limnický biocyklus

V limnickom biocykle sa nachádza v stredoslovenskej časti podunajského okresu pontokaspickej provincie (Hensel & Krno 2002).

V rámci regionalizácie území európskeho významu (v rámci koherentnej sústavy chránených území Natura 2000) patrí celé územie okresu Považská Bystrica do alpinskeho bioregiónu.

Okres, rozkladajúci sa na ploche 463 km², leží na vertikálnom gradiente vyše 800 m, keď sa jeho najnižší bod nachádza pri výtoku rieky Váh z okresu pri obci Beluša (253 m n. m.) a najvyšším je vrchol Veľkého Javorníka (1 071 m n. m.). Jadro okresu sa nachádza v severnej časti Považského podolia (najmä v Podmanínskej tiesňave), ktoré zo severozápadu lemujú Javorníky a z juhovýchodu Súľovské vrchy. Okresom preteká rieka Váh, do ktorého sa vlievajú pravostranná Papradianka a ľavostranná Domanižanka.

Poloha a značná členitosť tohto územia podmienili tiež bohatstvo a rozmanitosť (heterogenitu) jeho živočíšstva, ktorého charakter i súčasné zloženie predstavujú výsledok pôsobenia mnohých ekologických činiteľov, vrátane historického vývoja územia a pôsobenia človeka.

1.2.2.2 Živočíšstvo

Hlavné biotopy okresu z hľadiska živočíšstva

Prevažnú časť územia okresu Považská Bystrica pokrývali v minulosti lesy. Ich vrcholný rozmach nastal počas klimatického optima, po ktorom došlo k miernej, čiastočne antropicky podmienenej degradácii lesov v mladšom holocéne a v historickej dobe. Vývoj bioty v holocéne preto charakterizujú tri fázy (Ložek, 2007):

- 1) postupná zmena od počiatočného bezlesia k polootvoreným lesom s teplými voľnými enklávami v staršom holocéne,
- 2) klimatické optimum, počas ktorého došlo k rozmachu zapojeného lesa na všetkých vhodných plochách (ten vystupoval podstatne vyššie ako v súčasnosti, najmenej do výšky 1 500 m),
- 3) mierne ochudobnenie lesných biocenóz, spojené so znížením hornej hranice lesa v mladšom holocéne, na ktorom sa podieľal človek pastier už od mladšieho praveku a najmä počas valašskej kolonizácie.

Činnosťou človeka došlo k odlesneniu značnej časti okresu (najmä v jeho nižších polohách) a niektoré typy krajiny boli pozmenené. Tieto zmeny sa odrazili aj na súčasnom zložení živočíšstva tohto územia. Okrem zmien krajinnnej štruktúry ho ovplyvňoval tiež lov živočíchov, ktorý v území prebieha od jeho osídlenia človekom.

Súčasná pestrá, druhovo bohatá a rôznorodá fauna (súhrn živočíchov vyskytujúcich sa na danom území) okresu Považská Bystrica, vzhľadom na jeho polohu, odráža charakter danej rôznorodej, mozaikovo štruktúrovanej krajiny a jej biotopov, v ktorej sa striedajú plošne, tvarovo i druhovo rôznorodé listnaté, zmiešané a ihličnaté lesy (s prirodzeným i zmeneným drevinovým zložením) a ich fragmenty s trvalými trávnyimi porastami rôzneho charakteru (najmä lúkami a pasienkami) s rozptýlenými skupinami i solitérmi drevín, spestrené vodnými tokmi a plochami a ich brehovými štruktúrami. Biotopmi sú tiež ľudské sídla (urbánne a suburbánne biotopy), vrátane parkov a záhrad, spojené sieťou komunikácií, vytvárajúcich bariéry. Ostrovčekovite sa uplatňujú tiež živočíšne spoločenstvá azonálnych lokalít skalných stien, brál a sutín, resp. prírodných, či umelo vytvorených podzemných priestorov. Okrem toho jestvujú aj v tomto priestore prechodné, resp. hraničné zóny medzi dvoma alebo viacerými ekologickými systémami – ekotóny, ktoré sa spravidla prekrývajú a vytvárajú bohaté spoločenstvá živočíchov. Tie je potrebné (vzhľadom na ich mobilitu a u mnohých druhov aj veľké nároky na priestor) vnímať a hodnotiť v kontexte širšieho začlenenia predmetného územia.

V území sa striedajú chladno a vlhkomilné horské prvky s prvkami teplomilnejšími. Pre niektoré druhy predstavuje toto územie zároveň severnú, resp. južnú hranicu ich súčasného rozšírenia na Slovensku, prípadne v Európe.

Pomerne vysoký stupeň druhovej diverzity živočíchov daného územia priamo súvisí so zachovanou heterogenitou jednotlivých stanovišť a biotopov. V sídlach dochádza k synantropizácii niektorých druhov, resp. skupín živočíchov, ktoré pôvodne obývali prírodné biotopy a do územia prenikajú tiež niektoré nepôvodné a invázne druhy.

Každoročne narastajú prípady usmrtení živočíchov po kolíziách s dopravnými prostriedkami na pozemných komunikáciách (cesty, železnice).

Zoocenózy lesov

Živočíšstvo lesov je ovplyvnené vertikálnou členitosťou a počet druhov bezstavovcov aj stavovcov klesá na jednotku plochy s nadmorskou výškou od dubových až po smrekové lesy. V Javorníkoch prevládajú najmä smrekové a zmiešané lesy, v Súľovských vrchoch lesy listnaté (najmä bukové). Živočíšstvo lesov je ovplyvnené vertikálnou členitosťou a počet druhov bezstavovcov aj stavovcov klesá na jednotku plochy s nadmorskou výškou od dubových až po smrekové lesy. Najpočetnejšie v lesoch sú **bezstavovce (Evertebrata)**, predstavujúce druhovo bohatú, pestrú i rôznorodú skupinu živočíchov. Zástupcovia viacerých početných skupín, napr. máloštetinavcov (Oligochaeta), pavúkovcov (Arachnoidea), stonôžok (Chilopoda) či mnohonôžok (Diplopoda), spravidla unikajú ľudskej pozornosti, ale ich význam pre fungovanie ekosystému lesa je obrovský. Dážďovky (Lumbricina) žijú predovšetkým vo vrchnej časti pôdy, ktorú svojou aktivitou prepracúvajú, prevzdušňujú, vytvárajú stabilné organicko-minerálne pôdne koloidy a majú zásadný humusovú formu. Na „mŕtve drevo“ (rozkladajúce sa drevo odumretých stromov a drevnatých rastlín alebo ich častí), predstavujúce jedinečný,

dynamický systém s neustále sa meniacimi vlastnosťami (ktorý je jedným z charakteristických znakov pralesov a pralesových zvyškov, napr. Pod Strážovom, Veľký Javorník) je naviazané mnoho saproxylických druhov obrúčkavcov (Annelida), článkonožcov (Arthropoda), mäkkýšov (Mollusca), chrobákov (Coleoptera), a ďalších skupín bezstavovcov i viaceré druhy stavovcov. Na les sú naviazané mnohé druhy **mäkkýšov** (Mollusca). Zo slimákov bez ulity sú to napr. slizovec hnedý (*Arion fuscus*), slizniak karpatský (*Bielzia coerulans*), ktorý je karpatským endemitom, resp. slizniaky z rodu *Deroceras*. Lesy vytvárajú vhodné prostredie pre mnohé **chrobáky** (Coleoptera). Teplé dubové lesy sú typické aj výskytom roháča obyčajného (*Lucanus cervus*) a kováčika fialového (*Limoniscus violaceus*). Bučiny a horské zmiešané lesy s relatívne zachovanými spoločenstvami sú biotopom pre fuzáča alpského (*Rosalia alpina*), ako aj viaceré bystrušky, napríklad bystrušku potočnú (*Carabus variolosus*), bystrušku zlatú (*C. auronitens*), bystrušku nepravidelnú (*C. irregularis*). Z **motýľov** (Lepidoptera) sa najmä riedkych listnatých lesoch vyskytuje ostrôžkár dubový (*Quercusia quercus*), v bukových lesoch napr. okáň bukový (*Agria tau*), piadivka buková (*Operoptera fagata*), piadivka zimozelená (*Melanthia procellata*) a mnoho ďalších druhov. V lesoch okresu Považská Bystrica žije viacero druhov **obožživelníkov** (Lissamphibia). Z mlokov sú to predovšetkým sudetokarpatský endemit mlok karpatský (*Lissotriton montandoni* = staršie vedecké meno *Triturus montandoni*) a salamandra škvrnitá (*Salamandra salamandra*). Zo žiab sú v lesoch najrozšírenejšie a najpočetnejšie druhy so širokou ekologickou valenciou, najmä skokan hnedý (*Rana temporaria*), ale aj kunka žltobruchá (*Bombina variegata*), využívajúce na reprodukciu aj neveľké periodické mláky, a ropucha bradavičnatá (*Bufo bufo*). Z **plazov** (Reptilia) sa v lesoch okresu vyskytuje slepúch východný (*Anguis colchica*). Donedávna sa na našom území uvádzal slepúch lámavý (*Anguis fragilis*). Najnovšie genetické výskumy potvrdili, že tento druh sa vyskytuje na západ od hranice, vedúcej Fínskom, Pobaltím, východným Poľskom, Moravou a pozdĺž rieky Dunaj cez približný stred Balkánskeho polostrova smerom k Turecku a na väčšine nášho územia sa vyskytuje slepúch východný. Okrem neho sú to najmä jašterica krátkohlavá (*Lacerta agilis*), na vhlších stanovištiach jašterica živoorodá (*Zootoca vivipara*). Z hadov vretenica severná (*Vipera berus*). **Vtáky** (Aves) sú druhovo najbohatšia skupina stavovcov v lesoch. Z dravcov v nich hniezdia najmä myšiak hôrny (*Buteo buteo*), jastrab veľký (*Accipiter gentilis*), jastrab krahulec (*A. nisus*), či včelár lesný (*Pernis apivorus*), zalietavajúce loviť do otvorenej poľnohospodárskej krajiny, podobne ako aj orol krikľavý (*Aquila pomarina*), ktorý je naším najbežnejším orlom, hniezdiacim v rôznych typoch lesov. Okrem nich sú to aj vzácne a ohrozené druhy, napr. orol skalný (*Aquila chrysaetos*), či sokol sťahovavý (*Falco peregrinus*). K dominantným druhom hniezdičov v bukových a bukovo-jedľových lesoch patria napr. pinka obyčajná (*Fringilla coelebs*), sýkorka uhliarka (*Periparus* = staršie meno *Parus ater*), kolibkárik čipčavý (*Phylloscopus collybita*), červienka obyčajná (*Erithacus rubecula*), muchárik malý (*Ficedula parva*), či brhlík obyčajný (*Sitta europaea*). Najmä v starých bukových lesoch hniezdia holub plúžik (*Columba oenas*), žlna sivá (*Picus canus*) a bocian čierny (*Ciconia nigra*). Lesné kurovité vtáky reprezentujú jariabok hôrny (*Bonasa bonasia*), hlucháň hôrny (*Tetrao urogallus*) a tetrov hoľniak (*Tetrao tetrix*). U hlucháňa a tetrova došlo v posledných desaťročiach k výraznému zníženiu ich početnosti i k fragmentácii a úbytku ich biotopov. K typickým hniezdičom v horských lesoch patria aj viaceré sovy. Najbežnejšou je sova obyčajná (*Strix aluco*), hniezdiaca v dutinách starých stromov. Sova dlhochvostá (*Strix uralensis*) ešte pred tromi desiatkami rokov hniezdila len na východnom Slovensku a postupne sa šírila na západ. V súčasnosti pravidelne hniezdi v okrese a na hniezdenie využíva najmä staré hniezda dravcov a dutiny stromov. Vo vyšších polohách hniezdia aj naše dve najmenšie sovy – kuvičok vrabčí (*Glaucidium passerinum*) a pôtik kapcavý (*Aegolius funereus*). Charakteristickými druhmi horských ihličnatých lesov sú napr. dubník trojprstý (*Picoides tridactylus*), krivonos smrekový (*Loxia curvirostra*), drozd kolohrivý (*Turdus torquatus*), králik zlatohlavý (*Regulus regulus*), či sýkorka chochlatá (*Parus cristatus*). Charakteristickým hniezdičom rozvoľnených smrekových porastov je orešnica perlavá (*Nucifraga caryocatactes*). Z **cicavcov** (Mammalia) sa v okrese Považská Bystrica trvalo vyskytujú všetky tri naše veľké šelmy, medveď (*Ursus arctos*), vlk (*Canis lupus*) i rys (*Lynx lynx*), ako aj mačka divá (*Felis silvestris*). V lesoch žijú aj ďalšie druhy šeliem, napríklad liška (*Vulpes vulpes*), jazvec lesný (*Meles meles*), kuna skalná (*Martes foina*), kuna lesná (*Martes martes*). Z kopytníkov sú to najmä jeleň lesný (*Cervus elaphus*), srnec lesný (*Capreolus capreolus*) a diviak lesný (*Sus scrofa*), ktorého početnosť v posledných rokoch výrazne vzrástla. Hojne sú v lesoch zastúpené tiež viaceré hmyzožravce (Eulipotyphla) a hlodavce (Rodentia). Najbežnejšími a typickými lesnými druhmi sú ryšavka žltohrdlá (*Apodemus flavicollis*) a hrdziak lesný (*Myodes glareolus*). K hmyzožravcom so širokou ekologickou valenciou patria tiež tri druhy piskorov – lesný (*Sorex araneus*), malý (*Sorex minutus*) a vrchovský (*Sorex alpinus*). Horskými druhmi sú napríklad glaciálny relikť myšovka horská (*Sicista betulina*), hraboš močiarny (*Microtus agrestis*) či hrabáč podzemný (*Pitymys subterraneus*). Široké spektrum biotopov od lesov cez ich okraje a rúbaniská až po kroviny obýva plíšik lieskový (*Muscardinus avellanarius*). Plch lesný (*Dryomys nitedula*) uprednostňuje horské bukové až smrekové lesy, plch

sivý (*Glis glis*) sa vyskytuje na celom gradiente lesov. Z netopierov sú to napr. uchaňa čierna (*Barbastella barbastellus*), ucháč svetlý (*Plecotus auritus*) a ďalšie lesné druhy.

Zoocenózy trávnatých spoločenstiev (pasienky, lúky, kosienky a pod.)

Značná časť okresu Považská Bystrica bola odlesnená a premenená na sekundárne lúky, pasienky a na polia (ornú pôdu). Pre živočíchy predstavujú tieto biotopy charakteru trávnatých a bylenných porastov, vrátane ich krovinatých medzí a strání, cenné územia. Tradičné využívanie kosením a spásaním podporuje ich vysokú druhovú diverzitu. Ich plochy sa v súvislosti so sekundárnou sukcesiou, zapríčinenou stratou obhospodarovania, rýchlo zmenšujú. V živočíšnych spoločenstvách lúk a pasienkov sa hojne vyskytujú mnohé **bezstavovce (Evertebrata)**. Byliny, trávny i kríky využívajú viaceré druhy **pavúkov** (Araneae), napríklad z čeľade križiakovitých (Araneidae), napr. križiak obyčajný (*Araneus diadematus*). Bohato zastúpený je hmyz (Insecta). Z **chrobákov** (Coleoptera) sú to napríklad kvetomilné fúzáže (*Phytoecia coerulea*, *Phytoecia pustulata*, *Phytoecia cylindrica*), májka fialová (*Meloe violaceus*), chrústik letný (*Amphimallon solstitiale*), viaceré druhy bystruškovitých (*Carabidae*), liskavkovitých (*Chrysomelidae*) a pod. Najmä lúky s vysokou diverzitou vyšších rastlín priťahujú množstvo **motýľov**, ktorých najpočetnejšou čeľadou sú babôčkovité (*Nymphalidae*), napr. babôčka pávooká (*Inachis io*), bábočka prhlavová (*Aglais urticae*), dúhovec väčší (*Apatura iris*), dúhovec menší (*Apatura ilia*) a pod. Bohato zastúpené sú taktiež **rovnokridlovce (Orthoptera)**. Z **obojživelníkov** sa na lúkach, pasienkoch a poliach vyskytujú najmä ropucha bradavičnatá (*Bufo bufo*), ropucha zelená (*Pseudoeuphonia viridis* = staršie meno *Bufo viridis*), v posledných rokoch sa výrazne znížil počet lokalít a populačná hustota rosničky zelenej (*Hyla arborea*), viazanej najmä na mokré lúky. Z **plazov** sú to najmä jašterica krátkohlavá a užovka hladká (*Coronella austriaca*). Charakteristickými stepnými druhmi **vtákov** sú napríklad jarabica poľná (*Perdix perdix*) a prepelica poľná (*Coturnix coturnix*). Lúčne plochy v otvorenej krajine využíva chrapkáč poľný (*Crex crex*). V trávnych porastoch s rozptýlenou stromovou zeleňou hniezdia napríklad škvránok poľný (*Alauda arvensis*), škvránik stromový (*Lulus arborea*), prhlaviar čiernohlavý (*Saxicola torquata*), prhlaviar červenkastý (*Saxicola rubetra*). Z **cicavcov** využívajú toto prostredie mnohé druhy žijúce v lesoch, v ktorých nachádzajú potravu, napríklad jelene, srnce a najmä diviaky (svine divé). Tieto nočné živočíchy spôsobujú značné škody na poľnohospodárskych plodinách, ktoré sú mnohonásobne väčšie ako škody v lesnom hospodárstve. Vzácné sa vyskytuje zajac poľný (*Lepus europaeus*). Nielen v lesoch, ale aj na pasienkoch sa trvalo zdržiava liška hrdzavá (*Vulpes vulpes*). V otvorenom prostredí pasienkov sa hojne vyskytuje najmä hlodavec hraboš poľný (*Microtus arvalis*), tvoriaci potravu mnohých vtákov a cicavcov.

Zoocenózy spoločenstiev tečúcich a stojatých vôd a ich brehových štruktúr

Od charakteru jednotlivých vodných a mokradových biotopov sa odvíja aj druhové zloženie živočíchov, ktoré ich osídľujú. Okrem vodných tokov a plôch sú to najmä periodické vodné plochy a mokrade v niektorých častiach okresu, ktoré majú význam pre rozmnožovanie obojživelníkov a plazov a ťah vodného vtáctva a výskyt špecifických skupín bezstavovcov. Pestré a bohaté je zastúpenie vodných bezstavovcov. Z hmyzu žijú v bystrinných častiach týchto tokov viaceré podenky (Ephemeroptera) a pošvatky (Plecoptera), indikujúce čistotu a dobrý kyslíkový režim týchto úsekov. Z **motýľov** je na brehovom poraste, ako aj na vlhkých lúkach naviazaný napr. ohniváček veľký (*Lycaena dispar*). Rieka Váh sa v okrese Považská Bystrica nachádza v pohorskej zóne, kde predstavuje typickú podhorskú rieku mrenového pásma, v ktorej žijú z **ryb** napr. mrena severná (*Barbus barbus*) a ďalšie reofilné kaprovité ryby napr. nosál sťahovavý (*Vimba vimba*), ale aj predátory, napr. štika severná (*Esox lucius*), ostriež zelenkavý (*Perca fluviatilis*) a ďalšie druhy. Zloženie ichtyocenózy Váhu je v súčasnosti do značnej miery ovplyvňované rybárskym obhospodarovaním – zarybňovaním kaprom rybníčnym (*Cyprinus carpio*), zubáčom veľkoustým (*Stidostedion lucioperca*) ale aj negatívnymi antropogénnymi zásahmi, najmä dlhodobým vplyvom fragmentácie kontinuity vodného toku. V prítokoch Váhu v horskej a podhorskej zóne dominuje (aj v súvislosti s pravidelným zarybňovaním) pstruh riečny *Salmo trutta* m. fario. V horných úsekoch tokov je jeho sprievodným druhom hlaváč pásoplutvý (*Cottus peocilopus*). V nižších častiach okresu k nim pristupujú aj lipeň tymiánový, typický druh pre podhorské pásmo. Mokrade využívajú na rozmnožovanie najmä **obojživelníky**, ktoré sa počas jarného ťahu sústreďujú do vhodných lokalít. Medzi nimi je aj mlok hrebanatý (*Triturus cristatus*) a bodkovaný (*Lissotriton vulgaris*), kunka žltobruchá, skokan hnedý i štihlý (*Rana dalmatina*), ropucha bradavičnatá. Vyššie položené vlhké lúky, rašeliniská, prameniská i brehy potokov sú vhodným biotopom pre **plazy**, najmä jaštericu živorodú (*Zootoca vivipara*) i vretenicu severnú. Pomerne bežná je užovka obojková (*Natrix natrix*), menej zastúpená užovka fľukaná (*Natrix tessellata*). Z **vtákov** využíva brehy Váhu i jeho prítokov

na hniezdenie rybárik riečny (*Alcedo atthis*). Hniezdičmi horských tokov okresu sú aj trasochvost horský (*Motacilla cinerea*) a vodnár obyčajný (*Cinclus cinclus*). V brehovej vegetácii vodných tokov hniezdia napríklad svrčiak riečny (*Locustella flavicollis*), trsteniarik obyčajný (*Acrocephalus palustris*), penica slávikovitá (*Sylvia borin*) či oriešok hnedý (*Troglodytes troglodytes*). Tečúce i stojaté vody využívajú tiež kačica divá (*Anas platyrhynchos*), potápka chochlatá (*Podiceps cristatus*), chochlačka vrkočatá (*Aythya fuligula*) a ďalšie druhy vodného vtáctva. Medzi zimujúce druhy patria napr. okrem kačice divej, napr. potápač veľký (*Mergus merganser*), labuť hrbozobá (*Cygnus olor*), komplex veľkých čajok (*Larus argentatus* / *cachinnans* / *michahellis*), či kormorán veľký (*Phalacrocorax carbo*). Jeho početnosť prudko vzrástla pred cca 25 rokmi, no v posledných rokoch sa mierne znížila. Z pôvodných druhov **cicavcov** je na vodné toky naviazaná lasicovitá šelma vydra riečna (*Lutra lutra*), z nepôvodných napríklad ondatra pižmová (*Ondatra zibethicus*). Z cicavcov sa v nenarušených a zachovalých brehových porastoch bystrín vyskytujú hraboš podzemný (*Microtus subterraneus*), duloonica väčšia (*Neomys fodiens*) a zriedkavejšie aj duloonica menšia (*Neomys anomalus*).

Zoocenózy skalných spoločenstiev (brál, skalných stien)

Viaceré živočíšne druhy sú naviazané na skalnaté biotopy. Skalné biotopy, najmä lavice vysokých skalných stien, vyhľadávajú na hniezdenie viaceré druhy vtákov, napríklad krkavec čierny (*Corvus corax*), sokol lastovičiar (*Falco subbuteo*), sokol sťahovavý (*Falco peregrinus*) a výr skalný (*Bubo bubo*).

Zoocenózy podzemných priestorov

Jaskyne, pseudojaskyne a ďalšie podzemné priestory okresu využívajú viaceré druhy živočíchov. Ich vstupné priestory slúžia ako úkryty pre povrchové živočíchy (ktoré v nich môžu prečkať nepriaznivé obdobia) a na druhej strane sú bariérou, limitujúcou šírenie sa pravých jaskynných druhov. Prostredie vchodov predstavuje častokrát prechodovú zónu. Využívajú ich napríklad obojživelníky (najmä salamandra, ale aj skokan hnedý a ropucha bradavičnatá). Medzi typické jaskynné živočíchy patria viaceré druhy bezstavovcov, napr. Annelida, Arthropoda, Crustacea, Myriapoda, Hexapoda a pod. Ako súčasť parietálnej fauny sa vyskytujú najhojnejšie dvojkrídlovce (Diptera). Niektoré jaskyne (napr. Babirátku, Líščiu dieru, Pružinskú Dúpnu jaskyňu) využívajú ako zimoviská viaceré druhy netopierov, najmä podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*), netopier obyčajný (*Myotis myotis*), večernica pozdna (*Eptesicus serotinus*), uchaňa čierna (*Barbastella barbastellus*) a ďalšie.

Zoocenózy ľudských sídel

Medzi **ulitníky** (Gastropoda) v blízkosti ľudských sídel patrí slimák záhradný (*Helix pomatia*). Pravdepodobne zásluhou záhradkárov sa aj v intraviláne Považskej Bystrice šíria západoeurópske druhy *Oxychilus draparnaudi*, *Cepaea hortensis*, či *Arion rufus*. K najznámejším **blanokridlovcom** (Hymenoptera), žijúcim v okolí ľudských sídel, patria včela medonosná (*Apis mellifera*), osa útočná (*Vespa germanica*), či sršeň obyčajná (*Vespa crabro*). Z **obojživelníkov** sa v okolí ľudských sídel vrátane sídlisk najčastejšie vyskytuje ropucha zelená, menej ropucha bradavičnatá a skokan hnedý. Z plazov žije najmä v záhradách a parkoch jašterica krátkohlavá, užovka obojková a slepých východný. Pomerne hojne sú aj v tomto type prostredia zastúpené **vtáky**. Hrdlička záhradná (*Streptopelia decaocto*) sa vyskytuje predovšetkým v parkoch, záhradách i cintorínoch. Žltouchvost domový (*Phoenicurus ochruros*) už dávno vymenil svoje pôvodné hniezdiská v skalách za intravilány obcí a miest, hoci ešte i dnes časť populácie hniezdi v prírodnom prostredí skál a v kameňolomoch, ďalej vrabec domový (*Passer domesticus*), vrabec poľný (*Passer montanus*), straka (*Pica pica*), lastovička obyčajná (*Hirundo rustica*), belorítka obyčajná (*Delichon urbica*), trasochvost biely (*Motacilla alba*). V niektorých obciach hniezdi bocian biely (*Ciconia ciconia*). Najmä na parky a záhrady sú naviazané pinka obyčajná (*Fringilla coelebs*), drozd čierny (*Turdus merula*), drozd plavý (*T. philomelos*), drozd čvikaťavý (*T. pilaris*), sýkorka veľká (*Parus major*) i belasá (*Cyanistes caeruleus*). Škorec obyčajný (*Sturnus vulgaris*) je rozšírený v rôznych typoch kultúrnej krajiny so skupinami stromov, kde hniezdi najmä v ich dutinách. Vynikajúci letec dážďovník obyčajný (*Apus apus*) pôvodne obýval skaly a dutiny stromov v listnatých lesoch, v súčasnosti hniezdi v intravilánoch miest a dedín okresu, najmä na povalách a vo vetracích otvoroch budov alebo vo vežiach kostolov. Počas úprav daných objektov v hniezdnom období môže dôjsť k ich „zamurovaniu“. Z **cicavcov** sa v okolí ľudských obydlií vyskytujú aj viaceré hlodavce, napríklad myš domová (*Mus musculus*) a potkan hnedý (*Rattus norvegicus*). Za nimi prichádzajú do ľudských sídel aj viacerí predátori, napríklad kuna skalná (*Martes foina*), tchor tmavý (*Mustela putorius*), lasica myšozravá (*Mustela nivalis*) a hranostaj čiernouchý (*Mustela erminea*). Z hmyzožravcov sa najmä v záhradách

a mestských parkoch bežne vyskytuje jež bledý (*Erinaceus concolor*) a záhradkári nie sú nadšení z krta podzemného (*Talpa europaea*). Netopiere využívajú ako letné úkryty na rodenie a výchovu mláďat najmä podkrovia sakrálnych stavieb a ďalších väčších objektov. Dominantnými druhmi netopierov v podkroviach okresu Považská Bystrica boli netopier obyčajný (*Myotis myotis*) a podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*), ktoré v nich vytvárajú aj reprodukčné kolónie. V jeseni a v zime sa v ľudských sídlach vyskytuje tiež raniak hrdzavý (*Nyctalus noctula*) a večernica hvízdavá (*Pipistrellus pipistrellus*).

Výskyt chránených druhov vo vzťahu k významným biotopom z hľadiska fauny (genofondové lokality fauny)

V okrese Považská Bystrica sa nachádza alebo doň zasahuje viacero **chránených území sústavy Natura 2000**, v ktorých sú premetom ochrany aj viaceré druhy živočíchov európskeho významu. Natura 2000 je program členských štátov Európskej únie zameraný na ochranu rastlín, živočíchov a niektorých typov biotopov, ktoré sú významné pre Európu ako celok. Jeho cieľom je zachovanie taxatívne vymenovaných typov prírodných biotopov a lokalít ohrozených druhov rastlín a živočíchov významných pre Európsku úniu, ako aj lokalít významných pre ochranu vybraných druhov vtákov prostredníctvom vytvorenia sústavy chránených území. Sú to **Územia európskeho významu** (ÚEV) – lokality navrhnuté za chránené územia na základe kritérií stanovených v Smernici Rady Európskych spoločenstiev č. 92/43/EHS o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín (tzv. smernica o biotopoch).

V okrese Považská Bystrica sa nachádzajú:

SKUEV0581 Klapy (k. ú. Udiča, 6,212 ha) – z bezstavovcov fuzáč alpský (*Rosalia alpina*);

SKUEV0641 Papradianka (k. ú. Papradno, 23,970 ha) – zo stavovcov hlaváč bieloplutvý (*Cottus gobio*), kunka žltobruchá (*Bombina variegata*), vydra riečna (*Lutra lutra*);

SKUEV0256 Strážovské vrchy (29 972,990 ha);

SKUEV0642 Javornický hrebeň (k. ú. Horná Mariková, Papradno; k. ú. Makov v okrese Čadca a k. ú. Štiavnik v okrese Bytča, 1 352,693 ha) – z bezstavovcov fuzáč alpský, roháč obyčajný (*Lucanus cervus*), ohniváček veľký (*Lycaena dispar*), zo stavovcov hlaváč bieloplutvý, mlok karpatský (*Lissotriton montandoni*), kunka žltobruchá, netopier obyčajný, uchaňa čierna, rys ostrovid, vlk dravý (*Canis lupus*).

Ďalšie územia európskeho významu, zriadené aj za účelom ochrany vybraných druhov živočíchov, ktoré sú v kontakte s okresom Považská Bystrica:

SKUEV0102 Čertov (k. ú. Horná Mariková a k. ú. Lazy pod Makytou v okrese Púchov, 400,755 ha) – z bezstavovcov fuzáč alpský (*Rosalia alpina*), kováčik fialový (*Limoniscus violaceus*), roháč obyčajný (*Lucanus cervus*), zo stavovcov hlaváč bieloplutvý, kunka žltobruchá, netopier obyčajný (*Myotis myotis*), uchaňa čierna (*Barbastella barbastellus*), medveď hnedý (*Ursus arctos*), rys ostrovid (*Lynx lynx*).

Ďalšími územiami sústavy Natura 2000 sú **Chránené vtáčie územia** (CHVÚ) - lokality vyhlásené za chránené na základe kritérií stanovených v Smernici Rady Európskych spoločenstiev č. 2009/147/ES o ochrane voľne žijúcich vtákov (tzv. smernica o vtákoch). Do okresu Považská Bystrica zasahuje:

SCHVU028 Strážovské vrchy (58 673,08 ha; v okrese Považská Bystrica sa nachádza v k. ú. Bodiná, Bristenné, Čelkova Lehota, Domaniža, Ďurďové, Horný Moštenec, Kostolec, Malé Lednice, Plevník – Drienové, Počarová, Podmanín, Podskalie, Považská Bystrica, Považská Teplá, Praznov, Prečín, Pružina, Sádocké, Slopná, Trstie, Vrchteplá, Záskalie, Zemianska Závada a Zemiansky Kvašov; okrem toho sa nachádza tiež v okresoch Bánovce nad Bebravou, Bytča, Ilava, Púchov, Prievidza, Trenčín a Žilina) – vyhlásené na účel zabezpečenia priaznivého stavu biotopov druhov vtákov európskeho významu a biotopov sťahovavých druhov vtákov sokola sťahovavého, výra skalného, žlny sivej, orla skalného, bociana čierneho, včelára lesného, tetra hlučáňa, kuvika kapcavého, lelka lesného, chriašteľa poľného, ďatľa čierneho, ďatľa bielochrbtého, jariabka hôrneho, penice jarabej, ďatľa prostredného, muchárika červenohrdlého, muchárika bieločrptého, strakoša červenochrbtého, strakoša sivého, prepelice poľnej, krutihlava hnedého, prhlaviara čiernohlavého, hrdličky poľnej, žltouchvosta lesného a muchára sivého a zabezpečenie podmienok na ich prežitia a rozmnožovania.

Migračné trasy živočíchov

Súčasťou vplyvu na kvalitu biodiverzity aj vo vzťahu k dopravnej infraštruktúre je narušovanie migračných trás živočíchov fragmentáciou krajiny, presekávaním migračných trás dopravnými komunikáciami, z ktorých mnohé sa stávajú bariérami s obtiažnou prekonateľnosťou alebo neprekonateľnými bariérami (v závislosti od schopností živočíšnej skupiny a druhu). Migračné trasy živočíchov sú poväčšine v krajine identifikované v ÚSES ako biokoridory nadregionálnej, regionálnej a miestnej úrovne. Táto skutočnosť však nie je určujúca, pretože migračné cesty vznikajú alebo sú evidované aj v priestoroch alebo v líniiach mimo koridorov (týka sa to cicavcov, vtákov, plazov, obožživelníkov a bezstavovcov). Poznáme rôzne formy migrácie: potravnú, reprodukčnú, sezónnu a pod. Živočichy, ktoré migrujú na krátke alebo až mimoriadne veľké vzdialenosti sa často neprispôsobujú prvkom ÚSES a pri migrácii využívajú línie a priestory vyhovujúce ich biologickej povahe, potravnjej ponuke a ponuke reprodukčných stanovišť.

Pre mnohé druhy sú migračnými trasami, resp. biokoridormi napr. systémy viac alebo menej poprepájanými ekohabitátmi (lúky, pasienky, mozaiky poľnohospodárskych kultúr s rozvoľnenou drevinovou vegetáciou a pod., teda viac-menej relatívne voľné priestory, bez navonok viditeľných a výrazných krajinných prvkov). Z tohto hľadiska sú biokoridory len jednou z viacerých možností vytvárania migračných trás živočíchmi v krajine. Migračné trasy sa v dôsledku antropogénnych a prírodných vplyvov menia, niektoré zanikajú a niektoré nové naopak vznikajú. Biokoridory, resp. migračné trasy môžu byť terestrické alebo vodné, resp. kombinované, a tiež vzdušné. Vo vzťahu k dopravnej infraštruktúre nie sú problematické vzdušné koridory (migračné trasy) transmigrantov, migrujúcich vo vysokých letových hladinách – žeriavy, divé husi, labute, bociany, migrujúce dravce a i. (výnimku tvorí letecká doprava). Najmä vo vzťahu k cestnej doprave je problematická skupinovú migrácia (v krídloch) menších a nízko letiacich druhov vtákov (často dochádza ku kolíziám).

Z hľadiska výstavby dopravnej infraštruktúry sú najviac ohrozované mokradové biotopy, ktoré sú citlivé na zmenu vodného režimu. Degradácia a strata biodiverzity sa prejavuje závažnými environmentálnymi, ekonomickými a sociálnymi dopadmi. Súčasné poškodenie a ohrozenie bioty a biodiverzity je sprievodným javom činnosti človeka v krajine, vrátane dopravy. V dôsledku budovania nových dopravných koridorov sa fragmentuje krajina, zanikajú pôvodné biotopy, v krajinných segmentoch sa znižuje úroveň ekologickej stability. Fragmentáciu krajiny spôsobujú najmä liniové stavby, ktoré vytvárajú bariéry pri migrácii živočíchov. Svojou konštrukciou sú často príčinou ich usmrtenia (cestná a železničná doprava, elektrické nadzemné vedenie). S fragmentáciou krajiny je spojená aj degradácia genofondu izolovaných populácií a zvyšovanie zraniteľnosti ekosystémov, čo veľmi negatívne pôsobí na celkovú biodiverzitu. Pre biodiverzitu predstavujú hrozbu aj invázne druhy, predovšetkým rastlín, ale aj živočíchov. Rozširovanie inváznych rastlín je markantné pozdĺž riek na hranici brehových porastov a poľnohospodárskej pôdy, na spustnutých alebo obnažených pôdach, ale vo veľkej miere aj pri dopravných koridoroch.

1.2.3 Biotopy

Podľa katalógu biotopov Slovenska (Stanová, Valachovič, 2002) sa v okrese Považská Bystrica nachádza 32 typov biotopov. Prevládajúcu časť územia tvoria lesné a lúčne biotopy.

Piesky a pionierske porasty

Pi5 – Pionierske porasty zväzu Alysso-Sedion albi na plytkých karbonátových a bázičných substrátoch (biotop európskeho významu 6110*)

Spoločenstvá s prevahou nízkych efermerných druhov, sukulentných rastlín, často klíčiace vo vankúšoch machorastov. V okrese sa vyskytujú hlavne v Súľovských vrchoch, v okolí Veľkého Manína. Zastúpené sú v nich: rozchodník prudký (*Sedum acre*), rozchodník šesťradový (*Sedum sexangulare*), nátržník piesočný (*Potentilla arenaria*), jarmilka jarná (*Erophila verna*), piesočnica dúškolistá (*Arenaria serpyllifolia*), dušovka roľná (*Acinos arvensis*), lipnica cibulkatá (*Poa bulbosa*) a i.

Nelesné brehové porasty

Br2 – Horské vodné toky a bylinné porasty pozdĺž ich brehov (biotop európskeho významu 3220)

Spoločenstvá pozdĺž horských tokov sú vysoké druhovo chudobné dvoj- až trojvrstvové spoločenstvá s dominanciou druhov smlz patrstový (*Calamagrostis pseudophragmites*) a chrastnica trstníková (*Phalaroides arundinacea*). Fytocenózy sa vyskytujú na stanovištiach náplavov podmáčaných a podmývaných prúdiacou vodou. Z ďalších druhov možno spomenúť reznáčku laločnatú (*Dactylis glomerata*), nezábudku močiarnu (*Myosotis scorpioides*), deväťsil lekársky (*Petasites hybridus*) a viaceré druhy rodu štiav (*Rumex* sp.). Spoločenstvá sa nachádzajú v okolí rieky Váh a jej prítokov.

Br4 – Horské vodné toky a ich drevinová vegetácia s vrbou sivou (biotop európskeho významu 3240)

Pionierske spoločenstvo s vyvinutým 5 – 6 m vysokým krovitým poschodím, v ktorom dominuje vrbu sivá (*Salix elaeagnos*) a vrbu purpurová (*Salix purpurea*), ktoré sú ojedinele doplnené o jelšu sivú (*Alnus incana*), zemolez čierny (*Lonicera nigra*), smrek obyčajný (*Picea abies*), vrbu krehkú (*Salix fragilis*) a i. V pestrom bylinnom poschodí sú okrem hygrofilných a subhygrofilných druhov prítomné aj druhy vodou splavené z okolitých lesných a prameniskových spoločenstiev. Porasty lemujú v úzkych pásoch horské bystriny s rýchlo prúdiacou vodou v úzkych dolinách na štrkových, kamenitých, zriedkavo piesočnatých pôdach. Nevyskytujú sa v otvorenej poľnohospodárskej krajine. Dané spoločenstvo sa vyskytuje v Javorníkoch v horných častiach prítokov Váhu.

Br6 – Brehové porasty deväťsilov (biotop európskeho významu 6430)

Príbrežné spoločenstvá s deväťsilmi (*Petasites kablikianus*, *Petasites hybridus*, menej *Petasites × interscendens*) alebo štiavec alpský (*Rumex alpinus*) tvoria fyziognomicky jednotné, husté, zapojené viacvrstvové porasty. Dominantným druhom je deväťsil lekársky (*Petasites hybridus*). Hlavnú vrstvu porastov tvoria rozprestreté čepele listov dominantných druhov vo výške 100 – 160 cm, na živných pôdach aj vyššie. Vyskytujú sa na prirodzených, poloprirodzených až ruderalizovaných stanovištiach na brehoch vodných tokov v horských oblastiach, menej na podsťahových prameniskách a v zamokrených porastoch nivných lúk a v priekopách popri cestách. Porasty tohto biotopu sú vyvinuté najmä v častiach Strážovských vrchoch popri Strážovskom potoku.

Krovinné a kričkové biotopy

Kr2 – Porasty borievky obyčajnej (biotop európskeho významu 5130)

Porasty s borievkou obyčajnou sa najčastejšie vyvíjajú na stanovištiach v minulosti prebiehala extenzívna pastva. V súčasnosti sú to spoločenstvá, ktoré sú vyvinuté ako rôzne pokročilé sukcesné štádia. Najvyššiu diverzitu majú tieto spoločenstvá po skončení pastvy, kedy postupne do porastov začínajú prenikať expanzívne tráv a borievka. Príkladom môže byť mrvica peristá (*Brachypodium pinatum*), smlz krovinatý (*Calamagrostis epigejos*). Popri borievke prenikajú do porastov aj nízke kričky, najčastejšie vres obyčajný (*Calluna vulgaris*). Z iných rastlinných taxónov možno spomenúť rod kručinka (*Genista* sp.), druhy rodu hloh (*Crataegus* sp.), borovicu lesnú (*Pinus sylvestris*), stoklas vzpriamený (*Bromus erectus*), kostravu žliabkatú (*Festuca rupicola*) a mnohé ďalšie.

Spoločenstvá s borievkou obyčajnou (*Juniperus communis*) sa v okrese Považská Bystrica vyskytujú hlavne v južnej časti okresu v okolí obcí Prečín, Bodiná a Malé Lednice.

Alpínska vegetácia

Al1 – Alpínske trávno-bylinné porasty na silikátovom podklade (biotop európskeho významu 6150)

Trávnaté až trávno-bylinné, dvojvrstvové, klimaxové rastlinné spoločenstvá alpínskeho a subniválneho vegetačného stupňa, ktoré uprednostňujú hrebene, skalné rebrá a strmé vrcholové partie, po celý rok vystavené silným vetrom, v zimnom období takmer bez snehovej pokrývky. Vzhľadom na extrémne životné podmienky patria k druhovo najchudobnejším vysokohorským spoločenstvám. Možno ich charakterizovať ako chionofóbne, heliofilné, xero- až mezofilné a extrémne acidofilné. Rastú na oligotrofných, skeletnatých a plytkých pôdach. Najbežnejšie druhy sú psinček alpínsky (*Agrostis alpina*), psinček pyrenejský (*Agrostis pyrenaica*), zvonček alpínsky (*Campanula alpina*), rožec vlnatý (*Cerastium eriophorum*), kostrava pestrá (*Festuca versicolor*), jastrabník alpínsky (*Hieracium alpinum*), sitina trojzárezová (*Juncus trifidus*) a i. V okrese sú zastúpené v najvyšších polohách Javorníkov, okolie Veľkého a Malého Javorníka a v Strážovských vrchoch v okolí vrchu Strážov.

Al9 – Vresoviská a spoločenstvá kríčkov v subalpínskom a alpínskom stupni (biotop európskeho významu 4060)

Dvojvrstvové rastlinné spoločenstvá s dominujúcimi nízkymi až poliehavými kríčkovitými chamaefytmi z čeľadi Ericaceae, Vacciniaceae a Empetraceae, subalpínskeho až alpínskeho vegetačného stupňa. Rastú prevažne na kyslých až extrémne kyslých, oligotrofných a skeletnatých pôdach na silikátovom podloží. Vyskytujú sa však aj na bázičkom substráte, ale na hlbších, silne humózných až humusových pôdach, kde ich vrstva surového humusu izoluje od podkladu. Tvorí husto zapojené porasty na uvoľnených plochách medzi kosodrevinou, osídľujú hrany skalných hrebeňov, skalné rebrá, upevňujú morény, bazálne a bočné časti úsypových kužeľov. Sú to spoločenstvá helio- a xerofilné, adaptované na rôznu výšku snehovej pokrývky. Medzi základné druhy tohto spoločenstva patria: metluška krivolaká (*Avenella flexuosa*), vres obyčajný (*Calluna vulgaris*), zvonček alpínsky (*Campanula alpina*), jastrabník alpínsky (*Hieracium alpinum*), soldanelka karpatská (*Soldanella carpatica*), viaceré druhy rodu rašeliník (*Sphagnum*) a amnólia červovitá (*Thamnia vermicularis*) a i. V záujmovom území sa spoločenstvo vyskytuje v najvyšších polohách Javorníkov v okolí Malého Javorníka a v Strážovských vrchoch napríklad v okolí obce Malé Lednice.

Teplé a suchomilné trávno-bylinné porasty

Tr1 – Suchomilné trávno-bylinné a krovinné porasty na vápnitom substráte (biotop európskeho významu 6210)

Biotop Tr1 predstavuje rastlinné spoločenstvá s prevládajúcim zastúpením suchomilných a teplomilných druhov. Typickým stanovišťom sú strmé svahy s celodenným oslnením na vápencovom podloží, ale obsadzuje aj priaznivé miesta na sopečných, či kryštalinických horninách. Vyznačuje sa prítomnosťou vysokého počtu druhov, pričom druhová skladba na menej svahovitých miestach s hlbším pôdnym profilom sa môže prelínať s biotopom Lk1. V okrese Považská Bystrica sa biotop vyskytuje hlavne v Strážovských a Súľovských vrchoch. V prípade zastúpenia väčšieho počtu taxónov z čeľade Orchidaceae je hodnotený ako prioritný biotop európskeho významu. Z tráv v nich výrazne dominuje mrvica peristá (*Brachypodium pinnatum*), zastúpená je aj kostrava žliabkatá (*Festuca rupicola*), traslica prostredná (*Briza media*), z ďalších druhov napr. klinček kartuziánsky (*Dianthus carthusianorum*), lipkavec pravý (*Galium verum*), černohlávk veľkokvetý (*Prunella grandiflora*), skorocel prostredný (*Plantago media*), ranostajovec pestrý (*Securigera varia*), púpavec srstnatý (*Leontodon hispidus*), poniklec veľkokvetý (*Pulsatilla grandis*), ľan tenkolistý (*Linum tenuifolium*), lucerna kosákovitá (*Medicago falcata*) a i. Miesta s prítomnosťou biotopu Tr1 boli v minulosti využívané predovšetkým ako pasienky. Ukončenie pasienia má za následok ich postupné zarastanie rôznymi krovinnými a stromami, čím sa stráca ich floristická diverzita. Existujúce zvyšky je potrebné zachovať odstraňovaním náletových drevín a ďalej manažovať optimálnym obhospodávaním.

Tr5 – Suché a dealpínske trávno-bylinné porasty (biotop európskeho významu 6190)

Všetky suché a teplomilné trávno-bylinné porasty otvorených, často skalnatých svahov na vápencoch a dolomitoch. Osídľujú skalnaté stupne a terasy, strmé svahy s plytkou pôdou typu rendzina. Na južne exponované svahy prenikajú viaceré panónske teplomilné druhy, na severne exponované strmé svahy s plytkou pôdou a

skalné hrebienky je viazaná skupina dealpínskych a perialpínskych druhov, ktoré preferujú mezofilnejšie stanovišťa, chlad a polotieň. V okrese sa porasty tohto typu vyskytujú v Súľovských vrchoch v okolí obcí Považská teplá a Záskanie, ďalej v Strážovských vrchoch v okolí obcí Podskalie a Pružina.

Tr8 – Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte (biotop európskeho významu 6230*)

Spoločenstvá psice tuhej. Osídľujú pomerne hlboké, vlhké, humózne piesočnato-hlinité kyslé pôdy. Biotop preniká aj na odlesnené stanovišťa v supramontánnom stupni. V súčasnosti sa nachádza v rôznych vývojových štádiách, biotop je vytvorený vplyvom dlhodobého pasenia (až stovky rokov) a sukcesie po jeho ukončení. Biotop sa vyskytuje menšími plochami po chrbáte Javorníkov. Z tráv okrem prevládajúcej psice tuhej (*Nardus stricta*) a psínčeka tenučkého (*Agrostis capillaris*) sú častejšie zastúpené aj traslica prostredná (*Briza media*), tomka voňavá (*Anthoxanthum odoratum*) a kostrava lúčna (*Festuca pratensis*). Spoločne s ostricou guľkoploudou (*Carex pilulifera*), ostricou bledou (*Carex pallescens*) a chlpaňou poľnou (*Luzula campestris*) sa vyskytujú tiež charakteristické byliny biotopu, ako napr. fialka psia (*Viola canina*), veronika lekárska (*Veronica officinalis*), ľubovník bodkovaný (*Hypericum perforatum*), klinček slzičkový (*Dianthus deltoides*), margaréta biela (*Leucanthemum vulgare* agg.), púpavec srstnatý (*Leontodon hispidus*), iskerník mnohokvetý (*Ranunculus polyanthemos*) a ďalšie druhy.

Lúky a pasienky

Lk1 – Nízinne a podhorské kosné lúky (biotop európskeho významu 6510)

Jedno- až dvojkosné lúky s prevahou vysokosteblových krmovinársky hodnotných tráv a bylín. Biotop má pomerne veľkú variabilitu. Ich zloženie sa mení podľa ekologickej charakteristiky stanovišťa a spôsobu obhospodarovania. Druhovo sú veľmi bohaté. Ekologické spektrum ich výskytu je pomerne široké – vyskytujú sa od vlhkých stanovišť až po suchšie stanovišťa v teplejších oblastiach, s čím je úzko prepojená ich pomerne veľká variabilita. Ich zloženie sa mení podľa ekologickej charakteristiky stanovišťa a spôsobu obhospodarovania. Vyskytujú sa roztrúsene v rámci celého okresu Považská Bystrica. Medzi najčastejšie sa vyskytujúce trávy patria ovsík obyčajný (*Arrhenatherum elatius*), kostrava lúčna (*Festuca pratensis*), reznáčka laločnatá (*Dactylis glomerata*) a trojštet žltkastý (*Trisetum flavescens*). K najčastejším bylinám prítomným na väčšine lokalít patrili šalvia lúčna (*Salvia pratensis*), ľadenec rožkatý (*Lotus corniculatus*), štrkáč menší (*Rhinanthus minor*), púpavec srstnatý (*Leontodon hispidus*), púpavec jesenný (*Leontodon autumnalis*), ďatelina lúčna (*Trifolium pratense*), ďatelina plazivá (*Trifolium repens*), margaréta biela (*Leucanthemum vulgare* agg.), zvonček konársky (*Campanula patula*), rebríček obyčajný (*Achillea millefolium* agg.), túžobník obyčajný (*Filipendula vulgaris*).

Lk3 – Mezofilné pasienky a spásané lúky

Biotop mezofilných pasienkov a spásaných lúk je vyvinutý na miestach s hlbšími a čerstvo vlhkými pôdami. Na tvorbe jeho fyziognómie a druhovom zložení sa významným spôsobom podieľa nielen samotná pastva hospodárskych zvierat, ale aj intenzita pasenia. Pri menšej intenzite v ňom nachádzame širšie druhové spektrum prítomné aj v biotopoch nížinných a podhorských lúk, avšak s inými dominantami. Pri intenzívnejšom pasení počet prítomných druhov v poraste klesá. V hodnotenom území okresu Považská Bystrica na menej spásaných plochách prevládajú tomka voňavá (*Anthoxanthum odoratum*), skorocel kopijovitý (*Plantago lanceolata*), mrkva obyčajná (*Daucus carota*), ďatelina lúčna (*Trifolium pratense*), mliečnik chvojkový (*Tithymalus cyparissias*), očianka Rostkovova (*Euphrasia rostkoviana*), klinček slzičkový (*Dianthus deltoides*), rebríček obyčajný (*Achillea millefolium* agg.). Na viacej pasených miestach rastú hlavne vzrastom nižšie druhy hrebienka obyčajná (*Cynosurus cristatus*), čiernohlávk obyčajný (*Prunella vulgaris*), chlpaník obyčajný (*Pilosella officinarum*), púpavec srstnatý (*Leontodon hispidus*), sedmokráska obyčajná (*Bellis perennis*). Častým sprievodným javom pasenia je zarastanie pasienkov takými druhmi, ktoré zvieratá z rôznych dôvodov nekonzumujú a vyhýbajú sa im, sú napr. pichliač roľný (*Cirsium arvense*), pichliač obyčajný (*Cirsium vulgare*), pichliač bieločhlavý (*Cirsium eriophorum*), ihlica trnitá (*Ononis spinosa*), vratič obyčajný (*Tanacetum vulgare*), prhlava dvojdomá (*Urtica dioica*). Týmto spôsobom sa môžu vytvárať aj súvislejšie porasty spomínaných druhov, ktoré jednak znižujú kvalitu pastvín a zároveň často predstavujú aj miesta počiatku nástupu krovinej vegetácie. Zaburinené plochy s prítomnosťou nespásaných druhov je v záujme udržania kvality pastvín nevyhnutné mechanicky likvidovať.

Lk4 – Bezkolencové lúky (biotop európskeho významu 6410)

Druhovo pestré, stredne vysoké trávno-bylinné porasty. Ich vegetačný vývoj je oproti mezofilným lúkam oneskorený. Porasty sú dlho sivozelené, spestrené na jar kvitnúcimi vstavačmi. Plný kvetnatý aspekt dosahujú až v neskorom lete a v jeseni, keď kvitne väčšina druhov vrátane bezkolenca belasého (*Molinia caerulea*). Tento typ biotopu sa viaže na ťažké pôdy so striedavým vlhkostným režimom. Typickými druhmi tohto biotopu sú napr. kosienka farbiarska (*Serratula tinctoria*), bezkolenc belasý (*Molinia caerulea*), betonika lekárska (*Betonica officinalis*), krvavec lekárske (*Sanguisorba officinalis*). V rámci Slovenska ide o jeden z najvzácnejších lúčnych biotopov a lokality jeho výskytu si vyžadujú veľkú pozornosť. V okrese je daný biotop zastúpený napr. v okolí obce Prečín a Počarová.

Lk5 – Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach (biotop európskeho významu 6430)

Kvetnaté vysokobylinné lúky s prevahou širokolistých bylín na celoročne vlhkých až mokrých stanovištiach, v terénnych depresiách a na svahových prameniskách. Porasty majú často mozaikovitý charakter a ich druhové zloženie nie je veľmi variabilné. Tieto lúky sú len občas alebo nepravidelne kosené. V porastoch zvyčajne dominuje túžobník brestový (*Filipendula ulmaria*), častá je mäta dlholistá (*Mentha longifolia*) alebo čerkáč obyčajný (*Lysimachia vulgaris*). Porasty biotopu sa vyskytujú v Javorníkoch.

Lk6 – Podmáčané lúky horských a podhorských oblastí

Biotop podmáčaných lúk horských a podhorských oblastí nachádzame na trvale zamokrených pôdach. Obsadzuje terénne depresie zásobované povrchovou vodou z okolitých svahov, alebo miesta plošných výverov podzemnej vody. V porastoch sa pravidelne vyskytujú napr. škripina lesná (*Scirpus sylvaticus*), pichliač sivý (*Cirsium canum*) alebo pichliač potočný (*Cirsium rivulare*). V hodnotenom území okresu Považská Bystrica sa vyskytuje napríklad v Javorníkoch, v okolí Hornej Marikovej, ale aj v Strážovských vrchoch v okolí Pružiny.

Rašeliniská a slatiny

Ra3 – Prechodné rašeliniská a trasoviská (biotop európskeho významu 7140)

Biotop sa viaže na malé plochy rašelinných pôd, napríklad neďaleko obce Horná Mariková v časti Žrnové. Dominujú v ňom nízke ostrice, najmä ostrica ježatá (*Carex echinata*) a ostrica čierna (*Carex nigra*). Ide o maloplošný, ale významný biotop s výskytom vzácných a ohrozených druhov ostrica Hartmanova (*Carex hartmanii*), vstavačovec májový (*Dactylorhiza majalis*), žltohlav najvyšší (*Trollius altissimus*).

Ra6 – Slatiny s vysokým obsahom báz (biotop európskeho významu 7230)

Slatinné rastlinné spoločenstvá s vysokým obsahom sú na území Slovenska hodnotené ako biotopy európskeho významu. Vyskytujú sa na výslnných stanovištiach s extrémne vysokým obsahom minerálnych látok a zásaditou až mierne kyslou reakciou. Spoločenstvá sú druhovo bohaté s vysokým zastúpením nižších rastlín – najmä machov a rašeliníkov, napr. prútnik hviezdovitý (*Bryum pseudotriquetrum*) pošvatec adiantovitý (*Fissidens adianthoides*), rakyt lúčny (*Hypnum pratense*), močiarka kostrbatá (*Paludella squarosa*) mokradník vápnomilný (*Philonotis calcarea*). Ďalšími bohato zastúpenými druhmi rastlín sú nízke ostrice, z ktorých fyziognómiu fytocenózu určuje ostrica Davallova (*Carex davaliana*), z ďalších ostríc možno spomenúť ostricu šupinatoplodú (*Carex lepidocarpa*), ostricu žltú (*Carex flava*). Páperníky z rodu *Eriophorum* sú tiež významnými druhmi, ktoré dodávajú spoločenstvám charakteristický vzhľad – napr. páperník úzkolistý (*Eriophorum angustifolium*), páperník širokolistý (*Eriophorum latifolium*). Ďalšími často vyskytujúcimi sa druhmi na slatinách sú druhy z rodu *Dactylorhiza*. Slatinné biotopy s vysokým obsahom báz boli zaznamenané v Javorníkoch okolo obce Horná Mariková, v Strážovských vrchoch v okolí obcí Bodiná a Sádóčné.

Prameniská

Pr1 – Prameniská horského a subalpínskeho stupňa na nevápencových horninách

Horské až vysokohorské biotopy pramenísk a horských bystrín na silikátovom podklade na otvorených i polozatienených stanovištiach. Vody sú pomerne chladné a kyslé, oligotrofné. V porastoch podľa stupňa zatienenia prevládajú machorasty alebo majú prevahu cievnaté helofyty. Do skupiny horských až vysokohorských pramenísk patria porasty zväzu *Epilobio nutantis-Montion*, ktorý má západoeurópsky areál a na Slovensku iba okrajové rozšírenie. Biotop vyskytujúci sa fragmentárne v Javorníkoch, v okolí Veľkého Javorníka.

Pr2 – Prameniská nížin a pahorkatín na nevápencových horninách

Biotop vyskytujúci sa v okrese hlavne na hrebeni Javorníkov, popri hranici s Českou republikou. Spoločenstvá tienistých pramenísk a potôčikov lesného stupňa, z tohto dôvodu niekedy označované aj ako lesné prameniská. Asociácie tvoria navzájom prechodné typy, ale vždy ich charakterizuje vyššia pokryvnosť cievnatých rastlín ako machorastov. Reakcia pôdy a vody je neutrálna až slabo kyslá, voda je teplejšia než pri horských prameniskových spoločenstvách. Okolité lesné spoločenstvá tvoria najčastejšie jelšiny, dubohrabiny a najmä bučiny. Ako biotopy s bodovým výskytom sa mapujú aj v rámci podmäčianých jelšín a jasenín. Zatienenosť stanovišť, dostatok živín a teplota vody sú dôležitejšie faktory prostredia než typ substrátu a v rámci jednotky sa mapujú aj prameniská vo vápencových oblastiach s výnimkou tých, ktoré tvoria penovcové kaskády a sú v stredných a nižších polohách mapované ako prioritná naturovská jednotka Pr3. V prípade lúčnych helokrénných pramenísk sa môžu mapovať ako jednotka Ra6.

Pr3 – Penovcové prameniská (biotop európskeho významu 7220)

Maloplošne rozšírené spoločenstvá vápencových pramenísk s alkalickou a chladnou vodou bohatou na kyslík a rozpustené kationy vápnika, ktoré sa vyzrážajú a usádzajú v palístkoch machorastov a na stielkach pečienok. Prameniská sa vyskytujú nielen v horách, ale aj v nižších polohách. Nízka nadmorská výška a skutočnosť, že zväčša ide o prameniská v lese, sa odrážajú na odlišnom floristickom zložení. Daný biotop sa vyskytuje hlavne v časti Strážovských vrchoch.

Skalné a sutinové biotopy

Sk1 – Karbonátové skalné steny so štrbinovou vegetáciou (biotop európskeho významu 8210)

Spoločenstvá rastúce v skalných štrbinách a na skalných terasách. Skalné steny okrem machov a lišajníkov sprevádzajú druhy ako slezinník zelený (*Asplenium viride*), slezinník rutovitý (*Asplenium ruta-muraria*), zvonček karpatský (*Campanula carpatica*), prvosenka holá (*Primula auricula*), taričník skalný (*Aurinia saxatilis*) a i. V okrese Považská Bystrica sa biotop tohto druhu vyskytuje v Strážovských a Súľovských vrchoch, napríklad v okolí obcí Záskanie, Kostolec, Prečín, Podskalie a Pružina.

Sk7 – Sekundárne sutinové a skalné biotopy

Štruktúrne jednoduché spoločenstvá zložené najmä zo sukulentných rastlín, niektorých terofytov a doplnené o vytrvalé ruderalne druhy. Sutiny podjednotky Sk7a sú v rôznom stupni stabilizácie a zahlinenia, čo závisí od konkrétnej polohy v skalnom lome (centrálne časti, okraj, opustené výsypky). Rovnako ovplyvnená človekom je aj stratifikácia sutinového materiálu od štrku až po nalámané balvany, ktorý sa obyčajne nevyselektoval postupnou gravitačno-erozívnou činnosťou, ako je to pri sutinách prirodzeného pôvodu. Biotop podjednotky Sk7b sa utvára na antropogénnych stanovištiach (múry, rúny okolo viníc). Predmetný biotop sa v okrese nachádza v okolí obce Podskalie a v okolí vrchu Strážov.

Sk8 – Nesprístupnené jaskynné útvary (biotop európskeho významu 8310)

Prírodné jaskynné útvary nenarušené turizmom. Významné ako stanovištia viacerých druhov živočíchov, najmä zo skupiny bezstavovcov a dôležité zimoviská netopierov. Výskyt biotopu hlavne v Strážovských a Súľovských vrchoch.

Lesy

Ls1.3 a Ls1.4 – Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy a Horské jelšové lužné lesy (biotop európskeho významu 91E0*)

Podhorské a horské jelšové lesy sa pomerne často vyskytujú popri tokoch. Hlavnou drevinou týchto biotopov je jelša. V podhorských jelšinách je to jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*) a v horských jelša sivá (*Alnus incana*). Výškovo tieto spoločenstvá na seba nadväzujú a tak v určitom úseku toku rastú spolu, resp. tieto spoločenstvá sa prelínajú. V horských jelšinách sa prirodzene vyskytuje aj smrek obyčajný (*Picea abies*) a viaceré druhy vrb, ktoré sa v menšej miere vyskytujú aj v podhorských jelšinách. Ďalšími druhmi zastúpenými v týchto spoločenstvách sú jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*), ktorú dopĺňa jaseň šťihly (*Fraxinus excelsior*) a obsadzuje menej zaplavované úseky. Lesy sú zvyčajne viacposchodové a práve v podhorských jelšinách býva bohato vyvinuté krovinné poschodie. V bylinnej synúzii sa charakteristicky uplatňujú nitrofilné a hygrofilné druhy. Predmetný biotop sa vyskytuje v okolí rieky Váh, ale hlavne v jeho prítokoch.

Ls4 – Lipovo-javorové sutinové lesy (biotop európskeho významu 9180*)

Azonálne spoločenstvá zmiešaných javorovo-jaseňovo-lipových lesov na svahových úžľabinových a roklinových sutinách. Veľkú diverzitu drevín zvyšuje prímes z kontaktných spoločenstiev. Zvyčajne dominujú lipy malolisté a veľkolisté (*Tilia cordata*, *Tilia platyphyllos*), ktoré na extrémnych sutinách vytvárajú ružice líp. Lipy sú zvyčajne sprevádzané aj vysokou účasťou duba zimného (*Quercus petraea*) a niekedy aj jaseňa štíhleho (*Fraxinus excelsior*). Krovinné poschodie je zvyčajne v týchto lesoch veľmi bohaté a tvorené teplomilnými krovinnami. Bylinné poschodie býva naopak pomerne chudobné. V okrese Považská Bystrica sa biotop vyskytuje hlavne v južnej časti v Strážovských vrchoch.

Ls5.1 – Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy (biotop európskeho významu 9130)

Mezotrofné a eutrofné porasty nezmiešaných bučín a zmiešaných jedľovo-bukových lesov spravidla s bohatým, viacvrstvovým bylinným podrastom tvoreným typickými lesnými sciofytmi s vysokými nárokmi na pôdne živiny. Vyskytujú sa na rôznom geologickom podloží, miernejších svahoch s menším sklonom do 20°, na stredne hlbokých až hlbokých, štruktúrnych, trvalo vlhkých pôdach s dobrou humifikáciou (mulový moder), najmä typu kambizemí. Porasty sú charakteristické vysokým zápojom drevín, pri podhorských bučinách s chýbajúcim alebo slabo vyvinutým krovinným poschodím. Pri hromadení bukového opadu je typická nízka pokryvnosť bylinnej vrstvy do 15 %. Ide o biotop v danom území s potenciálne najväčšou rozlohou. Spravidla sa jedná o porasty hospodárskeho charakteru, kde najväčšie znehodnotenie stavu biotopu predstavuje zmena drevinovej skladby – obzvlášť v prospech smreka (*Picea abies*).

Ls5.2 – Kyslomilné bukové lesy (biotop európskeho významu 9110)

Bukové porasty nachádzajúce sa v nižších polohách, floristicky chudobné so stálou prímesou duba, miestami aj jedle. Krovinné poschodie je slabo vyvinuté, tvoria ho najmä zmladzujúce jedince hlavných drevín. Biotop je rozšírený napríklad v okolí Hornej Marikovej, ale aj v okolí vodnej nádrže Nosice pri Milochove. Väčšina týchto lesov má nevhodnú štruktúru a častokrát aj drevinové zloženie. V podhorských typoch sa okrem buka lesného (*Fagus sylvatica*) uplatňuje aj dub zimný (*Quercus petraea*). V týchto podhorských typoch sa často uplatňuje aj borovica lesná (*Pinus sylvestris*) a breza previsnutá (*Betula pendula*). Kroviny zvyčajne absentujú alebo sú tvorené lieskou (*Corylus avellana*) s nízkou pokryvnosťou. Bylinný podrast je veľmi chudobný, ale častokrát s výraznou vrstvou machov a lišajníkov.

Ls5.3 – Javorovo-bukové horské lesy (biotop európskeho významu 9140)

Tieto lesy sa vyskytujú vo vyšších horských polohách (900 až 1300 m n. m.), zväčša vo vrcholových častiach a často v sutinách. V území sa teda nachádzajú hlavne po hrebeni Javorníkov a v Strážovských vrchoch. Optimum majú tam, kde hornú hranicu lesa tvorí buk, kde niekedy tvoria javorovo-bukové porasty s obmedzeným vzrastom. Drevinová skladba je tvorená predovšetkým javorom horským (*Acer pseudoplatanus*) a bukom lesným (*Fagus sylvatica*) s prímesami smreka, jedle, jarabiny a iných. Krovinné poschodie býva veľmi chudobné, ale bylinná vrstva je veľmi bohatá, prevládajú v nej vysokobylinné druhy.

Ls5.4 – Vápnomilné bukové lesy (biotop európskeho významu 9150)

Bukové alebo zmiešané lesy na strmých skalných svahoch budovaných vápencom dolomitom, travertínom. V nižších polohách v chladnejšie exponovaných stanovištiach. Druhovo bohaté krovinné poschodie. V bylinnej vrstve sú mozaikovito zastúpené druhy rôznych ekologických skupín. Predmetný biotop sa vyskytuje v Strážovských a Súľovských vrchoch.

Ls6.2 – Reliktné vápnomilné borovicové a smrekovcové lesy (biotop európskeho významu 91Q0)

Biotop tvoria skupinové, riedke reliktné porasty borovice lesnej alebo smrekovca opadavého na extrémnych skalných stanovištiach, rozšírené od podhorského stupňa až po hornú hranicu lesa. Najčastejšie sa vyskytujú na južných expozíciách, avšak niektoré porasty sa vyskytujú v chladných inverzných roklinách, buď s plytkou pôdou, alebo na miestach, kde sa hromadí nerozložený humus. Biotop sa vyskytuje v Súľovských vrchoch v okolí Domaniža a Pružiny.

Ls6.3 – Lesostepné borovicové lesy

Borovicové lesy lesostepného charakteru s rôzne veľkou prímesou duba. Typickými stanovišťami sú výslnné svahy v kotlinách na vápniťom flyši, melafýre alebo vápenci, s pôdnym typom pararendzina. Jednotka je v

kontakte s mezofilnejšími typmi submediteránných teplomilných dubín vo vyšších polohách. Dominantná je borovica lesná (*Pinus sylvestris*), kde v bylinnom podraze prevládajú druhy mrvica peristá (*Brachypodium pinnatum*) a chlpaňa hájna (*Luzula luzuloides*). Rozšírenie tohto biotopu je málo známe, v okrese Považská Bystrica bol zaznamenaný pri obci Bodiná.

X8 – Porasty inváznych neofytov

Vznikajú na miestach pôvodnej vegetácie, hlavne pozdĺž vodných tokov, alebo na človekom narúšaných stanovištiach, prípadne aj na opustených neobhospodarovateľných lúkach a poliach. V porastoch výrazne dominujú invázne druhy rastlín a iné neofyty. V hodnotenom území sa jedná predovšetkým o pohánkovce japonský (*Fallopia japonica*), zlatobyl kanadskú (*Solidago canadensis*), v menšej miere tiež zlatobyl obrovskú (*Solidago gigantea*), netýkavku žliazkatú (*Impatiens glandulifera*).

Zoznam chránených a ohrozených druhov rastlín v predmetnom okrese je uvedený v Tabuľke č. 1.20.

Tabuľka č. 1.20: Zoznam chránených a ohrozených druhov rastlín v okrese Považská Bystrica

Slovenský názov	Latinský názov	Skupina
prilbica tuhá moravská	<i>Aconitum firmum</i> subsp. <i>Moravicum</i>	LR
vstavačovec Fuchsov	<i>Dactylorhiza fuchsii</i> Soó	VU
astra alpínska	<i>Aster alpinus</i>	VU
soldanelka karpatská	<i>Soldanella carpatica</i>	LR
poniklec slovenský	<i>Pulsatilla slavica</i>	EN
poniklec prostredný	<i>Pulsatilla subslavica</i>	EN
klinček lesklý	<i>Dianthus nitidus</i>	LR
klinček pyšný	<i>Dianthus superbus</i>	VU
veternica lesná	<i>Anemone sylvestris</i>	LR
horec Clusiov	<i>Gentiana clusii</i>	VU
orlíček obyčajný	<i>Aquilegia vulgaris</i>	LR
ľalia zlatohlavá	<i>Lilium martagon</i>	LR
prvosienka holá	<i>Primula auricula</i>	VU
žltohlav najvyšší	<i>Trollius altissimus</i>	VU
pavstavač hlavatý	<i>Traunsteinera globosa</i>	VU
lomikameň vystupujúci	<i>Saxifraga adscendens</i>	LR
hmyzovník Holubyho	<i>Ophrys Holubyana</i>	CR
koralica lesná	<i>Corallorhiza trifida</i>	VU
kruštík močiarny	<i>Epipactis palustris</i>	VU
kruštík širokolistý	<i>Epipactis helleborine</i>	LR
kruštík tmavočervený	<i>Epipactis atrorubens</i>	EN
prilbovka červená	<i>Cephalanthera rubra</i>	VU
prilbovka biela	<i>Cephalanthera damasonium</i>	VU
kruštík rožkatý	<i>Epipactis muelleri</i>	VU
klinček včasný pravý	<i>Dianthus praecox</i> subsp. <i>praecox</i>	VU
poniklec prostredný	<i>Pulsatilla subslavica</i>	EN
popolavec dlholistý moravský	<i>Tephrosieris longifolia</i> subsp. <i>Moravica</i>	EN
hmyzovník muchovitý	<i>Ophrys insectifera</i>	VU
vstavač vojenský	<i>Orchis militaris</i>	VU
vstavač počerný	<i>Orchis ustulata</i>	EN
ostrica Davallova	<i>Carex davalliana</i>	VU
bielokvet močiarny	<i>Parnassia palustris</i>	LR
valeriána celistvolistá	<i>Valeriana simplicifolia</i>	VU
rosička anglická	<i>Drosera anglica</i>	CR
všivec močiarny	<i>Pedicularis palustris</i>	EN
tučnica obyčajná	<i>Pinguicula vulgaris</i>	EN
tučnica alpínska	<i>Pinguicula alpina</i>	VU
prilbovka dlholistá	<i>Cephalanthera longifolia</i>	VU
vstavačovec májový	<i>Dactylorhiza majalis</i>	VU
kruštík močiarny	<i>Epipactis palustris</i>	VU
päťprstnica obyčajná	<i>Gymnadenia conopsea</i>	VU

Slovenský názov	Latinský názov	Skupina
vstavač mužský poznačený	<i>Orchis mascula subsp. signifera</i>	VU
bradáčik vajcovitolistý	<i>Listera ovata</i>	VU
vemenník dvojlistý	<i>Platanthera bifolia</i>	VU
mečík škridlicovitý	<i>Gladiolus imbricatus</i>	VU
vstavačovec májový	<i>Dactylorhiza majalis</i>	VU
vemenník zelenkastý	<i>Platanthera chlorantha</i>	EN
sneženka jarná	<i>Galanthus nivalis</i>	LR
vachta trojlistá	<i>Menyanthes trifoliata</i>	EN
vstavač bledý	<i>Orchis pallens</i>	-
vstavač obyčajný	<i>Orchis morio</i>	-
vstavač počerný	<i>Orchis ustulata</i>	-
vstavačovec bazový	<i>Dactylorhiza sambucina</i>	-
barička močiarna	<i>Triglochin palustre</i>	VU

Vysvetlivky:

Zaradenie rastlinných druhov do skupín je uvedené podľa Kategórií a kritérií červeného zoznamu IUCN 2001:

- Kriticky ohrozený – CRITICALLY ENDANGERED (CR)
- Ohrozený – ENDANGERED (EN)
- Zraniteľný – VULNERABLE (VU)
- Málo dotknutý – LEAST CONCERN (LC/LR)

2 SÚČASNÁ KRAJINNÁ ŠTRUKTÚRA

Súčasná krajinná štruktúra (SKŠ) je súbor prirodzených a človekom čiastočne alebo úplne zmenených dynamických systémov, ako aj novovytvorené umelé prvky, ktoré vznikli na osnove prvotnej štruktúry. Jej prvky možno charakterizovať najmä ako fyzické formy (spôsoby) využitia zeme a reálnej bioty (rastlínstva a živočíšstva – najmä z hľadiska fyziognomického) a ako objekty a výtvyry človeka (Šteffek, Múdry a kol., 1993). Predstavuje fyzické prejavy prírodného, poloprírodného alebo antropogénneho pôvodu na zemskom povrchu a býva označovaná aj ako druhotná krajinná štruktúra (DKŠ). V geografickej praxi má často označenie ako využitie pôdy, v súčasnosti sa označuje ako využitie krajiny. Podľa zákona NR SR č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) a príslušnej vyhlášky sú plochy, ktoré pokrývajú celý zemský povrch, označované ako druhy pozemkov a charakterizuje ich spôsob využívania. Súčasná krajinná štruktúra predmetného územia je zobrazená v Mape č. 1 Súčasná krajinná štruktúra, ktorá je súčasťou dokumentu ako mapový výstup.

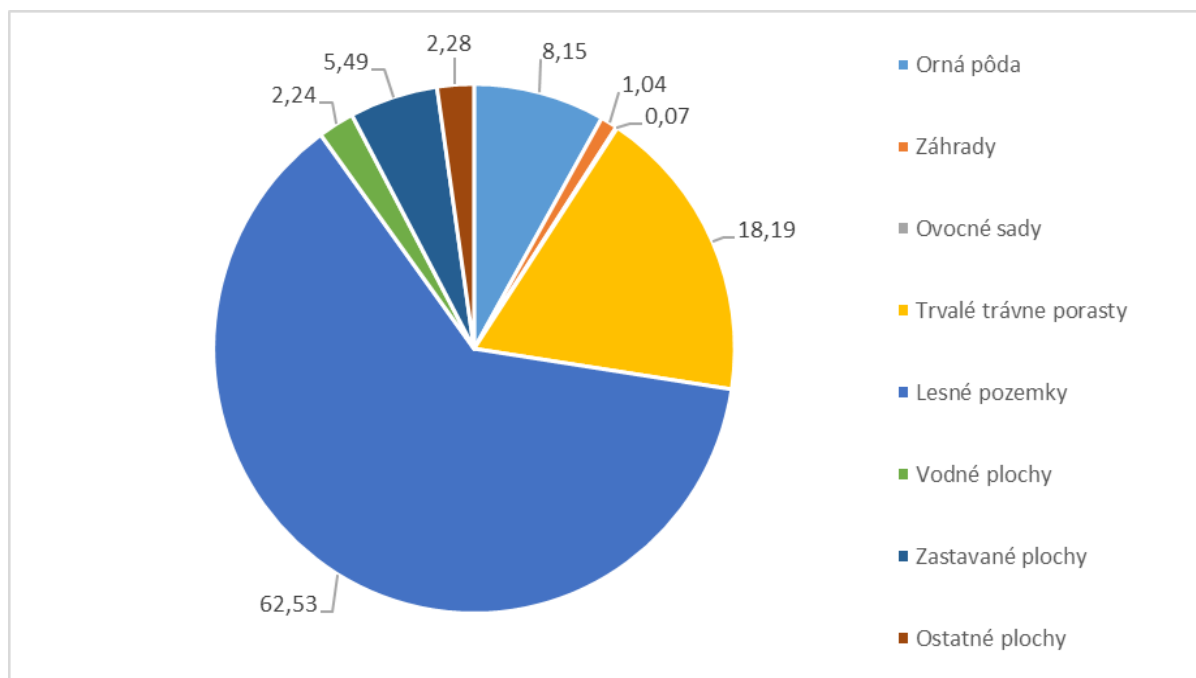
Tabuľka č. 2.1: Zastúpenie druhov pozemkov v okrese Považská Bystrica k 1. 1. 2022

Druh pozemku		Výmera v ha	Výmera v %
Poľnohospodárska pôda	Orná pôda	3 774,00	8,15
	Záhrady	483,00	1,04
	Ovocné sady	33,00	0,07
	Trvalé trávne porasty	8 425,00	18,19
Lesné pozemky		28 962,00	62,53
Vodné plochy		1 039,00	2,24
Zastavané plochy		2 543,00	5,49
Ostatné plochy		1 055,00	2,28
Spolu		46 315,00	100,00

Zdroj: Štatistická ročenka o pôdnom fonde v SR podľa údajov katastra nehnuteľností k 1. 1. 2022, ÚGKK SR, Bratislava, 2022

Celková rozloha okresu podľa katastra nehnuteľností k roku 2022 predstavuje 46 315 ha. Pomerové hodnoty zastúpenia jednotlivých tried pre okres Považská Bystrica sú uvedené v Tabuľke č. 2.1 a Grafe č. 2.1 Celkovo je v okrese zastúpených 28 obcí s najsevernejšou časťou v Hornej Marikovej a najjužnejšou časťou v Pružine. SKŠ predmetného územia je prílohou daného dokumentu (Mapa č. 1 Súčasná krajinná štruktúra).

Graf č. 2.1: Percentuálne zastúpenie druhov pozemkov v okrese Považská Bystrica k 1. 1. 2022

2.1 Poľnohospodárska pôda

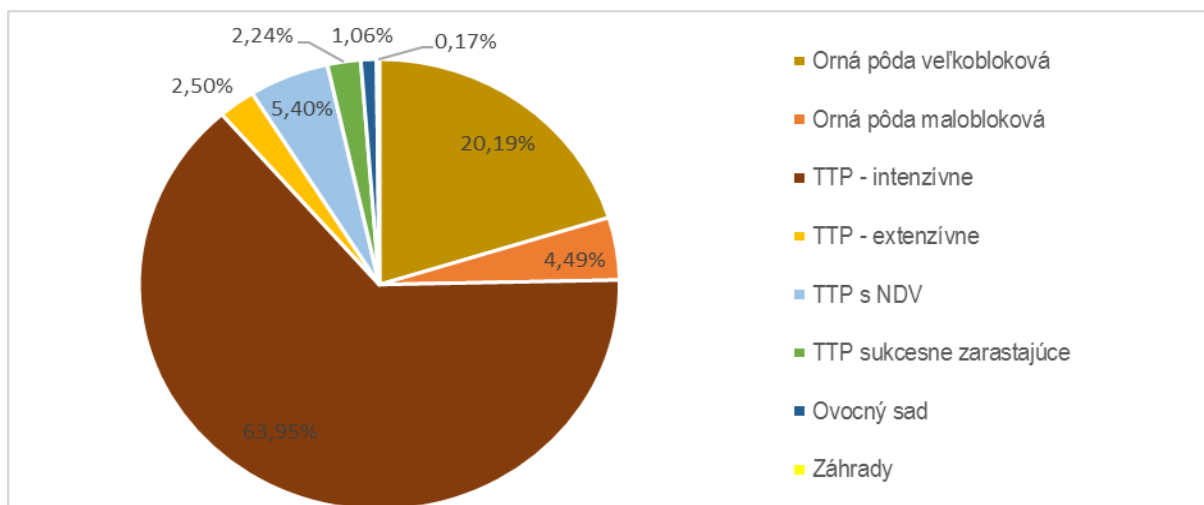
Poľnohospodársku pôdu tvoria jednotlivé druhy pozemkov (kultúry) slúžiace bezprostredne poľnohospodárskej výrobe pre rastlinnú produkciu a chov niektorých poľnohospodárskych živočíchov. Poľnohospodárska pôda je podľa členenia katastra nehnuteľností tvorená nasledovnými druhmi pozemkov: orná pôda, záhřady, trvalé trávne porasty, ovocné sady. Platná metodika na vypracovanie regionálnych územných systémov ekologickej stability (RÚSES) špecifikuje celkom 9 kategórií a 4 subkategórie prvkov súčasnej krajinej štruktúry, ktoré je možné zaradiť do kategórie „poľnohospodárska pôda“.

Sú to:

- orná pôda veľkoblková,
- orná pôda maloblková,
- trvalé trávne porasty (lúky a pasienky) delené podľa intenzity obhospodarovania a zastúpenia nelesnej drevinovej vegetácie ďalej na:
 - intenzívne trvalé trávne porasty (pravidelne kosené, pasené, hnojené),
 - extenzívne trvalé trávne porasty (spravidla nekosené, len prepášané, často už v rôznom štádiu sukcesie),
 - trvalé trávne porasty s nelesnou drevinovou vegetáciou (s podielom do 25 %),
 - trvalé trávne porasty sukcesne zarastajúce,
- subalpínske a alpínske lúky,
- ovocný sad,
- vinice,
- chmeľnice,
- záhřady,
- energetické porasty.

Poľnohospodárska pôda je významným, ale nie dominantným prvkom súčasnej krajinej štruktúry okresu Považská Bystrica. Poľnohospodársky využívané plochy (Graf č. 2.2) zaberajú celkovo v okrese 10 084,99 ha (21,77 % z rozlohy okresu).

Graf č. 2.2: Poľnohospodárska pôda – percentuálne zastúpenie podľa kategórií SKŠ

Najväčší podiel poľnohospodárskych plôch majú trvale trávne porasty (TTP). V okrese Považská Bystrica boli identifikované štyri typy TTP a to TTP: intenzívne, extenzívne, s nelesnou drevinovou vegetáciou (NDV), sukcesne zarastajúce. TTP intenzívne ako dominantná zložka z poľnohospodárskych plôch zaberá plochu 6 448,99 ha (63,95 % z celkovej poľnohospodárskej plochy – ďalej len „PP“), TTP extenzívne 251,95 ha (2,50 % z PP) a TTP s NDV 544,49 ha (5,40 % z PP) a TTP sukcesne zarastajúce 226,01 ha (2,24 % z PP). TTP ako dominantne využívaná plocha sa nachádza najmä v blízkosti sídelnej zástavby. Druhý najväčší podiel na poľnohospodárskych plochách má orná pôda. Zastúpenie celkovej rozlohy predstavuje 2 036,55 ha (20,19 % z PP) u veľkoblokových orných pôd a u maloblokovej ornej pôdy 452,43 ha (4,49 % z PP).

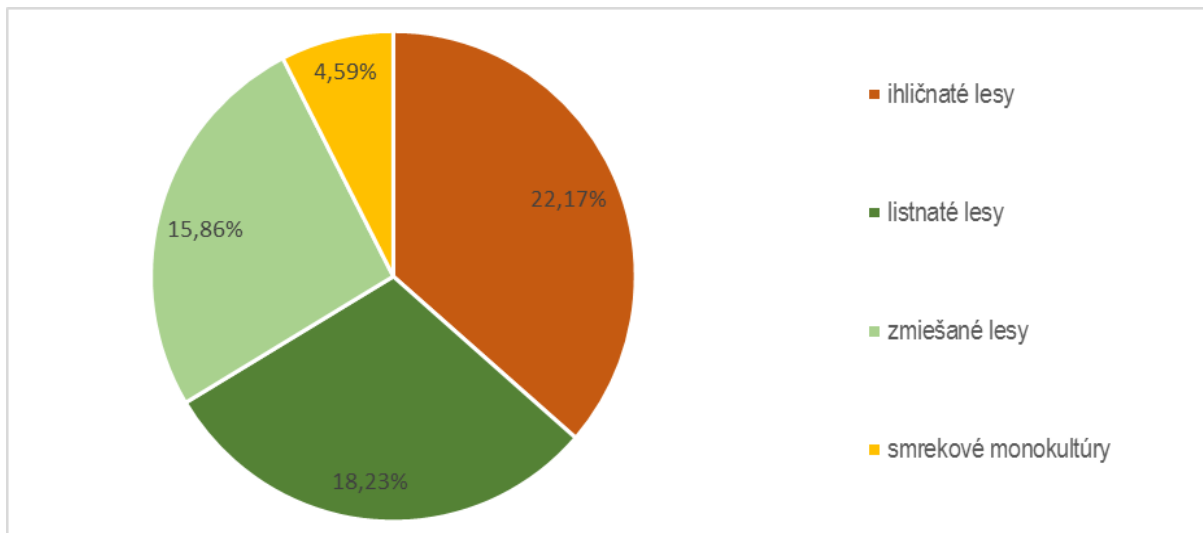
Nie menej zanedbateľnou súčasťou poľnohospodársky využívaných plôch sú aj mozaikové štruktúry rozmiestnené takmer rovnomerne v celom okrese. Mozaikové štruktúry sú charakteristické sústredením drobných polí a lúk s roztrúsenou zástavbou. Výmera týchto plôch predstavuje 953,73 ha (2,06 %). Využitie týchto plôch môžeme viazať najmä na okrajové časti intravilánu, rozptýlenú zástavbu, samoty, či ojedinelé fragmenty krajiny. Bližší popis je uvedený v časti mozaikových štruktúr.

Ovocné sady a záhrady, ako jedna z najmenších súčastí poľnohospodárskych plôch, boli identifikované len v strednej časti okresu. Ich celková plocha predstavuje u ovocných sadov 61,46 ha (0,60 %) a 37,05 ha (0,36 %) u záhrad.

2.2 Lesné pozemky

Pokrytie lesnými spoločenstvami je v okrese Považská Bystrica rovnomerne zastúpené (Graf č. 2.3). Lesné pozemky zaberajú najväčšiu plochu územia 28 182,41 ha, čo predstavuje 60,85 % z celkovej plochy okresu. V kategórii lesných pozemkov sú najviac zastúpenou krajinnou štruktúrou plochy ihličnatých lesov, ktoré zaberajú rozlohu 10 269,41 ha (22,17 %). Nemenej zastúpené sú listnaté lesy 8 441,45 ha (18,23 %) a zmiešané lesy 7 346,11 ha (15,86 %) vyskytujúce sa takmer rovnomerne v celom okrese. Menej zastúpené sú smrekové monokultúry 2 125,42 ha (4,59 %) vyskytujúce sa najmä v severnej časti okresu.

Graf č. 2.3: Percentuálne zastúpenie lesných vegetačných stupňov

Funkcia lesov a ich využívanie v regióne je mnohostranné a zodpovedá hospodárskej a environmentálnej klasifikácii územia. Hlavná a najviac využívaná funkcia je hospodárska s ťažobným a dorastovým využitím (Tabuľka č. 2.2). Medzi čiastkové funkcie hlavne patrí: spoločenská funkcia s využitím oddychovej rekreácie, poľovnícka funkcia, charakterizovaná ochranou chránených druhov a pôdoochranná funkcia.

Tabuľka č. 2.2: Zastúpenie kategórií lesa v okrese Považská Bystrica

Kategórie lesa	Výmera v ha	Výmera v %
Hospodárske lesy – H	22 086,17	80,18 %
Ochranné lesy – O	5 384,33	19,55 %
Lesy osobitného určenia – U	75,20	0,27 %
Spolu	27 545,70	100,00 %

Zdroj: <http://gis.nlc.sk.org/lgis/>

Hospodárske lesy predstavujú 80,18 % z celkovej výmery lesov. Tiež sú zastúpené lesy ochranné (19,55 %) a lesy osobitného určenia (0,27 %). Drevinové zloženie a vekové triedy v okrese Považská Bystrica sú uvedené v Tabuľke č. 2.3 a Tabuľke č. 2.4. Najzastúpenejšími drevinami v tomto okrese sú druhy rodu buk (*Fagus*) a smrekovec (*Larix*).

Tabuľka č. 2.3: Drevinové zloženie v okrese Považská Bystrica

Dreviny	Výmera v ha	Výmera v %
Agát	21,75	0,11 %
Buk	2 853,38	14,84 %
Borovica	2,43	0,01 %
Breza	307,00	1,60 %
Brest	7 365,43	38,31 %
Dub	1 439,84	7,49 %
Hrab	815,03	4,24 %
Jedľa	181,78	0,95 %
Jelša	416,29	2,17 %
Jaseň	678,30	3,53 %
Javor	123,03	0,64 %
Lipa	76,44	0,40 %
Ostatné listnaté	14,16	0,07 %
Smrekovec	4 211,66	21,91 %
Smrek	684,61	3,56 %

Dreviny	Výmera v ha	Výmera v %
Topoľ	29,41	0,15 %
Topoľ šľachtený	3,07	0,02 %
Vrba	2,05	0,01 %
Spolu	19 225,65	100,00 %

Zdroj: <http://gis.nlcsk.org/lgis/>

Tabuľka č. 2.4: Vekové triedy drevín v okrese Považská Bystrica

Dreviny	Veková trieda (výmera v ha)								Spolu vek. Triedy (ha)
	0 – 20	21 – 40	41 – 60	61 – 80	81 – 100	101 – 120	121 – 140	140+	
Agát	3,50	2,42	4,83	7,78	2,52	0,71	-	-	21,75
Buk	33,89	239,56	556,13	689,00	996,76	312,17	17,27	10,37	2 853,38
Borovica	0,41	0,41	0,36	1,00	-	0,09	0,17	0,03	2,43
Breza	79,70	60,58	84,13	62,04	16,83	3,71	-	-	307,00
Brest	1 306,68	803,35	804,83	1 277,74	1 439,28	1 241,22	375,35	65,32	7 365,43
Dub	190,38	121,81	86,53	235,42	371,40	352,00	48,86	22,69	1 439,84
Hrab	78,49	180,45	136,30	205,40	161,42	39,66	8,81	2,58	815,03
Jedľa	35,60	65,94	24,71	32,98	12,82	7,31	1,14	0,31	181,78
Jelša	107,08	130,91	69,54	410,71	35,12	16,90	7,58	4,12	416,29
Jaseň	33,76	27,76	44,22	44,31	164,30	315,43	40,39	34,39	678,30
Javor	6,75	45,77	49,61	15,23	3,32	2,14	0,21	0,06	123,03
Lipa	8,61	20,62	15,47	10,79	11,18	5,79	2,45	1,00	76,44
Ostatné lis.	2,23	1,39	5,36	1,46	2,88	0,81	0,03	-	14,16
Smrekovec	732,83	717,11	436,40	906,28	862,15	508,32	47,45	40,31	4 211,66
Smrek	158,91	147,90	100,24	142,94	86,73	42,30	5,31	2,19	684,61
Topoľ	1,70	4,03	12,62	8,15	1,74	1,11	0,02	-	29,41
Topoľ šľachtený	-	-	3,07	-	-	-	-	-	3,07
Vrba	0,02	0,41	1,24	0,35	0,03	-	-	-	2,05
Spolu	2 780,53	2 570,39	2 435,59	3 682,57	4 168,47	2 849,67	555,05	183,37	19 225,65

Zdroj: <http://gis.nlcsk.org/lgis/>

2.3 Vodné toky a plochy

Kategória vodných plôch a tokov je tvorená dvomi typmi prvkov. Sú to líniové prvky (vodné toky) a plošné prvky, ktoré sú reprezentované vodnými plochami. Vodné toky sa v okrese nachádzajú v celkovej dĺžke viac ako 157,4 km a vodné plochy zaberajú celkovo 338,40 ha (0,73 % z rozlohy okresu).

Riečnu sieť v záujmovom území reprezentuje rieka Váh tečúca zo severu na juh cez okres v dĺžke takmer 18 km. Pravostranným prítokom Váhu, ktorý privádza vodu cez Javorníky, je Marikovský potok a Papradnianka. Papradnianka sa vlieva do Váhu pri obci Podvažie. Marikovský potok vteká do Vodnej nádrže Nosice pri obci Udiča.

Obrázok č. 2.1: Váh s brehovými porastami, foto R. Staník

Významným ľavostranným prítokom rieky Váh je Domanižanka, privádzajúca vodu zo Súľovských vrchov a Žilinskej kotliny. Je dlhá takmer 20 km a berie povrchovú vodu zľava pritekajúcich potokov Mošteník a Galanovec. Pomerne hustú riečnu sieť tvoria ďalšie ľavostranné prítoky Váhu a to Pružinka a Manínsky potok, pretekajúce cez Považské podolie a Súľovské vrchy.

2.4 Zastavané plochy a nádvoría

Zastavané plochy a nádvoría sú človekom vytvorené prvky, ktoré možno charakterizovať na základe ich funkčného využitia. Pre potreby analýzy súčasnej krajinnej štruktúry boli mapované sídelné plochy, priemyselné, poľnohospodárske areály, dopravné zariadenia, zariadenia technickej infraštruktúry.

2.4.1 Sídelné plochy

Sídelná zástavba zaberá 2 299,16 ha (4,96 %) z celkovej plochy okresu a je najviac sústredená v meste Považská Bystrica. V okrese sa nachádza ďalších 28 obcí, lokalizovaných predovšetkým v oblasti nížiny v údoliach a v okolí vodných tokov. Centrálna sídelná plocha sa vyznačuje silným stupňom urbanizácie a to rozvojom obytných satelitných zón a priemyselných častí.

Významnú úlohu pri rozvoji sídelných plôch zohráva prítomnosť vody, čo má za následok rozvoj športovo-rekreačných aktivít (rybolov, turistika, člnkovanie a pod.). V južnej a juhozápadnej časti aj mimo zastavaných území, najmä pri vodných plochách a tokoch zohrávajú významnú úlohu oddychové zóny. Tieto zóny predstavujú rekreačné areály s plochou 17,96 ha (0,04 %) a záhradkárske osady 87,42 ha (0,19 %) prevažujúce hlavne v centrálnej časti okresu.

2.4.2 Priemyselné a dobývacie areály

Priemyselné areály a priemyselné parky zaberajú 338,28 ha (0,73 %) z celkovej výmery územia. Nachádzajú sa hlavne v centrálnej časti okresu pri meste Považská Bystrica, ale aj v častiach obcí Domaniža, Sverepec, Horný Lieskov a v priľahlých obciach. Ťažobné areály boli identifikované len v Považskej Bystrici a celkovo boli identifikované na ploche 7,55 ha (0,02 %).

2.4.3 Poľnohospodárske areály

Areály poľnohospodárskych podnikov tvoria poľnohospodárske podniky transformované z bývalých jednotných roľníckych družstiev a štátnych majetkov alebo vzniknuté z nových subjektov, ktoré zabezpečujú poľnohospodársku výrobu.

Prevažujú tu najmä funkčné subjekty zamerané na poľnohospodársku a rastlinnú výrobu. Niektoré poľnohospodárske areály alebo objekty sú určené hlavne pre spracovávanie a uskladňovanie krmovín a pre ustajnenie hospodárskych zvierat, napr. ošípaných, hovädzieho dobytku, hydiny. Celková plocha funkčných poľnohospodárskych areálov predstavuje 53,67 ha (0,12 %) z plochy územia a nachádzajú sa v jedenástich obciach okresu. Identifikovaný bol aj jeden nefunkčný poľnohospodársky areál v obci Sádочné s rozlohou 3,81 ha (0,01 %).

2.4.4 Dopravné zariadenia

Cestnú sieť v okrese tvoria najmä cesty I. a II., III. triedy a diaľnica. Diaľnica s označením D1 prechádza okresom v dĺžke 15,52 km v smere Trenčín – Bytča. Cesty I. triedy spolu v dĺžke 16,26 km sú významné komunikácie s vysokou intenzitou dopravy. Na hlavnú komunikačnú sieť riešeného územia nadväzujú cesty druhej a tretej triedy v celkovej dĺžke 157,98 km, ktoré slúžia na napojenie jednotlivých obcí na nadradenú cestnú sieť, resp. na prepojenie jednotlivých obcí a účelové komunikácie slúžiace na prepojenie jednotlivých častí obce. Cestná sieť je doplnená poľnými a lesnými cestami. Okresom prechádza dvojkoľajná železničná trať č. 120 Bratislava - Žilina v dĺžke 21,625 km. V rámci projektu modernizácie úseku Púchov – Považská Teplá sa vybuďoval tunel Miločov a železničný most nad Nosickou priehradou.

2.4.5 Zariadenia technickej infraštruktúry

Celé územie je elektrifikované distribučnými sieťami VVN a VN. Najbližším významným zdrojom energie je vodná elektrárňa Považská Bystrica na derivačnom kanáli rieky Váh. Elektrárňa je súčasťou Vážskej kaskády (systém 22 priehrad a vodných elektrární na rieke Váh). Nachádza sa v mestskej časti Považské Podhradie. Celková dĺžka pokrytia predstavuje 69,93 km elektrických sietí. Cez územie prechádza aj plynovod o dĺžke 34,61 km. V okrese sa nachádza jedna čistička odpadových vôd, ktorá slúži na zbavenie nečistôt a škodlivých látok zo splaškovej a priemyselnej odpadovej vody. Čistička odpadových vôd sa nachádza v okrajovej časti obce Považská Bystrica. V okrese sa nachádza aj transformačná stanica a to v intraviláne Považskej Bystrice.

2.4.6 Technické zariadenia ekologickej infraštruktúry

Do tejto kategórie sa zaraďujú prvky zmierňujúce negatívne vplyvy fragmentácie krajiny a slúžia na zmiernenie bariérneho vplyvu antropogénnych prvkov v krajine. Do tejto kategórie zaraďujeme napríklad ekodukty, rybovody, či ďalšie objekty využívané na migráciu zverí. Technické prvky ekologickej infraštruktúry neboli v záujmovom území vybudované.

2.5 Nelesná drevinová vegetácia

Nelesná drevinová vegetácia (NDV) je významným ekostabilizačným prvkom v krajine. Podľa definícií stanovenej metodiky ide o veľmi heterogénnu skupinu spoločenstiev drevín rastúcich mimo lesných porastov.

Identifikovať ju je možné na základe spoločenstiev drevín krovinového a stromového vzrastu. Zaraďujeme sem aj porasty drevín, ktoré majú charakter lesa, avšak sú lokalizované mimo lesného pôdneho fondu (LPF). Z priestorového hľadiska sa člení na plošnú súvislú, skupinovú, rozptýlenú a líniovú NDV.

Predstavujú ju dreviny a spoločenstva drevín v krajine, ktoré tvoria napr. vetrolamy, zasekové pásy, remízky, brehové porasty pozdĺž vodných tokov a poľných ciest. Výrazne posilňujú ekologickú stabilitu v krajine a majú pôdoochrannú funkciu. Napríklad líniové porasty drevín priaznivo ovplyvňujú smer a intenzitu vzdušného

prúdenia, brehové porasty bránia prenikaniu agrochemikálií z poľnohospodársky využívannej pôdy do povrchových tokov.

Najmä v intenzívne obhospodarovanej krajine je jej význam nezastupiteľný. Znižuje riziko a vplyv erózie, stabilizuje zosuvné územia, zvyšuje retenčnú schopnosť územia, pozitívne ovplyvňuje biodiverzitu a heterogenitu krajiny a v neposlednom rade aj jej kultúrno-historickú a estetickú hodnotu.

V záujmovom území sa NDV rozprestiera na ploche 3 634,92 ha (7,85 %) z celkovej výmery, rovnomerne na celom území okresu. Jej výskyt je podmienený najmä prítomnosťou vody v krajine. Jednak sieťou kanálov riek a iných vodných tokov, pozdĺž ktorých sa vyskytuje v podobe brehových porastov 54,71 ha (0,12 %).

Brehové porasty prítokov Váhu sú na rozsiahlych úsekoch tokov odstránené v súvislosti s rozvojom sídelných štruktúr najmä pozdĺž dolín. Zachovali sa predovšetkým v neurbanizovaných, prevažne poľnohospodársky využívaných zónach. Ich drevinové zloženie sa mení nielen so stúpajúcou nadmorskou výškou, ale aj s postupným ubúdaním antropického tlaku na poľnohospodársky využívané plochy v odľahlých častiach.

Časť NDV je aj zahrnutá v kategóriách mozaikových štruktúr spolu so sídelnou výstavbou, TTP a ornou pôdou, TTP s NDV a TTP sukcesne zarastajúce. Plošná, či líniová NDV v okrese je zastúpená predovšetkým fragmentmi bývalých lesov, ktoré z rôznych dôvodov (najčastejšie z dôvodu dostupnosť – reliéf, podmočenie, ...) ostali zachované uprostred krajiny. Často sa jedná aj o pomerne rozsiahle plochy, kde ich drevinové zloženie je závislé od viacerých faktorov, najmä od spôsobu vzniku, sukcesného štádia a stupňa antropického ovplyvnenia.

2.6 Plochy verejnej a vyhradenej zelene

Zeleň je neoddeliteľnou súčasťou všetkých funkčných plôch sídiel a patrí k prvkom, ktoré priaznivo vplyvajú na psychiku človeka a vytvára priaznivé podmienky pre jeho existenciu. Jej význam pre ekologickú stabilitu krajiny je však zvyčajne zanedbateľný. Z hľadiska jej pôsobenia majú najväčší význam plošne rozsiahlejšie plochy s vysokým zastúpením stromov.

K takým plochám patria najmä parky, cintoríny, plochy zelene v areáloch škôl, historických centier a pod. V okrese Považská Bystrica sa nachádzajú významné plochy z kategórie parky a ostatná verejná a vyhradená zeleň v zastavanom území na rozlohe 14,18 ha. Tieto plochy prevažujú v častiach Považskej Bystrice a Dolného Lieskova. Na území okresu sa nachádzajú plochy cintorínov v celkovej rozlohe 21,70 ha, evidované sú v 8 katastrálnych územiach.

2.7 Mozaikové štruktúry

V okrese Považská Bystrica sa z mozaikových štruktúr nachádzajú plochy všetkých troch typov mozaikových štruktúr a to o celkovej rozlohe celkovo 953,73 ha, čo predstavuje až 2,06 % rozlohy okresu. Mozaikové štruktúry sú striedajúce sa štruktúry plôch ornej pôdy, TTP, nelesnej drevinovej vegetácie a osád rozptýleného osídlenia. V záujmovom území sú viazané nielen na rozptýlené osídlenia, ale aj ako fragmenty záhumienkových častí v blízkosti obcí. Mozaikové štruktúry s TTP, NDV so sídlom s výmerou 499,25 ha, sú rozmiestnené vo všetkých obciach okresu. Dominujú však najviac na severe okresu v Papradne, Hornej a Dolnej Marikovej. Mozaikové štruktúry s ornou pôdou, TTP, NDV zaberajú rozlohu 266,54 ha v dvanástich obciach okresu. Mozaikové štruktúry s ornou pôdou, TTP, NDV so sídlom zaberajú 187,92 ha. Mozaikové štruktúry s prevahou orných pôd sa rozprestierajú najmä v obciach Papradno, Dolnej Marikovej, Klieština, Hatné, Udiča, Považská Bystrica, Plevník – Drienové, Sverepec, Kostolec, Bodiná, Prečín a Domaniža.

2.8 Ostatné plochy

V kategórii ostatné plochy uvádzame len skládky odpadu, ktorá zaberajú celkovo 4,59 ha. Tieto skládky sa nachádzajú v južných častiach okresu v Dolnom lieskovec, Sverepec a Plevník – Drienové.

3 ZHODNOTENIE VZŤAHU K ÚZEMNÉMU PLÁNU VEĽKÉHO ÚZEMNÉHO CELKU A DOTKNUTÝCH OBCÍ

Pre územie Trenčianskeho kraja bol uznesením vlády SR č. 284 zo dňa 14.4.1998 schválený Územný plán vyššieho územného celku Trenčiansky kraj (ÚPN VÚC TK), ktorého záväzná časť bola vyhlásená Nariadením vlády SR č. 149/1998 Z. z. Zmeny a doplnky boli vypracované v rokoch 2004, 2009, 2018.

V roku 2004 boli schválené uznesením Zastupiteľstva Trenčianskeho samosprávneho kraja (TSK) č. 260/2004 Zmeny a doplnky č. 1/2004 ÚPN VÚC TK, ktorých záväzná časť bola vyhlásená Všeobecne záväzným nariadením Trenčianskeho samosprávneho kraja (VZN TSK) č. 7/2004.

V roku 2009 boli spracované Zmeny a doplnky č. 2 ÚPN VÚC TK a následne schválené uznesením Zastupiteľstva TSK číslo 297/2011 zo dňa 26.10.2011 a ich záväzná časť bola vyhlásená VZN TSK číslo 8/2011.

Posledným platným dokumentom veľkého územného celku je ÚPN VÚC TK – Zmeny a doplnky č. 3, schválené Zastupiteľstvom TSK uznesením č. 98/2018 zo dňa 25.5.2018. Záväzná časť ÚPN VÚC TK – Zmeny a doplnky č. 3 bola vyhlásená VZN TSK č. 7/2018.

Zmeny a doplnky ÚPN VÚC TK sú vypracované v súlade s ustanoveniami stavebného zákona v znení neskorších predpisov, vyhlášky č. 55/2001 Z. z. o územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácii a ostatnými súvisiacimi právnymi predpismi platnými v SR, ako aj v súlade s Nariadením vlády SR č. 461/2011 zo 16.11.2011, ktorým sa vyhlasujú Zmeny a doplnky záväznej časti Konceptie územného rozvoja Slovenska KURS 2001 – ďalej len KURS 2001 v znení Zmien a doplnkov č. 1.

Spracovaním zmien a doplnkov tak došlo k:

- zosúladieniu ÚPN VÚC TK s nadradenou územnoplánovacou dokumentáciou celoštátneho významu a to KURS 2001 v znení Zmien a doplnkov č. 1,
- posúdeniu a zapracovaniu regionálnych rozvojových plánov, nových rezortných rozvojových koncepcií a ďalších dokumentov a projektov regionálneho významu, ktoré boli v priebehu rokov pre územie Trenčianskeho kraja vypracované a schválené,
- zdokumentovaniu zmien vyplývajúcich z prijatých nových zákonov NR SR vzťahujúcich sa k problematike a obsahu územnoplánovacej dokumentácie v oblasti územného plánovania, ochrany prírody a krajiny, ochrany poľnohospodárskej pôdy, ochrany vôd,
- zdokumentovaniu zmien v hospodárskych aktivitách a predpokladoch regionálneho rozvoja na území TSK.

Vzťah platného územnoplánovacieho dokumentu a Regionálneho územného systému ekologickej stability (RÚSES) je definovaný v:

- Smernej časti – predovšetkým v kapitole Krajinná štruktúra,
- Záväznej časti – v Záväzných regulatívach funkčného a priestorového usporiadania územia – V oblasti usporiadania územia z hľadiska ekologických aspektov, ochrany pôdneho fondu, ochrany prírody a ochrany kultúrneho dedičstva,
- Grafickej časti – Krajinná štruktúra a Územný systém ekologickej stability (ÚSES) v mierke 1:50 000.

Priemet záväzných regulatív ÚPN VÚC TK týkajúcich sa územného rozvoja a ochrany prírody a krajiny v okrese Považská Bystrica

Záväzná časť ÚPN VÚC TK, ktorá sa priamo alebo nepriamo vzťahuje k problematike ekologickej stability v okrese Považská Bystrica:

I. ZÁVÄZNÉ REGULATÍVY ÚZEMNÉHO ROZVOJA

5. V oblasti usporiadania územia z hľadiska ochrany prírody a krajiny, ochrany poľnohospodárskej pôdy a lesných pozemkov a v oblasti vytvárania a udržania ekologickej stability
- 5.1. Rešpektovať poľnohospodársku pôdu a lesné pozemky ako faktor limitujúci urbanistický rozvoj kraja, definovaný v záväznej časti územného plánu.
- 5.2. Realizovať systémy správneho využívania poľnohospodárskych pôd a ich ochranu pred eróziou, zaburinením, nadmernou urbanizáciou, necitlivým riešením dopravnej siete a pred všetkými druhmi odpadov.
- 5.3. Obhospodarováť lesné pozemky v súlade s platnými programami starostlivosti o lesy.
- 5.4. V jednotlivých okresoch kraja spravovať neproduktívne a nevyužiteľné pozemky podľa stanovištne vhodných manažmentových opatrení pre obnovu prirodzených biotopov.
- 5.5. Podporovať riešenie erózných problémov, ktoré je navrhované v rámci pozemkových úprav a projektov miestneho územného systému ekologickej stability (MÚSES), prostredníctvom remízok, protierózných pásov a vetrolamov, v oblastiach Myjavskej pahorkatiny, Bielych Karpát, Malých Karpát, Strážovských vrchov, Javorníkov a Považského Inovca.
- 5.6. V územnoplánovacích dokumentáciách (ÚPD) obcí zabezpečovať vypracovanie MÚSES predovšetkým v okresoch Prievidza a Partizánske (oblasť hornej Nitry).
- 5.7. Obmedzovať reguláciu a zmenu vodného režimu a melioráciu pozemkov v kontakte s chránenými územiami a mokraďami.
- 5.8. Vytvárať podmienky pre zastavenie procesu znižovania biodiverzity v celom území kraja.
- 5.9. Podporovať opatrenia na sanáciu a rekultiváciu zosuvných a opustených ťažobných, poddolovaných území a začleniť ich do funkcie krajiny. V oblasti flyšových hornatín a vrchovín ponechať zosuvné mokrade v prirodzenom režime.
- 5.10. Riešenie poľnohospodárskej výroby v oblasti hornej Nitry zamerať na biologicko-organické poľnohospodárstvo, skleníkové hospodárstvo v agroparku na poddolovanom území medzi Prievidzou a Novákmi.
- 5.11. Postupne riešiť problematiku budovania spevnených a nespevnených lesných ciest tak, aby nedochádzalo k erózii pôd na svahoch.
- 5.12. Revitalizovať priestory so zmenenou krajinou štruktúrou podľa osobitných revitalizačných programov.
- 5.13. Zabezpečiť v zmysle platných plánov prác revitalizačné práce kontaminovaného horninového prostredia a podzemnej vody najmä v oblastiach so silne znečisteným životným prostredím (Nováky, Prievidza, Partizánske, Nová Dubnica, Dubnica nad Váhom a i.).
- 5.14. Rekultivovať jestvujúce vyťažené priestory štrkovísk, zemníkov, lomov.
- 5.15. Uplatňovať opatrenia na zlepšenie stavu životného prostredia vyplývajúce zo schválených krajských a okresných environmentálnych akčných programov:
 - 5.15.1. kvality ovzdušia na území TSK, ktoré vyplývajú z aktuálnej platnej legislatívy v tejto oblasti (Programy na zlepšenie kvality ovzdušia, Akčné plány),
 - 5.15.2. zohľadňovať pri rozvoji urbanizácie pôsobenie hluku z dopravy a v prípade potreby navrhovať protihlukové opatrenia,
 - 5.15.3. podporovať účinnú a postupnú sanáciu starých environmentálnych záťaží, vrátane banských diel,
 - 5.15.4. klásť dôraz na situovanie bývania mimo území s vysokým radónovým rizikom, resp. pred výstavbou stanoviť výšku radónového rizika,
 - 5.15.5. pri návrhu výstavby priemyselných areálov na dotyku s obytnou zónou zabezpečiť ochranu vnútorného prostredia budov a príslušného vonkajšieho chráneného územia pred hlukom z vonkajšieho prostredia,
 - 5.15.6. pri návrhu, výstavbe alebo podstatnej rekonštrukcii dopravných stavieb zabezpečiť, aby hluk v súvisiacom vonkajšom alebo vnútornom prostredí neprekročil najvyššie prípustné hodnoty.
- 5.16. Rešpektovať pri organizácii, využívaní a rozvoji územia význam a hodnoty jeho prírodných daností a najmä v osobitne chránených častiach prírody a krajiny (v zmysle územnej ochrany, sústavy NATURA 2000 a pod.), biotopov európskeho a národného významu, prvkoch ÚSES, NECONET, zvlášť biotopoch osobitne chránených a ohrozených druhov bioty, mokradí a voľne žijúcich živočíchov. Využívanie územia zosúladiť s funkciou ochrany prírody a krajiny.

- 5.17. Podporovať alternatívne poľnohospodárstvo v chránených územiach podľa zákona o ochrane prírody a krajiny, v ochranných pásmach vodárenských zdrojov.
- 5.18. V miestach s intenzívnou veternou a vodnou eróziou zabezpečiť protieróznú ochranu pôdy, prevažne v oblastiach Myjavskej pahorkatiny, Bielych Karpát, Malých Karpát, Strážovských vrchov, Považského Inovca, Tribeča, Vtáčnika, Javorníkov.
- 5.19. Odstrániť skládky odpadov lokalizované v chránených územiach prírody.
- 5.20. Regulovať rozvoj rekreácie v územiach ochrany prírody, v lesných ekosystémoch využívať rekreačný potenciál v súlade s ich ekologickou únosnosťou (Vršatské Podhradie, Kalnica, Stará Myjava, Bezovec, Klačno, Zelená Voda, ...).
- 5.21. V spolupráci s orgánmi ochrany prírody revitalizovať upravené vodné toky, kompletizovať sprievodnú vegetáciu výsadbou pásu domácich druhov drevín a krovín pozdĺž tokov zvýšením podielu trávnych porastov na plochách okolitých mikrodrepyš, čím vzniknú podmienky na realizáciu navrhovaných biokoridorov pozdĺž tokov.
- 5.22. Venovať pozornosť revitalizácii jestvujúcich potokov a prinavráteniu funkcie čiastočne likvidovaným, resp. nevhodne upraveným tokom na riešenom území – zvlášť mimo zastavané územie obcí (zapojenie pôvodných ramien, bažín, prírodných úprav brehov a pod. – napr. Dudvák, Biely potok a pod.), vysadiť lesy v nivách riek na plochách náchylných na eróziu, chrániť mokrade, spomaliť odtok vôd v upravených korytách.
- 5.23. Zosúladiť požiadavky na využívanie ložísk nerastných surovín pre potreby rozvoja hospodárstva so záujmami ochrany prírody najmä v Chránenej krajinskej oblasti Malé Karpaty, Biele Karpaty.
- 5.24. Usmerniť v súlade s ochranou životného prostredia, poľnohospodárskej pôdy a vodohospodárskymi záujmami ťažbu štrkopieskov v alúviu Váhu s uprednostnením ťažby vo vodných nádržiach alebo v korytách tokov oproti ťažbe z porasteneho terénu.
- 5.25. Vytypovať lokality v alúviu Váhu mimo ochranných pásiem letiska, kde je možné ponechanie vodných plôch pri revitalizácii štrkovísk.
- 5.26. Rešpektovať pri výstavbe v obciach na území kraja inundačné územia vodných tokov, ktoré sú ohrozené povodňami a vymedziť ich ako neprípustné z hľadiska umiestňovania novej zástavby.
- 5.27. Minimálne zasahovať do vodného režimu lužných lesov v oblastiach Váhu a jeho prítokov, aby nedochádzalo k odumieraniu lesných porastov.
- 5.28. Dopĺňať sprievodnú vegetáciu výsadbou pásov pôvodných domácich druhov drevín a krovín pozdĺž vodných tokov, budovať zatieňovacie pásy zelene pozdĺž odkrytých vodných tokov.
- 5.29. Rešpektovať zaplavované pobrežné pozemky neohradzovaných vodných tokov, ochranné pásma hrádzí a tokov, inundačné územia, kde podľa okolností uplatňovať predovšetkým trávne, travinno-bylinné porasty.
- 5.30. Podporovať revitalizáciu vodných tokov, upravených vodných tokov a priľahlých pobrežných pozemkov z dôvodov vodohospodárskych, ekostabilizačných, krajnotvorných a estetických funkcií.
- 5.31. Zamedziť vzniku prívalových vôd v území napr.:
 - a) navrhovať systémy poldrov, záchytných priekop, retenčných nádrží v krajine a vhodné systémy terénnych úprav,
 - b) minimalizovať výstavbu spevnených plôch v krajine.
- 5.32. Podporovať zadržiavanie zrážkových vôd v území formou prírodných retenčných nádrží, jazierok, budovaním občasných vodných plôch plnených len zrážkami, dopĺňaním plôch zelene.
- 5.33. Nepovoľovať rozvoj osídlenia v zosuvných územiach, vyznačiť ich v územných plánoch obcí a rešpektovať ich ako nezastaviteľné územie.
- 5.34. Zvyšovať mieru zastúpenia prírodných prvkov v zastavaných územiach najmä vo verejných priestoroch; rozvíjať krajinnú zeleň v zastavaných územiach i vo voľnej krajine.
- 5.35. Územnoplánovacími nástrojmi presadzovať realizáciu adaptačných opatrení na zmenu klímy v zastavaných územiach obcí.

V Tabuľke č. 3.1 sa nachádza prehľad biocentier vymedzených v okrese Považská Bystrica podľa ÚPN VÚC TK.

Tabuľka č. 3.1: Biocentrá vymedzené na území okresu Považská Bystrica podľa ÚPN VÚC TK

Kategória prvku ÚSES	ID	Názov prvku ÚSES
Biocentrum nadregionálneho významu	1	Veľký Javorník
	2	Maníny – Kostolec
	3	Podskalský Roháč
	4	Strážov – Sádocké vrchy
Biocentrum regionálneho významu	13	Dubové – Hlboké – Kotlina
	14	Brusné
	15	Kykula
	17	Malenice – Svrčinovec
	22	Klapy – Lopatina

Zdroj: https://www.tsk.sk/buxus/docs/dokumenty/dokumenty_uzemne_planovanie/zmeny_a_doplunky_c._3_up_vuc_tk/zmeny_a_doplunky_c._3_up_vuc_trenc_ianskeho_kraja_textova_cast/UPN_VUC_TK_ZD3_SC_Cistopis_Plne_Znenie.pdf

Vysvetlivky:

ÚSES – územný systém ekologickej stability

ID – identifikácia označenia v grafickej časti

Okres Považská Bystrica susedí s okresom Bytča, Púchov, Ilava, Žilina a s Českou republikou.

RÚSES spracované v susediacich okresoch (stav k 01/2023) sú nasledovné:

- okres Žilina – posledná schválená verzia z roku 2006, aktualizácia prebehla v roku 2020
- okres Púchov – posledná verzia z roku 2005, aktualizácia bude prebiehať v roku 2023
- okres Bytča – posledná verzia z roku 2006, aktualizácia prebehla v roku 2019
- okres Ilava – posledná verzia z roku 2013

Záväzné regulatívy ÚPN VÚC TK sú premietané do príslušných územných plánov jednotlivých obcí v kraji (tzn. časti, ktoré sa priamo týkajú predmetnej obce alebo všeobecných častí týkajúcich sa všetkých obcí v kraji). Kontrolný mechanizmus spočíva v posudzovaní a vypracovaní odborných stanovísk, ako aj rozhodnutí príslušných orgánov štátnej moci.

Prehľad spracovaných ÚPD jednotlivých obcí v okrese Považská Bystrica je uvedený v Tabuľke č. 3.2.

Tabuľka č. 3.2: Prehľad spracovaných ÚPD obcí v okrese Považská Bystrica

Názov obce	Štatút	Stav dokumentácie	Názov dokumentácie	Rok schválenia ÚPD	Rozpracované ÚPD
Bodiná	obec	platná	Územný plán obce	1995, 2003, 2008, 2015	2019
Brvnište	obec	platná	Územný plán obce	2015, 2019	
Čelkova Lehota	obec	bez dokumentácie			
Dolná Mariková	obec	platná	Územný plán obce	2020	
Dolný Lieskov	obec	platná	Územný plán obce Územný plán zóny Dolný Lieskov a zóny Trstie	1997, 2006, 2012, 2013, 2013, 2017, 2018, 2019	
Domaniža	obec	platná	Územný plán obce	2020	
Ďurďové	obec	bez dokumentácie			
Hatné	obec	platná	Územný plán obce	1996, 2004, 2005, 2009, 2017, 2019	
Horná Mariková	obec	platná	Územný plán obce	2015	

Názov obce	Štatút	Stav dokumentácie	Názov dokumentácie	Rok schválenia ÚPD	Rozpracované ÚPD
Horný Lieskov	obec	platná	Územný plán sídelného útvaru Horný Lieskov	1998, 2002, 2002	
Jasenica	obec	platná	Územný plán obce	2012	2019
Klieština	obec	bez dokumentácie			
Kostolec	obec	bez dokumentácie			
Malé Lednice	obec	platná	Územný plán obce	2014, 2020	
Papradno	obec	platná	Územný plán obce	2015	
Plevník – Drienové	obec	platná	Územný plán obce	2008, 2015	
Počarová	obec	bez dokumentácie			
Podskalie	obec	bez dokumentácie			
Považská Bystrica	mesto	platná	Územný plán mesta	2008, 2009, 2010, 2013, 2017	
Prečín	obec	platná	Územný plán obce	2017, 2018, 2020	
Pružina	obec	platná	Územný plán obce	2016, 2021	
Sádočné	obec	bez dokumentácie			
Slopná	obec	platná	Územný plán obce	2021	
Stupné	obec	platná	Územný plán zóny (SÚ) Stupné	1998, 2003, 2005, 2011	
Sverepec	obec	platná	Územný plán obce	2015, 2016	
Udiča	obec		Územný plán obce		2018
		platná	Územný plán sídelného útvaru Udiča Územný plán zóny Udiča Územný plán obce	1988, 1994, 2000, 2005, 2007, 2011, 2012, 2015, 2016	
Vrchteplá	obec	bez dokumentácie			
Záskalie	obec	platná	Územný plán obce	2008, 2013	

Zdroj: uzemneplany.sk

Platné, ako aj rozpracované územné plány jednotlivých obcí v okrese Považská Bystrica rešpektujú nadradenú územnoplánovaciu dokumentáciu a problematiku ÚSES. Sú v zásade spracované v rozsahu metodického usmernenia MVaRR SR pre spracovanie územných plánov obcí na úrovni Prieskumov a rozborov (KEP), Zadania, Konceptu a Návrhu územných plánov obcí v textovej, aj grafickej podobe.

Na dotvorenie hierarchicky vyšších ÚSES (nadregionálny územný systém ekologickej stability – GNÚSES, regionálny – RÚSES) sa spracovávajú lokálne, t. j. miestne územné systémy ekologickej stability – MÚSES. Dokumenty MÚSES predstavujú dokumenty určené na ochranu rozmanitosti podmienok a foriem života na miestnej, čiže lokálnej úrovni, obstaráva a schvaľuje ich obec.

MÚSES sa riešia v SR v dvoch procesoch:

- v rámci územného plánovania
- v rámci projektov pozemkových úprav (PPÚ).

MÚSES sú teda súčasťou pozemkových úprav, kde sa jednotlivé ekostabilizačné opatrenia priamo implementujú do nového usporiadania pozemkov a vlastníckych vzťahov a tým je zabezpečená ich realizácia v krajine (Muchová, Hrnčiarová, Petrovič, 2013).

Prehľad MÚSES vypracovaných v okrese Považská Bystrica je uvedený v Tabuľke č. 3.3.

Tabuľka č. 3.3: Prehľad MÚSES v okrese Považská Bystrica

Názov obce	Štatút	Názov	Rok vydania
-	-	-	-

Prehľad pripravovaných PPÚ v okrese Považská Bystrica je uvedený v Tabuľke č. 3.4.

Tabuľka č. 3.4: Prehľad pripravovaných PPÚ v okrese Považská Bystrica

Názov obce	Štatút	Druh PPÚ	Stav
Pružina	-	-	-
Dohňany	-	-	-
Počarová	-	-	-
Prečín	-	-	-
Visolaje	-	-	-
Beluša	-	-	-
Horovce	-	-	-
Plevník Drienové	-	-	-
Kvašov	-	-	-

Prehľad vypracovaných PPÚ v okrese Považská Bystrica je uvedený v Tabuľke č. 3.5.

Tabuľka č. 3.5: Prehľad PPÚ v okrese Považská Bystrica (stav 3.1.2022)

Názov obce	Štatút	PPÚ			
		Stav	PPÚ zapísaný do KN (§ 3)	JPÚ zapísané do KN (§ 8b)	Uverejnený v spravodajcovi
Bodiná	obec	3	10/2014		2015, č. 1
Čelkova Lehota	obec	3	4/2015		2015, č. 2
Domaniža	obec	3	2/2015		2015, č. 2
Ďurďové	obec	3	5/2015		2015, č. 2
Jasenica	obec	3	11/2015		2017, č. 1
Podskalie	obec	3	5/2011		2012, č. 1
Slopná	obec	3	7/2011		2012, č. 1
Záskalie	obec	3	7/2008		2009, č. 1
Stupné	obec	3j	10/2020		2021, č. 2

Zdroj: <http://www.skgeodesy.sk/files/slovensky/ugkk/kataster-nehnutelnosti/registre-obnovenej-evidencie-pozemkov/roep-tn.pdf>

Vysvetlivky:

PPÚ – projekt pozemkových úprav

JPÚ – zjednodušené pozemkové úpravy

KN – kataster nehnuteľností

3 – zapísaný projekt pozemkových úprav

MÚSES má z funkčného hľadiska v celom systéme kľúčové postavenie. Miestne biocentrá a biokoridory dopĺňajú sieť regionálnych a nadregionálnych biocentier a sú súčasťou biokoridorov vyššieho významu (Pauditšová, Reháčková, Ružičková, 2007).

4 POZITÍVNE A NEGATÍVNE PRVKY A JAVY

Pozitívne a negatívne prvky v území sa zhodnotili na základe analýzy socioekonomických javov (SEJ) v krajine. Ide o súbor nehmotných prvkov a javov charakteru záujmov, prejavov a dôsledkov činností spoločnosti a jednotlivých odvetví v krajine (Miklós, L., Izakovičová, Z., 1997).

Na základe charakteru tohto vplyvu na krajinu bola analýza socioekonomických javov sústredená na:

- analýzu pozitívnych javov (t. j. javov s pozitívnym vplyvom na krajinu, prispievajúcim k ekologickej stabilite krajiny) zameraných na ochranu prírody a krajiny, na ochranu prírodných, kultúrno-historických zdrojov a zdrojov zdravia,
- analýzu negatívnych javov (t. j. javov s negatívnym vplyvom na krajinu), tzv. antropogénnych stresových faktorov (pásma hygienickej ochrany (PHO) priemyselných prevádzok, živočíšnych fariem, čistiarní odpadových vôd, ochranné pásma dopravných koridorov a pod.). V rámci negatívnych prvkov v území sa vyhodnotili aj prírodné/prírodné stresové faktory, ktoré vznikajú v dôsledku pôsobenia prírodných síl (napr. radónové riziko, seizmicita, svahové deformácie atď.).

Priemet pozitívnych a negatívnych prvkov a javov je priestorovo zobrazený na Mape č. 2 a Mape č. 3.

4.1 Pozitívne prvky a javy

4.1.1 Osobitne chránené časti prírody a krajiny a časti prírody pripravované na ochranu

Osobitne chránené časti prírody a krajiny upravuje zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov. Zákon vyčleňuje územnú a druhovú ochranu a ochranu drevín.

4.1.1.1 Územná ochrana

Pre územnú ochranu ustanovuje zákon o ochrane prírody a krajiny č. 543/2002 Z. z. päť stupňov ochrany. Rozsah obmedzení sa so zvyšujúcim stupňom zväčšuje, pričom územná ochrana sa vzťahuje na celé územie Slovenskej republiky (SR).

Národná sústava chránených území

Na územie okresu Považská Bystrica zasahujú 2 veľkoplošné chránené územia. Na území okresu je zároveň vyhlásených 12 maloplošných chránených území, z toho 3 národné prírodné rezervácie, 2 prírodné rezervácie, 6 prírodných pamiatok a 1 chránený areál.

Chránené krajinné oblasti (CHKO):

Chránená krajinná oblasť Kysuce

Chránené územie bolo zriadené Vyhláškou Ministerstva kultúry (MK) Slovenskej socialistickej republiky (SSR) č. 68/1984 Zb. zo dňa 23. mája 1984 v znení Zákona Národnej rady (NR) SR č. 287/1994 Z. z.

Pôsobnosť správy: územie Chránenej krajinné oblasti (CHKO) Kysuce, územie okresov Čadca, Žilina, Dolný Kubín, Bytča, Považská Bystrica, Púchov.

Rozloha: 67 463 ha, z toho na území okresu Považská Bystrica 10 619 ha (22,93 % z celkovej rozlohy okresu).

Stupeň ochrany: 2.

Chránená krajinná oblasť Kysuce bola vyhlásená v roku 1984 na výmere 65 462 ha. Je situovaná na severozápade Slovenska, pričom ju tvoria dve samostatné, od seba navzájom oddelené časti: západná javornícka a východná beskydská. Územie Chránenej krajinné oblasti patrí do 6 okresov (Čadca, Žilina, Dolný Kubín, Bytča, Považská Bystrica, Púchov) a 2 krajov (Žilinský, Trenčiansky). Najvyšším bodom územia je Veľká Rača (1 236 m n. m.) a v riešenom území je to Veľký Javorník (1 071,5 m n. m.).

Viac ako polovicu územia pokrývajú lesy. Napriek geologickej monotónnosti flyšového pásma (málo odolné flyšové usadeniny - rytmicky sa striedajúce polohy pieskovcov, ílovcov a ílových bridlíc) má krajina vplyvom valašskej kolonizácie a kopaničiarskeho osídlenia mozaikovitý krajinný ráz, v ktorom sa striedajú lesy, lúky, polia a osady so zachovalou ľudovou architektúrou. Krajinný obraz výrazne dotvára rozptýlená stromová zeleň. Hodnotné solitéry a skupiny mohutných líp, brestov, či javorov sa úzko viažu na kopaničiarske usadlosti a dvory. Ucelenú ukážku pôvodnej ľudovej architektúry môžeme vidieť v Skanzene Vychylovka v Novej Bystrici spolu s obnoveným úsekom historickej lesnej úvratovej železnice. Geologickou zvláštnosťou oblasti je výskyt povrchového výronu ropy v Korní a pieskovcových gúl známych najmä z územia Prírodnej rezervácie Klokočovské skálie a Prírodnej pamiatky Megoňky.

Väčšinu lesov najmä v beskydskej časti tvorí smreková monokultúra. Pôvodné zmiešané lesy sú zachované najmä vo vrcholových polohách, najzachovalejšie pralesovité porasty možno vidieť v Prírodných rezerváciách Veľká Rača, Javorinka alebo Čierna Lutiša. Vďaka klimatickým a geologickým pomerom má územie bohatú sieť tokov, množstvo prameňov, prechodných rašelinísk a slatinných lúk. V týchto biotopoch sa vyskytuje viacero vzácných a ohrozených druhov rastlín napr. plavúnc zaplavovaný, zdrojovka pobrežná, pupkovník obyčajný, rosička okrúhlohlístá, sitina cibulkatá, ostrica plstnatoplodá, bazanovec kytkový, perovník pštrosí, kľukva močiarna a iné. Symbolom územia zobrazeným aj v znaku CHKO sa stala dekoratívna papraď rebrovka rôznohlístá, ktorá sa v rámci Slovenska vyskytuje hojnejšie najmä na Kysuciach. Lúky a pasienky sú biotopom viacerých druhov vstavačovitých napr. vstavač mužský, vstavačovec bazový, päťprstnica obyčajná, vo vyšších polohách pavstavač hlavatý, trčnček jednolistý, vemenníček zelený a bieloprst belavý.

V území bolo dosiaľ zistených 205 druhov stavovcov. Predstavuje západnú hranicu rozšírenia všetkých veľkých šeliem Slovenska - vlka, medveďa, rysa. Zo vzácných druhov vtákov tu žije napr. výr skalný, bocian čierny, rybárik riečny, vzácny je tetov hlucháň a orol skalný. Vyskytuje sa tu i vydra riečna, z glaciálnych reliktovej pôtky kapcavý, kuvičok vrabčí, ďubník trojprstý a myšovka vrchovská. Na viacerých miestach prežíva karpatský endemit mlok karpatský. Z vzácných druhov rýb sa tu vyskytuje pľž vrchovský, z obojživelníkov je hojná salamandra škvrnitá, z plazov užovka obojková, alebo náš jediný jedovatý had vretenica severná (<http://chkokysuce.sopsr.sk/>).

Chránená krajinná oblasť Strážovské vrchy

Chránené územie bolo zriadené Vyhláškou MK SSR č. 14/1989 Zb. zo dňa 27. januára 1989 v znení Zákona NR SR č. 287/1994 Z. z.

Pôsobnosť správy: územie CHKO, územie okresov Žilina, Bytča, Ilava, Považská Bystrica, Púchov.

Rozloha: 30 412 ha, z toho na území okresu Považská Bystrica 10 278 ha (22,19 % z celkovej rozlohy okresu).

Stupeň ochrany: 2.

Chránená krajinná oblasť Strážovské vrchy sa nachádza na strednom Slovensku a viaže sa na dva orografické celky, Strážovské vrchy a Súľovské vrchy.

V Strážovských vrchoch sú zachované všetky subtatranské príkrovy: krížňanský, chočský, strážovský. Hlavnými horninami, ktoré tvoria tieto príkrovy, sú karbonátové, čiže vápenaté horniny - vápence a dolomity. Typickou horninou Súľovských skál je súľovský zlepenec.

Prevládajúcimi, prirodzene rozšírenými lesnými spoločenstvami sú bučiny. Najrozšírenejším lesným biotopom sú vápnomilné bukové lesy, ktoré majú v Strážovských vrchoch centrum svojho rozšírenia na Slovensku. V najvyšších nadmorských výškach, okolo vrcholu Strážov (1213 m n. m.) sa vyskytujú javorovo-bukové horské lesy. Hojne sú tu zastúpené aj bukové a jedľovo - bukové kvetnaté lesy. Pozornosť si zasluhujú porasty s dubom plstnatým v Podhradskej doline.

Rastlinstvo územia sa vyznačuje bohatou a pestrú vápnomilnou flórou so zastúpením teplomilných (panónskych) i horských (karpatských) druhov. Zaujímavé sú vrcholové časti Súľovských skál, Manínskej tiesňavy, Podskalského Roháča, Strážova a Vápča s floristicky pestrú skalnou vegetáciou. Okolo vrcholu Strážov sa vyskytuje najviac horských, v Podhradskej doline teplomilných druhov. V Manínskej tiesňave a Súľovských skalách sa v dôsledku chladnej mikroklimy vyskytujú horské druhy v malých nadmorských výškach. Sú tu prítomné viaceré západokarpatské endemity ako hmyzovník Holubyho, klinček lesklý, klinček včasný pravý, poniklec prostredný, prilbica tuhá manínska, soldanelka karpatská, stoklas jednosteblový. Strážovské vrchy sa vďaka svojmu vápenatému podložíu vyznačujú aj mimoriadnym bohatstvom druhov z čeľade vstavačovité (*Orchidaceae*).

Živočíšstvo oblasti predstavujú prevažne druhy zóny listnatých lesov, menej stepného bezlesia. Zo vzácných druhov živočíchov sú to napríklad jasone - červenooký a chochlačkový, vidlochvosty - feniklový a ovocný. Okrem fúzača alpského sa k vzácnym chrobákum územia zaraďuje aj bystruška *Carabus montivagus*. Vyskytuje sa tu mlok vrchovský, užovka hladká, vretenica severná, sokol sťahovavý, ojedinele orol skalný a bocian čierny. Extenzívne obhospodarované lúky sú domovom chrašťaťa poľného. Na trávnatých xerothermných lokalitách bol zaznamenaný pavúk komôrkár hnedý *Atypus affinis*. Z veľkých šeliem sa v oblasti vyskytuje medveď a rys. V znaku CHKO je zobrazená silueta výra skalného *Bubo bubo* (<http://chkostrazovskevrchy.sopsr.sk/>).

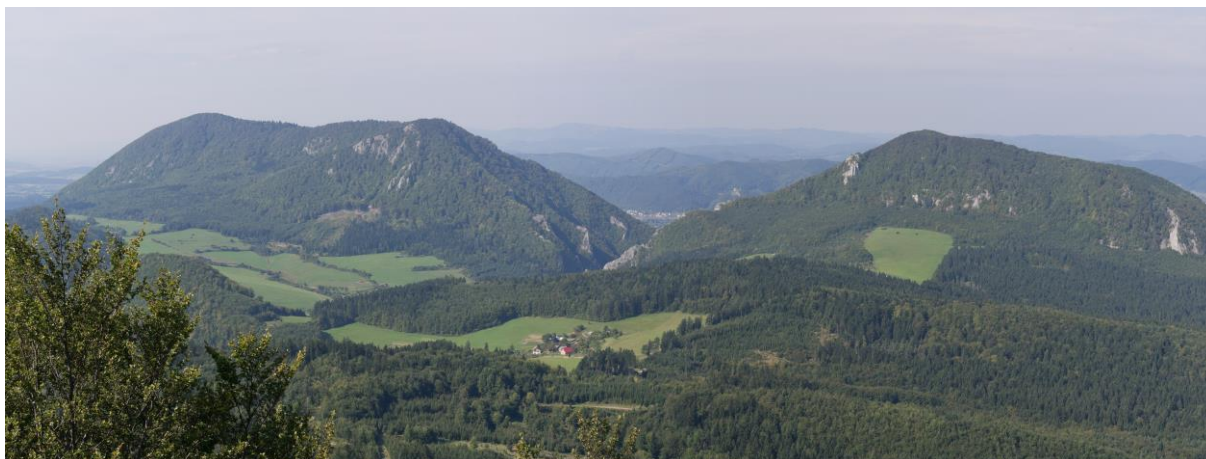
Národné prírodné rezervácie (NPR):

NPR Strážov (evidenčné číslo (EČ) 432) bola vyhlásená na základe úpravy Ministerstva kultúry SSR č. 2653/1981-32 z dňa 30.4.1981. Vznikla z dôvodu ochrany zachovalých lesných spoločenstiev, ojedinelých druhov rastlín a živočíchov, geomorfologických foriem a celkového krajinného rázu najvyšších polôh Strážovských vrchov na vedecko-výskumné, náučné a kultúrno-výchovné ciele. Nachádza sa v katastrálnom území obcí Pružina (Považská Bystrica), Zliechov (Ilava) a Čičmany (Žilina), v CHKO Strážovské vrchy. Celková výmera chráneného územia je 480 ha, platí v ňom 5. stupeň ochrany. Rezervácia je v správe Štátnej ochrany prírody (ŠOP) SR – CHKO Strážovské vrchy.

NPR Podskalský Roháč (EČ 841) bola zriadená vyhláškou Ministerstva životného prostredia SR č. 83/1993 Z. z. z dňa 23.3.1993. V území sa chránia prirodzené lesné a nelesné biocenózy so zachovalou teplomilnou vegetáciou na vápencovom substráte s výskytom chránených a zriedkavých druhov rastlín. Hodnotná je aj abiotická zložka - bralné útvary - bašty, piliere, skalné okná a pod. Nachádza sa v katastrálnych územiach obce Horný Lieskov a mesta Považská Bystrica, v CHKO Strážovské vrchy. Celková výmera chráneného územia je 105,57 ha, platí v ňom 5. stupeň ochrany. Rezervácia je v správe ŠOP SR – CHKO Strážovské vrchy.

NPR Manínska tiesňava (EČ 346) bola vyhlásená rozhodnutím Komisie Slovenskej národnej rady pre kultúru a informácie č. 6 z dňa 25.4.1967, ktoré bolo doplnené úpravou rovnomennej komisie č. 3744/1967-osv. z 18.11.1967. Územie predstavuje úzky vápencový epigenetický kaňon medzi Veľkým a Malým Manínom s

množstvom morfológických foriem a vzácnou vápnomilnou flórou i bohatou faunou. Rezervácia je využívaná ako vedecko-výskumná a turisticko-rekreačná lokalita. Nachádza sa v katastrálnom území Považská Teplá mesta Považská Bystrica, v CHKO Strážovské vrchy. Celková výmera chráneného územia je 117,63 ha, jeho ochranného pásma 70,49 ha. Platí v ňom 4. a 5. stupeň ochrany. Rezervácia je v správe ŠOP SR – CHKO Strážovské vrchy.

Obrázok č. 4.1: Manínska tiesňava, foto R. Staník

Prírodné rezervácie (PR):

PR Kostolecká tiesňava (EČ 316) bola vyhlásená uznesením Školskej a kultúrnej komisie Okresného národného výboru v Považskej Bystrici č.13/1970 z dňa 3.3.1970. Predmetom ochrany je tiesňava, ktorá sa geomorfologicky výrazne odlišuje od ostatných častí pohoria. Svojou atraktivnosťou umocňuje estetické a prírodné hodnoty oblasti Manínov. Má tiež význam pre vedecký výskum, pretože v nej prebieha osobitná forma zvetrávania skalných stien a formovanie bralného reliéfu. Nachádza sa v katastrálnych územiach obcí Zásكالie a Kostolec, v CHKO Strážovské vrchy. Celková výmera chráneného územia je 29,80 ha, jeho ochranného pásma 30,50 ha. Platí v ňom 4. a 5. stupeň ochrany. Rezervácia je v správe ŠOP SR – CHKO Strážovské vrchy.

Obrázok č. 4.2: Obec Zásكالie, Kostolecká Tiesňava, foto R. Staník

PR Klapy (EČ 833) bola zriadená vyhláškou Ministerstva životného prostredia SR č.83/1993 z dňa 23.3.1993. Vznikla z dôvodu ochrany výraznej krajinnnej dominanty s členitým bralnatým hrebeňom a vegetačným krytom s teplomilnými druhmi. Rastú tu vzácné a chránené druhy fauny, územie predstavuje pôvodný výskyt borovice lesnej v skalných biotopoch. PR sa nachádza v katastrálnom území obce Udiča. Celková výmera chráneného územia je 6,22 ha. Platí v ňom 5. stupeň ochrany. Rezervácia je v správe ŠOP SR – CHKO Strážovské vrchy.

Prírodné pamiatky (PP):

PP Prečínska skalka (EČ 894) bola vyhlásená na základe rozhodnutia Okresného úradu životného prostredia v Považskej Bystrici č. 951/1994-457-4-A/10 z dňa 17.6.1994. Územie slúži na ochranu geomorfologicky hodnotného súboru skalných útvarov v Strážovských vrchoch s výskytom chránených, ohrozených a vzácných druhov fauny a flóry. Nachádza sa v katastrálnom území obce Prečín, v CHKO Strážovské vrchy. Celková výmera chráneného územia je 3,78 ha. Platí v ňom 5. stupeň ochrany. Pamiatka je v správe ŠOP SR – CHKO Strážovské vrchy.

PP Bosmany (EČ 893) bola vyhlásená na základe rozhodnutia Okresného úradu životného prostredia v Považskej Bystrici č. 952/1994-457-4-A/10 z dňa 17.6.1994. Územie predstavujú tri skalné veže rozostavené v jednej línii s typickými bradlovými prvkami. Zaujímavým javom na hrebeni je výrazne škrapový reliéf. Vyskytujú sa tu charakteristické rastlinné a živočíšne spoločenstvá vápencových skál a príľahlých bučín. Nachádza sa v katastrálnom území obce Kostolec, v CHKO Strážovské vrchy. Celková výmera chráneného územia je 7,33 ha. Platí v ňom 5. stupeň ochrany. Pamiatka je v správe ŠOP SR – CHKO Strážovské vrchy.

PP Briestenské skaly (EČ 780) bola vyhlásená na základe rozhodnutia Okresného úradu životného prostredia v Považskej Bystrici č. OUZP-690/92-457, 4-A/10 z dňa 3.4.1992. Všeobecne záväznou vyhláškou Krajského úradu životného prostredia v Trenčíne č. 3/2011 zo 6.12.2011, účinnou od 1.1.2012, sa nariadil 4. stupeň ochrany. Lokalita predstavuje morfológicky hodnotný súbor skalných útvarov v bazálnych karbonátových zlepencoch a brekciách vnútrokarpatského paleogénu zachovaný v južnej časti Domanižskej kotliny. Skalné útvary sú zvetrané do skalných veží, okien, homolí a pod. Nachádza sa v katastrálnom území Brienstenné obce Pružina, v CHKO Strážovské vrchy. Celková výmera chráneného územia je 6,83 ha. Pamiatka je v správe ŠOP SR – CHKO Strážovské vrchy.

PP Babirátko (EČ 1161) bola zriadená všeobecne záväznou vyhláškou Krajského úradu životného prostredia v Trenčíne č. 7/2009 z dňa 11.3.2009, účinnou od 1.4.2009. Lokalita predstavuje jaskyňu, ktorá je voľne prístupná návštevníkom za účelom zotavenia a poznávania jej prírodných a historických hodnôt. Vchod sa nachádza v doline Radotína, jej dĺžka je 19 m. Vznikla eróziou a rozpúšťaním tmavosivých vápencov podzemnými vodami. Nachádza sa v katastrálnom území obce Pružina. Ochrana jaskyne sa riadi § 24 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny.

PP Pružinská Dúpná jaskyňa (EČ 1176) bola zriadená všeobecne záväznou vyhláškou Krajského úradu životného prostredia v Trenčíne č. 8/2009 z 18.12.2009, účinnou od 15.1.2010. Jaskyňa je voľne prístupná návštevníkom v období od 1. mája do 31. októbra za účelom zotavenia a poznávania jej prírodných a historických hodnôt. Vznikla v druhohorných vápencoch pôsobením podzemného vodného toku. Vchod do jaskyne sa nachádza v nadmorskej výške 590 m vo svahu Čierneho vrchu pri Priedhorí nad dolinou Rečica. Jaskyňa meria okolo 300 metrov a jej hlavnú časť tvorí priestranná stúpajúca chodba miestami široká 15 – 20 m s výškou až 5 m. V zadnej časti chodby, ktorá je ukončená závalom, sú mohutné kvapľové stalagmity a stalagnáty, steny jaskyne pokrývajú sintrové náteky a útvary rozličných podôb. Nachádza sa v katastrálnom území obce Pružina. Ochrana jaskyne sa riadi § 24 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny.

PP Partizánska jaskyňa (EČ 1232) bola zriadená na základe vyhlášky Okresného úradu Trenčín, Odboru starostlivosti o životné prostredie z dňa 30.11.2015, účinnou od 1.1.2016. Jaskyňa je voľne prístupná verejnosti za účelom zotavenia a poznávania jej prírodných a historických hodnôt. Meria približne 20 metrov a počas Slovenského národného povstania slúžila ako dočasný úkryt partizánom, z čoho je odvodený aj jej názov. Nachádza sa v katastrálnom území Považská Teplá mesta Považská Bystrica, v CHKO Strážovské vrchy. Ochrana jaskyne sa riadi § 24 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny.

Chránený areál (CHA):

CHA Svarkovica (EČ 1211) bol zriadený všeobecne záväznou vyhláškou Krajského úradu životného prostredia v Trenčíne č. 1/2012 z dňa 10.4.2012. Účelom vyhlásenia chráneného areálu je zabezpečenie ochrany prioritného biotopu európskeho významu - Suchomilné travinno-bylinné a krovinné porasty na vápnom substráte s významným výskytom druhov čeľade Orchidaceae (6210). Nachádza sa v katastrálnom území obce Prečín. Celková výmera chráneného územia je 1,34 ha, platí v ňom 4. stupeň ochrany. Areál je v správe ŠOP SR – CHKO Strážovské vrchy (<http://uzemia.enviroportal.sk/>).

Európska sústava chránených území NATURA 2000

NATURA 2000 je sieť území členských krajín Európskej únie, ktoré boli vymedzené z dôvodu zachovania a ochrany prírodného dedičstva – ohrozených druhov a biotopov Európy. Pozostáva z chránených vtáčích území vymedzených podľa smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva a z území európskeho významu vymedzených podľa smernice o ochrane biotopov.

Na území okresu Považská Bystrica, ktoré patrí do alpského biogeografického regiónu, sú lokalizované 4 územia európskeho významu a 1 chránené vtáčie územie.

Územia Európskeho významu (ÚEV)

Národný zoznam území európskeho významu bol schválený vládou SR dňa 17.3.2004 a aktualizovaný uznesením Vlády SR č. 495 z 25.10.2017, ktorým sa mení a dopĺňa výnos Ministerstva životného prostredia SR č. 1/201 z 3.10.2012, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu.

Pokrytie niektorých druhov a typov biotopov bolo posúdené ako nedostatočné a Slovensko bolo požiadané doplniť do návrhu sústavy Natura 2000 ďalšie vhodné lokality výskytu takto označených biotopov a druhov európskeho významu. Na základe uvedeného spracovala ŠOP SR v decembri 2008 odborný návrh pozostávajúci z 289 území (celková rozloha 626,47 km²).

V auguste 2011 vláda Slovenskej republiky schválila prvú aktualizáciu národného zoznamu ÚEV. Druhá aktualizácia (2017) národného zoznamu území európskeho významu obsahuje 169 areálov s výmerou 31 656,34 ha, kde takmer na 10 000 parcelách boli identifikované tisícky subjektov. Je doplnkom k 473 lokalitám, ktoré boli predložené Európskej komisii v roku 2004 a 2011. Celková výmera sa tak zvýšila z 11,92 % rozlohy Slovenskej republiky na 12,56 %.

V okrese Považská Bystrica sú to nasledovné územia: **SKUEV0256 Strážovské vrchy, SKUEV0581 Klapy, SKUEV0641 Papradianka a SKUEV0642 Javornický hrebeň.**

SKUEV0256 Strážovské vrchy

Územie s rozlohou 29 972,986 ha (z toho cca 10 668,92 ha v okrese Považská Bystrica) sa nachádza v katastrálnom území obcí Briestenné, Čelkova Lehota, Domaniža, Ďurďové, Bodiná, Horný Moštenec, Kostolec, Malé Lednice, Zemianska Závada, Zemiansky Kvašov, Počarová, Podmanín, Podskalje, Považská Bystrica, Považská Teplá, Praznov, Prečín, Pružina, Sádocké, Slopná, Trstie, Vrchteplá a Záskanie. Jeho správcom je Správa CHKO Strážovské vrchy, platí v ňom 2., 4. a 5. stupeň ochrany.

Zoznam biotopov, ktoré sú predmetom ochrany:

- 91H0 Teplomilné panónske dubové lesy,
- 7220 Penovcové prameniská,
- 6510 Nížinné a podhorské kosné lúky,
- 8310 Nesprístupnené jaskynné útvary,

- 91E0 Lužné vrbovo-topoľové a jelšové lesy,
- 91Q0 Reliktné vápnomilné borovicové a smrekovcové lesy,
- 9110 Kyslomilné bukové lesy,
- 6190 Dealpínske travinnobylinné porasty,
- 8160 Nespevnené karbonátové skalné sutiny montánneho až kolinného stupňa,
- 9130 Bukové a jedľové kvetnaté lesy,
- 8210 Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou,
- 6110 Pionierske porasty na plytkých karbonátových a bázičných substrátoch zväzu Alysso-Sedion albi,
- 6430 Vlhkomilné vysokobylinné lemové spoločenstvá na poriečnych nivách od nížin do alpínskeho stupňa,
- 7230 Slatiny s vysokým obsahom báz,
- 6210 Suchomilné travinnobylinné a krovinové porasty na vápnom podloží (*dôležité stanovišťa Orchideaceae),
- 5130 Porasty borievky obyčajnej,
- 9180 Lipovo-javorové sutinové lesy,
- 9140 Javorovo-bukové horské lesy,
- 9150 Vápnomilné bukové lesy.

Zoznam druhov, ktoré sú predmetom ochrany: kunka žltobruchá (*Bombina variegata*), pimprlík mokradový (*Vertigo angustior*), bystruška potočná (*Carabus variolosus*), korýtko riečne (*Unio crassus*), fuzáč alpský (*Rosalia alpina*), pimprlík močiarny (*Vertigo geyeri*), plocháč červený (*Cucujus cinnaberinus*), spriadač kostihojový (*Callimorpha quadripunctaria*), ohniváček veľký (*Lycaena dispar*), podkovár veľký (*Rhinolophus ferrumequinum*), uchaňa čierna (*Barbastella barbastellus*), vydra riečna (*Lutra lutra*), netopier obyčajný (*Myotis myotis*), netopier veľký alebo netopier blythov (*Myotis myotis*), netopier brvitý (*Myotis emarginatus*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), medveď hnedý (*Ursus arctos*), podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*), netopier veľkouchý (*Myotis bechsteinii*), vlk dravý (*Canis lupus*), črievičník papučkový (*Cypripedium calceolus*), poniklec veľkokvetý (*Pulsatilla grandis*), prilbica tuhá moravská (*Aconitum firmum* ssp. *Moravicum*), poniklec slovenský (*Pulsatilla slavica*), poniklec prostredný (*Pulsatilla subslavica*), klinček lesklý (*Dianthus nitidus*) a klinček lesklý pravý (*Dianthus nitidus*).

SKUEV0581 Klapý

Územie s rozlohou 6,212 ha (z toho 6,212 ha v okrese Považská Bystrica) sa nachádza v katastrálnom území obce Udiča. Jeho správcom je Správa CHKO Strážovské vrchy, platí v ňom 5. stupeň ochrany.

Zoznam biotopov, ktoré sú predmetom ochrany:

- 91Q0 Reliktné vápnomilné borovicové a smrekovcové lesy,
- 8160 Nespevnené karbonátové skalné sutiny montánneho až kolinného stupňa,
- 8210 Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou,
- 6190 Dealpínske travinnobylinné porasty.

Zoznam druhov, ktoré sú predmetom ochrany: fuzáč alpský (*Rosalia alpina*) a poniklec prostredný (*Pulsatilla subslavica*).

SKUEV0641 Papradianka

Územie s rozlohou 23,70 ha (z toho 23,70 ha v okrese Považská Bystrica) sa nachádza v katastrálnom území obce Papradno. Jeho správcom je Správa CHKO Kysuce, platí v ňom 3. stupeň ochrany.

Zoznam biotopov, ktoré sú predmetom ochrany:

- 6430 Vlhkomilné vysokobylinné lemové spoločenstvá na poriečnych nivách od nížin do alpínskeho stupňa,

- 91E0 Lužné vrbovo-topoľové a jelšové lesy.

Zoznam druhov, ktoré sú predmetom ochrany: kunka žltobruchá (*Bombina variegata*), hlaváč bieloplutvý (*Cottus gobio*) a vydra riečna (*Lutra lutra*).

SKUEV0642 Javornický hrebeň

Územie s rozlohou 1 356,54 ha (z toho cca 1 196,87 ha v okrese Považská Bystrica) sa nachádza v katastrálnom území obcí Horná Mariková a Papradno. Jeho správcom je Správa CHKO Kysuce, platí v ňom 2. a 3. stupeň ochrany.

3. stupeň ochrany: ochranné pásmo rezervácie: územie do vzdialenosti 100 m okolo vonkajšieho obvodu NPR

2. stupeň ochrany: zostatok SKUEV (okrem NPR a ochranného pásma rezervácie)

Zoznam biotopov, ktoré sú predmetom ochrany:

- 6230 Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte,
- 91E0 Lužné vrbovo-topoľové a jelšové lesy,
- 9110 Kyslomilné bukové lesy,
- 9180 Lipovo-javorové sutinové lesy,
- 9140 Javorovo-bukové horské lesy,
- 9130 Bukové a jedľové kvetnaté lesy,
- 6510 Nížinné a podhorské kosné lúky.

Zoznam druhov, ktoré sú predmetom ochrany: mlok karpatský (*Triturus montandoni*), kunka žltobruchá (*Bombina variegata*), hlaváč bieloplutvý (*Cottus gobio*), fuzáč alpský (*Rosalia alpina*), roháč obyčajný (*Lucanus cervus*), uchaňa čierna (*Barbastella barbastellus*), vlk dravý (*Canis lupus*), vlk dravý (*Canis lupus*), netopier obyčajný (*Myotis myotis*), netopier veľký alebo netopier blythov (*Myotis myotis*), medveď hnedý (*Ursus arctos*), rys ostrovid (*Lynx lynx*) a ohniváček veľký (*Lycaena dispar*).

Chránené vtáacie územia (CHVÚ)

Národný zoznam navrhovaných CHVÚ schválila Vlada SR uznesením č. 636/2003 dňa 9.7.2003 a nachádzalo sa v ňom 38 území. V máji 2010 schválila Vlada SR ďalších 5 území. Dve územia sú z národného zoznamu vyňaté. Od 15.5.2010 nadobudlo účinnosť 15 nových vyhlášok CHVÚ, čím je k 1.1.2013 vyhlásených 41 CHVÚ.

V okrese Považská Bystrica je to územie SKCHVU028 Strážovské vrchy.

SKCHVU028 Strážovské vrchy

Vyhláškou Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 434/2009 zo 17.9.2010 sa vyhlásilo Chránené vtáacie územie Strážovské vrchy. Vyhláška nadobudla účinnosť od 1.11.2009. Chránené vtáacie územie Strážovské vrchy slúži na zabezpečenie priaznivého stavu biotopov druhov vtákov európskeho významu a biotopov sťahovavých druhov vtákov: sokola sťahovavého (*Falco peregrinus*), výra skalného (*Bubo bubo*), žlny sivej (*Picus canus*), orla skalného (*Aquila chrysaetos*), bociana čierneho (*Ciconia nigra*), včelára lesného (*Pernis apivorus*), tetra hlučáňa (*Tetrao urogallus*), kuvika kapcavého (*Aegolius funereus*), lelka lesného (*Caprimulgus europaeus*), chriašteľa poľného (*Crex crex*), d'atľa čierneho (*Dryocopus martius*), d'atľa bieločrptého (*Dendrocopos leucotos*), jariabka hôrneho (*Bonasa bonasia*), penice jarabej (*Sylvia nisoria*), d'atľa prostredného (*Dendrocopos medius*), muchárika červenohrdlého (*Ficedula parva*), muchárika bieločrptého (*Ficedula albicollis*), strakoša červenochrptého (*Lanius collurio*), strakoša sivého (*Lanius excubitor*), prepelice poľnej (*Coturnix coturnix*), krutihlava hnedého (*Jynx torquilla*), pŕhľaviara čiernohlavého (*Saxicola torquata*), hrdličky poľnej (*Streptopelia turtur*), žltouchvosta lesného (*Phoenicurus phoenicurus*) a muchára sivého (*Muscicapa striata*) a zabezpečenie podmienok na ich prežitia a rozmnožovania. Chránené vtáacie územie sa v rámci okresu Považská Bystrica nachádza v katastrálnych územiach obcí Bodiná, Bristenné, Čelkova Lehota,

Domaniža, Ďurďové, Horný Moštenec, Kostolec, Malé Lednice, Plevník – Drienové, Počarová, Podmanín, Podskalie, Považská Bystrica, Považská Teplá, Praznov, Prečín, Pružina, Sádóčné, Slopná, Trstie, Vrchteplá, Záskanie, Zemianska Závada a Zemiansky Kvašov. Jeho rozloha je 58 673,08 ha, z toho do okresu zasahuje 11 507 ha, čo predstavuje 24,85 % (<http://www.sopsr.sk/natura/>).

Medzivládny program Človek a biosféra

Medzivládny program Človek a biosféra (Man and the Biosphere - MAB) bol vyhlásený v roku 1971 ako nástupný program Medzinárodného biologického programu. Tento svojou povahou vedecký, interdisciplinárny program, pôvodne rozdelený do štrnástich nosných projektov, je zameraný na štúdium vzájomných vzťahov medzi človekom a prostredím, ale zahŕňa i vzdelávacie a informačné aktivity, aktuálnu problematiku integrovanej ochrany zdrojov biosféry a racionálne využívanie prírodných zdrojov. Za biosférické rezervácie boli na Slovensku k novembu 2014 uznané 4 lokality: Slovenský kras (1977), Poľana (1990), Východné Karpaty (1998) a Vysoké Tatry (1992). (<http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/ecological-sciences/biosphere-reserves/europe-north-america/>)

Na územie okresu Považská Bystrica nezasahuje žiadna biosférická rezervácia.

Dohovor o mokradiach, majúcich medzinárodný význam predovšetkým ako biotopy vodného vtáctva

Dohovor o mokradiach majúcich medzinárodný význam predovšetkým ako biotopy vodného vtáctva (známy aj ako Ramsarský dohovor) bol podpísaný 02.02.1971 v iránskom meste Ramsar. Platnosť nadobudol 21.12.1975. Z pôvodného zamerania na ornitologicky významné mokrade sa po určitej dobe dospelo k súčasnému stavu, kde sa prostredníctvom tohto dohovoru zaisťuje celosvetová ochrana všetkých typov mokradí. Ramsarský dohovor je považovaný za jeden z hlavných nástrojov svetovej stratégie ochrany prírody. Základné princípy dohovoru boli transponované do právneho poriadku Slovenskej republiky zákonom NR SR č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov. Ramsarské lokality sú mokrade medzinárodného významu. Na Slovensku je 14 mokradových lokalít zapísaných v Zozname mokradí medzinárodného významu.

Vodné a mokradové spoločenstvá patria medzi najohrozenejšie typy ekosystémov. Na Slovensku sú mokrade rozčlenené do 5 kategórií (Slobodník, Kadlečík, 2000):

- lokality zapísané v Zozname mokradí medzinárodného významu,
- ostatné medzinárodne významné mokrade spĺňajúce kritéria Ramsarského dohovoru, ale zatiaľ nezapísané do svetového Zoznamu mokradí medzinárodného významu,
- mokrade národného významu (N),
- mokrade regionálneho (okresného) významu (R),
- mokrade lokálneho (miestneho) významu (L).

Všetky mokradové územia zaradené do sústavy Natura 2000 (ÚEV a CHVÚ pre vodné vtáky) spĺňajú kritériá medzinárodnej významnosti aj z hľadiska Ramsarského dohovoru.

V okrese Považská Bystrica bolo vyčlenených 13 mokradí národného, regionálneho a lokálneho významu (Tabuľka č. 4.1).

Tabuľka č. 4.1: Prehľad mokradí v okrese Považská Bystrica

Č.	Názov mokrade	Plocha v m ²	k. ú.	Kategória
1	Považská Teplá – Rybníky	57 000	Považská Bystrica	L
2	Papradno	30 000	Papradno	L

Č.	Názov mokrade	Plocha v m ²	k. ú.	Kategória
3	Horná Mariková – Modlatín	18 000	Horná Mariková	L
4	Biela voda	17 000	Bodiná	L
5	Dolinky pri Kráľovke	12 500	Považská Bystrica	L
6	Pod Kopanicami	10 000	Považská Bystrica	L
7	Domaniža - "Blatnica"	10 000	Domaniža	L
8	Sverepec - oproti motokrosu	6 000	Sverepec	L
9	Pod Chrcholíncom	5 000	Papradno	L
10	Horná Mariková – Pagoňov	4 500	Horná Mariková	L
11	Staré koryto Váhu Orlovský most - Rašov	450 000	Považská Bystrica až Šebeštanová	R
12	Staré koryto Váhu Podvažie, Savčiná	60 000	Podvažie	R
13	Horná Mariková – Máčkovci	10 000	Horná Mariková	R

Zdroj: <http://www.soprs.sk/cinnost/biotopy/mokrade/MokrSlov/tab9.htm#%C5%BDilina>

Dohovor o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva

Na základe dohovoru bol vytvorený Zoznam svetového dedičstva UNESCO. Cieľom dohovoru je ochrana a zachovanie svetového kultúrneho a prírodného dedičstva budúcim generáciám.

Z tohto zoznamu sa v rámci okresu Považská Bystrica nenachádza žiadna pamiatka či územie.

4.1.1.3 Druhovú ochranu

Druhovú ochranu rastlín a živočíchov je zabezpečená zákonom NR SR č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov, jeho vykonávacou vyhláškou Ministerstva životného prostredia (MŽP SR) č. 170/2021 Z. z. a vyhláškou MŽP SR č. 492/2006, zákonom č. 15/2005 Z. z. o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín reguláciou obchodu s nimi v znení neskorších predpisov, vyhláškou MŽP SR č. 110/2005 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 15/2005 Z. z.

Prehľad chránených druhov rastlín dokumentuje Tabuľka č. 4.2.

Tabuľka č. 4.2: Zastúpenie chránených druhov rastlín v okrese Považská Bystrica

Slovenský názov	Latinský názov
prilbica tuhá moravská	<i>Aconitum firmum subsp. Moravicum</i>
vstavačovec Fuchsov	<i>Dactylorhiza fuchsii</i> Soó
astra alpínska	<i>Aster alpinus</i>
soldanelka karpatská	<i>Soldanella carpatica</i>
ponikleč slovenský	<i>Pulsatilla slavica</i>
klinček lesklý	<i>Dianthus nitidus</i>
klinček pyšný	<i>klinček pyšný (Dianthus superbus)</i>
veternica lesná	<i>Anemone sylvestris</i>
horec Clusiov	<i>Gentiana clusii</i>
orlíček obyčajný	<i>Aquilegia vulgaris</i>
ľalia zlatohlavá	<i>Lilium martagon</i>
prvosienka holá	<i>Primula auricula</i>
žltohlav najvyšší	<i>Trollius altissimus</i>
pavstavač hlavaty	<i>Traunsteinera globosa</i>
lomikameň vystupujúci	<i>Saxifraga adscendens</i>
hmyzovník Holubyho	<i>Ophrys Holubyana</i>
koralica lesná	<i>Corallorhiza trifida</i>
kruštík močiarny	<i>Epipactis palustris</i>

Slovenský názov	Latinský názov
kruštík širokolistý	<i>Epipactis helleborine</i>
kruštík tmavočervený	<i>Epipactis atrorubens</i>
prilbovka červená	<i>Cephalanthera rubra</i>
prilbovka biela	<i>Cephalanthera damasonium</i>
kruštík rožkatý	<i>Epipactis muelleri</i>
klinček včasný pravý	<i>Dianthus praecox subsp. praecox</i>
poniklec prostredný	<i>Pulsatilla subslavica</i>
popolavec dlholistý moravský	<i>Tephrosieris longifolia subsp. Moravica</i>
hmyzovník muchovitý	<i>Ophrys insectifera</i>
Vstavač vojenský	<i>Orchis militaris</i>
Vstavač počerný	<i>Orchis ustulata</i>
ostrica Davallova	<i>Carex davalliana</i>
bielokvet močiarny	<i>Parnassia palustris</i>
valeriána celistvolistá	<i>Valeriana simplicifolia</i>
rosička anglická	<i>Drosera anglica</i>
tučnica obyčajná	<i>Pinguicula vulgaris</i>
prilbovka dlholistá	<i>Cephalanthera longifolia</i>
vstavačovec májový	<i>Dactylorhiza majalis</i>
kruštík močiarny	<i>Epipactis palustris</i>
päťprstnica obyčajná	<i>Gymnadenia conopsea</i>
vstavač mužský poznačený	<i>Orchis mascula subsp. signifera</i>
bradáčik vajcovitolistý	<i>Listera ovata</i>
vemenník dvojlistý	<i>Platanthera bifolia</i>
mečík škridlicovitý	<i>Gladiolus imbricatus</i>
vstavačovec májový	<i>Dactylorhiza majalis</i>
vemenník zelenkastý	<i>Platanthera chlorantha</i>

Zdroj: www.sopsr.sk

Ochranu nerastov a skamenelín upravuje § 32 a § 38 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny a vyhláška MŽP SR č. 213/2000 Z. z. o chránených nerastoch a chránených skamenelinách a ich spoločenskom ohodnocovaní, ktorou bol ustanovený zoznam chránených nerastov a chránených skamenelín a ich spoločenská hodnota.

Do zoznamu chránených nerastov bolo zahrnutých:

- 12 typových nerastov prvýkrát pre vedu opísaných z územia Slovenska,
- 61 významných nerastov, vyskytujúcich sa vzácne na lokalitách Slovenskej republiky, majúcich európsky význam, alebo minerály so špecifickým morfológickým tvarom alebo vývojom,
- meteority nájdené na území Slovenskej republiky.

Do zoznamu chránených skamenelín bolo zahrnutých:

- 655 typových skamenelín, ktoré sú neopakovateľným materiálom vyhynutých rastlín a živočíchov a podľa ktorých bol príslušný taxón prvýkrát opísaný,
- vybrané skupiny skamenelín vyskytujúcich sa vzácne, ktoré svojím charakterom a stupňom zachovania sú jedinečnými dokladmi vývoja organizmov v geologickej histórii Slovenska.

Vzorky nerastov zodpovedajúce chránenému exempláru musia mať adekvátnu veľkosť (určenú vyhláškou a stanovenú v mm, cm alebo v cm²) a pri ich náleze vzniká nálezcovi ohlasovacia povinnosť (<https://www.enviroportal.sk/uploads/spravy/2009-03-ochrana-prirody.pdf>).

4.1.1.4 Chránené stromy

Chránené stromy sú stromy s osobitnou legislatívnou ochranou, rozptýlené v krajine na najrozmanitejších miestach, tam kde im prírodné podmienky a starostlivosť ľudských generácií umožnili rásť a dožiť sa súčasnosti. Sú súčasťou poľnohospodárskej krajiny, lesných komplexov ale aj ľudských sídiel, historických záhrad a parkov. Sú to buď jednotlivé exempláre, menej alebo viacpočetné skupiny ale aj rozsiahle stromoradia, náhodne rastúce alebo zámerne vysadené človekom (www.sopsr.sk).

Ochranu drevín upravuje zákon NR SR č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov.

Podľa evidencie v rámci Katalógu chránených stromov sa v záujmovom území nachádza 6 chránených stromov a 2 skupiny chránených stromov.

Dolnomarikovská lipa (EČ S 73) 1 exemplár – lipa malolistá (*Tilia cordata*) rastúca v obci Dolná Mariková. Predstavuje strom výnimočných dimenzií a veku. Má kultúrny, ekologický a estetický význam. Je v správe CHKO Strážovské vrchy, platí pre ňu 2. stupeň ochrany.

Domanižské lipy (EČ S 441) 2 exempláre – lipy malolisté (*Tilia cordata*) rastúce v obci Domaniža. Sú to jedince pozoruhodných dimenzií a veku, ktoré tvoria spolu s kostolom zo 14. storočia výraznú estetickú dominantu obce. Sú v správe CHKO Strážovské vrchy, platí pre ne 2. stupeň ochrany.

Hatnianska lipa (EČ S 440) 1 exemplár – lipa veľkolistá (*Tilia platyphyllos*) rastúca v obci Hatné. Strom spolu s kaplnkou a cintorínom na miestnej vyvýšenine tvorí výraznú estetickú dominantu nad obcou. Je v správe CHKO Strážovské vrchy, platí pre ňu 2. stupeň ochrany.

Jasenická lipa (EČ S 433) 1 exemplár - lipa malolistá (*Tilia cordata*) rastúca v obci Jasenica. Má vysokú vedeckú a krajinársku hodnotu, spolu s kostolom tvorí estetickú dominantu obce. Je v správe CHKO Strážovské vrchy, platí pre ňu 2. stupeň ochrany.

Kvašovská lipa (EČ S 444) 1 exemplár – lipa malolistá (*Tilia cordata*) rastúca v meste Považská Bystrica. Predstavuje jeden z najstarších stromov v okrese, významný solitér s pôsobivým habitusom. Je v správe CHKO Strážovské vrchy, platí pre ňu 2. stupeň ochrany.

Lipa v Dolnom Lieskove (EČ S 69) 1 exemplár – lipa malolistá (*Tilia cordata*) rastúca v obci Dolný Lieskov. Je to tretia najväčšia a najstaršia lipa v okrese. Odborne vypestovaná, vyniká tvarovými vlastnosťami i vekom. Je pamätným stromom, v správe CHKO Strážovské vrchy, platí pre ňu 2. stupeň ochrany.

Praznovská lipa (EČ S 439) 1 exemplár – lipa malolistá (*Tilia cordata*) rastúca v obci Praznov. Predstavuje solitér na cintoríne nad obcou, kde tvorí svojou polohou, rozmermi a vekom dominantu celej doliny. Je v správe CHKO Strážovské vrchy, platí pre ňu 2. stupeň ochrany.

Pružinské stromy (EČ S 439) 3 exempláre – javory horské (*Acer pseudoplatanus*) rastúce v obci Pružina. Stromy pozoruhodných dimenzií a veku tvoria výraznú dominantu obce. Sú v správe CHKO Strážovské vrchy, platí pre ne 2. stupeň ochrany (<https://www.enviroportal.sk/stromy/>).

4.1.2 Priemet Generelu nadregionálneho ÚSES SR

Generel nadregionálneho územného systému ekologickej stability (ÚSES) SR - GNÚSES, schválený uznesením Vlády SR č. 319 z 27.4.1992, vytvára základ pre stratégiu ochrany ekologickej stability, biodiverzity, ochrany genofondu Slovenskej republiky a pre tvorbu nižších úrovní ÚSES.

Spracovaný bol v roku 1992, v roku 2000 bol aktualizovaný a premietnutý do Koncepcie územného rozvoja Slovenska (KURS, 2001), ktorá bola schválená uznesením vlády SR č. 1033/2001. V ZaD č. 1 KURS 2001 z roku 2011 sa problematika GNÚSES neriešila.

V rámci aktualizovaného GNÚSES je navrhnutých celkovo 138 biocentier s výmerou 584 258 ha, čo činí 11,91 % z rozlohy SR.

Podľa aktualizovaného GNÚSES-u do okresu Považská Bystrica zasahujú tieto prvky:

Biocentrá

- Manín – Kostelec – nadregionálny význam (cca 1 816,43 ha, v geomorfologických celkoch Považské Podolie a Súľovské vrchy),
- Podskalský Roháč – nadregionálny význam (cca 302,65 ha, v geomorfologickom celku Súľovské vrchy),
- Strážov – Sádecké vrchy - nadregionálny význam (cca 4 927,29 ha, v geomorfologických celkoch Žilinská kotlina a Súľovské vrchy),
- Veľký Javorník – nadregionálny význam (cca 5 893,65 ha, v geomorfologickom celku Javorníky).

Biokoridory

- nadregionálny hydrický biokoridor Váh (výmera v okrese: 1 418,96 ha),
- nadregionálny terestrický biokoridor spájajúci biocentrá Vršatecké bradlá a Veľký Javorník (výmera v okrese: 383,31 ha),
- nadregionálny terestrický biokoridor spájajúci biocentrá Vršatecké bradlá – Ľadonhora a Brodnianka (výmera v okrese: 1 058,70 ha),
- nadregionálny terestrický biokoridor spájajúci biocentrá Podskalský Roháč, Podhradská dolina a Súľovské skaly (výmera v okrese: 1998 ha),
- nadregionálny terestrický biokoridor spájajúci biocentrum regionálneho významu Malenice – Svrčinovec a biocentrum nadregionálneho významu Strážov – Sádecké vrchy (výmera v okrese: 1581 ha).

Podrobnejší popis nadregionálnych biocentier a biokoridorov zasahujúcich do okresu Považská Bystrica je uvedený v návrhovej časti tohto dokumentu, v kapitole 6.1 Návrh RÚSES.

4.1.3 Prírodné zdroje

4.1.3.1 Ochrana lesných zdrojov

Ochranu lesa upravuje zákon NR SR č. 326/2005 Z. z. o lesoch, v znení neskorších predpisov. Kategorizácia lesov vyplýva z ich prevažujúcich funkcií a režimu obhospodarovania. Podľa zákona NR SR č. 326/2005 Z. z. o lesoch sú lesné zdroje z hľadiska využívania ich funkcií kategorizované na:

- **ochranné lesy** (lesy na mimoriadne nepriaznivých stanovištiach, s prevažujúcou ochranou pôdy a pod.),

- **lesy osobitného určenia** (lesy v ochranných pásmach vodných zdrojov, lesy so zdravotno-rekreačnou funkciou, prímestské lesy so zdravotno-rekreačnou funkciou a pod.),
- **hospodárske lesy** (lesy s produkciou drevnej hmoty pri súčasnom zabezpečovaní aj ostatných funkcií lesov).

V okrese Považská Bystrica je výmera lesných pozemkov 27 544,56 ha, čo predstavuje 59,5 % z celkovej výmery okresu (46 315,38 ha). Zastúpenie jednotlivých kategórií lesa dokumentuje nasledujúca tabuľka.

Tabuľka č. 4.3: Výmera podľa kategórie lesa v okrese Považská Bystrica

Kategória lesa	Výmera v ha	Zastúpenie kategórie lesa v %
H – hospodárske lesy	22 086,17	80,20
O – ochranné lesy	5 384,33	19,50
U – lesy osobitného určenia	74,06	0,30
Spolu	27 544,56	100,00

Zdroj: <http://gis.nlc.sk.org/lgis/>

V tejto časti sme sa zamerali na ochranné lesy a lesy osobitného určenia (Tabuľka č. 4.4).

Tabuľka č. 4.4: Zastúpenie ochranných lesov a lesov osobitného určenia v okrese Považská Bystrica

Kategória lesa	Subkategória		Výmera v ha	Zastúpenie kategórie lesa v %
O	a	Lesy na mimoriadne nepriaznivých stanovištiach	2 290,98	42,50
	b	Vysokohorské lesy	83,03	1,50
	d	Ostatné lesy s prevažujúcou funkciou ochrany pôdy	3 010,32	55,90
	Spolu		5 384,33	100,00
U	a	Lesy v ochranných pásmach vodárenských zdrojov	15,85	21,40
	b	Vysokohorské lesy v ochr. pásmach prírod. liečiv. zdrojov a kúpeľné lesy	29,42	39,70
	c	Prímestské a rekreačné lesy	6,63	9,00
	e	Lesy v chránených územiach	22,16	29,90
	Spolu		74,06	100,00

Zdroj: <http://gis.nlc.sk.org/lgis/>

Vysvetlivky:

O – ochranné lesy

U – lesy osobitného určenia

Ochranné lesy

Ide o lesy, v ktorých funkčné zameranie vyplýva z daných prírodných podmienok. V týchto lesoch sa musí hospodáriť tak, aby plnili účel, na ktorý boli vyhlásené, čím sa zlepšuje ich ochranná funkcia. Tieto lesy členíme na nasledovné subkategórie:

- lesy na mimoriadne nepriaznivých stanovištiach,
- vysokohorské lesy,
- lesy v pásme kosodreviny,
- ostatné lesy s prevažujúcou funkciou ochrany pôdy.

V okrese Považská Bystrica sú to lesy na mimoriadne nepriaznivých stanovištiach (a), vysokohorské lesy (b) a ostatné lesy s prevažujúcou funkciou ochrany pôdy (d). Rozlohou 5 384,33 ha zaberajú 19,5 % z celkovej výmery lesných pozemkov v okrese.

Lesy osobitného určenia

Sú to lesy plniace osobitné verejnoprospešné funkcie vyplývajúce zo špecifických celospoločenských potrieb, ktoré významne ovplyvňujú (obmedzujú) spôsob ich obhospodarovania. Kategória lesov osobitného určenia sa člení na nasledujúce subkategórie:

- lesy v ochranných pásmach vodárenských zdrojov,
- vysokohorské lesy v ochranných pásmach prírodných liečivých zdrojov a kúpeľné lesy,
- prímestské a rekreačné lesy,
- lesy v uznaných zverníkoch a samostatných bažantniciach,
- lesy v chránených územiach,
- lesy v zriadených génových základniach lesných drevín,
- lesy určené na lesnícky výskum a lesnícku výučbu,
- vojenské lesy.

V okrese Považská Bystrica sa nachádzajú lesy v ochranných pásmach vodárenských zdrojov (a), vysokohorské lesy v ochranných pásmach prírodných liečivých zdrojov a kúpeľné lesy (b), prímestské a rekreačné lesy (c) a lesy v chránených územiach (e). Rozlohou 74,06 ha zaberajú 0,3 % z celkovej výmery lesných pozemkov v okrese.

4.1.3.2 Ochrana pôdy

Na ochranu poľnohospodárskej pôdy sa uplatňuje zákon NR SR č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy v znení neskorších predpisov. Tento zákon ustanovuje ochranu vlastností a funkcií poľnohospodárskej pôdy a zabezpečenie jej trvalo udržateľného obhospodarovania a poľnohospodárskeho využívania, ochranu environmentálnych funkcií poľnohospodárskej pôdy, ochranu výmery poľnohospodárskej pôdy pred neoprávnenými zábermi na nepoľnohospodárske použitie, postup pri zmene druhu pozemku, ako aj sankcie za porušenie povinností ustanovených zákonom.

Poľnohospodársku pôdu možno použiť na stavebné účely a iné nepoľnohospodárske účely len v nevyhnutných prípadoch a v odôvodnenom rozsahu. V konaniach o zmene poľnohospodárskeho druhu pozemku je orgán ochrany poľnohospodárskej pôdy povinný zabezpečiť ochranu najkvalitnejšej poľnohospodárskej pôdy v katastrálnom území podľa kódu bonitovaných pôdno-ekologických jednotiek (BPEJ).

Bonitovaná pôdno-ekologická jednotka (BPEJ) je ustanovená zákonom ako klasifikačný a identifikačný údaj vyjadrujúci kvalitu a hodnotu produkčno-ekologického potenciálu poľnohospodárskej pôdy na danom stanovišti.

Vyhláškou MPRV SR č. 59/2013, ktorá mení a dopĺňa vyhlášku č. 508/2004 Z. z., sa vykonáva § 27 zákona NR SR č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy. Nariadenie vlády SR č. 58/2013 Z. z. v prílohe č. 2 ustanovuje Zoznam najkvalitnejšej poľnohospodárskej pôdy v príslušnom katastrálnom území podľa kódu bonitovaných pôdnoekologických jednotiek (BPEJ). Tento kód zaraďuje poľnohospodársku pôdu do 9 skupín, pričom najkvalitnejšie patria do 1. bonitnej skupiny a najmenej kvalitné do 9. bonitnej skupiny. Prvé 4 skupiny sú chránené podľa §12 zákona o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy.

Tabuľka č. 4.5: Poľnohospodárska pôda v okrese Považská Bystrica podľa skupiny BPEJ (výmera v ha a zastúpenie skupín BPEJ v %)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	Bez udania kvality
-	-	4,63	-	4 010	5 122	9 314	8 355	19 508	-
-	-	0,01	-	8,66	11,06	20,11	18,04	42,12	-

Zdroj: <https://portal.vupop.sk/portal/apps/webappviewer/index.html?id=1b9830b956ac411e9789aac54effa744>

Každá obec v okrese Považská Bystrica má ustanovenú najkvalitnejšiu poľnohospodársku pôdu na svojom katastrálnom území. Zoznam najkvalitnejšej poľnohospodárskej pôdy v príslušnom katastrálnom území podľa kódu BPEJ je ustanovený v Nariadení vlády SR č. 58/2013 Z. z. o odvodoch za odňatie a neoprávnený záber poľnohospodárskej pôdy. Mapa BPEJ je dostupná v informačnom systéme Výskumného ústavu pôdoznanectva a ochrany pôdy (VÚPOP), na internetovej stránke <http://www.podnemapy.sk/bpej>.

4.1.3.3 Ochrana vodných zdrojov

Podľa záväzného plánovacieho dokumentu Vodného plánu Slovenska (2009) je ustanovený Register chránených území, ktorý obsahuje zoznam chránených území, ktoré sú definované v § 5 zákona NR SR č. 364/2004 Z. z. o vodách v znení zákona NR SR č. 384/2009 Z. z. vrátane území určených na ochranu biotopov alebo druhov rastlín a živočíchov, pre ktorých ochranu je dôležitým faktorom udržanie alebo zlepšenie stavu vôd. Súčasťou registra je odkaz na príslušnú legislatívu na národnej i medzinárodnej úrovni, ktorá bola podkladom pri ich vymedzovaní.

Register chránených území obsahuje päť chránených oblastí, pre účely spracovania dokumentácie RÚSES sú dôležité nasledujúce dve oblasti registra:

- chránené oblasti určené na odber pitnej vody (ochranné pásma vodárenských zdrojov, povodia vodárenských tokov, chránené vodohospodárske oblasti),
- chránené oblasti citlivé na živiny (citlivé oblasti a zraniteľné oblasti).

Ochranné pásma vodárenských zdrojov

Ochranné pásma vodárenských zdrojov v okrese dokumentuje nasledujúca tabuľka.

Tabuľka č. 4.6: Ochranné pásma vodárenských zdrojov v okrese Považská Bystrica

Katastrálne územie	Vodný zdroj	Výmera OP (ha)	Názov vodného zdroja
Pružina	prameň	3145,80	Biele jarky 1, 2, Býky, Riečnica 1, 2, Bobot
Domaniža	prameň	2026,36	Hodoň 2-3
Pružina	prameň	3145,80	Cinkové, Na ihrisku, Mokrá, Mlynský náhon
Sádočné	prameň	2026,36	Sádočné - jazero
Pružina	prameň	3145,80	Centrálny výver
Domaniža	vrť	2026,36	Domanižská Lehota 1-7
Dolný Lieskov	prameň	3145,80	Pod hájovňou, Podlasy
Domaniža	prameň	2853,94	Blatnica
Podskalíe	prameň	159,66	Močidlá
Prečín	prameň	147,36	Pod Pálenicou
Domaniža	prameň	2853,94	Čertova skala
Považská Bystrica	prameň	72,55	Kráľovka
Považská Bystrica	prameň	51,94	Praznov - Bystré
Záskalíe	prameň	82,78	Pod nivami
Považská Bystrica	prameň	508,94	Manínska úžina
Udiča	prameň	64,30	Klapy
Považská Bystrica	prameň	8,10	Šebešťanová
Udiča	studňa	86,36	studňa Udiča

Zdroj: www.vuvh.sk

Povodia vodárenských tokov

V SR je vyhlásených 102 vodárenských vodných tokov, ktoré sú využívané alebo využiteľné ako vodárenské zdroje na odber pitnej vody. Ich zoznam je uvedený vo vyhláške MŽP SR č. 211/2005 Z. z., ktorou sa ustanovuje zoznam vodohospodársky významných vodných tokov a vodárenských vodných tokov.

Do záujmového územia okresu Považská Bystrica zasahuje 1 povodie vodárenského toku, čo dokumentuje nasledujúca tabuľka.

Tabuľka č. 4.7: Vodárenský tok v okrese Považská Bystrica

Tok	Číslo hydrologického poradia	Vodárenský vodný tok v úseku	
		od km	do km
Papradnianka	4-21-07-020	11,30	20,50

Zdroj: Vyhláška MŽP č. 211/2005

Chránené vodohospodárske oblasti (CHVO)

V SR je vyhlásených 10 CHVO, ktoré sú vymedzené v zmysle § 31 zákona NR SR č. 364/2004 Z. z. o vodách v znení zákona NR SR č. 384/2009 Z. z. Ich zoznam je uvedený v nariadení vlády SR č. 46/1978 Zb. o chránenej oblasti prirodzenej akumulácie vôd na Žitnom ostrove v znení neskorších predpisov a v nariadení vlády SR č. 13/1987 o niektorých chránených oblastiach prirodzenej akumulácie vôd.

Do okresu Považská Bystrica zasahujú 2 chránené vodohospodárske oblasti (CHVO): CHVO Beskydy a Javorníky (rozloha v okrese 1 8825,52 ha) a CHVO Strážovské vrchy (rozloha v okrese 24 073,62 ha).

CHVO Beskydy a Javorníky

Do riešeného územia zasahuje nasledujúce základné povodie:

4-21-07 Váh od Rajčanky po odbočenie Nosického kanála

V tomto základnom povodí je CHVO tvorená tokmi Dlhopolka, Rovnianka, Petrovička, Stiavnik, Papradnianka, Marikovský potok a Biela Voda. Sú to pravostranné prítoky Váhu, pričom najväčšiu plochu zaberajú povodia tokov Biela voda a Marikovský potok.

Prameň Marikovského potoka leží vo výške asi 790 m n. m. na západnom svahu pod vedľajším hrebeňom pohoria medzi vrchmi Malý Javorník (1019 m n. m.) a Adamkov (937 m n. m.), dĺžka toku v CHVO je 19,52 km s plochou povodia v ústí 101,27 km². Najvyšším bodom povodia je Veľký Javorník (1071 m n. m.).

S ohľadom na vývoj kvality vôd v rokoch 2012-2021, v riešenom území nebol zaznamenaný negatívny trend meraných ukazovateľov kvality vody (SHMÚ, 2022).

CHVO Strážovské vrchy

Do riešeného územia zasahujú nasledujúce základné povodia:

4-21-07 Váh od Rajčanky po odbočenie Nosického kanála:

Riečnu sieť v základnom povodí na území CHVO reprezentujú toky Drienovka, Maninský potok, Domanizanka a Mošteník. Najväčším tokom je Domanizanka.

Dĺžka toku Domanizanka na území CHVO je 18,02 km a plocha povodia 98,76 km². Najvyšším bodom povodia je Sádocký vrch (977 m n. m.).

CHVO susedí s vodným dielom Nosice postaveným na toku Váh v rkm 209,23. Objem nádrže je 36 mil. m³. Vodné dielo rozdeľuje tok Váh na staré koryto Váhu a derivačný kanál, ktorý slúži na výrobu elektrickej energie. Vodná nádrž slúži aj na rekreačný rybolov.

Ľavostranné prítoky Váhu od Drienovky po Mošteník sú charakterizované maximom mesačného odtoku v apríli, v ktorom odtečie v priemere 17 % z celkového ročného odtoku. Minimálny mesačný odtok sa vyskytuje prevažne v októbri, pričom odtečie 5 % z celkového ročného odtoku. Výskyt maximálnych kulminačných prietokov je pre danú CHVO v marci. Minimálne priemerné denné prietoky sa v priebehu roka vyskytujú prevažne v septembri a októbri.

4-21-08 Váh od odbočenia Nosického kanála pod jeho zaústenie v Trenčíne:

Riečnu sieť v základnom povodí v CHVO reprezentujú toky Pružinka, Slatinský potok, Podhradský potok, Porubský potok, Dubnický potok, Kolačinský potok, Teplička, Opatovský potok a Kubrica. Najvýznamnejšími tokmi sú Pružinka a Podhradský potok.

Dĺžka toku Pružinka na území CHVO je 14,38 km s plochou povodia 119,96 km². Najvyšším bodom povodia je vrch Stráne (836 m n. m.). Dĺžka toku Podhradský potok na území CHVO je 17,72 km a plocha povodia 55,46 km². Najvyšším bodom povodia je vrch Strážov (1213 m n. m.).

Ľavostranné prítoky Váhu v tomto povodí sú charakterizované maximom mesačného odtoku v marci, v ktorom odtečie 16 % z celkového ročného odtoku. Minimálny mesačný odtok sa vyskytuje v októbri, pričom odtečie 5 % z celkového ročného odtoku. Výskyt maximálnych kulminačných prietokov je pre danú CHVO v marci a v júni. Minimálne priemerné denné prietoky sa v priebehu roka vyskytujú prevažne v októbri.

S ohľadom na vývoj kvality vôd v rokoch 2012-2021, bol zistený rastúci trend pri ukazovateli dusičnany, na monitorovacom mieste 81899 Domanižská Lehota - Mlyn na Barinách, a pri ukazovateli sodík pre monitorovacie miesto 88199 Pružina - Býky.

Žiadny časový rad nebol klasifikovaný ako významný trvalo vzostupný trend a stúpajúce trendy pri uvedených ukazovateľoch vzhľadom na ich nízke koncentrácie nespôsobujú ohrozenie kvality podzemnej vody (SHMÚ, 2022).

Vodohospodársky významné toky

V SR je vyhlásených 586 vodohospodársky významných vodných tokov. Ich zoznam je uvedený vo vyhláške MŽP SR č. 211/2005 Z. z., ktorou sa ustanovuje zoznam vodohospodársky významných vodných tokov a vodárenských vodných tokov.

Výskyt vodohospodársky významných tokov v okrese Považská Bystrica dokumentuje Tabuľka č. 4.8.

Tabuľka č. 4.8: Vodohospodársky významné toky v okrese Považská Bystrica

Tok	Číslo hydrologického poradia
Marikovský potok	4-21-07-066
Papradnianska	4-21-07-056
Hričovský kanál	4-21-07-035
Domanižanka	4-21-07-023
Pružinka	4-21-08-002
Váh	4-21-01-038
Strážovský potok	4-21-08-005

Zdroj: Vyhláška MŽP č. 211/2005

Chránené oblasti citlivé na živiny (citlivé oblasti a zraniteľné oblasti)

V SR sú určené dva druhy oblastí citlivých na živiny, a to citlivé oblasti a zraniteľné oblasti. Za citlivé oblasti sa považujú vodné útvary povrchových vôd na celom území SR. Za zraniteľné oblasti sú považované poľnohospodársky využívané pozemky v katastrálnych územiach obcí, ktoré sú uvedené v prílohe č. 1 nariadenia Vlády SR č. 174/2017 Z. z., ktorým sa ustanovujú citlivé oblasti a zraniteľné oblasti.

Zraniteľné oblasti sú v zmysle vodného zákona poľnohospodársky využívané územia, ktoré sa odvodňujú do povrchových vôd alebo podzemných vôd, pričom koncentrácia dusičnanov v podzemných vodách je vyššia ako 50 mg.l⁻¹, alebo by táto hodnota mohla byť prekročená, ak by sa neurobili potrebné opatrenia na zamedzenie tohto trendu.

V zraniteľných oblastiach sa na základe súboru pôdných, hydrologických, geografických a ekologických parametrov určili pre každý poľnohospodársky subjekt 3 kategórie obmedzení hospodárenia:

- kategória A - produkčné bloky s najnižším stupňom obmedzenia hospodárenia,
- kategória B - produkčné bloky so stredným stupňom obmedzenia hospodárenia,
- kategória C - produkčné bloky s najvyšším stupňom obmedzenia hospodárenia.

Zastúpenie kategórií obmedzenia hospodárenia na pôdach v okrese dokumentuje Tabuľka č. 4.9.

Tabuľka č. 4.9: Zastúpenie kategórií obmedzenia hospodárenia na pôdach vzhľadom na Nitrátovú direktívu v okrese Považská Bystrica

Kategória pôd	Podiel z poľnohospodárskej pôdy v %
nezaradené	96,31
kategória A	2,53
kategória B	1,01
kategória C	0,14

Zdroj: www.podnemapy.sk

Pre záujmové územie okresu Považská Bystrica sa za zraniteľné oblasti ustanovujú pozemky poľnohospodársky využívané len v katastrálnom území obce Plevník-Drienové.

4.1.3.4 Ochrana zdrojov nerastných surovín

Ochranu a využitie nerastného bohatstva upravuje najmä zákon č. 44/1988 Zb. o ochrane a využití nerastného bohatstva (banský zákon) v znení neskorších predpisov, zákon NR SR č. 569/2007 Z. z. o geologických prácach (geologický zákon) v znení zákona NR SR č. 515/2008 Z. z., vyhláška MŽP SR č. 51/2008 Z. z., ktorou sa vykonáva geologický zákon a ďalšie právne predpisy.

Chránené ložiskové územie (CHLÚ)

CHLÚ zahŕňa územie, na ktorom by stavby a zariadenia, ktoré nesúvisia s dobývaním výhradného ložiska, mohli znemožniť alebo sťažiť dobývanie výhradného ložiska. Banský zákon vymedzuje rozdelenie nerastov na vyhradené a nevyhradené. Zdrojom údajov je Štátny geologický ústav Dionýza Štúra (ŠGÚDŠ) (<http://mapserver.geology.sk/loziska/>).

V okrese Považská Bystrica sa nachádzajú 3 chránené ložiskové územia uvedené v Tabuľke č. 4.10.

Tabuľka č. 4.10: Chránené ložiskové územia v okrese Považská Bystrica

Názov ložiska	Vyhradený/nevyhradený nerast	Podtyp	Organizácia	Sídlo organizácie	Znak využiteľnosti
Pružina	nerudy	vápenec ostatný	ŠGÚDŠ Bratislava	Bratislava	Neťažené ložiská - neuvažuje sa o ťažbe
Pružina	nerudy	vápenec ostatný	ŠGÚDŠ Bratislava	Bratislava	Neťažené ložiská - neuvažuje sa o ťažbe
Mojtín	nerudy	vápenec ostatný	ŠGÚDŠ Bratislava	Bratislava	Neťažené ložiská - neuvažuje sa o ťažbe

Zdroj: <http://mapserver.geology.sk/loziska/>

4.1.3.5 Ochrana kúpeľných a liečebných zdrojov

Problematicku ochrany kúpeľných a liečebných zdrojov rieši zákon NR SR č. 538/2005 Z. z. o prírodných liečivých vodách, prírodných liečebných kúpeľoch, kúpeľných miestach a prírodných minerálnych vodách a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

V rámci dokumentácie popisujeme nasledovné prvky týkajúce sa ochrany kúpeľných a liečebných zdrojov, ak sa v území nachádzajú:

- prírodný liečivý zdroj,
- prírodný minerálny zdroj,
- kúpeľné miesto,
- kúpeľné územie,
- ochranné pásmo prírodných liečivých zdrojov a prírodných minerálnych zdrojov.

Na území okresu Považská Bystrica neboli Inšpektorátom kúpeľov a žriediel a Štátnou kúpeľnou komisiou uznané žiadne prvky týkajúce sa ochrany kúpeľných a liečebných zdrojov (<http://www.health.gov.sk/?ikz-prirodne-zdroje>).

Vyskytuje sa tu 10 existujúcich minerálnych prameňov a zdrojov, ktoré sú bližšie opísané v kapitole 1.1.4.1 Hydrologické pomery.

4.1.3.6 Ochrana dochovaných genofondových zdrojov

Ochranu lesného reprodukčného materiálu ustanovuje zákon NR SR č. 138/2010 Z. z. o lesnom reprodukčnom materiáli v znení zákona č. 49/2011 Z. z. a zákona č. 73/2013. Ochranu zveri, rýb a včiel a činnosti s nimi spojené, poľovníctvo, rybárstvo a včelárstvo, upravuje najmä zákon NR SR č. 274/2009 Z. z. o poľovníctve v znení zákona NR SR č. 115/2013 Z. z., zákon NR SR č. 139/2002 Z. z. o rybárstve v znení neskorších predpisov a ďalšie právne predpisy.

Pre účely dokumentácie zaradujeme k tejto téme:

- uznané lesné porasty pre zber semenného materiálu kategórie A, B, výberové stromy, génové základne, semenné sady, klonové archívy,
- samostatné zverníky, samostatné bažantnice a uznané poľovné revíry, pre ktoré zákon o poľovníctve stanovuje podmienky na ochranu a zachovanie genofondu zveri,
- chránené rybárske oblasti, ktoré sa vyhlasujú na základe výsledkov ichtyologického prieskumu v záujme ochrany genofondu rýb a skvalitňovania stavu pôvodných druhov rýb.

Uznané lesné porasty pre zber semenného materiálu

O zastúpení uznaných lesných porastov na území okresu Považská Bystrica informuje nasledujúca Tabuľka č. 4.11.

Tabuľka č. 4. 11: Uznané lesné porasty v okrese Považský Bystrica

Drevina	Latinský názov	Rozloha porastu v ha	LHC
jedľa biela	<i>Abies alba Mill.</i>	35,63	Mariková
		26,71	Papradno
		9,25	Prečín
javor horský	<i>Acer pseudoplatanus L.</i>	53,02	Prečín
	<i>Carpinus betulus L.</i>	7,80	Prečín
jaseň štíhly	<i>Fraxinus excelsior L.</i>	31,06	Prečín
buk lesný	<i>Fagus sylvatica L.</i>	3,20	Beluša
		26,92	Mariková

Drevina	Latinský názov	Rozloha porastu v ha	LHC
		45,15	Papradno
		60,75	Prečín
smrekovec opadavý	<i>Larix decidua Mill.</i>	8,49	Mariková
		51,05	Papradno
		56,98	Prečín
smrek obyčajný	<i>Picea abies (L.) Karst.</i>	163,20	Mariková
		82,94	Papradno
		87,28	Prečín
borovica čierna	<i>Pinus nigra Arn.</i>	3,85	Mariková
		8,38	Prečín
borovica lesná	<i>Pinus sylvestris L.</i>	11,12	Mariková
		8,63	Papradno
		30,26	Prečín
duglaska tisolistá	<i>Pseudotsuga menziesii (Mirb.) Franco</i>	6,40	Mariková
dub zimný	<i>Quercus petraea (Mattusch.) Liebl.</i>	7,55	Beluša
		7,80	Prečín
dub letný	<i>Quercus robur L.</i>	16,71	Papradno

Zdroj: www.nlcsk.org

Vysvetlivky:

LHC – lesný hospodársky celok

Samostatné zverníky, samostatné bažantnice a uznané poľovné revíry

Podľa údajov z informačného portálu lesov (www.forestportal.sk) Národného lesníckeho centra (NLC) bolo na celom území Slovenska k 10. 3. 2015 evidovaných 1 876 poľovných revírov. Z toho je 42 samostatných zverník a 16 samostatných bažantníc. Okrem toho sa vykázalo v rámci poľovných revírov 47 uznaných zverník (nie sú samostatnými poľovnými revírmi) a 32 uznaných bažantníc. Priemerná výmera poľovných revírov v roku 2014 bola 2 374 ha.

Na území okresu Považská Bystrica sa nachádza jedna samostatná zvernica.

V okrese Považská Bystrica sa nachádzajú nasledovné prevádzky farmového chovu voľne žijúcej zveri, uvedené v registri farmových chovov s voľne žijúcou zverou, zostavenom v súlade s § 39 ods. 12 zákona č. 39/2007 o veterinárnej starostlivosti (Tabuľka č. 4.12).

Tabuľka č. 4.12: Farmové chovy voľne žijúcej zveri v okrese Považská Bystrica

Číslo	Názov prevádzky	Obec	Chované druhy
SK-FCH-PU-236	Oľga Sekerešová Besné 281, 01802 Dolná Mariková	Dolná Mariková	daniel, diviak, jeleň, muflón, srnec, ZFCH
SK-FCH-PU-311	Róbert Kukučka Šebešťanova 253, 01704 Považská Bystrica	Považská Bystrica	daniel, ZFCH
SK-FCH-PU-455	Iveta Rybáriková Stred 2204/33 , 01701 Považská Bystrica	Považská Bystrica	daniel, jeleň, muflón, srnec, ZFCH
SK-FCH-PU-198	Milan Šišťík Považské Podhradie 203 01704 Považské Podhradie	Považská Bystrica	rat. zv., ZFCH, Slach
SK-FCH-PU-303	Patrik Hričovský Dolný Moštenec 172, 01701 Považská Bystrica	Považská Bystrica	wA, ZFCH, Slach, Zispr
SK-FCH-PU-450	Stanislav Šadlák Šoltésovej 1717/236 01701 Považská Bystrica	Považská Bystrica	daniel, ZFCH

Zdroj: www.svps.sk/zvierata/

Vysvetlivky:

ZFCH - zver z farmových chovov

wA - Voľne žijúca pernatá zver

Zispr - získavanie produktov vrátane výroby jatočných tiel
rat. zv. – raticová zver

Uznanými poľovnými revírmi v okrese Považská Bystrica sú: Poľana – Makov, Javorník – Štiavnik, Javorník – Papradno, Ráztoka – Mariková, Poľana – Dolná Mariková, Hrebienok – Záriečie, Družba – Považské Podhradie, Hoština – Dohňany, Skalka – Prosné, Predmier, Kaňa – Plevník, Holíš – Nimnica, Žibrid - Súľov-Hradná, Tiesňava – Považská Teplá, Hradisko – Púchov, Okružle – Záskanie, Snožek - Považská Bystrica, Výr – Prečín, Grúň – Rajec, Roháč Lieskov – Podskalie, Srnák - Malé Lednice, Hradište – Beluša, Malenica – Slopná-Trstie, Stráň – Domaniža, Sádecké Vrchy – Sádóčné, Fačkov – Rybná, Strážovské pohorie – Pružina, Strážov – Zliechov (<https://gis.nlcsk.org/registre/Zoznamy/ZoznamPolovRevirov>).

Chránené rybárske oblasti (CHRO)

V záujme ochrany genofondu rýb a skvalitňovania stavu pôvodných druhov rýb môže ministerstvo životného prostredia na základe výsledkov ichtyologického prieskumu, po prerokovaní s užívateľom, vyhlásiť časti revíru, prípadne celý rybársky revír za chránenú oblasť.

V chránenej oblasti je zakázané:

- loviť ryby akýmkoľvek spôsobom,
- rušiť neres rýb, vývoj plôdika a násady alebo zimovanie rýb,
- vykonávať ťažbu riečnych materiálov.

Chránená rybárska oblasť sa v okrese nenachádza (<http://www.minzp.sk/oblasti/voda/rybarstvo/>).

4.1.4 Významné krajinné prvky bez legislatívnej ochrany

Významný krajinný prvok (VKP) je podľa zákona NR SR č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov definovaný ako taká časť územia, ktorá utvára charakteristický vzhľad alebo prispieva k jej ekologickej stabilite, najmä les, rašelinisko, brehový porast, jazero, mokrad, rieka, bralo, tiesňava, kamenné more, pieskový presyp, park, aleja, remíza.

Genofondové lokality (GL)

Problematika genofondových lokalít je riešená v návrhovej časti RÚSES v kapitole 6.1.3 Ostatné ekostabilizačné prvky.

Významné geologické lokality

Hatné-Hrádok – lokalita Hrádok pri obci Hatné patrí do čorštynskej jednotky bradlového pásma. Ide o bradlo červených krinoidových vápencov bajockého veku (krupiansky vápenec), ktoré v najvyššej časti prechádzajú do červených hľuznatých vápencov (čorštynský vápenec). Bradlo je preťaté Marikovským potokom na dve časti. Exkurznou lokalitou je lom, ktorý sa nachádza priamo pri ceste spájajúcej Udiču a Dolnú Marikovú, pri cintoríne v Hatnom. Krinoidové vápence, ktoré tvoria hlavnú časť bradla, obsahujú sedimentárne črty, ktoré nie sú veľmi typické pre tieto sedimenty známe z čorštynskej jednotky. Ich sedimentačné prostredie bolo zrejme plytšie a dynamickejšie, než u iných výskytov krupianskych vápencov. Červené krinoidové vápence sú hrubolavcové, s častým šikmým až krížovým zvrstvením, ktoré je veľmi zriedkavé v tomto súvrství. Šikmé zvrstvenie v spodnej časti profilu smeruje z ľavej do pravej časti lomu, zatiaľ čo vo vrchnej časti sa objavuje aj opačný smer. V niektorých vrstvách dokonca vidno obidva smery. Lokalita je pri obci a je dostupná autom alebo autobusom.

Stupné – v malom opustenom lome južne od kóty 637 m n. m., na západnom okraji obce Stupné, sú odkryté polymiktné zlepenice. Ide o jedno z početných telies psefitických hornín kriedového flyšu klapskej jednotky a v západnej časti bradlového pásma aj kysuckej a manínskej jednotky. Flyšové sekvencie so zlepenicami v oblasti Stupného a Prosného boli považované za súčasť santónskeho flyšu kysuckej jednotky. Podľa posledných údajov patria tieto zlepenice klapskej jednotke a sú albského až spodnocenomanského veku. Pôvodne boli známe pod názvom "upohlavské" zlepenice. Zlepenice kysuckej, klapskej a manínskej jednotky majú všeobecne rôznorodé zloženie. Zlepenice z lokality Stupné sú tvorené obliakmi mnohých typov hornín. Najčastejšie sú sedimentárne a vulkanické horniny. Lokalita je dostupná autom a pešo.

Klapy – niekedy nazývané aj bradlo Klape je tvorené takmer výlučne jurskými horninovými členmi. Vystupuje v obklopení slienito/flyšového komplexu (= nimnické súvrstvie sensu). Vzhľadom k tomu, že obklopujúce flyšové sledy sú v prevrátenej polohe, ako aj k tomu, že nikde nebol pozorovaný priamy kontakt medzi jurou bradla a flyšom, nemáme istotu, že jura až najspodnejšia krieda klapského bradla a albský flyš tvoria jeden kontinuálny vrstvový sled. Vynára sa problém, ako vysvetliť vystupovanie bradla Klape uprostred sedimentov flyšu. Možné sú dva varianty vysvetlenia, pričom oba môžu byť teoreticky správne. Bradlo Klape predstavuje tektonickú šupinu alebo je toolisté. Lokalita je dostupná pešo po žltej turistickej značke z Udiče; 2,5 km; prevýšenie 370 m.

Uhry – v opustenom menšom lome pri ceste medzi Púchovom a Považskou Bystricou po pravej strane Váhu vystupuje kriedový exotický flyš klapskej jednotky. Flyš pozostáva z monotónneho striedania pieskovcov a slieňov utvoreného turbiditnými prúdmi. Strednozrnné až hrubozrnné pieskovce sú vápnité, s vysokým obsahom úlomkov karbonátových hornín, kremeňa, menej vulkanických, metamorfovaných hornín a granitov. Percento matrixu je nízke, cement je vápnitý. Sú stredne až zle triedené a podľa klasifikácie Folka náležia vápnitým litickým pieskovcom. Stredná hrúbka pieskovcových vrstiev sa pohybuje od 20 do 200 cm, maximálne do 300 cm. Hrubovrstevnaté pieskovce utvárajú súbory, v ktorých slieňovce majú len decimetové hrúbky. Hrubé vrstvy sú často spojené amalgamáciou, kde slieňovcové vrstvy sú uškrtené alebo vykliňujú. Utvárajú cykly 10 – 15 m hrubé. Lokalita je dostupná autom a autobusom (nachádza sa neďaleko autobusovej zastávky).

Manínska tiesňava – je typovou lokalitou manínskej faciálnej oblasti. Nachádza sa na strednom Považí (oblasť Manínov) v Strážovskej hornatine západne od obce Považská Teplá v impozantnom masíve jursko-kriedovej sukcesie manínskej jednotky. Defilé v epigenetickej doline odкрýva druhohorné sekvencie (spodnú juru až spodnú kriedu) manínskej jednotky. Najstarším členom vrstevného sledu sú sivé vrstevnaté rohovcové vápence spodného liasu s mikrofáciou spikulového wackestonu. Sú odkryté na pravej strane pri SZ konci doliny. Vrchnoliasové až dogerské sedimenty sú zastúpené bielymi piesčitými krinoidovými vápencami na ľavej strane doliny, asi 50 m od predchádzajúceho odkryvu. Vrchnodogerské až spodnomalmské červené hľuznaté vápence sú odkryté pri prvej ostrej cestnej zákrute. Často obsahujú glaukonit a belemnity. Hľuznatý vápenec postupne prechádza do hnedosivých vápencov s kalpionelidmi vrchného malmu. Vyššie vystupujú neokómske vrstevnaté slienité vápence s čiernymi rohovcami. Najvyššie steny v strednej časti údolia sú tvorené masívnymi organogénnymi vápencami urgónskej fácie, ktoré sú aptského veku. Na navetranom povrchu sú viditeľné časté prierezy rudistov. V zníženej časti údolia možno v niekoľkých malých odkryvoch vidieť albské sivé až hnedasté slienité bridlice s tenkými polohami pieskovcov, ktoré sú považované za konturity. Lokalita je dostupná autom či už z Považskej Teplej cez Záskanie do Kostolca (4,5 km) alebo z dediny Plevník-Drieňové cez osadu Kremeňovci (7,0 km).

Kostecká tiesňava – je podstatne širšia ako Manínska, no vznikla rovnakým spôsobom. Bradlo Drieňovka bolo rozdelené Manínskym potokom, oddelila sa časť nazývaná Kavčia. V tiesňave sa vytvoril veľký skalný previs, nazývaný tiež strecha Slovenska, pod ním sú mohutné trojuholníkovité sutinové kužele. V bradle Drieňovka môžeme pozorovať ležaté vrásky. Kostecká úžina je zarezaná do antiklinálnej štruktúry Drieňovky. Nachádza sa V od Veľkého Manína. Je tu vyvinutý normálny vrstevný sled. V jadre antiklinály vystupujú sivé rohovcové

vápence kalištianskeho súvrstvia spodnej kriedy, v ktorých sa vyskytujú sporadické rostrá belemnítov, resp. ich fragmenty. Na krídlach antiklinály sa nachádzajú “urgónske” vápence hnedej a sivej farby. Typická urgónska fácia (manínske súvrstvie) vyvinutá ako v Manínskej úžine nebola zistená. Vyskytujú sa vrstvy “orbitolínových” vápencov (max. 150 cm) s gradačným zvrstvením, ktoré sa striedajú s vrstvou slienitých vápencov. Lokalita je najlepšie dostupná z Považskej Teplej po červenej turistickej značke (asfaltová cesta, prejazdna autom) cez Manínsku tiesňavu (3,1 km) a Záskanie (5,2 km od nástupu túry) až po samotnú tiesňavu – 5,8 km.

Považská Bystrica - Orlové – v lokalite vystupuje vrchná časť litostratigrafickej jednotky orlovské pieskovce, ktorú pomenoval už D. Štúr (1860). Hrubé teleso (200 – 700 m) masívneho pieskovca, ktoré obsahuje lumachely cenomanských ustríc (*Rhynchostreon suborbiculatum*), zasadené do mocnej sekvencie vrchnokriedového flyšu, je už vyše dvoch storočí príkladom doposiaľ neobjasneného geologického paradoxu. Sedimentologický, litologický a biostratigrafický výskum ukázal, že orlovské pieskovce predstavujú rôzne genetické typy s rôznym stratigrafickým postavením. Väčšina pieskovcov vykazuje flyšový charakter a sú stredno až vrchnoalpiské, zatiaľ čo ostatné časti pieskovcov sú turbidity vzniknuté v podmorských vejároch na hlbokomorských plošinách. Na druhej strane vrstvy s akumuláciou ustríc vykazujú typické sedimentárne znaky plytkovodného prostredia. Lokalita sa nachádza na lesnej cestičke pod zrúcaninami Považského hradu.

Skalica – v Strážovských vrchoch vidno dobre zachovanú stavbu čelných častí príkrovov centrálnych Západných Karpát. Ide najmä o spodno- až strednokriedové najmladšie sedimenty paleoalpínskeho sedimentačného cyklu, ktoré sa sklzá do predpolia nasúvajúcich sa príkrovov. Spodnokriedová sekvencia tvorí niekoľko digitácií, vyskytujúcich sa na rozľahlom území (najmä manínska a križňanská jednotka). Takto pomerne obmedzené územie Strážovských vrchov umožňuje štúdium pôvodne vzdialených spodno- a strednokriedových sedimentárnych sukcesí, ktoré predstavujú úplne odlišné prostredia. Na lokalite vidno časť megabrekcie manínskej jednotky obsahujúcej rôzne telesá s afinitou k Centrálnym Západným Karpatom pochádzajúcich z belianskej jednotky frontu križňanského príkrovu. Lokalita Skalica sa nachádza v SZ časti Strážovských vrchov, 1 km JJV od Dolného Moštenca; 3,5 km od Považskej Bystrice. Je dostupná autom a pešo (http://apl.geology.sk/g_vglg/).

4.1.5 Kultúrno-historicky hodnotné formy využívania krajiny

Počas genézy vývoja krajiny a histórie jej využívania človekom vznikli v krajine objekty a formy využívania krajiny, ktoré je nutné pri identifikácii hodnôt krajiny posúdiť a pri návrhu prvkov ÚSES zohľadňovať. Ide o štruktúry významné z hľadiska prírodno-kultúrneho profilu krajiny. Tieto prvky sú pamäťou krajiny, sú súčasťou jej hodnotovo-významových vlastností.

Predstavujú historické krajinné štruktúry staršie ako 50 rokov vyplývajúce z prvej, druhej i terciárnej krajinej štruktúry.

Súčasťou historickej krajinej štruktúry je aj pamiatkový fond v zmysle zákona NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu, a to národné kultúrne pamiatky, pamiatkové rezervácie a pamiatkové zóny evidované v príslušných registroch.

Pre účely spracovania dokumentácie sú významné najmä tie, ktoré majú priamy kontakt s voľnou krajinou, t. j. pamiatky mimo zastavaného územia, resp. na hranici zastavaného územia, napr. hrad, kaštieľ s parkom a pod.

Pri výbere a identifikácii ďalších kultúrno-historicky hodnotných foriem využívania krajiny a objektov je potrebné zohľadňovať princíp ich regionálnej významnosti a plošný rozsah. Jedná sa o nasledujúce typy objektov:

- významné sakrálne objekty, kalvárie a kaplnky,

- významné archeologické lokality,
- hradiská, pri ktorých sú zachované zvyšky opevnení, zemných valov a ostatných antropogénnych foriem reliéfu,
- fortifikačné systémy,
- historické krajinné agrárne štruktúry s výskytom mikroštruktúr polí, trvalých trávnych porastov a nelesnej drevinovej vegetácie (NDV), ktoré reprezentujú vyváženú interakciu človeka a prírody,
- vinohradnícke formy s mikro- až mezoštruktúrami,
- lokality s väčším plošným výskytom baníckych povrchových foriem,
- technické pamiatky v interakcii s okolitým prostredím,
- historické parky, arboréta a botanické záhrady,
- iné objekty v krajine (napr. pamätné háje).

Kaštieľ s parkom v Dolnom Lieskove

Pôvodne renesančný kaštieľ zo 17. storočia bol v 18. storočí upravovaný a na konci 19. storočia dokonca radikálne prestavaný v historizujúcom barokovom slohu. V rokoch 1957-1959 bol rozšírený o prístavbu v podobe ďalšej budovy. Kaštieľ je dnes dvojpodlažnou obdĺžnikovou dvojtraktovou budovou. Miestnosti na prízemí majú valené a krížové klenby. Fasáda je bohato členená a má neobarokové štíty. K objektu prilieha aj park so vzácnymi drevinami, medzi ktoré patrí aj 350 ročná lipa malolistá. Uprostred parku je rybník s malým ostrovčekom (<http://www.pamiatkynaslovensku.sk/kastiel-dolny-lieskov>).

Kaštieľ a park v Orlovom

Baroková stavba sa nachádza na miernom svahu nad riekou Váh v Orlovom, v mestskej časti Považskej Bystrice. Kaštieľ postavil roku 1612 Žigmund Balassa ako prízemný renesančný objekt. V prvej tretine 18. storočia ho prestavali a rozšírili. Roku 1773 pristavali kaplnku. Menšie úpravy sa vykonali v 1. tretine 19. storočia, obnova začiatkom 20. storočia. Roku 1982 sa dokončila jeho nákladná oprava.

Kaštieľ je štvorkrídlová poschodová budova, stavaná okolo ústredného arkádového dvora s príhlým parkom. Neskorobaroková fasáda so stredným prevýšeným trojosovým rizalitom je bohato zdobená členenými oknami a priebežnou balustrovou atikou z čias obnovy kaštieľa. Nad neskorobarokovým vstupným portálom sa nachádza nápisová tabuľa, vzťahujúca sa na stavbu z roku 1773. V priechode sa nachádza kamenný dvojitér erb a v bočných nikách poškodené plastiky rytierov. Na prízemí kaštieľa sa nachádza kaplnka sv. Jána Nepomuckého. V kaplnke sa zachovali neskorobarokové časti vnútorného zariadenia.

V objekte bola donedávna expozícia múzea, to však bolo pred niekoľkými rokmi presťahované. Od roku 2016 sa v jeho priestoroch nachádza hotel.

Považský hrad

Obec Považské Podhradie leží na sever od Považskej Bystrice na pravom brehu Váhu. Jej okolie je vrchovité, kde do popredia vystupuje vrch Stráň ako výbežok Malých Javorníkov. Nad obcou dominuje strmá skala (497 m n. m.), na ktorej vyčnievajú ruiny starého bystrického hradu. Na protiľahlej strane zas vystupujú Malý a Veľký Manín ako najvyššie vrchy Veterných hôľ. Bystrický hrad patril vo svojej ére medzi najdôležitejšie hrady na Slovensku. Za najväčšieho rozkvetu v ňom bývalo okolo 400 ľudí. Má jedinečnú polohu. Cesta do hradu vedie popri kostole, kaštieli i burgu. Hrad má okrem vežnej brány ešte dve bašty, časti silných múrov so strelnými otvormi, cez ktoré hradné sily a vojsko napádalo nepriateľa. Severným smerom vyčnieva štvorhranná veža. Pôvodne to bola väznica. Na východ od nej vidieť vežnú bránu, tzv. hlásku, ešte dosť zachovalú. Táto brána bola hlavným vchodom, ktorým viedla i vozová cesta. Neďaleko hlavnej brány bol sklad pre delá. Tu bol i byt kastelánov. Spodné miestnosti vežnej brány slúžili ako skladisko pre muníciu. Na juhozápadnej strane hradu vidieť zrúcaninu skupiny stavieb, ktoré slúžili ako byty. Prízemné miestnosti boli skladiskami, sýpkami, kuchyňami a komorami. Poschodia boli obývané. Hrad bol pôvodne trojposchodový. Ako stavebný materiál bol použitý vápenec a pieskovec, ktoré sú v múroch viditeľné. Cisárske vojská ho v roku 1698 zbúrali a zapálili. Múry hradu

veľa utrpeli strelbou počas 2. svetovej vojny, ale najviac odstrelovaním kameňa v kameňolome priamo pod ním, v čase výstavby vodného diela na Váhu v rokoch 1961-1963 (<https://www.povazske-podhradie.sk/obec-a-hrad/>).

Obrázok č. 4.3: Považský hrad, foto: R. Staník

Kaštieľ rodiny Balassovcov, Burg a kaštieľ Szapáryovcov

Na južnej strane nezalesneného hradného vrchu v obci Považské Podhradie sa nachádza jednoposchodový menší kaštieľ s viacerými vežičkami, vsadený do úbočia tohto vrchu. Je postavený v duchu renesancie. Druhý kaštieľ, ktorý je väčší a v rokokovom slohu, sa nachádza na juhovýchodnej strane blízko umelého koryta Váhu. Vpravo od kaštieľa stojí menší objekt, zrejme hospodárska budova. Medzi obidvoma kaštieľmi stáli nižšie stavby, asi domky želiarov, či panských sluhov. V blízkosti kaštieľov boli údajne cintorín a krypty rodiny Balassovcov, o čom svedčil kamenný kríž, ktorý sa tam dal donedávna identifikovať. Kto dal postaviť obidva kaštiele nie je zatiaľ známe. Pravdepodobne to bol Štefan Balassa. Starší, tzv. „burg“, v roku 1631. Na nádvorí bola postavená fara i škola. Po 1. svetovej vojne v roku 1919 prešiel do rúk štátu a odvtedy chátral. Neskôr bol opravený a slúžil ako sklad CO. V súčasnosti je v správe súkromného majiteľa. V roku 2012 bola dokončená jeho rekonštrukcia. Novší kaštieľ bol postavený pravdepodobne v roku 1676. Vo vnútri kaštieľa bola kaplnka, ktorá slúžila pre bohoslužby, na ktorých sa zúčastňoval i ľud z Považského Podhradia.

Najväčší rozkvet zaznamenali obidva kaštiele keď boli majetkom rodiny Szapáry. Pod hradom sa rozprestieral veľkolepý anglický park, ktorý sa postupne smerom proti prúdu Váhu, ako kopce ustupovali od brehov, zväčšoval. Dnes už z neho nezostalo nič. V rokoch 1712 a 1832 vypukli v Bystrici veľké požiare, pri ktorých zahynulo 20 ľudí a zorelo veľa dokumentov z tohto obdobia. Týka sa to aj dokumentácie vzťahujúcej sa na oba kaštiele (<https://www.povazske-podhradie.sk/kastiele-a-kostol/>).

4.2 Negatívne prvky a javy

K negatívnym prvkom a javom môžeme zaradiť všetky hmotné i nehmotné prejavy ľudských (socioekonomických) aktivít, ktoré nepriaznivo ovplyvňujú prirodzený vývoj ekosystémov, životné prostredie a limitujú ďalšie aktivity. V odbornej literatúre sa často definujú aj ako stresové faktory.

Prvú samostatnú skupinu tvoria prírodné/prirodzené negatívne prvky a javy (stresové faktory), druhú predstavujú antropogénne negatívne prvky a javy. Na základe genézy možno tieto rozdeliť do dvoch podskupín, a to: primárne stresové faktory – pôvodní pôvodcovia stresu a sekundárne stresové faktory – negatívne sprievodné javy realizácie ľudských aktivít v krajine (Izakovičová, 2000).

4.2.1 Prírodné/prirodzené stresové faktory

Dôsledkom pôsobenia prirodzených síl v krajine vznikajú javy, ktoré označujeme ako prírodné stresové faktory. Do tejto skupiny zaraďujeme všetky geodynamické procesy, ktoré vznikajú dôsledkom náhleho uvoľnenia potenciálnej energie akumulovanej v seizmických, vulkanických, svahových, gravitačných systémoch a podobne. V krajine sa vyskytujú prirodzené a organizmy sa na ne vedľa adaptovať.

Radónové riziko

Radónové riziko predstavuje prirodzenú rádioaktivitu hornín, ktorá je podmienená prítomnosťou prvkov K, U a Th, emitujúcich gama žiarenie a podmieňujúcich vonkajšie ožiarovanie.

V závislosti na objemovej aktivite radónu v pôdnom vzduchu a priepustnosti pôdy možno územie Slovenskej republiky rozdeliť do troch skupín podľa výšky radónového rizika s nasledovným pomerom: 53 % nízke, 46,7 % stredné a len 0,3 % SR s vysokým radónovým rizikom.

Pri hodnotení radónového rizika v záujmovom území sme vychádzali z údajov ŠGÚDŠ Geofyzikálne mapy - Mapy prírodnej rádioaktivity. V okrese Považská Bystrica je zastúpený väčšinou stredný stupeň radónového rizika. Lokality s nízkym radónovým rizikom prevládajú v juhozápadnej časti katastra mesta Považská Bystrica. Lokality so stredným stupňom radónového rizika majú väčšie zastúpenie na severe a západe okresu, najmä pozdĺž Marikovského potoka. Na severe okresu sa nachádzajú aj lokality s tretím, najvyšším stupňom (<http://apl.geology.sk/radio/>).

Seizmicita

Seizmické ohrozenie vyjadruje pravdepodobnosť neprekročenia seizmického pohybu počas denného časového intervalu vo zvolenej záujmovej lokalite.

Územia zaradujeme na báze izolínie maximálnej možnej intenzity zemetrasenia. Určuje nám potenciálny výskyt zemetrasenia určitej intenzity. Seizmické ohrozenie sa vyjadruje v hodnotách makroseismickej intenzity (°MSK 64).

Okres Považská Bystrica je väčšinou zahrnutý v pásme 5. - 6. stupňa medzinárodnej stupnice MSK-64 (Medvedevova-Sponheuerova-Kárnikova stupnica) (Atlas krajiny SR, 2002).

Svahové formácie

Svahové deformácie sa prejavujú narušením stability hornín na svahu, čím vznikajú rôzne typy gravitačných deformácií. Na Slovensku predstavujú najrizikovejší geologický činiteľ. Geologická stavba vytvára vhodné podmienky pre svahové pohyby a vznik celého radu konkrétnych deformácií svahov, ako sú blokové deformácie, zosuvy, zemné prúdy, a i.

Zosuvné riziko v niektorých regiónoch Slovenska v súčasnosti narastá aj v dôsledku intenzívnejšieho smerovania stavebnej činnosti z rovinných a mierne uklonených území do svahovitých a viac exponovaných oblastí. Tento trend je zrejmý najmä v obciach hornatých oblastí Slovenska. Spôsobuje ho nedostatok vhodných stavebných pozemkov v rovinných územiach, ale často aj cieľené umiestnenie stavieb na svahy v dôsledku atraktivity prostredia (www.geology.sk).

Najrozšírenejším typom sú zosuvy, pri ktorých dochádza na svahu ku gravitačným pohybom horninového pokryvu po šmykových plochách. Z hľadiska náchylnosti na zosuvy rozoznávame svahy aktívne, potenciálne a sanované. V okrese Považská Bystrica sa takéto aktívne svahy nachádzajú v katastrálnych územiach obcí Považská Bystrica (Dolný Moštenec, Jelšové, Vrtížer), Vrchteplá, Záskanie a Papradno – Podjavorník (<http://apl.geology.sk/geofond/zosuvy/>). Okrem zosuvov sa vyskytujú aj rozsiahle lokality blokových polí, napr. v obciach Sverepec, Plevník-Drienové, Domaníža a Považská Bystrica (www.podnemapy.sk).

Zastúpenie druhov svahových deformácií:

- aktívne 270,59 ha
- potenciálne 2065,61 ha
- stabilizované 1284,12 ha

Územia ohrozené lavínami

Lavínou označujeme náhly pohyb snehových más s objemom viac ako 100 m³ s dĺžkou viac ako 50 m z odtrhového, cez transportné až po akumulčné pásmo. Pre vznik lavín sú dôležité hlavne tri skupiny faktorov:

geomorfologické, meteorologické a zloženie snehovej pokrývky. Lavinózne svahy sú evidované predovšetkým vo vysokohorských oblastiach Vysokých, Západných a Nízkyh Tatier, Veľkej a Malej Fatry. Na území okresu Považská Bystrica sa lavinózne svahy nevyskytujú (www.podnemapy.sk).

Inundačné územia

Inundačné územie je podľa § 20 ods. 1, 2 Zákona o ochrane pred povodňami č. 7/2010 Z. z. v znení neskorších predpisov územie priľahlé k vodnému toku, ktoré je počas povodní zvyčajne zaplavované vodou vyliatou z koryta. Inundačné územie smerom od koryta vodného toku vymedzuje:

- a) záplavová čiara povodne vo vodnom toku, ktorá sa určuje:
 1. výpočtom priebehu hladiny vody povodne so strednou pravdepodobnosťou výskytu, ktorej maximálny prietok odhadnutý ústavom sa dosiahne alebo prekročí priemerne raz za 100 rokov,
 2. geodetickým meraním priebehu záplavovej čiar v čase kulminácie hladiny vody pri povodni, ktorej maximálny prietok ústav vyhodnotil ako prietok s dobou opakovania dlhšou ako priemerne raz za 50 rokov,
- b) líniová stavba, ktorej účelom alebo jedným z účelov je ochrana pred povodňami, ak zabezpečuje ochranu pred povodňami pre maximálny prietok, ktorý sa dosiahne alebo prekročí priemerne raz za 100 rokov.

Rozsah inundačného územia je určený okresným úradom vyhláškou, na základe návrhu na určenie rozsahu inundačného územia, vypracovaného správcom vodohospodársky významných vodných tokov (<https://www.svp.sk/sk/uvodna-stranka/povodne/inundacne-uzemia/>).

V okrese Považská Bystrica je inundačné územie definované potenciálnym priebehom povodne pri storočnom prietoku Q_{100} v nivách tokov Domanižanka, Marikovský potok a Pružinka, ktoré sú prítokmi Váhu. Inundačné územie v nive Domanižanky v juhovýchodnej časti okresu prechádza katastrálnymi územiami obcí Domaniža, Počarová, Prečín a Považská Bystrica, pričom v zastavaných územiach obcí sú v koryte toku realizované protipovodňové opatrenia. Na Marikovskom potoku v severnej časti okresu je inundačné územie vymedzené v katastrálnych územiach obcí Horná Mariková, Hatné a Udiča. Na krátkom úseku toku Pružinka je inundačné územie vymedzené v rámci k. ú. obcí Slopná a Dolný Lieskov. Ochranné hrádze, ktoré vymedzujú priestor určený na prevádzanie povodňových prietokov na tokoch a súčasne plnia funkciu protipovodňového líniového prvku v systéme protipovodňovej ochrany, boli vybudované v obciach Hatné, Dolná Mariková a Považská Bystrica. Na hranici s okresom Púchov bola vybudovaná vodná nádrž Nosice, ktorá slúži na vyrovnávanie prietokov na Váhu, výrobu elektrickej energie, ochranu pred povodňami, oddych a rybárstvo (<http://www.vuvh.sk/RSV2/download/PMPR/Vah/Plan.pdf>).

Oblasti s existenciou významných povodňových rizík a oblastí, v ktorých možno predpokladať ich pravdepodobný výskyt

Podľa smernice EP a Rady 2007/60/ES o hodnotení a manažmente povodňových rizík a v zmysle § 5 Zákona NR SR č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami v znení neskorších predpisov, bolo v roku 2011 dokončené predbežné hodnotenie povodňového rizika v desiatich čiastkových povodiach Slovenska, ktorého výsledkom je identifikácia 378 geografických oblastí s existujúcim významným povodňovým rizikom a 181 oblastí, v ktorých možno predpokladať ich pravdepodobný výskyt.

Na základe mapy Geografických oblastí s potenciálne významným povodňovým rizikom môžeme na území okresu Považská Bystrica vymedziť 1 oblasť s existujúcim potenciálne významným povodňovým rizikom (na sútoku Váhu a Domanižanky pri meste Považská Bystrica), ako aj 3 oblasti s pravdepodobným výskytom potenciálne významného povodňového rizika (na potoku Domanižanka pri obciach Domaniža a Prečín, na potoku Pružinka pri obci Dolný Lieskov) (<https://www.minzp.sk/files/sekcia-vod/phpr-ciastkove-povodie-vahu-sever.pdf>).

4.2.2 Antropogénne stresové faktory

Do tejto skupiny patria všetky hmotné i nehmotné prejavy ľudských činností, ktoré nepriaznivo ovplyvňujú prirodzený vývoj ekosystémov. Stresor v krajine možno definovať ako negatívny faktor, ktorý v rôznom časovom horizonte vyvolá v krajinnom ekosystéme stres, teda zapríčiní negatívne, často nezvratné zmeny. Ide o faktor prostredia, ktorý negatívne pôsobí na prirodzený vývoj krajinných ekosystémov.

4.2.2.1 Primárne stresové faktory

Primárne antropogénne stresové javy (prvotní pôvodcovia stresu) sa prejavujú plošným záberom prírodných ekosystémov. Charakteristickým znakom týchto stresorov je ich jednoznačné plošné vymedzenie v krajine. Dôsledkom lokalizácie primárnych stresových faktorov je zmena štruktúry a využívania krajiny (zánik prirodzených ekosystémov v dôsledku vývoja antropických aktivít), ako i ohrozenie migrácie bioty v dôsledku bariérového pôsobenia týchto stresorov. Primárne stresové faktory sa podrobnejšie hodnotia v rámci súčasnej krajinej štruktúry. Patria sem nasledujúce antropogénne, resp. poloprírodné prvky:

- areály priemyselných podnikov, výrobných prevádzok a skladov, logistické centrá, dobývacie areály,
- poľnohospodárske areály,
- sídelné plochy,
- rekreačné a športové areály,
- zariadenia technickej infraštruktúry,
- dopravné zariadenia,
- vodohospodárske zariadenia – bariéry na vodných tokoch,
- hydromelioračné opatrenia a zariadenia,
- veľkoblková orná pôda.

Areály priemyselných podnikov, výrobných prevádzok a skladov, logistické centrá, dobývacie areály

Podľa charakteru výroby majú negatívne účinky na kvalitu vody, hlučnosť, prašnosť, zápach, znečistenie ovzdušia a podobne. Súčasným negatívnym trendom je umiestňovanie týchto areálov na najkvalitnejšej poľnohospodárskej pôde. Tabuľka č. 4.13 dokumentuje štruktúru priemyselných prevádzok v okrese.

Tabuľka č. 4.13: Prehľad priemyselných areálov, priemyselných parkov a ťažobných areálov v okrese Považská Bystrica

Názov obce	Počet prevádzok	Plocha [ha]	Typ
Považská Bystrica	14	266,95	Priemyselný park, priemyselný areál
Dolná Mariková	1	1,09	Priemyselný park, priemyselný areál
Domaníža	2	11,63	Priemyselný park, priemyselný areál
Papradno	1	1,53	Priemyselný park, priemyselný areál
Plevník-Drienové	1	4,28	Priemyselný park, priemyselný areál
Prečín	1	4,01	Priemyselný park, priemyselný areál
Vrchteplá	1	4,49	Priemyselný park, priemyselný areál
Sverepec	4	28,16	Priemyselný park, priemyselný areál
Dolný Lieskov	1	4,77	Priemyselný park, priemyselný areál
Slopná	1	0,05	Priemyselný park, priemyselný areál
Hatné	1	3,94	Priemyselný park, priemyselný areál
Horný Lieskov	2	7,02	Priemyselný park, priemyselný areál
Považská Bystrica	1	7,55	Ťažobný areál

Zdroj: www.enviroportal.sk

Poľnohospodárske areály

Poľnohospodárske areály bývajú zväčša situované na okraji sídiel. Ich plošný záber a miera sú dominantné predovšetkým pri vidieckych sídlach v porovnaní ich plochy s výmerou samotného sídla. Častým javom v okrese Považská Bystrica býva ich nevhodné umiestňovanie na vizuálne exponovaných miestach, bez akejkoľvek izolácie vegetáciou. Medzi negatívne vplyvy poľnohospodárskych areálov patrí ich plošný záber s oplatením, zápach zo živočíšnej či inej výroby, hluk (predovšetkým pri areáloch so zmenenou či pridruženou funkciou), degradácia pôdy, znečistenie vody a podobne.

Nachádzajú sa v 11 katastrálnych územiach okresu: Považská Bystrica, Brvnište, Domaniža, Jasenica, Papradno, Pružina, Udiča, Sverepec, Slopná, Malé Lednice a Ďurďové. Nefunkčné areály poľnohospodárskych podnikov majú rozlohu 3,82 ha a boli identifikované v obci Považská Bystrica.

V blízkosti poľnohospodárskych areálov sa nachádzajú hnojiská, ktoré sú potenciálnym nebezpečenstvom pre znečisťovanie podzemnej, ale aj povrchovej vody v dôsledku odtokania hnojovky. Spevnené hnojiská sa vyskytujú najmä v intenzívne využívannej poľnohospodárskej krajine. Mnohé z nich nesplňajú kritériá podľa STN 46 5710, sú to tzv. poľné (nespevnené) hnojiská, ktoré predstavujú potenciálnu environmentálnu záťaž.

Plochy intenzívneho poľnohospodárstva – veľkobloková orná pôda

Ide o makroštruktúry ornej pôdy, ktoré do značnej miery znižujú stabilitu krajiny a javia sa ako významný negatívny prvok pre zníženie priechodnosti krajiny.

Veľkobloková orná pôda zaberá 2 036,06 ha a bola identifikovaná v týchto obciach okresu: Brvnište, Dolná Mariková, Domaniža, Horná Mariková, Papradno, Plevník-Drienové, Považská Bystrica, Prečín, Pružina, Udiča, Sverepec, Dolný Lieskov, Slopná, Hatné, Čelkova Lehota, Malé Lednice, Sádóčné, Ďurďové, Počarová, Horný Lieskov a Podskalie.

Ďalším negatívnym vplyvom je pokles druhovej diverzity, zníženie životného priestoru mnohých druhov rastlín a živočíchov. Pre zníženie negatívneho vplyvu je potrebná fragmentácia ornej pôdy t. j. rozdelenie veľkoblokovej ornej pôdy na menšie parcely napr. výsadbou nelesnej drevinovej vegetácie. Týmto zároveň zvýšime druhovú diverzitu a umožníme aj migráciu jednotlivým druhom rastlín a živočíchov.

Sídelné plochy

Koncentrácia obytných súborov súvisiaca s infraštruktúrou a vybavením zahŕňa v sebe celý rad negatívneho pôsobenia od zaťaženia hlukom, znečistenia vôd až po východisko pre šírenie invázných druhov rastlín a živočíchov. Sídelná zástavba zaberá plochu 2 299, 16 ha, čo predstavuje 4,96 % z plochy okresu. Je sústredená predovšetkým do mesta Považská Bystrica. V okrese sa nachádza aj 27 vidieckych obcí, lokalizovaných predovšetkým v záveroch dolín. Mestá a obce majú negatívny vplyv hlavne ako zdroj zaťaženia hlukom, zdroj znečistenia ovzdušia cestnou dopravou a podobne (www.beiss.sk).

Rekreačné a športové areály

Stupeň negatívneho vplyvu rekreácie a cestovného ruchu na ekologickú stabilitu je možné hodnotiť nepriamo na základe počtu návštevníkov za rok, materiálne-technického vybavenia, počtu a druhu horských dopravných zariadení, typu rekreačného využitia a podobne. Ich stresový účinok je podľa charakteru využitia celoročný alebo sezónny. Zvlášť negatívny dopad majú lyžiarske areály, ktoré agresívnou výstavbou zaberajú atraktívne polohy horských masívov.

Rekreačné a športové areály majú rozlohu 17,97 ha a nachádzajú sa v 5 obciach okresu, najviac v samotnom meste Považská Bystrica. Najrozvinutejším rekreačným lyžiarskym strediskom je Horná Mariková, ďalšími rekreačnými strediskami sú napríklad Prečín alebo Brvnište.

Na mestskú a prímestskú rekreáciu slúžia parky a ostatná vyhradená zeleň. Najviac takýchto areálov sa nachádza v meste Považská Bystrica, kde dosahujú rozlohu 10,51 ha, potom v obci Horná Mariková (0,61 ha) a Dolný Lieskov (3,07 ha).

Zariadenia technickej infraštruktúry – energetické zariadenia a produktovody

Elektrovody VVN, VN, trafostanice, elektrárne, veterné parky, fotovoltaické elektrárne, teplárne, ropovod, plynovod a iné predstavujú predovšetkým líniový bariérový efekt rôznemu druhu bioty. Vzhľadom na prítomnosť a distribúciu rôznych druhov energií sú potenciálnym nebezpečenstvom pre človeka i živočíchov v danom území. Elektrické vedenie ako aj fotovoltaické elektrárne majú negatívny vplyv hlavne vo forme záberu pôdy a negatívneho estetického účinku. Zásobovanie obyvateľov elektrickou energiou zabezpečuje elektrostanica s transformátorovňou nachádzajúcou sa v meste Považská Bystrica, pričom celková dĺžka elektrického vedenia v okrese je 69,93 km.

Areály fotovoltaických elektrární sa v okrese nenachádzajú.

Dopravné zariadenia

Cestná sieť, železničná sieť, letiská, prístavy a iné okrem významného bariérového efektu sú výrazným zdrojom hlučnosti. Doprava (najmä cestná) je celkovo považovaná za hlavný zdroj zhoršenia kvality ovzdušia, výrazný zdroj hluku a vibrácií, vytvára tlak na pôdu. Vo výfukových plynách motorových vozidiel je zo znečisťujúcich látok okrem prachových častíc (PM₁₀ a PM_{2,5}) aj oxid dusičitý, oxid uhoľnatý a karcinogény ako benzén a benzo-a-pyrén (polyaromatické uhľovodíky, ktoré pretrvávajú v živých organizmoch) a iné. Negatívny vplyv má aj zimný posyp na komunikáciách, ktorý sa tu vyskytuje často, aj viac ako polovicu roka (sekundárna prašnosť). Cestná sieť je tvorená diaľnicami, rýchlostnými cestami, cestami I., II., III. triedy a miestnymi a účelovými komunikáciami.

V okrese sa nachádza diaľnica D1 v dĺžke 31,04 km. Cesty I. triedy majú vysokú intenzitu dopravy a prepájajú najvýznamnejšie sídla v okrese (16,27 km). Túto hlavnú komunikačnú sieť dopĺňajú cesty II. triedy (36,31 km) a cesty III. triedy (121,73 km), ktoré slúžia na napojenie jednotlivých obcí na nadradenú cestnú sieť, príp. na prepojenie jednotlivých obcí navzájom. Ostatné miestne a účelové komunikácie dosahujú dĺžku 778,83 km. Cestná sieť je doplnená poľnými a lesnými cestami.

Železničná doprava negatívne vplyva najmä: hlukom, znečisťovaním ovzdušia, záberom a znehodnocovaním pôdy, vibráciami, znečisťovaním vôd a odpadmi. Okresom prechádza dvojkoľajná elektrifikovaná trať č. 120 Žilina – Bratislava.

Letecká doprava má negatívny vplyv v podobe znečisťovania ovzdušia, vysokej spotreby paliva, nadmerného hluku a znečistenia okolia letísk. Na území okresu sa nenachádza žiadne letisko.

Vodohospodárske zariadenia – bariéry na vodných tokoch

Bariéry na vodných tokoch ako vodné diela, malé vodné elektrárne, hate, úpravy na tokoch a ostatné, predstavujú významné narušenie pozdĺžnej spojitosti riek a biotopov.

V okrese Považská Bystrica sa nachádza malá vodná elektrárň v mestskej časti Považské Podhradie. Okrem negatívneho vplyvu na vodné organizmy (napr. migrácia rýb, zmena druhového zastúpenia rýb, narušenie migračných trás) každá vodná elektrárň spôsobuje sedimentáciu. Na dne pri zastavení prúdenia v hati sedimentujú dopravené splaveniny, z ktorých je veľká časť biologického pôvodu a ich rozkladom sa následne produkuje metán. Malé vodné nádrže sa nachádzajú v meste Považská Bystrica (Váh – derivačný kanál) a v obci Prečín (Domanížanka).

Hydromelioračné opatrenia a zariadenia

Ako hydromelioračné zariadenia sú súhrnne označované závlahové a odvodňovacie systémy. V zmysle vodného zákona (č. 364/2004 Z. z.) sa meliorácie definujú ako súbor činností, stavieb a zariadení zaisťujúcich zlepšenie prírodných podmienok využívania pôdy úpravou vodných pomerov v pôde.

Hydromelioračné zariadenia vybudované v rokoch 1960 – 1990 boli určené na reguláciu nepriaznivých vodno-vzdušných pomerov v poľnohospodárskych pôdach, a tým zvýšenie, resp. stabilizáciu ich produkčného potenciálu. Závlahové sústavy boli na Slovensku vybudované na rozlohe cca 350 000 ha. Odvodňovacie sústavy boli vybudované na ploche 450 000 ha so súvisiacou sieťou odvodňovacích kanálov s celkovou dĺžkou 5 844 km, t. j. 6 450 kanálov. Správu a prevádzku závlahových a odvodňovacích vodných stavieb vykonáva podnik Hydromeliorácie, š. p. V roku 2017 Hydromeliorácie, š. p. Bratislava zabezpečovali správu a prevádzku majetku štátu v nasledovnej štruktúre: výmera závlah 319 048,07 ha, 481 závlahových čerpacích staníc, 24 odvodňovacích čerpacích staníc, dĺžka odvodňovacích kanálov 52 596 km, dĺžka závlahových kanálov 254 km, dĺžka závlahovej rúrovej siete 9 503 km (www.hydromelioracie.sk).

V súčasnosti je časť melioračných zariadení opustená, resp. sa nevyužíva, a to hlavne z ekonomických dôvodov. Všetky tieto nevyužívané zariadenia poškodzujú kvalitu životného prostredia oveľa viac, ako keby sa pravidelne využívali a udržiavali, napr. zanesené malé vodné nádrže, neudržiavané malé vodné toky, nefungujúca drenáž, opustené terasové stupne, rozbité čerpacie stanice atď.

Negatívne javy odvodňovania možno definovať nasledovne:

- defekty fungovania odvodňovacích sústav,
- použitie nevhodného spôsobu hydromeliorácií,
- vysušenie pôdy a vysušovanie krajiny ako celku, čo môže mať za následok pokles výdatnosti prameňov, zníženie retenčnej schopnosti krajiny, ohrozovanie zásobovania obyvateľstva vodou.

Umelé závlahy sa pri intenzívnom obhospodarovaní poľnohospodárskej pôdy v oblastiach s nízkym ročným úhrnom zrážok podieľajú na chemickej degradácii pôdy. Závlahy sú pre udržanie a zvyšovanie produkcie potrebné, ale majú aj negatívne dôsledky:

- negatívne dlhodobé následky na úrodnosť pôd,
- zvýšenia zasoľovania pôd,
- zhoršenie kvality humusu,
- zhoršenie fyzikálno-chemických vlastností,
- zvyšovanie vyplavovania živín,
- vyplavovanie dusičnanov a ich prenikanie do väčších hĺbok v pôdnom profile,
- akútne mikrobiálne znečistenie,
- riziko výstupu ťažkých kovov.

V okrese Považská Bystrica je celková výmera zavlažovaných plôch 203,62 ha. V meste Považská Bystrica 28,03 ha a v obci Plevník-Drienové 175,59 ha.

Ostatné prvky

V okrese Považská Bystrica sa nenachádzajú žiadne iné prvky s negatívnym vplyvom.

4.2.2.2 Sekundárne stresové faktory

Sekundárne antropogénne stresové javy ako negatívne pôsobiace sprievodné javy ľudských aktivít v krajine nie sú vždy priestorovo ohraničené. Ich pôsobenie sa prejavuje ohrozením, resp. narušením prirodzeného vývoja ekosystémov.

Fyzikálna degradácia pôdy

V zmysle Zákona NR SR č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy degradáciou pôdy označujeme fyzikálne, chemické a biologické poškodenie a znehodnotenie poľnohospodárskej pôdy, ako je vodná erózia a veterná erózia, zhutnenie, acidifikácia, kontaminácia rizikovými látkami, škodlivými rastlinnými organizmami a živočíšnymi organizmami a mikroorganizmami. Medzi hlavné prejavy fyzikálnej degradácie pôdy patrí zhutnenie a erózia pôd.

Erózia pôdy

Erózia pôdy patrí k sekundárnym stresovým faktorom, ktoré negatívne pôsobia na poľnohospodársky pôdny fond a poľnohospodársku výrobu, a to ohrozením, resp. narušením prirodzeného vývoja bioty a narušaním pôdneho krytu. Erózia má za následok aj urýchľovanie zanášania vodných nádrží, tokov a kanalizácie. V našich podmienkach sa na nej podieľa najmä vodná, v menšej miere aj veterná, riečna a orbová (antropogénna) erózia. Predmetom riešenia je identifikovať:

- potenciálnu vodnú eróziu, prípadne reálne prejavy výmoľovej erózie,
- potenciálnu veternú eróziu.

Vodná erózia

Najrozšírenejšou formou v našich pôdno-klimatických podmienkach je vodná erózia, ktorá je vyvolávaná hlavne mechanickou silou povrchovej tečúcej vody. Predstavuje odnos pôdnej hmoty po svahoch stekajúcou vodou, pochádzajúcou z extrémnych zrážok a náhleho topenia snehu, jej translokáciou a akumulovaním na inom mieste. Dôsledkom tohto procesu je vytváranie nežiaducich foriem (stružky, ryhy, výmole), stenčovanie pôdneho profilu, strata jemnozeme a živín, zhoršovanie textúry a štruktúry pôdy a vodného režimu, znižovanie úrodnosti, poškodzovanie rastlinného krytu, znečisťovanie vodných tokov, zanášanie vodných nádrží a pod.

Reálna erózia vyjadruje intenzitu pôdných strát alebo postihnutú plochu pôdneho povrchu eróziou, hustotu erózných rýh atď. Základnými mierami pre hodnotenie je intenzita odnosu v $t \cdot ha^{-1} \cdot rok^{-1}$. Tieto hodnoty nie sú jednoznačne stanovené, diferencujú sa podľa pôdneho druhu a pôdneho krytu, podľa využitia a podľa typu i formy erózie. Limitné hodnoty odnosu pôdy pri vodnej erózii sú zobrazené v Tabuľke č. 4.14.

Tabuľka č. 4.14: Limitné hodnoty odnosu pôdy pri vodnej erózii

Hĺbka pôdy	t/ha/rok
plytké pôdy (0,3 m)	4
stredne hlboké pôdy (0,3-0,6 m)	10
hlboké pôdy (0,6-0,9 m)	30
veľmi hlboké pôdy (nad 0,9 m)	40

Zdroj: Zákon NR SR č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy, príloha č. 1

Potenciálna vodná erózia

Označuje eróziu (maximálnu možnú stratu pôdy), ku ktorej by došlo na povrchu pôdy vplyvom pôsobenia prírodných činiteľov za predpokladu, že by tento povrch nebol porastený žiadnou protierózne odolnou vegetačnou pokrývkou a neboli by na ňom vykonané žiadne protierózne opatrenia. Činiteľmi, ktoré majú vplyv na potenciálnu eróziu, sú najmä náchylnosť pôdy na eróziu (vplyv pôdotvorného substrátu - geologického podložia), sklon svahu, dĺžka svahu a klimatické činitele.

Na vyjadrenie erózneho ohrozenia sa využil model stanovenia potenciálnej vodnej erózie RUSLE (Revidovaná univerzálna rovnica straty pôdy), založený na využití morfometrického parametra „špecifická prispievajúca plocha“ pri výpočte topografického faktora. Špecifická prispievajúca plocha vo väčšej miere vystihuje potenciál reliéfu k tvorbe sústredeného povrchového odtoku. Potenciálna erózia bola vyhodnotená len na poľnohospodárskom pôdnom fonde, počítaná však bola aj mimo poľnohospodárskej pôdy.

Hodnoty erózneho ohrozenia sme do jednotlivých kategórií zaradili nasledovne (Tabuľka č. 4.15):

- žiadna až slabá miera erózie so stratou pôdy 0 – 4 t.ha⁻¹.rok⁻¹,
- stredná miera erózie so stratou pôdy 4 – 10 t.ha⁻¹.rok⁻¹,
- vysoká miera erózie so stratou pôdy 10 – 30 t.ha⁻¹.rok⁻¹,
- extrémna miera erózie so stratou pôdy > 30 t.ha⁻¹.rok⁻¹.

Tabuľka č. 4.15: Ohrozenie poľnohospodárskej pôdy potenciálnou vodnou eróziou v okrese Považská Bystrica

Erózne ohrozenie	Plocha (v ha)	Plocha (v %)
žiadne až nízke erózne ohrozenie	1 596,01	10,39
stredné erózne ohrozenie	1 599,50	10,41
silné erózne ohrozenie	5 996,28	39,02
extrémne erózne ohrozenie	6 176,15	40,19

Zdroj: www.podnemapysk.sk

Potenciálna veterná erózia

Veterná erózia je degradačným procesom, ktorý spôsobuje škody nielen na poľnohospodárskej pôde a výrobe odnosom ornice, hnojív, osív a ničením poľnohospodárskych plodín, ale aj zanášaním komunikácií, vodných tokov, vytváraním návejov a znečisťovaním ovzdušia. Veterná erózia pôsobí rozrušovaním pôdneho povrchu mechanickou silou vetra (abrázia), odnášaním rozrušovaných častíc vetrom (deflácia) a ukladaním týchto častíc na inom mieste (akumulácia). Potenciálna veterná erózia bola vyjadrená pre poľnohospodárske pôdy metodikou podľa STN 75 4501 (2000).

Potenciálnu veternú eróziu možno rozdeliť do nasledovných kategórií (NPPC):

- žiadna až slabá miera erózie so stratou pôdy do 0,7 t.ha⁻¹.rok⁻¹,
- stredná miera erózie so stratou pôdy 0,7 – 22 t.ha⁻¹.rok⁻¹,
- vysoká miera erózie so stratou pôdy 22 – 75 t.ha⁻¹.rok⁻¹,
- extrémna miera erózie so stratou pôdy > 75 t.ha⁻¹.rok⁻¹.

V okrese Považská Bystrica (Tabuľka č. 4.16) je žiadne až slabé ohrozenie poľnohospodárskej pôdy potenciálnou veternou eróziou. Výmer pôd tejto kategórie je teda totožný s výskytom poľnohospodárskej pôdy ako takej. Miera ohrozenia sa môže zvyšovať vplyvom klimatických činiteľov ako je sucho, smer a rýchlosť vetra, ale aj pôsobením človeka, najmä obnažením pôdneho horizontu napríklad po orbe, alebo ťažbe.

Tabuľka č. 4.16: Ohrozenie poľnohospodárskej pôdy potenciálnou veternou eróziou v okrese Považská Bystrica

Erózne ohrozenie	Plocha (v ha)	Plocha (v %)
žiadna až slabá erózia	15 367,94	100

Zdroj: www.podnemapysk.sk

Zhutnenie pôdy (kompakcia)

Kompakcia je významný proces fyzikálnej degradácie pôdy, ktorý ovplyvňuje produkčnú funkciu pôdy, ale aj jej náchylnosť na iné degradačné procesy pôdy a krajiny (erózia pôdy, záplavy). Náchylnosť pôdy na zhutnenie môže byť podmienená primárne alebo sekundárne. Primárne zhutnenie je podmienené genetickými vlastnosťami pôdy. Trpia ním všetky ťažké pôdy (ílovitohlinité, ílovité, íly), ako aj pôdy s mramorovanými a iluviálnymi luvickými horizontmi (pseudogleje, luvizeme). Sekundárne (technogénne) zhutnenie je spôsobené činnosťou človeka, a to priamo - vplyvom tlaku kolies poľnohospodárskych mechanizmov, alebo nepriamo – znižovaním odolnosti pôd voči zhutneniu nesprávnym hospodárením (nedostatočným organickým hnojením, nevhodným sortimentom hnojív, nedodržiavaním biologicky vyvážených osevných postupov, spôsobov a podmienok obhospodarovania a pod.).

Podľa údajov NPPC je takmer 36 % poľnohospodárskej pôdy okresu náchylnej na zhutnenie, pričom kompakciou rôzneho stupňa sú ohrozené predovšetkým pôdy v centrálnej a južnej časti okresu. Zastúpenie jednotlivých kategórií ohrozenosti zhutnením poľnohospodárskej pôdy okresu je uvedené v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka č. 4.17: Zastúpenie kategórií ohrozenosti zhutnením v okrese Považská Bystrica

	Náchylnosť na zhutnenie			
	primárna	primárna i sekundárna	sekundárna	bez zhutnenia
Podiel z poľnohospodárskej pôdy (v %)	22,63	9,29	3,61	64,46

Zdroj: www.podnemapy.sk

Chemická degradácia pôdy

Vplyvom rizikových látok anorganickej a organickej povahy pochádzajúcich z prírodných a antropických zdrojov, dochádza ku chemickej degradácii pôd. Určitá koncentrácia týchto látok pôsobí škodlivo na pôdy a vyvoláva zmeny jej vlastností, negatívne ovplyvňuje jej produkčný potenciál, znižuje nutričnú hodnotu dopestovaných plodín a taktiež môže negatívne vplyvať na vodu, atmosféru a na zdravie ľudí a zvierat. K najzávažnejšej degradácii pôdy patrí kontaminácia pôd ťažkými kovmi a organickými polutantami, acidifikácia, alkalizácia a salinizácia pôdy. Monitoring pôd zabezpečuje Výskumný ústav pôdoznavectva a ochrany pôd. Sústreďuje sa na monitoring tých prvkov, ktoré sú rizikové z hľadiska bioty ako i zdravia človeka. Limitné hodnoty rizikových prvkov v poľnohospodárskej pôde pre prvky As, Cd, Co, Cr, Cu, Hg, Ni, Pb, Se, Zn, F sú uvedené v prílohe č. 2 zákona č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy.

Areály poľnohospodárskych pôd s obsahom rizikových prvkov (As, Ba, Cr, Cu, Hg, Ni, Pb, V) nad limit sa v okrese Považská Bystrica nenachádzajú.

Hodnotenie pôd je doplnené na základe publikácie Granec, Šurina (1999) a Atlas krajiny SR (2002), v ktorých boli vytvorené priestorové priemety kontaminácie pôd jednotlivými rizikovými prvkami a pôdy boli zatriedené do nasledovných kategórií:

- 0 – nekontaminované pôdy,
- A, A1 – rizikové pôdy,
- B – kontaminované pôdy,
- C – silne kontaminované pôdy.

Na základe analýzy možno konštatovať, že pôdy okresu sú mierne kontaminované cudzorodými látkami. Väčšina okresu leží v zóne nekontaminovaných pôd s obsahom všetkých hodnotených prvkov pod limitom A, resp. A1. Kontaminované pôdy, pri ktorých obsah minimálne jednej z rizikových zložiek prekračuje limit C, sa v okrese taktiež nenachádzajú. Priestorový priemet kontaminácie pôd je v Mape č. 12 Priemet negatívnych prvkov a javov.

Znečistenie ovzdušia

Kvalitu ovzdušia vo všeobecnosti určuje obsah znečisťujúcich látok vo vonkajšom ovzduší. Ochranu ovzdušia upravuje zákon NR SR č. 137/2010 Z. z. o ovzduší v znení neskorších predpisov. Kritéria kvality ovzdušia sú

uvedené vo vyhláske MŽP SR č. 244/2016 Z. z. o kvalite ovzdušia. Základným východiskom pre hodnotenie kvality ovzdušia na Slovensku sú výsledky meraní koncentrácií znečisťujúcich látok v ovzduší, ktoré realizuje Slovenský hydrometeorologický ústav na staniciach Národnej monitorovacej siete kvality ovzdušia (NMSKO). Na monitorovanie lokálneho znečistenia ovzdušia bolo v roku 2016 na území SR rozmiestnených 38 automatických monitorovacích staníc, z ktorých väčšina monitorovala základné znečisťujúce látky (SO₂, NO₂, NO_x, PM₁₀, PM_{2,5}, CO).

Od roku 2000 je vývoj hlavných znečisťujúcich látok sledovaný aj prostredníctvom databázy Národného emisného inventarizačného systému (NEIS), ktorý je vyvíjaný za podpory Ministerstva životného prostredia SR a Slovenského hydrometeorologického ústavu. Program NEIS je vyvinutý v súlade s legislatívou platnou v SR a obsahuje najnovšie zmeny legislatívy ochrany ovzdušia realizované v súvislosti s implementáciou smerníc EU. Súčasťou projektu sú procedúry zberu údajov o emisiách, ich overovanie na odboroch životného prostredia okresných úradov, ako aj procedúry, zabezpečujúce import týchto údajov do centrálnej databázy a ich prezentáciu na centrálnej úrovni.

Ako možno vidieť v Tabuľke č. 4.18, vývoj emisií zo stacionárnych zdrojov (veľké a stredné zdroje znečistenia) nie je priaznivý. Množstvo tuhých znečisťujúcich látok a množstvo organických látok vyjadrených ako celkový organický uhlík (TOC) stúpa. Klesajúcu tendenciu má len množstvo oxidov dusíka, oxidu siričitého a oxidu uhoľnatého (NEIS, 2022).

Tabuľka č. 4.18: Emisie zo stacionárnych zdrojov znečistenia ovzdušia v okrese Považská Bystrica

Rok	Emisie (v t. za rok)				
	TZL	SO ₂	NO _x	CO	TOC
2020	16,496	1,357	73,095	86,044	39,857
2019	12,315	1,879	65,134	86,089	36,217
2018	10,266	1,914	54,708	52,019	38,123
2017	10,107	2,480	66,936	82,152	35,908
2016	9,694	2,377	78,361	156,511	31,958
2015	9,160	2,139	95,235	125,036	27,276

Zdroj: <http://neisrep.shmu.sk/>

Na znečisťovaní ovzdušia sa v najväčšej miere podieľa priemyselná výroba, vysoká intenzita cestnej dopravy a výroba a rozvoz elektriny, plynu a vody. V okrese Považská Bystrica sa nachádzajú tri evidované zdroje znečistenia ovzdušia, prvý sa navyše radí do kategórie veľkých znečisťovateľov ovzdušia (http://www.shmu.sk/File/oko/rocnky/SHMU_Sprava_o_kvalite_ovzdušia_SR_2017.pdf).

Zoznam znečisťovateľov v okrese je uvedený v Tabuľke č. 4.19.

Tabuľka č. 4.19: Zoznam najväčších znečisťovateľov ovzdušia v okrese Považská Bystrica v roku 2017

Prevádzkovateľ	Obec	Typ prevádzky
Tepláreň Považská Bystrica s. r. o.	Považská Bystrica	výroba a rozvoz tepelnej energie
MJM Kuco, s. r. o.	Pružina	stavebné práce a poľnohospodárska výroba
MEGAWASTE Slovakia, s. r. o.	Považská Bystrica	recyklácia a využitie odpadov

Zdroj: http://www.shmu.sk/File/oko/rocnky/SHMU_Sprava_o_kvalite_ovzdušia_SR_2017.pdf a www.neiss.sk

Na území okresu by sme mohli vymedziť aj malé zdroje znečistenia, hlavne tam, kde obce nie sú plynifikované. Z celkového počtu 28 obcí je plynifikovaných 17 (www.neiss.sk). K znečisteniu ovzdušia v okrese negatívne prispieva aj automobilová doprava, ktorej intenzita neustále narastá. K najfrekvencovanejším cestám patrí diaľnica D1 a cesta I/61. Meranie znečisťujúcich látok z dopravy sa zatiaľ neuskutočňuje, ale za 90 % celkových emisií prchavých organických látok z dopravy zodpovedajú vozidlá s benzínovým motorom. Automobilová doprava okrem zvyšovania plynných emisií z výfukových plynov spôsobuje aj sekundárnu prašnosť.

Zaťaženie prostredia hlukom

V množine stresových faktorov má významné miesto hluk, ktorý zhoršuje kvalitu životného prostredia a nepriaznivo vplýva nielen na faunu a flóru, ale aj na zdravie človeka. V zmysle zákona NR SR č. 2/2005 o posudzovaní a kontrole hluku vo vonkajšom prostredí v znení neskorších predpisov sa hlukom rozumie nežiaduci alebo škodlivý vonkajší zvuk vytvorený ľudskými činnosťami, najmä hluk z dopravy na pozemných komunikáciách, železničnej dopravy, leteckej dopravy a priemyselnej činnosti.

Vo vonkajšom prostredí sa hodnotí hluk podľa vyhlášky MZ SR č. 549/2007 najmä z týchto vonkajších zdrojov: hluk z dopravy na pozemných komunikáciách a vodných plochách vrátane miestnej hromadnej dopravy, hluk z koľajovej dopravy na železničných dráhach, hluk z leteckej dopravy a hluk v okolí letísk, hluk z iných zdrojov, napr. hluk z priemyselnej, stavebnej a výrobnnej činnosti, hluk z mimopracovných aktivít človeka. Zabezpečenie účinnej ochrany obyvateľov pred expozíciou hluku, resp. neprekročenie prípustných hodnôt ekvivalentných hladín hluku stanovených vyhláškou MZ SR č. 549/2007 Z. z., ktorou sa ustanovujú prípustné hodnoty hluku, infrazvuku a vibrácií je podľa platnej legislatívy (§ 27 ods. 1 zákona NR SR č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia) povinnosťou právnickej osoby alebo podnikateľa, ktorý hluk spôsobuje.

Automobilová doprava predstavuje líniový stresový faktor, ktorý vplýva na okolitú krajinu, predovšetkým pozdĺž dopravných koridorov, negatívne zaťažuje prostredie emisiami, hlukom a vibráciami. K najzávažnejším zdrojom hluku patria cesty, ktoré prechádzajú v blízkosti obytnej zástavby. Podľa posledného sčítania dopravy v roku 2015 uvedeného v Tabuľke č. 4.20 (SSC, 2015) je najväčšia intenzita dopravy v okrese Považská Bystrica na ceste II/517, ktorá spája Považskú Bystricu a Rajec a na diaľnici D1, ktorá bude po dokončení spájať Bratislavu a Košice.

Tabuľka č. 4.20: Intenzita dopravy v okrese Považská Bystrica – počet motorových vozidiel/deň v roku 2015

Cesta	Sčítací úsek	Počet áut
D1	97200	21 274
D1	97210	23 121
I/61	90040	4 861
I/61	90041	6 880
I/61	90042	6 573
I/61	90050	5 674
I/61	90059	4 222
II/507	92230	6 697
II/507	92240	5 547
II/517	92371	17 242
II/517	92372	18 026
II/517	92380	4 676
II/517	92381	10 410
II/517	92390	3 679
II/517	92408	2 160
III/1947	94220	3 011
III/1947	94226	1 607
III/1947	94227	293
III/1976	93260	3 199
III/1976	93266	431
III/1976	94430	3 549
III/1983	93790	600
III/1983	93791	9 129
III/1983	93792	6 307

Zdroj: www.ssc.sk

Pri železničnej doprave je intenzita hluku závislá na počte, druhu a skladbe vlakov a parametroch trasy. Intenzita hluku je najvýraznejšia na tratiach prechádzajúcich cez sídla a na železničných staniciach. Okresom Považská Bystrica prechádza dvojkoľajná elektrifikovaná trať č. 120 Žilina – Bratislava.

V území sa nachádzajú aj viaceré stacionárne zdroje hluku ako areály výroby, priemyselné a poľnohospodárske prevádzky, ktoré zaťažujú obyvateľov, ktorí sa v ich blízkosti pohybujú, alebo bývajú. Hluk vplýva najviac nepriaznivo na zamestnancov, ktorí v týchto prevádzkach pracujú. Občasnými zdrojmi hluku môžu byť aj športové, kultúrne a rekreačné areály.

Znečistenie vôd

Podľa zákona NR SR č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) je znečistenie definované ako priame alebo nepriame zavádzanie látok alebo tepla do vzduchu, vody alebo pôdy ako výsledok ľudskej činnosti, ktoré môže byť škodlivé pre ľudské zdravie, kvalitu vodných ekosystémov alebo suchozemských ekosystémov priamo závislých od vodných ekosystémov, a ktoré má za následok poškodenie hmotného majetku, poškodenie alebo narušenie estetických hodnôt životného prostredia a jeho iného oprávneného využívania.

Hodnotenie kvality povrchových vôd sa komplexne vykonáva v povodiach, v čiastkových povodiach a v útvaroch povrchových vôd.

Útvar povrchových vôd je vymedziteľný a významný prvok povrchovej vody, ktorý je určený za základnú jednotku smernice 2000/60/ES Rámcovej smernice o vode (RSV). Identifikáciou útvaru povrchovej vody je vymedzenie samostatnej a významnej časti povrchovej vody. Postup a kritéria vymedzenia útvarov povrchovej vody sú uvedené v prílohe č. 1 vyhlášky MPRV SR č. 418/2010 o vykonaní niektorých ustanovení vodného zákona. Zoznam útvarov povrchovej vody je uvedený v prílohe č. 2 menovanej vyhlášky.

Útvary povrchovej vody sa zaraďujú do kategórie:

- rieky,
- rieky so zmenenou kategóriou, najmä vodné nádrže a zdrže,
- jazerá.

Vodné útvary sa členia na:

- prirodzené útvary povrchovej vody,
- výrazne zmenené vodné útvary,
- umelé vodné útvary.

Monitorovanie vôd sa vykonáva v monitorovacích miestach podľa programov monitorovania povrchových vôd, ktoré sa vypracúvajú v súlade s Vodným plánom Slovenska.

Hodnotenie stavu útvarov povrchovej vody sa hodnotí pre každú kategóriu útvarov povrchovej vody a je založené na hodnotení ich ekologického stavu, resp. ekologického potenciálu a chemického stavu.

Stav útvarov povrchových vôd

Z hydrologického hľadiska územie okresu patrí do povodia Dunaja, resp. čiastkového povodia Váhu (číslo hydrologického povodia 4-21), základného povodia Váh od ústia Rajčanky po odbočenie Nosického kanála (číslo hydrologického povodia 4-21-07). Podrobný popis povrchových vôd okresu je uvedený v kapitole 1.1.4.1 Hydrologické pomery.

Pri povrchových vodách sa hodnotí ekologický a chemický stav a kvalita vody.

Do hodnotenia ekologického stavu patria nasledovné prvky kvality rozdelené do 3 skupín:

- biologické prvky kvality (BPK): bentické bezstavovce; fytoENTOS a makrofyty; fytoplanktón; ryby,
- fyzikálno-chemické prvky kvality (FCHPK): všeobecné FCH ukazovatele; 26 škodlivých a obzvlášť škodlivých látok relevantných pre SR,
- hydromorfologické prvky kvality (HMPK).

Výsledné hodnotenie sa určuje v piatich triedach kvality: veľmi dobrý (1), dobrý (2), priemerný (3), zlý (4), veľmi zlý (5). Pri chemickom stave sa hodnotia prioritné látky a nebezpečné látky. Výsledky hodnotenia sa kategorizujú v dvoch triedach: dosahuje (D) a nedosahuje (ND) dobrý chemický stav.

Ekologický stav / potenciál útvarov povrchovej vody

Základom hodnotenia ekologického stavu útvarov povrchových vôd sú biologické prvky kvality, ktoré majú v súlade so základným princípom a myšlienkou RSV prioritné postavenie. Pre významne zmenené vodné útvary a umelé vodné útvary sa podľa princípov RSV stanovoval ekologický potenciál.

Chemický stav útvarov povrchovej vody

Základom hodnotenia chemického stavu útvarov povrchových vôd sú špecifické znečisťujúce látky, ktoré sú definované ako znečistenie spôsobené prioritnými látkami. Pri ich hodnotení sa uplatňujú smernice EÚ. Hodnotenie chemického stavu vôd pozostávalo z posúdenia výskytu 41 prioritných látok vo vodných útvaroch povrchových vôd. Súlad výsledkov monitorovania s Environmentálnou normou kvality (ENK) predstavuje súlad s požiadavkami pre dobrý chemický stav.

Podľa RSV „dobrý stav povrchovej vody“ znamená stav, ktorý dosahuje úvar povrchovej vody, ak je jeho ekologický a jeho chemický stav aspoň „dobrý“.

Ekologický a chemický stav útvarov povrchových vôd na rieke Váh uvádza nasledovná tabuľka.

Tabuľka č. 4.21: Ekologický a chemický stav útvarov povrchových vôd na rieke Váh

Čiastkové povodie	Počet VÚ	Ekologický stav / počet vodných útvarov					
		veľmi dobrý	dobrý	priemerný	zlý	veľmi zlý	
Váh	550	14	319	189	23	5	
		2,55%	58,00%	34,36%	4,18%	0,91%	
	Chemický stav (2009-2012) / počet a dĺžka vodných útvarov						
	VÚ dosahujúce dobrý chemický stav			VÚ nedosahujúce dobrý chemický stav			
	počet		dĺžka	počet		Dĺžka	
	539		6 387,3	11		188,5	

Zdroj: Vodný plán SR, 2015

V okrese Považská Bystrica dosahuje rieka Váh veľmi zlý ekologický stav, všetky prítoky majú priemerný, resp. dobrý ekologický stav.

Významné zdroje znečistenia povrchovej vody

Znečistenie z komunálnych odpadových vôd

Organické znečistenie obsiahnuté vo vodách je dôsledkom kontaminácie vody organickými látkami pochádzajúcimi z prirodzených a antropogénnych zdrojov. Organické látky prirodzene sa vyskytujúce vo vode pochádzajú hlavne z erózie pôd, rozkladných procesov odumretej fauny a flóry. Sú relatívne nerozpustné a

pomaly rozložiteľné. Organické zložky pochádzajúce z rozličných ľudských aktivít patria k najčastejšie sa vyskytujúcim znečisťujúcim látkam vypúšťaným do povrchových vôd.

Znečisťovanie vôd organickým znečistením sa uskutočňuje priamym vypúšťaním odpadových vôd do recipientov a tiež difúznym spôsobom. Za potenciálne významné bodové zdroje znečistenia považujeme:

- komunálne a priemyselné zdroje znečistenia - podliehajúce smernici 91/271/EHS o čistení komunálnych odpadových vôd (transponovaná do zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách v znení neskorších predpisov a jeho vykonávacích predpisov a zákona č. 442/2002 Z. z. o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách); Sú to aglomerácie veľkostnej kategórie nad 2000 EO a aglomerácie pod 2000 EO s vybudovaným zberným systémom, ale bez čistenia odpadových vôd;
- priemyselné zdroje znečistenia - podliehajúce smernici EP a Rady 2010/75/EU o priemyselných emisiách – integrovaná prevencia a kontrola znečisťovania ŽP (transponovaná do zákona č. 39/2013 Z. z. a Vyhlášky MŽP SR č.183/2013 Z. z.), alebo Nariadeniu EP a Rady č. 166/2006 (E-PRTR), alebo zákona č. 205/2004 Z. z. o zhromažďovaní a šírení informácií o životnom prostredí. Sú to zdroje znečisťovania, ktoré spadajú do Kategórie priemyselných činností uvedených v článku 2 Prílohy I smernice 2010/75/EÚ.

Za významné difúzne zdroje znečistenia sú považované:

- aglomerácie vymedzené podľa smernice Rady 91/271/EHS, ktorých miera odkanalizovania nezodpovedá požiadavkám smernice 91/271/EHS;
- aglomerácie pod 2000 EO bez verejnej kanalizácie.

Znečistenie povrchových vôd živinami z bodových zdrojov znečistenia je dôsledkom vypúšťania nedostatočne čistených alebo nečistených odpadových vôd z aglomerácií, priemyslu a poľnohospodárstva. V súvislosti s redukovaním živín z odpadových vôd má mimoriadnu významnosť technológia čistiarny odpadových vôd.

V okrese Považská Bystrica sú vymedzené 4 aglomerácie s veľkosťou nad 2 000 EO (ekvivalentných obyvateľov). Zoznam aglomerácií s veľkosťou nad 2 000 EO a spôsob nakladania s odpadovými vodami je uvedený v nasledovnej tabuľke.

Tabuľka č. 4.22: Aglomerácie s veľkosťou nad 2 000 EO v okrese Považská Bystrica

Kód obce	Názov obce	Názov aglomerácie	Počet obyvateľov (2018)	Spôsob nakladania s OV v % (2011)	
				cez verejnú kanalizáciu	iné
512842	Považská Bystrica	Považská Bystrica	39 703	96,3	3,7
513601	Pružina	Pružina	2 047	18,1	81,9
513741	Udiča	Udiča	2 239	30	70
513466	Papradno	Papradno	2 466	0	100
512915	Brvnište		1 197	0	100

Zdroj: ŠÚSR, 2019, www.beiss.sk a <http://www.vuvh.sk/download/RSV/PMCP2/Vah/VahVP.pdf>

K aglomeráciám nad 2 000 EO prislúcha 47 652 obyvateľov, čo predstavuje cca 76,1 % obyvateľov okresu (celkový počet obyvateľov okresu k roku 2018: 62 609). To znamená, že 28,4 % obyvateľov okresu býva v malých obciach tvoriacich aglomerácie pod 2 000 EO. Čo sa týka počtu obcí, ktoré sú súčasťou aglomerácií nad 2 000 EO, vo vzťahu k počtu obcí v okrese je situácia nasledovná: celkový počet obcí v okrese je 28, počet obcí v aglomeráciách nad 2 000 EO je 5, t. j. 17,8 % z celkového počtu obcí v okrese.

Znečistenie z poľnohospodárstva

Medzi kľúčové poľnohospodárske zdroje organického znečistenia a znečistenia živinami patrí vypúšťanie odpadových vôd zo zariadení intenzívneho chovu hydiny a ošípaných do povrchových vôd prípadne šírenie

znečistenia difúznym spôsobom pôsobením klimatických faktorov. Ďalším významným zdrojom znečistenia živinami je používanie minerálnych a organických hnojív, ktoré významne prispieva k znečisťovaniu vôd živinami - difúznym odtokom (prostredníctvom drenáže), vplyvom vetra pri postrekoch a povrchovým odtokom.

Na území okresu Považská Bystrica sa podľa registra prevádzkárni pre hydinu vedenom v súlade s §39 ods. 12 Zákona č. 39/2007 nachádzajú prevádzkarne uvedené v nasledovnej tabuľke.

Tabuľka č. 4.23: Prevádzkarne hydiny v okrese Považská Bystrica

Pridelené číslo	Chované druhy	Názov prevádzkarne	Obec
SK-VH-PU-09	neuvedené	AGROFARMA Brvnište, s. r. o.	Považská Bystrica

Zdroj: www.svsp.sk

Vybrané lesohospodárske prvky a javy so stresujúcim účinkom

Poškodenie vegetácie

Poškodenie vegetácie odráža negatívne pôsobenie prírodných ako aj antropogénnych faktorov na vegetáciu. K abiotickým faktorom, ktoré spôsobujú poškodenie vegetácie, vo všeobecnosti patria: vietor, sneh, námraza, sucho, požiare a pod. Z biotických faktorov ide predovšetkým o pôsobenie podkôrneho a drevokazného, listožravého a cicavého hmyzu, hnilôb, tracheomýkóz a poľovnej zveri. Monitorovanie sa vykonáva obdobne ako pri poľnohospodárskej pôde na trvalých monitorovacích plochách v rámci Čiastkového monitorovacieho systému Lesy – monitoring lesa a environmentálnych interakcií. Monitoring vykonáva podľa stanovenej periodicity Národné lesnícke centrum vo Zvolene. Na základe straty asimilačných orgánov stromov – defoliácie sa poškodenie hodnotí v piatich základných stupňoch:

- bez poškodenia – defoliácia 0-10 %,
- slabo poškodené – defoliácia 11-30 %,
- stredne poškodené – defoliácia 31-60 %,
- silne poškodené – defoliácia 61-90 %,
- silne poškodené, kalamitné plochy, ťažba, riedkoles – defoliácia viac ako 90 %.

Rastrové vrstvy defoliácie lesných porastov pripravuje NLC každoročne na podklade satelitných snímok Landsat, Sentinel (z vrcholu vegetačného obdobia) a terestrických hodnotení defoliácie. Vrstva neodráža len zdravotný stav porastov – na satelitných snímkach vykazujú vyššiu defoliáciu aj porasty riedke, nezapojené (napr. na strmých skalnatých svahoch), porasty v obnove (vyťažené plochy, veľmi mladé a ešte nezapojené porasty), okraje porastov a pod., ktoré však v skutočnosti môžu mať nulovú alebo len veľmi slabú defoliáciu. Tieto na satelitných snímkach vzhľadom na ich priestorové rozlíšenie nie je možné odlišiť od porastov so skutočne zhoršeným stavom. Defoliácia je zväčša výsledkom pôsobenia klimatických faktorov.

Výskyt smrekových monokultúr

Smrekové monokultúry sú zvyčajne rovnovekým umelo vysadeným lesným porastom tvoreným smrekom. Smrek má plytkú koreňovú sústavu, je preto náchylný na vyvrátenie vetrom. Často je napádaný podkôrnym hmyzom – lykožrútkami, ktoré v monokultúre smreka nachádzajú neúmerne veľké možnosti na premnoženie. Pri premnožení lykožrútkov dochádza k masovému úhynu smrekov. Do tejto kategórie prináležia smrekové monokultúry, ktoré sa stanovištne nachádzajú na nevhodnom mieste a netvoria potenciálne prirodzenú jednotku v danom území. Za monokultúru považujeme porast s podielom smreka väčším ako 90 %.

Údaje o výskyte smrekových monokultúr sa nachádzajú v podkapitole 2.2 Lesné pozemky. V okrese Považská Bystrica sa vyskytujú predovšetkým v Súľovských, Strážovských vrchoch a Javorníkoch, pričom zaberajú rozlohu 2 125,00 ha.

Environmentálne záťaž

Environmentálna záťaž (EZ) je v zmysle aktuálneho znenia zákona č. 569/2007 Z. z. o geologických prácach (geologický zákon) zadefinovaná ako znečistenie územia spôsobené činnosťou človeka, ktoré predstavuje závažné riziko pre ľudské zdravie alebo horninové prostredie, podzemnú vodu a pôdu s výnimkou environmentálnej škody. Ide o široké spektrum území kontaminovaných priemyselnou, vojenskou, banskou, dopravnou a poľnohospodárskou činnosťou, ale aj nesprávnym nakladaním s odpadom.

Environmentálne záťaž boli predmetom riešenia geologickej úlohy „Systematická identifikácia environmentálnych záťaží na území SR“, realizovanej v rokoch 2006 – 2008 v gescii MŽP SR, v zmysle ktorej boli vypracované čiastkové záverečné správy a registre environmentálnych záťaží v jednotlivých okresoch SR. V roku 2010 bol uznesením vlády prijatý Štátny program sanácie environmentálnych záťaží na roky 2010 – 2015.

Informačný systém environmentálnych záťaží (IS EZ)

Informačný systém zabezpečuje zhromažďovanie údajov a poskytovanie informácií o environmentálnych záťažach a je súčasťou informačného systému verejnej správy. Informačný systém zriaďuje, prevádzkuje a údaje z neho s výnimkou údajov o pravdepodobných environmentálnych záťažach sprístupňuje MŽP SR podľa osobitného predpisu.

Register environmentálnych záťaží pozostáva z nasledujúcich častí (Tabuľka č. 4.24):

- časť A obsahuje evidenciu pravdepodobných environmentálnych záťaží,
- časť B obsahuje evidenciu environmentálnych záťaží,
- časť C obsahuje evidenciu sanovaných a rekultivovaných lokalít.

Tabuľka č. 4.24: Výskyt environmentálnych záťaží v okrese Považská Bystrica

Názov environmentálnej záťaže	Register	Identifikátor	Obec
Sádočné - hospodársky dvor	A	SK/EZ/PB/620	Sádočné
Horný Lieskov - riadené hnojisko pri ŠM	A	SK/EZ/PB/614	Horný Lieskov
Považská Bystrica - neriadená skládka Podmanín	A	SK/EZ/PB/619	Považská Bystrica
Považská Bystrica - ČS PHM Slovnaft	BC	SK/EZ/PB/617	Považská Bystrica
Považská Bystrica - areál bývalých Považských strojární	A	SK/EZ/PB/1894	Považská Bystrica
Považská Bystrica - Rozvodňa Považská Bystrica	B	SK/EZ/PB/1993	Považská Bystrica
Považská Bystrica - hnojisko Považská Teplá	A	SK/EZ/PB/618	Považská Bystrica
Udiča - bývalá riadená skládka Pod Beláčnicou	A	SK/EZ/PB/621	Udiča
Plevník - Drienové - bývalá skládka TKO	A	SK/EZ/PB/616	Plevník-Drienové
Klieština - bývalá riadená skládka Jarky	A	SK/EZ/PB/615	Klieština
Brvnište - bývalá riadená skládka odpadov pri ihrisku	A	SK/EZ/PB/612	Brvnište
Dolná Mariková - bývalá riadená skládka odpadov Kalužov	A	SK/EZ/PB/613	Dolná Mariková
Papradno - bývalá riadená skládka Predné Húštie	C	SK/EZ/PB/1402	Papradno

Zdroj: www.envirozataze.enviroportal.sk

Invázne druhy rastlín a živočíchov

Vyhodnotenie výskytu inváznych druhov je uvedené v kap. 1.2.1 Rastlinstvo a 1.2.2 Živočíšstvo.

Pásma hygienickej ochrany a technické pásma

Pásma hygienickej ochrany (PHO) sa vyčleňujú zvyčajne v okolí technických prvkov s cieľom ochrany okolia pred ich nepriaznivými účinkami. Možno ich považovať za zóny negatívneho vplyvu daných objektov na okolité prostredie. Patria sem PHO priemyselných areálov, čistiarne odpadových vôd (ČOV), skládok odpadu, poľnohospodárskych areálov, vojenské zóny.

Pásma hygienickej ochrany a ochranné pásma v okolí technických prvkov (PHO OP TP)

Určujú sa s cieľom ochrany okolia pred ich nepriaznivými účinkami – sú to PHO priemyselných, poľnohospodárskych areálov, skládok odpadov, ČOV, ochranné pásma líniových objektov (železníc, ciest a diaľnic, letísk, rozvodov elektrickej energie, zariadení rozvodov plynu) a iné ochranné pásma, napr. OP pre káblové vedenia, OP vojenských objektov. Okrem PHO TP sa vyčleňujú tiež technické a bezpečnostné pásma, cieľom ktorých je ochrana technických prvkov pred negatívnymi vplyvmi okolia.

Spoločnou črtou uvedených pásiem je limitujúci a obmedzujúci vzťah k rozvoju jednotlivých socioekonomických aktivít a z toho vyplývajúci obmedzujúci a limitujúci účinok využitia potenciálu územia.

Pásma hygienickej ochrany priemyselných areálov

Vyčleňujú sa podľa potreby v okolí jednotlivých prevádzok v rôznych veľkostiach na základe ich negatívneho pôsobenia na okolie, pričom charakter negatívneho vplyvu priamo závisí od charakteru výroby. Okolo závodov a ostatných priemyselných zariadení sa podľa potreby zriaďujú PHO nasledujúcich širok:

- nad 500 m – ťažko obťažujúce a ohrozujúce výrobné procesy,
- 100 – 500 m – stredne obťažujúce a mierne ohrozujúce výrobné procesy,
- do 100 m – mierne ohrozujúce výrobné procesy.

Priemyselné areály sú sústredené v katastri okresného mesta a v ďalších 11 obciach okresu. Celkovo zaberajú plochu 337,92 ha (0,72 % z rozlohy okresu). Napríklad sú to Danfoss a .s., PSL a. s., EMER mark s. r. o. a množstvo menších podnikov zameraných na strojársku a elektrotechnickú výrobu, spracovanie dreva a pod.

Pásma hygienickej ochrany skládok odpadov, odkalísk a zariadení na úpravu odpadov

Vyčleňuje sa do vzdialenosti od 300 do 500 m. Cieľom je ochrana okolia pred negatívnymi vplyvmi skladovania odpadov ako sú prašnosť, bakteriologické zdroje nákaz, zdroje emisií, pach a pod. Podľa vyhlášky MŽP SR č. 310/2013 Z. z. o vykonaní niektorých ustanovení zákona o odpadoch je pri výbere lokality na skládku odpadov nutné zohľadniť tieto kritériá:

- bezpečnú vzdialenosť hranice budúcej skládky odpadov od obytných a rekreačných oblastí, vodných tokov, vodných nádrží a vodných zdrojov,
- geologické, hydrologické, hydrogeologické a inžiniersko-geologické podmienky v oblasti,
- ochranu prírody a krajiny a kultúrne dedičstvo v danej oblasti,
- únosné zaťaženie územia,
- možné extrémne meteorologické vplyvy a ich dôsledky,
- záverečné stanovisko alebo rozhodnutie zo zisťovacieho konania z procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie, ak sa na túto činnosť vyžaduje.

PHO pre čistiarny odpadových vôd sú určené danou legislatívou, t. j. stavebno-technickými normami (STN 75 6401 a STN 75 6402). Medzi ČOV a súvislou bytovou výstavbou sa PHO vymedzuje podľa zloženia odpadových vôd (OV), technológie čistenia OV, kalového hospodárstva, miery zakrytia objektov ČOV, úrovne zabezpečenia objektov ČOV dezodorizačnými technológiami, spôsobu vzniku a šírenia (úniku) aerosólov, prevládajúceho smeru vetrov, hluku vznikajúceho prevádzkou ČOV, aj vlastností ovplyvňovaného prostredia (napríklad konfigurácie terénu, druhu a rozmiestnenia zelene, účelu využitia okolitého prostredia). Z tohto hľadiska sú určené orientačné hodnoty na vymedzenie pásiem hygienickej ochrany podľa spôsobu čistenia odpadových vôd (Tabuľka č. 4.25):

Tabuľka č. 4.25: Vymedzenie PHO podľa spôsobu čistenia odpadových vôd

Najmenšia vzdialenosť v m	Spôsoby čistenia odpadových vôd
25	s komplexne uzavretou zakrytou technológiou s čistením odvádzaného 25 vzduchu
25	mechanicko-biologické bez kalového hospodárstva s úplne zakrytými objektmi alebo so zakrytým

Najmenšia vzdialenosť v m	Spôsoby čistenia odpadových vôd
	kalovým hospodárstvom s čistením vzduchu
100	mechanicko-biologické s pneumatickou aeráciou, s kalovým hospodárstvom
200	mechanicko-biologické s mechanickou povrchovou aeráciou alebo biofiltráciami, s kalovým hospodárstvom
200	ostatné (špeciálne úpravy kalu, medzidepónie kalov, zhrabkov, piesku)

Zdroj: Bohálová a kol., 2014

V okrese sa v kategórii ostatné plochy nachádza najmä skládka odpadu s rozlohou 623,40 ha (1,34 % z rozlohy okresu). Je to skládka na území obce Sverepec (MTS, s. r. o.). Kanalizáciu má 14 obcí okresu a čističky odpadových vôd boli vybudované v obciach Pružina, Domaniža, Považská Bystrica, Udiča a Hatné.

Pásma hygienickej ochrany poľnohospodárskych areálov

PHO sa vyčleňujú vo vzdialenosti od 300 do 1 000 m za účelom ochrany pred nepriaznivými vplyvmi ako je hlučnosť, prašnosť, zápach a pod. Za hlavné kritérium vyčlenenia ochranného pásma sa považuje druh a početnosť hospodárskych zvierat, ako aj spôsob zhromažďovania, odstraňovania a využívania exkrementov.

V týchto zónach podobne ako u PHO priemyselných objektov sa vylučuje rozvoj aktivít závislých od hygienických parametrov prostredia. Ide o aktivity súvisiace s rozvojom bytovej výstavby, výstavby zariadení občianskej vybavenosti, zariadení rekreácie a športu, detských zariadení a škôlok. Optimálne je tento priestor možné využiť na rozšírenie prevádzkových poľnohospodársko-technických objektov, prípadne na rastlinnú výrobu, alebo vysadiť ich pásom izolačnej vegetácie.

Sú to areály poľnohospodárskych podnikov funkčné alebo s čiastočne zmenenou funkciou, ktoré zaberajú plochu cca 53,68 ha (0,11 % z rozlohy okresu). Nachádzajú sa v 11 katastrálnych územiach okresu: Považská Bystrica, Brvnište, Domaniža, Jasenica, Papradno, Pružina, Udiča, Sverepec, Slopná, Malé Lednice a Ďurďové. Nefunkčné areály poľnohospodárskych podnikov majú rozlohu 3,82 ha a boli identifikované v obci Považská Bystrica.

Ochranné pásma ciest a diaľnic

Hranicu cestných ochranných pásiem určujú podľa vyhlášky č. 35/1984 Zb. v § 15 zvislé plochy vedené po oboch stranách komunikácie vo vzdialenosti:

- 100 metrov od osi vozovky príslušného jazdného pásu diaľnice a cesty budovanej ako rýchlostná komunikácia,
- 50 metrov od osi vozovky cesty I. triedy,
- 25 metrov od osi vozovky cesty II. triedy a miestnej komunikácie, ak sa buduje ako rýchlostná komunikácia,
- 20 metrov od osi vozovky cesty III. triedy,
- 15 metrov od osi vozovky miestnej komunikácie I. a II. triedy.

Na smerovo rozdelených cestách a miestnych komunikáciách sa tieto vzdialenosti merajú od osi príľahlej vozovky.

Diaľnica D1 (31,04 km) a cesta prvej triedy I/61 v dĺžke 16,27 km sú významné komunikácie s vysokou intenzitou dopravy. Na hlavnú komunikačnú sieť nadväzujú cesty druhej triedy II/507, II/517 v dĺžke 36,31 km a cesty tretej triedy v celkovej dĺžke 121,73 km, ktoré slúžia na napojenie jednotlivých obcí na nadradenú cestnú sieť, resp. na prepojenie jednotlivých obcí a účelové komunikácie slúžiace na prepojenie jednotlivých častí obce.

Ochranné pásma železníc

Ochranné pásmo dráhy v zmysle zákona NR SR č. 513/2009 Z. z. o dráhach v znení neskorších predpisov, je priestor po oboch stranách obvodu dráhy, vymedzený zvislými plochami vedenými v určenej vzdialenosti od hranice obvodu dráhy; zriaďuje sa na ochranu dráhy, jej prevádzky a dopravy na nej. Hranica ochranného pásma dráhy je:

- pre železničnú dráhu 60 m od osi krajnej koľaje, najmenej však 30 m od vonkajšej hranice obvodu dráhy,
- pre ostatné koľajové dráhy a pre pozemnú lanovú dráhu 15 m od osi krajnej koľaje,
- pre visutú lanovú dráhu 15 m od nosného alebo dopravného lana,
- pre trolejbusovú dráhu 10 m od krajného vodiča trakčného trolejového vedenia.

Okresom prechádza dvojkoľajná elektrifikovaná trať č. 120 Žilina – Bratislava.

Ochranné pásma letísk

Ochranné pásma letísk sú určené podľa § 29 zákona NR SR č. 143/1998 Z. z. o civilnom letectve v znení neskorších predpisov. Ochranné pásma na návrh prevádzkovateľa letiska alebo leteckého pozemného zariadenia určuje rozhodnutím Dopravný úrad na základe záväzného stanoviska stavebného úradu po dohode so stavebným úradom príslušným na vydanie územného rozhodnutia.

Poznámka: s účinnosťou od 01. 01. 2014 sa Dopravný úrad zriadený zákonom NR SR č. 402/2013 Z. z. o Úrade pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb a Dopravnom úrade a o zmene a doplnení niektorých zákonov, stal právnym nástupcom Leteckého úradu Slovenskej republiky, Štátnej plavebnej správy a Úradu pre reguláciu železničnej dopravy.

V okrese sa žiadne letisko nenachádza.

Ochranné pásma rozvodov elektrickej siete

Ochranné pásmo vonkajšieho nadzemného elektrického vedenia je vymedzené zvislými rovinami po oboch stranách vedenia vo vodorovnej vzdialenosti meranej kolmo na vedenie krajného vodiča podľa § 43 zákona NR SR č. 656/2004 Z. z. o energetike v znení zákona NR SR č. 251/2012 Z. z. Vzdialenosť oboch rovín od krajných vodičov je pri napätí:

- pri napätí od 1 kV do 35 kV vrátane,
- pre vodiče bez izolácie 10 m, v súvislých lesných priesekoch 7 m,
- pre vodiče so základnou izoláciou 4 m, v súvislých lesných priesekoch 2 m,
- pre zavesené káblové vedenie 1 m,
- pri napätí od 35 kV do 110 kV vrátane 15 m,
- pri napätí od 110 kV do 220 kV vrátane 20 m,
- pri napätí od 220 kV do 400 kV vrátane 25 m,
- pri napätí nad 400 kV 35 m,
- ochranné pásmo zaveseného káblového vedenia s napätím od 35 kV do 110 kV vrátane je 2 m od krajného vodiča na každú stranu.

V ochrannom pásme vonkajšieho elektrického vedenia a pod elektrickým vedením je, okrem prípadov podľa odseku 14, zakázané:

- zriaďovať stavby, konštrukcie a skládky,
- vysádzať a pestovať trvalé porasty s výškou presahujúcou 3 m,
- vysádzať a pestovať trvalé porasty s výškou presahujúcou 3 m vo vzdialenosti do 2 m od krajného vodiča vzdušného vedenia s jednoduchou izoláciou,

- uskladňovať ľahko horľavé alebo výbušné látky,
- vykonávať činnosti ohrozujúce bezpečnosť osôb a majetku,
- vykonávať činnosti ohrozujúce elektrické vedenie a bezpečnosť a spoľahlivosť prevádzky sústavy,
- vysádzať a pestovať porasty s výškou presahujúcou 3 m, vo vzdialenosti presahujúcej 5 m od krajného vodiča vzdušného vedenia možno len vtedy, ak je zabezpečené, že tieto porasty pri páde nemôžu poškodiť vodiče vzdušného vedenia.

Zásobovanie obyvateľov elektrickou energiou zabezpečuje elektrostanica s transformátorovňou nachádzajúcou sa v meste Považská Bystrica, pričom celková dĺžka elektrického vedenia v okrese je 69,93 km.

Ochranné pásma zariadení rozvodov plynu

Podľa § 79 zákona NR SR č. 656/2004 Z. z. o energetike v znení zákona č. 251/2012 Z. z. sa pod ochranným pásmom rozumie priestor v bezprostrednej blízkosti priameho plynovodu alebo plynárenského zariadenia vymedzený vodorovnou vzdialenosťou od osi priameho plynovodu alebo od pôdorysu technologickej časti plynárenského zariadenia meraný kolmo na os plynovodu alebo na hranu pôdorysu technologickej časti plynárenského zariadenia. Vzdialenosť na každú stranu od osi plynovodu alebo od pôdorysu technologickej časti plynárenského zariadenia je:

- 4 m pre plynovod s menovitou svetlosťou do 200 mm,
- 8 m pre plynovod s menovitou svetlosťou od 201 mm do 500 mm,
- 12 m pre plynovod s menovitou svetlosťou od 501 mm do 700 mm,
- 50 m pre plynovod s menovitou svetlosťou nad 700 mm,
- 1 m pre plynovod, ktorým sa rozvádza plyn na zastavanom území obce s prevádzkovaným tlakom nižším ako 0,4 MPa,
- 8 m pre technologické objekty,
- 150 m pre sondy,
- 50 m pre iné plynárenské zariadenia zásobníka a ťažobnej siete neuvedených vyššie,
- vlastníci pozemkov, ktoré sa nachádzajú v lesných priesekoch, cez ktoré sú vedené plynárenské zariadenia prevádzkované s tlakom nad 0,4 MPa, sú povinní umožniť prevádzkovateľovi siete a prevádzkovateľovi ťažobnej siete zachovať voľné pásy v šírke 2 m na obe strany od osi plynovodu distribučnej siete a ťažobnej siete a v šírke 5 m na obe strany od osi plynovodu prepravnej siete a plynovodu, ktorý je súčasťou zásobníka.

Bezpečnostné pásmo je určené na zabránenie porúch alebo havárií na plynárenských zariadeniach, alebo na zmiernenie ich dopadov na ochranu života, zdravia a majetku osôb. Bezpečnostným pásmom na účely tohto zákona sa rozumie priestor vymedzený vodorovnou vzdialenosťou od osi plynovodu alebo od pôdorysu plynárenského zariadenia meraný kolmo na os, alebo na pôdorys. Vzdialenosť na každú stranu od osi plynovodu alebo od pôdorysu plynárenského zariadenia je:

- 10 m pri plynovodoch s tlakom nižším ako 0,4 MPa, prevádzkovaných na voľnom priestranstve a na nezastavanom území,
- 20 m pri plynovodoch s tlakom od 0,4 MPa do 4 MPa a s menovitou svetlosťou do 350 mm,
- 50 m pri plynovodoch s tlakom od 0,4 MPa do 4 MPa s menovitou svetlosťou nad 350 mm,
- 50 m pri plynovodoch s tlakom nad 4 MPa s menovitou svetlosťou do 150 mm,
- 100 m pri plynovodoch s tlakom nad 4 MPa s menovitou svetlosťou do 300 mm,
- 150 m pri plynovodoch s tlakom nad 4 MPa s menovitou svetlosťou do 500 mm,
- 200 m pri plynovodoch nad 4 MPa s menovitou svetlosťou nad 500 mm,
- 50 m pri regulačných staniciach, filtračných staniciach, armatúrnych uzloch,
- 250 m pre iné plynárenské zariadenia zásobníka a ťažobnej siete neuvedených vyššie,

- pri plynovodoch s tlakom nižším ako 0,4 MPa, ak sa nimi rozvádza plyn v súvislej zástavbe a pri regulačných staniciach so vstupným tlakom nižším ako 0,4 MPa, lokalizovaných v súvislej zástavbe, bezpečnostné pásma určí v súlade s technickými požiadavkami prevádzkovateľ distribučnej siete.

Ochranné pásma potrubí na prepravu pohonných látok alebo na prepravu ropy

Ochranné pásmo potrubia je v zmysle zákona NR SR č. 656/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov priestor v blízkosti potrubia, ktorý je určený na zabezpečenie plynulej prevádzky potrubia a na zabezpečenie bezpečnosti osôb a majetku. Vlastníci a užívatelia nehnuteľností v ochrannom pásme sú povinní zdržať sa všetkého, čo by mohlo poškodiť potrubie a ohroziť plynulosť a bezpečnosť prevádzky. Ochranné pásmo potrubia, okrem ochranného pásma potrubia na prepravu ropy z miesta ťažby do miesta spracovania, je vymedzené zvislými plochami vedenými vo vodorovnej vzdialenosti 300 m po oboch stranách od osi potrubia. Ochranné pásmo potrubia na prepravu ropy z miesta ťažby do miesta spracovania je vymedzené zvislými plochami vedenými vo vodorovnej vzdialenosti 100 m po oboch stranách od osi potrubia. V ochrannom pásme potrubia je zakázané zriaďovať objekty osobitej dôležitosti, ťažné jamy prieskumných a ťažobných podnikov a odvaly. V ochrannom pásme potrubia, okrem ochranného pásma potrubia na prepravu ropy z miesta ťažby do miesta spracovania, je zakázané do vzdialenosti:

- 200 m od osi potrubia stavať na vodnom toku mosty a vodné diela,
- 150 m od osi potrubia pozdĺž potrubia súvisle zastavovať pozemky, stavať ďalšie dôležité objekty a budovať železničné trate,
- 50 m od osi potrubia stavať kanalizačnú sieť,
- 20 m od osi potrubia stavať potrubie na prepravu iných látok s výnimkou horľavých látok I. a II. triedy,
- 10 m od osi potrubia vykonávať činnosti, najmä výkopy, sondy, odpratávanie a navrhovanie zeminy a vysádzanie stromov, ktoré by mohli ohroziť bezpečnosť potrubia a plynulosť prevádzky,
- elektrické vedenie možno zriaďovať najmenej v takej vzdialenosti od potrubia, aby sa zachovali ochranné pásma podľa § 36 a § 43,
- vykonávať činnosti v ochrannom pásme potrubia na prepravu ropy z miesta ťažby do miesta spracovania môžu osoby iba so súhlasom prevádzkovateľa potrubia.

Takéto potrubia sa na území okresu nenachádzajú.

V Mape č. 3 Priemet negatívnych prvkov a javov vyznačujeme OP a PHO všetkých prvkov väčších ako 100 m.

II. SYNTÉZOVÁ ČASŤ

5 SYNTÉZA ANALYTICKÝCH VSTUPOV A HODNOTENIA

Úlohou syntetickej časti dokumentu Regionálneho územného systému ekologickej stability (RÚSES) je posúdenie štrukturálnych, funkčných a procesných vzťahov v krajine, čo predstavuje:

- hodnotenie ekologickej stability,
- hodnotenie plošného a priestorového usporiadania pozitívnych a negatívnych prvkov/javov v krajine, t. j. posúdenie miery izolácie, spojitosti (konektivity) prvkov,
- hodnotenie typov biotopov (rozmanitosť typov biotopov, druhová rozmanitosť, výskyt chránených a ohrozených druhov),
- hodnotenie ekostabilizačnej významnosti, reprezentatívnosti a unikátnosti biotopov a prvkov krajinej štruktúry v území (porovnanie aktuálneho stavu s potenciálnou prirodzenou vegetáciou, hodnotenie stupňa ekologickej stability, vymedzenie ekologicky významných prírodných prvkov),
- hodnotenie environmentálnych problémov,
- hodnotenie krajinej štruktúry (diverzita krajiny, typ a vývoj krajinej štruktúry, historické krajinné štruktúry, krajinný obraz a krajinný ráz).

Základným mapovým výstupom je mapa č. 4 Environmentálne problémy s vyznačenými environmentálnymi problémami pre okres Považská Bystrica.

5.1 Hodnotenie ekologickej stability

Jednou z kľúčových, ale najproblematickejších častí spracovania dokumentov RÚSES je klasifikácia územia. Predstavuje diferenciáciu územia podľa vybraných kritérií. Jej cieľom je vyčlenenie plôch s približne rovnakým stupňom ekologickej stability. Klasifikácia územia na základe biotických prvkov – určuje sa vnútorná ekologická stabilita prvkov krajinej štruktúry, vzhľadom na plnenie ekostabilizačnej funkcie. Základom klasifikácie územia na základe biotickej významnosti je stanovenie vnútornej ekologickej stability prvkov súčasnej krajinej štruktúry (SKŠ) – reálnej vegetácie a ich ekostabilizačné účinky podľa fyziognomicko-ekologickej charakteristiky prvkov SKŠ (Miklós, Izakovičová, 1997). Stupeň biotickej významnosti je možné stanoviť len relatívne. Vychádza sa z predpokladu, že relatívny stupeň ekologickej stability je nepriamo úmerný intenzite antropogénneho ovplyvnenia ekosystému.

Ekologická stabilita je schopnosť ekosystému vyrovnávať vonkajšie rušivé vplyvy vlastnými spontánnymi mechanizmami (Míchal, 1992), jej opakom je ekologická labilita, ktorú definujeme ako neschopnosť ekosystému odolávať vonkajším rušivým vplyvom alebo neschopnosť vrátiť sa do pôvodného stavu. Odolávanie ekosystému voči vonkajším rušivým vplyvom sa deje dvomi základnými spôsobmi: a) rezistencia – ekosystém je odolný voči vonkajším rušivým vplyvom a nemení sa, b) reziliencia – ekosystém sa pôsobením vonkajších vplyvov mení, ale po jeho odznení sa pomocou vlastných autoregulačných mechanizmov navracia do pôvodného stavu.

Výsledkom hodnotenia ekologickej stability je vyjadrenie ekologickej stability riešeného územia jednotlivých prvkov kvantifikovateľnými ukazovateľmi (stupňom stability jednotlivých prvkov SKŠ a koeficientom ekologickej stability).

Pri hodnotení významu prvkov SKŠ z hľadiska ekologickej stability možno použiť 6-stupňovú stupnicu (Tabuľka č. 5.1) pre hodnotenie významu krajinného segmentu z hľadiska ekologickej stability (Lów a

kol., 1995).

Tabuľka č. 5. 1: Stupnica pre hodnotenie významu prvkov SKŠ krajinného segmentu

Stupeň ekologickej stability	Hodnotenie významu prvkov SKŠ z hľadiska ekologickej stability
0	bez významu (napr. zastavané plochy a komunikácie, hospodárske areály)
1	veľmi malý význam (orná pôda veľkoplošná)
2	malý význam (orná pôda maloplošná, intenzívne sady, vinice, intenzifikované lúky, cintoríny)
3	stredný význam (extenzívne využívané lúky, líniová nelesná drevinová vegetácia)
4	veľký význam (lúky a lesy s prevahou prirodzene rastúcich druhov, prirodzené sukcesné spoločenstvá)
5	výnimočne veľmi veľký význam (prirodzené a prírodné lesy, prírodné travinné spoločenstvá, mokrade, rašeliniská, neregulované vodné toky a pod.)

Zdroj: Löw et al., 1995

Orientačné hodnoty ekologickej stability prvkov SKŠ na základe biotickej významnosti reálnej vegetácie RÚSES sú uvedené v nasledujúcej tabuľke:

Tabuľka č. 5. 2: Stupeň stability jednotlivých prvkov SKŠ

Prvky (kategórie) súčasnej krajinej štruktúry	Stupeň ekologickej stability
Orná pôda veľkoblková	1
Orná pôda maloblková	2
Úhory na ornej pôde	2 – 3
Trvalý trávny porast intenzívne využívaný	3
Trvalý trávny porast extenzívne využívaný	4 – 5
Trvalý trávny porast s nelesnou drevinovou vegetáciou (NDV) s podielom do 25 % výmery	4 – 5
Trvalý trávny porast sukcesne zarastajúci	4
Subalpínske a alpínske lúky	5
Ovocný sad intenzívny nezatrávnený	2
Ovocný sad extenzívny	3
Vinice veľkoplošné intenzívne bez zatrávnenia	1
Vinice maloplošné na úzkych terasách, zatrávnené	2
Chmeľnice	1
Záhrady	3
Energetické porasty rýchlorastúcich druhov na poľnohospodárskej pôde	2
Ihličnaté lesy	4
Listnaté lesy	4
Zmiešané lesy	4
Monokultúrne stanovište nevhodné alebo nepôvodné lesy – smrekové, agátové, borovicové, topoľové a iné monokultúry so zastúpením monokultúrneho druhu nad 90 %	2 – 3

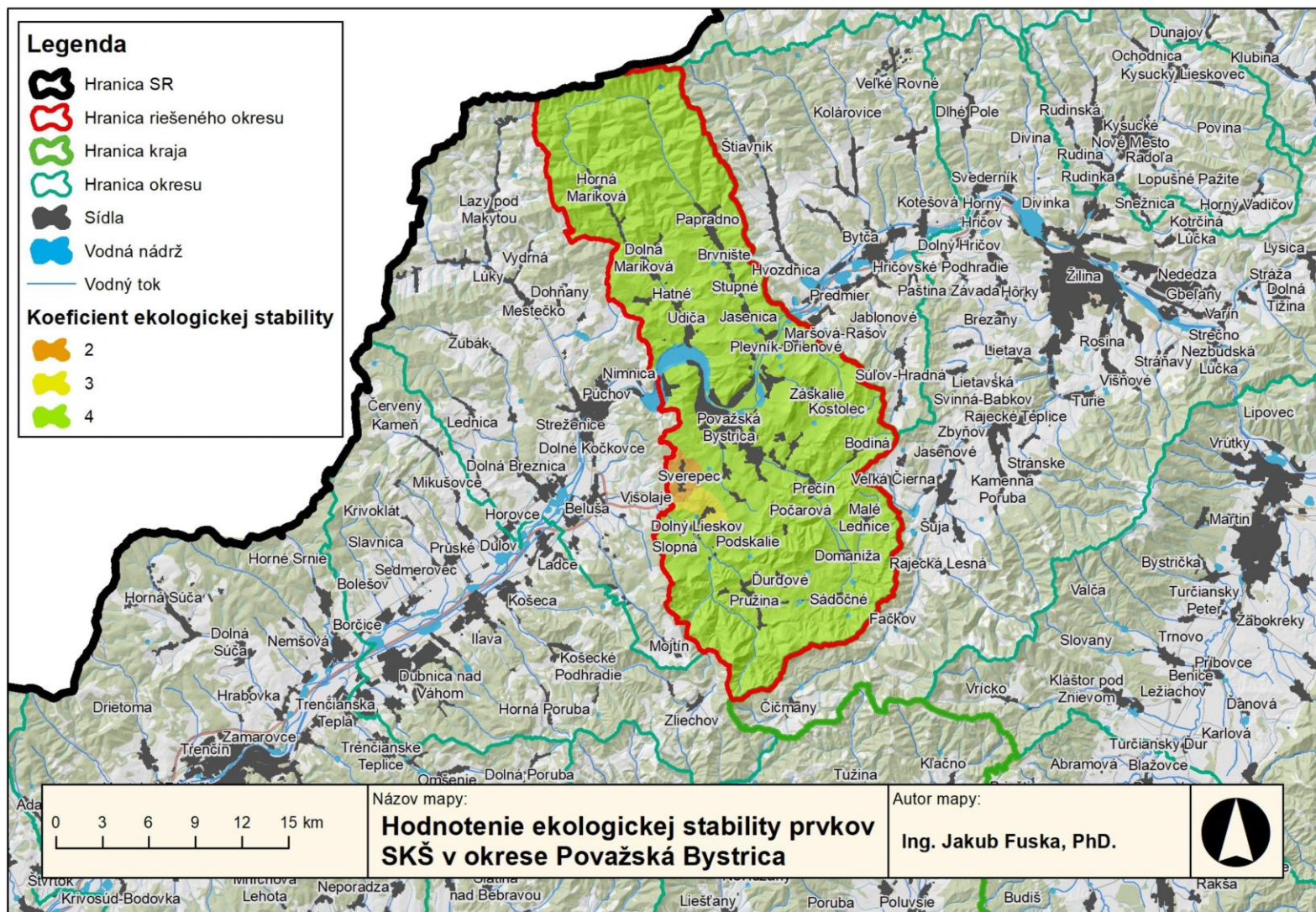
Prvky (kategórie) súčasnej krajinej štruktúry	Stupeň ekologickej stability
Kosodrevina	5
Kalamitné holiny, rúbaniská, degradované a silne poškodené porasty	1 – 2
Energetické porasty rýchlorastúcich druhov na lesnej pôde	2
Lesy s prírode blízkym drevinovým zložením (1. a 2. stupeň prirodzenosti)	5
Vodné toky prirodzené	5
Vodné toky regulované	2 – 3
Vodné toky odprírodnené	0 – 1
Vodné plochy prirodzené a prírode blízke	4 – 5
Vodné plochy umelé	2 – 3
Sídlna zástavba mestského typu	0
Sídlna zástavba vidieckeho typu	1 – 2
Rozptýlená vidiecka zástavba	2 – 3
Rekreačné a športové areály	1 – 2
Kúpeľné areály	3 – 4
Záhradkárske osady	2
Chatové osady, kempingy	2
Priemyselné areály a priemyselné parky	0
Ťažobné areály	0
Spaľovne	0
Teplárne	0
Bioplynové stanice	0
Kompostárne	0
Areály poľnohospodárskych podnikov funkčné alebo so zmenenou funkciou	0
Areály poľnohospodárskych podnikov nefunkčné	0
Hnojiská	0
Areály lesných závodov	0
Hrádze (zatravnené)	1 – 2
Suché poldre	2 – 3
Priehrady	0
Hate, vodné stupne	0
Rybochody	0
Diaľnice a rýchlostné cesty existujúce	0
Diaľnice a rýchlostné cesty plánované a vo výstavbe	0
Cesty I. triedy	0
Cesty II. a III. triedy	0
Železničné trate elektrifikované	0
Železničné trate ostatné	0

Prvky (kategórie) súčasnej krajinej štruktúry	Stupeň ekologickej stability
Letiská civilné a vojenské	0
Poľné letiská	0
Verejné prístavy	0
Ekodukty – zelené mosty, ekonadchody, ekopodchody, ekotunel	2
Jadrové elektrárne	0
Tepelné elektrárne	0
Malé vodné elektrárne	0
Areály fotovoltaičných elektrární: pozemky s inštalovanými fotovoltaičnými panelmi a príslušnými zariadeniami	0
Areály veterných elektrární – veterné parky	0
Ostatné energetické areály (rozvodne, transformovne a pod.)	0
Elektrické vedenie VVN, VN	0
Plynovod vysokotlakový	0
Ropovod a prečerpávacie stanice	0
Čistiareň odpadových vôd (ČOV)	0
Nelesná drevinová vegetácia	4
Brehové porasty	4 – 5
Park a ostatná verejná a vyhradená zeleň v zastavanom území (ochranná, izolačná, atď.)	3 – 4
Cintorín	1
Mozaikové štruktúry (s ornou pôdou, TTP, NDV s rozptýleným osídlením)	3 – 4
Terasovaná krajina v rôznom štádiu sukcesie	3 – 4
Úzkopásové polia, vrátane úhorov	2 – 3
Prírodné skalné útvary bez, resp. minimálne pokryté vegetáciou	5
Vojenské areály	0
Skládky odpadov	0
Odkaliská	0

Poznámka: Štruktúra prvkov SKŠ je členená podľa mapovania v kap. 2 Súčasná krajinná štruktúra

Jednotlivým zmapovaným plochám súčasnej krajinej štruktúry sa v zmysle danej tabuľky prisúdi príslušný stupeň ekologickej stability a výstupom tejto interpretácie je mapa znázorňujúca riešené územie v kategóriách stupňa ekologickej stability. Výstupom diferenciacie krajiny podľa stupňa ekologickej stability je Mapa č. 5.1 Hodnotenie prvkov SKŠ z hľadiska ekologickej stability pre okres Považská Bystrica.

Mapa č. 5.1: Stupeň ekologickej stability okresu Považská Bystrica

Zdroj: upravené podľa Atlas krajiny SR, ÚGKK SR, Open Street Map, Mapový podklad ESRI, 2018

Koeficient ekologickej stability

Koeficient ekologickej stability (KES) vyjadruje sprostredkované stupeň prirodzenosti územia na základe kvality (stupeň ekologickej stability) a kvantity (plošná výmera) jednotlivých prvkov súčasnej krajinej štruktúry v konkrétnej obci. Výpočet KES je možné vykonať viacerými spôsobmi (Tekel', 2002). V rámci spracovania dokumentov RÚSES bude pre výpočet KES použitý nasledovný vzťah:

$$KES = (\sum S_i * P_i) / P_z$$

kde:

P_i – plocha jednotlivého druhu pozemku (plocha všetkých prvkov krajinej štruktúry s rovnakým stupňom biotickej stability),

S_i – stupeň stability jednotlivého druhu pozemku,

P_z – plocha hodnotenej ZUJ (hranica obce).

Výsledkom je hodnotenie ekologickej stability podľa KES jednotlivých obcí (ZUJ) riešeného územia podľa stupňov uvedených v Tabuľke č. 5.3.

Tabuľka č. 5. 3: Stupne ekologickej stability podľa KES

Stupeň ekologickej stability	Typ ekologickej stability krajiny	KES
1.	veľmi nízka ekologická stabilita	< 0,50
2.	nízka ekologická stabilita	0,51 – 1,50
3.	stredná ekologická stabilita	1,51 – 3,00
4.	vysoká ekologická stabilita	3,01 – 4,50
5.	veľmi vysoká ekologická stabilita	> 4,50

Zdroj: Metodické pokyny na vypracovanie dokumentov RÚSES, SAŽP, 2014

Koeficient ekologickej stability pre celé riešené územie okresu Považská Bystrica je 3,44 čo predstavuje stupeň č. 4, t. j. vysoká ekologická stabilita (KES pre celé riešené územie okresu je aritmetický priemer KES všetkých obcí).

V riešenom území je najnižšia hodnota ekologickej stability v sídlach ako napr. Horný Lieskov a Sverepec, kde výraznú časť územia tvorí poľnohospodárska pôda a najvyššie hodnoty ekologickej stability dosahujú obce s vysokým podielom lesných porastov ako napr. Pružina a Ďurďové. Je však potrebné poznamenať, že táto hodnota má zníženú výpovednú schopnosť, lebo obsahuje iba kvantitatívne hodnotenie z pohľadu SKŠ v celom priestore obce, resp. okresu. Hodnoty ekologickej stability nezahŕňajú kvalitatívny rozmer (znečistenie prírodného prostredia, horizontálne interakčné väzby krajinej štruktúry, a pod.).

Tabuľka č. 5.4 uvádza KES pre okres Považská Bystrica.

Tabuľka č. 5. 4: Koeficient ekologickej stability (KES) pre okres Považská Bystrica

Obec	KES
Sverepec	2,38
Sádočné	3,54
Ďurďové	3,50
Bodiná	3,83
Slopná	3,01
Jasenica	3,39
Kostolec	3,75

Hatné	3,47
Záskalie	3,41
Klieština	3,68
Čelkova Lehota	3,16
Malé Lednice	3,53
Počarová	3,52
Horný Lieskov	2,96
Dolná Mariková	3,69
Podskalie	3,68
Stupné	3,54
Dolný Lieskov	3,61
Domaníža	3,49
Udiča	3,49
Horná Mariková	3,52
Vrchteplá	3,57
Papradno	3,73
Považská Bystrica	3,06
Plevník – Drienové	3,10
Prečín	3,66
Brvnište	3,48
Pružina	3,74

5.2 Plošné a priestorové usporiadanie pozitívnych a negatívnych prvkov v krajine

Koncepcie tvorby ekologických sietí (vrátane územného systému ekologickej stability – ÚSES) reagujú na nepriaznivý vývoj v krajine, ktorého dôsledkom je fragmentácia a zmenšovanie rozlohy prírodných biotopov. Z hľadiska priestorových štruktúr je optimálne fungujúci autonómny (autoregulačný) spojený systém taký, kde bezporuchovo fungujú všetky spojenia a toky. V prípade, že dôjde ku diskontinuite systému, treba „pretrhnuté“ väzby nahradiť novými spojeniami a tak „prinavrátiť“ možnosť fungovania aspoň časti pôvodných interakcií. Subštruktúrou, ktorá môže nahrádzať fungovanie pôvodne kontinuálnej a celostne fungujúcej krajiny a krajinej štruktúry, sú siete, t. j. systém prepojení (koridorov) a uzlov. Tie vytvárajú nové vzťahy konektivity – spojení inak oddelených častí. Tak môžu v krajine vzniknúť „ekologické siete“, alebo inak povedané „územné systémy ekologickej stability“. Existencia spojených ekologických sietí takto vytvára „náhradné“ interakčné prepojenie prírodných komponentov druhotnej krajinej štruktúry a „umelých“ človekom vytvorených plôch.

Do skupiny účelových charakteristík patrí aj konektivita (spojitosť), koncipovaná v zmysle vzájomného prepojenia konkrétnych zložiek v krajine (matrici) často formou koridorov. Pozitívnymi prvkami v krajine sú stanovišťa so zachovalými biotopmi podobnými pôvodným prírodným stanovišťam a aj prvky podmienené alebo vytvorené ľudskou činnosťou, ktoré podporujú alebo zvyšujú diverzitu podmienok života organizmov. Naopak, za negatívne prvky možno pokladať prvky s antropicky výrazne pretvoreným prostredím, ktorému sa dokázalo prispôbiť len málo druhov organizmov. Už z týchto predpokladov je zrejmé, že hodnotenie niektorých prvkov, ktoré boli ovplyvnené ľudskou činnosťou, no zvyšujú rozmanitosť krajiny, nie je vždy jednoznačné. Z pohľadu zabezpečenia celopriestorového územného systému ekologickej stability je potrebné zhodnotiť ich usporiadanie

v krajine, rozsah ich pozitívneho, či negatívneho vplyvu a vzájomnú interakciu pozitívnych prvkov a stresových faktorov. Pozitívne prvky a stresové faktory nie sú v krajine izolované, vytvárajú, menia sa a zanikajú rôzne interakcie medzi nimi navzájom. Ich pozitívny alebo negatívny účinok sa tým zosilňuje, prípadne zoslabuje, často dochádza k synergickému efektu. Pokiaľ je negatívne pôsobenie stresového faktora alebo synergický efekt viacerých negatívnych faktorov na krajinu a jej zložky dostatočne silný, vznikajú reálne ekologické bariéry.

Konektivita a bariérové prvky v krajine

Priestorová heterogenita (štruktúra krajiny) má rozhodujúci vplyv na funkčné vlastnosti krajiny a tým aj na pohyb energetických a materiálových tokov medzi krajinnými zložkami a na pohyb organizmov. Celková krajinná štruktúra je založená na spôsobe rozmiestnenia krajinných zložiek – matric (relatívne homogénne plochy a elementy), enkláv (plôšky, ktoré sa nápadne líšia od okolia) a koridorov v priestore. Enklávy sa vyznačujú veľkou rozmanitosťou, môžu to byť rôzne biotické (remízky, lesíky, lúky, rybníky, sídla, skládky, atď.) a abiotické tvary (skalné vyvýšeniny, vybetónované plochy) v krajine. Koridory sa navzájom v krajine spájajú a vytvárajú prepojené sústavy, tzv. siete, ktoré obklopujú ostatné krajinné zložky. Existuje nekonečné množstvo kombinácií jednotlivých zložiek krajiny, ale rozmiestnenie v krajine je vždy nenáhodné a najčastejšie sa vyskytuje vo formách: pravidelné (rovnomé), v zhlukoch, lineárne a paralelné. Čím väčšia je heterogenita krajiny, čím je v nej viacej prírodných alebo človekom modifikovaných krajinných typov a zastúpených výškových vegetačných stupňov, tým je vyššia biodiverzita celej krajiny. V prírodnej krajine je krajinná matica tvorená klimaxovým spoločenstvom, najčastejšie lesnými ekosystémami. V mozaike kultúrnej krajiny majú charakter zbytkových enkláv prirodzených a poloprirodzených ekosystémov rozložených v podobe značne izolovaných „ostrovov“, ktoré sú obklopené agro-urbánou maticou. Priestorové usporiadanie enkláv vytvára charakteristickú krajinnú štruktúru a je mimoriadne dôležité pre fungovanie krajiny. Pre zachovanie druhovej rozmanitosti enkláv v kultúrnej krajine sú dôležité nasledovné kvalitatívne a kvantitatívne podmienky: heterogenita vnútorného prostredia, kvalita biotopov, dostatočná rozloha plôšok, sukcesný vek, heterogenita okolitej matrice a jej prepojenie formou funkčných biokoridorov alebo tzv. nášľapných kameňov (ostrovčeky zelene). Možnosti pohybu organizmov sa rôznia podľa spojitosti, „pohostinnosti“, početnosti rozhraní, ich kontrastu a priechodnosti.

Charakteristika vlastností štruktúry krajiny okresu Považská Bystrica a ich vzťah k ostatným zložkám krajiny (reliéf, riečna sieť, atď.) boli podrobne uvedené v predchádzajúcich kapitolách. Z hľadiska posudzovania štruktúrnej konektivity je však dôležité rozdeliť krajinné segmenty okresu podľa krajinných typov, ktoré plnia funkciu ukazovateľov prevládajúceho prvku krajiny (krajinnej matrice). Stupeň fragmentácie sa s pomerom prírodných a kultúrnych zložiek v krajinskej štruktúre prirodzene mení. Predovšetkým so zvyšovaním podielu urbánnych prvkov (cesty, sídlo, atď.) a veľkých plôch nehostinných ekosystémov (makroštruktúry ornej pôdy) sa možnosti pohybu organizmov v krajine znižujú, čo umocňuje bariérový efekt. Z antropogénnych prvkov najväčší bariérový efekt pre migráciu živočíchov a ich možné ohrozenie spôsobujú v okrese Považská Bystrica nasledovné prvky, ktoré sú uvedené v Tabuľke č. 5.5.

Tabuľka č. 5. 5: Antropogénne prvky – bariérový efekt v okrese Považská Bystrica

Typ prvku	Umiestnenie bariérového efektu
Bariérové prvky vo vodných tokoch	Hať v počte 2x Vodná elektráreň v počte 2x
Cestné a železničné komunikácie	Diaľnica a rýchlostné cesty existujúce: 31,04 km Cesty 1. triedy: 16,26 km Cesty 2. a 3. triedy: 157,98 km Železničné komunikácie: 43,25 km
Nadzemné elektrické vedenia a iné produktovody	Elektrické vedenie: 69,93 km Ropovod, plynovod: 34,61 km

Typ prvku	Umiestnenie bariérového efektu
Sídla, areály a ich oplatenia	Sídlná zástavba: 22,99 km ² Rekreačné a športové areály: 0,17 km ² Priemyselné areály a priemyselné parky: 3,38 km ² Ťažobné areály: 0,07 km ² Areály poľnohospodárskych podnikov funkčné alebo so zmenenou funkciou: 0,53 km ² Areály poľnohospodárskych podnikov nefunkčné: 0,03 km ² Skládka odpadu: 0,04 km ² Záhradkárské osady: 0,87 km ²

Syntéza negatívnych prvkov a javov

Medzi plošné negatívne pôsobiace prvky v zmysle metodiky ÚSES sú zaradené spevnené a degradované plochy (obytné, priemyselné a dobývacie areály), veľkoplošná orná pôda, odprírodnené vodné plochy. Líniové negatívne prvky predstavujú dopravné siete a infraštruktúra, regulované a odprírodnené vodné toky. Javy a prvky nie sú v krajine izolované, vstupujú do rôznych vzťahov a podľa toho sa ich účinok zosilňuje, prípadne zoslabuje, často dochádza aj k tzv. synergickému efektu.

Syntézovým vyjadrením vplyvu antropogénnych aktivít na krajinu je existencia reálnych ekologických bariér v krajine. Pod pojmom „ekologická bariéra“ rozumieme akýkoľvek negatívny antropogénny zásah do krajiny, pretože v konečnom dôsledku znamená zásah do prirodzeného vývoja ekosystémov. Bariérový efekt socioekonomických javov v krajine vychádza z:

- existencie daného antropogénneho objektu v krajine (primárne stresové faktory),
- funkcie daného objektu v krajine (sekundárne stresové faktory).

Syntézou primárnych a sekundárnych negatívnych prvkov je možné vyčleniť v území oblasti, kde sa plošne prekrýva viacero negatívnych prvkov a javov. Tieto územia majú plošný alebo líniový charakter. Rozčleňujeme ich na:

- centrá stresových faktorov,
- prechodné oblasti stresových faktorov,
- koridory (línie) stresových faktorov.

Z hľadiska intenzity pôsobenia je možné rozčleniť nasledovné kategórie:

- so slabou intenzitou pôsobenia stresových faktorov,
- so strednou intenzitou stresových faktorov,
- so silnou intenzitou pôsobenia stresových faktorov.

Intenzita pôsobenia negatívnych faktorov v okrese Považská Bystrica je vyjadrená v Tabuľke č. 5.6.

Tabuľka č. 5.6: Intenzita pôsobenia negatívnych faktorov v okrese Považská Bystrica

Typ intenzity	Umiestnenie negatívnych faktorov
Centrá so silnou intenzitou pôsobenia stresových faktorov	Zaraďujeme sem takmer celé územie mesta Považská Bystrica, priemyselné časti predovšetkým Považskej Bystrice, všetky priemyselné a technické prevádzky, poľnohospodárske a dobývacie areály deponované v celom okrese. Patria sem tiež časti sídiel, ktoré sú pod vplyvom dopravných ťahov s vysokou intenzitou dopravy.
Centrá so stredne silnou intenzitou pôsobenia stresových faktorov	Patria sem ostatné časti sídiel s menej kvalitným životným prostredím, ktoré nie sú zaradené v prvej kategórii, ďalej sídla so stredne vysokou intenzitou dopravy.

Typ intenzity	Umiestnenie negatívnych faktorov
Centrá so slabou intenzitou pôsobenia stresových faktorov	Patria sem najmä vidiecke sídla so slabou intenzitou premávky a s kvalitným životným prostredím.
Koridory so silnou intenzitou stresových faktorov	Do tejto kategórie koridorov zaraďujeme silne zaťažené dopravné ťahy spolu so silne znečistenými a odprírodnenými tokmi. Patrí sem predovšetkým dopravný ťah Považská Bystrica – Žilina, Považská Bystrica – Dubnica nad Váhom.
Koridory so stredne silnou intenzitou pôsobenia stresových faktorov	Zaraďujeme sem stredne zaťažené dopravné ťahy, prípadne kumuláciu dopravných koridorov s menej znečistenými vodnými tokmi. Patria sem úseky ciest 1 a 2. triedy v celom okrese Považská Bystrica.
Koridory s nízkou intenzitou pôsobenia stresových faktorov	Zaraďujeme sem hlavne miestne a účelové komunikácie s malou intenzitou premávky a znečistené vodné toky bez sprievodnej komunikácie. Nachádzajú sa rozptýlene po celom území okresu.
Veľkoplošné prechodné oblasti so silnou intenzitou pôsobenia stresových faktorov	Zaraďujeme sem veľkoplošné oblasti, kde sa kumuluje viac stresových faktorov (znečistenie ovzdušia, veľkoplošná orná pôda, nízka kvalita podzemnej vody, rozširovanie zastavaných území). Jedná sa o oblasť v okolí Považskej Bystrice, najmä priemyselných areálov.
Veľkoplošné prechodné oblasti so strednou intenzitou pôsobenia stresových faktorov	Patria sem hlavne oblasti s výskytom veľkoplošnej ornej pôdy, oblasti so stredne silným znečistením ovzdušia, súvislejšie plochy rekreačných areálov.
Veľkoplošné prechodné oblasti so slabou intenzitou pôsobenia stresových faktorov	Zaraďujeme sem plochy rekreačného zázemia, oblasti slabého znečistenia ovzdušia. Tieto sú roztrúsené po celom okrese Považskej Bystrice.

Environmentálne problémy

Konfrontáciou dvoch syntetických máp – mapy pozitívnych prvkov a mapy negatívnych prvkov, vzniká výstup, ktorý vyjadruje ohrozenie krajiny a jej jednotlivých krajinotvorných zložiek a prvkov v dôsledku pôsobenia stresových faktorov (Tabuľka č. 5.7).

Tabuľka č. 5. 7: Významné strety pozitívnych a negatívnych prvkov

Názov atribútu	Charakteristika stretu
Kategória konfliktného uzlu/plochy	<p>Typ 1 = stret s ochranou prírody a krajiny podľa zákona NR SR č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny</p> <ul style="list-style-type: none"> - Generel nadregionálneho územného systému ekologickej stability - Chránené vtáčie územie - Národná sústava chránených území - Ochrana dochovávaných genofondových zdrojov - Územie európskeho významu (ÚEV) - Lokality vyhlásené podľa medzinárodných dohovorov - Chránené rybie oblasti - Chránené stromy - Kultúrno–historicky hodnotné formy využívania krajiny - Mokrade
Ohrozený prvok/prvky	Zákon upravuje pôsobnosť orgánov štátnej správy a obcí, ako aj práva a povinnosti právnických osôb a fyzických osôb pri ochrane prírody a krajiny s cieľom dlhodobu

Názov atribútu	Charakteristika stretu
	<p>zabezpečiť zachovanie prírodnej rovnováhy a ochranu rozmanitosti podmienok a foriem života, prírodných hodnôt a krás a utvárať podmienky na trvalo udržateľné využívanie prírodných zdrojov a na poskytovanie ekosystémových služieb, berúc do úvahy hospodárske, sociálne a kultúrne potreby, ako aj regionálne a miestne pomery.</p> <p>Ochranou prírody a krajiny sa podľa tohto zákona rozumie starostlivosť o voľne rastúce rastliny, voľne žijúce živočíchy a ich spoločenstvá, prírodné biotopy, ekosystémy, nerasty, skameneliny, geologické a geomorfologické útvary, ako aj starostlivosť o vzhľad a využívanie krajiny. Ochrana prírody a krajiny sa realizuje najmä obmedzovaním a usmerňovaním zásahov do prírody a krajiny, podporou a spoluprácou s vlastníkmi a užívateľmi pozemkov, ako aj spoluprácou s orgánmi verejnej správy.</p>
Ohrozujúci faktor/faktory	<p>Medzi ohrozujúce faktory vplývajúce na kategóriu ohrozeného prvku patria:</p> <p>Záhradkárská osada, Územie s vysokým radónovým rizikom, Svahové deformácie, Smreková monokultúra, Skládky, Sídlna plocha, Rekreačný a športový areál, Priemyselný areál, Pôdy s vysokou náchylnosťou na zhutnenie, Pôda ohrozená vodnou eróziou – veľmi silne, Pôda ohrozená vodnou eróziou – extrémne, Poľnohospodársky areál funkčný, Plocha so silnou defoliáciou, Orná pôda – veľkobloková, Inundačné územie, Hydromeliorácie – závlahy, Železnica, Ropovod, Lyžiarsky vleč, Elektrické vedenie, Diaľnice a rýchlostné cesty, Cesty 2. a 3. triedy, Environmentálna záťaž – typ B, Hať, prah, stupeň, Vodná elektrárňa, Zdroj znečistenia vôd.</p>
Popis ohrozenia	<p>Výber plošne najrozsiahlejších ohrození Typu 1. vyskytujúcich sa na predmetnom území okresu Považská Bystrica:</p> <p><i>Generel nadregionálneho územného systému ekologickej stability</i> <i>Chránené vtáčie územie</i> <i>Národná sústava chránených území</i> <i>Ochrana dochovávaných genofondových zdrojov</i> <i>Územie európskeho významu (ÚEV)</i> <i>Lokality vyhlásené podľa medzinárodných dohovorov</i></p> <p>Pôda ohrozená vodnou eróziou – extrémne – 41,78 km² Svahové deformácie – 29,76 km² Smreková monokultúra – 29,28 km² Pôdy s vysokou náchylnosťou na zhutnenie – 20,09 km² Cesty 2. a 3. triedy – 109,27 km Elektrické vedenie – 46,45 km Ropovod – 16,12 km Diaľnice a rýchlostné cesty – 9,23 km</p> <p><i>Chránené stromy</i></p> <p>Pôda ohrozená vodnou eróziou – veľmi silne, Rekreačný a športový areál, Sídlna plocha 3x</p> <p><i>Kultúrno–historicky hodnotné formy využívania krajiny</i></p> <p>Orná pôda – veľkobloková, Pôda ohrozená vodnou eróziou – extrémne, Pôda ohrozená vodnou eróziou – veľmi silne, Sídlna plocha, Svahové deformácie 5x</p>
Analýza možností na odstránenie alebo zmiernenie negatívneho vplyvu/vplyvov	<p>Vybudovať protihlukové a protiosvetľovacie steny v blízkosti diaľnic, rýchlostných ciest a ciest prvej triedy.</p> <p>Úprava pod mostnými objektmi musí byť prirodzená, aby neobmedzovala pohyb živočíchov.</p>

Názov atribútu	Charakteristika stretu
	<p>Protihlukové zábrany okolo ciest realizovať bez sklených výplní, aby nedochádzalo k nárazom a úhynom vtákov.</p> <p>Pri chránených stromoch je potrebný pravidelný monitoring stavu, predovšetkým na sídelných plochách, rekreačných a športových areáloch.</p> <p>Pri ohrození nad prvkom: Generel nadregionálneho územného systému ekologickej stability, Chránené vtáčie územie, Národná sústava chránených území, Ochrana dochovávaných genofondových zdrojov, Územie európskeho významu (ÚEV), Lokality vyhlásené podľa medzinárodných dohovorov aplikovať kogentnosť právnej úpravy dotknutej oblasti.</p> <p>Na zamedzenie kolízií automobilov so zverou realizovať precízne oplatenie okolo hlavných ťahov. Veľkosť ôk oplatenia by nemala byť väčšia ako 10 x 10 cm, aby oplatenie bolo dobre viditeľné a nedochádzalo k nárazom a následnému zakliesneniu väčších druhov vtákov do oplatenia.</p> <p>Navrhnuť a realizovať monitoring vplyvov výstavby a prevádzky rýchlostných ciest a ciest 1. triedy na druhy, ktoré sú predmetom ochrany dotknutých území NATURA 2000 pred, počas a po výstavbe. Návrh monitoringu konzultovať so ŠOP SR.</p>

Názov atribútu	Charakteristika stretu
Kategória konfliktného uzlu/plochy	<p>Typ 2 = stret s ochranou a využitím nerastného bohatstva podľa zákona č. 44/1988 Zb. o ochrane a využití nerastného bohatstva</p> <ul style="list-style-type: none"> - Chránené ložiskové územie - Prírodný minerálny zdroj
Ohrozený prvok/prvky	<p>Ochranu a využitie nerastného bohatstva upravuje najmä zákon č. 44/1988 Zb. o ochrane a využití nerastného bohatstva (banský zákon) v znení neskorších predpisov, zákon NR SR č. 569/2007 Z. z. o geologických prácach (geologický zákon) v znení zákona NR SR č. 515/2008 Z. z., vyhláška MŽP SR č. 51/2008 Z. z., ktorou sa vykonáva geologický zákon a ďalšie právne predpisy. Za nerasty sa podľa zákona č. 44/1988 Zb. o ochrane a využití nerastného bohatstva (banský zákon) v znení zákona SNR č. 498/1991 Zb. považujú tuhé, kvapalné a plynne časti zemskej kôry. Ložiskom nerastov je prírodné nahromadenie nerastov, ako aj základka v hlbínnej bani, opustený odval, výsypka alebo odkalisko, ktoré vznikli banskou činnosťou a obsahujú nerasty.</p>
Ohrozujúci faktor/faktory	<p>Medzi ohrozujúce faktory vplývajúce na kategóriu ohrozeného prvku patria:</p> <p>Pôda ohrozená vodnou eróziou – veľmi silne, Pôda ohrozená vodnou eróziou – extrémne, Elektrické vedenie, Svahové deformácie.</p>
Popis ohrozenia	<p>Výber plošne najrozsiahlejších ohrození Typu 2. vyskytujúcich sa na predmetnom území okresu Považská Bystrica:</p> <p><i>Chránené ložiskové územie</i></p> <p>Pôda ohrozená vodnou eróziou – veľmi silne – 0,04 km Pôda ohrozená vodnou eróziou – extrémne – 0,02 km Elektrické vedenie – 1,47 km</p>
Analýza možností na odstránenie alebo zmiernenie negatívneho	<p>Aplikácia kogentnosti právnej úpravy dotknutej oblasti.</p> <p>Stavebno-technické riešenia.</p>

vplyvu	
--------	--

Názov atribútu	Charakteristika stretu
Kategória konfliktného uzlu/plochy	<p>Typ 3 = stret s ochranou vodných zdrojov podľa zákona NR SR č. 305/2018 Z. z o chránených oblastiach prirodzenej akumulácie vôd a podľa zákona NR SR č. 364/2004 Z. z. o vodách (vodný zákon).</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Chránené vodohospodárske oblasti</i> - <i>Ochranné pásma vodárenských zdrojov</i> - <i>Povodia vodárenských tokov</i>
Ohrozený prvok/prvky	<p>Zákon NR SR č. 305/2018 Z. z o chránených oblastiach prirodzenej akumulácie vôd: Tento zákon ustanovuje chránené oblasti prirodzenej akumulácie vôd (ďalej len „chránená vodohospodárska oblasť“), činnosti, ktoré sú na ich území zakázané a opatrenia na ochranu povrchových vôd a podzemných vôd prirodzene sa vyskytujúcich v chránenej vodohospodárskej oblasti.</p> <p>Chránená vodohospodárska oblasť je vymedzené významné územie prirodzenej akumulácie povrchových vôd a podzemných vôd, na ktorom sa prirodzeným spôsobom tvoria a obnovujú zásoby povrchových vôd a podzemných vôd.</p> <p>Zákon NR SR č. 364/2004 Z. z. o vodách (vodný zákon): Tento zákon upravuje práva a povinnosti fyzických osôb a právnických osôb k vodám a nehnuteľnostiam, ktoré s nimi súvisia pri ich ochrane, účelnom a hospodárnom využívaní, oprávnenia a povinnosti orgánov štátnej vodnej správy a zodpovednosť za porušenie povinností podľa tohto zákona.</p> <p>Tento zákon vytvára podmienky na:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. všestrannú ochranu vôd vrátane vodných ekosystémov a od vôd priamo závislých ekosystémov v krajine, b. zachovanie alebo zlepšovanie stavu vôd, c. účelné, hospodárne a trvalo udržateľné využívanie vôd, d. manažment povodí a zlepšenie kvality životného prostredia a jeho zložiek, e. znižovanie nepriaznivých účinkov povodní a sucha, f. zabezpečenie funkcií vodných tokov, g. bezpečnosť vodných stavieb.
Ohrozujúci faktor/faktory	<p>Medzi ohrozujúce faktory vplývajúce na kategóriu ohrozeného prvku patria:</p> <p>Záhradkárska osada, Územie s vysokým radónovým rizikom, Ťažobný areál, Svahové deformácie, Smreková monokultúra, Skládka, Sídlná plocha, Rekreačný a športový areál, Priemyselný areál, Pôdy s vysokou náchylnosťou na zhutnenie, Pôda ohrozená vodnou eróziou – veľmi silne, Pôda ohrozená vodnou eróziou – extrémne, Poľnohospodársky areál nefunkčný, Plocha so silnou defoliáciou, Orná pôda – veľkoblková, Inundačné územie, Ropovod, Lyžiarsky vlek, Elektrické vedenie, Diaľnice a rýchlostné cesty, Cesty 2. a 3. triedy, Cesty 1. Triedy.</p>
Popis ohrozenia	<p><i>Chránené vodohospodárske oblasti</i> <i>Ochranné pásma vodárenských zdrojov</i> <i>Povodia vodárenských tokov</i></p> <p>Pôda ohrozená vodnou eróziou – veľmi silne – 69,73 km² Pôda ohrozená vodnou eróziou – extrémne – 65,94 km²</p>

Názov atribútu	Charakteristika stretu
	<p>Pôdy s vysokou náchylnosťou na zhutnenie – 42,02 km² Svahové deformácie – 38,67 km² Smreková monokultúra – 25,28 km² Cesty 2. a 3. triedy – 155,19 km Elektrické vedenie – 91,49 km Ropovod – 39,30 km Diaľnice a rýchlostné cesty – 13,74 km</p>
Analýza možností na odstránenie alebo zmiernenie negatívneho vplyvu	<p>Pri úprave dna a brehov premostňovaných vodných tokov používať prírodné materiály – drevo, kameň, vyhnúť sa osádzaniu mostných pilierov do koryta tokov.</p> <p>Po ukončení stavebných prác vykonať rekultiváciu dočasných záberov a výsadbu navádzacej zelene na biokoridory vykonať výlučne z domácich druhov stromov a krov.</p> <p>Redukcia smrekovej monokultúry a prinavrátenie k pôvodnej miestnej drevinovej skladbe.</p> <p>Pohyb stavebných mechanizmov obmedziť výlučne na stavbu, manipulačné pásy a v programe organizácie výstavby určené prístupové komunikácie minimalizovať v priestore biokoridorov živočíchov.</p> <p>Odstraňovanie vegetácie, najmä stromov a kríkov, realizovať v období od 1. 8. do 1. 3., resp. 1. 4., teda mimo vegetačného obdobia, aj obdobia rozmnožovania väčšiny druhov fauny.</p> <p>Pri návrhu mostných objektov je potrebné dbať o zachovanie dostatočného migračného priestoru pre živočíchov, t. j. medzi mostným objektom a vlastným brehom vodného toku ponechať voľný priestor (min. 4 m) pre umožnenie prechodu živočíchom. Minimálna podchodná výška je odporúčaná 2,60 m.</p>

Názov atribútu	Charakteristika stretu
Kategória konfliktného uzlu/plochy	<p>Typ 4 = stret s ochranou lesa podľa zákona NR SR č. 326/2005 Z. z. o lesoch</p> <p>- Ochrana lesných zdrojov</p>
Ohrozený prvok/prvky	<p>Účelom tohto zákona je:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. zachovanie, zveľaďovanie a ochrana lesov ako zložky životného prostredia a prírodného bohatstva krajiny na plnenie ich nenahradiateľných funkcií, b. zabezpečenie diferencovaného, odborného a trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch, c. zosúladienie záujmov spoločnosti a vlastníkov lesov, d. vytvorenie ekonomických podmienok na trvalo udržateľné hospodárenie v lesoch, e. vykonávanie osobitného predpisu v oblasti zákonného pôvodu dreva vyťaženého na lesných pozemkoch. <p>V zmysle zákona NR SR č. 326/2005 Z. z. o lesoch sa jedná predovšetkým o: lesný ekosystém, lesný porast vrátane svojich ekologických funkcií, s produkčnými a mimo produkčnými funkciami.</p>
Ohrozujúci faktor/faktory	<p>Medzi ohrozujúce faktory vplývajúce na kategóriu ohrozeného prvku patria:</p> <p>Územie s vysokým radónovým rizikom, Svahové deformácie, Pôda ohrozená vodnou eróziou – extrémne, Pôdy s vysokou náchylnosťou na zhutnenie, Smreková</p>

Názov atribútu	Charakteristika stretu
	monokultúra, Pôda ohrozená vodnou eróziou – veľmi silne, Plocha so silnou defoliáciou, Sídlná plocha, Orná pôda – veľkoblková, Priemyselný areál, Inundačné územie, Hydromelióracie – závlahy, Poľnohospodársky areál funkčný, Poľnohospodársky areál nefunkčný, Rekreačný a športový areál, Ropovod, Elektrické vedenie, Diaľnice a rýchlostné cesty, Cesty 2. a 3. triedy, Zdroj znečistenia vôd.
Popis ohrozenia	<i>Ochrana lesných zdrojov</i> Územie s vysokým radónovým rizikom – 1,90 km ² Svahové deformácie – 1,55 km ² Pôda ohrozená vodnou eróziou – extrémne – 0,87 km ² Pôdy s vysokou náchylnosťou na zhutnenie – 0,48 km ² Elektrické vedenie – 4,24 km Ropovod – 1,16 km
Analýza možností na odstránenie alebo zmiernenie negatívneho vplyvu	Po ukončení stavebných prác vykonať rekultiváciu dočasných záberov a výsadbu navádzacej zelene na biokoridory vykonať výlučne z domácich druhov stromov a krov. Pohyb stavebných mechanizmov obmedziť výlučne na stavbu, manipulačné pásy a v programe organizácie výstavby určené prístupové komunikácie minimalizovať v priestore biokoridorov živočíchov. Pohyb stavebných mechanizmov obmedziť výlučne na stavbu, manipulačné pásy a v programe organizácie výstavby určené prístupové komunikácie minimalizovať v priestore biokoridorov živočíchov. Redukcia smrekovej monokultúry a prinavrátenie k pôvodnej miestnej drevinovej skladbe. Pri výstavbe a zemných prácach zamedziť šíreniu invázných druhov rastlín.

Názov atribútu	Charakteristika stretu
Kategória konfliktného uzlu/plochy	Typ 5 = stret s ochranou pôdneho fondu podľa zákona NR SR č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy - <i>Ochrana pôdy</i>
Ohrozený prvok/prvky	Tento zákon ustanovuje ochranu vlastností a funkcií poľnohospodárskej pôdy a zabezpečenie jej trvalo udržateľného obhospodarovania a poľnohospodárskeho využívania, ochranu environmentálnych funkcií poľnohospodárskej pôdy, ktorými sú: produkcia biomasy, filtrácia, neutralizácia a premena látok v prírode, udržiavanie ekologického a genetického potenciálu živých organizmov v prírode a v neposlednom rade ochranu výmery poľnohospodárskej pôdy pred neoprávnenými zábermi na nepoľnohospodárske použitie a to hlavne poľnohospodárskej pôdy zaradenej podľa kódu bonitovanej pôdno-ekologickej jednotky do 1. – 4. kvalitatívnej skupiny uvedenej v prílohe č. 3 predmetného zákona.
Ohrozujúci faktor/faktory	Medzi ohrozujúce faktory vplývajúce na kategóriu ohrozeného prvku patria: Pôdy s vysokou náchylnosťou na zhutnenie, Priemyselný areál, Inundačné územie, Územie s vysokým radónovým rizikom, Diaľnice a rýchlostné cesty, Cesty 1. triedy.
Popis ohrozenia	<i>Ochrana pôdy</i> Pôdy s vysokou náchylnosťou na zhutnenie – 0,002 km ² Priemyselný areál – 0,0021 km ² Inundačné územie – 0,000038 km ²

Názov atribútu	Charakteristika stretu
	Diaľnice a rýchlostné cesty – 0,02 km Cesty 1. triedy – 0,01 km
Analýza možností na odstránenie alebo zmiernenie negatívneho vplyvu	Stavebno-technické riešenia. Zvýšenie lesnatosti v povodí inundačnej plochy s typickou drevinovou skladbou schopnou absorpcie zrážok.

Základným mapovým výstupom je mapa č. 4 Environmentálne problémy s vyznačenými environmentálnymi problémami pre okres Považská Bystrica.

5.3 Hodnotenie typov biotopov

Rozmanitosť biotopov v krajine vedie k zvýšeniu druhovej diverzity a k zachovaniu prirodzeného druhového bohatstva. Medzi významné biotopy zaraďujeme biotopy s výskytom prirodzených spoločenstiev bez výrazného antropického vplyvu (napr. pralesy), biotopy s vysokou druhovou rozmanitosťou (napr. prirodzené, druhovo bohaté lúky), biotopy s výskytom vzácných, chránených, či ohrozených druhov rastlín, živočíchov alebo spoločenstiev, reprezentatívne biotopy pre daný prírodný celok, ale aj biotopy s relatívnym významom. Relatívny ekologický význam biotopu je daný stavom ekologických podmienok okolitého prostredia. V antropicky využívanom prostredí poľnohospodárskej krajiny sa stáva potok s brehovým porastom, či remízka, významným biotopom (Izakovičová a kol., 2000).

Na území okresu Považská Bystrica sme identifikovali 32 typov biotopov. Ich charakteristika, výskyt, ako aj ohrozenosť, je podrobne uvedená v analytickej časti v kapitole 1.2.3 Biotopy. Spracovanie priaznivého stavu zachovania biotopov a druhov, ich hodnotenie a všeobecné zásady manažmentu sú realizované s podporou dvoch projektov a to projektu PHARE Twinning – „Implementácia smernice o biotopoch a smernice o vtákoch“, v rámci ktorého sa spracovávajú druhy živočíchov a projektu DANCEE – „Natura 2000 na Slovensku – Preklenutie medzier v implementačnom procese“, v rámci ktorého sa spracovávajú druhy rastlín a typy biotopov. V súvislosti s týmito projektmi bol v roku 2005 vypracovaný Štátnou ochranou prírody Slovenskej republiky Manuál k programom starostlivosti o územia NATURA. Z dôvodu zložitosti a časovej náročnosti metodiky hodnotenia biotopov v tomto manuále, sa biotopy hodnotili z pohľadu významu biotopu, súčasného výskytu biotopu a spoločenskej hodnoty biotopu vrámci celého územia okresu Považská Bystrica (Tabuľka č. 5.8). Ruderálne biotopy sa nehodnotili.

Tabuľka č. 5. 8: Hodnotenie výskytu biotopov v okrese Považská Bystrica

Kód biotopu	Názov biotopu	Kód biotopu NATURA 2000	Biotop prioritný (P), európskeho významu (EV), národného významu (NV) a ostatného významu (O)	Súčasný výskyt biotopu	Spoločenská hodnota €/m ²
Tr8	Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte	6230*	P	C	20
Pi5	Pionierske porasty zväzu <i>Alyso-Sedion albi</i> na plytkých karbonátových a bázičkových substrátoch	6110	P	B	20
Ls1.3	Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy	91E0*	P	B	70
Ls1.4	Horské jelšové lužné lesy	91E0*	P	C	70
Ls4	Lipovo-javorové sutinové lesy	9180*	P	C	35
Br2	Horské vodné toky a bylinné porasty pozdĺž ich brehov	3220	P	B	120

Kód biotopu	Názov biotopu	Kód biotopu NATURA 2000	Biotop prioritný (P), európskeho významu (EV), národného významu (NV) a ostatného významu (O)	Súčasný výskyt biotopu	Spoločenská hodnota €/m ²
Br4	Horské vodné toky a ich drevinová vegetácia s vrbou Sivou	3240	P	B	120
Br6	Brehové porasty deväťsilov	6430	P	B	10
Kr2	Porasty borievky obyčajnej	5130	P	B	30
Al1	Alpínske travinno-bylinné porasty na silikátovom Podklade	6150	P	C	90
Al9	Vresoviská a spoločenstvá kričkov v subalpínskom a alpínskom stupni	4060	EV	C	90
Tr1	Suchomilné travinno-bylinné a krovinové porasty na vápniťom substráte	6210	EV	B	90
Tr5	Suché a dealpínske travinno-bylinné porasty	6190	EV	C	120
Lk1	Nížinné a podhorské kosné lúky	6510	EV	A	20
Lk4	Bezkolencové lúky	6410	EV	C	120
Lk5	Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach	6430	EV	B	10
Ra3	Prechodné rašeliniská a trasoviská	7140	EV	C	150
Ra6	Slatiny s vysokým obsahom báz	7230	EV	C	150
Pr3	Penovcové prameniská	7220*	P	C	200
Sk1	Karbonátové skalné steny so štrbinovou vegetáciou	8210	EV	B	10
Sk8	Nesprístupnené jaskynné útvary	8310	EV	C	90
Ls5.1	Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy	9130	EV	A	20
Ls5.2	Kyslomilné bukové lesy	9110	EV	B	20
Ls5.3	Javorovo-bukové horské lesy	9140	EV	B	20
Ls5.4	Vápnomilné bukové lesy	9150	EV	B	20
Ls6.2	Reliktné vápnomilné borovicové a smrekovcové lesy	91Q0	EV	C	70
Lk3	Trnkové a lieskové kroviny	-	NV	A	5
Lk6	Podmáčané lúky horských a podhorských oblastí	-	NV	A	10
Pr1	Prameniská horského a subalpínskeho stupňa na nevápencových horninách	-	NV	C	50
Pr2	Prameniská nížin a pahorkatín na nevápencových Horninách	-	NV	B	50
Ls6.3	Lesostepné borovicové lesy	-	NV	C	30
Sk7	Sekundárne sutinové a skalné biotopy	-	O	B	-

Vysvetličky:

P – prioritný biotop európskeho významu

EV – biotop európskeho významu

NV – biotop národného významu

O – biotop ostatného významu

Súčasný výskyt biotopu:

A – bežný

B – zriedkavý

C – ojedinelý

Spoločenská hodnota je stanovená v zmysle prílohy č. 1 vyhlášky MŽP SR č. 170/2021 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov.

Hodnotenie ohrozenosti biotopov

Pre hodnotenie ohrozenia biotopov (a následne pre stanovenie manažmentových opatrení) sme biotopy rozčlenili do formačných skupín:

- Komplexy rašeliniskových biotopov
- Komplexy biotopov vodných tokov, mŕtvych ramien a ich sprievodnej vegetácie
- Komplexy biotopov subalpínskeho pásma, vrátane kosodreviny
- Komplexy skalných biotopov
- Komplexy biotopov suchomilných lúk a pasienkov
- Komplexy biotopov mezofilných lúk, pasienkov a krovín
- Komplexy lesných biotopov.

Komplexy rašeliniskových biotopov

Patrí sem biotop : Ra3, Ra6, Lk6, Pr3, Lk4.

Ohrozenie:

- zarastanie po zanechaní tradičného obhospodarovania (pasenie, kosenie)
- rozšľapavanie dobytkom
- narušenie inými poľnohospodárskymi činnosťami (meliorácie, hnojiská, ...)
- narušenie výstavbou budov alebo infraštruktúry a súvisiacim odvodnením, či odbermi vody
- zmena vodného režimu po odvodnení susediacich plôch
- zmena vodného režimu spôsobená hromadením odumretých organických zvyškov a následným zazemňovaním
- šírenie ruderalných a inváznych druhov.

Komplexy biotopov vodných tokov, mŕtvych ramien a ich sprievodnej vegetácie

Do tejto skupiny biotopov zahrňujeme biotopy: Br2, Br4, Br6, Lk6, Pr2, Ls1.3, Ls1.4.

Ohrozenia:

- likvidácia štrkových lavíc, ostrovov a iných naplavenín ťažbou štrku
- narušenie teplotného režimu vody
- narušenie prirodzeného ročného chodu prietokov a narušenie korytotvorných procesov (veľmi obmedzený prívod štrku z prítokov, zahlbovanie tokov v ťažených úsekoch a ďalej proti prúdu, odvodňovanie príľahlých nív)
- šírenie inváznych druhov rastlín pozdĺž tokov a ich prenikanie do biotopov
- výstavba lesných ciest a doprava dreva
- likvidácia brehových drevinových porastov
- vytváranie skládok odpadov a skládok prebytočnej zeminy z výkopov na brehoch vodných tokov
- regulácia a prehradzovanie vodných tokov, odvodňovanie mokradí, výsadba nepôvodných drevín v okolí vodných tokov v intravilánoch
- zavážanie štrkovísk odpadom
- využívanie stojatých vôd na kúpanie.

Komplexy biotopov subalpínskeho pásma, vrátane kosodreviny

Patria sem biotopy: Al1, Al9, Lk2, Tr8, Pr1.

Ohrozenie:

- výstavba horských stredísk cestovného ruchu
- priame ničenie a erózia vplyvom nadmernej turistiky, štvorkoliek, bicyklov, terénnych motoriek a pod.
- intenzívny zber lesných plodov
- absencia pasenia oviec na holiach
- nerovnomerné pasenie – na niektorých plochách príliš intenzívne, spojené s eróziou a eutrofizáciou, na iných nedostatočné.

Komplexy skalných biotopov

Patria sem biotopy: Sk1, Sk7, Sk8, Pi5.

Ohrozenie:

- poškodzovanie nedisciplinovanými turistami
- možný zber skalničiek
- výsadba borovice lesnej, borovice čiernej, smreka obyčajného, kosodreviny a iných nepôvodných drevín na pôvodne nezalesnených stanovištiach, čo vedie k zatieneniu, hromadeniu opadu s následnými zmenami živinového režimu.

Komplexy biotopov suchomilných lúk a pasienkov

K biotopom suchomilných lúk a pasienkov patria: Pi5, Kr2, Tr1, Tr5.

Ohrozenie:

- obmedzovanie pastvy, takže stále viac plôch podlieha sukcesii
- nerovnomerné pasenie – príliš intenzívne na niektorých plochách (spojené s eróziou a eutrofizáciou), nedostatočné až chýbajúce na iných
- zanechávanie kosenia, prípadne jeho náhrada mulčovaním
- rozširovanie burinových druhov (*Urtica dioica*, druhy rodov *Cirsium*)
- snahy o zalesňovanie.

Komplexy biotopov mezofilných lúk, pasienkov a krovín

K biotopom suchomilných lúk a pasienkov patria: Pi5, Kr2, Tr1, Tr5.

Medzi komplexy biotopov mezofilných lúk, pasienkov a krovín zaraďujeme biotopy: Lk1, Lk3, Lk5, Lk6, Pr2.

Ohrozenie:

- mechanizácia a znižovanie počtov dobytku obmedzuje rozsah obhospodarovaných pozemkov, takže stále viac plôch podlieha sukcesii
- nerovnomerné pasenie – príliš intenzívne na niektorých plochách (spojené s eróziou a eutrofizáciou), nedostatočné až chýbajúce na iných
- zanechávanie kosenia, prípadne jeho náhrada mulčovaním
- rozširovanie burinových druhov (*Urtica dioica*, druhy rodov *Cirsium*)
- zalesňovanie.

Komplexy lesných biotopov

K lesným biotopom patria: Ls4, Ls5.1, Ls5.2, Ls5.3, Ls5.4, Ls6.2, Ls6.3.

Ohrozenie:

- intenzívne lesné hospodárenie
- zmena pôvodného druhového zloženia
- zvýšená intenzita a rozsah zásahov v lesoch ochranných a osobitného určenia
- odstraňovanie všetkých starých porastov i jednotlivých starých a dutinových stromov, ako i stojaceho ležiaceho mŕtveho dreva (najmä hrubé)
- monokultúrne plantážové pestovanie smreka bez ponechávania prirodzeného zmladenia
- narušovanie pôdy, podrastu a bylinného poschodia ťažkými mechanizmami
- fragmentácia lesných komplexov hustou sieťou lesných ciest a skladov
- maloplošné a líniové lesné biotopy, ako sú napr. sutinové a lužné lesy, reliktné boriny sú ohrozené z dôvodu malej výmery v rámci jednotiek priestorového rozdelenia lesa. Pri ťažbe bývajú likvidované a pri umelej obnove lesa nie je rešpektované ich drevinové zloženie vo väzbe na špecifické vlastnosti ich stanovišťa
- zachovanie a ochrana lesného okraja.

5.4 Ekostabilizačná významosť, reprezentatívnosť a unikátnosť

Cieľom novodobej ochrany prírody a krajiny je zabezpečiť prosperujúcu a udržateľnú spoločnosť a to prostredníctvom ochrany, obnovy, rozvoja a udržateľného využívania prírody a krajiny. Zachovanie vhodných podmienok života človeka na Zemi podmieňuje zachovaním vhodných podmienok života všetkých ostatných druhov. Novodobá ochrana prírody a krajiny sa neobmedzuje iba na jednotlivé typy prírodných ekotopov a voľne žijúce organizmy, ale zohľadňuje aj ľudské aktivity. Takýto prístup si vyžaduje zachovanie prirodzených funkcií a vzťahov všetkých, teda aj neživých zložiek krajinskej sféry v geoeekosystémoch, kde geoeekosystém zahŕňa abiotický obsah, potenciálnu vegetáciu, súčasné využitie a ochranu (Miklós a kol., 2006).

Reprezentatívne geoeosystémy (REPGES) sú modelové, veľmi komplexné územné jednotky, ktoré charakterizujú, t. j. reprezentujú rozhodujúce, najvýraznejšie črty geoeosystémov Slovenska. Tvoria rozhodujúce jadrá geoeokodiverzity, preto by mali byť chránené. Na regionálnej úrovni sa vyčleňujú na základe syntézy abiokomplexov a potenciálnej vegetácie (Miklós a kol., 2006). Charakteristika jednotlivých typov REPGES má slúžiť ako ekologicky podložený systémový základ pre navrhovanie nových chránených území, ako aj navrhovanie prvkov RÚSES – biocentier na regionálnej úrovni (Leitmanová, 2016).

Jednotlivé typy REPGES SR boli teda určené na základe:

- zonálnych (bioklimatických) podmienok – v krajine ich vyjadrujú predovšetkým vegetačné pásma. Charakterizované sú podľa bioklimatických podmienok, ktoré sú komplexne vyjadrené v 9 zónach potenciálnej vegetácie.
- azonálnych podmienok – primárne najmä kvartérno-geologického podkladu a reliéfu, druhotne pôdami a výškou hladiny podzemných vôd. Na základe týchto podmienok sa definovalo 37 typov.

Výstupom tejto kapitoly je Tabuľka č. 5.9 Zoznam REPGES v geoeologických regiónoch a subregiónoch na území okresu Považská Bystrica a Tabuľka č. 5.10 Typy reprezentatívnych potenciálnych geoeosystémov na území okresu Považská Bystrica s vysvetľujúcou Tabuľkou č. 5.11 Početnosť výskytov typu REPGES na území okresu Považská Bystrica a Mapa č. 5.2 Mapa REPGES s ich grafickým vyjadrením v riešenom území, pričom pri tvorbe sa vychádzalo z mapy REPGES (Miklós a kol., 2006).

Tabuľka č. 5. 9: Zoznam REPGES v geoeologických regiónoch a subregiónoch na území okresu Považská Bystrica

Fytogeografická oblasť	Fytogeografický obvod	Geoeologický región	Kód	Geoeologický subregión	Kód REPGES (podľa tabuľky typy REPGES)
Carpaticum occidentale	Beschidicum occidentale	Javorníky	2.1	Púchovská vrchovina	58, 33, 6, 53, 67, 51
			2.2	Javornícka brázda	27, 25
			1.1	Javornícka hornatina	85, 53
	Praecarpaticum	Strážovské vrchy	1.1	Strážov	97, 90, 65
			3.4	Butkovské bradlá	67
			3.6	Butkovská brázda	51
		Považské podolie	5	Podmanínska pahorkatina	5, 33, 25, 53, 35, 51
			3	Bytčianska kotlina	6, 51
		Súľovské vrchy	1	Súľovské skaly	97, 64, 86, 54, 53, 98, 5
			3.1	Maníny	90
			3	Manínska vrchovina	53
			1.1	Súľovská kotlina	27, 53
		Žilinská kotlina	4	Domanížská kotlina	33

Tabuľka č. 5. 10: Typy reprezentatívnych potenciálnych geoeosystémov na území okresu Považská Bystrica

Abiotické podmienky (typy abiotických komplexov)	Bioklimatické podmienky charakterizované zonálnymi spoločenstvami			Azonálne spoločenstvá
	dubovo-hrabové lesy	bukové lesy	bukovo-jedľové lesy	lužné lesy
riečna niva v kotline alebo v doline pohoria				5

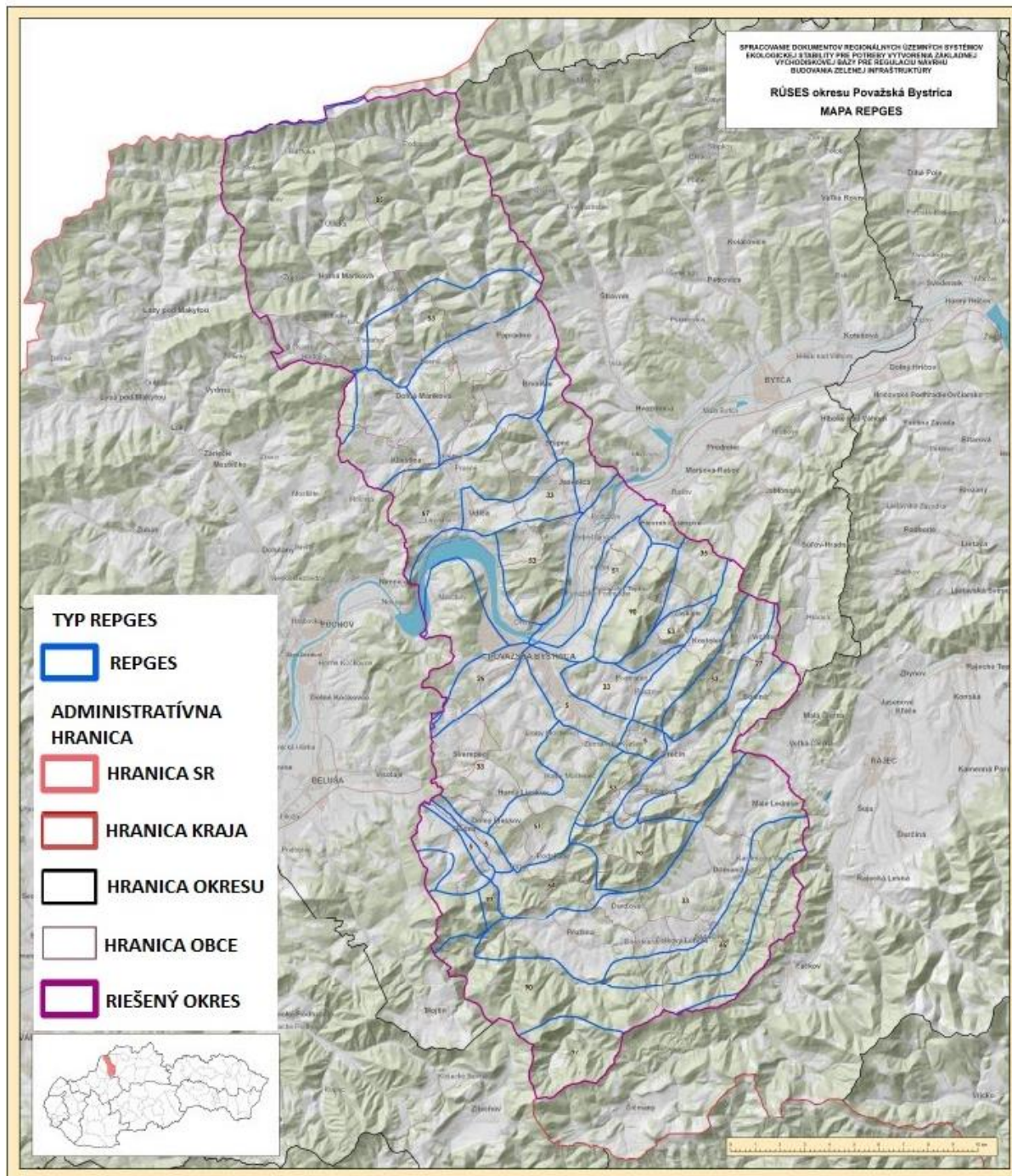
Abiotické podmienky (typy abiotických komplexov)	Bioklimatické podmienky charakterizované zonálnymi spoločenstvami			Azonálne spoločenstvá
	dubovo-hrabové lesy	bukové lesy	bukovo-jedľové lesy	lužné lesy
rozčlenená meandrová rovina				6
polygénna pahorkatina alebo rozčlenené pedimenty	25	27		
členitá vrchovina alebo nižšia hornatina na pestrých horninách bradlového pásma	67			
nízke plošinné predhorie	33	35		
členitá flyšová nižšia hornatina		85	86	
členitá krasová nižšia hornatina			90	
členitá krasová vrchovina		58		
členitá flyšová vrchovina	51	53	54	
členitá vrchovina na pestrých mezozoických horninách		64	65	
veľmi silno členitý krasový svah v nižšej hornatine		97	98	

Tabuľka č. 5. 11: Početnosť výskytov typu REPGES na území okresu Považská Bystrica

5	typ REPGES
Početnosť výskytov typu REPGES	
	veľmi častý výskyt (reprezentatívny pre 10 – 20 subregiónov)
	častý výskyt (reprezentatívny pre 6 – 10 subregiónov)
	zriedkavý výskyt (reprezentatívny pre 2 – 5 subregiónov)
	jediný výskyt (reprezentatívny pre 1 subregión)

Zdroj: Atlas krajiny Slovenskej republiky, 2002

Mapa č. 5.2: REPGES okresu Považská Bystrica

života. To sa odrazilo v hľadaní harmónie prírodných a spoločenských hodnôt, materializovaných v štruktúre krajiny.

Priestorová heterogenita (štruktúra krajiny) má rozhodujúci vplyv na funkčné vlastnosti krajiny. Funkčnosť krajiny a vzhľad krajiny sú vzájomne úzko prepojené.

Okres Považská Bystrica spadá do provincie Západné Karpaty a dvoch subprovincií Vonkajšie a Vnútorne Západné Karpaty. Zo severu územie Vonkajších Západných Karpát patrí do oblasti Slovensko-moravských Karpát a je geomorfologickými jednotkami rozčlenené na Javorníky a Považské podolie. Javorníky sa ďalej členia na dva podcelky Vysoké a Nízke Javorníky. Považské podolie sa rozčleňuje na Ilavskú a Bytčiansku kotlinu a Podmanínsku pahorkatinu. Z juhu územie Vnútrotných Západných Karpát patrí do Fatransko-tatranskej oblasti a delí sa na tri celky: Žilinská kotlina, Súľovské vrchy a Strážovské vrchy. Najnižšiu časť okresu, kde preteká rieka Váh, tvorí Považské podolie a Púchovská vrchovina, ktorá je časťou Nízkych Javorníkov.

Súčasná krajinná štruktúra (SKŠ) je súbor prirodzených a človekom čiastočne alebo úplne zmenených dynamických systémov, ako aj novovytvorené umelé prvky, ktoré vznikli na osnove prvotnej štruktúry. Jej prvky možno charakterizovať najmä ako fyzické formy (spôsoby) využitia zeme a reálnej bioty (rastlínstva a živočíšstva – najmä z hľadiska fyziognomického) a ako objekty a výtvyry človeka (Šteffek, Múdry a kol., 1993). Predstavuje fyzické prejavy prírodného, poloprírodného alebo antropogénneho pôvodu na zemskom povrchu a býva označovaná aj ako druhotná krajinná štruktúra. V geografickej praxi má často označenie ako využitie pôdy, v súčasnosti sa označuje ako využitie krajiny. Podľa zákona NR SR č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) a príslušnej vyhlášky sú plochy, ktoré pokrývajú celý zemský povrch, označované ako druhy pozemkov a charakterizuje ich spôsob využívania.

Celková rozloha okresu podľa katastra nehnuteľností k roku 2022 predstavuje 46 315 ha. Pomerové hodnoty zastúpenia jednotlivých druhov pozemkov v okrese Považská Bystrica sú nasledovné: 62,53 % lesné porasty, 2,28 % ostatné plochy, 5,49 % zastavané plochy, 2,24 % vodné plochy. Do kategórie poľnohospodárskej pôdy možno radiť: 18,19 % trvalých trávnych porastov (TTP), 1,04 % záhrady, 8,15 % ornej pôdy (OP) a 0,07 % ovocné sady. Celkovo je v okrese zastúpených 28 obcí s najsevernejšou časťou v Hornej Marikovej a najjužnejšou časťou v Pružine.

Podľa regionálneho geomorfologického členenia (Mazúr, Lukniš, 1980) do územia zasahujú nasledovné celky: celok Javorníky (okres Nízke Javorníky, podokres Púchovská vrchovina, podokres Javornícka brázda) a (okres Vysoké Javorníky, podokres Javornícka hornatina), celok Považské Podolie (okres Podmanínska pahorkatina a okraj Bytčianskej kotliny), celok Súľovské vrchy (okresy Manínska vrchovina, Súľovské skaly), celok Žilinská kotlina (okres Domanižská kotlina) a celok Strážovské vrchy (okres Trenčianska vrchovina, Zliechovská hornatina). Podľa regionálneho geologického členenia (Vass a kol., 1988) zasahuje posudzované územie do štyroch hlavných oblastí – bradlové pásmo a príbradlová oblasť (púchovský úsek), pásmo jadrových pohorí (podoblasť Strážovské vrchy), pásmo vnútrohorských panví a kotlín (podoblasť Vnútorne kotliny, celok Ilavská kotlina) a Vnútrokarpatský paleogén (podoblasť Paleogén Strážovských vrchov, celok Súľovské skaly. Podľa fytogeografického členenia (Futák, 1980) patrí územie na rozhranie dvoch obvodov oblasti západokarpatskej flóry – obvod západobeskydskej flóry (okresu Západobeskydské Karpaty, podokresu Javorníky) a obvodu predkarpatskej flóry (okresu Strážovské a Súľovské vrchy). Podľa zoogeografického členenia (Čepelák, 1980) patrí územie do Vnútorneho obvodu oblasti Západné Karpaty, do jeho západného okrsku. Územie okresu Považská Bystrica sa podľa zoogeografického členenia terestrického biocyklu nachádza v podkarpatskom úseku provincie listnatých lesov (99,58 %) a západokarpatskom úseku provincie karpatských pohorí, provincie stredoeurópskych pohorí (0,36 %) (Jedlička & Kalivodová 2002).

Územie sídelného útvaru Považská Bystrica je do značnej miery antropogénne pozmenené. V minulosti pokrývali lesy takmer celé územie, s výnimkou vodných tokov, inerciálnych útvarov skál, sutín a nadväzujúcich xerothermných strání s bylinnou vegetáciou. V súčasnosti pokrývajú síce lesy takmer 44 % sídelného útvaru Považská Bystrica, avšak podstatná časť z nich je pozmenená dlhodobým hospodárením. Za najviac pozmenený región územia je možné považovať osídlenú a poľnohospodársky využívanú krajinu Považského podolia, naopak za relatívne najviac prirodzené územie považujeme regióny Manínskej a Súľovskej vrchoviny.

Krajinná štruktúra okresu Považská Bystrica je determinovaná geologickými pomermi územia a je rozdelená na dve hlavné časti, severnú a južnú. Od severu okresu je ohraničená hranicou Slovenskej Republiky s Českou republikou a pohorím Javorníky.

Pohorie Javorníky sa tiahne v smere SV – JZ na rozhraní Slovenska a Moravy. Je budované horninami flyšového pásma – vrstvami pieskovcov, ílovcových bridlíc a ílovcov. Javorníky sú charakteristické obľými rozložitými hrebeňmi – najvyššie body pohoria dosahujú 900 – 1000 m n. m. (Veľký Javorník – 1071 m n. m., Malý Javorník – 1019 m n. m., Orgoňova Kýčera – 957 m n. m., Stolečný – 956 m n. m., Lemešná – 950 m n. m., Makyta – 922 m n. m.) Územie patrí do mierne teplej oblasti, s postupne sa zvyšujúcou nadmorskou výškou prechádza do chladnej oblasti.

Geologické podložie, nadmorská výška i klimatické podmienky ovplyvnili zloženie vegetácie územia, ktorá je chudobnejšia ako kvetena pohorí s vápencovým podloží. So stúpajúcou nadmorskou výškou možno na území rozlíšiť viacero vegetačných stupňov. Do výšky 500 m siaha stupeň pahorkatín. Podhorský stupeň, siahajúci do nadmorskej výšky okolo 900 m je najrozšírenejším stupňom oblasti. Vyznačuje sa rozsiahlymi bukovými porastami, pri hornej hranici i s jedľou a smrekom. Vplyv človeka aj tu premenil skladbu lesa – mnohé časti sa úplne premenili na smrekové monokultúry. Najvyšším tu zastúpeným stupňom je horský stupeň, ktorý zasahuje až do výšky nad 1000 m n. m.

Je tu niekoľko charakteristických lesných spoločenstiev – horský jelšový les, karpatský bukový les, jedľový a smrečiny. Výrazný vplyv na charakter vegetácie mala činnosť človeka – obrábanie pôdy až do vysokých polôh a pasenie dobytku. Nápadným, umelo vytvoreným povrchovým útvarom, sú tzv. kamenice – vznikli zberom a ukladaním kameňov pri čistení pasienkov. Priestor medzi kameňmi sa utesňoval pôdou, čím sa vytvorili podmienky na uchytenie vegetácie.

V severnej časti okresu zasahuje CHKO Kysuce svojou juhozápadnou časťou. Tejto oblasti dominuje vrch Veľký Javorník so svojou nadmorskou výškou 1071 m n. m. Nachádza sa v severnej časti na hranici Trenčianskeho a Žilinského kraja. Celé územie má horský lesný charakter, územie je zalesnené a obývané niekoľkými osadami v dolinách vrchov. Nachádzajú sa tu tri menšie lyžiarske strediská. V Javorníckej hornatine pramenia dva potoky, ktoré determinujú celý charakter okresu spolu s riekou Váh.

V obci Ráztoka pramení Marikovský potok, ktorý preteká celou severnou časťou okresu a v obci Udiča sa vlieva do Váhu. Vytvára Marikovskú dolinu, ktorá je najdlhšou dolinou na slovenskej strane Javorníkov. Je vymodelovaná vo flyšovom podloží tokom Marikovského potoka. Od jeho ústia do Nosickej priehrady pri obci Udiča po záver doliny meria približne 27 km. V dolnej časti doliny sú bočné svahy využívané ako poľnohospodárska pôda, smerom vyššie prechádza do pasienkov a lesa. Nájdeme tu pestré spoločenstvá drevín. Pôvodným porastom bol bukovo-jedľový les, ktorý sa však zachoval len vo vyšších polohách. Veľké plochy zaberajú vysadené smrekové monokultúry. Na medziach rastú pestré spoločenstvá javorov, líp, jaseňov a liesok. Okolo Marikovského potoka rastie jelšový les.

V osade Podjavorník zas mnohými drobnými prítokmi vzniká potok Papradnianka, ktorý je druhým hlavným prítokom Váhu v tomto okrese. Marikovský potok a Papradnianka sú pravostrannými prítokmi Váhu a prerezávajú pomaly klesajúcu Javornícku hornatinu na tri pásy masívu, ktoré sa mierne zvažujú od hranice Slovenskej republiky až k Váhu a mestu Považská Bystrica. Končiac hranicou CHKO Kysuce sa mení charakter krajiny, ako aj podiel zalesnenej krajiny a trvalých trávnatých porastov. Nachádzajú sa tu dve väčšie obce Dolná Mariková a Papradno, pomenované podľa najvýraznejších prítokov Váhu v tomto okrese. Krajina má podobnú štruktúru od hranice CHKO Kysuce až po riekú Váh, ktorá tvrdo pretína stred okresu. Okolie sídelného útvaru Považská Bystrica má charakter urbánnej antropizovanej krajiny, ktorú pretína najmä biokoridor rieky Váh nadnárodného významu a zároveň najvýznamnejší stresujúci faktor okresu je diaľnica D1, ktorá kopíruje tvar rieky Váh. Veľmi významným negatívnym prvkom je aj železničná trať po modernizácii.

Z južnej strany je okres ohraničený Strážovskými vrchmi, ktoré ho prirodzene oddeľujú od Rajeckej doliny. Do tejto časti okresu zasahuje severná časť CHKO Strážovské vrchy, ktorá ďalej pokračuje do Žilinského okresu. Najvyšší vrch Strážovských vrchov v okrese Považská Bystrica je vrch Strážov 1213 m n. m. a ďalej vrch Sokolie 1032 m n. m. a Čierny vrch 936 m n. m. v blízkosti obce Pružina a vrch Šibeničná 822 m n. m., ktorý je v blízkosti

obce Fačkov v Rajeckej doline. V obci Domanížanská Lehota pramení potok Domanížanka, ktorý spolu s Manínským potokom a Mošteníkom sú hlavnými ľavostrannými prítokmi rieky Váh v južnej časti okresu a rozdeľujú Strážovské vrchy v južnej časti okresu. Najväčšími obcami v CHKO Strážovské vrchy sú Zemianska Závada, Bodiná, Prečín, Vrchteplá a Záskanie. V okolí týchto obcí má krajina charakter TTP, ktoré sú využívané prevažne ako pasienky a lúky.

Ľavobrežná časť stredného toku Váhu medzi mestami Trenčín a Považská Bystrica je lemovaná hrebeňmi Strážovských vrchov. Pohorie je charakteristické výraznou členitosťou terénu – od zvlnenej pahorkatiny (do 100 m n. m.) cez vrchoviny (do 310 m n. m.), hornatiny (do 420 m n. m.) až po vysočiny. Najvyšším vrcholom je Strážov (1214 m n. m.), podľa ktorého je celé horstvo pomenované.

Strážovské vrchy sú geologicky súčasťou pásma jadrových pohorí v pásme Centrálnych Západných Karpát. Strážovské vrchy sú miocénou hrastovou štruktúrou, ktorá porušuje staršiu príkrovovú stavbu. Ako jadrové pohorie sú zaujímavé aj pre existenciu dvoch kryštalinických masívov: Malej Magury a Suchého vrchu. Tie však nie sú súčasťou okresu Považská Bystrica.

Najväčšia časť pohoria je vytvorená príkrovovo-vrásovými komplexmi druhohorných hornín rôzne odolnými voči erózii. V mäkkých horninách sa vytvorili erozné brázdy a kotliny s pahorkovitým reliéfom. Odolnejšie vápence a dolomity vytvorili miestami celé horské skupiny.

Geologicky sú Strážovské vrchy jadrovým pohorím budovaným premenenými horninami, väčšiu časť územia však pokrývajú usadené horniny – hlavne vápence a dolomity. Geologická rozmanitosť bola predpokladom pre vytvorenie bohatej tvarovej členitosti územia – nad krajinu sa dvíhajú mohutné vápencové bralá a rôzne bizarné skalné útvary – veže, bašty, skalné ihly, potoky lemujú skalné tiesňavy. Vodné toky rozbrázdili pohorie množstvom dolín – najdlhšími z nich sú Domanížská dolina a Pružinská dolina. Najkrajšou dolinou Strážovských vrchov z množstvom jedinečných prírodných scenérií je Manínska dolina s Manínskou, Kostoleckou tiesňavou a bradlom Bosmany. Vsakujúca voda vytvorila vo vrstvách druhohorných vápencov a dolomitov významné rezervoáre pitnej vody považovanej za najkvalitnejšiu vodu na Slovensku. Reakciou podzemných vôd s horninami vzniklo veľa krasových javov – najrozsiahlejšou oblasťou je Mojtiňský kras. Na okraji pohoria po tektonických zlomoch z hĺbky zeme vystupujú mnohé minerálne pramene rôznej výdatnosti. Pri najvýdatnejších vznikli kúpeľné centrá – Rajecké Teplice s prameňom teplým 39,5 °C, Bojnice s ôsmimi prameňmi s teplotou od 24,5 °C do 46 °C a Trenčianske Teplice so siedmimi prameňmi s teplotou od 36,6 °C do 40, 2 °C.

Územie CHKO Strážovské vrchy je navrhované ako územie európskeho významu z dôvodu ochrany biotopov. Predovšetkým kyslomilné bukové lesy, alpské travinnobylinné porasty a suchomilné travinnobylinné a krovinné porasty na vápnom podlaží, vlhkomylné vysokobylinné lemové spoločenstvá na poriečnych nivách od nížin do alpskeho stupňa, nížinné a podhorské kosné lúky, penovcové prameniská, slatiny s vysokým obsahom báz, nespevnené karbonátové skalné sutiny montánneho až kolinného stupňa, alpské a subalpské vápnomilné travinnobylinné porasty, neprístupné jaskynné útvary, pionierske porasty na plytkých karbonátových a bázických substrátoch zväzu *Alyso-Sedion albi*, bukové a jedľové kvetnaté lesy, javorovo-bukové horské lesy, vápnomilné bukové lesy, lipovo-javorové sutinové lesy, teplomilné panónske dubové lesy, reliktné vápnomilné borovicové a smrekovcové lesy, lužné vrbovo-topoľové a jelšové lesy, porasty borievky obyčajnej, karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou.

Chránené vtáčie územie Strážovské vrchy má výmeru 59 586 ha. Patrí medzi lokalitu NATURA 2000. Územie je tvorené prevažne lesnými a skalnými biotopmi, približne polovica územia sa prekrýva s územím súčasnej CHKO. Je významné pre hniezdenie druhov dravcov a sov, napr. sokol sťahovavý (*Falco peregrinus*) a kuvik kapcavý (*Aegolius funereus*). Plnú ochranu si tu zaslúžia aj bocian čierny (*Ciconia nigra*), tetra hľadáč (*Tetrao urogallus*) a iné.

V smere od sídelného útvaru Považská Bystrica po obec Sverepec a Dolný Lieskov má krajina prevažne rovinný charakter s vysokým podielom poľnohospodárskeho využívania pôdy a TTP oproti lesnej vegetácii.

Valašská kolonizácia – (14 – 17. st.) – osídľovala sa najmä oblasť Horehronia a územie severného Slovenska. Prvé skupiny pastierskeho obyvateľstva rumunskej a rusínskej národnosti sa objavili najskôr na východe v priebehu nasledujúcich storočí, postupe na západ, do Gemera, horného Pohronia, Liptova, Oravy a Trenčianskej

stolici, kam patril aj okres Považská Bystrica. Usadzovali sa v málo úrodných horských dolinách a na pasenie využívali dovtedy nezužitkované pasienky nad pásom lesa – hole. Vykonávali tiež strážne služby a postupne aj drevorubačské práce v horách. Pastierstvo a ovčiarstvo sa stalo jedným z charakteristických slovenských kultúrnych prejavov, napriek tomu, že je kultúrnym importom. Valaské obce sa zakladali na tzv. valaskom práve, ktoré bolo upraveným nemeckým právom, prispôbeným potrebám nových osadníkov. V 17. storočí valaskí poddaní splynuli s ostatným dedinským obyvateľstvom.

Neskôr nadviazala na valašskú kolonizáciu Kopaničiarska kolonizácia – (16. – 19. st.). Podmienila vznik roztrateného osídlenia. Doosídľovanie odľahlých a ťažko dostupných podhorských a horských oblastí Slovenska. Kopaničiarsku kolonizáciu podnietil populačný vzrast obyvateľstva a s ním spojený nedostatok urbárskych pozemkov. Tento stav si vynútil hľadanie nových zdrojov obživy klčovaním mimo usadlostných plôch lesnej alebo inej neproduktívnej pôdy a budovanie nových sídiel. Nové sídla sa tu spočiatku budovali ako sezónne obydlia a hospodárske stavby (bačovi, cholvarky, poľné stodoly). Tieto sa stali základom trvalých kopaničiarskych sídiel alebo sa konštitovali na samostatné obce.

Z historického hľadiska sa v okrese usídlili najmä zemanovia a to v obci Bodiná, Dolná Mariková, v obci Sverepec sa z historického hľadiska obyvateľstvo venovalo najmä poľnohospodárstvu a práci v lesoch.

Krajinné typy a ich identifikácia na základe využitia krajiny

Každú krajinu je možné na základe určitého hodnotenia teoreticky klasifikovať a umiestniť do určitého typu a to na základe podielu prvkov prírodných a prvkov človekom vytvorených, resp. ovplyvnených. Každý krajinný typ je možné ďalej deliť podľa podrobnejších alebo ďalších kritérií. Napr. podľa percentuálneho plošného podielu prevažujúceho typu krajiny pokrývky, resp. ekosystémov (prírodných, poľnohospodárskych, priemyselných a sídelných). Pri takomto plošnom delení je možné ďalej kombinovať krajinné typy.

V rámci typizácie krajiny Slovenska boli vyčlenené tri základné kategórie – nížinná krajina, kotlinová a horská krajina, ktoré boli ešte podrobnejšie členené na subkategórie. Celkovo bolo vyčlenených 18 subkategórií. V rámci nížinnej krajiny bolo vyčlenených 5 základných subkategórií: v type kotlinovej krajiny 3 a v rámci horskej krajiny až 10 subkategórií. Na území Slovenska dominuje horská krajina, ktorá zaberá až 53 % územia, na nížinnú krajinu pripadá 29 %. Najmenší podiel pripadá na kotlinovú krajinu, ktorá zaberá 18 % z výmery Slovenska. Syntézou uvedených čiastkových podkladov boli vytvorené reprezentatívne typy krajiny SR. Celkovo bolo identifikovaných 126 základných jednotiek – reprezentatívnych typov krajiny. K dominantným typom patrí oráčinová nížinná, oráčinová kotlinová krajina a horská lesná krajina.

Orná pôda dominuje v nížinných typoch krajiny, kde je sústredená viac ako polovica jej rozlohy. Lúky a pasienky sú zastúpené najmä v oblasti pahorkatín, vrchovín a hornatín, kde sa viažu predovšetkým na plošiny a brázdy. V horskej krajine dominujú lesy rôzneho druhového zloženia. Koncentrované sídla sú sústredené najmä v nížinných a kotlinových typoch krajiny, rozptýlené sídla sa viažu na pahorkatiny, vrchoviny a hornatiny.

Krajinné typy podľa prevažujúceho typu krajiny pokrývky a morfologicko-morfometrického typu reliéfu:

Na základe analýz vplyvu členitostných a polohových charakteristík reliéfu na súčasnú krajinnú štruktúru a využitie zeme možno v riešenom území vyčleniť nasledovné krajinné typy:

- **horská lesná krajina** – naviazaná na polohy s vyššou energiou georeliéfu Javorníkov a Strážovských vrchov. Najzachovalejšia je lesná krajina v oblastiach CHKO Kysuce a CHKO Strážovské vrchy. Súvislá lesná krajina sa zachovala aj na území hranice Slovenskej republiky s Českou republikou.
- **horská krajina roztrateného osídlenia ako súčasť lesnej krajiny** – vplyvom kolonizácie vznikli v lesnej krajine priestory s osídlením a ku nim sa pridružili pasienky a lúky (TTP) – v oblasti Javorníkov sú to najmä doliny, v ktorých postupne vznikali malé osady.
- **prechodné ekotonové pásmo** – predstavuje pásmo smerujúce z horskej lesnej krajiny do poľnohospodárskej krajiny. Prechod medzi nimi bol v minulosti viac zreteľný, obhospodarované plochy TTP a OP plynulo nastupovali do plôch lesa v nižších častiach vrchovín (nadviazaných na Považské podolie). Vzhľadom na rozmanitosť reliéfu a ťažšiu dostupnosť tieto polohy počas kolektívizácie neboli vhodnými územiami a začal sa proces prirodzenej sukcesie. Tieto polohy s extenzívnym využívaním sú

charakteristické významným zastúpením nelesnej drevinovej vegetácie v striedaní s TTP a sídelnými jednotkami roztrateného osídlenia (samôť).

- **horská a kotlinová poľnohospodárska krajina s roztrateným osídlením** – tvoria ju zachované polohy roztrateného osídlenia a prináležiacej horskej a zároveň poľnohospodárskej krajiny naviazanej v okrese na údolia tokov, resp. na ploché vrchovinové reliéfy. Štrukturálna diverzita súčasnej krajiny pokrývky s maloblokovými plochami a roztrateným osídlením bola značne pozmenená počas kolektivizácie. Zachovaná je len v katastrálnych územiach obce, kde proces kolektivizácie buď neprebehol alebo kvôli geomorfologickému usporiadaniu obce prebehol len v malej miere. A to najmä kvôli nevhodnosti stanovišť alebo odmietnutiu vstupu do JRD zo strany vlastníkov pôdy. V Púchovskej vrchovine v okolí obce Ráztoka a pozdĺž potoka Papradianka a Marikovskom potoku sú v súčasnosti koncentrované drobné plôšky TTP. Podobný charakter sa opakuje v južnej časti okresu od Strážovských vrchov a to najmä v okolí obcí Počarová, Prečín, Bodiná, Vrchteplá a Záskanie.
- **kotlinová sídelno-poľnohospodárska krajina** – vystupuje na mierne modelovanom reliéfe kotlín a rozvoľnených plochách pahorkatín najmä v povodí Váhu v okolí sídelného útvaru Považská Bystrica, Sverepec, Dolný Lieskov, Pružina, Domaníža, Malé Lednice. Tieto obce sú obkolesené mezo- a makroštruktúrou ornej pôdy a TTP. Tento typ krajiny bol najviac pozmenený počas kolektivizácie a komunistického režimu, ktorý zaznamenal reorganizáciu poľnohospodárskeho pôdneho fondu a vnášanie umelých prvkov do prirodzenej osídlenej krajiny (JRD, strediskové sústavy osídlenia).

Priestorové usporiadanie krajinných typov v rámci katastrálnych území:

Podľa zastúpenia zložiek súčasnej krajiny štruktúry (SKŠ), ich usporiadania a plošnej výmery v rámci katastrálnych území možno jednotlivé obce a ich katastrálne územia rozdeliť podľa určeného vedúceho prvku (pomer medzi lesnými porastmi, TTP a OP) do nasledujúcich kategórií, ktoré sú uvedené v Tabuľke č. 5.12.

Tabuľka č. 5. 12: Plošné a percentuálne výmery vybraných zložiek SKŠ z celkovej výmery katastrálnych území okresu Považská Bystrica

Plošné a percentuálne výmery vybraných zložiek SKŠ z celkovej výmery katastrálnych území okresu Považská Bystrica							
Obec	Výmera k. ú. (ha)	Nepoľnohosp. p. pôda celkom	Lesné pozemky	Zastavané plochy	Poľnohosp. pôda celkom	OP	TTP
Katastrálne územie charakterizované výraznou prevahou lesných pozemkov							
Bodiná	747,49	515,89	485,21	18,79	231,65	27,83	198,89
% zastúpenie v k. ú.			64,91	2,51		3,72	26,61
Čelkova Lehota	370,59	226,08	198,26	16,42	144,51	64,68	73,96
% zastúpenie v k. ú.			53,50	4,43		17,45	19,96
Dolná Mariková	2 213,90	1 618,28	1 471,66	83,15	595,62	162,53	405,23
% zastúpenie v k. ú.			66,47	3,76		7,34	18,30
Dolný Lieskov	1 646,60	1 258,08	1 136,35	70,35	388,52	118,75	251,62
% zastúpenie v k. ú.			69,01	4,27		7,21	15,28
Domaníža	2 606,07	2 041,38	1 875,52	82,86	564,69	251,50	300,84
% zastúpenie v k. ú.			71,97	3,18		9,65	11,54
Ďurďové	481,54	368,65	329,78	17,40	112,89	26,01	81,25
% zastúpenie v k. ú.			68,48	3,61		5,40	16,87
Horná Mariková	4 756,12	4 212,36	4 050,01	129,45	543,76	75,29	449,37
% zastúpenie v k. ú.			85,15	2,72		1,58	9,45
Malé Lednice	1 510,56	1 038,18	977,19	34,74	472,38	126,87	339,88

Plošné a percentuálne výmery vybraných zložiek SKŠ z celkovej výmery katastrálnych území okresu Považská Bystrica							
Obec	Výmera k. ú. (ha)	Nepoľnohosp. p. pôda celkom	Lesné pozemky	Zastavané plochy	Poľnohosp. pôda celkom	OP	TTP
% zastúpenie v k. ú.			64,69	2,30		8,40	22,50
Papradno	5 597,32	4 782,78	4 541,01	94,66	814,54	74,60	716,25
% zastúpenie v k. ú.			81,13	1,69		1,33	12,80
Podskalíe	768,45	585,02	539,86	16,60	183,43	22,74	151,14
% zastúpenie v k. ú.			70,25	2,16		2,96	19,67
Prečín	1 763,09	1 361,17	1 277,91	53,86	401,92	81,38	304,86
% zastúpenie v k. ú.			72,48	3,05		4,62	17,29
Pružina	4 043,01	3 317,54	3 149,59	118,44	725,47	157,99	533,56
% zastúpenie v k. ú.			77,90	2,93		3,91	13,20
Sádočné	750,74	586,22	548,95	22,53	164,52	112,47	47,62
% zastúpenie v k. ú.			73,12	3,00		14,98	6,34
Katastrálne územie charakterizované miernou prevahou lesných pozemkov a poľnohospodárskym pôdnym fondom, kde dominujú TTP							
Hatné	543,48	315,80	253,65	28,66	227,68	90,58	132,90
% zastúpenie v k. ú.			46,67	5,27		16,67	24,45
Jasenica	729,85	452,32	372,12	51,86	277,53	42,20	220,48
% zastúpenie v k. ú.			50,99	7,11		5,78	30,21
Klieština	531,47	310,17	271,61	24,39	221,30	19,87	193,98
% zastúpenie v k. ú.			51,11	4,59		3,74	36,50
Kostolec	400,13	254,94	233,56	6,19	145,19	15,19	126,61
% zastúpenie v k. ú.			58,37	1,55		3,80	31,64
Plevník – Drienové	1 301,93	782,14	610,42	98,46	519,79	249,50	254,14
% zastúpenie v k. ú.			46,89	7,56		19,16	19,52
Počarová	231,56	138,56	125,00	10,13	93,00	15,00	74,66
% zastúpenie v k. ú.			53,98	4,37		6,48	32,24
Považská Bystrica	9 055,55	6 048,79	3 911,48	1 159,11	3 006,76	1 296,95	1 529,88
% zastúpenie v k. ú.			43,19	12,80		14,32	16,89
Stupné	751,87	474,14	414,12	51,72	277,73	44,53	226,81
% zastúpenie v k. ú.			55,08	6,88		5,92	30,17
Udiča	2 214,34	1 404,68	1 131,26	116,83	809,66	200,70	561,96
% zastúpenie v k. ú.			51,09	5,28		9,06	25,38
Vrchteplá	489,69	283,27	258,44	13,37	206,42	11,21	191,23
% zastúpenie v k. ú.			52,78	2,73		2,29	39,05
Katastrálne územie s prevahou poľnohospodárskeho fondu s vyšším pomerom TTP nad OP							
Brvnište	693,98	313,25	239,31	48,77	380,73	63,70	306,55
% zastúpenie v k. ú.			34,48	7,03		9,18	44,17
Horný Lieskov	489,71	158,28	123,03	28,45	331,43	115,21	204,72

Plošné a percentuálne výmery vybraných zložiek SKŠ z celkovej výmery katastrálnych území okresu Považská Bystrica							
Obec	Výmera k. ú. (ha)	Nepoľnohosp. p. pôda celkom	Lesné pozemky	Zastavané plochy	Poľnohosp. pôda celkom	OP	TTP
% zastúpenie v k. ú.			25,12	5,81		23,53	41,80
Slopná	764,17	356,73	240,68	20,76	407,44	135,86	262,37
% zastúpenie v k. ú.			31,50	2,72		17,78	34,33
Sverepec	623,41	245,71	117,97	92,65	377,70	167,92	196,63
% zastúpenie v k. ú.			18,92	14,86		26,94	31,54
Záskalie	238,79	124,29	80,33	8,65	114,50	9,68	102,13
% zastúpenie v k. ú.			33,64	3,62		4,05	42,77

Katastrálne územie charakterizované výraznou prevahou lesných pozemkov – k. ú. Bodiná, Čelkova Lehota, Dolná Mariková, Dolný Lieskov, Domaniža, Ďurďové, Horná Mariková, Malé Lednice, Papradno, Podskalie, Prečín, Pružina, Sádóčné – územia obcí sú charakteristické rozsiahlymi lesnými celkami s prevažujúcim krajinným typom s roztrateným osídlením a zachovanou maloblokovou štruktúrou a takmer polovičným podielom poľnohospodárskej pôdy. Diverzita a priestorové usporiadanie krajinných zložiek v tomto prípade úzko súvisí s horským lesným charakterom reliéfu Javorníkov - jeho vysokou amplitúdou a úzkymi dolinami, ktoré reliéf pri tejto členitosti vytvára.

Katastrálne územie charakterizované miernou prevahou lesných pozemkov a poľnohospodárskym pôdnym fondom, kde dominujú TTP – charakteristickým znakom je viac ako 50 % podiel lesných pozemkov z celkovej výmery k. ú. a sídelná štruktúra je prevažne roztrateného charakteru. Z hľadiska morfológie je katastrálne územie viac menej rovnomerne sa zvažujúce zo severu od pohoria Javorníky, ako aj z juhu os Strážovských vrchov smerom v Váhu. V istom bode vzniká zóna, kde sú zložky v pomere charakteristickom pre túto kategóriu. Štruktúrne najrozsiahlejšie plochy poľnohospodárskeho fondu sú uprostred územia okresu. Na ne nadväzujú pasienky a lúky, ktoré neskôr prechádzajú do lesných porastov. V celom území sú typické skôr menšie plochy OP so striedaním s TTP a pasienkami.

Katastrálne územie s prevahou poľnohospodárskeho fondu s vyšším pomerom TTP nad OP – vytvára typickú mozaiku krajinných štruktúr v kontaktnej krajine s prechodom do kotliny, kde hraničia s k. ú. predchádzajúcej kategórie. Pomer medzi krajinnými zložkami je závislý na energii a morfológii reliéfu. V poľnohospodárskom pôdnom fonde sa viac uplatňujú TTP (viac ako 18 % z výmery k. ú.) a menej orná pôda (viac ako 8 %). Lesné fragmenty krajiny sa viažu viac na strmšie polohy a prevládajú v tých častiach k. ú., kde je energia reliéfu výraznejšia. Ide tu hlavne o obce Brvnište, Horný Lieskov, Slopná, Sverepec, Záskalie, kde veľkú časť tvoria lesné pozemky a skoro polovicu územia tvoria TTP a menšie % je OP.

Identifikácia krajinného obrazu a vizuálnych znakov krajiny

Pri pomenúvaní vlastností krajiny z aspektu vizuálnych a hodnotových atribútov je potrebné mať na zreteli kritériá, ktoré ju vymedzujú. Charakteristický vzhľad krajiny môže byť determinovaný práve percepciou prostredia (psychosociálnym prístupom), resp. hodnotením jeho vizuálnej kvality (estetizujúci prístup). Oba prístupy vychádzajú z identifikácie vlastností krajiny a ich hodnotenia, kedy sú stanovené základné a reprezentatívne charakteristické znaky krajiny a následne je identifikovaný krajinný obraz a hodnotený krajinný ráz (charakteristické črty krajiny). Hodnotenie vizuálnych vplyvov na krajinu je možné až následne, po stanovení hodnôt, ktorými krajina „disponuje“.

Krajinný obraz (KO) je vizuálny vzhľad krajiny. Krajinný obraz je prejavom hmotných, vizuálne identifikovateľných priestorových vlastností krajiny. Súvisí s krajinnými typmi. KO je nositeľom rozhodujúcich, vizuálne prenosných informácií o charakteristických črtách krajiny. Javí sa ako kombinácia tvarov reliéfu

(konfigurácie) a usporiadania zložiek štruktúry krajinej pokrývky (kompozície) so spolupôsobením geoklimatických podmienok.¹

Krajinný obraz je vnímaný ako priestorová charakteristika a štruktúrne prvky krajiny, tzv. výraz krajiny, krajinná scenéria je vyjadrená pohybmi a zmenami v krajine a krajinný ráz (KR) vyjadruje lokálne špecifiká krajinného obrazu, krajinnú originalitu, neopakovateľnosť formy usporiadania jednotlivých znakov, krajinných zložiek.

Krajina je zložená z krajinných zložiek, znakov, ktoré sú v procese hodnotenia krajinného obrazu identifikované. Identifikácia a určovanie znakov v krajine je dôležitým krokom pri diferencovaní základných jednotiek KO. Pri charakteristike vizuálnych vlastností krajiny je určujúca kombinácia znakov reliéfu k zložkám štruktúry krajinej pokrývky (land cover).

Krajina ako súbor charakteristických znakov – celkové vnímanie krajinného obrazu, charakteru krajiny a identifikácia jednotlivých znakov

Komplexné vnímanie krajinného obrazu z hľadiska identifikácie znakov – typizácia krajiny, podľa stupňa premeny, popis krajiny a KO, rozlíšenie základných diferenčných jednotiek, z ktorých sa krajina skladá, zložiek, prvkov (objektov), interpretovaných ako znaky.

Znak je nositeľom informácií o krajine. Je univerzálnym pojmom pre vyjadrenie základných diferenčných jednotiek (zložiek, prvkov), ktoré v krajine rozlíšime ako entity. Za znak môžeme považovať fyzické, hmotné jednotky (prvky) tak reliéfu, ako aj štruktúry krajinného povrchu (land cover), ako sú lesy, lúky, polia, sídla, cesty a i., prípadne objekty v krajine, stavby, dominanty a podobne. Znak môže reprezentovať aj vlastnosti, významové vzťahy a súvislosti. Tabuľka č. 5.13 ponúka komplexné vnímanie krajinného obrazu.

Tabuľka č. 5. 13: Komplexné vnímanie krajinného obrazu, základné komponenty

Komplexné vnímanie krajinného obrazu		
Základné komponenty		Rozpis súboru atribútov základných komponentov tak, ako ich vidí a identifikuje pozorovateľ v krajine.
Krajinný obraz	Reliéf Konfigurácia terénnych tvarov	Celkový pomer hmôt v krajinnom priestore.
		Výšková amplitúda geomorfologických jednotiek, disekcia reliéfu.
		Pôsobenie krajinných plánov, svetelná perspektíva, osvetlenie.
		Pôsobenie dominant v priestore.
	Krajinná pokrývka Kompozícia zložiek krajinej pokrývky	Zastúpenie, prítomnosť a výskyt zložiek krajinej pokrývky.
		Usporiadanie, kompozícia a proporčný pomer zložiek krajinej pokrývky.
		Parametre a proporcie zložiek krajinej pokrývky.
		Textúra zložiek krajinej pokrývky.

Znaky prírodnej charakteristiky

Sú dané prírodnými podmienkami, môžu byť zakotvené v prítomnosti, charaktere, štruktúre a vizuálnom prejave prvkov a javov prírodnej povahy (reliéf, lesy, porastové plášte okrajov lesov, rozptýlená drevitá zeleň, lúky, mokrade, vodné toky, vodné nádrže a jazerá – brehové porasty, vodné plochy).

Vlastnosti reliéfu – vo vzťahu k identifikácii krajinného obrazu je možno územie charakterizovať z hľadiska vlastností relatívnej vertikálnej členitosti reliéfu geomorfologických jednotiek:

- **veľhornatiny** – nad 600 m územie s mimoriadne členitým georeliéfom a s prevládajúcou výškovou (vertikálnou) členitosťou sa v okrese Považská Bystrica nenachádzajú.
- **hornatiny** – definovaná ako vypuknuté územie (geomorfologický tvar) s veľmi silne členitým georeliéfom a s prevládajúcou výškovou (vertikálnou) členitosťou od 311 do 640 m („nižšia hornatina“ 311 – 470 m, „vyššia hornatina“ 471 – 640 m) – hornatiny tvoria takmer celé územie okresu Považská Bystrica,

¹ Poznámka: termín krajinný obraz používame pri identifikácii vizuálnych znakov krajiny.

determinujú jeho priestorovú štruktúru od severu k Váhu a od juhu k Váhu. V okrese sú obce s týmto morfológickým typom – Vrchteplá 520 m, Kostolec 500 m, Ďurďové 450 m, Čelkova Lehota 444 m, Horná Mariková 440 m, Malé Lednice 425 m, Záskanie 420 m, Sádokné 420 m, Bodiná 410 m, Papradno 398 m, Počárová 395 m, Domaníža 390 m, Pružina 381 m, Klieština 370 m, Brvnište 360 m, Horný Lieskov 360 m, Podskalie 358 m, Dolná Mariková 343 m, Stupné 340 m, Prečín 335 m, Sverepec 320 m, Slopná 317 m, Jasenica 311 m.

- **vyššie vrchoviny** (181 – 310 m), ktoré plynulo nastupujú so zmenšovaním energie reliéfu z hornatín a tvoria v okrese Považská Bystrica menšie percento morfológického typu reliéfu. V okrese sú obce s týmto morfológickým typom – obec Dolný Lieskov 310 m, Hatné 310 m, Plevník – Drienové 305 m, Udiča 291 m, Považská Bystrica 288 m.
- **nižšie vrchoviny** (101 – 180 m) sa v okrese Považská Bystrica nenachádzajú.

Z hľadiska **morfometrie v krajinnom priestore** (scény) je možné rozdeliť zeleň na:

- **plošnú** – vegetácia lesov, hájov a remízok. Vzniká buď samovoľne, sukcesiou alebo výsadbou – antropogénne a je charakteristická plošným usporiadaním. V území je plošná zeleň zastúpená lesnými komplexmi na hrebeňoch Javorníkov a Strážovských vrchov, najmä v oblastiach CHKO.
- **líniovú** – vegetácia nachádzajúca sa najmä pozdĺž rieky Váh a ďalej v drobných fragmentoch pozdĺž komunikácií v krajine, kde prevládajú TTP a navzájom prepája drobné plošné vegetačné útvary.
- **bodovú** – vegetácia bez výrazného zapojenia, bez zreteľného vnútorného a vonkajšieho lemu, tvorená 1 – 3 jedincami umiestnenými pri sebe. V území je takáto zeleň zastúpená uprostred ornej pôdy a TTP a je tvorená solitérnymi jedincami, často s doplnkovým historickým významom. Bodová zeleň s vyšším sakrálnym významom je často umiestnená pri božích mukách a pri zastaveniach roztrúsených v krajine.
- **vegetácia sídelnej (mestskej – urbanizovanej) krajiny** v hodnotenom území – je v nej zastúpená verejná, vyhradená a súkromná zeleň v sídelných útvaroch miest a obcí. Morfometrická charakteristika v hodnotenom území sa odvíja od delenia podľa polyfunkčného poslania a charakteru využitia zelene na – parky, parkové nádvorja, vegetačné pásy, vegetačné pruhy, aleje, stromoradia, živé ploty, steny, skupiny, zhluky, háje a solitéry. Sídelná vegetácia ovplyvňuje krajinný ráz svojím charakterom priamo na území sídla. Zeleň determinuje výraz sídla z hľadiska pôsobenia na krajinný ráz. V obciach sú zvyčajne zeleným prvkom námestia, zeleň cintorínov, zeleň futbalových ihrísk, drobných parčíkov, resp. sprievodná zeleň líniových prvkov a často aj bodové stromy, ktoré sú sprievodným znakom drobnej sakrálnej architektúry.

Počas historického vývoja človek výrazne zasahuje do krajinnej štruktúry, čo sa výrazne prejavovalo najmä odlesnením, zásahom do lesných ekosystémov a premenou na poľnohospodársky využívané územia, predovšetkým ornú pôdu. Odlesňovanie možno pozorovať v súčasnosti na severnej časti v Javorníkoch.

Z hľadiska celkového vývoja krajinnej štruktúry sa pôvodný rastlinný kryt pomaly mení a ubúda z neho zväčšovaním sídiel a priemyslom, rovnako ako lesným hospodárstvom.

Akýmsi subtypom, resp. prechodovým typom medzi lesným celkom a TTP sú okraje porastov, tie však z hľadiska komplexného krajinného vnímania a popisu krajinného obrazu sú v území kotliny a nivy rieky Váh výrazným určujúcim znakom prechodu lesa na TTP a OP. Často sa nachádzajú aj v území horského reliéfu v urbanizovaných častiach, kde dochádza k postupnej prirodzenej sukcesii.

Rozptýlená drevinová zeleň – NDV predstavuje významný krajinotvorný a ekostabilizačný prvok krajiny. Patrí sem najmä sprievodná vegetácia komunikácií, vodných tokov, porasty poľných medzí, remízky, jednotlivé stromy, kry a ich skupiny. Je charakteristická pre vidiecku a poľnohospodársku krajinu a v horskej krajine má svoje zastúpenie, pričom tvorí špecifické krajinné prvky. V území zastúpená remízkami uprostred obhospodarovanej OP a ako medze medzi TTP, háje (do 2 ha).

V hornatom reliéfe tvoria zarezané doliny riek jeden z určujúcich znakov krajinného rázu. Vodné toky zo sprievodnou vegetáciou sú výrazovým prvkom určujúcim charakter krajinného obrazu.

Znaky priestorových vzťahov a usporiadania krajiny môžu byť zakotvené v prítomnosti, charaktere, štruktúre a vizuálnom prejave nasledujúcich prvkov a javov a nadväzujú na identifikovanú mozaiku krajinných zložiek, plošnú štruktúru krajiny, líniovú štruktúru krajiny, bodovú štruktúru krajiny, farebnosť v krajinskej scéne, kontrast hraníc krajinných zložiek, geometrizáciu krajinných zložiek, horizonty a priestorové vymedzenie krajinskej scény. Sú úzko prepojené s identifikovanými krajinnými typmi (viď kapitola 5.5.1 Krajinné typy a ich identifikácia na základe využitia krajiny).

Okres Považská Bystrica poskytuje množstvo cenných výhľadov z morfológicky členitého reliéfu najmä prostredie Strážovských vrchov, tiesňavy a dolomitovo vápencové brázdy ponúkajú unikátny krajinný obraz. Tieto miesta v krajine sú zároveň determinované súčasným krajinným pokryvom. Výhľady na dominanty vrchov sú najlepšie pozorovateľné z nižších lokalít s otvorenou expozíciou.

Vlastnosti štruktúry krajinskej pokrývky

Štruktúra krajiny reprezentuje charakteristické usporiadanie krajinskej štruktúry vzhľadom na miestne, individuálne a originálne špecifiká prírodných i socioekonomických procesov. Zdrojom pre pomenovanie krajinskej pokrývky je SKŠ, na základe ktorej sa následne definuje štruktúra krajinskej pokrývky (ŠKP). Celková krajinná štruktúra je založená na spôsobe striedania a rozmiestnenia krajinných elementov v priestore.

Základné členenie okresu Považská Bystrica na krajinné typy podľa štruktúry:

- urbanizovaná krajina – zastavané územie – 5,43 %
- lesná krajina – 62,54 %
- poľnohospodárska krajina – 27,52 % (pričom 8,17 % tvorí OP)
- vodné plochy – 2,24 %
- ostatné plochy – 2,26 %.

Z hľadiska štruktúry krajinskej pokrývky je možné charakterizovať krajinu okresu Považská Bystrica ako **lesnú krajinu**, kde usporiadanie zložiek krajinskej matrice je úzko prispôbené prírodným podmienkam vrchoviny a pahorkatiny a pomer hmôt v krajine je pomerne vyrovnaný. Krajina sa vyznačuje vysokou mierou ekologickej stability (zachovaná malá fragmentácia krajiny, bez výrazných makroštruktúr). V kotlinovitej krajine v okolí Považskej Bystrice (Považské podolie), najmä časť Strojárne, je výrazná veľkoplošnými objektmi výrobných hál. Rovnako intenzívne obhospodarovaná orná pôda v okolí povodia rieky Váh je negatívny faktor z ekologického hľadiska. Krajina tohto charakteru sa vyznačuje zníženou mierou ekologickej stability spojenou aj s nepriechodnosťou zastavaného územia.

Hodnotenie krajinného rázu – historické krajinné štruktúry

Historické krajinné štruktúry (HKŠ) predstavujú špecifický dobovo ohraničený a priestorovo neustále sa zmenšujúci subtyp krajinných štruktúr ako celku. Vznikli zámernou činnosťou človeka v priebehu histórie až do jeho nedávnej minulosti, ktorou človek pretváral prírodu alebo vytváral nové dosiaľ zachované štruktúry. HKŠ tvoria neodmysliteľnú súčasť každej krajiny, predstavujú jeho časové horizonty a často sa javia ako izolované relikty „pamäte krajiny alebo miesta“. Možno ich chápať ako súčasť kultúrneho dedičstva, kde predstavujú identifikovateľné artefakty (objekty) v krajine alebo ako zložky krajinskej štruktúry s historickým kontextom. Ich hodnotu nevyjadruje len časový faktor, ale i zachovanosť, pôvodnosť a významnosť v krajinskej mierke.

Významné siluety a panorámy (zákon NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu) Charakteristické siluety kultúrnych pamiatok, pamiatkových zón a mestských rezervácií. Súvisia s typickou siluetou historických pamiatok na obzore alebo v rámci jednotlivých horizontov v krajine majú špecifické proporcie a rytmus.

HKŠ v území je možné zadefinovať pod základné kategórie:

- reliéfné a povrchové formy usporiadania
- agroštruktúry, tvarové usporiadanie polí
- pôdorysný typ sídla
- reprezentatívne stavby, regionálne typy architektúry a usporiadanie usadlostí
- technické pamiatky a inžinierske diela a pamiatky.

Znaky kultúrnej a historickej charakteristiky (HKŠ)

Sú dané spôsobmi využívania krajiny a môžu byť zakotvené v charaktere, štruktúre a vizuálnom prejave prvkov a javov.

Oblasť okresu Považská Bystrica je spojená s tradičnými formami využívania zeme, historické agroštruktúry (viazané na Karpaty) a vytvárajú typickú nezameniteľnú mozaiku krajiny s lánmi pasienkov a lúk s minimom OP (OP je v okrese viazaná na údolnú krajinu okolo rieky Váh). Ďalším druhom HKŠ sú územia spojené s kopaničiarskym osídľovaním a s poľnohospodárskou činnosťou v čase Trenčianskej stolice.

V minulosti bola forma obhospodarovania deštruovaná počas kolektívizácie, kedy sa scelením pozemkov premenili mikro plochy na makroštruktúrne parcely. Považské podolie zasiahlo viac udalostí, jednak to bolo odlesňovanie, kvôli vznikajúcim sídlam, kedy pôvodné lesné porasty museli ustúpiť sídelnej štruktúre a na druhej strane v časoch kolektívizácie došlo k ešte výraznejšej premene pôvodných aluviálnych území a na ne viazaných porastov na bloky OP. Udialo sa to prakticky celom údolí Váhu. Veľká časť územia slúžila na pasenie dobytky a následne bola premenená na neudržateľnú funkciu OP.

Vzhľadom na georeliéf sa zachovali charakteristické fragmenty poľnohospodárskych agroštruktúr rozptýleného osídlenia (vďaka členitému reliéfu). V rámci intenzifikovanej krajiny sa zas zachovali fragmenty lesnej a NDV, ktoré čiastočne rozdeľujú OP. V súčasnosti sú plochy HKŠ ohrozované najmä znížením intenzity obhospodarovania a následným sukcesným zarastaním.

Súčasťou HKŠ sú aj zachované pôdorysné usporiadania obcí. Kopaničiarske osídlenie a spôsob hospodárenia vtlčil krajine charakteristický ráz, ktorý sa zachoval až do dnešných čias. Dolina je husto osídlená – vedie cez Udiču, Hatné, Prosné, Dolnú Marikovu až do Hornej Marikovej – obce skladajúcej sa z množstva osád a samôt. Archeologické nálezy svedčia o osídlení tejto oblasti už v neskorej dobe kamennej a dobe bronzovej. Celá dolina, najmä jej horná časť, bola intenzívne osídlená počas valašskej kolonizácie v 16. storočí. V jednotlivých obciach, osadách i na samotách sa dodnes zachovali ukážky typickej ľudovej architektúry. Charakteristickou pre túto oblasť sú dvojpriestorové zrubové drevenice pokryté šindľovou strechou postavené na kamennej podmurovke. Zaujímavými nápadnými útvarmi vytvorenými ľudskou činnosťou sú tzv. kamenice – vznikli zberom a ukladaním kameňov pri čistení pasienkov.

Miestotvorné znaky kultúrnej charakteristiky v okrese Považská Bystrica sú zároveň stavebné národné kultúrne pamiatky:

- Bodiná
 - Kostol rímsko-katolícky renesančný z roku 1668 na staršom základe, zbarokizovaný v polovici 18. storočia
- Brvnište
 - Kaplnka na cintoríne so zvonickou, klasicistická z polovice 19. storočia
 - Pomník padlých v SNP (T. Bártfay, architekt A. Kornhauzerová)
- Čelkova Lehota
 - Zvonica zrubová z roku 1807
- Dolná Mariková
 - Kostol rímsko-katolícky z roku 1758 postavený na mieste staršieho
 - Socha z roku 1759 pri kostole
- Dolný Lieskov
 - Kostol rímsko-katolícky z roku 1758 postavený na mieste staršieho
 - Socha z roku 1759 pri kostole
- Domaniža
 - Kostol rímsko-katolícky pôvodne gotický zo 14. storočia, upravovaný v 15. storočí, koncom 16. storočia a začiatkom 17. storočia renesančne upravený, v roku 1784 reštaurovaný a v roku 1940 rozšírený
 - Fara z roku 1775
 - Pamätná tabuľa SNP
 - Pomník padlých v 2. svetovej vojne
- Horná Mariková

- Kostol rímsko-katolícky klasicistický z čias po roku 1830
- Horný Lieskov
 - Kostol rímsko-katolícky barokový z roku 1723, neskôr obnovovaný
- Jasenica
 - Kaštieľ pôvodne renesančný, zbarokizovaný koncom 18. storočia, na fasáde renesančné sgrafito
 - Kostol rímsko-katolícky neskorobarokový z roku 1781, postavený na mieste staršieho z 13. storočia
- Malé Lednice
 - Kaplnka neoklasicistický z druhej polovice 19. storočia
- Papradno
 - Kostol rímsko-katolícky neskorobarokový z roku 1792, opravovaný v roku 1822 a neskôr, niektoré časti vnútorného zariadenia sú staršie
- Plevník – Drienové
 - Kúria klasicistická zo začiatku 19. storočia
 - Kaplnka z polovice 19. storočia
 - Kaplnka v Drienovom z prvej polovice 19. storočia
- Podskalie
 - Kostol rímsko-katolícky pôvodne gotický zo začiatku 14. storočia, spomínaný v roku 1332, zbarokizovaný v rokoch 1750 – 1754
 - Kaplnka baroková z roku 1760, koncom 18. storočia prístavba lode
- Považská Bystrica
 - Kostol rímsko-katolícky pôvodne gotický zo 14. storočia, renesančná úprava z prvej tretiny 17. storočia, zbarokizovaný v roku 1767, v roku 1939 zväčšený (starší kostol je bočnou loďou) aj druhou modernou vežou, v interiéri sú gotické architektonické detaily, renesančné epitafy (R. Podmanického, A. Balassu, Ž. Balassu), barokové súsošie kalvárie z kaplnky na cintoríne, maľované okná podľa návrhov Vincenta a Viery Hložníkovcov z roku 1951
 - Fara pôvodne renesančná zo 17. storočia
 - Kaplnka baroková z roku 1728 s jednotným barokovým vnútorným zariadením z polovice 18. storočia
 - Kalvária klasicistická z roku 1805
 - Zrúcaniny Považského hradu (Bystrického) nad obcou Považské Podhradie asi z druhej polovice 13. storočia, rozšírený v roku 1458 L. Podmanickým, zničený požiarom v roku 1543, opravený a prestavaný v rokoch 1558 – 1584, v roku 1698 zbúraný
 - Kaštieľ v Považskom Podhradí renesančný z roku 1631, prestavaný v roku 1914, poškodený v rokoch 1944 – 1945
 - Kaštieľ v Považskom Podhradí rokokový z rokov 1763 – 1764 a s hospodárskymi budovami zo začiatku 19. storočia
 - Kostol v Považskom Podhradí rímsko-katolícky neskoroklasicistický dokončený v roku 1859
 - Kaštieľ Orlové
- Prečín
 - Kostol rímsko-katolícky pôvodne gotický, renesančne upravený koncom 16. storočia a začiatkom 17. storočia, zbarokizovaný v rokoch 1737 – 1798, z 19. storočia prístavba predsieni
 - Kaplnka baroková z roku 1758, upravená koncom 18. storočia
 - Socha z roku 1798
 - Pamätná tabuľa SNP
- Pružina
 - Kostol rímsko-katolícky pôvodne gotický, v roku 1759 zväčšený a prestavaný, veža z roku 1870
 - Kaplnka z roku 1879 (v interiéri socha Sv. Žofie neskorogotická z konca 15. storočia) a z roku 1877 pseudogotická, v interiéri oltárny obraz od J. B. Klemensa z roku 1877)
 - Kalvária, v interiéri 7 obrazov od J. B. Klemensa z roku 1863
- Sádčné
 - Budova bývalého hostinca baroková z druhej polovice 18. storočia na starších základoch
- Slopná
 - Budova fary baroková z roku 1757, neskôr upravená
 - Kostol neskorobarokový z rokov 1793 – 1797
- Udiča

- Kostol rímskokatolícky neskorobarokový z rokov 1780 – 1783 so zvyškami staršieho gotického kostola zo 14. storočia, obnovovaný v roku 1831 a v 20. storočí
- Fara klasicistická z roku 1828
- Kaplnka zo začiatku 19. storočia s barokovou soškou Jána Nepála.

Miesta duchovného významu v okrese sú buď, sakrálné stavby v obciach, dotvárajúce celkový charakter obce a zreteľné vnímateľné z pozorovacích miest alebo drobné sakrálné stavby identifikovateľné v širšej krajine. Duchovná sféra kultúrnej krajiny rozptýleného osídlenia je spojená s vizualizáciou viery v podobe **malých sakrálnych pamiatok**.

Krajinné priestory ako vizuálne determinované miesta v krajine

Krajinný priestor predstavuje vizuálne oddelené a zreteľne vnímateľné miesto v krajine s homogénnym charakterom, ktoré je vymedzené prirodzenými vizuálnymi hranicami reliéfu a často reliéfmi pozadia. Spravidla je miesto v krajine determinované prostredníctvom morfometrických parametrov reliéfu a na to nadviazanou štruktúrou krajinnnej pokrývky. Každé miesto v krajine (krajinný priestor) má individuálne vizuálne vlastnosti, ktoré ho charakterizujú.

Zadefinovanie krajinných miest je určujúce pre hodnotenie pohľadov, ako aj celkovo vnímateľných miest v krajine. Zo sídelného útvaru Považskej Bystrice možno pozorovať hornatinu, do ktorej sa zarezala rieka Váh. Na ľavom brehu rieky je pozoruhodný Manín a na pravom Hôrka s Považským hradom. Krajina sa otvára smerom od rieky Váh na Žilinu alebo Trenčín. Ďalej možno pozorovať krajinné makropriestory v jednotlivých dolinách a medzi obcami prepojenými potokmi alebo cestnou sieťou. Dynamika reliéfu určuje výhľadové a pozorovacie bod, z ktorých je možné vnímať jednotlivé krajinné priestory. V miestach, kde nie sú lesné celky, resp. v prierezoch, je možné pozorovať jednotlivé krajinné priestory a unikátne skalné útvary a tiesňavy z dolomitov, vápencov a pieskencov.

Krajinná scenéria (KS) ako špecifický vzhľad krajiny, súvisiaci s „náladou“ a aktuálnym počasím, časťou dňa, ročnými obdobiami, charakteristickými geo-klimatickými pomermi alebo ako krajinný priestor (scéna), ktorý vytvára krajinnú kulisu priestoru a je spájaný s konkrétnou výhľadovou lokalitou, odkiaľ môžeme krajinu vnímať.

Jedinečná scenéria tiahnuca sa celou oblasťou je v meandri povodia rieky Váh a najmä v Strážovských vrchoch, poskytuje pozorovateľovi jedinečné pohľady na krajinnú scénu počas celého roka.

Prírodnou zaujímavosťou v tejto časti okresu je Kostolecká tiesňava, ktorú predstavuje asi 500 m dlhá skalná tiesňava, ktorá vznikla epigenetickým zarezaním sa Manínskeho potoka do vápencového brala Drieňovky. Prerezaním sa bradlo rozdelilo na dve časti – Drieňovku a Kavčiu skalú. Kým ľavá strana je rozpadnutá do mnohých bralnatých útvarov a z väčšej časti zarastá hustou vegetáciou, pravá strana vytvára mohutný skalný dóm, tesne pod vrcholom so skalným previsom pseudokrasového pôvodu. Uprostred padá až k ceste obrovské suťovisko. Najmä na severnej stene kostoleckého piliera vidieť pekné ležaté prevrátené súvrstvia. Záver kaňonu tvorí rad malebných skalných rebier s malým oknom.

Priestorovo determinované miesta v lesnom type krajiny – v krajine na severe územia – sú vďaka kotlinám uzavreté pre ďaleké pohľady (okrem najvyšších kôt v území bez lesných celkov), z vnútra údolí je možné krajinu pozorovať na krátke vzdialenosti, resp. len zo špecifických vyhlídkových bodov. Manínska nížina je jedinečná krajinná scéna, ktorú možno pozorovať z vrchu Manín. Najvyšší vrch Strážovských vrchov vysoko prevyšuje svoje okolie. Je mimoriadne hodnotným prírodným prostredím a je klasifikovaný ako Národná prírodná rezervácia, vyhlásená v roku 1981. Na vrcholových partiách sa striedajú pralesovité porasty pokrútených bukov, lúčky zarastené čučoriedím a výhľady cez priesečky na moravskú stranu.

Na väčšine hrebeňa Javorníkov nie sú možné výhľady na slovenskú stranu, avšak v priesekoch lesov sa otvárajú nádherné výhľady na Moravu.

S priestorovou determinovanosťou krajinných miest súvisí aj **Vizuálna exponovanosť lokality**, vizuálna prepojenosť s okolím, znamená výraznosť a viditeľnosť krajinného priestoru alebo objektu v krajine, z ľahko

prístupného a frekventovaného stanovišťa. Tak, ako je popísané vyššie, v priestore okresu Považská Bystrica, vizuálna exponovanosť súvisí s členitosťou georeliéfu, záreznými údoliami a krajinnými štruktúrami (lesnými celkami).

Identifikované znaky, či už prírodné alebo vychádzajúce z HKŠ môžu mať tak pozitívny, ako aj negatívny význam v charaktere krajiny a sú vnímateľné pri vizuálne exponovaných priestoroch.

Vizuálne exponovaný priestor (VEP) – výrazne viditeľný priestor so špecifickým významom a výskytom reprezentatívnych znakov krajiny. VEP sa vyskytujú aj s kontextom chránených častí krajiny a prítomnosťou vzácných prvkov v krajine. Výber VEP je podmienený vzťahom na hodnotovo-významové vlastnosti a prírodno-historické hodnoty krajiny.

Vďaka heterogenite reliéfu Strážovských vrchov možno pozorovať významnú vizuálnu exponovanosť krajinných priestorov tohto pohoria. Výhľady sa otvárajú takmer z každého vrchu, niekedy v menších dohľadových vzdialenostiach, no napríklad zo spomínaného vrch Strážov je priestor maximálne exponovaný a pohľady sa otvárajú až za hranice okresu.

Hodnotenie krajinného rázu – klasifikácia obsahu a významu znakov

Typický súbor dominantných, hlavných a sprievodných znakov danej oblasti krajinného rázu vytvára základný vzťahový rámec pre hodnotenie miery narušenia, či naopak zachovanosti krajinného rázu v danom mieste. (Löw, Míchal, 2003).

Každá krajina má svoj ráz (ďalej len „KR“). Každú krajinu je možno popísať pomocou prírodných, kultúrnych a historických charakteristík. KR je však v rôznych oblastiach a lokalitách (miestach KR) rôzne výrazný, rôzne čitateľný. V určitých situáciách sú znaky jednotlivých charakteristík KR dobre zreteľné a spoluvytvárajú jedinečnosť a nezameniteľnosť krajinej scény – vizuálne vnímaného obrazu krajiny. V iných typoch krajiny sú znaky KR nezreteľné a tie výraznejšie nie sú príliš čitateľné a celkovo vzniká krajina, ktorá nie je zdanlivo ničím špecifická ani zaujímavá.

Význam znakov v krajine, hierarchia znakov a ich neopakovateľnosť v nadväznosti na krajinné typy

Krajinné typy výstižne popisujú „obsah krajiny“. Vyjadrujú, z akých primárnych zložiek sa krajina skladá a v akom pomere sú zastúpené jednotlivé zložky.

Základná identifikácia jednotlivých znakov a ich skupín, ako zložiek štruktúry krajinej pokrývky – horizontálny priemet, je popísaná vyššie v analýze krajinej pokrývky, kde boli stanovené jednotlivé znaky krajiny v nadväznosti na krajinné typy.

V podstate je možné rozdeliť identifikované znaky okresu Považská Bystrica do podkategórií:

Referenčné (rozlišovacie) znaky sú základné rozlišovacie jednotky:

- terénny hornatinový reliéf Strážovské vrchy,
- terénny hornatinový reliéf Javorníky,
- terénne zárezy a údolia v územiach potokov v pohorí Javorníky, Púchovská vrchovina,
- terénne zárezy a údolia v územiach potokov a obcí v Strážovských vrchoch,
- relatívne ostrý reliéf Považského podolia v údolí rieky Váh,
- roztratené osídlenie typické svojím usporiadaním pre horskú a kotlinovitú lesnú krajinu.

Typické znaky vytvárajú krajinné špecifiká:

- prítomnosť lesných celkov bez výraznej členitosti a rozdrobovania energickému reliéfu horkých častí,
- prítomnosť lesných plôch a lesných okrajov lemujúcich poľnohospodárske plochy,
- prítomnosť mimolesnej zelene nadväzujúcej na osídlenia,
- územie rieky Váh s brehovými porastami,
- prírodné znaky potokov tvoriacich prítoky do rieky Váh,
- prítomnosť prírody blízkej líniovej zelene v nadväznosti na vodné toky,

- členenie pozemkov a vedenie komunikácií vyplývajúcich z historických krajinných štruktúr (charakteristické pre oblasti s vyššou energiou reliéfu),
- scelené lány poľnohospodárskeho fondu,
- línia technického prvku diaľnice D1,
- technické línie elektrického vedenia a bodové štruktúry stožiarov,
- technické a poľnohospodárske stavby veľkoplošného charakteru na okraji nižšie položených obcí.

Špecifické znaky vytvárajúce krajinné špecifická, krajinný svojráz:

- uzavretosť krajinných priestorov v údoliach riek alebo líniových komunikácií uprostred hornatinového reliéfu,
- územie alúvia rieky Váh s výraznou vizuálnou exponovanosťou (ostrý charakter reliéfu),
- územie skalných útvarov vystupujúcich z lesných celkov, dolomity, vápence a pieskovce Strážovských vrchov, Manínska a Kostolecká tiesňava, bradlo Bosmany,
- charakteristická a cenná roztratená sídelná štruktúra laznického osídlenia uprostred lesných celkov, TTP a lúky vytvárajúci špecifický charakter krajiny, jedinečná vizuálna exponovanosť krajiny naviazaná na územie Strážovských vrchov,
- charakteristická štruktúra usporiadania lesných celkov a NDV roztratej pomedzi lúky a pasienky vytvárajúca neopakovateľnú krajinnú mozaiku (Vrchteplá, Bodiná, Prečín a i.),
- významné a dominantné objekty sakrálnej architektúry (veže kostolov, Považský hrad),
- drobná sakrálna architektúra – Božie muky pri cestách, Kríže a ďalšie drobné pamiatky,
- harmónia mierky jednotlivých krajinných štruktúr (najmä usporiadania lesných prvkov, poľnohospodárskej pôdy a zastavaného územia),
- vizuálna uzavretosť priestoru okresu zo severnej a južnej strany,
- plošný prvok existujúcich lomov,
- tiesňavy a zúženiny vytvorené pohoriami,
- výrazná erózna náchylnosť na základe nestáleho geologického podložia,
- prvky veľkoplošných výrobných hál (priemysel a poľnohospodárstvo) mesta Považská Bystrica,
- vodné diela na rieke Váh, jeho meandrovitosť a ramená rieky Váh.

Pri popise krajinného rázu sú podstatné **Symboly** – sú to viacvrstvové znaky ako nositelia významov a symbolov, hlavne v súvislosti s kultúrnymi a sakrálnymi (religijnými) objektmi v krajine.

Rovnako dôležité je aj popísanie **Symptómov krajiny** – sú to „negatívne“ znaky v krajine, ktoré signalizujú poruchy jej fungovania alebo reprezentujú prítomnosť cudzorodých prvkov. Takými sú v prípade okresu Považská Bystrica najmä husté osídlenie povodia rieky Váh a narušenie pôvodnej formy. Priemyselné plochy a veľkoplošné zastavanie pôdy výrobnými halami v časti Strojárne, diaľnica D1 kopírujúca líniu rieky Váh. Absentujúca sprievodná zeleň a absentujúce deliace prvky zelene (remíz), podporujúcich celkovú stabilitu územia. Vzhľadom na relatívne úzky kotlinovitý priestor, ich funkciu čiastočne nahrádza sprievodná brehová zeleň rieky Váh.

Pre komplexné vnímanie krajinného obrazu je potrebné vyhodnotiť krajinu z hľadiska harmonického pôsobenia.

Estetická hodnota krajiny

Okres Považská Bystrica a jeho hodnotné lesné celky v súlade s dochovanou HKŠ a umiestnenými sídlami z hľadiska estetického pôsobenia, vytvára znaky prírodnej a kultúrnej krajiny so zachovanou proporčnou mierkou, ktoré v súlade pôsobia na pozorovateľa a ovplyvňujú jeho emocionálne hodnoty.

Na severe a juhu územia okresu esteticky pozitívne pôsobia na pozorovateľa zachované krajinné štruktúry lesných celkov a zvlnených reliéfov hornatín Javorníky a Strážovské vrchy a pozitívne hodnotené CHKO Kysuce a CHKO Strážovské vrchy. Esteticky hodnotná krajina prevažuje nad negatívnymi vplyvmi, až na zaľudnené oblasti Považského podolia a okolie obce Sverepec, kde sa nachádza množstvo stresových faktorov a negatívnych prvkov.

Celkovo pozitívne na návštevníka pôsobí krajinné usporiadanie oboch pohorí, pričom, každé je charakteristické inou geologickou stavbou hornatiny a v nej roztratených sídel, ktoré sú úzko späté s reliéfom a dochovanou

krajinnou štruktúrou, korešpondujú s drobnou roztratenou zeleňou, ale aj zeleným plochami a líniovými prvkami NDV.

Na druhej strane negatívne pôsobenie na pozorovateľa, resp. návštevníka krajinných miest, vytvárajú pohľady priemyselných predpolí miest Považskej Bystrice a okolia. Negatívne z estetického hľadiska, môžu byť vnímané lomy a iné narušenia pôvodného krajinného rázu.

Znaky harmonických vzťahov

Sú zakotvené hlavne v súlade ľudských činností v krajine a jej harmonickej mierke, teda v súlade znakov a javov prírodnej charakteristiky na jednej strane, v kultúrnej a historickej charakteristike na strane druhej. V okrese Považská Bystrica sú založené na mierke celku a mierke jednotlivých prvkov v priestorových formách a v zastúpení prírodných a prírode blízkych zložiek a prvkov krajiny.

Pozorovaním miest krajinného rázu je možné popísať harmonické pôsobenie väčšiny územia a je možné konštatovať neopakovateľnosť jednotlivých krajinných miest a vysokú hodnotu harmonických vzťahov aj vďaka uzavretým krajinným priestorom.

ZÁVEREČNÉ ODPORÚČANIE HODNOTENIA KRAJINNEJ ŠTRUKTÚRY

Celkovú harmóniu krajiny by pozitívne doplnila najmä plošná a líniová zeleň, ktorá by podporila existujúce krajinné štruktúry, biocentrá a biokoridory regionálneho významu. Za veľmi dôležité sa považuje ochrana zachovaným historickým krajinným štruktúram, ktoré vytvárajú jedinečný ráz našej krajiny. Rovnako vytvárajú charakteristický ráz jednotlivých krajinných miest, predstavujú špecifický dobovo ohraničený a priestorovo neustále sa zmenšujúci subtyp krajinných štruktúr ako celku. Vznikli zámernou činnosťou človeka v priebehu histórie až do jeho nedávnej minulosti, ktorou človek pretváral prírodu alebo vytváral nové dosiaľ zachované štruktúry. Rovnako tvoria neodmysliteľnú súčasť každej krajiny, predstavujú jeho časové horizonty a často sa javia ako izolované relikty „pamäte krajiny alebo miesta“. Možno ich chápať ako súčasť kultúrneho dedičstva, kde predstavujú identifikovateľné artefakty (objekty) v krajine alebo ako zložky krajinnej štruktúry s historickým kontextom.

Vďaka doplneniu nových línii a plôch zelene môžeme vytvoriť ekologicky stabilnejšiu krajinu a podporiť tak stabilitu a jedinečný ráz Slovenska.

Obrázok č. 5.1: Krajinná mozaika v obci Vrchteplá, foto R. Staník

III. NÁVRHOVÁ ČASŤ

6 NÁVRH REGIONÁLNEHO ÚZEMNEHO SYSTÉMU EKOLOGICKEJ STABILITY

6.1 Návrh prvkov RÚSES

Návrh prvkov RÚSES predstavuje finálnu fázu, ide o celý systém návrhov biocentier, biokoridorov, genofondových lokalít a ekologicky významných segmentov krajiny, ktorých výstupom je vytvorenie funkčného RÚSES okresu Považská Bystrica.

Koncepcia ÚSES bola prijatá na Slovensku v roku 1991 (Uznesenie vlády SR č. 394 zo dňa 23.7.1991). Problematika ÚSES sa následne implementovala do legislatívnych predpisov v SR. ÚSES vznikol ako potreba riešiť celoplošné zabezpečenie ekologickej stability krajiny na Slovensku, prepojenie prírodných území a ochranu reprezentatívnych biotopov a druhov v ich prirodzenom prostredí (<https://www.sazp.sk/zivotne-prostredie/starostlivost-o-krajinu/zelenainfrastruktura/uzemny-system-ekologickej-stability-uses.html>).

Za ÚSES sa považuje taká celopriestorová štruktúra navzájom prepojených ekosystémov, ich zložiek a prvkov, ktorá zabezpečuje rozmanitosť podmienok a foriem života v krajine. Základ tohto systému predstavujú biocentrá a biokoridory (zákon o ochrane prírody a krajiny). Cieľom vymedzovania kostry ÚSES na každej hierarchickej úrovni je, aby každý reprezentatívny geoeкосystem bol reprezentovaný minimálne jedným prírodným biocentrom v areáli svojho výskytu.

Cieľom návrhu kostry ÚSES je vyhraničenie biocentier a biokoridorov. Návrh biocentier a biokoridorov záujmového územia vychádza z prehodnotenia doterajších štúdií ÚSES, z poznatkov terénneho prieskumu a z následného hodnotenia biotických zložiek v rámci predkladanej štúdie.

Základným a východiskovým dokumentom pre zabezpečenie ekologickej stability a ochrany biodiverzity v SR je GNÚSES, schválený Vládou SR uznesením č. 319/1992 zo dňa 27.4.1992. Aktualizácia GNÚSES bola v roku 2000 jedným z podkladov pri spracovaní KURS 2001, ktorá bola schválená Vládou SR uznesením č. 1033 zo dňa 30.10.2001. Jeho cieľom bolo vymedziť priestory, ktorých prvoradým poslaním v území bude zaistiť vývoj ekologicky stabilných spoločenstiev v zodpovedajúcej miere rozmanitosti ekologických podmienok územia Slovenska v mierkach 1:200 000 a 1:500 000.

Návrh RÚSES pozostáva z GNÚSES, ktorý je pre nižšie stupne ÚSES záväzný a z ostatných ekologicky významných prvkov vymedzených na regionálnej úrovni ako aj z návrhu súboru manažmentových a ekostabilizačných opatrení pre krajinnoekologicky optimálne využitie územia.

Základnými dokumentami ÚSES z ktorých sme vychádzali pri spracovaní návrhu kostry RÚSES sú:

- GNÚSES (1992) a jeho aktualizácia zapracovaná do KURS 2001
- Návrh národnej ekologickej siete Slovenska (NECONET) aktualizovanej spolu s IUCN v roku 1996
- RÚSES okresu Považská Bystrica (1994)
- Aktualizácia prvkov regionálneho ÚSES okresov Považská Bystrica a Púchov (2005)
- ÚPN VÚC Trenčianskeho kraja (1998) v znení zmien a doplnkov č. 1, 2 a 3

Pôvodný RÚSES okresu Považská Bystrica (bol vypracovaný v roku 1994) a neexistujú k nemu digitálne podklady, chýba zadefinovanie celkovej rozlohy pre biocentrá a dĺžky a šírky pre biokoridory, preto sa ťažko interpretuje. Pôvodné názvy vychádzali z GNÚSES.

Z ÚPN VÚC Trenčianskeho kraja (Krumpolcová a kol., 1998) v znení zmien a doplnkov č. 1, 2 a 3 sme mali k dispozícii mapové podklady, z ktorých nebolo možné presne identifikovať výmery jednotlivých prvkov RÚSES a z toho dôvodu nie sú v tabuľkách (č. 6.1, 6.2) uvedené. V ÚPN VÚC Trenčianskeho kraja boli využité ako územnoplánovacie podklady: RÚSES okresu Považská Bystrica (1994) a Aktualizácia prvkov regionálneho ÚSES okresov Považská Bystrica a Púchov (2005). Boli prehodnotené všetky vymedzené nadregionálne a

regionálne biocentrá a biokoridory a genofondovo významné lokality, pričom sa prihliadalo aj na návrh prvkov ÚSES v platnom ÚPN VÚC Trenčianskeho kraja.

Pri návrhoch biocentier a biokoridorov sme spresňovali a upravovali hranice prvkov RÚSES v mierkovej presnosti minimálne 1: 10 000, ktoré predstavovali dátovú základňu pre výsledné mapové výstupy v mierke 1:50 000 v zmysle metodických pokynov.

Pri návrhoch biocentier a biokoridorov a ostatných ekostabilizačných prvkov sme zohľadňovali aj územnoplánovaciú dokumentáciu obcí, aby nedochádzalo k stretom záujmov, napr. ochrany prírody a krajiny s aktuálnou alebo plánovanou výstavbou. Niektoré biocentrá a biokoridory sme z hľadiska ich priestorového vymedzenia navrhli rozšíriť, resp. zmenšiť, prípadne pozmeniť trasu a vymedzenie, kvôli už existujúcej výstavbe. Súčasťou nášho návrhu RÚSES okresu Považská Bystrica sú aj nové, doposiaľ neexistujúce regionálne biokoridory, genofondové lokality a ekologicky významné segmenty krajiny, ktoré sme posudzovali podľa selektívnych, lokalizačných a realizačných kritérií v zmysle metodických pokynov podľa Bohálovej a kol. (2014). Navrhnuté boli vzhľadom na ich priestorové rozloženie, ich ekologickú reprezentatívnosť a významnosť v krajine. Pri vymedzovaní biocentier, biokoridorov a ostatných ekostabilizačných prvkov v predloženom návrhu RÚSES sme v okrajových častiach okresu Považská Bystrica zohľadňovali aj vymedzenie týchto prvkov v súlade s RÚSES susedných okresov (Púchov, Ilava, Žilina, Bytča a Čadca). Pri návrhu kostry RÚSES okresu Považská Bystrica sme zohľadňovali aj existujúcu národnú sústavu chránených území a európsku sústavu chránených území NATURA 2000.

Prvky RÚSES pre okres Považská Bystrica boli podľa platných metodických pokynov navrhnuté v nasledovnej štruktúre:

- biocentrá,
- biokoridory,
- ostatné ekostabilizačné prvky (genofondovo významné lokality, ekologicky významné segmenty krajiny).

6.1.1 Biocentrá

Podľa zákona o ochrane prírody a krajiny je biocentrum definované ako "ekosystém alebo skupina ekosystémov, ktorá vytvára trvalé podmienky na rozmnožovanie, úkryt a výživu živých organizmov a na zachovanie prirodzeného vývoja ich spoločenstiev". Význam biocentra je daný jeho rozlohou, druhovým zložením a biogeografickým významom. Rozoznávame biosférické, provinciálne, nadregionálne, regionálne a miestne biocentrá. *Biocentrum nadregionálneho významu* predstavuje územie s väčšou výmerou (spravidla aj viac ako 1000 ha), v rámci ktorého majú prevahu ekosystémy podstatne nezmenené ľudskou činnosťou v jedinečnej a prirodzenej krajinnej štruktúre a tieto ekosystémy sú významné pre zachovanie biologickej rozmanitosti, ekologickej stability a zabezpečujú charakteristický vzhľad krajiny. *Biocentrum regionálneho významu* predstavuje oblasť alebo časť krajiny so zvláštnym významom pre daný región, ktorá umožňuje za vhodných podmienok existenciu prirodzených ekosystémov a ich trvalý prirodzený vývoj.

Pri vymedzovaní biocentier RÚSES sa v zmysle Metodických pokynov na vypracovanie dokumentov RÚSES (Bohálová a kol., 2014) prihliadalo na nasledovné skutočnosti:

- reprezentatívnosť – biocentrá reprezentujú celé spektrum biotopov charakteristických pre každú biogeografickú jednotku,
- unikátnosť krajinných prvkov,
- kvalitu biotopov – ochrana prírodných prvkov s vysokým zastúpením prirodzených ekosystémov,
- vysoký stupeň biodiverzity – ochrana oblastí s veľkou genetickou, druhovou a ekosystémovou rozmanitosťou,
- výskyt endemických, vzácných, ohrozených alebo chránených druhov,
- význam pre migráciu, príp. rozptyl druhov,
- plošné a priestorové parametre, spoločenské limity a zámery,
- zachovalosť prirodzených a sekundárnych poloprírodných biotopov a ich kvalita,
- pestrosť jednotlivých stanovišť, ktorá je predpokladom zachovania biodiverzity a ekologickej stability územia,

- výskyt vzácnych, ohrozených a chránených druhov,
- kompaktnosť a celistvosť lokalít,
- dostatočný plošný parameter pre lokalitu navrhovanú za biocentrum (Príloha č. 3 Metodických pokynov),
- súčasná ochrana územia.

Porovnaním vstupných podkladov k spracovaniu návrhu na vymedzenie prvkov RÚSES a predovšetkým na podklade predchádzajúceho návrhu RÚSES okresov Považská Bystrica a Púchov (SAŽP, 2005) môžeme konštatovať, že do návrhu prvkov RÚSES sme prevzali všetky biocentrá nachádzajúce sa v okrese Považská Bystrica s novým vymedzením. Spolu boli v okrese Považská Bystrica vyčlenené 4 nadregionálne biocentrá a 7 regionálnych biocentier. Spracovanie prehľadu vývoja biocentier podáva Tabuľka č. 6.1. Biocentrá z Aktualizácie prvkov regionálneho ÚSES okresov Považská Bystrica a Púchov (SAŽP, 2005), ktoré sa nachádzali v okrese Púchov boli z návrhu vylúčené. RÚSES okresu Púchov predstavuje samostatnú dokumentáciu, ktorá je spracovaná nezávisle od RÚSES okresu Považská Bystrica.

Tabuľka č. 6.1: Priemet identifikovaných biocentier regionálneho a vyššieho významu v okrese Považská Bystrica

P. č.	Označenie biocentra	Aktualizovaný názov biocentra	RÚSES okresu Považská Bystrica (1994)/Pôvodná kategória	Aktualizácia prvkov RÚSES okresov Považská Bystrica a Púchov (2005)/Pôvodná kategória	Návrh prvkov ÚSES v ÚPN VÚC Trenčianskeho kraja /Pôvodná kategória	GNÚSES (2000)/rozloha
Nadregionálne biocentrá						
1.	NRBc 1	VELKÝ JAVORNÍK/NRBc	VELKÝ JAVORNÍK/NRBc	VELKÝ JAVORNÍK/NRBc	VELKÝ JAVORNÍK/NRBc	VELKÝ JAVORNÍK/NRBc
rozloha		4088,1	x	4062,49	x	4333,29
2.	NRBc 2	MANÍNY - KOSTOLEC/NRBc	MANÍNY - KOSTOLEC/NRBc	MANÍNY - KOSTOLEC/NRBc	MANÍNY - KOSTOLEC/NRBc	MANÍNY - KOSTOLEC/NRBc
rozloha		1799,35	x	1873,25	x	1731,51
3.	NRBc 3	PODSKALSKÝ ROHÁČ/NRBc	PODSKALSKÝ ROHÁČ/NRBc	PODSKALSKÝ ROHÁČ/NRBc	PODSKALSKÝ ROHÁČ/NRBc	PODSKALSKÝ ROHÁČ/NRBc
rozloha		308,98	x	321,98	x	278,23
4.	NRBc 4	STRÁŽOV – SÁDECKÉ VRCHY/NRBc	STRÁŽOV – SÁDECKÉ VRCHY/NRBc	STRÁŽOV – SÁDECKÉ VRCHY/NRBc	STRÁŽOV – SÁDECKÉ VRCHY/NRBc	STRÁŽOV/NRBc
rozloha		4072,82	x	4072,75	x	3624,25
Regionálne biocentrá						
5.	RBc 1	ČERTOV/RBc	ČERTOV/RBc	ČERTOV/RBc	ČERTOV/RBc	-
rozloha		147,81	x	149,11	x	x
6.	RBc 2	DUBOVÉ – HLBOKÉ - KÁTILINA - ZADNÉ HORY/RBc	DUBOVÉ – HLBOKÉ - KÁTILINA/RBc	DUBOVÉ – HLBOKÉ - KÁTILINA/RBc	DUBOVÉ – HLBOKÉ - KÁTILINA/RBc (NÁVRH)	-
rozloha		1064,59	x	924,75	x	x
7.	RBc 3	BRUSNÉ - BUKOVINA/RBc	BRUSNÉ/RBc	BRUSNÉ/RBc	BRUSNÉ/RBc (NÁVRH)	-
rozloha		1279,69	x	433,1	x	x

SPRACOVANIE DOKUMENTOV REGIONÁLNYCH ÚZEMNÝCH SYSTÉMOV EKOLOGICKEJ STABILITY
PRE POTREBY VYTVÁRANIA ZÁKLADNEJ BAZY PRE REGULÁCIU NÁVRHU BUDOVANIA ZELENEJ INFRAŠTRUKTÚRY
REGIONÁLNY ÚZEMNÝ SYSTÉM EKOLOGICKEJ STABILITY OKRESU POVAŽSKÁ BYSTRICA

P. č.	Označenie biocentra	Aktualizovaný názov biocentra	RÚSES okresu Považská Bystrica (1994)/Pôvodná kategória	Aktualizácia prvkov RÚSES okresov Považská Bystrica a Púchov (2005)/Pôvodná kategória	Návrh prvkov ÚSES v ÚPN VÚC Trenčianskeho kraja /Pôvodná kategória	GNÚSES (2000)/rozloha
8.	RBc 4	KYKUL'A/RBc	KYKUL'A/RBc	KYKUL'A/RBc	KYKUL'A/RBc	-
rozloha		561,16	x	524,5	x	x
19	RBc 5	HRADISKO – BUKOVEC - ŽIAR/RBc	HRADISKO – BUKOVEC - ŽIAR/RBc	HRADISKO – BUKOVEC - ŽIAR/RBc	HRADISKO – BUKOVEC - ŽIAR/RBc	-
rozloha		200,43	x	209,39	x	x
10.	RBc 6	MALENICE - SVRČINOVEC/RBc	MALENICE - SVRČINOVEC/RBc	MALENICE - SVRČINOVEC/RBc	MALENICE - SVRČINOVEC/RBc	-
rozloha		1232,01	x	1244,4	x	x
11.	RBc 7	KLAPY - LOPATINÁ/RBc	KLAPY - LOPATINÁ/RBc	KLAPY - LOPATINÁ/RBc	KLAPY - LOPATINÁ/RBc	-
rozloha		970,83	x	1010,8	x	x

Vysvetlivky:

x údaj o plošnej výmere je neznámy,

- prvok nebol predmetom riešenia dokumentácie.

6.1.2 Biokoridory

Podľa zákona o ochrane prírody a krajiny je biokoridor definovaný ako priestorovo prepojený súbor ekosystémov, ktorý spája biocentrá a umožňuje migráciu a výmenu genetických informácií živých organizmov a ich spoločenstiev, na ktorý priestorovo nadväzujú interakčné prvky.

Význam biokoridoru je daný jeho rozlohou, druhovým zložením a biogeografickým významom. Ide o prvok krajinej štruktúry, ktorý svojou štruktúrou a stavom ekologických podmienok umožňuje migráciu organizmov s cieľom výmeny genetických informácií a interakciu medzi rôznymi ekosystémami s rôznou ekostabilizačnou, príp. inou funkciou (<https://www.sazp.sk/zivotne-prostredie/starostlivost-o-krajinu/zelenainfrastruktura/uzemny-system-ekologickej-stability-uses.html>).

Pri vyčleňovaní biokoridorov RÚSES sme zohľadňovali Metodické pokyny na vypracovanie dokumentov RÚSES (Bohálková a kol., 2014), pričom sme sa zamerali na tieto kritériá:

- kvalita biotopov v závislosti od ekologických požiadaviek,
- veľkosť spájaných biocentier,
- charakter trasy biokoridoru,
- zachovalosť prirodzených a sekundárnych poloprírodných biotopov a ich kvalita,
- pestrosť jednotlivých stanovišť, ktorá je predpokladom zachovania biodiverzity a ekologickej stability územia,
- kompaktnosť a celistvosť biokoridoru,
- tlak na biokoridor a rôzne možnosti jeho ohrozenia,
- význam pre migráciu, príp. rozptyl druhov,
- dostatočná šírka a dĺžka ako parameter pre územie navrhované za biokoridor (Príloha č. 3 Metodických pokynov).

Z hľadiska funkčnosti biokoridorov je potrebné venovať pozornosť migračným cestám živočíchov medzi vodnými biotopmi, ktoré pretínajú cestné a železničné komunikácie. V týchto miestach sú migrujúce živočíchy najviac zraniteľné (špeciálne sa to týka malých cicavcov, obojživelníkov a plazov). Ako zvlášť nebezpečné sú vnímané prechody na frekventovaných komunikáciách, ktoré nie sú usporiadané pre pohyb zvierat. Nevhodné sú i rúrové priepusty, kolmé steny bez brehov, balvanov a ríms a nevhodné konštrukcie mostov. Preto ako základné opatrenie je potrebné odstraňovať bariérový efekt a budovať na miestach križovatiek biokoridorov s komunikáciami technické zariadenia, umožňujúce bezpečný prechod, čo najväčšej skupiny živočíchov a realizovať opatrenia pre umožnenie prechodu zvierat (inštalácia kamenných, drevených alebo betónových lavíc, podchodov priemeru najmenej 60 cm a k nim príslušných navádzacích plotov). Ťahové cesty vtákov vedúce prevažne údoliami tokov sú vo všeobecnosti ohrozované najmä križujúcim elektrickým vedením, likvidáciou biotopov slúžiacich na oddych a ako potravná základňa, ako i inštaláciou vysokofrekvenčných zariadení a veterných elektrární.

Porovnaním vstupných podkladov k spracovaniu návrhu na vymedzenie prvkov RÚSES a predovšetkým na podklade predchádzajúceho návrhu RÚSES okresov Považská Bystrica a Púchov (SAŽP, 2005) môžeme konštatovať, že do návrhu prvkov RÚSES sme prevzali všetky biokoridory s uvedením nových návrhov. Trasovanie niektorých biokoridorov prevzatých z RÚSES okresov Považská Bystrica a Púchov (SAŽP, 2005) bolo upravené. Biokoridory neboli vymedzené v rámci biocentier. Spolu bolo v okrese Považská Bystrica vyčlenené 3 nadregionálne biokoridory a 18 regionálnych biokoridorov. Spracovanie prehľadu vývoja biokoridorov podáva Tabuľka č. 6.2. Biokoridory z Aktualizácie prvkov regionálneho ÚSES okresov Považská Bystrica a Púchov (SAŽP, 2005), ktoré sa nachádzali v okrese Púchov boli z návrhu vylúčené.

Tabuľka č. 6.2: Priemet identifikovaných biokoridorov regionálneho a vyššieho významu v okrese Považská Bystrica

P. č.	Označenie biokoridoru	Aktualizovaný názov biokoridoru	RÚSES okresu Považská Bystrica (1994)/Pôvodná kategória	Aktualizácia prvkov RÚSES okresov Považská Bystrica a Púchov (2005)/Pôvodná kategória	Návrh prvkov ÚSES v ÚPN VÚC Trenčianskeho kraja /Pôvodná kategória	GNÚSES (2000)/rozloha
Nadregionálne biokoridory						
1.	NRBk 1	BIELE KARPATY – JAVORNÍKY	BIELE KARPATY – JAVORNÍKY	BIELE KARPATY – JAVORNÍKY	BIELE KARPATY – JAVORNÍKY	VRŠATECKÉ BRALÁ- VEL'KÝ JAVORNÍK
	1070/15		x	x	x	383,31
2.	NRBk 2	RIEKA VÁH	VÁH	VÁH	VÁH	VÁH
	18 191/58		x	x	x	1 418,96
3.	NRBk 3	TRENČÍN-VÁPEČ, DÚPNA-SÚLOVSKÉ SKALY	TRENČÍN-VÁPEČ, DÚPNA-SÚLOVSKÉ SKALY	TRENČÍN-VÁPEČ, DÚPNA-SÚLOVSKÉ SKALY	TRENČÍN-VÁPEČ, DÚPNA-SÚLOVSKÉ SKALY	PODHRADSKÁ DOLINA- PODSKALSKÝ ROHÁČ- SÚLOVSKÉ SKALY
	16 204/88		x	x	x	1998
Regionálne biokoridory						
4.	RBk 1	JAVORNÍKY I	-	-	-	-
	2513/216		x	x	x	x
5.	RBk 2	JAVORNÍKY II	-	-	-	-
	2801/226		x	x	x	x
6.	RBk 3	JAVORNÍKY III	-	-	-	-
	4913/132		x	x	x	x
7.	RBk 4	JAVORNÍKY IV	-	-	-	-
	9079/121		x	x	x	x

SPRACOVANIE DOKUMENTOV REGIONÁLNYCH ÚZEMNÝCH SYSTÉMOV EKOLOGICKEJ STABILITY
PRE POTREBY VYTŮVÁRANIA ZÁKLADNEJ BAZY PRE REGULÁCIU NÁVRHU BUDOVANIA ZELENEJ INFRAŠTRUKTÚRY
REGIONÁLNY ÚZEMNÝ SYSTÉM EKOLOGICKEJ STABILITY OKRESU POVAŽSKÁ BYSTRICA

P. č.	Označenie biokoridoru	Aktualizovaný názov biokoridoru	RÚSES okresu Považská Bystrica (1994)/Pôvodná kategória	Aktualizácia prvkov RÚSES okresov Považská Bystrica a Púchov (2005)/Pôvodná kategória	Návrh prvkov ÚSES v ÚPN VÚC Trenčianskeho kraja /Pôvodná kategória	GNÚSES (2000)/rozloha
8.	RBk 5	POTOK MARIKOVKA	POTOK MARÍKOVKA	POTOK MARÍKOVKA	POTOK MARÍKOVKA	-
	15 475/5		x	x	x	x
9.	RBk 6	POTOK PAPRADNIANKA	POTOK PAPRADŇANKA	POTOK PAPRADŇANKA	POTOK PAPRADŇANKA	-
	18 459/9		x	x	x	x
10.	RBk 7	KLAPY – LOPATINÁ – BRUSNÉ	KLAPY – LOPATINÁ – BRUSNÉ	KLAPY – LOPATINÁ – BRUSNÉ	KLAPY – LOPATINÁ – BRUSNÉ	-
	2761/498		x	x	x	x
11.	RBk 8	JAVORNÍKY – BRUSNÉ - BUKOVINA	-	-	-	-
	1318/65		x	x	x	x
12.	RBk 9	PODSKALSKÝ ROHÁČ - ŽIAR	PODSKALSKÝ ROHÁČ - ŽIAR	PODSKALSKÝ ROHÁČ - ŽIAR	PODSKALSKÝ ROHÁČ - ŽIAR	-
	7498/182		x	x	x	x
13.	RBk 10	POTOK DOMANIŽANKA	POTOK DOMANIŽANKA	POTOK DOMANIŽANKA	POTOK DOMANIŽANKA	-
	19 664/2		x	x	x	x
14.	RBk 11	PODSKALSKÝ ROHÁČ - KOSTOLEC	PODSKALSKÝ ROHÁČ - KOSTOLEC	PODSKALSKÝ ROHÁČ - KOSTOLEC	PODSKALSKÝ ROHÁČ - KOSTOLEC	-
	9771/80		x	x	x	x
15.	RBk 12	POTOK PRUŽINKA	POTOK PRUŽINKA	POTOK PRUŽINKA	POTOK PRUŽINKA	-
	9252/3		x	x	x	x
16.	RBk 13	JAVORNÍKY – STRÁŽOVSKÉ VRCHY	-	-	-	-
	23293/182		x	x	x	x

SPRACOVANIE DOKUMENTOV REGIONÁLNYCH ÚZEMNÝCH SYSTÉMOV EKOLOGICKEJ STABILITY
PRE POTREBY VYTŮVÁRANIA ZÁKLADNEJ BAZY PRE REGULÁCIU NÁVRHU BUDOVANIA ZELENEJ INFRAŠTRUKTÚRY
REGIONÁLNY ÚZEMNÝ SYSTÉM EKOLOGICKEJ STABILITY OKRESU POVAŽSKÁ BYSTRICA

P. č.	Označenie biokoridoru	Aktualizovaný názov biokoridoru	RÚSES okresu Považská Bystrica (1994)/Pôvodná kategória	Aktualizácia prvkov RÚSES okresov Považská Bystrica a Púchov (2005)/Pôvodná kategória	Návrh prvkov ÚSES v ÚPN VÚC Trenčianskeho kraja /Pôvodná kategória	GNÚSES (2000)/rozloha
17.	RBk 14	DÚPNA – STRÁŽOV - SADECKÉ VRCHY	-	-	-	-
	3863/379		x	x	x	x
18.	RBk 15	KOSTOLEC – VÁH - LOPATINÁ	-	-	-	-
	3099/160		x	x	x	x
19.	RBk 16	JAVORNÍKY – STRÁŽOVSKÉ VRCHY - BRUSNÉ – BUKOVINA	-	-	-	-
	4459/280		x	x	x	x
20.	RBk 17	MALENICE – SVRČINOVEC - PODSKALSKÝ ROHÁČ	-	-	-	-
	4455/423		x	x	x	x
21.	RBk 18	EKOTÓN SEVERNÉHO OKRAJA STRÁŽOVSKÝCH VRCHOV	-	-	-	-
	1344/115		x	x	x	x

Vysvetlivky:

x – údaj o dĺžke a šírke biokoridoru nezistený,

- prvok nebol predmetom riešenia dokumentácie,

dĺžka v km, šírka v m, rozloha v ha.

6.1.3 Ostatné ekostabilizačné prvky

Genofondovo významné lokality (GL)

GL predstavujú územia s výskytom vzácných a chránených druhov flóry a fauny. Významné sú pre zachovanie autochtónnej biodiverzity (Bohálová a kol., 2014). *Genofondová lokalita rastlín a živočíchov* je lokalita s takými ekologickými podmienkami, ktoré umožňujú trvalý výskyt rastlín, živočíchov a ich spoločenstiev v prirodzenom prostredí a ktoré môžu fungovať ako zdroj genofondu pre okolité potenciálne vhodné lokality. V rámci predchádzajúceho návrhu RÚSES okresov Považská Bystrica a Púchov (SAŽP, 2005) boli v okrese Považská Bystrica vyčlenené genofondovo významné lokality v celkovom počte 22 genofondovo významných lokalít fauny, 43 genofondovo významných lokalít flóry a 1 genofondovo významná lokalita – geológia. Výber aktuálnych regionálnych genofondových lokalít vychádzal z predchádzajúceho návrhu RÚSES okresov Považská Bystrica a Púchov (SAŽP, 2005) a podkladov od ŠOP SR (Správa CHKO Strážovské vrchy, Správa CHKO Kysuce). Pri charakteristike GL boli použité údaje z pôvodných dokumentov RÚSES, niektoré boli doplnené – určili sa typy biotopov, doplnili nové taxóny alebo sa vylúčili druhy, ktoré novším prieskumom neboli potvrdené, resp. boli doplnené nové GL.

Porovnaním vstupných podkladov k spracovaniu návrhu na vymedzenie prvkov RÚSES a predovšetkým na podklade predchádzajúceho návrhu RÚSES okresov Považská Bystrica a Púchov (SAŽP, 2005) môžeme konštatovať, že do návrhu prvkov RÚSES sme prevzali takmer všetky genofondové lokality s uvedením nových návrhov. Zanikla jedna genofondová lokalita s názvom Orlové. Niektoré genofondové lokality boli premenované alebo sa zmenilo ich vymedzenie. Všetky genofondové lokality z Aktualizácie prvkov regionálneho ÚSES okresov Považská Bystrica a Púchov (SAŽP, 2005), ktoré sa nachádzali v okrese Púchov boli z návrhu vylúčené.

V predložennom návrhu RÚSES okresu Považská Bystrica sme vyčlenili spolu 155 GL, ktoré spĺňajú kritériá najmä z hľadiska významnosti pre biodiverzitu a prítomnosti ohrozených a chránených druhov. Ďalej sme pri ich vyčleňovaní zohľadnili lokalizáciu v krajine, pôvodnosť, reprezentatívnosť a veľkosť.

Ekologicky významné segmenty krajiny (EVSK)

EVSK sú časti krajiny, ktoré sú tvorené alebo v nich prevažujú ekosystémy s relatívne vyššou ekologickou stabilitou. Vyznačujú sa trvalosťou bioty a ekologickými podmienkami umožňujúcimi existenciu druhov prirodzeného genofondu krajiny (Lów et al., 1995). Podľa metodických pokynov (Bohálová a kol., 2014) sú EVSK z metodologického hľadiska základom pre návrh jednotlivých prvkov RÚSES, stávajú sa základom pre vymedzenie biocentier, príp. môžu mať vplyv na trasovanie biokoridorov. Ide o vzácné prirodzené a prírode blízke biotopy z hľadiska ochrany genofondu, ako aj územia, ktoré plnia vyrovnávaciu funkciu (tlmia negatívne dôsledky ľudskej činnosti). V rámci predchádzajúceho návrhu RÚSES okresov Považská Bystrica a Púchov (SAŽP, 2005) bolo v okrese Považská Bystrica vyčleňovaných 11 ekologicky významných segmentov krajiny. V predložennom návrhu RÚSES okresu Považská Bystrica sme vyčlenili spolu 13 EVSK.

6.2 Návrh manažmentových opatrení pre existujúce a navrhované prvky RÚSES

V nasledujúcej kapitole uvádzame charakteristiku vymedzených biocentier, biokoridorov, genofondovo významných lokalít s návrhom manažmentových opatrení, t. j. návrhy na zabezpečenie funkčnosti a na elimináciu stresových faktorov a EVSK.

6.2.1 Charakteristika biocentier a návrh manažmentových opatrení

V texte podkapitoly je uvedený návrh biocentier nadregionálneho a regionálneho významu v rámci okresu Považská Bystrica. V okrese Považská Bystrica nenavrhujeme zaradiť žiadne biosférické biocentrum a biocentrum provinciónalnej úrovne. Charakteristika jednotlivých biocentier je spracovaná v nasledovnej štruktúre:

- názov,
- kategória,
- výmera: existujúca a navrhovaná,
- stav: vyhovujúci (1), prevažne vyhovujúci (2), čiastočne vyhovujúci (3), nevyhovujúci (4),
- príslušnosť k ZUJ (k. ú.),
- charakteristika, zastúpenie biotopov,
- súčasná legislatívna ochrana, genofondové lokality,
- ohrozenie,
- manažmentové opatrenia.

Nadregionálne biocentrá

NRBc 1 VEL'KÝ JAVORNÍK

Kategória: Biocentrum nadregionálneho významu

Výmera: 4088,1 ha

Stav: prevažne vyhovujúci

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Papradno, Horná Mariková, Dolná Mariková

Charakteristika, zastúpenie biotopov: biocentrum tvoria prirodzené lesné ekosystémy, floristicky bohaté enklávy a lemy lesa, spoločenstvá pasienkov a lúčne biotopy v podhorskom a horskom stupni ako aj prirodzené lužné lesy vyskytujúce sa bezprostredne pri tokoch od nížin až po horské prameniská. Prirodzené lesné biotopy sú zastúpené hlavne bučinami rôzneho typu, jedľobučinami, sutinovými lesmi lipovo-javorovými, kyslými karpatskými lesmi bukovými s prevahou smreka, prechodne smerujúce k vysokohorským smrekovým lesom s jedľovými až jedľosmrekovými porastami. Jelšové luhy a krovité vrby sú charakteristické pre stanovišťa s vyšším podielom vody v substráte. Z nelesných biotopov majú veľké zastúpenie lúky a pasienky rôzneho typu, slatiniská, rašeliniská, penovcové prameniská, vodné plochy a vzácne rastlinné spoločenstvá na bralách.

Vyskytujú sa tu významné druhy európskeho a národného významu ako napr. hlaváč bieloplutvý (*Cottus gobio*), mlok karpatský (*Triturus montandoni*), mlok horský (*Mesotriton alpestris*), kunka žltobruchá (*Bombina variegata*), salamandra škvrnitá (*Salamandra salamandra*), uchaňa čierna (*Barbastella barbastellus*), netopier obyčajný (*Myotis myotis*), podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*), vlk dravý (*Canis lupus*), medveď hnedý (*Ursus arctos*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), mačka divá (*Felis silvestris*), vydra riečna (*Lutra lutra*), piskor vrchovský (*Sorex alpinus*), myšovka horská (*Sicista betulina*), bieložúbka krpátá (*Crocidura suaveolens*), duloonica menšia (*Neomys anomalus*), duloonica väčšia (*Neomys fodiens*), orol skalný (*Aquila chrysaetos*), výr skalný (*Bubo bubo*), sova dlhochvostá (*Strix uralensis*), kuvik kapcavý (*Aegolius funereus*), včelár lesný (*Pernis apivorus*), jariabok hôrny (*Tetrastes bonasia*), bocian čierny (*Ciconia nigra*), chrapkáč poľný (*Crex crex*), ďateľ bieločrptý (*Dendrocopos leucotos*), ďateľ trojprstý (*Picoides tridactylus*), rybárik riečny (*Alcedo atthis*), kalužiak riečny (*Actitis hypoleucos*), ohnivák veľký (*Lycaena dispar*), modráčik bahniskový (*Phengaris nausithous*), jasoň chochlačkový (*Parnassius mnemosyne*), fuzáč alpský (*Rosalia alpina*), pimprlík mokradný (*Vertigo angustior*), rak riečny (*Astacus astacus*).

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Pr3 (7220*) Penovcové prameniská, Tr8 (6230*) Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte, Ls5.1 (9130) Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy, Ls5.2 (9110) Kyslomilné bukové kvetnaté lesy, Ls5.3 (9140) Javorovo-bukové horské lesy, Ls4 (9180*) Lipovo-javorové sutinové lesy, Ls1.3 (91E0*) Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy, Lk1 (6510) Nížinné a podhorské kosné lúky, Lk3 Mezofilné pasienky a spásané lúky, Lk5 (6430) Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach, Lk6 Podmáčané lúky horských a podhorských oblastí

Legislatívna ochrana, genofondové lokality: SKUEV0642 Javornický hrebeň (2. a 3. stupeň ochrany), CHKO Kysuce (2. stupeň ochrany), GL 3 Ráztoka-záver doliny, GL 4 Hrebeň Javorníkov, GL 5 Gavornité, GL 6 Bartkovce, GL 8 Kržel, GL 9 Ostravica, GL 10 Žilín, GL 11 Komjatné, GL 15 Máčkovce, GL 16 Malý Modlatín, GL 17 Veľký Modlatín

Ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (nešetrné zásahy do lesných porastov, nadmerná ťažba drevnej hmoty, zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovania odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácných a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, ...), zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- rozširovanie inváznych druhov,
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES,
- zmena krajiny štruktúry,
- výstavba priemyselných parkov,
- rozširovanie výstavby telekomunikačných zariadení,
- oplocovanie pozemkov,

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dozitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, extenzívne prepásť ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia),
- v prípade dohľadania aktívnych brlohov medveďa hnedého (*Ursus arctos*), vlka dravého (*Canis lupus*) a dohľadania vodiacej matky mačky divej (*Felis sylvestris*), bude lesohospodárska činnosť v danej oblasti obmedzená,
- v okolí tokov je potrebné zachovať vegetáciu lužných lesov, ktoré budú slúžiť vydre riečnej (*Lutra lutra*), ako úkryt a potravinová základňa,
- pre lesné druhy netopierov (*Chiroptera*), s väzbou na úkryty v porastoch s vyšším vekom (staré stromy s dutinami, prasklinami a pod.), bude zachované zastúpenie starých stromov v lesných porastoch,
- pre udržanie priaznivého stavu populácie ohniváčika veľkého (*Lycaena dispar*) je vhodné lokalitu pravidelne každoročne mozaikovo kosiť, avšak najlepšie pred 15. júnom alebo po 15. septembri,
- v mieste výskytu raka riečneho (*Astacus astacus*) sa nebudú uskutočňovať výraznejšie zásahy do hydrologického režimu potokov, extrémne splavovanie pôd do toku (napr. v dôsledku nevhodných lesohospodárskych zásahov do lužných lesov), regulácia toku, či úprava brehov odstránením brehových porastov,

- v mieste výskytu hlaváča bielooplutvého (*Cottus gobio*) budú zachované hydrogeologické podmienky tokov, čiže sa tam nebude v nadmernom množstve ťažiť drevo. Zachovať vegetáciu lužných lesov v okolí tokov,
- salamandra škvrnitá (*Salamandra salamandra*) sa vyskytuje v potokoch a prameniskách a pre udržanie jej priaznivého stavu je potrebné zachovať vodný režim, neregulovať a neodkláňať toky,
- pre zachovanie priaznivého stavu bociana čierneho (*Ciconia nigra*) je potrebné zabezpečiť nenarušené, resp. nízkou intenzitou narušené lesné komplexy s kľudovými zónami prevažne v zmiešaných, ale ojedinele aj v starších monokultúrnych smrekových lesoch,
- zabezpečiť vhodné podmienky na hniezdenie orla skalného (*Aquila chrysaetos*), čiže nerušená, bezzásahová zóna o min. priemere 500 m od hniezdiska,
- pre druhy ako napríklad bocian čierny (*Ciconia nigra*), včelár lesný (*Pernis apivorus*), orol skalný (*Aquila chrysaetos*), orol krikľavý (*Aquila pomarina*), sokol sťahovavý (*Falco peregrinus*), výr skalný (*Bubo bubo*), kuvičok vrabčí (*Glaucidium passerinum*), sova dlhochvostá (*Strix uralensis*), pôtik kapcavý (*Aegolius funereus*), sova lesná (*Strix aluco*), jastrab veľký/lesný (*Accipiter gentilis*) a pod. je zvyčajne potrebné zabezpečiť špecifickú ochranu hniezda a jeho širšieho okolia, tým že sa v jeho okolí časovo obmedzí, resp. upraví hospodárska činnosť. Veľkosť ochranných zón okolo hniezda je druhovo špecifická. Hospodárska činnosť aj v porastoch susediacich s určenými ochrannými zónami bude preto vykonávaná mimo hniezdneho obdobia, nakoľko môže počas hniezdenia dôjsť k vyrušovaniu vedúcemu k opusteniu znášky, či mláďat a ich úhynu,
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- usmerňovať pohyb návštevníkov územia úpravou a opravami turistických chodníkov a cyklotrás a vylúčiť masové športové podujatia, napr. stanovením limitného počtu účastníkov, preferovať udržateľné spôsoby rekreácie a CR,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000,
- obmedziť oplocovanie pozemkov vo voľnej krajine a na okrajoch sídiel mimo záhrad, kvôli priechodnosti krajiny.

NRBc 2 MANÍNÝ - KOSTOLEC

Kategória: Biocentrum nadregionálneho významu

Výmera: 1799,35 ha

Stav: prevažne vyhovujúci

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Plevník-Drienové, Záskanie, Kostolec, Vrchteplá, Považská Bystrica

Charakteristika, zastúpenie biotopov: biocentrum tvorí prevažne lesnaté územie Strážovských vrchov s travinnobylinnými porastami suchomilných a stredne vlhkomilných lúk a pasienkov. Na celom území prevládajú biotopy kvetnatých a vápnomilných bučín. V závislosti od lokálnych pôdnych a mikroklimatických podmienok sú tu zastúpené aj lipovo – javorové sutinové lesy. Z lúčno-pasienkových spoločenstiev sa tu vyskytujú podhorské lúky a suchomilné travinnobylinné a krovité porasty, miestami s borievkou obyčajnou a druhmi z čeľade vstavačovité (*Orchidaceae*). V nivách potokov sa nachádzajú vysokobylinné spoločenstvá, brehovité porasty deväťsilov a biotopy podhorských jelšových lesov. Nachádzajú sa tu podmáčané biotopy slatinných lúk a podsvahových pramenísk.

Vyskytujú sa tu významné druhy európskeho a národného významu ako napr. prilbica tuhá moravská (*Aconitum firmum* ssp. *moravicum*), kunka žltobruchá (*Bombina variegata*), plocháč červený (*Cucujus cinnaberinus*), ohniváček veľký (*Lycaena dispar*), vlk dravý (*Canis lupus*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), medveď hnedý (*Ursus arctos*), vydra riečna (*Lutra lutra*), netopier čierny (*Barbastella barbastellus*), netopier veľkouchý (*Myotis bechsteini*), netopier brvitý (*Myotis emarginatus*), netopier obyčajný (*Myotis myotis*), podkovár štíhlokrdlý (*Rhinolophus ferrumequinum*), podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*), ďateľ bieločrptlý (*Dendrocopos leucotos*), muchárik malý (*Ficedula parva*), muchárik bieločrptlý (*Ficedula albicollis*), tesár čierny (*Dryocopus martius*), bocian čierny (*Ciconia nigra*), pimplík mokradný (*Vertigo angustior*), jasoň červenooký (*Parnassius apollo*), lajniak skarabeusovitý (*Sisyphus schaefferi*), fuzáč alpský (*Rosalia alpina*), vstavač mužský (*Orchis mascula*), päťprstnica obyčajná (*Gymnadenia conopsea*), vemenník zelenkastý (*Platanthera*

chlorantha), poniklec prostredný (*Pulsatilla subslavica*), tis obyčajný (*Taxus baccata*), druhy čeľade *Orchideaceae*, vzácne druhy lesných kruštíkov (rod *Epipactis*).

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Pr3 (7220*) Penovcové prameniská, Lk1 (6510) Nížinné a podhorské kosné lúky, Lk10 Vegetácia vysokých ostríc, Lk3 Mezofilné pasienky a spásané lúky, Ls1.3 (91E0*) Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy, Ls4 (9180) Lipovo-javorové sutinové lesy, Ls6.2 (91Q0) Reliktné vápnomilné borovicové a smrekovcové lesy, Ls5.1 (9130) Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy, Ls5.2 (9110) Kyslomilné bukové lesy, Ls5.4 (9150) Vápnomilné bukové lesy, Al3 (6170) Alpínske a subalpínske vápnomilné trávinnobylinné porasty, Tr1 (6210) Suchomilné trávinnobylinné a krovinné porasty na vápnom substráte (*dôležité stanovišťa *Orchideaceae*), Tr5 (6190) Suché a dealpínske trávinnobylinné porasty, Sk1 (8210) Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou, Sk6 (8160*), Nespevnené karbonátové skalné sutiny v montánnom až kolínnom stupni, Sk8 (8310) Nesprístupnené jaskynné útvary, Pi5 (6110) Pionierske porasty zväzu *Alyso-Sedion albi* na plytkých karbonátových a bázických substrátoch, Br6 (6430) Brehové porasty deväťsilov, Ra6 (7230) Slatiny s vysokým obsahom báz, Kr3 (5130) Sukcesné štádiá s borievkou obyčajnou

Legislatívna ochrana, genofondové lokality: SKUEV0256 Strážovské vrchy (2. stupeň ochrany), CHKO Strážovské vrchy (2. stupeň ochrany), SKCHVU028 Strážovské vrchy, NPR Manínska Tiesňava (4. a 5. stupeň ochrany), PR Kostolecká Tiesňava (4. a 5. stupeň ochrany), GL 40 Úpätie Veľkého Manína, GL 41 Hrebeň Veľkého Manína, GL 42 Maníneček, GL 43 Úpätie Malého Manína, GL 44 Malý Manín, GL 45 Plevník – Dolina, GL 46 Pod Hrabnicou, GL 50 Pod Havraňou skalou, GL 51 Pod Vieškami, GL 52 Nad Minarčíkom I, GL 53 Nad Minarčíkom II, GL 139 Teplanská jelšina

Ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácných a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, ...), zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- erózia, nadmerný hluk, zošľapávanie vegetácie, vyrušovanie citlivých druhov fauny, znečisťovanie územia, synantropizácia, pohyb mimo značených chodníkov spojený s nadmernou turistikou,
- vyrušovanie v hniezdom období (ťažbou drevnej hmoty, fotografovaním, filmovaním), vykrádanie hniezd,
- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- zalesňovanie xerothermných skalných biotopov,
- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním, výrub drevín brehových porastov,
- znečisťovanie vodného toku alebo vodnej plochy odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov,
- rozširovanie inváznych druhov,
- intenzívne poľnohospodárstvo,
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES,
- prítomnosť bariér,

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia

minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),

- v 5. stupni ochrany zamedziť zasahovaniu do lesných porastov a pôdneho krytu s výnimkou odstraňovania nepôvodných druhov stromov alebo zalesnených skalných biotopov a invázných druhov vegetácie,
- udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť, zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí,
- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému,
- pre zabezpečenie priaznivého stavu a reprodukcie obojživelníkov je potrebné zachovávať existujúce a vytvárať nové vodné plôšky (liahniská) so stojacou vodou (depresie, terénne zníženia, podmáčané plochy s vodnou plochou prírodnej jazierka, ale i koľajiská po lesnej technike),
- v prípade dohľadania aktívnych brlohov medveďa hnedého (*Ursus arctos*), vlka dravého (*Canis lupus*) a dohľadania vodiacej matky mačky divej (*Felis sylvestris*), bude lesohospodárska činnosť v danej oblasti obmedzená,
- v okolí tokov je potrebné zachovať vegetáciu lužných lesov, ktoré budú slúžiť vydre riečnej (*Lutra lutra*), ako úkryt a potravinová základňa,
- pre lesné druhy netopierov (*Chiroptera*), s väzbou na úkryty v porastoch s vyšším vekom (staré stromy s dutinami, prasklinami a pod.), bude zachované zastúpenie starých stromov v lesných porastoch,
- pre udržanie priaznivého stavu populácie ohniváčika veľkého (*Lycaena dispar*) je vhodné lokalitu pravidelne každoročne mozaikovo kosiť, avšak najlepšie pred 15. júnom alebo po 15. septembri,
- v lesných porastoch s výskytom významných druhov vtáctva realizovať hospodárske opatrenia v mimohniezdnom období a vytvárať podmienky pre ich hniezdenie,
- zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, pravidelne pásť pri dodržiavaní maximálneho zaťaženia počtom chovaného dobytku (veľká dobyčcia jednotka – VDJ) na ha s častým prekladáním košiarov a vykášať buriny a nedopasky,
- na skalných útvaroch udržiavať bezlesie a pokúsiť sa o reintrodukciiu druhu jasoň červenooký (*Parnassius apollo*),
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- vylúčiť používanie agrochemikálií,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- zamedziť urbanizácii a umiestňovaniu trvalých oplotení,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000,
- minimalizovať zdroje svetelného znečistenia, zamedziť vzniku nových zdrojov svetelného znečistenia.

NRBc 3 PODSKALSKÝ ROHÁČ

Kategória: Biocentrum nadregionálneho významu

Výmera: 308,98 ha

Stav: vyhovujúci

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Podskalie, Horný Moštenec, Zemiansky Kvašov, Zemianska Závada

Charakteristika, zastúpenie biotopov: biocentrum predstavuje prirodzené lesné a nelesné biocenózy so zachovalou teplomilnou vegetáciou na vápencovom substráte s výskytom chránených a zriedkavých druhov rastlín. Významná je aj abiotická zložka - brálne útvary - bašty, piliere, skalné okná a pod.

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Ls5.4 (9150) Vápnomilné bukové lesy, Ls5.1 (9130) Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy, Lk1 (6510) Nížinné a podhorské kosné lúky, Tr5 (6190) Suché

a dealpínske trávinnobylinné porasty, Sk1 (8210), Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou, Kr6 (40A0*) Xerothermné kroviny

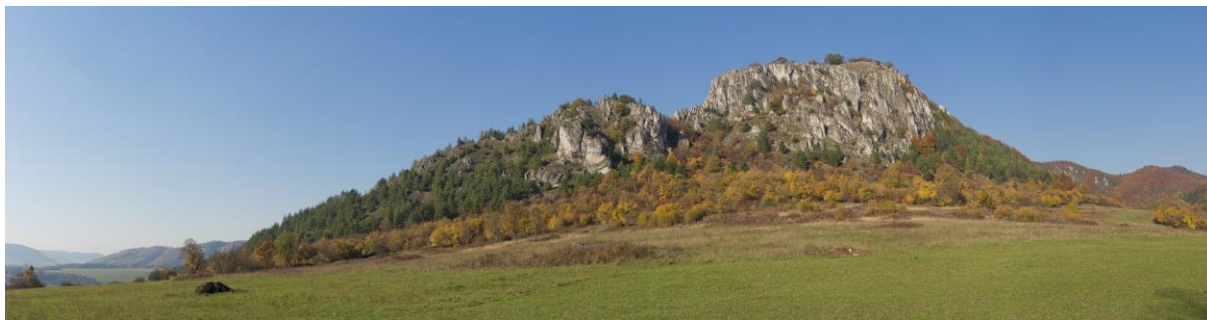
Legislatívna ochrana, genofondové lokality: NPR Podskalský Roháč (5. stupeň ochrany), CHKO Strážovské vrchy (2. stupeň ochrany), SKUEV0256 Strážovské vrchy (2. stupeň ochrany), SKCHVU028 Strážovské vrchy

Ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, chemizácia, znečisťovania odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín
- skalolezectvo,
- vyrušovanie v hniezdnom období (fotografovaním, filmovaním, skalolezectvom),

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- v 5. stupni ochrany zamedziť zasahovaniu do lesných porastov a pôdneho krytu s výnimkou odstraňovania nepôvodných druhov stromov alebo zalesnených skalných biotopov a invázných druhov vegetácie,
- v lesných porastoch s výskytom významných druhov vtáctva realizovať hospodárske opatrenia v mimohniezdnom období a vytvárať podmienky pre ich hniezdenie, stráženie hniezd dravcov,
- extenzívne prepásaať ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia), pravidelne pásť pri dodržiavaní maximálneho zaťaženia počtom chovaného dobytku (veľká dobytčia jednotka – VDJ) na ha s častým prekladaním košíarov a vykášať buriny a nedopasky, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

Obrázok č. 6.1: Podskalský Roháč, foto: R. Staník

NRBc 4 STRÁŽOV – SÁDECKÉ VRCHY

Kategória: Biocentrum nadregionálneho významu

Výmera: 4072,82 ha

Stav: vyhovujúci

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Pružina, Bristenné, Sádocké, Čelkova Lehota, Domaniža, Kardošova Vieska, Malé Lednice

Charakteristika, zastúpenie biotopov: biocentrum tvoria zachovalé lesné porasty Strážovských vrchov s výskytom vzácnych druhov rastlín a živočíchov a geomorfologických foriem. V celom území prevládajú biotopy kvetnatých a vápnomilných bučín. Na Strážove sa v najvyšších nadmorských výškach pohoria vyskytujú a javorovo-bukové horské lesy. V závislosti od lokálnych pôdnych a mikroklimatických podmienok sú tu zastúpené lipovo-javorové sutinové lesy. Biocentrum je významné z hľadiska zachovania krajinného rázu. Jelšové luhy a krovité vrby sú charakteristické pre stanovišťa s vyšším podielom vody v substráte. Z nelesných biotopov sa tu nachádzajú vysokobylinné spoločenstvá, brehovité porasty deväťsilov a biotopy podhorských jelšových lesov. Nájdeme tu podmáčané biotopy rôzneho typu ako napr. slatiniská, rašeliniská a penovcové prameniská. Nachádzajú sa tu refúgia Tetraonidov a veľkých šeliem.

Vyskytujú sa tu významné druhy európskeho a národného významu ako napr. skokan štíhly (*Rana dalmatina*), skokan hnedý (*Rana temporaria*), vydra riečna (*Lutra lutra*), rybárik riečny (*Alcedo atthis*), vodnár potočný (*Cinclus cinclus*), jasoň červenoký (*Parnassius apollo*), ďateľ bieločrptý (*Dendrocopos leucotos*), muchárik bieločrptý (*Ficedula albicollis*), podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*), fúzač alpský (*Rosalia alpina*), jasoň chochlačkový (*Parnassius mnemosyne*), žltouchost hôrny (*Phoenicurus phoenicurus*), muchárik malý (*Ficedula parva*), kruštík močiarny (*Epipactis palustris*), päťprstnica obyčajná (*Gymnadenia conopsea*), päťprstnica hustokvetá (*Gymnadenia densiflora*), prvosienka pomúčená (*Primula farinosa*), vstavač mužský (*Orchis mascula*), päťprstnica obyčajná (*Gymnadenia conopsea*), rôzne druhy kruštíkov (*Epipactis* ssp.), vemenník dvojlistý (*Platanthera bifolia*), hniezdovka hlístová (*Neotia nidus avis*)

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Pr3 (7220*) Penovcové prameniská, Ls1.3 (91E0*) Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy, Ls4 (9180) Lipovo-javorové sutinové lesy, Ls5.1 (9130) Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy, Ls5.3 (9140) Javorovo-bukové horské lesy, Ls5.4 (9150) Vápnomilné bukové lesy, Lk1 (6510) Nížinné a podhorské kosné lúky, Lk3 Mezofilné pasienky a spásané lúky, Lk5 (6430) Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach, Lk6 Podmáčané lúky horských a podhorských oblastí, Ra6 (7230) Slatiny s vysokým obsahom báz, Tr1 (6210) Suchomilné travnobylinné a krovinné porasty na vápnitom substráte (*dôležité stanovišťa Orchideaceae),

Legislatívna ochrana, genofondové lokality: NPR Strážov (5. stupeň ochrany), CHKO Strážovské vrchy (2. stupeň ochrany), SKUEV0256 Strážovské vrchy (2. stupeň ochrany), SKCHVU028 Strážovské vrchy, GL 98 Nadmočidlie, GL 115 Medzné, GL 122 Niva Domanižanky, GL 124 Dolina Blatnica I, GL 125 Dolina Blatnica II, GL 126 Dolina Hodoň, GL 129 Nad Sokolím, GL 130 Sokolie, GL 131 Lúky pod Strážovom, GL 132 Dolina Strážovského potoka, GL 133 Na skalách, GL 134 Spoj dolín, GL 135 Hrubá Kačka-hrebeň Sádockých vrchov, GL 147 Hanušová, GL 148 Dúpa jaskyňa

Ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, odvodňovaním alebo ťažbou riečného materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, výrub drevín brehovitých porastov,
- znečisťovanie vodného toku alebo vodnej plochy odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov,
- zarastanie a sukcesia na travnobylinných biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- rozširovanie inváznych druhov,
- erózia, nadmerný hluk, zošľapávanie vegetácie, vyrušovanie citlivých druhov fauny, znečisťovanie územia, synantropizácia, pohyb mimo značených chodníkov spojený s nadmernou turistikou,

- vyrušovanie v hniezdnom období (fotografovaním, filmovaním, skalolezectvom),

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, prednostne chrániť prirodzené lesy, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- v lesných porastoch s výskytom významných druhov vtáctva realizovať hospodárske opatrenia v mimohniezdnom období a vytvárať podmienky pre ich hniezdenie, stráženie hniezd dravcov,
- v prípade dohľadania aktívnych brlohov medveďa hnedého (*Ursus arctos*), vlka dravého (*Canis lupus*) a dohľadania vodiacej matky mačky divej (*Felis sylvestris*), bude lesohospodárska činnosť v danej oblasti obmedzená,
- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zmiernovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér, doplniť, resp. vysadiť brehovú a sprievodnú vegetáciu vodných tokov a plôch pôvodnými druhmi drevín a zabezpečiť ich ochranu,
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie, kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- udržiavať zimoviská a liahniská obojživelníkov a priaznivý stav migračných zón k lokalitám produkcie a k niektorým typom letných stanovišť a zabezpečiť ochranu obojživelníkov v období migrácie (napr. budovať migračné zábrany, transfery jedincov na reprodukčné lokality).
- pre zabezpečenie priaznivého stavu a reprodukcie obojživelníkov je potrebné zachovávať existujúce a vytvárať nové vodné plôšky (liahniská) so stojacou vodou (depresie, terénne zníženia, podmáčané plochy s vodnou plochou prírodné jazierka, ale i koľajiská po lesnej technike),
- v okolí tokov je potrebné zachovať vegetáciu lužných lesov, ktoré budú slúžiť vydre riečnej (*Lutra lutra*), ako úkryt a potravinová základňa,
- vykonávať extenzívnu pastvu v osobitných prípadoch (napr. počas nízkej hladiny podzemnej vody), kosiť a následne odstraňovať biomasu 1x ročne, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, zabrániť odstraňovaniu pôvodných brehových porastov,
- zachovať ekologické podmienky pre chránený druh jasoň červenooký (*Parnassius apollo*) – obmedziť sukcesiu,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

Regionálne biocentrá

RBc 1 ČERTOV

Kategória: Biocentrum regionálneho významu

Výmera: 147,81 ha

Stav: čiastočne vyhovujúci

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Horná Mariková

Charakteristika, zastúpenie biotopov: biocentrum je významné z hľadiska zachovania prirodzených lesných spoločenstiev a prirodzených lesných geobiocenóz na flyši v stredných horských polohách Javorníkov. Lesné spoločenstvá tvoria komplexy bučín a jedľových bučín s výskytom vzácných a ohrozených rastlín a živočíchov. Jadrom biocentra je PR Čertov nachádzajúca sa v susednom okrese Púchov.

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Ls5.1 (9130) Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy

Legislatívna ochrana, genofondové lokality: CHKO Kysuce (2. stupeň ochrany)

Ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplôšné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dozitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, prednostne chrániť prirodzené lesy, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov,
- v prípade dohľadania aktívnych brlohov medveďa hnedého (*Ursus arctos*), vlka dravého (*Canis lupus*) a dohľadania vodiacej matky mačky divej (*Felis sylvestris*), bude lesohospodárska činnosť v danej oblasti obmedzená,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

RBc 2 DUBOVÉ – HLBOKÉ - KÁTILINA - ZADNÉ HORY

Kategória: Biocentrum regionálneho významu

Výmera: 1064,59 ha

Stav: prevažne vyhovujúci

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Horná Mariková, Dolná Mariková

Charakteristika, zastúpenie biotopov: biocentrum tvoria z lesných spoločenstiev najmä kvetnaté bučiny a jedľové bučiny. V údoliach nachádzame lipovo javorové sutinové lesy. Okrem lesných spoločenstiev sa tu vyskytujú aj floristicky pestré prirodzené trávnaté spoločenstvá, podmáčané biotopy okrajov potôčkov a podsvahových pramenísk s výskytom vstavačovitých.

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Ls4 (9180) Lipovo-javorové sutinové lesy, Ls5.1 (9130) Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy, Ls5.2 (9110) Kyslomilné bukové kvetnaté lesy, Lk1 (6510) Nížinné a podhorské kosné lúky, Lk3 Mezofilné pasienky a spásané lúky

Legislatívna ochrana, genofondové lokality: CHKO Kysuce (2. stupeň ochrany), GL 12 Bahno, GL 13 Žrnové, GL 18 Kátilina

Ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, odvodňovaním alebo ťažbou riečného materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, výrub drevín brehových porastov,
- rozširovanie inváznych druhov,

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplôšné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať

obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, prednostne chrániť prirodzené lesy, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),

- v prípade dohľadania aktívnych brlohov medveďa hnedého (*Ursus arctos*), vlka dravého (*Canis lupus*) a dohľadania vodiacej matky mačky divej (*Felis sylvestris*), bude lesohospodárska činnosť v danej oblasti obmedzená,
- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zmiernovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér, doplniť, resp. vysadiť brehovú a sprievodnú vegetáciu vodných tokov a plôch pôvodnými druhmi drevín a zabezpečiť ich ochranu,
- zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí, citlivo riešiť akékoľvek zásahy do vodného režimu v lokalitách, kde sa vyskytujú prameniská,
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

RBc 3 BRUSNÉ - BUKOVINA

Kategória: Biocentrum regionálneho významu

Výmera: 1279,69 ha

Stav: vyhovujúci

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Dolná Mariková, Papradno, Brvnište, Prosné, Hatné, Stupné

Charakteristika, zastúpenie biotopov: biocentrum tvorí mozaika zmiešaných lesov, floristicky pestrých prirodzených trávnatých spoločenstiev s výskytom vstavačovitých a spoločenstiev podhorských a horských pramenísk.

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Ls 2.1 Dubovo-hrabové lesy karpatské, Ls5.1 (9130) Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy, Ls5.2 (9110) Kyslomilné bukové kvetnaté lesy, Ls5.4 (9150) Vápnomilné bukové lesy, Lk1 (6510) Nížinné a podhorské kosné lúky, Lk3 Mezofilné pasienky a spásané lúky

Legislatívna ochrana, genofondové lokality: CHKO Kysuce (2. stupeň ochrany), GL 21 Veľké Brusné, GL 25 Pod Chrcholincem, GL 143 Bariny

Ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácných a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, ...), zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, odvodňovaním alebo ťažbou riečného materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov,

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevenej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté

stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, prednostne chrániť prirodzené lesy, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),

- zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, extenzívne prepásť ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia), zachovať tradičný spôsob obhospodarovania krajiny, od ktorého je závislá hodnota viacerých biotopov,
- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí, citlivo riešiť akékoľvek zásahy do vodného režimu v lokalitách, kde sa vyskytujú prameniská,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

RBc 4 KYKUL'A

Kategória: Biocentrum regionálneho významu

Výmera: 561,16 ha

Stav: prevažne vyhovujúci

Príslušnosť k ZÚJ (k. ú.): Papradno

Charakteristika, zastúpenie biotopov: biocentrum tvorí mozaika lesných spoločenstiev, jedľových bučín a kyslomilných bukových kvetnatých lesov.

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Ls5.1 (9130) Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy, Ls5.2 (9110) Kyslomilné bukové kvetnaté lesy

Legislatívna ochrana, genofondové lokality: CHKO Kysuce (2. stupeň ochrany)

Ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, prednostne chrániť prirodzené lesy, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

RBc 5 HRADISKO – BUKOVEC - ŽIAR

Kategória: Biocentrum regionálneho významu

Výmera: 200,43 ha

Stav: prevažne vyhovujúci

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Milochovej, Považská Bystrica

Charakteristika, zastúpenie biotopov: biocentrum tvorí komplex lesných spoločenstiev s prirodzeným drevinovým zložením a štruktúrou porastov. Mozaiku lesných porastov tvoria bučiny, jedľové bučiny a dubovo – hrabové lesy.

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Ls2.1 Dubovo-hrabové lesy karpatské, Ls5.1 (9130) Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy, Ls5.2 (9110) Kyslomilné bukové kvetnaté lesy

Legislatívna ochrana, genofondové lokality: -

Ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, prednostne chrániť prirodzené lesy, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

RBc 6 MALENICE - SVRČINOVEC

Kategória: Biocentrum regionálneho významu

Výmera: 1232,01ha

Stav: prevažne vyhovujúci

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Trstie, Slopná, Pružina

Charakteristika, zastúpenie biotopov: biocentrum tvoria zachovalé komplexy lesných biotopov, pestré lesné a nelesné spoločenstvá, sladkovodné vápencové horizonty v súľovských zlepenkoch, skalné spoločenstvá s výskytom chránených druhov fauny a flóry. Z významných druhov fauny sú zastúpené rôzne druhy netopierov a viaceré druhy krušíkov (rod *Epipactis* ssp., dutinové hniezdiče a bezstavovce ako napr. fúzač alpský (*Rosalia alpina*)).

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Ls4 (9180) Lipovo-javorové sutinové lesy, Ls5.1 (9130) Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy, Ls5.4 (9150) Vápnomilné bukové lesy

Legislatívna ochrana, genofondové lokality: CHKO Strážovské vrchy (2. stupeň ochrany), SKCHVU028 Strážovské vrchy, SKUEV0256 Strážovské vrchy (2. stupeň ochrany), GL 101 Rohatín-Dievča, GL 102 Ostrá Malenica, GL 103 Svinské chlievy, GL 127 Hluchá dolina, GL 150 Jaseňová dolina

Ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, chemizácia, znečisťovania odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- terénne úpravy, ktorými sa podstatne mení vzhľad prostredia alebo odtokové pomery,
- vyrušovanie v hniezdnom období (fotografovaním, filmovaním, skalolezectvom),

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištne nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- v lesných porastoch s výskytom významných druhov vtáctva realizovať hospodárske opatrenia v mimohniezdnom období a vytvárať podmienky pre ich hniezdenie,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

RBc 7 KLAPY - LOPATINÁ

Kategória: Biocentrum regionálneho významu

Výmera: 970,83 ha

Stav: čiastočne vyhovujúci

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Jasenica, Udiča, Orlové, Považské Podhradie, Šebeštanová

Charakteristika, zastúpenie biotopov: biocentrum tvorí mozaika prirodzených lesných spoločenstiev, travinnobylinných a lúčnych porastov a skalných útvarov. Významným z hľadiska prírodných hodnôt je Územie európskeho významu SKUEV0581 Klapý, ktoré je navrhované z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu Tr5 (6190) Suché a dealpínske travinnobylinné porasty, Sk1 (8210) Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou, Ls6.2 (91Q0) Reliktné vápnomilné borovicové a smrekovcové lesy, Sk6 (*8160) Nespevnené karbonátové skalné sutiny v montánnom až kolínnom stupni a druhov európskeho významu fuzáč alpský (**Rosalia alpina*) a poniklec prostredný (**Pulsatilla subslavica*).

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Ls4 (9180) Lipovo-javorové sutinové lesy, Ls2.1 Dubovo-hrabové lesy karpatské, Ls 3.51 Sucho - a kyslomilné dubové lesy, Ls5.1 (9130) Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy, Ls5.4 (9150) Vápnomilné bukové lesy, Ls 6.2 (91Q0) Reliktné vápnomilné borovicové a smrekovcové lesy, Tr5 (6190) Suché a dealpínske travinnobylinné porasty, Sk1 (8210) Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou, Sk6 (*8160) Nespevnené karbonátové skalné sutiny v montánnom až kolínnom stupni

Legislatívna ochrana, genofondové lokality: SKUEV0581 Klapý

Ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, chemizácia, znečisťovania odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- erózia, nadmerný hluk, zošľapávanie vegetácie, vyrušovanie citlivých druhov fauny, znečisťovaním územia, synantropizáciou, pohybom mimo značených chodníkov spojené s nadmernou turistikou, skialpinizmom, cyklistikou, jazdou na snežných skútroch, terénnych motorkách, štvorkolkách,
- vyrušovanie v hniezdnom období (fotografovaním, filmovaním, skalolezectvom),
- rozširovanie invázy druhov,

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne

znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),

- usmerňovať pohyb návštevníkov územia úpravou a opravami turistických chodníkov a cyklotrás a vylúčiť masové športové podujatia, napr. stanovením limitného počtu účastníkov, preferovať udržateľné spôsoby rekreácie a CR,
- v lesných porastoch s výskytom významných druhov vtáctva realizovať hospodárske opatrenia v mimohniezdnom období a vytvárať podmienky pre ich hniezdenie, stráženie hniezd dravcov,
- v 5. stupni ochrany zamedziť zasahovaniu do lesných porastov a pôdneho krytu s výnimkou odstraňovania nepôvodných druhov stromov alebo zalesnených skalných biotopov a invázných druhov vegetácie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

Obrázok č. 6.2: Súčasť biocentra RBc 7, výhľad na Uhry a Klapy, foto: R. Staník

6.2.2 Charakteristika biokoridorov a návrh manažmentových opatrení

V texte tejto podkapitoly je uvedený prehľad navrhnutých biokoridorov nadregionálnej a regionálnej úrovne v okrese Považská Bystrica. Charakteristika jednotlivých biokoridorov je v nasledovnej štruktúre:

- názov,
- kategória,
- dĺžka/šírka: existujúca, navrhovaná,
- stav: vyhovujúci (1), prevažne vyhovujúci (2), čiastočne vyhovujúci (3), nevyhovujúci (4),
- príslušnosť k ZÚJ (k. ú.),
- charakteristika a trasa biokoridoru,
- legislatívna ochrana, genofondové lokality,
- ohrozenia, konfliktné uzly,
- manažmentové opatrenia.

Nadregionálne biokoridory

NRBk 1 Biele Karpaty – Javorníky

Kategória: Biokoridor nadregionálneho významu

Dĺžka/šírka: 1070/15

Stav: vyhovujúci

Príslušnosť k ZÚJ (k. ú.): Horná Mariková

Charakteristika a trasa biokoridoru: Ide o hlavný terestrický biokoridor v severnej časti okresu. Prepája významné biocentrá v pohorí Javorníky a zároveň zabezpečuje napojenie regionálnych biokoridorov na sieť nadradenej úrovne. Prechádza hlavným hrebeňom Javorníkov pozdĺž štátnej hranice s ČR.

Legislatívna ochrana, genofondové lokality: CHKO Kysuce (2. stupeň ochrany)

Ohrozenia, konfliktné uzly:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, chemizácia, znečisťovania odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácných a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, ...), zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- erózia, nadmerný hluk, zošľapávanie vegetácie, vyrušovanie citlivých druhov fauny, znečisťovaním územia, synantropizáciou, pohybom mimo značených chodníkov spojené s nadmernou turistikou, skialpinizmom, cyklistikou, jazdou na snežných skútroch, terénnych motorkách, štvorkolkách
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES,
- najvýznamnejším ohrozením funkčnosti a priechodnosti biokoridorov v súčasnosti v území patrí predovšetkým urbanizácia, výstavba líniových stavieb a výstavba trvalých aj dočasných oplotení.

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištne nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, extenzívne prepásť ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia),
- v lesných porastoch s výskytom významných druhov vtáctva realizovať hospodárske opatrenia v mimohniezdnom období a vytvárať podmienky pre ich hniezdenie, stráženie hniezd dravcov,
- nepripustiť ťažbu nerastných surovín a vylúčiť umiestnenie objektov banskej infraštruktúry na území,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000,
- zamedziť ďalšej urbanizácii a umiestňovaniu trvalých oplotení pozemkov v terestrických biokoridoroch. Obmedziť umiestňovanie dočasných oplotení v biokoridoroch (pasenie hospodárskych zvierat) z dôvodu zachovania ich priechodnosti.

NRBk 2 Rieka Váh

Kategória: Biokoridor nadregionálneho významu

Dĺžka/šírka: 18191/58

Stav: čiastočne vyhovujúci

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Udiča, Miločov, Orlové, Považská Bystrica, Považské Podhradie, Považská Teplá, Šebešťanová, Plevník – Drienové, Podvažie

Charakteristika a trasa biokoridoru: nadregionálny hydricko-terestrický biokoridor vedúci údolím Váhu plní funkciu interkontinentálnej migračnej trasy vtáctva a vodnej fauny. Má význam pri šírení panónskych druhov vďaka napojeniu na Dunaj. Z ichtyologického hľadiska sa tu nachádzajú chránené druhy rýb, ako sú boleň dravý (*Leuciscus aspius*) a plž podunajský (*Cobitis elongatoides*). Vo vodnom toku bol zaznamenaný i výskyt invázneho druhu karasa striebrišého (*Carassius auratus*). Pozdĺž meandru Váhu sa zachovali mokrade tvorené vodnými plochami s vysokobylinnými a drevinovými porastmi a fragmenty brehových porastov lužného lesa.

Legislatívna ochrana, genofondové lokality: GL 33 Slavojka, Važiny, GL 37 Sihot' I

Ohrozenia, konfliktné uzly:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokrade alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním, ťažbou trstia, rašeliny, bahna alebo riečného materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, výrubom drevín brehových porastov, zástavba brehov a regulácia toku,
- nelegálne skládky odpadu,
- výstavba priemyselných parkov,
- intenzívne poľnohospodárstvo,
- rozširovanie inváznych druhov,
- hluk z dopravy,
- prítomnosť bariér,
- športové aktivity (motokros).

Manažmentové opatrenia:

- realizovať renaturáciu prvku (najmä v urbanizovaných oblastiach) – sprírodnenie vodných tokov a plôch, obnova brehových porastov, sprietočnenie ramien a pod., zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zabrániť ďalšej regulácii vodného toku, spriechodniť bariéry a zamedziť výstavbe nových bariér, zabrániť živeľnej ťažbe riečného materiálu v koryte rieky a jej väčších prítokoch, vykonávať pravidelnú údržbu brehovej vegetácie a koryta vodných tokov a plôch za účelom zaistenia prietočnosti, zabrániť odstraňovaniu pôvodných brehových porastov, vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v okolí vodných a mokradných ekosystémov, zachovať prirodzený vodný tok,
- pre zabezpečenie priaznivého stavu a reprodukcie obojživelníkov je potrebné zachovávať existujúce a vytvárať nové vodné plôšky (liahniská) so stojacou vodou (depresie, terénne zníženia, podmáčané plochy s vodnou plochou prírodnej jazierka, ale i koľajiská po lesnej technike),
- vylúčiť výstavbu na brehoch vodného toku a v inundačnom území,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity vo vodných systémoch so záujmami ochrany prírody a krajiny,
- zosúladiť rybárske obhospodarovanie rybárskych revírov so záujmami ochrany prírody,
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- zmierňovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES.

Obrázok č. 6.3: Nosický meander rieky Váh, foto: R. Staník

NRBk 3 Trenčín-Vápeč, Dúpna-Súľovské Skaly

Kategória: Biokoridor nadregionálneho významu

Dĺžka/šírka: 16204/88

Stav: čiastočne vyhovujúci

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Trstie, Pružina, Podskalje, Ďurďové, Zemianska Závada, Domaniža, Počarová, Malé Lednice, Prečín, Bodiná

Charakteristika a trasa biokoridoru: Vchádza z rozhrania okresov Trenčín a Prievidza v oblasti Vápeča. Spája nadregionálne biocentrum Vápeč, nadregionálne biocentrum Podhradská dolina, regionálne biocentrum Malenice-Svrčinovec, nadregionálne biocentrum Podskalský Roháč, ďalej prechádza masívom Močiarnej, Dúpanej a Vysokého vrchu, kde pokračuje do okresu Žilina.

Legislatívna ochrana, genofondové lokality: CHKO Strážovské vrchy (2. stupeň ochrany), SKCHVU028 Strážovské vrchy, SKUEV0256 Strážovské vrchy (2. stupeň ochrany), GL 83 Dúpna, GL 90 Ďurďové-Kohľovec-Pod Kňazovou, GL 92 Stráne - Močiare, GL 140 Zákopčianka

Ohrozenia, konfliktne uzly:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- vyrušovanie v hniezdom období (ťažbou drevnej hmoty, fotografovaním, filmovaním), vykrádanie hniezd,
- prítomnosť bariér,
- najvýznamnejším ohrozením funkčnosti a priechodnosti biokoridorov v súčasnosti v území patrí predovšetkým urbanizácia, výstavba líniových stavieb a výstavba trvalých aj dočasných oplotení,
- erózia, nadmerný hluk, zošľapávanie vegetácie, vyrušovanie citlivých druhov fauny, znečisťovanie územia, synantropizácia, pohyb mimo značených chodníkov spojený s turistikou.

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- v lesných porastoch s výskytom významných druhov vtáctva realizovať hospodárske opatrenia v mimohniezdom období a vytvárať podmienky pre ich hniezdenie,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000,
- zmierňovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér,
- zamedziť ďalšej urbanizácii a umiestňovaniu trvalých oplotení pozemkov v terestrických biokoridoroch. Obmedziť umiestňovanie dočasných oplotení v biokoridoroch (pasenie hospodárskych zvierat) z dôvodu zachovania ich priechodnosti.

Regionálne biokoridory

RBk 1 Javorníky I

Kategória: Biokoridor regionálneho významu

Dĺžka/šírka: 2513/216

Stav: čiastočne vyhovujúci

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Horná Mariková

Charakteristika a trasa biokoridoru: Terestrický biokoridor zabezpečujúci migračnú priepustnosť a konektivitu územia v orografickom celku Javorníky. Je súčasťou siete biokoridorov s ktorými je funkčne prepojený. Migračný koridor, ktorý je dôležitý predovšetkým pre zachovanie konektivity medzi územiami európskeho významu NATURA 2000, v ktorých sú predmetom ochrany veľké šelmy vlk, rys a medveď. Zabezpečuje ich pohyb a umožňuje tak tok génov v populáciách, čo je významný predpoklad pre zachovanie genetickej diverzity v daných populáciách.

Legislatívna ochrana, genofondové lokality: CHKO Kysuce (2. stupeň ochrany)

Ohrozenia, konfliktné uzly:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, chemizácia, znečisťovania odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácnych a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, ...), zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- erózia, nadmerný hluk, zošľapávanie vegetácie, vyrušovanie citlivých druhov fauny, znečisťovaním územia, synantropizáciou, pohybom mimo značených chodníkov spojené s nadmernou turistikou, skialpinizmom, cyklistikou, jazdou na snežných skútroch, terénnych motorkách, štvorkolkách
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES,
- najvýznamnejším ohrozením funkčnosti a priechodnosti biokoridorov v súčasnosti v území patrí predovšetkým urbanizácia, výstavba líniových stavieb a výstavba trvalých aj dočasných oplotení.

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, extenzívne prepásť ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia),
- v lesných porastoch s výskytom významných druhov vtáctva realizovať hospodárske opatrenia v mimohniezdnom období a vytvárať podmienky pre ich hniezdenie, stráženie hniezd dravcov,
- nepripustiť ťažbu nerastných surovín a vylúčiť umiestnenie objektov banskej infraštruktúry na území,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- minimalizovať dopady rozširujúcej sa urbanizácie v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES, regulovať existujúce aktivity (bývanie, infraštruktúra, rekreácia, výroba),
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000,
- zamedziť ďalšej urbanizácii a umiestňovaniu trvalých oplotení pozemkov v terestrických biokoridoroch. Obmedziť umiestňovanie dočasných oplotení v biokoridoroch (pasenie hospodárskych zvierat) z dôvodu zachovania ich priechodnosti.

RBk 2 Javorníky II

Kategória: Biokoridor regionálneho významu

Dĺžka/šírka: 2801/226

Stav: vyhovujúci

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Horná Mariková

Charakteristika a trasa biokoridoru: Terestrický biokoridor zabezpečujúci migračnú priepustnosť a konektivitu územia v orografickom celku Javorníky. Je súčasťou siete biokoridorov s ktorými je funkčne prepojený. Migračný koridor, ktorý je dôležitý predovšetkým pre zachovanie konektivity medzi územiaми európskeho významu NATURA 2000, v ktorých sú predmetom ochrany veľké šelmy vlk, rys a medveď. Zabezpečuje ich pohyb a umožňuje tak tok génov v populáciách, čo je významný predpoklad pre zachovanie genetickej diverzity v daných populáciách.

Legislatívna ochrana, genofondové lokality: CHKO Kysuce (2. stupeň ochrany)

Ohrozenia, konfliktne uzly:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- rozširovanie invázných druhov,
- erózia, nadmerný hluk, zošľapávanie vegetácie, vyrušovanie citlivých druhov fauny, znečisťovanie územia, synantropizácia, pohyb mimo značených chodníkov spojený s nadmernou turistikou,
- najvýznamnejším ohrozením funkčnosti a priechodnosti biokoridorov v súčasnosti v území patrí predovšetkým urbanizácia, výstavba líniových stavieb a výstavba trvalých aj dočasných oplotení.

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, prednostne chrániť prirodzené lesy, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- v lesných porastoch s výskytom významných druhov vtáctva realizovať hospodárske opatrenia v mimohniezdnom období a vytvárať podmienky pre ich hniezdenie, stráženie hniezd dravcov,
- v prípade dohľadania aktívnych brlohov medveďa hnedého (*Ursus arctos*), vlka dravého (*Canis lupus*) a dohľadania vodiacej matky mačky divej (*Felis sylvestris*), bude lesohospodárska činnosť v danej oblasti obmedzená,
- zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, zabrániť odstraňovaniu pôvodných brehových porastov, vykonávať extenzívnu pastvu v osobitných prípadoch (napr. počas nízkej hladiny podzemnej vody), kosiť a následne odstraňovať biomasu 1x ročne,
- minimalizovať dopady rozširujúcej sa urbanizácie v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES, regulovať existujúce aktivity (bývanie, infraštruktúra, rekreácia, výroba),
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000,
- zamedziť ďalšej urbanizácii a umiestňovaniu trvalých oplotení pozemkov v terestrických biokoridoroch. Obmedziť umiestňovanie dočasných oplotení v biokoridoroch (pasenie hospodárskych zvierat) z dôvodu zachovania ich priechodnosti.

RBk 3 Javorníky III

Kategória: Biokoridor regionálneho významu

Dĺžka/šírka: 4913/132

Stav: čiastočne vyhovujúci

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Horná Mariková, Dolná Mariková, Papradno

Charakteristika a trasa biokoridoru: Terestrický biokoridor zabezpečujúci migračnú priepustnosť a konektivitu územia v orografickom celku Javorníky. Je súčasťou siete biokoridorov s ktorými je funkčne prepojený. Migračný koridor, ktorý je dôležitý predovšetkým pre zachovanie konektivity medzi územiami európskeho významu NATURA 2000, v ktorých sú predmetom ochrany veľké šelmy vlk, rys a medveď. Zabezpečuje ich pohyb a umožňuje tak tok génov v populáciách, čo je významný predpoklad pre zachovanie genetickej diverzity v daných populáciách.

Legislatívna ochrana, genofondové lokality: CHKO Kysuce (2. stupeň ochrany), GL 19 Pagaňov, GL 22 Malé Brusné, GL 23 Košiare

Ohrozenia, konfliktne uzly:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, chemizácia, znečisťovania odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácnych a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, ...), zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- erózia, nadmerný hluk, zošľapávanie vegetácie, vyrušovanie citlivých druhov fauny, znečisťovaním územia, synantropizáciou, pohybom mimo značených chodníkov spojené s nadmernou turistikou, skialpinizmom, cyklistikou, jazdou na snežných skútroch, terénnych motorkách, štvorkolkách,
- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, odvodňovaním alebo ťažbou riečneho materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, výrub drevín brehových porastov,
- rozširovanie invázných druhov,
- šírenie ruderalných druhov rastlín,
- oplocovanie pozemkov,
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES,
- najvýznamnejším ohrozením funkčnosti a priechodnosti biokoridorov v súčasnosti v území patrí predovšetkým urbanizácia, výstavba líniových stavieb a výstavba trvalých aj dočasných oplotení.

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, extenzívne prepásť ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia),

- v lesných porastoch s výskytom významných druhov vtáctva realizovať hospodárske opatrenia v mimohniezdnom období a vytvárať podmienky pre ich hniezdenie, stráženie hniezd dravcov,
- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí,
- udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí, rašelinísk a statických vodných pôch, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť, zabrániť odstraňovaniu pôvodných brehových porastov, udržiavať zimoviská a liahniská obojživelníkov a priaznivý stav migračných zón k lokalitám produkcie a k niektorým typom letných stanovišť a zabezpečiť ochranu obojživelníkov v období migrácie (napr. budovať migračné zábrany, transfery jedincov na reprodukčné lokality),
- pre zabezpečenie priaznivého stavu a reprodukcie obojživelníkov je potrebné zachovávať existujúce a vytvárať nové vodné plôšky (liahniská) so stojacou vodou (depresie, terénne zníženia, podmáčané plochy s vodnou plochou prírodné jazierka, ale i koľajiská po lesnej technike),
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie, zmierňovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- zabrániť ruderalizácii,
- obmedziť homogenizáciu krajiny sceľovaním pozemkov, obmedziť oplocovanie pozemkov vo voľnej krajine a na okrajoch sídiel mimo záhrad, kvôli priechodnosti krajiny,
- minimalizovať dopady rozširujúcej sa urbanizácie v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES, regulovať existujúce aktivity (bývanie, infraštruktúra, rekreácia, výroba),
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000,
- zamedziť ďalšej urbanizácii a umiestňovaniu trvalých oplotení pozemkov v terestrických biokoridoroch. Obmedziť umiestňovanie dočasných oplotení v biokoridoroch (pasenie hospodárskych zvierat) z dôvodu zachovania ich priechodnosti.

RBk 4 Javorníky IV

Kategória: Biokoridor regionálneho významu

Dĺžka/šírka: 9079/121

Stav: čiastočne vyhovujúci

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Papradno, Brvnište, Stupné, Jasenica, Považská Bystrica

Charakteristika a trasa biokoridoru: Terestrický biokoridor zabezpečujúci migračnú priepustnosť a konektivitu územia v orografickom celku Javorníky. Je súčasťou siete biokoridorov s ktorými je funkčne prepojený. Migračný koridor, ktorý je dôležitý predovšetkým pre zachovanie konektivity medzi územiaми európskeho významu NATURA 2000, v ktorých sú predmetom ochrany veľké šelmy vlk, rys a medveď. Zabezpečuje ich pohyb a umožňuje tak tok génov v populáciách, čo je významný predpoklad pre zachovanie genetickej diverzity v daných populáciách.

Legislatívna ochrana, genofondové lokality: CHKO Kysuce (2. stupeň ochrany), CHKO Strážovské vrchy (2. stupeň ochrany), GL 155, GL 151, GL 152

Ohrozenia, konfliktné uzly:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, odvodňovaním alebo ťažbou riečného materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, výrub drevín brehových porastov,
- rozširovanie invázných druhov,

- erózia, nadmerný hluk, zošľapávanie vegetácie, vyrušovanie citlivých druhov fauny, znečisťovanie územia, synantropizácia, pohyb mimo značených chodníkov spojený s nadmernou turistikou.

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, prednostne chrániť prirodzené lesy, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- v lesných porastoch s výskytom významných druhov vtáctva realizovať hospodárske opatrenia v mimohniezdnom období a vytvárať podmienky pre ich hniezdenie, stráženie hniezd dravcov,
- v prípade dohľadania aktívnych brlohov medveďa hnedého (*Ursus arctos*), vlka dravého (*Canis lupus*) a dohľadania vodiacej matky mačky divej (*Felis sylvestris*), bude lesohospodárska činnosť v danej oblasti obmedzená,
- zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, zabrániť odstraňovaniu pôvodných brehových porastov, vykonávať extenzívnu pastvu v osobitných prípadoch (napr. počas nízkej hladiny podzemnej vody), kosiť a následne odstraňovať biomasu 1x ročne,
- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zmiernovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér, doplniť, resp. vysadiť brehovú a sprievodnú vegetáciu vodných tokov a plôch pôvodnými druhmi drevín a zabezpečiť ich ochranu,
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000,
- zamedziť ďalšej urbanizácii a umiestňovaniu trvalých oplotení pozemkov v terestrických biokoridorochoch. Obmedziť umiestňovanie dočasných oplotení v biokoridorochoch (pasenie hospodárskych zvierat) z dôvodu zachovania ich priechodnosti.

RBk 5 Potok Marikovka

Kategória: Biokoridor regionálneho významu

Dĺžka/šírka: 15475/5

Stav: prevažne vyhovujúci

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Horná Mariková, Dolná Mariková, Hatné, Prosné, Udiča

Charakteristika a trasa biokoridoru: Spája Javorníky s riekou Váh, prechádza z veľkej časti intravilánom obcí, kde je z časti potok regulovaný, v extraviláne sídiel je neregulovaný prirodzený meandrujúci tok so zachovalou prirodzenou vegetáciou aluviálnych jelšín.

Legislatívna ochrana, genofondové lokality: CHKO Kysuce (2. stupeň ochrany), GL 14 Marikovka, GL 19 Pagaňov, GL 29 Na Skale

Ohrozenia, konfliktné uzly:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, odvodňovaním alebo ťažbou riečného materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, výrub drevín brehových porastov,
- šírenie ruderalných druhov rastlín,
- prítomnosť bariér,
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES,

- najvýznamnejším ohrozením funkčnosti a priechodnosti biokoridorov v súčasnosti v území patrí predovšetkým urbanizácia, výstavba líniových stavieb a výstavba trvalých aj dočasných oplotení.

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), spriechniť bariéry a zamedziť výstavbe nových bariér, doplniť, resp. vysadiť brehovú a sprievodnú vegetáciu vodných tokov a plôch pôvodnými druhmi drevín a zabezpečiť ich ochranu, zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí,
- udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí, rašelinísk a statických vodných pôch, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť, zabrániť odstraňovaniu pôvodných brehových porastov, udržiavať zimoviská a liahniská obojživelníkov a priaznivý stav migračných zón k lokalitám produkcie a k niektorým typom letných stanovišť a zabezpečiť ochranu obojživelníkov v období migrácie (napr. budovať migračné zábrany, transfery jedincov na reprodukčné lokality),
- pre zabezpečenie priaznivého stavu a reprodukcie obojživelníkov je potrebné zachovávať existujúce a vytvárať nové vodné plôšky (liahniská) so stojacou vodou (depresie, terénne zníženia, podmáčané plochy s vodnou plochou prírodné jazierka, ale i koľajiská po lesnej technike),
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie, zmierňovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér,
- zabrániť ruderalizácii,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- zamedziť ďalšej urbanizácii a umiestňovaniu trvalých oplotení pozemkov v hydricko - terestrických biokoridoroch.

RBk 6 Potok Papradnianka

Kategória: Biokoridor regionálneho významu

Dĺžka/šírka: 18459/9

Stav: prevažne vyhovujúci

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Papradno, Brvnište, Stupné, Jasenica, Šebešťanová, Podvažie

Charakteristika a trasa biokoridoru: Spája Javorníky s riekou Váh. Na strednom a dolnom úseku prechádza z veľkej časti intravilánom sídiel. Nachádzajú sa tu súvislejšie brehové porasty v severnej časti toku a v extravilánoch sídiel. Migračná trasa vodných organizmov, transport semien rastlín.

Legislatívna ochrana, genofondové lokality: CHKO Kysuce (2. stupeň ochrany), SKUEV 0641 Papradnianka (3. stupeň ochrany), SKUEV0642 Javornický hrebeň (2. a 3. stupeň ochrany), GL 9 Ostravica, GL 23 Košiare.

Ohrozenia, konfliktne uzly:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, odvodňovaním alebo ťažbou riečného materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov,
- prítomnosť bariér,
- rozširovanie inváznych druhov,
- šírenie ruderálnych druhov rastlín,
- prítomnosť bariér,
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES,
- najvýznamnejším ohrozením funkčnosti a priechodnosti biokoridorov v súčasnosti v území patrí predovšetkým urbanizácia, výstavba líniových stavieb a výstavba trvalých aj dočasných oplotení.

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), spriechniť bariéry a zamedziť výstavbe nových bariér, doplniť, resp. vysadiť brehovú a sprievodnú vegetáciu vodných tokov a plôch
- udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí, rašelinísk a statických vodných plôch, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť,
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,

- zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí, citlivo riešiť akékoľvek zásahy do vodného režimu v lokalitách, kde sa vyskytujú prameniská,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000, neurbanizovať plochy vymedzených prvkov RÚSES (vrátane zariadení stacionárnej rekreácie a CR),
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- zabrániť ruderalizácii,
- zamedziť ďalšej urbanizácii a umiestňovaniu trvalých oplotení pozemkov v hydricko - terestrických biokoridorochoch.

Obrázok č. 6.4: Dolina formovaná potokom Papradnianska, foto: R. Staník

RBk 7 Klapy – Lopatiná – Brusné

Kategória: Biokoridor regionálneho významu

Dĺžka/šírka: 2761/498

Stav: prevažne vyhovujúci

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Prosné, Stupné, Udiča, Jasenica

Charakteristika a trasa biokoridoru: Spája regionálne biocentrum Klapy - Lopatiná s regionálnym biocentrom Brusné – Bukovina.

Legislatívna ochrana, genofondové lokality: GL 31 Lopušné

Ohrozenia, konfliktné uzly:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne

znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),

- extenzívne prepásť ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia), kosiť a následne odstraňovať biomasu 1x ročne, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- zamedziť ďalšej urbanizácii a umiestňovaniu trvalých oplotení pozemkov v terestrických biokoridorochoch. Obmedziť umiestňovanie dočasných oplotení v biokoridorochoch (pasenie hospodárskych zvierat) z dôvodu zachovania ich priechodnosti.

RBk 8 Javorníky – Brusné - Bukovina

Kategória: Biokoridor regionálneho významu

Dĺžka/šírka: 1318/65

Stav: prevažne vyhovujúci

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Stupné, Brvnište

Charakteristika a trasa biokoridoru: Zabezpečuje prepojenie regionálneho biokoridoru Javorníky IV a regionálneho biocentra Brusné – Bukovina. Umožňuje migráciu organizmov v pohorí Javorníky.

Legislatívna ochrana, genofondové lokality: -

Ohrozenia, konfliktné uzly:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- prítomnosť bariér,
- najvýznamnejším ohrozením funkčnosti a priechodnosti biokoridorov v súčasnosti v území patrí predovšetkým urbanizácia, výstavba líniových stavieb a výstavba trvalých aj dočasných oplotení.

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- extenzívne prepásť ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia), kosiť a následne odstraňovať biomasu 1x ročne, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- zmierňovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér,

- zamedziť ďalšej urbanizácii a umiestňovaniu trvalých oplotení pozemkov v terestrických biokoridoroch. Obmedziť umiestňovanie dočasných oplotení v biokoridoroch (pasenie hospodárskych zvierat) z dôvodu zachovania ich priechodnosti.

RBk 9 Podskalský Roháč - Žiar

Kategória: Biokoridor regionálneho významu

Dĺžka/šírka: 7498/182

Stav: čiastočne vyhovujúci

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Považská Bystrica, Sverepec, Dolný Moštenec, Horný Lieskov, Horný Moštenec, Podskalie

Charakteristika a trasa biokoridoru: Spája nadregionálne biocentrum Podskalský Roháč s regionálnym biocentrom Hradisko-Bukovec-Žiar. Umožňuje migráciu organizmov medzi Strážovskými vrchmi a Javorníkmi.

Legislatívna ochrana, genofondové lokality: -

Ohrozenia, konfliktne uzly:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- hluk z dopravy,
- prítomnosť bariér,
- najvýznamnejším ohrozením funkčnosti a priechodnosti biokoridorov v súčasnosti v území patrí predovšetkým urbanizácia, výstavba líniových stavieb a výstavba trvalých aj dočasných oplotení.

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- extenzívne prepásť ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia), kosiť a následne odstraňovať biomasu 1x ročne, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- zmierňovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér,
- zamedziť ďalšej urbanizácii a umiestňovaniu trvalých oplotení pozemkov v terestrických biokoridoroch. Obmedziť umiestňovanie dočasných oplotení v biokoridoroch (pasenie hospodárskych zvierat) z dôvodu zachovania ich priechodnosti.

RBk 10 Potok Domanižanka

Kategória: Biokoridor regionálneho významu

Dĺžka/šírka: 19664/2

- šírka min. 40 m a viac vrátane záplavových území, v úsekoch, kde je vodný tok zregulovaný je šírka menšia

Stav: prevažne vyhovujúci

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Považská Bystrica, Prečín, Počarová, Domaniža, Sádočné, Čelkova Lehota

Charakteristika a trasa biokoridoru: Prestavuje neregulovaný, prirodzene meandrujúci vodný tok so zachovalými brehovými porastami aluviálnych jelšín. Je biotopom pre vydru riečnu (*Lutra lutra*), hlaváča bieloplutvého (*Cottus gobio*), hlaváča pásoplutvého (*Cottus poecilopus*), raka riečneho (*Astacus astacus*), 11 druhov netopierov a 23 druhov vtákov.

Legislatívna ochrana, genofondové lokality: CHKO Strážovské vrchy (2. stupeň ochrany), SKCHVU028 Strážovské vrchy, SKUEV0256 Strážovské vrchy (2. stupeň ochrany), GL 33 Slavojka, Važiny, GL 59 Domanižanka I, GL 81 Domanižanka II, GL 95 Rybníky, GL 117 Prameň Domanižanky, GL 119 Pod Žatkovou, GL 121 Panský háj, GL 122 Niva Domanižanky, GL 123 Lúky, GL 124 Dolina Blatnica I

Ohrozenia, konfliktné uzly:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, odvodňovaním alebo ťažbou riečneho materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov,
- prítomnosť bariér,
- intenzívne poľnohospodárstvo,
- rozširovanie inváznych druhov,
- šírenie ruderalných druhov rastlín,
- prítomnosť bariér,
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES,
- likvidácia inundačných území,
- najvýznamnejším ohrozením funkčnosti a priechodnosti biokoridorov v súčasnosti v území patrí predovšetkým urbanizácia, výstavba líniových stavieb a výstavba trvalých aj dočasných oplotení.

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), spriechodniť bariéry a zamedziť výstavbe nových bariér, doplniť, resp. vysadiť brehovú a sprievodnú vegetáciu vodných tokov a plôch,
- vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v okolí vodných a mokradných ekosystémov,
- udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí, rašelinísk a statických vodných plôch, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť,
- udržiavať zimoviská a liahniská obojživelníkov a priaznivý stav migračných zón k lokalitám produkcie a k niektorým typom letných stanovišť a zabezpečiť ochranu obojživelníkov v období migrácie (napr. budovať migračné zábrany, transfery jedincov na reprodukčné lokality),
- pre zabezpečenie priaznivého stavu a reprodukcie obojživelníkov je potrebné zachovávať existujúce a vytvárať nové vodné plôšky (liahniská) so stojacou vodou (depresie, terénne zníženia, podmáčané plochy s vodnou plochou prírodnej jazierky, ale i koľajiská po lesnej technike),
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí, citlivo riešiť akékoľvek zásahy do vodného režimu v lokalitách, kde sa vyskytujú prameniská,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000, neurbanizovať plochy vymedzených prvkov RÚSES (vrátane zariadení stacionárnej rekreácie a CR),
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- zabrániť ruderalizácii,
- zamedziť ďalšej urbanizácii a umiestňovaniu trvalých oplotení pozemkov v hydricko - terestrických biokoridorochoch.

RBk 11 Podskalský Roháč - Kostolec

Kategória: Biokoridor regionálneho významu

Dĺžka/šírka: 9771/80

Stav: prevažne vyhovujúci

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Zemiansky Kvašov, Považská Bystrica, Prečín, Praznov, Bodiná, Kostolec, Vrchteplá

Charakteristika a trasa biokoridoru: Spájajúci nadregionálne biocentrum Podskalský Roháč cez oblasť Hoľazné s nadregionálnym biocentrom Maníny–Kostolec.

Legislatívna ochrana, genofondové lokality: CHKO Strážovské vrchy (2. stupeň ochrany), SKCHVU028 Strážovské vrchy, SKUEV0256 Strážovské vrchy (2. stupeň ochrany), PR Kostolecká Tiesňava (4. a 5. stupeň ochrany), GL 48 Pod Bosmanmi, GL 49 Hoľazne, GL 60 Nadskalie - Prečín, GL 70 Podľúcie, GL 81 Domanižanka II

Ohrozenia, konfliktné uzly:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- vyrušovanie v hniezdom období (ťažbou drevnej hmoty, fotografovaním, filmovaním), vykrádanie hniezd,
- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácnych a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, ...), zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- v lesných porastoch s výskytom významných druhov vtáctva realizovať hospodárske opatrenia v mimohniezdom období a vytvárať podmienky pre ich hniezdenie,
- zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, extenzívne prepásaať ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia), zachovať tradičný spôsob obhospodarovania krajiny, od ktorého je závislá hodnota viacerých biotopov,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000,
- zamedziť ďalšej urbanizácii a umiestňovaniu trvalých oplotení pozemkov v terestrických biokoridoroch. Obmedziť umiestňovanie dočasných oplotení v biokoridoroch (pasenie hospodárskych zvierat) z dôvodu zachovania ich priechodnosti.

RBk 12 Potok Pružinka

Kategória: Biokoridor regionálneho významu

Dĺžka/šírka: 9252/3

- šírka min. 40 m a viac vrátane meandrového pásu a záplavových území, v úsekoch, kde je vodný tok zregulovaný je šírka menšia

Stav: čiastočne vyhovujúci

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Dolný Lieskov, Slopná, Trstie, Pružina

Charakteristika a trasa biokoridoru: Neregulovaný prirodzene meandrujúci tok so zachovalou pobrežnou vegetáciou tvorenou porastami aluviálnych jelšín.

Legislatívna ochrana, genofondové lokality: CHKO Strážovské vrchy (2. stupeň ochrany), SKCHVU028 Strážovské vrchy, SKUEV0256 Strážovské vrchy (2. stupeň ochrany), GL 86 Pružinka I, GL 87 Pružinka II, GL 114 Pod Sekanou, GL 140 Zákopčianka

Ohrozenia, konfliktné uzly:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, odvodňovaním alebo ťažbou riečného materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov,
- prítomnosť bariér,
- intenzívne poľnohospodárstvo,
- rozširovanie inváznych druhov,
- šírenie ruderalných druhov rastlín,
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES,
- likvidácia inundačných území,
- najvýznamnejším ohrozením funkčnosti a priechodnosti biokoridorov v súčasnosti v území patrí predovšetkým urbanizácia, výstavba líniových stavieb a výstavba trvalých aj dočasných oplotení.

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zmiernovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér, doplniť, resp. vysadiť brehovú a sprievodnú vegetáciu vodných tokov a plôch,
- vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v okolí vodných a mokradných ekosystémov,
- udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí, rašelinísk a statických vodných plôch, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť,
- udržiavať zimoviská a liahniská obojživelníkov a priaznivý stav migračných zón k lokalitám produkcie a k niektorým typom letných stanovišť a zabezpečiť ochranu obojživelníkov v období migrácie (napr. budovať migračné zábrany, transfery jedincov na reprodukčné lokality),
- pre zabezpečenie priaznivého stavu a reprodukcie obojživelníkov je potrebné zachovávať existujúce a vytvárať nové vodné plôšky (liahniská) so stojacou vodou (depresie, terénne znížiny, podmáčané plochy s vodnou plochou prírodnej jazierka, ale i koľajiská po lesnej technike),
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí, citlivo riešiť akékoľvek zásahy do vodného režimu v lokalitách, kde sa vyskytujú prameniská,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- zabrániť ruderalizácii,
- zamedziť ďalšej urbanizácii a umiestňovaniu trvalých oplotení pozemkov v hydricko - terestrických biokoridorochoch.

RBk 13 Javorníky – Strážovské vrchy

Kategória: Biokoridor regionálneho významu

Dĺžka/šírka: 23293/182

Stav: čiastočne vyhovujúci

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Horná Mariková, Dolná Mariková, Horný Lieskov, Dolný Lieskov, Považská Bystrica, Udiča, Sverepec, Slopná, Klieština, Pružina

Charakteristika a trasa biokoridoru: Umožňuje migráciu organizmov medzi Javorníkmi a Strážovskými vrchmi. V oblasti Nosickej priehrady jediný možný prechod je cez údolie Váhu s integrovanými bariérami (cesta, železnica a predovšetkým neprechodný derivačný kanál). Spája regionálne biocentrum Čertov,

Dubové-Hlboké-Katlina-Zadné hory, Hradisko - Bukovec – Žiar, Malenice-Svrčinovec a nadregionálne biocentrum Strážov-Sadecké vrchy.

Legislatívna ochrana, genofondové lokality: SKCHVU028 Strážovské vrchy, SKUEV0256 Strážovské vrchy (2. stupeň ochrany), GL 85 Sverepec oproti areálu Motocros, GL 87 Pružinka II

Ohrozenia, konfliktné uzly:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- vyrušovanie v hniezdnom období (ťažbou drevnej hmoty, fotografovaním, filmovaním), vykrádanie hniezd,
- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí, najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním,
- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- intenzívne poľnohospodárstvo,
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES,
- prítomnosť bariér,
- rozširovanie inváznych druhov.

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištne nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- v lesných porastoch s výskytom významných druhov vtáctva realizovať hospodárske opatrenia v mimohniezdnom období a vytvárať podmienky pre ich hniezdenie,
- vykonávať extenzívnu pastvu v osobitných prípadoch (napr. počas nízkej hladiny podzemnej vody), kosiť a následne odstraňovať biomasu 1x ročne, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, zabrániť odstraňovaniu pôvodných brehových porastov,
- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, vylúčiť, resp. podstatne zamedziť priesaku znečisťujúcich látok (napr. pri lesnom hospodárstve a poľnohospodárstve), zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v okolí vodných a mokradných ekosystémov,
- zmierňovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér,
- zamedziť ďalšej urbanizácii a umiestňovaniu trvalých oplotení pozemkov v terestrických biokoridoroch. Obmedziť umiestňovanie dočasných oplotení v biokoridoroch (pasenie hospodárskych zvierat) z dôvodu zachovania ich priechodnosti.

RBk 14 Dúpna – Strážov - Sadecké vrchy

Kategória: Biokoridor regionálneho významu

Dĺžka/šírka: 3863/378

Stav: prevažne vyhovujúci

Prislušnosť k ZUJ (k. ú.): Malé Lednice, Prečín

Charakteristika a trasa biokoridoru: Spájajúci nadregionálny biokoridor Trenčín-Vápeč, Dúpna-Súľovské Skaly a nadregionálne biocentrum Strážov-Sadecké vrchy.

Legislatívna ochrana, genofondové lokality: CHKO Strážovské vrchy (2. stupeň ochrany), SKCHVU028 Strážovské vrchy, SKUEV0256 Strážovské vrchy (2. stupeň ochrany), GL 83 Dúpna, GL 84 Madziná, GL 100 Malé Lednice

Ohrozenia, konfliktné uzly:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním, výrub drevín brehových porastov.
- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov.

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť, zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí, citlivo riešiť akékoľvek zásahy do vodného režimu v lokalitách, kde sa vyskytujú prameniská,
- zachovať nelesnú drevinovú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov,
- zamedziť ďalšej urbanizácii a umiestňovaniu trvalých oplotení pozemkov v terestrických biokoridoroch. Obmedziť umiestňovanie dočasných oplotení v biokoridoroch (pasenie hospodárskych zvierat) z dôvodu zachovania ich priechodnosti.

RBk 15 Kostolec - Váh - Lopatiná

Kategória: Biokoridor regionálneho významu

Dĺžka/šírka: 3099/160

Stav: čiastočne vyhovujúci

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Plevník - Drienové, Považská Teplá

Charakteristika a trasa biokoridoru: Spájajúci nadregionálny biokoridor Váh a nadregionálne biocentrum Maníny-Kostolec.

Legislatívna ochrana, genofondové lokality: CHKO Strážovské vrchy (2. stupeň ochrany), GL 38 Sihot' II, GL 39 Pod Kopanicami

Ohrozenia, konfliktné uzly:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácných a ohrozených druhov flóry a

fauny, šírenie ruderalných druhov, zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou a odvodňovaním, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, výrub drevín brehových porastov,
- nelegálne skládky odpadov,
- rozširovanie inváznych druhov,
- intenzívne poľnohospodárstvo,
- šírenie ruderalných druhov rastlín,
- hluk z dopravy,
- prítomnosť bariér,
- najvýznamnejším ohrozením funkčnosti a priechodnosti biokoridorov v súčasnosti v území patrí predovšetkým urbanizácia, výstavba líniových stavieb a výstavba trvalých aj dočasných oplotení.

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zabrániť odstraňovaniu pôvodných brehových porastov, doplniť, resp. vysadiť brehovú a sprievodnú vegetáciu vodných tokov a plôch pôvodnými druhmi drevín a zabezpečiť ich ochranu, topoľ biely, vŕba krehká, vŕba biela,
- udržiavať, plochu mokradí, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť udržiavať zimoviská a liahniská obojživelníkov a priaznivý stav migračných zón k lokalitám produkcie a k niektorým typom letných stanovišť a zabezpečiť ochranu obojživelníkov v období migrácie (napr. budovať migračné zábrany, transfery jedincov na reprodukčné lokality),
- pre zabezpečenie priaznivého stavu a reprodukcie obojživelníkov je potrebné nezasahovať do litorálnej vegetácie a nezarybňovať,
- pre zabezpečenie priaznivého stavu a reprodukcie obojživelníkov je potrebné zachovávať existujúce a vytvárať nové vodné plôšky (liahniská) so stojacou vodou (depresie, terénne zníženia, podmáčané plochy s vodnou plochou prírodné jazierka, ale i koľajiská po lesnej technike),
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- zmierňovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér,
- zamedziť ďalšej urbanizácii a umiestňovaniu trvalých oplotení pozemkov v terestrických biokoridoroch. Obmedziť umiestňovanie dočasných oplotení v biokoridoroch (pasenie hospodárskych zvierat) z dôvodu zachovania ich priechodnosti.

RBk 16 Javorníky – Strážovské vrchy - Brusné – Bukovina

Kategória: Biokoridor regionálneho významu

Dĺžka/šírka: 4459/280

Stav: prevažne vyhovujúci

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Prosné, Udiča

Charakteristika a trasa biokoridoru: Zabezpečuje prepojenie regionálneho biokoridoru Javorníky – Strážovské vrchy a regionálneho biocentra Brusné – Bukovina. Umožňuje migráciu organizmov medzi Strážovskými vrchmi a Javorníkmi.

Legislatívna ochrana, genofondové lokality: GL 27 Valachová

Ohrozenia, konfliktné uzly:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- prítomnosť bariér,
- najvýznamnejším ohrozením funkčnosti a priechodnosti biokoridorov v súčasnosti v území patrí predovšetkým urbanizácia, výstavba líniových stavieb a výstavba trvalých aj dočasných oplotení.

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- extenzívne prepásť ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia), kosiť a následne odstraňovať biomasu 1x ročne, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- zmierňovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér,
- zamedziť ďalšej urbanizácii a umiestňovaniu trvalých oplotení pozemkov v terestrických biokoridoroch. Obmedziť umiestňovanie dočasných oplotení v biokoridoroch (pasenie hospodárskych zvierat) z dôvodu zachovania ich priechodnosti.

RBk 17 Malenice – Svrčinovec - Podskalský Roháč

Kategória: Biokoridor regionálneho významu

Dĺžka/šírka: 4455/423

Stav: prevažne vyhovujúci

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Slopná, Dolný Lieskov, Horný Lieskov, Podskalje

Charakteristika a trasa biokoridoru: Zabezpečuje prepojenie regionálneho biocentra Malenice - Svrčinovec a regionálneho biokoridoru Podskalský Roháč – Žiar napájajúceho sa na nadregionálne biocentrum Podskalský Roháč. Umožňuje migráciu organizmov v Strážovských vrchoch a podporuje funkciu nadregionálneho biokoridoru Trenčín-Vápeč, Dúpná-Súľovské Skaly.

Legislatívna ochrana, genofondové lokality: SKCHVU028 Strážovské vrchy, SKUEV0256 Strážovské vrchy (2. stupeň ochrany), GL 86 Pružinka I

Ohrozenia, konfliktné uzly:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie

odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),

- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- prítomnosť bariér,
- najvýznamnejším ohrozením funkčnosti a priechodnosti biokoridorov v súčasnosti v území patrí predovšetkým urbanizácia, výstavba líniových stavieb a výstavba trvalých aj dočasných oplotení.

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- extenzívne prepásť ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia), kosiť a následne odstraňovať biomasu 1x ročne, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- zmierňovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér,
- zamedziť ďalšej urbanizácii a umiestňovaniu trvalých oplotení pozemkov v terestrických biokoridoroch. Obmedziť umiestňovanie dočasných oplotení v biokoridoroch (pasenie hospodárskych zvierat) z dôvodu zachovania ich priechodnosti.

RBk 18 Ekotón severného okraja Strážovských vrchov

Kategória: Biokoridor regionálneho významu

Dĺžka/šírka: 1344/115

Stav: prevažne vyhovujúci

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Plevník-Drienové

Charakteristika a trasa biokoridoru: Je súčasťou ekotónu Strážovských vrchov a prepojením medzi okresom Bytča a biocentrom nadregionálneho významu NRBC 2 Maníny – Kostolec.

Legislatívna ochrana, genofondové lokality: CHKO Strážovské vrchy (2. stupeň ochrany)

Ohrozenia, konfliktné uzly:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- prítomnosť bariér,
- najvýznamnejším ohrozením funkčnosti a priechodnosti biokoridorov v súčasnosti v území patrí predovšetkým urbanizácia, výstavba líniových stavieb a výstavba trvalých aj dočasných oplotení.

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať

obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),

- extenzívne prepásť ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia), kosiť a následne odstraňovať biomasu 1x ročne, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- zmierňovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér,
- zamedziť ďalšej urbanizácii a umiestňovaniu trvalých oplotení pozemkov v terestrických biokoridoroch. Obmedziť umiestňovanie dočasných oplotení v biokoridoroch (pasenie hospodárskych zvierat) z dôvodu zachovania ich priechodnosti.

6.2.3 Charakteristika ostatných ekostabilizačných prvkov a návrh manažmentových opatrení

Na území okresu Považská Bystrica odporúčame v návrhu RÚSES zaradiť 155 genofondovo významných lokalít. Charakteristika jednotlivých GL je spracovaná v nasledovnej štruktúre:

- názov,
- výmera,
- príslušnosť k ZUJ (k. ú.),
- charakteristika, zastúpenie biotopov,
- zastúpenie biotopov európskeho a národného významu,
- zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov,
- identifikácia prípadného ohrozenia,
- manažmentové opatrenia.

Genofondovo významné lokality (GL)

GL 1 Bakalovce

Výmera: 2,36 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Horná Mariková

Charakteristika, zastúpenie biotopov: floristicky bohaté enklávy lesa s pramennými spoločenstvami, lúčne prameniská.

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (nešetrné zásahy do lesných porastov, nadmerná ťažba drevnej hmoty, zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovania odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- rekreačné objekty a areály (navrhované i existujúce),
- rozširovanie invázy druhov,
- nelegálne skládky odpadu.

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...),
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000, neurbanizovať plochy vymedzených prvkov RÚSES (vrátane zariadení stacionárnej rekreácie a CR),
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy.

GL 2 Ráztoka

Výmera: 6,82 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Horná Mariková

Charakteristika, zastúpenie biotopov: floristicky bohaté enklávy a lemy lesa, pre zachovanie genofondu vstavačovitých rastlín a podhorských ornitocenóz

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácnych a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, ...), zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES.

Manažmentové opatrenia:

- zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, extenzívne prepásť ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia),
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000, neurbanizovať plochy vymedzených prvkov RÚSES (vrátane zariadení stacionárnej rekreácie a CR).

GL 3 Ráztoka-záver doliny

Výmera: 6,17 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Horná Mariková

Charakteristika, zastúpenie biotopov: genofond plazov a obojživelníkov, okraje lesných spoločenstiev potokov a pramenísk

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokrade alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním, ťažbou trstia, rašeliny, bahna alebo riečného materiálu,
- znečisťovanie vodného toku alebo vodnej plochy odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov,
- rozširovanie inváznych druhov,
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES.

Manažmentové opatrenia:

- minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové),
- obmedziť výstavbu na brehoch vodného toku,

- udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí, rašelinísk a statických vodných pôch, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť, zabrániť odstraňovaniu pôvodných brehových porastov, udržiavať zimoviská a liahniská obojživelníkov a priaznivý stav migračných zón k lokalitám produkcie a k niektorým typom letných stanovišť a zabezpečiť ochranu obojživelníkov v období migrácie (napr. budovať migračné zábrany, transfery jedincov na reprodukčné lokality),
- pre zabezpečenie priaznivého stavu a reprodukcie obojživelníkov je potrebné zachovávať existujúce a vytvárať nové vodné plôšky (liahniská) so stojacou vodou (depresie, terénne zníženiiny, podmáčané plochy s vodnou plochou prírodne jazierka, ale i koľajiská po lesnej technike),
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000, neurbanizovať plochy vymedzených prvkov RÚSES (vrátane zariadení stacionárnej rekreácie a CR).

GL 4 Hrebeň Javorníkov

Výmera: 77,88 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Papradno

Charakteristika, zastúpenie biotopov: prirodzené nelesné montánne spoločenstvá, zachovanie genofondu vzácných, ohrozených taxónov rastlín, montánne ornitocézy

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vyrušovanie v hniezdnom období,
- rekreačné objekty, rekreačné areály (navrhované i existujúce),

Manažmentové opatrenia:

- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000,
- v lesných porastoch s výskytom významných druhov vtáctva realizovať hospodárske opatrenia v mimohniezdnom období a vytvárať podmienky pre ich hniezdenie, stráženie hniezd dravcov,
- ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah).

GL 5 Gavornité

Výmera: 141 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Papradno

Charakteristika, zastúpenie biotopov: ornitocenózy podhorskej a horskej fauny

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vyrušovanie v hniezdnom období,
- rekreačné objekty, rekreačné areály (navrhované i existujúce).

Manažmentové opatrenia:

- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000,
- v lesných porastoch s výskytom významných druhov vtáctva realizovať hospodárske opatrenia v mimohniezdnom období a vytvárať podmienky pre ich hniezdenie, stráženie hniezd dravcov,
- ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah).

GL 6 Bartkovce

Výmera: 8,78 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Papradno

Charakteristika, zastúpenie biotopov: prirodzené trávnaté spoločenstvá, floristicky pestré s výskytom vstavačovitých

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácných a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín.

Manažmentové opatrenia:

- zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitery, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, pravidelne pásť pri dodržiavaní maximálneho zaťaženia počtom chovaného dobytku, VDJ na ha, s častým prekladáním košiarov a vykášať buriny a nedopasky, zabezpečiť špeciálny manažment poľnohospodárskych plôch z titulu ochrany živočíšnych druhov (kosba od stredu a pod.),
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 7 Mokrad' pod vlekom

Výmera: 0,10 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Papradno

Charakteristika, zastúpenie biotopov: biotopy Ra 6 - Slatiny s vysokým obsahom báz, Lk6 - Podmáčané lúky horských a podhorských oblastí, Br6 - Brehové porasty deväťsilov s výskytom vstavačovitých (*Dactylorhiza majalis*)

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Ra 6 - Slatiny s vysokým obsahom báz (7230), Lk6 - Podmáčané lúky horských a podhorských oblastí, Br6 - Brehové porasty deväťsilov s výskytom vstavačovitých (6430)

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: vstavačovec májový (*Dactylorhiza majalis*)

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, odvodňovaním alebo ťažbou riečného materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov,
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES,
- rozširovanie invázných druhov.

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí, rašelinísk a statických vodných plôch, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000, neurbanizovať plochy vymedzených prvkov RÚSES (vrátane zariadení stacionárnej rekreácie a CR),
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy.

GL 8 Kržel

Výmera: 7,22 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Papradno

Charakteristika, zastúpenie biotopov: prirodzené trávnaté spoločenstvá, okolia lúčnych pramenísk s výskytom vstavačovitých

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (nešetrné zásahy do lesných porastov, nadmerná ťažba drevnej hmoty, zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovania odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných biotopoch a lúčnych a lokalitách s výskytom chránených druhov,
- rozširovanie inváznych druhov.

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín,
- zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí, citlivo riešiť akékoľvek zásahy do vodného režimu v lokalitách, kde sa vyskytujú prameniská,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy.

GL 9 Ostravica

Výmera: 6,43 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Papradno

Charakteristika, zastúpenie biotopov: prirodzené trávnaté porasty, svahové prameniská, okraje potôčkov floristicky pestré, dôležité stanovišťa pre zachovanie genofondu

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, odvodňovaním alebo ťažbou riečného materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami,
- nelegálnymi skládkami odpadov, výrub drevín brehových porastov,
- rozširovanie inváznych druhov.

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zmiernovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér, doplniť, resp. vysadiť brehovú a sprievodnú vegetáciu vodných tokov a plôch pôvodnými druhmi drevín a zabezpečiť ich ochranu,
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí, citlivo riešiť akékoľvek zásahy do vodného režimu v lokalitách, kde sa vyskytujú prameniská,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 10 Žilín

Výmera: 5,31 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Papradno

Charakteristika, zastúpenie biotopov: prirodzené trávnaté spoločenstvá, okraje potôčkov, lúčne prameniská - floristicky pestré, významné pre zachovanie genofondu

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, odvodňovaním alebo ťažbou riečného materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, výrub drevín brehových porastov,
- rozširovanie inváznych druhov.

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zmiernovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér, doplniť, resp. vysadiť brehovú a sprievodnú vegetáciu vodných tokov a plôch pôvodnými druhmi drevín a zabezpečiť ich ochranu,
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 11 Komjatné

Výmera: 8,22 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Papradno

Charakteristika, zastúpenie biotopov: prirodzené trávnaté porasty s výskytom vstavačovitých druhov rastlín

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácných a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín.

Manažmentové opatrenia:

- zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, extenzívne prepásat' ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jaré kosenie s následným prepásaním územia), zachovať tradičný spôsob obhospodarovania krajiny, od ktorého je závislá hodnota viacerých biotopov,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 12 Bahno

Výmera: 1,43 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Horná Mariková

Charakteristika, zastúpenie biotopov: floristicky pestrý močiarný biotop s podmienkami pre výskyt obojživelníkov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, odvodňovaním alebo ťažbou riečného materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov,
- rozširovanie inváznych druhov.

Manažmentové opatrenia:

- udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí, rašelinísk a statických vodných pôch, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť, zabrániť odstraňovaniu pôvodných brehových porastov, udržiavať zimoviská a liahniská obojživelníkov a priaznivý stav migračných zón k lokalitám produkcie a k niektorým typom letných stanovišť a zabezpečiť ochranu obojživelníkov v období migrácie (napr. budovať migračné zábrany, transfery jedincov na reprodukčné lokality),
- pre zabezpečenie priaznivého stavu a reprodukcie obojživelníkov je potrebné zachovávať existujúce a vytvárať nové vodné plôšky (liahniská) so stojacou vodou (depresie, terénne zníženia, podmáčané plochy s vodnou plochou prírodnej jazierka, ale i koľajiská po lesnej technike),
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 13 Žrnové

Výmera: 1,81 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Horná Mariková

Charakteristika, zastúpenie biotopov: floristicky pesté okraje potôčkov a podsvahových pramenísk s výskytom vstavačovitých

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, odvodňovaním alebo ťažbou riečného materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, výrub drevín brehových porastov,
- rozširovanie inváznych druhov.

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zmiernovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér, doplniť, resp. vysadiť brehovú a sprievodnú vegetáciu vodných tokov a plôch pôvodnými druhmi drevín a zabezpečiť ich ochranu,
- zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí, citlivo riešiť akékoľvek zásahy do vodného režimu v lokalitách, kde sa vyskytujú prameniská,
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy.

GL 14 Marikovka

Výmera: 3,70 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Horná Mariková

Charakteristika, zastúpenie biotopov: biotop Ls1.3 Jaseňovo - jelšové podhorské lužné lesy

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Ls1.3 Jaseňovo - jelšové podhorské lužné lesy (* 91EO)

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, odvodňovaním alebo ťažbou riečného materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, výrub drevín brehových porastov,
- rozširovanie inváznych druhov,
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES.

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zmiernovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér, doplniť, resp. vysadiť brehovú a sprievodnú vegetáciu vodných tokov a plôch pôvodnými druhmi drevín a zabezpečiť ich ochranu,
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- minimalizovať dopady rozširujúcej sa urbanizácie v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES, regulovať existujúce aktivity (bývanie, infraštruktúra, rekreácia, výroba).

GL 15 Máčkovce

Výmera: 5,94 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Horná Mariková

Charakteristika, zastúpenie biotopov: komplex vzácných rastlinných a živočíšnych spoločenstiev močiarného typu, zazemnené jazero s výskytom ohrozených druhov rastlín

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokrade alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním, ťažbou trstia, rašeliny, bahna alebo riečného materiálu

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému,
- ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 16 Malý Modlatín

Výmera: 7,16 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Papradno

Charakteristika, zastúpenie biotopov: prirodzené trávnaté porasty s výskytom vstavačovitých druhov rastlín, podhorské ornitocenózy

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácných a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- oplocovanie pozemkov.

Manažmentové opatrenia:

- zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, extenzívne prepásť ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným

prepásaním územia), zachovať tradičný spôsob obhospodarovania krajiny, od ktorého je závislá hodnota viacerých biotopov,

- obmedziť homogenizáciu krajiny sceľovaním pozemkov, obmedziť oplocovanie pozemkov vo voľnej krajine a na okrajoch sídiel mimo záhrad, kvôli priechodnosti krajiny.

GL 17 Veľký Modlatín

Výmera: 5,36 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Papradno

Charakteristika, zastúpenie biotopov: prirodzené trávnaté spoločenstvá floristicky pestré, medzná zeleň dôležitá pre ornitofaunu

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácnych a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín.

Manažmentové opatrenia:

- zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, extenzívne prepásť ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia), zachovať tradičný spôsob obhospodarovania krajiny, od ktorého je závislá hodnota viacerých biotopov,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 18 Kátlina

Výmera: 3,15 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Dolná Mariková

Charakteristika, zastúpenie biotopov: prirodzené trávnaté spoločenstvá floristicky pestré, podsvahové prameniská

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, odvodňovaním alebo ťažbou riečného materiálu,
- rozširovanie inváznych druhov.

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zmiernovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér, doplniť, resp. vysadiť brehovú a sprievodnú vegetáciu vodných tokov a plôch pôvodnými druhmi drevín a zabezpečiť ich ochranu,
- zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí, citlivo riešiť akékoľvek zásahy do vodného režimu v lokalitách, kde sa vyskytujú prameniská,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy.

GL 19 Pagaňov

Výmera: 2,00 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Dolná Mariková, Horná Mariková

Charakteristika, zastúpenie biotopov: mokrade, významná reprodukčná lokalita obojživelníkov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, odvodňovaním alebo ťažbou riečného materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, výrub drevín brehových porastov,
- rozširovanie invázných druhov,
- šírenie ruderalných druhov rastlín,
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES.

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí,
- udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí, rašelinísk a statických vodných pôch, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť, zabrániť odstraňovaniu pôvodných brehových porastov, udržiavať zimoviská a liahniská obojživelníkov a priaznivý stav migračných zón k lokalitám produkcie a k niektorým typom letných stanovišť a zabezpečiť ochranu obojživelníkov v období migrácie (napr. budovať migračné zábrany, transfery jedincov na reprodukčné lokality),
- pre zabezpečenie priaznivého stavu a reprodukcie obojživelníkov je potrebné zachovávať existujúce a vytvárať nové vodné plôšky (liahniská) so stojacou vodou (depresie, terénne zníženia, podmačkané plochy s vodnou plochou prírodnej jazierka, ale i koľajiská po lesnej technike),
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie, zmierňovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér,
- zabrániť ruderalizácii,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- neurbanizovať plochy vymedzených prvkov RÚSES (vrátane zariadení stacionárnej rekreácie a CR).

GL 20 Hluškovce

Výmera: 6,48 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Dolná Mariková, Horná Mariková

Charakteristika, zastúpenie biotopov: floristicky pestrejšie okraje lesa, podsvahové prameniská, okraje potôčkov dôležité pre zachovanie genofondu flóry a fauny

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácnych a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- rozširovanie invázných druhov.

Manažmentové opatrenia:

- zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinovú porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, extenzívne prepásť ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia), zachovať tradičný spôsob obhospodarovania krajiny, od ktorého je závislá hodnota viacerých biotopov,
- zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí, citlivo riešiť akékoľvek zásahy do vodného režimu v lokalitách, kde sa vyskytujú prameniská,

- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 21 Veľké Brusné

Výmera: 6,55 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Papradno

Charakteristika, zastúpenie biotopov: prirodzené trávnaté spoločenstvá floristicky pestré, s výskytom vstavačovitých

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácnych a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín.

Manažmentové opatrenia:

- zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, extenzívne prepásť ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia), zachovať tradičný spôsob obhospodarovania krajiny, od ktorého je závislá hodnota viacerých biotopov,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 22 Malé Brusné

Výmera: 11,40 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Papradno

Charakteristika, zastúpenie biotopov: prirodzené trávnaté spoločenstvá, medzná zeleň dôležitá pre zachovanie flóry a fauny

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácnych a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, ...), zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- oplocovanie pozemkov,
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES.

Manažmentové opatrenia:

- zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, extenzívne prepásť ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia), zachovať tradičný spôsob obhospodarovania krajiny, od ktorého je závislá hodnota viacerých biotopov,
- obmedziť homogenizáciu krajiny sceľovaním pozemkov, obmedziť oplocovanie pozemkov vo voľnej krajine a na okrajoch sídiel mimo záhrad, kvôli priechodnosti krajiny,

- minimalizovať dopady rozširujúcej sa urbanizácie v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES, regulovať existujúce aktivity (bývanie, infraštruktúra, rekreácia, výroba),
- ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah).

GL 23 Košiare

Výmera: 2,94 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Papradno

Charakteristika, zastúpenie biotopov: prirodzené spoločenstvá mokradovitého typu, podmienky pre liahnutie obojživelníkov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, odvodňovaním alebo ťažbou riečného materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, výrub drevín brehových porastov,
- prítomnosť bariér,
- rozširovanie inváznych druhov,
- šírenie ruderalných druhov rastlín,
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES.

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové),
- zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí,
- udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí, rašelinísk a statických vodných pôch, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť, zabrániť odstraňovaniu pôvodných brehových porastov, udržiavať zimoviská a liahniská obojživelníkov a priaznivý stav migračných zón k lokalitám produkcie a k niektorým typom letných stanovišť a zabezpečiť ochranu obojživelníkov v období migrácie (napr. budovať migračné zábrany, transfery jedincov na reprodukčné lokality),
- pre zabezpečenie priaznivého stavu a reprodukcie obojživelníkov je potrebné zachovávať existujúce a vytvárať nové vodné plôšky (liahniská) so stojacou vodou (depresie, terénne zníženia, podmáčané plochy s vodnou plochou prírodnej jazierka, ale i koľajiská po lesnej technike),
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie, zmierňovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- zabrániť ruderalizácii,
- neurbanizovať plochy vymedzených prvkov RÚSES (vrátane zariadení stacionárnej rekreácie a CR).

GL 24 Javorníky

Výmera: 4,59 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Dolná Mariková

Charakteristika, zastúpenie biotopov: lúky nad Besným potokom, výskyt orchideí

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácnych a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- vykonávanie činnosti meniacej stav mokrade alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním, ťažbou trstia, rašeliny, bahna alebo riečného materiálu,

- oplocovanie pozemkov.

Manažmentové opatrenia:

- zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, extenzívne prepásť ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia), zachovať tradičný spôsob obhospodarovania krajiny, od ktorého je závislá hodnota viacerých biotopov,
- minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v okolí vodných a mokradných ekosystémov,
- obmedziť homogenizáciu krajiny sceľovaním pozemkov, obmedziť oplocovanie pozemkov vo voľnej krajine a na okrajoch sídiel mimo záhrad, kvôli priechodnosti krajiny.

GL 25 Pod Chrcholincm

Výmera: 1,88 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Papradno

Charakteristika, zastúpenie biotopov: spoločenstvá podhorských a horských pramenísk

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, odvodňovaním alebo ťažbou riečného materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov.

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí, citlivo riešiť akékoľvek zásahy do vodného režimu v lokalitách, kde sa vyskytujú prameniská.

GL 26 Lukovie

Výmera: 19,98 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Klieština, Hatné

Charakteristika, zastúpenie biotopov: suchomilná lúka a okraj boriny s výskytom druhov z čeľade vstavačovité

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín.

Manažmentové opatrenia:

- zachovať nelesnú drevinovú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín.

GL 27 Valachová

Výmera: 48,69 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Prosné

Charakteristika, zastúpenie biotopov: vápencová bučina s chránenými druhmi rastlín

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (nešetrné zásahy do lesných porastov, nadmerná ťažba drevnej hmoty, zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov,...)

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dozitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištne nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov.

GL 28 Kalmovské

Výmera: 6,61 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Hatné

Charakteristika, zastúpenie biotopov: suchomilná lúka s výskytom druhov z čeľade vstavačovité

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácných a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín.

Manažmentové opatrenia:

- zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, pravidelne pásť pri dodržiavaní maximálneho zaťaženia počtom chovaného dobytku, VDJ na ha, s častým prekladáním košiarov a vykášať buriny a nedopasky, zabezpečiť špeciálny manažment poľnohospodárskych plôch z titulu ochrany živočíšnych druhov (kosba od stredu a pod.).

GL 29 Na Skale

Výmera: 1,83 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Hatné

Charakteristika, zastúpenie biotopov: xerothermné biotopy s výskytom chránených druhov flóry a bezstavovcov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- erózia, nadmerný hluk, zošľapávanie vegetácie, vyrušovanie citlivých druhov fauny, znečisťovanie územia, synantropizácia, pohyb mimo značených chodníkov spojený s nadmernou turistikou,

- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín.

Manažmentové opatrenia:

- extenzívne prepásať ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia), zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty.
- na skalných útvaroch udržiavať bezlesie.

GL 30 Hatné

Výmera: 56,16 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Prosno

Charakteristika, zastúpenie biotopov: ohrozené druhy fauny

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácnych a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- oplocovanie pozemkov.

Manažmentové opatrenia:

- zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, extenzívne prepásať ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia), zachovať tradičný spôsob obhospodarovania krajiny, od ktorého je závislá hodnota viacerých biotopov,
- obmedziť homogenizáciu krajiny sceľovaním pozemkov, obmedziť oplocovanie pozemkov vo voľnej krajine a na okrajoch sídiel mimo záhrad, kvôli priechodnosti krajiny.

GL 31 Lopušné

Výmera: 1,68 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Udiča, Jasenica

Charakteristika, zastúpenie biotopov: lúka s orchideami - vstavač obyčajný (*Orchis morio*)

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: *Orchis morio*

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín.

Manažmentové opatrenia:

- extenzívne prepásať ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia), kosiť a následne odstraňovať biomasu 1x ročne, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín.

GL 32 Žieravica

Výmera: 21,76 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Stupné

Charakteristika, zastúpenie biotopov: zalesnený xerotherm, bývalá lokalita výskytu chránených druhov motýľov, nutný manažment

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: plazy, druhy čelade vstavačovité, zaniknutá lokalita jasoňa červenookého kvôli zalesneniu.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných, skalných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín.

Manažmentové opatrenia:

- extenzívne prepásať ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia), zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- odstrániť nepôvodnú borovicu čiernu, presvetliť borinu, v xerothermnej skalnatej časti.

GL 33 Slavojka, Vážiny

Výmera: 14,80 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Považská Bystrica

Charakteristika, zastúpenie biotopov: fragment lužného lesa, mokrade, vodné vtáctvo, bobor vodný

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: sliepočka zelenonohá, strnádka trstinová, užovka obojková, bobor vodný, v minulosti významná lokalita obojživelníkov, obojživelníky boli decimované kvôli zarybneniu

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí alebo koryta vodného toku, najmä odvodňovaním a výrubom drevín brehových porastov,
- nelegálne skládky odpadu,
- rozširovanie invázných druhov,
- hluk z dopravy,
- zarybňovanie nepôvodnými druhmi rýb.

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zabrániť odstraňovaniu pôvodných brehových porastov, udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť,
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie.
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- zmierňovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér.

GL 34 Pri Váhu

Výmera: 5,29 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Orlové, Považské Podhradie

Charakteristika, zastúpenie biotopov: vodné vtáctvo a obojživelníky, plazy mokrad

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí, najmä jej úpravou, zasypávaním, odvodňovaním, intenzívna poľnohospodárska činnosť v okolí mokradí,
- hluk z dopravy.

Manažmentové opatrenia:

- udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí, rašelinísk a statických vodných plôch, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť udržiavať zimoviská a liahniská obojživelníkov a priaznivý stav migračných zón k lokalitám produkcie a k niektorým typom letných stanovišť a zabezpečiť ochranu obojživelníkov v období migrácie (napr. budovať migračné zábrany, transfery jedincov na reprodukčné lokality),
- pre zabezpečenie priaznivého stavu a reprodukcie obojživelníkov je potrebné zachovávať existujúce a vytvárať nové vodné plôšky (liahniská) so stojacou vodou (depresie, terénne zníženiiny, podmáčané plochy s vodnou plochou prírodné jazierka, ale i koľajiská po lesnej technike),
- vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v okolí vodných a mokradných ekosystémov,
- zmierňovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér.

GL 35 staré koryto Váhu pri Považskej Bystrici

Výmera: 3,36 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Považská Bystrica, Považské Podhradie, Orlové

Charakteristika, zastúpenie biotopov: vzácne druhy hlodavcov, cicavcov, plazov a vtákov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou a odvodňovaním, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, výrub drevín brehových porastov,
- nelegálne skládky odpadov,
- rozširovanie inváznych druhov,
- hluk z dopravy,
- prítomnosť bariér.

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zabrániť odstraňovaniu pôvodných brehových porastov, doplniť, resp. vysadiť brehovú a sprievodnú vegetáciu vodných tokov a plôch pôvodnými druhmi drevín a zabezpečiť ich ochranu,
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- zmierňovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér.

GL 36 Štrkovisko

Výmera: 16,86 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Považská Teplá, Považská Bystrica

Charakteristika, zastúpenie biotopov: mokrade, vodné vtáctvo, obojživelníky

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: brehuľa hnedá, potápka chochlatá, rybárik riečny

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou a odvodňovaním, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, výrub drevín brehových porastov,
- nelegálne skládky odpadov,
- rozširovanie inváznych druhov,
- hluk z dopravy,
- prítomnosť bariér.

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zabrániť odstraňovaniu pôvodných brehových porastov, doplniť, resp. vysadiť brehovú a sprievodnú vegetáciu vodných tokov a plôch pôvodnými druhmi drevín a zabezpečiť ich ochranu,
- udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí, rašelinísk a statických vodných plôch, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť udržiavať zimoviská a liahniská obojživelníkov a priaznivý stav migračných zón k lokalitám produkcie a k niektorým typom letných stanovišť a zabezpečiť ochranu obojživelníkov v období migrácie (napr. budovať migračné zábrany, transfery jedincov na reprodukčné lokality),
- pre zabezpečenie priaznivého stavu a reprodukcie obojživelníkov je potrebné zachovávať existujúce a vytvárať nové vodné plôšky (liahniská) so stojacou vodou (depresie, terénne zníženia, podmáčané plochy s vodnou plochou prírodné jazierka, ale i koľajiská po lesnej technike),
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- zmierňovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér.

GL 37 Sihot' I

Výmera: 9,79 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Považská Teplá

Charakteristika, zastúpenie biotopov: mokrad', vodné vtáky, bobor vodný, obojživelníky, plazy

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou a odvodňovaním, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, výrub drevín brehových porastov,
- nelegálne skládky odpadov,
- rozširovanie inváznych druhov,
- hluk z dopravy,
- prítomnosť bariér,
- športové aktivity (motokros).

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zabrániť odstraňovaniu pôvodných brehových porastov, doplniť, resp. vysadiť brehovú a sprievodnú vegetáciu vodných tokov a plôch pôvodnými druhmi drevín a zabezpečiť ich ochranu,
- udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí, rašelinísk a statických vodných plôch, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť udržiavať zimoviská a liahniská obojživelníkov a priaznivý stav migračných zón k lokalitám produkcie a k niektorým typom letných stanovišť a zabezpečiť ochranu obojživelníkov v období migrácie (napr. budovať migračné zábrany, transfery jedincov na reprodukčné lokality),
- pre zabezpečenie priaznivého stavu a reprodukcie obojživelníkov je potrebné zachovávať existujúce a vytvárať nové vodné plôšky (liahniská) so stojacou vodou (depresie, terénne zníženia, podmáčané plochy s vodnou plochou prírodné jazierka, ale i koľajiská po lesnej technike),
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- zmierňovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES.

GL 38 Sihot' II

Výmera: 3,94 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Plevník-Drienové, Považská Teplá

Charakteristika, zastúpenie biotopov: mokrad, s vyvinutou synúziou litorálnych porastov s pálkou úzkolistou, vrbami. vodné vtáky, bobor vodný, obojživelníky, plazy

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: Potápka chochlatá, chochlačka vrkočatá, sliepočka zelenonohá, skokan rapotavý, skokan krátkonohý,

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou a odvodňovaním, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, výrub drevín brehových porastov,
- nelegálne skládky odpadov,
- rozširovanie inváznych druhov,
- hluk z dopravy,
- prítomnosť bariér,
- zarybňovanie.

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zabrániť odstraňovaniu pôvodných brehových porastov, doplniť, resp. vysadiť brehovú a sprievodnú vegetáciu vodných tokov a plôch pôvodnými druhmi drevín a zabezpečiť ich ochranu, topol biely, vrbba krehká, vrbba biela,
- udržiavať, plochu mokradí, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť udržiavať zimoviská a liahniská obojživelníkov a priaznivý stav migračných zón k lokalitám produkcie a k niektorým typom letných stanovišť a zabezpečiť ochranu obojživelníkov v období migrácie (napr. budovať migračné zábrany, transfery jedincov na reprodukčné lokality),
- pre zabezpečenie priaznivého stavu a reprodukcie obojživelníkov je potrebné nezasahovať do litorálnej vegetácie a nezarybňovať,
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- zmierňovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér,
- nezarybňovať.

GL 39 Pod Kopanicami

Výmera: 10,30 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Považská Teplá, Plevník-Drienové

Charakteristika, zastúpenie biotopov: lokalita obojživelníkov, výskyt druhu scila karpatská (*Scilla kladnii*)

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: lokalita obojživelníkov- skokan hnedý, skokan štíhly, ropucha bradavičnatá, výskyt druhu scila karpatská (*Scilla kladnii*)

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácnych a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- nelegálne skládky odpadov,
- šírenie ruderalných druhov rastlín,
- intenzívne poľnohospodárstvo,
- rozširovanie inváznych druhov.

Manažmentové opatrenia:

- zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, extenzívne prepásť ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným

prepásaním územia), zachovať tradičný spôsob obhospodarovania krajiny, od ktorého je závislá hodnota viacerých biotopov,

- pre zabezpečenie priaznivého stavu a reprodukcie obojživelníkov je potrebné zachovávať existujúce a vytvárať nové vodné plôšky (liahniská) so stojacou vodou (depresie, terénne zníženia, podmáčané plochy s vodnou plochou prírodnej jazierka, ale i koľajiská po lesnej technike),
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- zabrániť ruderalizácii,
- vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah).

GL 40 Úpätie Veľkého Manína

Výmera: 12,25 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Považská Teplá

Charakteristika, zastúpenie biotopov: bohatý výskyt chránených druhov lesných kruštíkov (rod *Epipactis*)

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: chránené druhy lesných kruštíkov (rod *Epipactis*)

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, chemizácia, znečisťovania odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...).

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 41 Hrebeň Veľkého Manína

Výmera: 109,16 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Považská Teplá, Podmanín

Charakteristika, zastúpenie biotopov: lesné biotopy

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Ls4, Ls5.1, Ls5.4

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: fúzač alpský (*Rosalia alpina*), tis obyčajný (*Taxus baccata*), *Orchideaceae* - vzácne druhy lesných kruštíkov (rod *Epipactis*), ďateľ bielochrbtý (*Dendrocopos leucotos*), muchárik malý (*Ficedula parva*), muchárik bielokrký (*Ficedula albicollis*), tesár čierny (*Dryocopus martius*), bocian čierny (*Ciconia nigra*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), netopier čierny (*Barbastella barbastellus*), podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*)

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, chemizácia, znečisťovania odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných

ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...), degradácia lesných biotopov bežným obhospodarovaním.

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 42 Manínec

Výmera: 20,25 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Považská Teplá, Podmanín

Charakteristika, zastúpenie biotopov: lesostepné spoločenstvá - lokalita výskytu jasoňa červenookého

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Tr1, Sk6, Tr5

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: jasoň červenooký (*Parnassius apollo*), lajniak skarabeusovitý (*Copris lunaris*)

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných, skalných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,

Manažmentové opatrenia:

- extenzívne prepásať ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia), zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty.
- udržiavať bezlesie
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 43 Úpätie Malého Manína

Výmera: 4,39 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Považská Teplá

Charakteristika, zastúpenie biotopov: bohatý výskyt chránených druhov lesných kruštíkov (rod *Epipactis*), sutinový les s jelením jazykom

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: chránené druhy lesných kruštíkov (rod *Epipactis*)

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, chemizácia, znečisťovania odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...).

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištne nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 44 Malý Manín

Výmera: 44,46 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Plevník-Drienové, Považská Teplá

Charakteristika, zastúpenie biotopov: druhy viazané na lesné a skalné biotopy

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: - Ls4, Ls5.1, Ls5.4

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: tis obyčajný (*Taxus baccata*), Orchideaceae - vzácne druhy lesných kruštíkov (rod *Epipactis*), fúzač alpský (*Rosalia alpina*), ďateľ bieločrptý (*Dendrocopos leucotos*), muchárik malý (*Ficedula parva*), muchárik bieločrptý (*Ficedula albicollis*), tesár čierny (*Dryocopus martius*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), netopier čierny (*Barbastella barbastellus*), podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*)

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- vyrušovanie v hniezdnom období (ťažbou drevnej hmoty, fotografovaním, filmovaním), vykrádanie hniezd,

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištne nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- v lesných porastoch s výskytom významných druhov vtáctva realizovať hospodárske opatrenia v mimohniezdnom období a vytvárať podmienky pre ich hniezdenie,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 45 Plevník - Dolina

Výmera: 38,89 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Plevník-Drienové

Charakteristika, zastúpenie biotopov: lúčne biotopy s výskytom chránených druhov z čeľade vstavačovité, motýľov, plazov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Lk1

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: vstavač mužský (*Orchis mascula*), päťprstnica obyčajná (*Gymnadenia conopsea*), vemenník zelenkastý (*Platanthera chlorantha*)

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácných a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, ...), zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- oplocovanie pozemkov,
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES,

Manažmentové opatrenia:

- zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, extenzívne prepásť ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jaré kosenie s následným prepásaním územia), zachovať tradičný spôsob obhospodarovania krajiny, od ktorého je závislá hodnota viacerých biotopov,
- obmedziť homogenizáciu krajiny sceľovaním pozemkov, obmedziť oplocovanie pozemkov vo voľnej krajine a na okrajoch sídiel mimo záhrad, kvôli priechodnosti krajiny,
- minimalizovať dopady rozširujúcej sa urbanizácie v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES, regulovať existujúce aktivity (bývanie, infraštruktúra, rekreácia, výroba),
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 46 Pod Hrabnicou

Výmera: 16,50 ha

Prislušnosť k ZUJ (k. ú.): Záskanie, Plevník-Drienové

Charakteristika, zastúpenie biotopov: lúčne biotopy s výskytom chránených druhov z čeľade vstavačovité, motýľov, plazov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácných a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, ...), zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,

Manažmentové opatrenia:

- zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, pravidelne pásť pri dodržiavaní maximálneho zaťaženia počtom chovaného dobytku (veľká dobyťcia jednotka – VDJ) na ha s častým prekladáním košíarov a vykášať buriny a nedopasky,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 47 Teplanka

Výmera: 3,47 ha

Prislušnosť k ZUJ (k. ú.): Kostolec

Charakteristika, zastúpenie biotopov: zachovalé fragmenty biotopu Ls1.3 Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy meandrujúceho vodného toku, výskyt chránených druhov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Ls1.3 Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokrade alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním alebo ťažbou riečného materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, výrubom drevín brehových porastov, zástavbou brehov a regulácia toku,
- intenzívne poľnohospodárstvo,
- prítomnosť bariér – cesty, mosty,
- rozširovanie invázných druhov.

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zabrániť ďalšej regulácii vodného toku, zachovať prirodzený vodný tok, zmierňovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér, obmedziť výstavbu na brehoch vodného toku, vysadiť brehovú a sprievodnú vegetáciu vodných tokov a plôch pôvodnými druhmi drevín a zabezpečiť ich ochranu, zabrániť odstraňovaniu pôvodných brehových porastov, vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v okolí vodných a mokradných ekosystémov,
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy.

GL 48 Pod Bosmanmi

Výmera: 21,22 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Kostolec

Charakteristika, zastúpenie biotopov: lúčne biotopy s výskytom chránených druhov z čeľade vstavačovité, motýľov, plazov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: paľprstnica obyčajná (*Gymnadenia conopsea*), vstavač bledý (*Orchis pallens*), ohniváček veľký, strakoš červenochrbtý

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácných a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, ...), zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,

Manažmentové opatrenia:

- zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, extenzívne prepásť ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia), zachovať tradičný spôsob obhospodarovania krajiny, od ktorého je závislá hodnota viacerých biotopov,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 49 Hoľazne

Výmera: 103,45 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Praznov, Kostolec, Vrchteplá

Charakteristika, zastúpenie biotopov: skalné a lesné spoločenstvá, čeľad vstavačovité

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Ls 5.4

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: muchárik bieločrý, ďateľ bieločrý, vstavače - lesné druhy krušákov, podkovár malý, fúzač alpský,

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- vyrušovanie v hniezdnom období (ťažbou drevnej hmoty, fotografovaním, filmovaním), vykrádanie hniezd.

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- v lesných porastoch s výskytom významných druhov vtáctva realizovať hospodárske opatrenia v mimohniezdnom období a vytvárať podmienky pre ich hniezdenie,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 50 Pod Havraňou skalou

Výmera: 126,46 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Kostolec, Vrchteplá, Plevník-Drienové

Charakteristika, zastúpenie biotopov: druhy viazané na skalné biotopy

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Ls4, Ls5.4

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: muchárik bieločrý (*Ficedula albicollis*), ďateľ bieločrý (*Dendrocopos leucotos*), vstavače - lesné druhy krušákov, podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*), fúzač alpský (*Rosalia alpina*)

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- vyrušovanie v hniezdnom období (ťažbou drevnej hmoty, fotografovaním, filmovaním), vykrádanie hniezd.

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov,
- v lesných porastoch s výskytom významných druhov vtáctva realizovať hospodárske opatrenia v mimohniezdnom období a vytvárať podmienky pre ich hniezdenie,

- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 51 Pod Vieškami

Výmera: 24 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Vrchteplá

Charakteristika, zastúpenie biotopov: suchomilná lúka s výskytom druhov z čeľade vstavačovitá

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácných a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, ...), zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,

Manažmentové opatrenia:

- zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, extenzívne prepásť ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jaré kosenie s následným prepásaním územia), zachovať tradičný spôsob obhospodarovania krajiny, od ktorého je závislá hodnota viacerých biotopov,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 52 Nad Minarčíkom I

Výmera: 0,66 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Vrchteplá

Charakteristika, zastúpenie biotopov: mokrad', stanovište s výskytom vlhkomilných druhov, výskyt žltohlava najvyššieho (*Trollius alitissimus*)

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním, výrub drevín brehových porastov.

Manažmentové opatrenia:

- udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť, zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 53 Nad Minarčíkom II

Výmera: 0,37 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Vrchteplá

Charakteristika, zastúpenie biotopov: mokrad', stanovište s výskytom vlhkomilných druhov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním, výrub drevín brehových porastov.

Manažmentové opatrenia:

- udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť, zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 54 Pod Okrúhlym

Výmera: 0,78 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Vrchteplá

Charakteristika, zastúpenie biotopov: mokrad', stanovište s výskytom vlhkofilných druhov, výskyt žltohlava najvyššieho (*Trollius alitissimus*)

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (nešetrné zásahy do lesných porastov, nadmerná ťažba drevnej hmoty, zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním, výrub drevín brehových porastov.

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dozitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín (najmä nepôvodnej borovice), optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov, optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť, zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 55 Nad družstvom Vrchteplá

Výmera: 2,97 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Vrchteplá

Charakteristika, zastúpenie biotopov: okraj lesa so suchomilnou vegetáciou, čelad' vstavačovitá - päťprstnica obyčajná, vstavače, hmyzovník muchovitý

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácných a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, ...), zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,

- intenzívne poľnohospodárstvo,

Manažmentové opatrenia:

- zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, extenzívne prepásat' ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia), zachovať tradičný spôsob obhospodarovania krajiny, od ktorého je závislá hodnota viacerých biotopov,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 56 Okružle

Výmera: 5,57 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Vrchteplá

Charakteristika, zastúpenie biotopov: skalné a lesné druhy

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (nešetrné zásahy do lesných porastov, nadmerná ťažba drevnej hmoty, zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- vyrušovanie v hniezdnom období (ťažbou drevnej hmoty, fotografovaním, filmovaním), vykrádanie hniezd.

Navrhované manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín (najmä nepôvodnej borovice), optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov, optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- v lesných porastoch s výskytom významných druhov vtáctva realizovať hospodárske opatrenia v mimohniezdnom období a vytvárať podmienky pre ich hniezdenie, údržba vletových priestorov pre netopiere,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 57 Zálučie - Bodiná

Výmera: 6,76 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Bodiná

Charakteristika, zastúpenie biotopov: mokrad', stanovište s výskytom vlhkomilných druhov, miestami drobné penovcové prameniská

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním, výrub drevín brehových porastov,

Manažmentové opatrenia:

- udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť, zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 58 Nad ihriskom

Výmera: 24,60 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Bodiná

Charakteristika, zastúpenie biotopov: vlhkomilné druhy, suchomilná vegetácia, čelad vstavačovitá

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácnych a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, ...), zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,

Manažmentové opatrenia:

- zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinovú porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, extenzívne prepásť ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia), zachovať tradičný spôsob obhospodarovania krajiny, od ktorého je závislá hodnota viacerých biotopov,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 59 Domanížanka I

Výmera: 8,72 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Prečín

Charakteristika, zastúpenie biotopov: zachovalé fragmenty biotopu Ls1.3 Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy meandrujúceho vodného toku, výskyt chránených druhov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Ls1.3 Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy (* 91EO)

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: 11 druhov netopierov, 23 druhov vtákov (vodnár potočný, rybárik riečny, trasochvost horský), plocháč červený, hlaváč bielooplutvý

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, odvodňovaním alebo ťažbou riečného materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, výrub drevín brehových porastov,
- intenzívne poľnohospodárstvo,
- rozširovanie inváznych druhov,
- šírenie ruderalných druhov rastlín,

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zmiernovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe

- nových bariér, doplniť, resp. vysadiť brehovú a sprievodnú vegetáciu vodných tokov a plôch pôvodnými druhmi drevín a zabezpečiť ich ochranu,
- vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v okolí vodných a mokradných ekosystémov,
 - zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
 - zabrániť ruderalizácii,
 - kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
 - zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 60 Nadskalie - Prečín

Výmera: 31,43 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Prečín, Praznov

Charakteristika, zastúpenie biotopov: skalné biotopy, skalné hniezdiče

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: poniklec (*Pulsatilla subslavica*) - decimovaná populácia kvôli zalesneniu borovicou čiernou a čiastočne aj borovicou lesnou

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- zalesňovanie, sukcesné zarastanie, nepôvodné druhy,

Navrhované manažmentové opatrenia:

- presvetliť borinu, odstrániť borovicu čiernu a nepôvodné druhy, udržiavať na skalách bezlesie

GL 61 Dolina - Prečín

Výmera: 40,35 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Prečín

Charakteristika, zastúpenie biotopov: suchomilná vegetácia, čelad' vstavačovité

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- intenzívne lesné hospodárstvo (nešetrné zásahy do lesných porastov, nadmerná ťažba drevnej hmoty, zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),

Manažmentové opatrenia:

- zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, extenzívne prepásať ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia),
- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín (najmä nepôvodnej borovice), optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov, optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu

výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah).

GL 62 Čelo - Prečín

Výmera: 8,03 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Prečín

Charakteristika, zastúpenie biotopov: suchomilná vegetácia, čelad' vstavačovité

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: vstavač mužský, päťprstnica obyčajná, vstavač vojenský, strakoš červenochrbtý, penica jarabá,

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,

Manažmentové opatrenia:

- zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, extenzívne prepásť ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jaré kosenie s následným prepásaním územia).

GL 63 Bodianka

Výmera: 17,30 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Prečín

Charakteristika, zastúpenie biotopov: zachovalé fragmenty biotopu Ls1.3 Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy meandrujúceho vodného toku, výskyt chránených druhov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: netopiere, vydra riečna nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činností meniacej stav mokrade alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním alebo ťažbou riečného materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, výrubom drevín brehových porastov, zástavbou brehov a regulácia toku,
- intenzívne poľnohospodárstvo,
- prítomnosť bariér – cesty, mosty,
- rozširovanie invázných druhov,

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zabrániť ďalšej regulácii vodného toku, zachovať prirodzený vodný tok, zmierňovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér, obmedziť výstavbu na brehoch vodného toku, vysadiť brehovú a sprievodnú vegetáciu vodných tokov a plôch pôvodnými druhmi drevín a zabezpečiť ich ochranu, zabrániť odstraňovaniu pôvodných brehových porastov, vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v okolí vodných a mokradných ekosystémov,
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy.

GL 64 CHA Svarkovica

Výmera: 2,04 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Prečín

Charakteristika, zastúpenie biotopov: suchomilná vegetácia, čelad' vstavačovité

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Tr1

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: poniklec prostredný, vstavače, hmyzovníky

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- postupujúca sukcesia na pasienkových a lúčnych biotopoch s výskytom chránených druhov rastlín,
- šírenie inváznych druhov.

Manažmentové opatrenia:

- udržiavať bezlesie ideálne pastvou (ovca, koza, kôň)
- nezalesňovať
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 65 Podhorie - Bodiná

Výmera: 5,65 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Bodiná

Charakteristika, zastúpenie biotopov: mokrad', stanovište s výskytom vlhkomilných druhov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: vstavačovec májový, ostrica Davallova, ojedinele výskyt vachty trojlistej

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokrade alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním alebo ťažbou riečného materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, výrubom drevín brehových porastov, zástavbou brehov a regulácia toku,

Manažmentové opatrenia:

- udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí, rašelinísk a statických vodných plôch, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť, kosiť a následne odstraňovať biomasu 1x ročne, zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí, citlivo riešiť akékoľvek zásahy do vodného režimu v lokalitách, kde sa vyskytujú prameniská,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 66 Pod Uhľiskami

Výmera: 0,41 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Prečín

Charakteristika, zastúpenie biotopov: slatinné pramenisko s výskytom chránených druhov a penovcov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: vstavačovec májový, ostrica Davallova

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokrade alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním alebo ťažbou riečného materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, výrubom drevín brehových porastov, zástavbou brehov a regulácia toku,

Manažmentové opatrenia:

- udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí, rašelinísk a statických vodných plôch, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť, kosiť a následne odstraňovať biomasu 1x ročne, zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí, citlivo riešiť akékoľvek zásahy do vodného režimu v lokalitách, kde sa vyskytujú prameniská,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 67 Biela voda

Výmera: 1,58 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Bodiná

Charakteristika, zastúpenie biotopov: brehový porast, mokrá lúka a slatinné prameniská s výskytom chránených druhov a penovcov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: vstavačovec májový, ostrica Davallova

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokrade alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním alebo ťažbou riečného materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, výrubom drevín brehových porastov, zástavbou brehov a regulácia toku,
- intenzívne poľnohospodárstvo,
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES,

Manažmentové opatrenia:

- udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí, rašelinísk a statických vodných plôch, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť, kosiť a následne odstraňovať biomasu 1x ročne, zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí, citlivo riešiť akékoľvek zásahy do vodného režimu v lokalitách, kde sa vyskytujú prameniská,
- vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v okolí vodných a mokradných ekosystémov,
- neurbanizovať plochy vymedzených prvkov RÚSES (vrátane zariadení stacionárnej rekreácie a CR).

GL 68 Pod Černovom (Lem po Bielu Vodu)

Výmera: 16,45 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Bodiná

Charakteristika, zastúpenie biotopov: suchomilná vegetácia, čelad' vstavačovité

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- postupujúca sukcesia na pasienkových a lúčnych biotopoch s výskytom chránených druhov rastlín,
- šírenie invázných druhov.

Manažmentové opatrenia:

- zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, pravidelne pásť pri dodržiavaní maximálneho zaťaženia počtom chovaného dobytku (veľká dobyčcia jednotka – VDJ) na ha s častým prekladaním košiarov a vykášať buriny a nedopasky,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 69 Zákružie

Výmera: 10,69 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Zemianska Závada

Charakteristika, zastúpenie biotopov: lúčne biotopy s výskytom chránených druhov z čelade vstavačovité, motýľov, plazov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácných a ohrozených druhov flóry a

fauny, šírenie ruderalných druhov, ...), zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,

Manažmentové opatrenia:

- zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, extenzívne prepásť ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia), zachovať tradičný spôsob obhospodarovania krajiny, od ktorého je závislá hodnota viacerých biotopov,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 70 Podlúčie

Výmera: 8,97 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Počarová, Zemianska Závada, Zemiansky Kvašov

Charakteristika, zastúpenie biotopov: mokradné biotopy s výskytom chránených druhov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činností meniacej stav mokrade alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním, ťažbou trstia, rašeliny, bahna alebo riečného materiálu,
- intenzívne poľnohospodárstvo,

Manažmentové opatrenia:

- udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť, vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v okolí vodných a mokradných ekosystémov, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 71 Medený vršok

Výmera: 57,67 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Počarová, Zemianska Závada, Prečín

Charakteristika, zastúpenie biotopov: lúčne biotopy s výskytom chránených druhov z čeľade vstavačovité, motýľov, plazov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácnych a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, ...), zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,

Manažmentové opatrenia:

- zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, pravidelne pásť pri dodržiavaní maximálneho zaťaženia počtom chovaného dobytku, VDJ na ha, s častým prekladáním košiarov a vykášať buriny a nedopasky, zabezpečiť špeciálny manažment poľnohospodárskych plôch z titulu ochrany živočíšnych druhov (kosba od stredu a pod.),

- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 72 Podstráň

Výmera: 2,22 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Počarová

Charakteristika, zastúpenie biotopov: mokrad', stanovište s výskytom vlhkomilných druhov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokrade, najmä jej úpravou, zasypávaním, odvodňovaním, intenzívna poľnohospodárska činnosť v okolí mokrade,
- intenzívne poľnohospodárstvo,

Manažmentové opatrenia:

- udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť, vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v okolí vodných a mokradných ekosystémov,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 73 Skalka nad Zavadou

Výmera: 4,97 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Zemianska Závada, Počarová

Charakteristika, zastúpenie biotopov: karbonátová skala s výskytom ponikleca prostrednaho a chránených druhov z čeľade vstavačovité

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: poniklec prostredný (*Pulsatilla subslavica*)

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- erózia, nadmerný hluk, zošľapávanie vegetácie, vyrušovanie citlivých druhov fauny, znečisťovanie územia, synantropizácia, pohyb mimo značených chodníkov spojený s nadmernou turistikou a cyklistikou,
- intenzívne lesné hospodárstvo (nešetrné zásahy do lesných porastov, nadmerná ťažba drevnej hmoty, zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- vyrušovanie v hniezdom období (fotografovaním, filmovaním, skalolezectvom),

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištne nepôvodných druhov drevín (najmä nepôvodnej borovice), optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov, optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín, cielené výruby vedúce k zachovaniu nelesných biotopov a zachovaniu populácie ponikleca prostredného (*Pulsatilla subslavica*), ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),

- v lesných porastoch s výskytom významných druhov vtáctva realizovať hospodárske opatrenia v mimohniezdnom období a vytvárať podmienky pre ich hniezdenie,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES.

GL 74 Pri potoku

Výmera: 2,83 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Zemianska Závada, Počarová

Charakteristika, zastúpenie biotopov: mokradné biotopy s výskytom chránených druhov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním, výrub drevín brehových porastov,
- intenzívne poľnohospodárstvo,

Manažmentové opatrenia:

- udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť, zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí,
- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v okolí vodných a mokradných ekosystémov.

GL 75 Líščie

Výmera: 23,58 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Prečín

Charakteristika, zastúpenie biotopov: suchá lúka, preriedená borina, čelad' vstavačovité (vstavače, päťprstnica obyčajná, hmyzovník muchovitý, hmyzovník Holubyho)

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, chemizácia, znečisťovania odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- nelegálne skládky odpadu,
- rozširovanie invázných druhov,
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES,

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov,

- zachovať nelesnú drevinovú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- neurbanizovať plochy vymedzených prvkov RÚSES (vrátane zariadení stacionárnej rekreácie a CR).

GL 76 Líščie II

Výmera: 2,73 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Prečín

Charakteristika, zastúpenie biotopov: mokradné biotopy s výskytom chránených druhov - vstavačovec májový, vstavačovec strmolistý

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácnych a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, ...), zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- intenzívne poľnohospodárstvo,

Manažmentové opatrenia:

- zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, extenzívne prepásať ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia), zachovať tradičný spôsob obhospodarovania krajiny, od ktorého je závislá hodnota viacerých biotopov, zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v okolí vodných a mokradných ekosystémov,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 77 Nepranka

Výmera: 3,86 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Prečín

Charakteristika, zastúpenie biotopov: prriedená borina, karbonátová skala s výskytom ponikleca prostredného a chránených druhov z čeľade vstavačovité

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: poniklec prostredný (*Pulsatilla subslavica*)

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- zalesňovanie a sukcesné zarsatanie

Manažmentové opatrenia:

- presvetliť borinu, udržiavať na skalách bezlesie
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 78 Počarová - lúka pod Neprankou

Výmera: 2,62 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Prečín

Charakteristika, zastúpenie biotopov: výskyt chránených a ohrozených druhov z čeľade vstavačovité a motýľov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: modráčik horcový

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín a hmyzu,

Manažmentové opatrenia:

- zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín a hmyzu,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 79 Počarovský potok

Výmera: 3,39 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Počarová, Prečín

Charakteristika, zastúpenie biotopov: zachovalé fragmenty biotopu Ls1.3 Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Ls1.3 Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy (* 91EO)

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: dutinové hniezdiče, netopiere

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokrade alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním alebo ťažbou riečneho materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, výrubom drevín brehových porastov, zástavbou brehov a regulácia toku,
- rozširovanie inváznych druhov,
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES,

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), obmedziť výstavbu na brehoch vodného toku, zabrániť odstraňovaniu pôvodných brehových porastov
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- neurbanizovať plochy vymedzených prvkov RÚSES (vrátane zariadení stacionárnej rekreácie a CR).

GL 80 Lány

Výmera: 0,27 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Počarová

Charakteristika, zastúpenie biotopov: mokradné biotopy s výskytom chránených druhov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, odvodňovaním alebo ťažbou riečneho materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, výrub drevín brehových porastov,
- intenzívne poľnohospodárstvo,
- rozširovanie inváznych druhov,
- šírenie ruderálnych druhov rastlín.

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zmierňovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér, doplniť, resp. vysadiť brehovú a sprievodnú vegetáciu vodných tokov a plôch pôvodnými druhmi drevín a zabezpečiť ich ochranu,
- vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v okolí vodných a mokradných ekosystémov,
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- zabrániť ruderalizácii,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 81 Domanížanka II

Výmera: 26,27 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Považská Bystrica, Prečín

Charakteristika, zastúpenie biotopov: zachovalé fragmenty Ls1.3 Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy meandrujúceho vodného toku, výskyt chránených druhov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Ls1.3 Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: vydra riečna, vodnár potočný, rybárik riečny, trasochvosť horský, hlaváč bieloplutvý, netopiere

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činností meniacej stav mokrade alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním alebo ťažbou riečného materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, výrubom drevín brehových porastov, zástavbou brehov a regulácia toku,
- intenzívne poľnohospodárstvo,
- prítomnosť bariér – cesty, mosty,
- rozširovanie inváznych druhov,
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES,
- likvidácia inundačných území

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zabrániť ďalšej regulácii vodného toku, zachovať prirodzený vodný tok, zmierňovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér, obmedziť výstavbu na brehoch vodného toku, obmedziť výstavbu v inundačných územiach, vysadiť brehovú a sprievodnú vegetáciu vodných tokov a plôch pôvodnými druhmi drevín a zabezpečiť ich ochranu, zabrániť odstraňovaniu pôvodných brehových porastov, vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v okolí vodných a mokradných ekosystémov,
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- regulovať intenzitu zástavby a investičné aktivity na lokalitách v blízkosti chránených území, lokalitách NATURA 2000 a v okolí prvkov RÚSES.

GL 82 Roháč

Výmera: 18,78 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Prečín

Charakteristika, zastúpenie biotopov: lokalita významná z hľadiska výskytu chránených rastlín a živočíchov viazaných na skalné biotopy

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- vyrušovanie v hniezdnom období (ťažbou drevnej hmoty, fotografovaním, filmovaním), vykrádanie hniezd,

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištne nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- v lesných porastoch s výskytom významných druhov vtáctva realizovať hospodárske opatrenia v mimohniezdnom období a vytvárať podmienky pre ich hniezdenie,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 83 Dúpna

Výmera: 44,43 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Prečín, Malé Lednice

Charakteristika, zastúpenie biotopov: lokalita významná z hľadiska výskytu chránených rastlín a živočíchov viazaných na skalné biotopy

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: poniklec prostredný (*Pulsatilla subslavica*) sokol sťahovavý, žlna sivá, podkovár malý

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- vyrušovanie v hniezdnom období (ťažbou drevnej hmoty, fotografovaním, filmovaním), vykrádanie hniezd.

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištne nepôvodných druhov drevín, prednostne chrániť prirodzené lesy,
- v lesných porastoch s výskytom významných druhov vtáctva realizovať hospodárske opatrenia v mimohniezdnom období a vytvárať podmienky pre ich hniezdenie,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 84 Madziná

Výmera: 2,03 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Malé Lednice

Charakteristika, zastúpenie biotopov: slatinné pramenisko s výskytom chránených druhov a penovcov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním, výrub drevín brehových porastov,
- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...).

Manažmentové opatrenia:

- udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť, zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí, citlivo riešiť akékoľvek zásahy do vodného režimu v lokalitách, kde sa vyskytujú prameniská,
- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, prednostne chrániť prirodzené lesy, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah).

GL 85 Sverepec oproti areálu Motocros

Výmera: 2,10 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Sverepec

Charakteristika, zastúpenie biotopov: vegetácia vlhkých lúk na nive malého toku

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí, najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním,
- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES,
- rozširovanie invázných druhov.

Manažmentové opatrenia:

- vykonávať extenzívnu pastvu v osobitných prípadoch (napr. počas nízkej hladiny podzemnej vody), kosiť a následne odstraňovať biomasu 1x ročne, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, zabrániť odstraňovaniu pôvodných brehových porastov,
- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, vylúčiť, resp. podstatne zamedziť priesaku znečisťujúcich látok (napr. pri lesnom hospodárstve a poľnohospodárstve), zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,

- neurbanizovať plochy vymedzených prvkov RÚSES (vrátane zariadení stacionárnej rekreácie a CR).

GL 86 Pružinka I

Výmera: 17,01 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Tŕstie, Dolný Lieskov, Slopná

Charakteristika, zastúpenie biotopov: komplex biotopov Ls1.3 Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy a Lk5 Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach, zachovalé fragmenty aluviálnych mokradí

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Ls1.3 Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy (91EO*) a Lk5 Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach (6430)

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: prhľaviar čiernohlavý, strnádka trstinová, kuňka žltobruchá, skokan štíhly

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činností meniacej stav mokrade alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním alebo ťažbou riečného materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, výrubom drevín brehových porastov, zástavbou brehov a regulácia toku,
- intenzívne poľnohospodárstvo,
- rozširovanie invázných druhov.

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zabrániť ďalšej regulácii vodného toku, zachovať prirodzený vodný tok, zmierňovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér, obmedziť výstavbu na brehoch vodného toku, vysadiť brehovú a sprievodnú vegetáciu vodných tokov a plôch pôvodnými druhmi drevín a zabezpečiť ich ochranu, zabrániť odstraňovaniu pôvodných brehových porastov,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v okolí vodných a mokradných ekosystémov,
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie.

GL 87 Pružinka II

Výmera: 25,97 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Dolný Lieskov, Slopná

Charakteristika, zastúpenie biotopov: komplex biotopov Ls1.3 Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy a Lk5 Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach, zachovalé fragmenty aluviálnych mokradí

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Ls1.3 Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy (* 91EO) a Lk5 Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach (6430)

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: vodnár potočný, lípeň timiánový, vydra riečna
Pozn. (pravdepodobne kvôli vypúšťaniu odpadových vôd vyhynuli v rieke hlaváče)

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činností meniacej stav mokrade alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním alebo ťažbou riečného materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, výrubom drevín brehových porastov, zástavbou brehov a regulácia toku,
- intenzívne poľnohospodárstvo,
- rozširovanie invázných druhov.

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zabrániť ďalšej regulácii vodného toku, zachovať prirodzený vodný tok, zmierňovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér, obmedziť výstavbu na brehoch vodného toku, vysadiť brehovú a sprievodnú vegetáciu vodných tokov a plôch

pôvodnými druhmi drevín a zabezpečiť ich ochranu, zabrániť odstraňovaniu pôvodných brehových porastov,

- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v okolí vodných a mokradných ekosystémov,
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie.

GL 88 Záhumnie

Výmera: 5,67 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Podskalie, Trstie

Charakteristika, zastúpenie biotopov: mokrade, výskyt chránených a ohrozených druhov živočíchov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokrade alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním alebo ťažbou riečneho materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, výrubom drevín brehových porastov, zástavbou brehov a regulácia toku,
- intenzívne poľnohospodárstvo,
- rozširovanie invázných druhov.

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zabrániť ďalšej regulácii vodného toku, zachovať prirodzený vodný tok, zmierňovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér, obmedziť výstavbu na brehoch vodného toku, vysadiť brehovú a sprievodnú vegetáciu vodných tokov a plôch pôvodnými druhmi drevín a zabezpečiť ich ochranu, zabrániť odstraňovaniu pôvodných brehových porastov,
- vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v okolí vodných a mokradných ekosystémov,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 89 Údolie orchideí

Výmera: 3,85 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Podskalie

Charakteristika, zastúpenie biotopov: prriedená borina, suchomilná vegetácia s výskytom čelade vstavačovitá

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, chemizácia, znečisťovania odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- nelegálne skládky odpadu,
- rozširovanie invázných druhov.

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- zachovať nelesnú drevinovú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 90 Ďurďové-Kohlovec-Pod Kňazovou

Výmera: 47,98 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Podskalie, Pružina, Ďurďové

Charakteristika, zastúpenie biotopov: skalné a lesné biotopy, priedené boriny, výskyt ponikleca prostredného

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: poniklec prostredný (*Pulsatilla subslavica*)

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- erózia, nadmerný hluk, zošľapávanie vegetácie, vyrušovanie citlivých druhov fauny, znečisťovanie územia, synantropizácia, pohyb mimo značených chodníkov spojený s turistikou,

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, cielené výruby vedúce k zachovaniu nelesných biotopov a zachovaniu populácie ponikleca prostredného (*Pulsatilla subslavica*), ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 91 Dolina Zákopčie

Výmera: 3,04 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Ďurďové

Charakteristika, zastúpenie biotopov: zmiešaný presvetlený lesný porast, výskyt smrečínovca plazivého (*Goodyera repens*)

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: smrečínovec plazivý (*Goodyera repens*)

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, chemizácia, znečisťovania odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...).

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištne nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov.

GL 92 Stráne - Močiare

Výmera: 60,14 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Domaniža, Ďurďové

Charakteristika, zastúpenie biotopov: skalné a lesné biotopy, prriedené boriny, výskyt ponikleca prostredného

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: poniklec prostredný (*Pulsatilla subslavica*)

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- erózia, nadmerný hluk, zošľapávanie vegetácie, vyrušovanie citlivých druhov fauny, znečisťovanie územia, synantropizácia, pohyb mimo značených chodníkov spojený s turistikou.

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištne nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, cielené výrubu vedúce k zachovaniu nelesných biotopov a zachovaniu populácie ponikleca prostredného (*Pulsatilla subslavica*), ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 93 Veľké priepasti

Výmera: 4,24 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Domaniža

Charakteristika, zastúpenie biotopov: suchomilné biotopy s výskytom chránených druhov motýľov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov,
- nelegálne skládky odpadu,
- intenzívne poľnohospodárstvo,
- rozširovanie inváznych druhov.

Manažmentové opatrenia:

- zachovať nelesnú drevinú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov,
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- celoplošne vylúčiť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v územiach, ktoré podliehajú ochrane vôd,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy.

GL 94 Pod dielom

Výmera: 3,19 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Domaniža

Charakteristika, zastúpenie biotopov: suchomilné biotopy s výskytom chránených druhov z čeľade vstavačovité, motýľov, plazov, vtákov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov,
- nelegálne skládky odpadu,
- intenzívne poľnohospodárstvo,
- rozširovanie inváznych druhov.

Manažmentové opatrenia:

- zachovať nelesnú drevinú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov,
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- celoplošne vylúčiť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v územiach, ktoré podliehajú ochrane vôd,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy.

GL 95 Rybníky

Výmera: 3,48 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Domaniža

Charakteristika, zastúpenie biotopov: výskyt ohrozených druhov obojživelníkov, plazov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: rosníčka zelená, kuňka žltobruhá, ropucha bradáčnatá, skokan štíhly, skokan hnedý

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav statickej vodnej plochy alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, odvodňovaním, znečisťovaním vodného toku nelegálnymi skládkami odpadov,
- intenzívne poľnohospodárstvo,
- prítomnosť bariér.

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), doplniť, resp. vysadiť brehovú a sprievodnú vegetáciu vodných tokov a plôch pôvodnými druhmi drevín a zabezpečiť ich ochranu,
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v okolí vodných a mokradných ekosystémov,
- udržiavať zimoviská a liahniská obojživelníkov a priaznivý stav migračných zón k lokalitám produkcie a k niektorým typom letných stanovišť a zabezpečiť ochranu obojživelníkov v období migrácie (napr. budovať migračné zábrany, transfery jedincov na reprodukčné lokality),
- pre zabezpečenie priaznivého stavu a reprodukcie obojživelníkov je potrebné zachovávať existujúce a vytvárať nové vodné plôšky (liahniská) so stojacou vodou (depresie, terénne zníženia, podmáčané plochy s vodnou plochou prírodnej jazierka, ale i koľajiská po lesnej technike),
- neodvodňovať.

GL 96 Lánce

Výmera: 13,36 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Malé Lednice

Charakteristika, zastúpenie biotopov: borievkový pasienok s výskytom suchomilnej vegetácie a ohrozených druhov bezstavovcov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Kr 2, Tr1

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: priadkovec trnkový, strakoš červenochrbtý, vastavač mužský, vstavač vojenský

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov.

Manažmentové opatrenia:

- zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín a hmyzu,
- udržiavať bezlesie pastvou, preriedovať zárasty drevín.

GL 97 Za dlhým lánom

Výmera: 53,94 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Domaniža, Malé Lednice, Kardošova Vieska

Charakteristika, zastúpenie biotopov: výskyt ohrozených druhov bezstavovcov, vtákov na suchomilných lúčach

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Tr1

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: priadkovec trnkový, strakoš červenochrbtý, vastavač mužský, vstavač vojenský

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov,
- nelegálne skládky odpadu,
- rozširovanie inváznych druhov,
- športové aktivity (motokros).

Manažmentové opatrenia:

- udržiavať bezlesie pastvou, preriedovať zárasty drevín

- zachovať nelesnú drevinovú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov,
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES.

GL 98 Nadmočidlie

Výmera: 12,44 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Kardošova Vieska, Domaniža

Charakteristika, zastúpenie biotopov: suchomilná lúka a okraj boriny s výskytom druhov z čeľade vstavačovité

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov,
- šírenie inváznych druhov.

Manažmentové opatrenia:

- zachovať nelesnú drevinovú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah).

GL 99 Prameň

Výmera: 0,76 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Kardošova Vieska

Charakteristika, zastúpenie biotopov: slatinné pramenisko s výskytom chránených druhov a penovcov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: vstavač vojenský, vstavač mužský

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním, výrub drevín brehových porastov,
- zástavba, znečisťovanie,
- sukcesia.

Manažmentové opatrenia:

- udržiavať, plochu mokradí, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť, zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí, citlivo riešiť akékoľvek zásahy do vodného režimu v lokalitách, kde sa vyskytujú prameniská,
- tradičné využívanie TTP bez chemických postredkov a priemyselných hnojív.

GL 100 Malé Lednice

Výmera: 2,32 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Malé Lednice

Charakteristika, zastúpenie biotopov: suché lúky - čeľad' vstavačovité

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov.

Manažmentové opatrenia:

- zachovať nelesnú drevinovú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov.

GL 101 Rohatín-Dievča

Výmera: 4,48 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Tŕstie

Charakteristika, zastúpenie biotopov: zachovalé komplexy lesných biotopov s výskytom chránených druhov fauny

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, chemizácia, znečisťovania odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...).

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 102 Ostrá Malenica

Výmera: 16,48 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Tŕstie, Slopná

Charakteristika, zastúpenie biotopov: pestré lesné a nelesné spoločenstvá a karbonátové skaly okolo vrcholovej kóty

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, chemizácia, znečisťovania odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- vyrušovanie v hniezdom období (fotografovaním, filmovaním, skalolezectvom).

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky

pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),

- v lesných porastoch s výskytom významných druhov vtáctva realizovať hospodárske opatrenia v mimohniezdnom období a vytvárať podmienky pre ich hniezdenie, stráženie hniezd dravcov,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 103 Svinské chlievy

Výmera: 34,09 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Tŕstie

Charakteristika, zastúpenie biotopov: sladkovodné vápencové horizonty v súľovských zlepencoch

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (nešetrné zásahy do lesných porastov, nadmerná ťažba drevnej hmoty, zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- terénne úpravy, ktorými sa podstatne mení vzhľad prostredia alebo odtokové pomery.

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, uprednostňovať extenzívne obhospodarovanie lesov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 104 Stráž

Výmera: 33,07 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Tŕstie, Pružina

Charakteristika, zastúpenie biotopov: reliktné boriny, výskyt ponikleca prostredného (*Pulsatilla subslavica*) a druhov z čeľade vstavačovité

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: poniklec prostredný (*Pulsatilla subslavica*)

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (nešetrné zásahy do lesných porastov, nadmerná ťažba drevnej hmoty, zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu,

budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...).

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, prednostne chrániť prirodzené lesy, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín, cielené výruby vedúce k zachovaniu nelesných biotopov a zachovaniu populácie ponikleca prostredného (*Pulsatilla sublavica*), ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 105 Šimove vršky

Výmera: 9,25 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Pružina

Charakteristika, zastúpenie biotopov: suchomilná lúka s výskytom druhov z čeľade vstavačovité

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov,
- nelegálne skládky odpadu,
- rozširovanie inváznych druhov.

Manažmentové opatrenia:

- zachovať nelesnú drevinovú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov,
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy.

GL 106 Kalina

Výmera: 8,65 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Pružina

Charakteristika, zastúpenie biotopov: mokrade, významný výskyt chránených druhov obojživelníkov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí, najmä jej úpravou, zasypávaním, odvodňovaním.

Manažmentové opatrenia:

- udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí a statických vodných plôch, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť, vykonávať extenzívnu pastvu v osobitných prípadoch (napr. počas nízkej hladiny podzemnej vody), kosieť a následne odstraňovať biomasu 1x ročne.

GL 107 Pod Somorovou

Výmera: 3,29 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Pružina

Charakteristika, zastúpenie biotopov: mokrade, výskyt chránených a ohrozených druhov živočíchov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, odvodňovaním alebo ťažbou riečného materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, výrub drevín brehových porastov,
- intenzívne poľnohospodárstvo,
- rozširovanie invázných druhov,
- šírenie ruderalných druhov rastlín.

Manažmentové opatrenia:

- udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí, rašelinísk a statických vodných plôch, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť,
- vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v okolí vodných a mokradných ekosystémov,
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- zabrániť ruderalizácii,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy.

GL 108 Nad úbočom I

Výmera: 5,20 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Pružina

Charakteristika, zastúpenie biotopov: suchomilná lúka a okraj boriny s výskytom druhov z čeľade vstavačovité

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (nešetrné zásahy do lesných porastov, nadmerná ťažba drevnej hmoty, zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov.

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, prednostne chrániť prirodzené lesy, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),

- zachovať nelesnú drevinovú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov, pravidelne pásť pri dodržiavaní maximálneho zaťaženia počtom chovaného dobytku (veľká dobytčia jednotka – VDJ) na ha s častým prekladaním košiarov a vykášať buriny a nedopasky.

GL 109 Nad úbočom II

Výmera: 1,86 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Pružina

Charakteristika, zastúpenie biotopov: suchomilná lúka a okraj boriny s výskytom druhov z čeľade vstavačovité

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov.

Manažmentové opatrenia:

- zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, extenzívne prepásť ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia).

GL 110 Pod Somorovou II

Výmera: 34,28 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Pružina

Charakteristika, zastúpenie biotopov: suchomilné biotopy s výskytom chránených druhov z čeľade vstavačovité, motýľov, plazov, vtákov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov.

Manažmentové opatrenia:

- zachovať nelesnú drevinovú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov, pravidelne pásť pri dodržiavaní maximálneho zaťaženia počtom chovaného dobytku (veľká dobytčia jednotka – VDJ) na ha s častým prekladaním košiarov a vykášať buriny a nedopasky.

GL 111 Pod Somorovou III

Výmera: 2,76 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Pružina

Charakteristika, zastúpenie biotopov: mokrade, významný výskyt chránených druhov obojživelníkov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, odvodňovaním alebo ťažbou riečného materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, výrub drevín brehových porastov,
- intenzívne poľnohospodárstvo,
- rozširovanie inváznych druhov,
- šírenie ruderalných druhov rastlín.

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zmiernovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér, doplniť, resp. vysadiť brehovú a sprievodnú vegetáciu vodných tokov a plôch pôvodnými druhmi drevín a zabezpečiť ich ochranu,
- udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí, rašelinísk a statických vodných plôch, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť,
- vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v okolí vodných a mokradných ekosystémov,
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- zabrániť ruderalizácii,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy.

GL 112 Majtánske hony

Výmera: 4,47 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Pružina

Charakteristika, zastúpenie biotopov: mokrade, výskyt chránených a ohrozených druhov živočíchov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, odvodňovaním alebo ťažbou riečného materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, výrub drevín brehových porastov,
- intenzívne poľnohospodárstvo,
- rozširovanie inváznych druhov,
- šírenie ruderalných druhov rastlín.

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zmiernovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér, doplniť, resp. vysadiť brehovú a sprievodnú vegetáciu vodných tokov a plôch pôvodnými druhmi drevín a zabezpečiť ich ochranu,
- udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí, rašelinísk a statických vodných plôch, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť,
- vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v okolí vodných a mokradných ekosystémov,
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- zabrániť ruderalizácii,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy.

GL 113 Kopanice

Výmera: 6,89 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Pružina

Charakteristika, zastúpenie biotopov: suchomilné biotopy s výskytom chránených druhov z čeľade vstavačovité, motýľov, plazov, vtákov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácných a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, ...), zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- oplatenie pozemku.

Manažmentové opatrenia:

- zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, extenzívne prepásť ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia), zachovať tradičný spôsob obhospodarovania krajiny, od ktorého je závislá hodnota viacerých biotopov,
- obmedziť homogenizáciu krajiny sceľovaním pozemkov, obmedziť oplocovanie pozemkov vo voľnej krajine a na okrajoch sídiel mimo záhrad, kvôli priechodnosti krajiny.

GL 114 Pod Sekanou

Výmera: 6,74 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Pružina

Charakteristika, zastúpenie biotopov: mokrade, výskyt chránených a ohrozených druhov živočíchov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, odvodňovaním alebo ťažbou riečneho materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, výrub drevín brehových porastov,
- intenzívne poľnohospodárstvo,
- rozširovanie invázných druhov,
- šírenie ruderalných druhov rastlín.

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zmiernovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér, doplniť, resp. vysadiť brehovú a sprievodnú vegetáciu vodných tokov a plôch pôvodnými druhmi drevín a zabezpečiť ich ochranu,
- udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí, rašelinísk a statických vodných plôch, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť,
- vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v okolí vodných a mokradných ekosystémov,
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- zabrániť ruderalizácii,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy.

GL 115 Medzné

Výmera: 16,67 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Pružina, Bristenné

Charakteristika, zastúpenie biotopov: mokrade, významný výskyt chránených druhov obojživelníkov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, odvodňovaním alebo ťažbou riečného materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, výrub drevín brehových porastov.

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zmiernovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér, doplniť, resp. vysadiť brehovú a sprievodnú vegetáciu vodných tokov a plôch pôvodnými druhmi drevín a zabezpečiť ich ochranu,
- udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí, rašelinísk a statických vodných plôch, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť.

GL 116 Pod jamou

Výmera: 23,98 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Čelkova Lehota

Charakteristika, zastúpenie biotopov: borievkový pasienok s výskytom suchomilnej vegetácie a ohrozených druhov bezstavovcov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov,
- šírenie inváznych druhov.

Manažmentové opatrenia:

- zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinovú porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, extenzívne prepásť ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia),
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy.

GL 117 Prameň Domanížanky

Výmera: 3,24 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Čelkova Lehota

Charakteristika, zastúpenie biotopov: mokrade, významný výskyt chránených druhov obojživelníkov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: rosníčka zelená, skokan štíhly, skokan hnedý, ropucha bradavičnatá, sliepočka zelenonohá

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním, výrub drevín brehových porastov.

Manažmentové opatrenia:

- udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť, zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí, citlivo riešiť akékoľvek zásahy do vodného režimu v lokalitách, kde sa vyskytujú prameniská,
- udržiavať zimoviská a liahniská obojživelníkov a priaznivý stav migračných zón k lokalitám produkcie a k niektorým typom letných stanovišť a zabezpečiť ochranu obojživelníkov v období migrácie (napr. budovať migračné zábrany, transfery jedincov na reprodukčné lokality),
- pre zabezpečenie priaznivého stavu a reprodukcie obojživelníkov je potrebné zachovávať existujúce a vytvárať nové vodné plôšky (liahniská) so stojacou vodou (depresie, terénne zníženia, podmáčané plochy s vodnou plochou prírodnej jazierka, ale i koľajiská po lesnej technike).

GL 118 Pri Kríži

Výmera: 1,49 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Čelkova Lehota

Charakteristika, zastúpenie biotopov: suchomilná lúka s výskytom druhov z čeľade vstavačovité

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: vstavač mužský, strakoš červenochrbtý, užovka hladká

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácných a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, ...), zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- intenzívne poľnohospodárstvo.

Manažmentové opatrenia:

- zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinovú porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, extenzívne prepásť ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia), zachovať tradičný spôsob obhospodarovania krajiny, od ktorého je závislá hodnota viacerých biotopov.

GL 119 Pod Žatkovou

Výmera: 3,91 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Čelkova Lehota, Sádочné

Charakteristika, zastúpenie biotopov: suchomilná lúka s výskytom druhov z čeľade vstavačovité

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: ľan žltý, vstavač mužský, strakoš červenochrbtý, užovka hladká

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácných a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, ...), zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín.

Manažmentové opatrenia:

- zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinovú porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, extenzívne prepásť zachovať tradičný spôsob obhospodarovania krajiny, od ktorého je závislá hodnota viacerých biotopov.

GL 120 Záriečie

Výmera: 1,86 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Domaniža

Charakteristika, zastúpenie biotopov: mokradné biotopy s výskytom chránených druhov, veľmi zachovalá časť krajiny, kde je prepojená niva s prirodzeným vodným tokom vo veľmi dobrom ekologickom stave

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: skokan štíhly, skokan hnedý, rosnička zelená, žltouchvosť hôrny, vydra riečna, rybárík riečny, vodnár potočný

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činností meniacej stav mokradí najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním, výrub drevín brehových porastov,
- intenzívne poľnohospodárstvo,

- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES.

Manažmentové opatrenia:

- udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť, zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí,
- vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v okolí vodných a mokradných ekosystémov,
- neurbanizovať plochy vymedzených prvkov RÚSES (vrátane zariadení stacionárnej rekreácie a CR).

GL 121 Panský háj

Výmera: 2,18 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Sádóčné, Domaniža

Charakteristika, zastúpenie biotopov: suchomilná lúka a presvetlená borina s výskytom druhov z čeľade vstavačovité

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Tr5, Tr1

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: vstavač mužský, vstavač vojenský

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, chemizácia, znečisťovania odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- nelegálne skládky odpadu,
- rozširovanie inváznych druhov.

Manažmentové opatrenia:

- udržiavať borinu presvetlenú, odstraňovať smrek, optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov,
- zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy.

GL 122 Niva Domanižanky

Výmera: 7,47 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Sádóčné, Domaniža

Charakteristika, zastúpenie biotopov: zachovalý rozsiahly fragment biotopu Ls1.3 Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy, veľmi zachovalá časť krajiny, kde je prepojená niva s prirodzeným vodným tokom vo veľmi dobrom ekologickom stave

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Ls1.3 Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: skokan štihly (*Rana dalmatina*), skokan hnedý (*Rana temporaria*), žltouchvost hôny (*Phoenicurus phoenicurus*), vydra riečna (*Lutra lutra*), rybárik riečny (*Alcedo atthis*), vodnár potočný (*Cinclus cinclus*)

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokrade alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním alebo ťažbou riečného materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, výrubom drevín brehových porastov, zástavbou brehov a regulácia toku,
- intenzívne poľnohospodárstvo,
- prítomnosť bariér – cesty, mosty,
- rozširovanie inváznych druhov.

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zabrániť ďalšej regulácii vodného toku, zachovať prirodzený vodný tok, zmierňovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér, obmedziť výstavbu na brehoch vodného toku, vysadiť brehovú a sprievodnú vegetáciu vodných tokov a plôch pôvodnými druhmi drevín a zabezpečiť ich ochranu, zabrániť odstraňovaniu pôvodných brehových porastov, vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v okolí vodných a mokradných ekosystémov,
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy.

GL 123 Lúky

Výmera: 5,47 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Domaniža

Charakteristika, zastúpenie biotopov: alúvium Domanižanky s mokradmi s výskytom chránených druhov obojživelníkov, veľmi zachovalá časť krajiny, kde je prepojená niva s prirodzeným vodným tokom vo veľmi dobrom ekologickom stave

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: skokan štíhly, skokan hnedý, rosnička zelená, žltouchost hômy, vydra riečna, rybárik riečny, vodnár potočný

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činností meniacej stav mokrade alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním alebo ťažbou riečného materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, výrubom drevín brehových porastov, zástavbou brehov a regulácia toku,
- intenzívne poľnohospodárstvo,
- prítomnosť bariér – cesty, mosty,
- rozširovanie inváznych druhov.

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zabrániť ďalšej regulácii vodného toku, zachovať prirodzený vodný tok, zmierňovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér, obmedziť výstavbu na brehoch vodného toku, vysadiť brehovú a sprievodnú vegetáciu vodných tokov a plôch pôvodnými druhmi drevín a zabezpečiť ich ochranu, zabrániť odstraňovaniu pôvodných brehových porastov, vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v okolí vodných a mokradných ekosystémov,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- udržiavať zimoviská a liahniská obojživelníkov a priaznivý stav migračných zón k lokalitám produkcie a k niektorým typom letných stanovišť a zabezpečiť ochranu obojživelníkov v období migrácie (napr. budovať migračné zábrany, transfery jedincov na reprodukčné lokality).

GL 124 Dolina Blatnica I

Výmera: 8,29 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Domaniža

Charakteristika, zastúpenie biotopov: biotop obojživelníkov na alúviu horského potoka

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činností meniacej stav mokrade alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním, zástavba brehov a regulácia toku, výrub drevín brehových porastov,

znečisťovanie vodného toku alebo vodnej plochy odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov,

- rozširovanie inváznych druhov.

Manažmentové opatrenia:

- minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zabrániť regulácii vodného toku, obmedziť výstavbu na brehoch vodného toku, zabrániť odstraňovaniu pôvodných brehových porastov, zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí,
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie, kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- udržiavať zimoviská a liahniská obojživelníkov a priaznivý stav migračných zón k lokalitám produkcie a k niektorým typom letných stanovišť a zabezpečiť ochranu obojživelníkov v období migrácie (napr. budovať migračné zábrany, transfery jedincov na reprodukčné lokality).
- pre zabezpečenie priaznivého stavu a reprodukcie obojživelníkov je potrebné zachovávať existujúce a vytvárať nové vodné plôšky (liahniská) so stojacou vodou (depresie, terénne zníženia, podmáčané plochy s vodnou plochou prírodnej jazierka, ale i koľajiská po lesnej technike).

GL 125 Dolina Blatnica II

Výmera: 1,29 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Domaniža

Charakteristika, zastúpenie biotopov: slatinné prameniská s výskytom chránených druhov, slatinnej vegetácie, penovcov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním, výrub drevín brehových porastov,
- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- rozširovanie inváznych druhov.

Manažmentové opatrenia:

- udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť, zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí, citlivo riešiť akékoľvek zásahy do vodného režimu v lokalitách, kde sa vyskytujú prameniská,
- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, prednostne chrániť prirodzené lesy, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah), zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 126 Dolina Hodoň

Výmera: 5,25 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Domaniža

Charakteristika, zastúpenie biotopov: spoločenstvá vlhkých a slatinných lúk s výskytom ohrozených a chránených druhov rastlín - kruštík močiarny (*Epipactis palustris*), päťprstnica obyčajná (*Gymnadenia conopsea*), päťprstnica hustokvetá (*Gymnadenia densiflora*), prvosenka pomúčená (*Primula farinosa*)

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí, najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním,
- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- rozširovanie inváznych druhov.

Manažmentové opatrenia:

- vykonávať extenzívnu pastvu v osobitných prípadoch (napr. počas nízkej hladiny podzemnej vody), kosiť a následne odstraňovať biomasu 1x ročne, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, zabrániť odstraňovaniu pôvodných brehových porastov,
- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, vylúčiť, resp. podstatne zamedziť priesaku znečisťujúcich látok (napr. pri lesnom hospodárstve a poľnohospodárstve), zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy.

GL 127 Hluchá dolina

Výmera: 26,32 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Pružina

Charakteristika, zastúpenie biotopov: skalné spoločenstvá, chránené druhy rastlín a Lepidofauna

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: fúzač alpský (*Rosaria alpina*), netopiere

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- vyrušovanie v hniezdom období (fotografovaním, filmovaním, skalolezectvom).

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- v lesných porastoch s výskytom významných druhov vtáctva realizovať hospodárske opatrenia v mimohniezdom období a vytvárať podmienky pre ich hniezdenie, stráženie hniezd dravcov.

GL 128 Nad Vápenkou

Výmera: 6,18 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Pružina

Charakteristika, zastúpenie biotopov: skalné biotopy, výskyt chránených druhov motýľov a bezstavovcov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: výr skalný (*Bubo bubo*), poniklec prostredný (*Pulsatilla subslavica*)

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- vyrušovanie v hniezdnom období (fotografovaním, filmovaním, skalolezectvom).

Manažmentové opatrenia:

- udržiavať bezlesie, odstrániť smrek, presvetliť borinu,
- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- v lesných porastoch s výskytom významných druhov vtáctva realizovať hospodárske opatrenia v mimohniezdnom období a vytvárať podmienky pre ich hniezdenie, stráženie hniezd dravcov,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 129 Nad Sokolím

Výmera: 27,79 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Pružina

Charakteristika, zastúpenie biotopov: skalné spoločenstvá, sutiny

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov,...),
- erózia, nadmerný hluk, zošľapávanie vegetácie, vyrušovanie citlivých druhov fauny, znečisťovanie územia, synantropizácia, pohyb mimo značených chodníkov spojený s nadmernou turistikou,
- vyrušovanie v hniezdnom období (fotografovaním, filmovaním, skalolezectvom).

Manažmentové opatrenia:

- lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- v lesných porastoch s výskytom významných druhov vtáctva realizovať hospodárske opatrenia v mimohniezdnom období a vytvárať podmienky pre ich hniezdenie, stráženie hniezd dravcov,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 130 Sokolie

Výmera: 76,91 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Pružina

Charakteristika, zastúpenie biotopov: skalné a lesné biotopy, skalné hniezdiče

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- erózia, nadmerný hluk, zošľapávanie vegetácie, vyrušovanie citlivých druhov fauny, znečisťovanie územia, synantropizácia, pohyb mimo značených chodníkov spojený s nadmernou turistikou,
- vyrušovanie v hniezdnom období (fotografovaním, filmovaním, skalolezectvom).

Manažmentové opatrenia:

- lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 131 Lúky pod Strážovom

Výmera: 40,58 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Pružina

Charakteristika, zastúpenie biotopov: mezofilné a vlhkomilné lúčne spoločenstvá

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov,
- vykonávanie činnosti meniacej stav mokrade alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním, ťažbou trstia, rašeliny, bahna alebo riečného materiálu,
- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...).

Manažmentové opatrenia:

- zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín a hmyzu,
- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí,
- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),

- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 132 Dolina Strážovského potoka

Výmera: 11,10 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Pružina

Charakteristika, zastúpenie biotopov: suchomilná vegetácia, čelad' vstavačovité - päťprstnica obyčajná, hmyzovník Holubyho

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov,
- vykonávanie činnosti meniacej stav mokrade alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním, ťažbou trstia, rašeliný, bahna alebo riečného materiálu.

Manažmentové opatrenia:

- zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty, zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín, extenzívne prepásat' ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia),
- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové), zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 133 Na skalách

Výmera: 1,15 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Pružina

Charakteristika, zastúpenie biotopov: skalné biotopy, výskyt chránených druhov motýľov a bezstavovcov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov.

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištne nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia

minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),

- zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 134 Spoj dolín

Výmera: 10,83 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Pružina

Charakteristika, zastúpenie biotopov: skalné biotopy s výskytom chránených druhov motýľov a bezstavovcov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: jasoň červenoký (*Parnassius apollo*)

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov.

Manažmentové opatrenia:

- zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny),
- zachovať ekologické podmienky pre chránený druh jasoň červenooký (*Parnassius apollo*) – obmedziť sukcesiu,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 135 Hrubá Kačka-hrebeň Sádeckých vrchov

Výmera: 29,46 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Pružina

Charakteristika, zastúpenie biotopov: Ls4, Ls5.1, Ls5.4

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: refúgia Tetraonidov, veľkých šeliem, ďateľ bielochrbtý (*Dendrocopos leucotos*), muchárik bielokrký (*Ficedula albicollis*), jasoň chochlačkový (*Parnassius mnemosyne*),

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovanie odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- degradácie lúčnych biotopov v dôsledku absencie správneho obhospodarovania lúčnych biotopov.

Manažmentové opatrenia:

- lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000,
- lúčne biotopy kosiť, odstraňovať biomasu.

GL 136 Jelšina pod Rozkvetom

Výmera: 16,14 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Považská Bystrica

Charakteristika, zastúpenie biotopov: porast podhorského lužného jaseňovo - jelšového lesa okolo drobného vodného toku a pramenných stužiek.

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Ls1.3

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: plazy, dutinové hniezdiče, netopiere, nezistené, potenciálne druhy uvedené v texte podkapitoly 1.2.3 Biotopy.

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (nešetrné zásahy do lesných porastov, nadmerná ťažba drevnej hmoty, zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovania odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- rekreačné objekty a areály (navrhované i existujúce),
- rozširovanie invázných druhov,
- nelegálne skládky odpadu,
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES,

Manažmentové opatrenia:

- neurbanizovať plochy vymedzených prvkov RÚSES (vrátane zariadení stacionárnej rekreácie a CR),
- lesy ponechať na samovývoj (bezzásah), ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie),
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,

GL 137 Kvašovský jarok

Výmera: 8,71 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Považská Bystrica

Charakteristika, zastúpenie biotopov: porast podhorského lužného jaseňovo- jelšového lesa okolo strží, pramenných stužiek a drobných vodných tokov.

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Ls1.3

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: kuřka žltobruchá, salamandra škvrnitá, skokan hnedý, užovka obojková, dutinové hniezdiče, netopiere, kruštíky (čelad' *Orchidaceae*)

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (nešetrné zásahy do lesných porastov, nadmerná ťažba drevnej hmoty, zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovania odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- rekreačné objekty a areály (navrhované i existujúce),
- rozširovanie invázných druhov,
- nelegálne skládky odpadu,
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES,

Manažmentové opatrenia:

- neurbanizovať plochy vymedzených prvkov RÚSES (vrátane zariadení stacionárnej rekreácie a CR),
- lesy ponechať na samovývoj (bezzásah), ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie),
- neurbanizovať plochy vymedzených prvkov RÚSES (vrátane zariadení stacionárnej rekreácie a CR),
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy.

GL 138 Za kostolom

Výmera: 17,39 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Považská Bystrica

Charakteristika, zastúpenie biotopov: trvalé trávnaté porasty s remízkami, solitérnymi dubmi a presvetlenou borinou

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Tr 1, Lk1

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: čeľaď *Orchideaceae*, ohrozené bezstavovce, plazy

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácných a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, erózia ...),
- zalesnenie TTP,
- rekreačné objekty a areály (navrhované i existujúce),
- rozširovanie invázných druhov,
- nelegálne skládky odpadu,
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES,

Manažmentové opatrenia:

- neurbanizovať plochy vymedzených prvkov RÚSES (vrátane zariadení stacionárnej rekreácie a CR),
- lesy ponechať na samovývoj (bezzásah), ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie),
- optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín,
- zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištne nepôvodných druhov drevín,
- neurbanizovať plochy vymedzených prvkov RÚSES (vrátane zariadení stacionárnej rekreácie a CR),
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy.

GL 139 Teplanská jelšina

Výmera: 4,07 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Považská Teplá

Charakteristika, zastúpenie biotopov: porast podhorského lužného jaseňovo- jelšového lesa v nive vodného toku

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Ls1.3

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: plazy, obojživelníky, dutinové hniezdiče, netopiere

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- výrub drevín brehových porastov,
- vykonávanie činnosti meniacej stav mokrade alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním, ťažbou trstia, rašeliny, bahna alebo riečného materiálu,
- rekreačné objekty a areály (navrhované i existujúce),
- rozširovanie invázných druhov,
- nelegálne skládky odpadu,
- zástavba.

Manažmentové opatrenia:

- nenarúšať vodný režim, nezasahovať do mokradí, neodvodňovať, nezasahovať do vodného toku,
- lesy ponechať na samovývoj (bezzásah), ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie),
- neurbanizovať plochy vymedzených prvkov RÚSES (vrátane zariadení stacionárnej rekreácie a CR),
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy.

GL 140 Zákopčianka

Výmera: 6,19 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Pružina, Ďurďové

Charakteristika, zastúpenie biotopov: porast podhorského lužného jaseňovo- jelšového lesa v nive zachovalého meandrujúceho vodného toku, aluviálne mokrade,

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Ls 1.3

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: plazy, obojživelníky, dutinové hniezdiče, netopiere, **Identifikácia prípadného ohrozenia:**

- výrubu, odvodňovanie,
- intenzívne lesné hospodárstvo (nešetrné zásahy do lesných porastov, nadmerná ťažba drevnej hmoty, zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, ťažba starých porastov nad 100 rokov, chemizácia, znečisťovania odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...),
- vykonávanie činnosti meniacej stav mokrade alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním, ťažbou trstia, rašeliny, bahna alebo riečného materiálu,
- rekreačné objekty a areály (navrhované i existujúce),
- rozširovanie invázných druhov,
- nelegálne skládky odpadu,
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES,

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové),
- neurbanizovať plochy vymedzených prvkov RÚSES (vrátane zariadení stacionárnej rekreácie a CR),
- lesy ponechať na samovývoj (bezzásah), ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie),
- neurbanizovať plochy vymedzených prvkov RÚSES (vrátane zariadení stacionárnej rekreácie a CR),
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy.

GL 141 Dolinka

Výmera: 10,44 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Domaniža

Charakteristika, zastúpenie biotopov: trvalé trávnaté porasty s remízkami, mokré lúky v údolnici

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Lk6

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: ohrozené bezstavovce (*Lycaena dispar*), plazy

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácnych a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, erózia ...),
- vykonávanie činnosti meniacej stav mokrade alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním, ťažbou trstia, rašeliny, bahna alebo riečného materiálu,
- rekreačné objekty a areály (navrhované i existujúce),
- rozširovanie invázných druhov,
- nelegálne skládky odpadu,
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES,

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové),
- vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v okolí vodných a mokradných ekosystémov,

- neurbanizovať plochy vymedzených prvkov RÚSES (vrátane zariadení stacionárnej rekreácie a CR),
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy.

GL 142 Močiar pod Kaštielom

Výmera: 1,02 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Domaniža

Charakteristika, zastúpenie biotopov: pozostatky mokrade s výskytom ohrozených druhov obojživelníkov, mokré lúky

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: rosnička zelená, kuňka žltobruchá, skokan hnedý, skokan štíhly, užovka obojková

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokrade alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním, ťažbou trstia, rašeliny, bahna alebo riečného materiálu,
- rekreačné objekty a areály (navrhované i existujúce),
- rozširovanie inváznych druhov,
- nelegálne skládky odpadu,
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES,

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové),
- vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v okolí vodných a mokradných ekosystémov,
- neurbanizovať plochy vymedzených prvkov RÚSES (vrátane zariadení stacionárnej rekreácie a CR),
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy.

GL 143 Bariny

Výmera: 12,62 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Dolná Mariková

Charakteristika, zastúpenie biotopov: výskyt viacerých druhov z čeľade vstavačovité (*Orchidaceae*)

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: -

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácnych a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, erózia ...),
- vykonávanie činnosti meniacej stav mokrade alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním, ťažbou trstia, rašeliny, bahna alebo riečného materiálu,
- rekreačné objekty a areály (navrhované i existujúce),
- rozširovanie inváznych druhov,
- nelegálne skládky odpadu,
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES,

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové),
- vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v okolí vodných a mokradných ekosystémov,
- neurbanizovať plochy vymedzených prvkov RÚSES (vrátane zariadení stacionárnej rekreácie a CR),
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,

- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- kosiť a následne odstraňovať biomasu 1x ročne

GL 144 Ústie Upohlavskej doliny

Výmera: 0,07 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Udiča

Charakteristika, zastúpenie biotopov: výskyt kruštika polabského (*Epipactis albensis*) v topoľovom poraste

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: kruštík polabský (*Epipactis albensis*)

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokrade alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním, ťažbou trstia, rašeliny, bahna alebo riečného materiálu,
- rekreačné objekty a areály (navrhované i existujúce),
- rozširovanie inváznych druhov,
- nelegálne skládky odpadu,
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES,

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové),
- vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v okolí vodných a mokradných ekosystémov,
- neurbanizovať plochy vymedzených prvkov RÚSES (vrátane zariadení stacionárnej rekreácie a CR),
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie),

GL 145 Pod Hradišťom

Výmera: 0,24 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Prečín

Charakteristika, zastúpenie biotopov: suchomilná vegetácia s výskytom vzácných druhov rastlín

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: vstavač mužský (*Orchis mascula*), päťprstnica obyčajná (*Gymnadenia conopsea*) a ďalšie vstavačovit

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácných a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, erózia ...),
- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov,
- rekreačné objekty a areály (navrhované i existujúce),
- rozširovanie inváznych druhov,
- nelegálne skládky odpadu,
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES,

Manažmentové opatrenia:

- vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice,
- neurbanizovať plochy vymedzených prvkov RÚSES (vrátane zariadení stacionárnej rekreácie a CR),
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- extenzívne prepásť ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jaré kosenie s následným prepásaním územia).

GL 146 nad Temnými jaskyňami

Výmera: 37,38 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Zemianska Závada

Charakteristika, zastúpenie biotopov: zachovalé lesné spoločenstvá s výskytom druhov z čeľade vstavačovité

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Ls5.4

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: *Rhinolophus hipposideros*, *Rosalia alpina*, *Ficedula albicollis*, rôzne druhy krušíkov (*Epipactis* ssp.), vemenník dvojlistý (*Platanthera bifolia*), hniezdovka hlístová (*Neotia nidus avis*)

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, chemizácia, znečisťovania odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...).

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištné nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- v lesných porastoch s výskytom významných druhov vtáctva realizovať hospodárske opatrenia v mimohniezdnom období a vytvárať podmienky pre ich hniezdenie,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 147 Hanušová

Výmera: 2,18 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Sádочné, Čelkova Lehota

Charakteristika, zastúpenie biotopov: suchomilná vegetácia s výskytom vzácných druhov rastlín na lesnom ekotone

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: vstavač mužský (*Orchis mascula*), päťprstnica obyčajná (*Gymnandenia conopsea*) a ďalšie druhy z čeľade vstavačovité

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácných a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, erózia ...),
- zarastanie a sukcesia na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov,
- rekreačné objekty a areály (navrhované i existujúce),
- rozširovanie invázných druhov,
- nelegálne skládky odpadu,
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES,

Manažmentové opatrenia:

- vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice,

- neurbanizovať plochy vymedzených prvkov RÚSES (vrátane zariadení stacionárnej rekreácie a CR),
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- extenzívne prepásť ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia).

GL 148 Dúrna jaskyňa

Výmera: 2,52 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Pružina

Charakteristika, zastúpenie biotopov: zachovalé lesné spoločenstvá s výskytom druhov z čeľade vstavačovité

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Ls5.4

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*), fúzač alpský (*Rosalia alpina*), muchárik bielo krk (*Ficedula albicollis*), rôzne druhy kruštíkov (*Epipactis* ssp.), vemenník dvojlistý (*Platanthera bifolia*), hniezdovka hlistová (*Neotia nidus avis*)

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, chemizácia, znečisťovania odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...).

Manažmentové opatrenia:

- lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 149 Mokrad' pri ihrisku

Výmera: 0,56 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Podskalje

Charakteristika, zastúpenie biotopov: slatinná mokrá lúka na nive potoka,

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: vstavačovec májový (*Dactylorhiza majalis*)

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- sukcesné zmeny nastupujúce rýchlejšie po poklese vodnej hladiny v dôsledku minulého odvodnenia,
- vykonávanie činnosti meniacej stav mokrade alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním, ťažbou trstia, rašeliny, bahna alebo riečného materiálu,
- rekreačné objekty a areály (navrhované i existujúce),
- rozširovanie inváznych druhov,
- nelegálne skládky odpadu,
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES,

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové),
- obnoviť vodný režim, opätovne zavodniť, zvýšiť hladinu znefunkčnením odvodňovacích rýh,
- vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v okolí vodných a mokradných ekosystémov,
- neurbanizovať plochy vymedzených prvkov RÚSES (vrátane zariadení stacionárnej rekreácie a CR),
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy.

GL 150 Jaseňová dolina

Výmera: 24,65 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Trstie

Charakteristika, zastúpenie biotopov: zachovalé lesné spoločenstvá s výskytom vstavačovitých

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: komplex Ls5.1, Ls5.4, Ls4

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: viaceré druhy krušíkov (rod *Epipactis* ssp., dutinové hniezdiče, bezstavovce, netopiere

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- intenzívne lesné hospodárstvo (zmena druhového zloženia porastov, zmena porastovej štruktúry, zánik prirodzených štruktúr, chemizácia, znečisťovania odpadmi rôzneho druhu, budovanie lesných ciest, erózia, úmyselné rozširovanie alebo spontánny prienik nepôvodných druhov, ...).

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištne nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- v lesných porastoch s výskytom významných druhov vtáctva realizovať hospodárske opatrenia v mimohniezdnom období a vytvárať podmienky pre ich hniezdenie,
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000.

GL 151 Machovka

Výmera: 0,48 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Brvnište

Charakteristika, zastúpenie biotopov: sústava pramenných stužiek s aktívnym penovcovým prameniskom

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Pr6

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: *Salamandra salamandra*

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokrade alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, zasypávaním, odvodňovaním, ťažbou trstia, rašeliny, bahna alebo riečného materiálu
- rekreačné objekty a areály (navrhované i existujúce),
- rozširovanie invázných druhov,
- nelegálne skládky odpadu,
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES,

Manažmentové opatrenia:

- uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu, ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie), zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištne nepôvodných druhov drevín, optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu, pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov, optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín, zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov, ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah),
- zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES,

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové),
- obnoviť vodný režim, opätovne zavodniť, zvýšiť hladinu znefunkčnením odvodňovacích rýh,
- vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v okolí vodných a mokradných ekosystémov,
- neurbanizovať plochy vymedzených prvkov RÚSES (vrátane zariadení stacionárnej rekreácie a CR),
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy.

GL 152 Pod Holým vrchom

Výmera: 3,52 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Brvnište

Charakteristika, zastúpenie biotopov: ekotón s výskytom orchideí

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: vstavač mužský (*Orchis mascula*), päťprstnica obyčajná (*Gymnadenia conopsea*) a ďalšie druhy z čeľade vstavačovité

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácných a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, erózia ...),
- zalesnenie TTP,
- rekreačné objekty a areály (navrhované i existujúce),
- rozširovanie inváznych druhov,
- nelegálne skládky odpadu,
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES,

Manažmentové opatrenia:

- vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice,
- hole nezalesňovať, nešíriť nepôvodnú kosodrevinu, podporiť prirodzený vývoj,
- presvetliť lesný okraj,
- neurbanizovať plochy vymedzených prvkov RÚSES (vrátane zariadení stacionárnej rekreácie a CR),
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- extenzívne prepásť ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia).

GL 153 Brťolášova skala

Výmera: 0,88 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Brvnište

Charakteristika, zastúpenie biotopov: vápencová šošovka s fosíliami, suchomilná vegetácia s výskytom vzácných druhov rastlín

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Tr1

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: bezstavovce, vstavačovité

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácných a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, erózia ...),
- postupujúca sukcesia na pasienkových a lúčnych biotopoch
- rekreačné objekty a areály (navrhované i existujúce),
- rozširovanie inváznych druhov,
- nelegálne skládky odpadu,

- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES,

Manažmentové opatrenia:

- vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice,
- hole nezalesňovať, nešíriť nepôvodnú kosodrevinu, podporiť prirodzený vývoj,
- presvetliť lesný okraj,
- zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín a hmyzu,
- neurbanizovať plochy vymedzených prvkov RÚSES (vrátane zariadení stacionárnej rekreácie a CR),
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- extenzívne prepásť ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia).

GL 154 Kátliná

Výmera: 31,83 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Dolná Mariková

Charakteristika, zastúpenie biotopov: lúčny biotop Lk1 s hojným výskytom druhov z čeľade vstavačovité

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: Lk1

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: -

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- nízka intenzita poľnohospodárskeho využívania a zánik jeho tradičných foriem (postupný zánik nelesných biotopov, zmena druhového zloženia lúk, ústup vzácných a ohrozených druhov flóry a fauny, šírenie ruderalných druhov, erózia ...),
- zalesnenie TTP,
- rekreačné objekty a areály (navrhované i existujúce),
- rozširovanie inváznych druhov,
- nelegálne skládky odpadu,
- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES,

Manažmentové opatrenia:

- vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice,
- neurbanizovať plochy vymedzených prvkov RÚSES (vrátane zariadení stacionárnej rekreácie a CR),
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- extenzívne prepásť ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia).

GL 155 Stračinský potok

Výmera: 40,46 ha

Príslušnosť k ZUJ (k. ú.): Papradno

Charakteristika, zastúpenie biotopov: mokradňové biotopy so zachovalými brehovými porastami s výskytom chránených druhov živočíchov

Zastúpenie biotopov európskeho a národného významu: -

Zastúpenie chránených rastlinných a živočíšnych druhov: -

Identifikácia prípadného ohrozenia:

- vykonávanie činnosti meniacej stav mokradí alebo koryta vodného toku, najmä ich úpravou, odvodňovaním alebo ťažbou riečného materiálu, znečisťovanie vodného toku odpadovými vodami, nelegálnymi skládkami odpadov, výrub drevín brehových porastov,
- prítomnosť bariér,
- rozširovanie inváznych druhov,
- šírenie ruderalných druhov rastlín,

- rozširujúca sa urbanizácia v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES.

Manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému, minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové),
- zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí,
- zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie, zmierňovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér,
- kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy,
- zabrániť ruderalizácii,
- neurbanizovať plochy vymedzených prvkov RÚSES (vrátane zariadení stacionárnej rekreácie a CR).

Ekologicky významné segmenty krajiny (EVSK)

Na území okresu Považská Bystrica navrhujeme 13 EVSK. Charakteristika jednotlivých EVSK je spracovaná v Tabuľke č. 6.3 v nasledovnej štruktúre:

- označenie EVSK,
- názov,
- charakteristika,
- výmera,
- príslušnosť k ZUJ (k. ú.),

Tabuľka č. 6.3: Charakteristika ekologicky významných segmentov krajiny okresu Považská Bystrica

Označenie EVSK	Názov	Charakteristika	Výmera (ha)	Katastrálne územie
EVSK1	Medvedinec	poloprirodzené stabilné spoločenstvá, mozaika starých smrekových porastov s bylinným podrastom, lesné prameniská, poloprirodzené TTP s remízkami	301,36	Horná Mariková
EVSK2	Dubová	poloprirodzené stabilné lesné spoločenstvá, prevaha smrekových monokultúr s bylinným podrastom, poloprirodzené trávnaté spoločenstvá, lúčne prameniská, výskyt obojživelníkov	835,37	Horná Mariková, Dolná Mariková
EVSK3	Besné	poloprirodzené stabilné spoločenstvá, mozaika zmiešaných lesov a smrekových monokultúr s nepôvodnými druhmi, mozaika poľných kultúr na terasách s medznou zeleňou, prevažne poloprirodzené TTP, podsvahové prameniská	975,26	Horná Mariková, Dolná Mariková, Papradno
EVSK4	Koškovec	poloprirodzené stabilné spoločenstvá, mozaika zmiešaných lesov a smrekových monokultúr, extenzívne využívané lúky a pasienky, stanovišťa vhodné pre ornitofaunu	305,79	Papradno
EVSK5	Dielnica – Zapadliská	priestor so značnou krajinou a biologickou diverzitou, striedanie lesných celkov s enklávami podhorských a horských lúčnych a pasienkových spoločenstiev	603,43	Dolná Mariková, Hatné, Prosné, Brvnište, Papradno
EVSK6	Rieka Váh	plošne najväčší zachovalý fragment mäkkého lužného lesa, zoocenózy vodných biotopov a luhov	552,28	Nimnica, Milochovo, Udiča, Orlové, Považská Bystrica, Považská Teplá, Považské Podhradie, Šebešťanová, Podvažie, Plevník-Drienové
EVSK7	Vodný tok Domanižanka	kvalitné, prevažne obojstranne vyvinuté brehové porasty zo stromových vrúb a jelší, s významnou pôdoochrannou funkciou a dôležitý tok z hľadiska ichthyofauny, teritórium vydry riečnej	25,19	Domaniža

Označenie EVSK	Názov	Charakteristika	Výmera (ha)	Katastrálne územie
EVSK8	Pasienky s rozptýlenou zeleňou	pasienky s remízkami, zarastenými stržami a solitérnymi dubmi predstavujúce veľmi vzácny a hodnotný prvok krajinej štruktúry	153,11	Slopná, Dolný Lieskov
EVSK9	Mokrad' v nive Pružinky	sekundárne renaturalizovaná mokrad'	2,84	Slopná
EVSK10	Kobyla	segment krajiny s vysokým stupňom biodiverzity s výskytom lesov prirodzeného pôvodného drevinového zloženia v kontakte s lúčnymi biotopmi, významné miesto migrácie živočíchov	50,28	Horný Lieskov, Dolný Moštenec, Horný Moštenec
EVSK11	Briestenné	segment krajiny, ktorá je pestro štruktúrovaná s vysokým stupňom biodiverzity vďaka zachovalej mozaike pasienkov, lúk a políčk s remízkami, s nelesnou drevinovou vegetáciou nadväzujúcou na les, výskyt pestrých spoločenstiev hmyzu, vtáctva a chránených druhov z čeľade vstavačovité, významné miesto migrácie živočíchov	35,92	Briestenné, Čelková Lehota, Ďurďové
EVSK12	Hatné	segment krajiny s prvkami, ktoré zabezpečujú zachovanie a ochranu biodiverzity, výskyt pestrých spoločenstiev hmyzu, vtáctva, zachovalej poľnohospodárskej krajiny, výskyt zaujímavých geologických a geomorfologických útvarov a javov v úzkom bradlovom pásme, výskyt vápnomilných spoločenstiev v predhorí flyšových Javorníkov, významné miesto migrácie živočíchov	20,91	Hatné
EVSK13	Milochov	segment krajiny s ekostabilizačnou funkciou, významné miesto migrácie živočíchov a súčasť nadregionálneho biokoridoru, umožňuje bezpečný prístup živočíchov k vodnej ploche	166,73	Milochov, Orlové, Udiča

Manažmentové opatrenia prvkov RÚSES

Manažmentové opatrenia predstavujú opatrenia na zachovanie funkčnosti prvkov RÚSES. Keďže podstatou zachovania funkčnosti je priaznivý stav biotopov, manažmentové opatrenia sú prioritne zamerané na opatrenia, ktorými sa tento stav podporuje a na odstránenie faktorov, ktoré tento stav ohrozujú. Vybrané návrhy manažmentových opatrení sú pre jednotlivé prvky RÚSES označené hviezdíčkou a premietnuté do mapy č. 5 Návrh RÚSES.

Všetky manažmentové opatrenia pre biotopy, návrhy na elimináciu stresových faktorov a návrhy na zvýšenie ekologickej stability krajiny je potrebné uplatňovať v dokumentoch ÚPN, MÚSES a v krajinnoekologických plánoch obcí a regiónov.

Manažmentové opatrenia

Nelesné prvky RÚSES

- MO 1 *zachovať nelesnú a sprievodnú vegetáciu – solitéry, líniové a skupinové porasty
- MO 2 *zabrániť sukcesným procesom (odstraňovať dreviny, prípadne byliny a vyhrabávať starinu) na trávinnobylinných a lúčnych biotopoch a lokalitách s výskytom chránených druhov rastlín a hmyzu,
- MO 3 usmernené pasenie na väčšine trávinnobylinných hôlnych fytocenóz
- MO 4 zabezpečiť špeciálny manažment poľnohospodárskych plôch z titulu ochrany živočíšnych druhov (kosba od stredu a pod.)
- MO 5 pravidelne pásť pri dodržiavaní maximálneho zaťaženia počtom chovaného dobytku (veľká dobytčia jednotka – VDJ) na ha s častým prekladaním košiarov a vykášať buriny a nedopasky
- MO 6 *extenzívne prepásť ovcami, príp. kozami, kombinovať pastvu a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia)
- MO 7 hole nezalesňovať, nešíriť nepôvodnú kosodrevinu, podporiť prirodzený vývoj

Lesné prvky RÚSES

- MO 8 *uplatňovať prírode blízke hospodárenie v lesoch, zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami (uplatňovať iné ako veľkoplošné hospodárske spôsoby – maloplošný skupinový, výberkový a účelový), šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...)
- MO 9 predlžovať obnovnú dobu, zvyšovať rubnú dobu
- MO 10 ponechávať stromy a drevnú hmotu v porastoch (odumreté stojace stromy a ležaniny, skupiny stromov na dožitie)
- MO 11 zachovať alebo cielene obnoviť geograficky pôvodné druhové zloženie lesných porastov, zvyšovať podiel prirodzenej obnovy a postupne znižovať zastúpenie stanovištne nepôvodných druhov drevín
- MO 12 optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu výskytu chránených alebo ohrozených druhov rastlín
- MO 13 optimalizovať výstavbu lesnej cestnej siete a jej systematickou údržbou minimalizovať vodnú eróziu
- MO 14 prednostne chrániť prirodzené lesy
- MO 15 pri rúbaňovom spôsobe hospodárenia minimalizovať veľkosť obnovovaných plôch a zvoliť nesymetrické tvary obnovovaných prvkov
- MO 16 *zachovať extenzívne obhospodarovanie lesov
- MO 17 v 5. stupni ochrany zamedziť zasahovaniu do lesných porastov a pôdneho krytu s výnimkou odstraňovania invázných druhov vegetácie
- MO 18 vylúčiť akékoľvek hospodárske opatrenia, vrátane opatrení spojených so spracovaním alebo asanáciou kalamít v dôsledku prírodných disturbancií v pralesoch a prírodných lesoch s charakterom pralesa
- MO 19 *ochranné lesy ponechať na samovývoj (bezzásah)
- MO 20 presvetliť lesný okraj

Vodné a mokrad'ové prvky RÚSES

- MO 21 realizovať renaturáciu prvku (najmä v urbanizovaných oblastiach) – sprírodnenie vodných tokov a plôch, obnova brehových porastov, sprietočnenie ramien a pod.
- MO 22 zabezpečiť prijatie opatrení na zlepšenie kvality vodného systému
- MO 23 minimalizovať zásahy do koryta a brehov vodných tokov a plôch (iné než údržbové)
- MO 24 zabrániť ďalšej regulácii vodného toku
- MO 25 *zmierňovať bariérový efekt (eliminovať migračné bariéry z koryt tokov a zamedziť výstavbu nových, ako stupne, hate, strmé kamenné valy a pod., lokalizované predovšetkým v sídlach)
- MO 26 obmedziť výstavbu na brehoch vodného toku
- MO 27 vylúčiť výstavbu na brehoch vodného toku a v inundačnom území
- MO 28 zabrániť živeľnej ťažbe riečného materiálu v koryte rieky a jej väčších prítokov
- MO 29 *zabezpečiť ochranu a manažment pramenných, inundačných a retenčných oblastí
- MO 30 zmeniť druhové zloženie brehovej a sprievodnej vegetácie vodných tokov a plôch pôvodnými druhmi drevín a zabezpečiť ich ochranu
- MO 31 doplniť, resp. vysadiť brehovú a sprievodnú vegetáciu vodných tokov a plôch pôvodnými druhmi drevín a zabezpečiť ich ochranu
- MO 32 vykonávať pravidelnú údržbu brehovej vegetácie a koryta vodných tokov a plôch za účelom zaistenia prietočnosti
- MO 33 zabrániť odstraňovaniu pôvodných brehových porastov
- MO 34 *udržiavať, resp. zväčšiť plochu mokradí, rašelinísk a statických vodných plôch, ponechať ich bez výsadby drevín a zabezpečiť primeranú starostlivosť
- MO 35 vylúčiť, resp. podstatne obmedziť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v okolí vodných a mokradných ekosystémov
- MO 36 vylúčiť používanie agrochemikálií
- MO 37 vykonávať extenzívnu pastvu v osobitných prípadoch (napr. počas nízkej hladiny podzemnej vody)
- MO 38 kosiť a následne odstraňovať biomasu 1x ročne
- MO 39 *udržiavať zimoviská a liahniská obojživelníkov a priaznivý stav migračných zón k lokalitám produkcie a k niektorým typom letných stanovišť a zabezpečiť ochranu obojživelníkov v období migrácie (napr. budovať migračné zábrany, transfery jedincov na reprodukčné lokality)
- MO 40 zosúladiť rekreačné a športové aktivity vo vodných systémoch so záujmami ochrany prírody a krajiny
- MO 41 zosúladiť rybárske obhospodarovanie rybárskych revírov so záujmami ochrany prírody
- MO 42 revitalizovať toky za účelom zavodnenia mokradových biotopov
- MO 43 *zachovať prirodzený vodný tok
- MO 44 pre zabezpečenie migrácie živočíchov, ktorá spočíva v preplávaní vodnej plochy, budovať na oboch brehoch polostrovy so sprievodnou vegetáciou, ktoré by zver naviedli na najužšie miesto vodnej plochy
- MO 45 *citlivo riešiť akékoľvek zásahy do vodného režimu v lokalitách, kde sa vyskytujú prameniská
- MO 46 pre zabezpečenie priaznivého stavu a reprodukcie obojživelníkov je potrebné zachovávať existujúce a vytvárať nové vodné plôšky (liahniská) so stojacou vodou (depresie, terénne zníženia, podmáčané plochy s vodnou plochou prírodnej jazierka, ale i koľajiská po lesnej technike)
- MO 47 obnoviť vodný režim, opätovne zavodniť, zvýšiť hladinu znefunkčnením odvodňovacích rýh

Všeobecné a špecifické manažmentové opatrenia

- MO 48 zosúladiť rekreačné a športové aktivity so záujmami ochrany prírody a krajiny pre prvky RÚSES a v lokalitách NATURA 2000
- MO 49 usmerňovať pohyb návštevníkov územia úpravou a opravami turistických chodníkov a cyklotrás a vylúčiť masové športové podujatia, napr. stanovením limitného počtu účastníkov, preferovať udržateľné spôsoby rekreácie a CR
- MO 50 *minimalizovať dopady rozširujúcej sa urbanizácie v bezprostrednej blízkosti prvkov RÚSES, regulovať existujúce aktivity (bývanie, infraštruktúra, rekreácia, výroba)
- MO 51 neurbanizovať plochy vymedzených prvkov RÚSES (vrátane zariadení stacionárnej rekreácie a CR)

- MO 52 vytvoriť ekotónové a pufrovacie zóny okolo prvkov RÚSES s intenzívne využívanou poľnohospodárskou krajinou s cieľom ochrany stabilizačných prvkov pred negatívnymi vplyvmi
- MO 53 kontrolovať, zamedziť rozširovaniu a odstraňovať invázne druhy
- MO 54 zabrániť znečisťovaniu a tvorbe nelegálnych skládok odpadov a zabezpečiť ich odstraňovanie
- MO 55 vylúčiť, resp. podstatne zamedziť priesaku znečisťujúcich látok (napr. pri lesnom hospodárstve, poľnohospodárstve a priemysle)
- MO 56 cielené výrubu vedúce k zachovaniu nelesných biotopov a zachovaniu populácie ponikleca prostredného (*Pulsatilla sublavica*)
- MO 57 zachovať ekologické podmienky pre chránený druh jasoň červenooký (*Parnassius apollo*) – obmedziť sukcesiu
- MO 58 regulovať zber lesných plodov v lokalitách prvkov RÚSES rôznych hierarchických úrovní, chránených územiach a v lokalitách NATURA 2000
- MO 59 zabrániť ruderalizácii
- MO 60 *zachovať tradičný spôsob obhospodarovania krajiny, od ktorého je závislá hodnota viacerých biotopov
- MO 61 obmedziť homogenizáciu krajiny sceľovaním pozemkov
- MO 62 *obmedziť oplocovanie pozemkov vo voľnej krajine a na okrajoch sídiel mimo záhrad, kvôli priechodnosti krajiny
- MO 63 v lesných porastoch s výskytom významných druhov vtáctva realizovať hospodárske opatrenia v mimohniezdnom období a vytvárať podmienky pre ich hniezdenie, stráženie hniezd dravcov,
- MO 64 vytvoriť a ponechať územia so sezónnymi uzáverami, napr. počas mimoriadne citlivého obdobia rodenia a vyvážania mláďat zvierat
- MO 65 údržba vletových priestorov pre netopiere
- MO 66 nepripustiť ťažbu nerastných surovín a vylúčiť umiestnenie objektov banskej infraštruktúry na území
- MO 67 nerozširovať areál konania motokrosového pretekoviča oproti aktuálnemu stavu
- MO 68 realizovať účinné opatrenia na odstránenie kolízií veľkých cicavcov s dopravnými prostriedkami
- MO 69 *na skalných útvaroch udržiavať bezlesie a pokúsiť sa o reintrodukciiu druhu jasoň červenooký (*Parnassius apollo*)
- MO 70 nebudovať nové lezecké cesty v oblasti výskytu hniezd dravých vtákov a sov
- MO 71 zmierňovať bariérový efekt a zamedziť výstavbe nových bariér
- MO 72 spriechniť bariéry a zamedziť výstavbe nových bariér
- MO 73 *v prípade dohľadania aktívnych brlohov medveďa hnedého (*Ursus arctos*), vlka dravého (*Canis lupus*) a dohľadania vodiacej matky mačky divej (*Felis sylvestris*), bude lesohospodárska činnosť v danej oblasti obmedzená
- MO 74 v okolí tokov je potrebné zachovať vegetáciu lužných lesov, ktoré budú slúžiť vydre riečnej (*Lutra lutra*), ako úkryt a potravinová základňa
- MO 75 pre lesné druhy netopierov (*Chiroptera*), s väzbou na úkryty v porastoch s vyšším vekom (staré stromy s dutinami, prasklinami a pod.), bude zachované zastúpenie starých stromov v lesných porastoch
- MO 76 *pre udržanie priaznivého stavu populácie ohniváča veľkého (*Lycaena dispar*) je vhodné lokalitu pravidelne každoročne mozaikovo kosiť, avšak najlepšie pred 15. júnom alebo po 15. septembri
- MO 77 v mieste výskytu raka riečného (*Astacus astacus*) sa nebudú uskutočňovať výraznejšie zásahy do hydrologického režimu potokov, extrémne splavovanie pôd do toku (napr. v dôsledku nevhodných lesohospodárskych zásahov do lužných lesov), regulácia toku, či úprava brehov odstránením brehových porastov
- MO 78 v mieste výskytu hlaváča bielooplutvého (*Cottus gobio*) budú zachované hydrogeologické podmienky tokov, čiže sa tam nebude v nadmernom množstve ťažiť drevo. Zachovať vegetáciu lužných lesov v okolí tokov.
- MO 79 salamandra škvrnitá (*Salamandra salamandra*) sa vyskytuje v potokoch a prameniskách a pre udržanie jej priaznivého stavu je potrebné zachovať vodný režim, neregulovať a neodkláňať toky

- MO 80 pre zachovanie priaznivého stavu bociana čierneho (*Ciconia nigra*) je potrebné zabezpečiť nenarušené, resp. nízkou intenzitou narušené lesné komplexy s kľudovými zónami prevažne v zmiešaných, ale ojedinele aj v starších monokultúrnych smrekových lesoch.
- MO 81 zabezpečiť vhodné podmienky na hniezdenie orla skalného (*Aquila chrysaetos*), čiže nerušená, bez zásahová zóna o min. priemere 500 m od hniezdiska
- MO 82 pre druhy ako napríklad bocian čierny (*Ciconia nigra*), včelár lesný (*Pernis apivorus*), orol skalný (*Aquila chrysaetos*), orol krikľavý (*Aquila pomarina*), sokol sťahovavý (*Falco peregrinus*), výr skalný (*Bubo bubo*), kuvičok vrabčí (*Glaucidium passerinum*), sova dlhochvostá (*Strix uralensis*), pôtik kapcavý (*Aegolius funereus*), sova lesná (*Strix aluco*), jastrab veľký/lesný (*Accipiter gentilis*) a pod. je zvyčajne potrebné zabezpečiť špecifickú ochranu hniezda a jeho širšieho okolia, tým že sa v jeho okolí časovo obmedzí, resp. upraví hospodárska činnosť. Veľkosť ochranných zón okolo hniezda je druhovo špecifická. Hospodárska činnosť aj v porastoch susediacich s určenými ochrannými zónami bude preto vykonávaná mimo hniezdneho obdobia, nakoľko môže počas hniezdenia dôjsť k vyrušovaniu vedúcemu k opusteniu znášky, či mláďat a ich úhynu
- MO 83 v prípade spriadača kostihojového (*Callimorpha (Euplagia) quadripunctaria*) lesný až lesostepný druh nižšieho pásma listnatých lesov, je potrebné zachovanie poloootvorených, dobre oslnených lesných lemov s dostatkom kvitnúcich a nektárujúcich vyšších bylín
- MO 84 minimalizovať zdroje svetelného znečistenia, zamedziť vzniku nových zdrojov svetelného znečistenia
- MO 85 *zamedziť ďalšej urbanizácii a umiestňovaniu trvalých oplotení pozemkov v terestrických biokoridoroch. Obmedziť umiestňovanie dočasných oplotení v biokoridoroch (pasenie hospodárskych zvierat) z dôvodu zachovania ich priechodnosti
- MO 86 *zamedziť ďalšej urbanizácii a umiestňovaniu trvalých oplotení pozemkov v hydricko – terestrických biokoridoroch
- MO 87 *zamedziť urbanizácii a umiestňovaniu trvalých oplotení
- MO 88 *ponechávať stromy alebo ich torzá na dožitie vrátane ovocných a stromov mimo lesa ako dôležité reprodukčné habitaty vzácných druhov bezstavovcov, netopierov a vtákov

Tabuľka č. 6.4: Prehľad manažmentových opatrení vyznačených v návrhovej mape v okrese Považská Bystrica

Číslo MO	Prvky RÚSES
MO 1	NRBc1, NRBc2, RBc3, NRBk1, RBk1, RBk3, RBk11, GL17, GL22, GL30, GL58, GL110, GL116, GL97
MO 2	NRBc1, NRBc2, NRBc3, NRBc4, RBc4, NRBk1, RBk1, RBk2, RBk3, RBk4, RBk7, RBk8, RBk9, RBk11, RBk13, RBk14, GL61, GL71
MO6	EVSK10, EVSK11, EVSK12, GL24, GL29, GL31, GL32, GL152
MO 8	NRBc1, NRBc2, NRBc3, NRBc4, RBc1, RBc2, RBc3, RBc4, RBc5, RBc6, RBc7, NRBk1, NRBk3, RBk1, RBk2, RBk3, RBk4, RBk7, RBk8, RBk9, RBk11, RBk13, RBk14, RBk15, EVSK10, EVSK13, GL1, GL41, GL49, GL75, GL92, GL104
MO 16	NRBc1, NRBc2, NRBc3, NRBc4, NRBk1, RBk1, RBk2, RBk3, RBk4, RBk7, RBk8, RBk9
MO 19	NRBc1, NRBc2, NRBc3, NRBc4, RBc2, RBc3, RBc4, RBc5, RBc6, RBc7, GL4, GL5, GL130
MO 25	NRBc4, RBc2, NRBk2, RBk3, RBk4, RBk5, RBk8, RBk9, RBk10, RBk12, RBk13, RBk15, EVSK13, GL 14
MO 29	NRBc2, RBc2, RBc3, RBk3, RBk5, RBk6, RBk10, RBk12, RBk13, RBk14, GL20
MO 34	NRBc2, RBk3, RBk5, RBk6, RBk10, RBk12, RBk14, GL12, GL23
MO 39	NRBc4, RBk5, RBk10, RBk12, RBk15
MO 43	NRBk2
MO 45	RBc2, RBc3, RBk6, RBk10, RBk12, RBk14
MO 50	RBk1, RBk2, RBk3
MO 53	NRBk2, RBk5, RBk6, RBk10, RBk12, GL7, GL19, GL88, GL141
MO 60	RBc3, RBk11
MO 62	NRBc1, RBk3, EVSK10, EVSK11, EVSK12
MO 69	NRBc2

Číslo MO	Prvky RÚSES
MO 73	NRBc1, NRBc2, NRBc4, RBc1, RBc2
MO 76	NRBc1, NRBc2
MO 85	NRBk1, NRBk3, RBk1, RBk2, RBk3, RBk4, RBk7, RBk8, RBk9, RBk11, RBk13, RBk14, RBk15, RBk16, RBk17, RBk 18
MO 86	RBk5, RBk6, RBk10, RBk12
MO 87	EVSK10, EVSK11, EVSK12, EVSK13

6.3 Návrh opatrení na zvýšenie ekologickej stability krajiny

Návrhy opatrení smerujú k zvýšeniu ekologickej stability územia a prispievajú k tvorbe ekologicky vyváženej krajiny, eliminácii erózneho činnosti vody a vetra, zabezpečeniu optimálneho využitia územia, eliminácii vplyvu bariérových prvkov a pod. Opatrenia majú spravidla integrovaný charakter, t. j. sú viacúčelové – okrem základnej biologickej a ekologickej funkcie, spĺňajú rad ďalších funkcií: pôdoochrannú, hygienickú, estetickú, hydroekologickú či krajinotvornú. Návrhy opatrení v danej kapitole sú definované na plochy mimo prvkov RÚSES (opatrenia označené hviezdikou sú graficky znázornené v mape č. 5 Návrh RÚSES).

Ekostabilizačné opatrenia

- E 1** zosúladiť spôsob využívania poľnohospodárskej pôdy s jej produkčným potenciálom na úrovni typologicko-produkčných kategórií a obhospodarovania poľnohospodárskej krajiny s rešpektovaním limitov z prírodných ohrození a limitov z legislatívnych obmedzení
- E 2** aplikovať orbu a sejbu po vrstevnici s dodržiavaním zásad striedania plodín
- E 3** *zvýšiť podiel NDV v intenzívne poľnohospodársky využívannej krajine a rozčleniť veľkoblukovú ornú pôdu (makroštruktúry) na menšie bloky (mezoštruktúry až mikroštruktúry)
- E 4** pri intenzívne využívaných poľnohospodárskych pozemkoch ponechať dostatočne široký pás extenzívne využívannej plochy schopnej zachytávať nepriaznivé vplyvy
- E 5** *odizolovať PPF hygienickou vegetáciou v okolí intenzívne využívaných dopravných koridorov prechádzajúcich poľnohospodárskou a sídelnou krajinou
- E 6** sanovať nezabezpečené hnojiská a revitalizovať okolie zabezpečených hnojísk
- E 7** urobiť dôsledný prieskum kontaminácie pôdy a zväziť pestovanie poľnohospodárskych plodín na kontaminovaných pôdach – dočasne preferovať pestovanie technických plodín, prípadne využitie na TTP
- E 8** zabraňovať ďalšej degradácii TTP v dôsledku sukcesie, pravidelne odstraňovať náletové a vyhládokové dreviny, obkásať krovité lesné plášte a skupiny lúčnych/pasienkových krovín až po ich okraj atď.
- E 9** *udržiavať a zlepšiť stav historických štruktúr v extenzívne poľnohospodársky využívannej krajine (tradičné mozaikové štruktúry krajiny – obnova agrárnych terás, vypásať TTP na terasách, obnova ovocných drevín na terasách atď.)
- E 10** zabezpečiť pravidelný, vhodný manažment lúčnych ekosystémov v závislosti od typu biotopu – pravidelné kosenie, extenzívna pastva, výrub náletových drevín a zabraňovať ich zmladzovaniu, primerané hnojenie organickými hnojivami na vybraných lúčnych porastoch
- E 11** pasienky zaťažovať rovnomerne a brániť zarastaniu okrajov, zabrániť nadmernému rozšľapávaniu a eutrofizácii plôch priehonmi dobytká, napájadla, priehony a iné miesta koncentrácie dobytká lokalizovať s ohľadom na zmiernenie erózie a ďalších rušivých vplyvov v okolí, pôdy zaťažovať v rozmedzí 0,3 – 0,6 VDJ/ha biotopov poloprárodných a prírodných trávnych porastov priestorovo a časovo rovnomerne
- E 12** dodržiavať zásady šetrného košarovania s minimálnou plochou 10 m /1 VDJ
- E 13** zabezpečiť úpravu uľahnutého podorníčia kyprením a zabezpečiť zvýšenie vsakovacej schopnosti pôd na pôdach ohrozených kompáciou
- E 14** eliminovať šírenie synantropných a invázných druhov, odstraňovať ich zdroje
- E 15** vlhké plochy kosiť ľahkými mechanizmami len v čase preschnutia, aby sa nepoškodil pôdny kryt

- E 16 udržiavať rozvoľnenú štruktúru ekotónu — mozaiku trávnatých plôch, krovín a vyšších drevín
- E 17 celoplošne vylúčiť používanie chemických prípravkov, minerálnych hnojív a hnojovice v územiach, ktoré podliehajú ochrane vôd
- E 18 minimalizácia, resp. správne hnojenie a používanie pesticídov na ornej pôde a pri aplikácii organického hnojenia dodržiavať zásady nitrátovej direktívy
- E 19 zabezpečiť zvýšenie diverzity lesných ekosystémov, postupné vytváranie diferencovanej vekovej a priestorovej štruktúry týchto porastov výberkovou ťažbou
- E 20 zachovať a cielene obnovovať pôvodné druhové zloženie lesných porastov a postupne znižovať zastúpenie stanovištne nepôvodných druhov drevín
- E 21 *na mieste vyťažených nepôvodných monokultúr smreka obnovovať listnatý alebo zmiešaný les s ponechaním a podporou prirodzeného zmladenia, nevysádzať monodominantné porasty
- E 22 vylúčiť výsadbu kosodreviny, smreka a iných nepôvodných drevín v hŕňnom stupni
- E 23 minimalizovať rozsah holorubov
- E 24 nezvyšovať rozsah a intenzitu zásahov v lesoch ochranných a osobitného určenia
- E 25 ponechávať dostatočné podiely starých porastov v jednotlivých lesných celkoch, dostatočné počty starých a dutinových stromov, ako i stojace a ležiace mŕtve drevo v dostatočnom objeme a štruktúre
- E 26 zabezpečiť ťažbu a obnovu lesných porastov šetrnými metódami, ktoré v maximálnej miere znižujú pravdepodobnosť poškodenia pôdneho krytu a bylinného poschodia
- E 27 zabezpečiť revitalizáciu poškodených drevín, postupne obnovovať prirodzenú druhovú skladbu lesa
- E 28 usmerniť lesné a poľovné obhospodarovanie na miestach výskytu hodnotných biotopov (zriaďovanie krmelcov, posedov a pod.)
- E 29 *minimalizovať výstavbu lesných ciest, rekultivovať lesné cesty a lesné sklady zriadené pre účely ťažby, nevytvárať ďalšie zväžnice, kvôli výmoľovej erózii v lesných ekosystémoch a pri doprave dreva minimalizovať zásahy do ekosystémov vodných tokov (vrátane brehových porastov), umiestňovaním lesných ciest mimo nich, kvalitnou výstavbou ciest a ich odvodnením (odrážky, premostenia, priepusty)
- E 30 doplniť sieť ochranných lesov v lokalitách náchylných na svahové deformácie
- E 31 *stabilizovať zosuvné územia a zabezpečiť monitoring
- E 32 *zabezpečiť výsadbu izolačnej hygienickej vegetácie v okolí antropogénnych objektov s nepriaznivými vplyvmi na životné prostredie – poľnohospodárske a priemyselné objekty, skládky
- E 33 zosúladiť ťažbu nerastných surovín s ochranou prírody a ochranou vodných systémov v blízkosti prvkov RÚSES
- E 34 *monitorovať a sanovať environmentálne záťaž
- E 35 *regulovať intenzitu zástavby a investičné aktivity na lokalitách v blízkosti chránených území, lokalitách NATURA 2000 a v okolí prvkov RÚSES
- E 36 doplniť a skvalitniť verejnú zeleň v urbanizovanom prostredí, zabezpečiť ochranu drevín v sídlach

Hydroekologické opatrenia

- H 1 *zachovať prirodzený charakter vodných tokov
- H 2 monitorovať kvalitu povrchových vôd, eliminovať vypúšťanie odpadových vôd a zrealizovať opatrenia na zlepšenie kvality povrchových vôd
- H 3 odstrániť, resp. spriechodniť existujúce migračné bariéry na vodných tokoch
- H 4 podporovať zadržiavanie vody v krajine cez podporu, resp. obnovu prirodzených inundácií, obnovu mŕtvych ramien, budovanie viacúčelových suchých poldrov a mokradí prírodného charakteru v krajine
- H 5 zabezpečiť ochranu a manažment mokradových biotopov, rašelinísk a pramenísk, zabezpečiť ich monitoring a v prípade ich ohrozenia zrealizovať potrebné opatrenia na záchranu
- H 6 revitalizovať regulované vodné toky vo vybraných úsekoch pri zachovaní protipovodňových opatrení
- H 7 *reguláciu vodných tokov a protipovodňové opatrenia realizovať ekologicky prijateľnými formami, v maximálnej miere zachovať prirodzenú konfiguráciu terénu a zastúpenie brehových porastov a v prípade potreby zabezpečiť ich doplnenie

- H 8** *zabezpečiť ochranu a starostlivosť o brehové porasty (najmä v pramenných a príbrežných oblastiach vodných tokov), zvýšiť ich zastúpenie v krajine (predovšetkým v poľnohospodársky intenzívne využívanej), doplniť a obnoviť narušené porasty, pri obnove brehových porastov výhradne používať stanovište vhodné dreviny
- H 9** minimalizovať zásahy do koryta, v prípade ich realizácie brať do úvahy prioritne prírodno-ochranné atribúty (prehlbovanie plytkých úsekov, realizácia zimovísk, ochrana neresísk, migračných úsekov, ochrana priehlbín a perejných hlbocín, ochrana bočných úkrytov, ochrana podomletých brehov)
- H 10** nevykonávať technické opatrenia v blízkosti mokradí, hydrických biokoridorov, biocentier, genofondových lokalít, podmáčaných biotopov, ktoré by mali vplyv na zmenu hydrologického režimu lokalít
- H 11** kontrolovať dodržiavanie prevádzky vybudovaných rybovodov, v prípade malej funkčnosti navrhnúť vhodné opatrenia na zlepšenie stavu (napr. obtokový biokoridor)
- H 12** eliminovať chemické a biologické znečistenie vodných tokov budovaním sietí kanalizácií v obciach a čističiek odpadových vôd
- H 13** znižovať znečisťovanie podzemných vôd, zabránením priesaku znečisťujúcich látok do podzemných vôd z priemyselno-technických prevádzok a poľnohospodárstva
- H 14** usmerniť letné rekreačné využitie vodných plôch
- H 15** kontrolovať rozširovanie nepôvodných druhov rýb vo vybraných stojatých vodných plochách (rybárskych revíroch) a eliminovať rozširovanie inváznych druhov
- H 16** uprednostňovať pri zarybňovaní tečúcich vôd pôvodného pstruha potočného pred nepôvodnými lososovitými druhmi (pstruh dúhový, sivoň americký)

Protipovodňové a protierózne opatrenia

- P 1** *zamedzovať vytváraniu nepriepustných plôch v zastavanom území a zvyšovať podiel plôch na infiltráciu dažďových vôd
- P 2** rekultivovať areály ťažby, skládok a výstavby po ukončení prevádzky resp. činnosti
- P 3** zamedzovať vytváraniu nepriepustných plôch a plôch bez vegetácie v rekreačných a športových areáloch, zatravníť lyžiarske svahy, budovať technické opatrenia spomaľujúce odtok
- P 4** zmeniť poľnohospodársku pôdu na TTP alebo na remízky či inú NDV (väčší retenčný priestor, redukcia nutrientov a pesticídov)
- P 5** preferovať agrotechnické postupy zvyšujúce retenčnú schopnosť pôdy
- P 6** *vytvárať prirodzené prekážky povrchovému odtoku – medze, trávnaté pásy, ochranné pásy zelene (stromy a kry), pôdne stupne (skrátene dĺžky svahu a zníženie povrchového odtoku)
- P 7** znížiť resp. zachovať nízku intenzitu využívania lúk a pasienkov
- P 8** pri obhospodávaní poľnohospodárskej pôdy využívať ľahké mechanizačné prostriedky (zníženie zaťaženia pôdy, povrchového odtoku a erózie)
- P 9** voliť čo najšetrnejšiu technológiu ťažby, primeranú sklonu svahu, vzdialenosti od vodných tokov a stavu brehových ochranných pásiem, tým zvyšovať počet približovacích liniek, obmedziť používanie dopravných a približovacích prostriedkov s príliš veľkýmmerným tlakom na pôdu a technológie s nadmerným pohybom mechanizmov po porastoch (zníženie povrchového odtoku a erózie)
- P 10** zabezpečiť optimálne druhové a vekové zloženie lesných porastov, aby sa v maximálnej miere zvýšila retenčná schopnosť týchto plôch
- P 11** previesť lesy hospodárske na lesy s ochrannou funkciou a dodržiavať z toho vyplývajúce zásady hospodárenia v lesných porastoch, vyhlasovať ochranné lesy ako regulátora odtoku
- P 12** vyhnúť sa konštrukciám lesných ciest koncentrujúcim a urýchľujúcim odtok (vhodnejšie sú cesty s vozovkou sklonenou k násypovému svahu, z ktorých voda nekoncentrovane steká do porastov)
- P 13** zohľadňovať hlavnú funkciu brehových porastov (zabezpečenie stability brehov, vrátane brehovej vegetácie, pred poškodením počas povodňových prietokov a zabezpečenie predpokladanej kapacity prietokového profilu)
- P 14** vychádzať pri starostlivosti o stromové brehové porasty z posudzovania ich celkového zdravotného stavu, stability, podomletia vodou (nevhodné, poškodené a nestabilné stromy odstrániť, stabilné pne s

pevne ukotvenými koreňovými sústavami ponechať – naďalej plnia spevňovaciu funkciu na brehu vodného toku)

Tabuľka č. 6.5: Prehľad ekostabilizačných opatrení vyznačených v návrhovej mape v okrese Považská Bystrica

Kód EO	Názov EO	Číslo EO
E	Ekostabilizačné opatrenia	E3, E5, E9, E21, E29, E31, E32, E34, E35
H	Hydroekologické opatrenia	H1, H7, H8
P	Protipovodňové a protierózne opatrenia	P1, P6

6.4 Návrh prvkov RÚSES odporúčaných na zabezpečenie legislatívnej ochrany

Návrhy pozostávajú z vyhlásenia nových chránených území a lokalít, príp. z návrhov na zrušenie súčasnej legislatívnej ochrany daného územia alebo lokality. V predložennom návrhu RÚSES nepodávame žiadny návrh na zrušenie ochrany súčasného chráneného územia alebo lokality.

Časť prvkov RÚSES sa prekrýva so sieťou už existujúcich chránených území a ich OP, resp. s územiami sústavy NATURA 2000.

6.5 Návrh regulatívoov pre ÚPD a projekty pozemkových úprav

Návrh regulatívoov pre ÚPD a projekty pozemkových úprav, sa týka najmä zabezpečenia funkčnosti návrhu prvkov RÚSES (biocentier, biokoridorov, manažmentu genofondových lokalít a ekologicky významných segmentov krajiny), navrhovaných ekostabilizačných opatrení, ochrany prírodných zdrojov, a pod. a sú to:

- zabezpečiť funkčnosť nadregionálnych a regionálnych biocentier a biokoridorov pri ďalšom funkčnom využití a usporiadaní územia, uprednostniť realizáciu ekologických premostení regionálnych biokoridorov a biocentier pri výstavbe líniových stavieb, prispôbiť vedenie trás dopravnej a technickej infraštruktúry tak, aby sa netrieštil komplex lesov,
- podporovať výsadbu plošnej a líniovej zelene, prirodzený spôsob obnovy a revitalizáciu krajiny v nadregionálnych biocentrách a biokoridoroch,
- v nadväznosti na systém náhrad pri vynútenom obmedzení hospodárenia rešpektovať pri hospodárskom využití prvky RÚSES a požiadavky na ich ochranu a funkčnosť,
- z prvkov RÚSES (biocentier) vylúčiť hospodárske využitie týchto území, prípadne povoliť len extenzívne využívanie, zohľadňujúce existenciu cenných ekosystémov,
- podmieniť usporiadanie územia z hľadiska aspektov ekologických, ochrany prírody, prírodných zdrojov a tvorby krajinnej štruktúry,
- rešpektovať ochranu poľnohospodárskej pôdy, predovšetkým chránených pôd a lesných pozemkov, ako faktor usmerňujúci urbanistický rozvoj územia,
- rešpektovať pri organizácii, využívaní a rozvoji územia jeho prírodné danosti najmä v osobitne chránených územiach, prvkoch RÚSES, v územiach patriacich do súvislej Európskej sústavy chránených území, NATURA 2000, a ich využívanie zosúladiť s funkciou ochrany prírody a krajiny,
- zohľadňovať pri umiestňovaní činnosti na území ich predpokladaný vplyv na ŽP a realizáciou vhodných opatrení dosiahnuť odstránenie, obmedzenie alebo zmiernenie prípadných negatívnych vplyvov,
- zabezpečovať zachovanie a ochranu všetkých typov mokradí, revitalizovať vodné toky a ich brehové porasty s cieľom obnoviť a zvyšovať vodozdržnosť krajiny a zabezpečiť dlhodobu priaznivé existenčné podmienky pre biotu vodných ekosystémov,
- zabezpečiť elimináciu stresových faktorov v chránených územiach prírody a v prvkoch RÚSES,
- podporovať zmenu spôsobu využívania PPF zatrávením OrP ohrozovanej vodnou a veternou eróziou,

- využívať poľnohospodársku pôdu v súlade s jej produkčným potenciálom na úrovni typologicko-produkčných kategórií, rešpektujúc limity z prírodných daností a legislatívnych obmedzení,
- zachovať prirodzený charakter vodných tokov, nerealizovať výrub brehovej vegetácie, aby sa neohrozila funkčnosť biokoridorov,
- hydrické biokoridory odizolovať od poľnohospodársky využívanej krajiny ekotónovými a pufrovacími pásmi TTP (min. šírka 10 – 15 m) alebo krovinami, s cieľom ich ochrany pred nepriaznivými vplyvmi z poľnohospodárskej výroby,
- realizovať protierózne opatrenia na poľnohospodárskej pôde so silnou a extrémnou eróziou (mozaikové štruktúry obhospodarovania, výsadba protieróznej vegetácie, orba po vrstevnici, atď.),
- zamedziť ďalšej urbanizácii a umiestňovaniu trvalých oplotení pozemkov v terestrických biokoridoroch. Obmedziť umiestňovanie dočasných oplotení v biokoridoroch (pasenie hospodárskych zvierat) z dôvodu zachovania ich priechodnosti,
- vo vzťahu k zabezpečeniu konektivity území európskeho významu NATURA 2000 s predmetom ochrany veľkých šeliem na medzinárodnej úrovni, odporúčame rešpektovať smernicu o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín, Smernica Rady 92/43/EHS. V zmysle článku 10. uvedenej smernice, pre zachovanie koherencie území NATURA 2000 v rámci štátov EÚ, zamedziť urbanizácii a oplocovaniu územia v terestrických a hydrických biokoridoroch regionálneho a nadregionálneho významu, čím sa zabezpečí migrácia, rozptýlenie a genetická výmena voľne žijúcich druhov.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

- Atlas krajiny Slovenskej republiky. 1. vyd. Bratislava: Ministerstvo životného prostredia SR, Banská Bystrica: Slovenská agentúra životného prostredia, 2002. 344 s.
- Bohálková, I. a kol. 2014. Metodické pokyny na vypracovanie dokumentov RÚSES. Banská Bystrica: Slovenská agentúra životného prostredia, 2014, 90 s.
- Futák, J., 1980: Fytogeografické členenie. In: Mazúr, E. (ed.), Atlas Socialistickej republiky, SAV, SÚGaK, Bratislava, 88 s.
- Granec, M., Šurina, B. 1999. Atlas pôd Slovenskej republiky. 1. vyd. Bratislava: VÚPOP, 2000. 60 s.
- Hensel, K., Krno, I. 2002. Zoogeografické členenie: limnický biocyklus. In Atlas krajiny Slovenskej republiky. Bratislava: Ministerstvo životného prostredia SR, Banská Bystrica: Slovenská agentúra životného prostredia, 2002. 344 s.
- Hók J., Kahan Š. & Aubrecht R., 2001: Geológia Slovenska. - 1. vyd. Univerzita Komenského, Bratislava, 47 s.
- Izakovičová, Z. 2000. Evaluation of the Stress Factors in the Landscape. Bratislava: Ekológia, 2000, roč. 19, č. 1, 92 – 103 s.
- Izakovičová, Z. a kol. 2000. Metodické pokyny na vypracovanie projektov regionálnych ÚSES a miestnych ÚSES. Bratislava: Združenie KRAJINA 21, Ministerstvo životného prostredia SR, 2000. 111 s.
- Jedlička, L., Kalivodová, E., 2002. Zoogeografické členenie: terestrický biocyklus. In Atlas krajiny Slovenskej republiky. Bratislava: Ministerstvo životného prostredia SR, Banská Bystrica: Slovenská agentúra životného prostredia, 2002. 344 s.
- Klimatický Atlas Slovenska. Bratislava: Slovenský hydrometeorologický ústav, 2015. 132 s.
- Kováč, M. Alpínsky vývoj Západných Karpát. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 1993. 96 s.
- Kočický, D., Ivanič, B. 2011. Geomorfologické členenie Slovenska 1:500 000 (eds. Mazúr, E., Lukniš, M., 1986).
- Koncepcia územného rozvoja Slovenska (KURS), 2001: schválená uznesením Vlády SR č. 1033/2001.
- Leitmanová, M. 2016. Krajinné plánovanie. Nitra: SPU v Nitre, 2016. 92 s. ISBN 978-80-552-1602-7.
- Linkeš, V., Pestún, V., & Džatko, M., 1996: Príručka pre používanie máp bonitovaných pôdno-ekologických jednotiek. Bratislava, VÚPÚ.
- Löw, J. et al., 1995. Rukovět projektanta místního územního systému ekologické stability. Brno: Doplněk, 1995. 124 s.
- Löw, J., Michal, I., 2003. Krajinný ráz. Lesnická práce, s.r.o. a vydavatelství.
- Ložek, V. 2007. Zrcadlo minulosti. Česká a slovenská krajina v kvartéru. Dokořán, Praha, 2007. 198 s.

- Maglocký, Š. 2002. Potenciálna prirodzená vegetácia. In Atlas krajiny Slovenskej republiky. Bratislava: Ministerstvo životného prostredia SR, Banská Bystrica: Slovenská agentúra životného prostredia, 2002. 344 s.
- Míchal, I., 1992. Ekologická stabilita. Brno: Veronica, 1992. 244 s.
- Michalko, J. a kol. 1986a. Geobotanická mapa ČSSR, 1:200 000. Bratislava: Veda, vydavateľstvo SAV, 1986.
- Michalko, J. a kol. 1986b. Geobotanická mapa ČSSR – textová časť. Bratislava: Veda, vydavateľstvo SAV, 1986. 165 s.
- Miklós, L. Bedrna, Z., Hrnčiarová, T., Kozová, M., 1990. Ekologické plánovanie krajiny LANDEP II. – Analýzy a čiastkové syntézy abiotických zložiek krajiny. Učebné texty, SVŠT a ÚKE SAV, Banská Štiavnica, 151 s.
- Miklós, L. a kol. 1990. Ekologická stabilizácia organizácie a využitia poľnohospodárskej krajiny. In Zb. Meliorácie a ekológia. SVTS Dom techniky Banská Bystrica, 19 - 26 s.
- Miklós, L. a kol. 2006. Atlas reprezentatívnych geoeosystémov Slovenska. Banská Štiavnica: Esprit spol. s r. o., 2006. 124 s. ISBN 80-969272-4-8.
- Miklós, L., Izakovičová, Z., 1997. Krajina ako geosystém. Veda, Bratislava 1997. 153 s.
- Muchová, Z., Hrnčiarová, T., Petrovič, F. 2013. Miestny územný systém ekologickej stability na účely pozemkových úprav [online]. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2013. Dostupné na internete: <http://ves.uniag.sk/files/pdf/q4u86li08i0neb5ba74xfj0krl1d4.pdf>
- Pauditšová, E., Reháčková, T., Ružičková, J. 2007. Metodický návod na vypracovanie miestneho územného systému ekologickej stability [online]. Bratislava: Univerzita Komenského, 2007. Dostupné na internete: https://fns.uniba.sk/fileadmin/prif/actaenvi/ActaEnvi_2007_2/06_Pauditsova_et_al.pdf
- Plašienka, D., Hók, J. Geologická história Slovenska. [online]. Univerzita Komenského v Bratislave, 2012
- Plán manažmentu čiastkového povodia Váhu [online]. Bratislava: Ministerstvo životného prostredia SR, 2015. Dostupné na internete: <http://www.vuvh.sk/download/RSV/PMCP2/Vah/VahVP.pdf>
- Plesník, P. 2002. Fytogeograficko-vegetačné členenie. In Atlas krajiny Slovenskej republiky. Bratislava: Ministerstvo životného prostredia SR, Banská Bystrica: Slovenská agentúra životného prostredia, 2002. 344 s.
- SHMÚ, 2022: Kvalita vôd v chránených vodohospodárskych oblastiach za rok 2021, SHMÚ, Bratislava, 2022, 197 s.
- Slobodník V., Kadlečík J., (eds.). 2000. Mokrade Slovenskej republiky. Slovenský zväz ochrancov prírody a krajiny, Prievidza, 2000. 148 s.
- Slovenská agentúra životného prostredia, 2005. Aktualizácia prvkov regionálneho ÚSES okresov Považská Bystrica a Púchov. Implementácia územných systémov ekologickej stability (ÚSES). Slovenská agentúra životného prostredia. Centrum integrovanej starostlivosti o krajinu Bratislava. 2005.
- Slovenská asociácia hydrogeológov, 2005. Charakterizácia útvarov podzemných vôd z hľadiska tvorby podzemných vôd, ich odvodňovania a smerov prúdenia podzemných vôd, Manuskript SHMÚ Bratislava.
- Stanová, V., Valachovič, M. 2002. Katalóg biotopov Slovenska. Bratislava: DAPHNE – inštitút aplikovanej ekológie, 2002. 225 s.

Štatistický úrad Slovenskej republiky (ŠÚSR), 2019: datacube, 2019.

Šteffek, J., Múdry, P. a kol. 1993. Metodické pokyny na vypracovanie dokumentov ÚSES. MŽP SR, SAV Banská Štiavnica.

Tekel, M., 2002. Pozemkové úpravy – ekologické opatrenia. In Repáň, P. eds., Dištančné vzdelávanie pre projektantov pozemkových úprav (učebné texty) 1. – 3. diel, MP SR, Stavebná fakulta, STU Bratislava.

Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky (ÚGKK), 2018. Štatistická ročenka o pôdnom fonde v SR. Podľa údajov katastra nehnuteľností k 1.1.2018. Bratislava: ÚGKK, 130 s. ISBN 978-80-89831-06-7.

Vass, D. a kol. 1988: Regionálne geologické členenie Západných Karpát a severných výbežkov Panónskej panvy na území ČSSR. SGÚ, GÚDŠ, Bratislava.

Vodný plán SR, 2015. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky.

Nariadenie vlády SR č. 174/2017 Z. z., ktorým sa ustanovujú citlivé oblasti a zraniteľné oblasti.

Smernica 2000/60/ES o vode.

Smernica EP a Rady 2007/60/ES o hodnotení a manažmente povodňových rizík.

STN 75 4501 (2000) Hydromeliorácie. Protierózna ochrana poľnohospodárskej pôdy. Základné ustanovenia.

Vyhláška MŽP SR č. 213/2000 Z. z. o chránených nerastoch a chránených skamenelinách a ich spoločenskom ohodnocovaní.

Vyhláška MŽP SR č. 310/2013 Z. z. o vykonaní niektorých ustanovení zákona o odpadoch.

Vyhláška MŽP SR č. 170/2021, ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov.

Vyhláška MŽP SR č. 110/2005 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 15/2005 Z. z.

Vyhláška MŽP SR č. 211/2005 Z. z., ktorou sa ustanovuje zoznam vodohospodársky významných vodných tokov a vodárenských vodných tokov.

Vyhláška MZ SR č. 549/2007 Z. z., ktorou sa ustanovujú prípustné hodnoty hluku, infrazvuku a vibrácií.

Vyhláška MPRV SR č. 418/2010 Z. z. o vykonaní niektorých ustanovení vodného zákona.

Vyhláška MŽP SR č. 244/2016 Z. z. o kvalite ovzdušia.

Zákon č. 44/1988 Zb. o ochrane a využití nerastného bohatstva (banský zákon) v znení neskorších predpisov.

Zákon NR SR č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) zo 04.05.1998.

Zákon NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov.

Zákon NR SR č. 139/2002 Z. z. o rybárstve v znení neskorších predpisov.

Zákon NR SR č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov.

Zákon NR SR č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy v znení neskorších predpisov.

Zákon NR SR č. 364/2004 Z. z. o vodách v znení neskorších predpisov.

Zákon NR SR č. 2/2005 Z. z. o posudzovaní a kontrole hluku vo vonkajšom prostredí v znení neskorších predpisov.

Zákon NR SR č. 15/2005 Z. z. o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín reguláciou obchodu s nimi v znení neskorších predpisov.

Zákon NR SR č. 326/2005 Z. z. o lesoch v znení neskorších predpisov.

Zákon NR SR č. 538/2005 Z. z. o prírodných liečivých vodách, prírodných liečebných kúpeľoch, kúpeľných miestach a prírodných minerálnych vodách v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 39/2007 o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov.
Zákon NR SR č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia v znení neskorších predpisov.
Zákon NR SR č. 569/2007 Z. z. o geologických prácach (geologický zákon) v znení neskorších predpisov.
Zákon NR SR č. 274/2009 Z. z. o poľovníctve v znení neskorších predpisov.
Zákon NR SR č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami v znení neskorších predpisov.
Zákon NR SR č. 137/2010 Z. z. o ovzduší v znení neskorších predpisov.
Zákon NR SR č. 138/2010 Z. z. o lesnom reprodukčnom materiáli v znení neskorších predpisov.
Zákon NR SR č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami v znení neskorších predpisov

Internetové zdroje:

http://apl.geology.sk/g_vglg/
<http://apl.geology.sk/geofond/zosuvy>
<http://apl.geology.sk/radio/>
<http://gis.nlcsk.org/lgis/>
<http://chkokysuce.sopsr.sk/>
<http://chkostrazovskevrchy.sopsr.sk/>
<http://mapserver.geology.sk/loziska/>
<http://neisrep.shmu.sk/>
<http://old.sazp.sk>
<http://uzemia.enviroportal.sk/>
<http://www.health.gov.sk/?ikz-prirodne-zdroje>
<http://www.minzp.sk/oblasti/voda/rybarstvo/>
<http://www.podnemapy.sk/bpej>
http://www.shmu.sk/File/oko/rocnky/SHMU_Sprava_o_kvalite_ovzdusia_SR_2017.pdf
<http://www.sopsr.sk/cinnost/biotopy/mokrade/MokrSlov/tab9.htm#%C5%BDilina>
<http://www.sopsr.sk/natura/>
<https://gis.nlcsk.org/registre/Zoznamy/ZoznamPolovRevirov>
<https://portal.vupop.sk/portal/apps/webappviewer/index.html?id=1b9830b956ac411e9789aac54effa744>
www.beiss.sk
www.enviroportal.sk
www.enviroportal.sk
www.enviroportal.sk/stromy/
www.enviroportal.sk/uploads/spravy/2009-03-ochrana-prirody.pdf
www.envirozataze.enviroportal.sk/
www.forestportal.sk
www.geology.sk
www.geoportal.sk
www.hydromelioracie.sk
www.mineraly.sk
www.minzp.sk/files/sekcia-vod/phpr-ciastkove-povodie-vahu-sever.pdf
www.muzeum.sk/povazske-muzeum-v-ziline.html
www.neiss.sk
www.nlcsk.org
www.podnemapy.sk
www.sazp.sk
www.shmu.sk
www.skgeodesy.sk
www.sopsr.sk
www.ssc.sk
www.statistics.sk

www.svp.sk/sk/uvodna-stranka/povodne/inundacne-uzemia
www.svps.sk/zvierata/
www.svsp.sk
www.uzemneplany.sk/
www.vuvh.sk
www.vuvh.sk/download/RSV/PMCP2/Vah/VahVP.pdf
www.vuvh.sk/RSV2/download/PMPR/Vah/Plan.pdf